

VI MOŽETE RAZUMJETI BIBLIJU!

***Pavlova prva pisma:
Poslanica Galaćanima i
1. i 2. Poslanica Solunjanima***

BOB UTLEY
UMIROVLJENI PROFESOR HERMENEUTIKE
(TUMAČENJE BIBLIJE)

BIBLE LESSONS INTERNATIONAL
MARSHALL, TEXAS
2013.

www.BibleLessonsIntl.com
www.freebiblecommentary.org

Copyright ©2013. od [Bible Lessons International](http://www.BibleLessonsIntl.com). Sva su prava pridržana. Nijedna prijepiska ili nijedan dio ove građe ne smije biti učinjen dostupnim ni na koji način. Za takve prijepiske mora biti zatražena dozvola od dr. Bob Utleyja i mora uključivati reference na www.freebiblecommentaries.org

Osnovni biblijski tekst korišten u ovome komentaru je: *New American Standard Bible* (Ažuriran, 1995.) Copyright ©1960, 1962, 1963, 1968, 1971, 1972, 1973, 1975, 1977, 1995 od *The Lockman Foundation*, P. O. Box 2279, La Habra, CA 90632-2279

SADRŽAJ

Skraćenice korištene u ovome komentaru	i
Riječ autora: Kako Vam ovo tumačenje može pomoći?	iii
Vodič dobroga biblijskog čitanja: Osobno traganje za dokazljivom istinom	v

Komentari

Uvod u Poslanicu Galaćanima.....	1
Galaćanima 1	5
Galaćanima 2	50
Galaćanima 3	67
Galaćanima 4	88
Galaćanima 5	102
Galaćanima 6	123

Pismo Solunjanima

Uvod u Pismo Solunjanima	135
1. Poslanica Solunjanima 1	142
1. Poslanica Solunjanima 2	159
1. Poslanica Solunjanima 3	181
1. Poslanica Solunjanima 4	189
1. Poslanica Solunjanima 5	202
2. Poslanica Solunjanima 1	213
2. Poslanica Solunjanima 2	224
2. Poslanica Solunjanima 3	238

PAVLOVA PRVA PISMA: POSLANICA GALAĆANIMA I 1. I 2. POSLANICA SOLUNJANIMA POPIS SADRŽAJA POSEBNIH TEMA

Poslanica Galaćanima

Slati (<i>apostellō</i>), iz čega dolazi “apostol”, 1:1	7
Nadahnuće (inspiracija), 1:1	7
Prosvjetljenje (iluminacija), 1:1	8
Kanon, 1:1	8
Mesija, 1:1	10
Otac, 1:1	10
Uskrsnuće, 1:1	11
Crkva (<i>ekklesia</i>), 1:2	12
YHWH-in vječni iskupiteljski naum, 1:2	12
Zašto obećanja prema SZ-nome Savezu izgledaju tako različito od obećanja prema NZ-nome Savezu, 1:2	13
Tajna, 1:2	17
Ovo i dolazeće doba, 1:4	19
Volja (<i>thelēma</i>) Božja, 1:4	20
Slava (<i>kabod</i>) (SZ), 1:5	21
Zauvijek (<i>ʿolam</i>) (grčki idiom), 1:5	23
Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu [מאן], 1:5	25
Vjera, povjerenje, ili pouzdanje (<i>pistis</i> [imenica], <i>pisteuō</i> , [glagol], <i>pistos</i> [pridjev]) u NZ-u, 1:5	27
Amen, 1:5	28
Izbor /predestinacija i potreba za teološkom ravnotežom, 1:6	30
Pozvan 1:6	30
Prokletstvo (<i>anatema</i>), 1:8	32
Farizeji, 1:13	35
Osobno zlo, 1:13	36
Lucifer (iz Knjige proroka Izaije 14:12), 1:13	37
Pad Sotone i njegovih anđela (iz Knjige Otkrivenja 12:4), 1:13	38
Sotona, 1:13	39
Dan (<i>yom</i>), 1:13	40
Apokaliptička književnost, 1:13	41
Monoteizam, 1:13	42
Trojstvo, 1:13	43
Pavlova uporaba “ <i>huper</i> ” složenica, 1:13	44
Meso (<i>sarx</i>), 1:16	46
Jakov, Isusov polubrat, 1:19	47
Barnaba, 2:1	52
“Istina” u Pavlovim pisanjima, 2:5	54
<i>Koinōnia</i> , 2:9	56
Pavlovo gledište o Mojsijevskome Zakonu, 2:13	58
Mojsijevski Zakon i kršćanin, 2:13	58

Pravednost, 2:14	59
NZ-na svetost /posvećenje, 2:16.....	62
Potreba za ustrajnošću, 3:4.....	70
Otkupnina /iskupljenje, 3:13	74
Savez, 3:15-17	76
Ništavno i nevažće – bezvrijedno (<i>katargeō</i>), 3:17	78
Krštenje, 3:27	81
Rasizam, 3:28	83
Pavlova uporaba pojma <i>kosmos</i> (svijet), 4:3	91
Srce, 4:6.....	92
Baština vjernika, 4:7.....	93
Tipologija, 4:24	98
Položaj planine Sinaj, 4:25	99
Grčka glagolska vremena upotrijebljena za opis spasenja, 5:4	105
Ustrajnost, 5:4	106
Apostazija [otpadništvo] (<i>aphistēmi</i>), 5:4	107
Što znači “Primiti”, “Vjerovati”, “Ispovjediti se /Priznati”, i “Pozvati se”?, 5:4	109
Pokajanje u Starome zavjetu, 5:4	111
Pokajanje u Novome zavjetu, 5:4.....	112
Ispovjed / priznanje, 5:4	112
Nada (<i>elpis</i>), (kod Pavla), 5:5.....	113
Kvasac, 5:9	114
Mane i vrline u NZ-u, 5:19.....	117
Kraljevstvo Božje, 5:21	119
Osuđivanje (smiju li kršćani osuđivati jedan drugog?), 6:1	124
Grčki pojmovi za ispitivanje i njihova suzvučja, 6:1	125
Vatra, 6:1	126
Bog ispituje /iskušava Svoj narod (SZ), 6:1	127
Hvastanje, 6:4	128
Uništiti, upropastiti, iskvariti (<i>phtheirō</i>), 6:8.....	130
Pavlova molitva, veličanje, i zahvaljivanje Bogu, 6:18	133

1. Poslanica Solunjanima

Sila /Silvan, 1:1	143
Zastupnička molitva, 1:2	145
Oblik (<i>tupos</i>), 1:7	149
Istočnjačka književnost, 1:8	150
Imena za Božanstvo, 1:9	151
<i>Kerigma</i> Rane crkve, 1:10.....	154
Grčka glagolska vremena korištena za spasenje, 1:10	155
Nevolja (<i>thlipsis</i>), 1:10	156
Bog opisan kao čovjek (antropomorfistički jezik), 1:10	157
Smjelost (<i>parrhēsia</i>), 2:2.....	161
Bespriječnost, nevinost, nedužnost, bez prigovora, 2:10.....	164
Zahvaljivanje, 2:13.....	166
Proročanstvo Staroga zavjeta, 2:15	170
Proročanstvo Novoga zavjeta, 2:15.....	173
NZ-ni pojmovi za Kristov povratak, 2:19	177
Isusov povratak svakoga trenutka nasuprot ne-još povratak (NZ-ni paradoks), 2:19	178
Skori povratak, 2:19	179

Zakašnjeli Drugi dolazak (brzi Kristov povratak nasuprot zakašnjeloj <i>parusiji</i>), 2:19)	179
Zašto kršćane trpe?, 3:3	182
Obilovati (<i>periseuō</i>), 3:12	185
Sveti (<i>hagios</i>), 3:13	186
Svet, 3:13.....	187
Bogatstvo, 4:12.....	193
Rogovi korišteni od Izraela, 4:16	198
Dolazak na oblacima, 4:17	199
Poučiti /izgrađivati, 5:11	205
Osobnost Duha, 5:19	209

2. Poslanica Solunjanima

Znati /poznati (korišteno uglavnom u Ponovljenom zakonu kao obrazac), 1:8.....	217
Vječno, 1:9	218
Gdje su mrtvi (<i>Šeol /Hades, Gehena, Tartarus</i>), 1:9.....	218
Pozvani, 1:11	221
Ime Gospodinovo (NZ), 1:12	222
Archē, 2:13	234
“Pomazanje” u Bibliji (hebrejski GLAGOL, BDB 602, KB 643 I; IMENICA, BDB 603), 2:14	235

DODACI

Kratke odredbe grčkih gramatičkih pojmova	245
Tekstualni kriticizam	253
Rječnik.....	256
Bobova doktrinarna izjava.....	264

Posebne teme

Predestinacija (kalvinizam) nasuprot ljudske slobodne volje (arminijanizam)	265
Što znači “Primiti”, “Vjerovati”, “Ispovjediti se /Priznati”, i “Pozvati se”?	268
Isus i Duh.....	270

SKRAĆENICE KORIŠTENE U OVOME KOMENTARU

- AB *Anchor Bible Commentaries*, izdao William Foxwell Albright i David Noel Freedman
- ABD *Anchor Bible Dictionary* (6 tomova), izdao David Noel Freedman
- AKOT *Analytical Key to the Old Testament*, John Joseph Owens
- ANET *Ancient Near Eastern Texts*, James B. Pritchard
- BDB *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*, F. Brown, S. R. Driver i C. A. Briggs
- BHS *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, GBS, 1997.
- DSS Svitci s Mrtvoga mora
- IDB *The Interpreter's Dictionary of the Bible* (4 toma), izdao George A. Buttrick
- ISBE *International Standard Bible Encyclopedia* (5 tomova), izdao James Orr
- JB *Jerusalem Bible* [Jeruzalemska Biblija]
- JPSOA *The Holy Scriptures According to the Masoretic Text: A New Translation* (The Jewish Publication Society of America [Židovsko izdavačko društvo Amerike])
- KB *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*, Ludwig Koehler i Walter Baumgartner
- LAM *The Holy Bible From Ancient Eastern Manuscripts* (Pešita), Georg M. Lamsa
- LXX *Septuagint* ([Septuaginta], grčko-engleska) od Zondervana, 1970.
- MOF *A New Translation of the Bible* od Jamesa Moffatta
- MT *Masoretic Hebrew Text*
- NAB *New American Bible Text*
- NASB *New American Standard Bible*
- NEB *New English Bible*
- NET *NET Bible: New English Translation*, drugo Beta izdanje

NIDOTTE *New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis* (5 tomova), izdao Willem A. VanGemeren

NIV *New International Version*

NJB *New Jerusalem Bible*

NRSV *New Revised Standard Bible*

OTPG *Old Testament Passing Guide*, Todd S. Beall, William A. Banks i Colin Smith

REB *Revised English Bible*

RSV *Revised Standard Version*

SEPT *The Septuagint* (grčko-engleska), Zondervan, 1970.

TEV *Today's English Version* od *United Bible Societies*

YLT *Young's Literal Translation of the Holy Bible*, Robert Young

ZPBE *Zondervan Pictorial Bible Encyclopedia* (5 tomova), izdao Merrill C. Tenney

Riječ autora:

Kako Vam ovo tumačenje može pomoći?

Biblijsko tumačenje jeste razumski (umni) i duhovni postupak koji nastoji shvatiti drevnoga nadahnutog pisca na takav način da Božja poruka može biti razumljiva i primjenjiva u našoj današnjici.

Duhovni postupak od presudne je važnosti ali teško ga je odrediti. On obuhvaća našu podatljivost i otvorenost prema Bogu. Mora postojati glad: (1) za Njim, (2) za spoznajom Njega, i (3) za služenje Njemu. Takav postupak uključuje molitvu, ispovijed i voljnost za promjenom načina života. U postupku tumačenja od presudne je važnosti Duh, ali tajna je zašto iskreni i bogobojažni kršćani različito shvaćaju Bibliju.

Razumski postupak lakše je opisati. Moramo biti dosljedni i nepristrani prema tekstu i ne biti pod utjecajem osobnih, kulturoloških, ili denominacijskih predrasuda. Svi smo mi povijesno uvjetovani. Nitko od nas nije objektivan, neutralan tumač. Ovo tumačenje nudi pomni razumski postupak obuhvaćajući tri načela tumačenja ustrojena tako da nam pomognu nadvladati naše predrasude.

Prvo načelo

Prvo načelo jeste ustanoviti povijesnu pozadinu u kojoj je biblijska Knjiga napisana i posebno povijesne prilike za njeno autorstvo (ili kad je uređena). Izvorni je pisac morao navijestiti svrhu i poruku. Tekst ne može značiti nešto nama što nije nikad značio izvornome, drevnome, nadahnutom piscu. Njegova nakana – ne naša povijesna, emocionalna, kulturološka, osobna ili denominacijska potreba – jeste ključ. Primjena je sastavni sudionik tumačenja, ali primjeni uvijek mora prethoditi ispravno tumačenje. Nепrestano mora biti ponavljano da svaki biblijski tekst ima jedno i samo jedno značenje. To značenje je ono što je izvorni biblijski pisac namjeravao kroz vodstvo Duha navijestiti svome vremenu. To jedno značenje može imati više mogućih primjena na različite kulture i okolnosti. Sve te primjene moraju biti povezane sa središnjom istinom izvornoga pisca. Zbog toga razloga, ovaj vodič za tumačenje osmišljen je tako da omogućiti kratak uvod u svaku Knjigu Biblije.

Drugo načelo

Drugo načelo jeste odrediti književne jedinice. Svaka biblijska Knjiga je jedinstveni spis. Tumači nemaju pravo izdvojiti jedan vid istine isključujući druge. Stoga, prije negoli tumačimo pojedinačne književne jedinice moramo stremiti razumjeti svrhu čitave biblijske Knjige. Pojedinačni dijelovi – poglavlja, odlomci, ili stihovi – ne mogu značiti ono što čitava jedinica ne znači. Tumačenje se mora pomaknuti s deduktivnoga pristupa cjelini na induktivni pristup pojedinim dijelovima. Stoga, ovaj vodič za tumačenje napravljen je da pomogne svakome učeniku raščlaniti građu svake književne jedinice podjelom na odlomke. Odlomak, kao i poglavlje, to jest podjele nisu nadahnuti, ali oni nam pomažu u prepoznavanju kroz jedinice.

Tumačenje na razini poglavlja – ne na razini rečenice, članova, izričaja ili riječi – jeste ključ za slijeđenje nakane biblijskoga pisca. Odlomci su temeljeni na jedinstvenome predmetu, često nazvanome tema ili tematska rečenica. Svaka riječ, izričaj, član i rečenica u odlomku povezani su nekako s tom jedinstvenom temom. Oni je ograničavaju, proširuju je, objašnjavaju, i/ili preispituju. Stvarni ključ za pravilno tumačenje je slijeđenje izvorne piščeve misli od-odlomka-do-odlomka temeljeno na pojedinačnim književnim jedinicama koje čine biblijsku Knjigu. Ovaj vodič za tumačenje osmišljen je da pomogne učeniku to napraviti usporedbom suvremenih engleskih prijevoda. Ovi su prijevodi izabrani jer koriste različite teorije prevođenja:

- A. *The New King James Version* (NKJV) je riječ-po-riječ doslovno prevođenje temeljeno na tradicionalnome grčkom rukopisu (manuskriptu) poznatome kao Textus Receptus. Njihove podjele na odlomke su dulje nego kod drugih prijevoda. Takve dulje jedinice pomažu učenicima uočiti jedinstvenost glavnih tema.
- B. *The New Revised Standard Version* (NRSV) izmijenjeni je prijevod riječ-za-riječ. On oblikuje središnju misao između narednih dviju suvremenih verzija. Njegove podjele na odlomke od velike su pomoći u utvrđivanju subjekata.
- C. *The Today's English Version* (TEV) dinamički je ekvivalent prijevodu izdanome od United Bible Society. On nastoji prevesti Bibliju na takav način da suvremeni engleski čitatelj ili govornik može razumjeti značenje izvornoga teksta.
- D. *The Jerusalem Bible* (JB) - dinamički je ekvivalent prijevoda temeljenog na Francuskome katoličkom prijevodu. S europskoga gledišta on je velika pomoć kod usporedbe podjele na odlomke.

- E. Tiskani tekst ažuriran 1995. je *New American Standard Bible* (NASB), koji je prijevod riječ-za-riječ. Stih po stih komentari slijede ovu podjelu na odlomke.

Treće načelo

Treće načelo jeste čitanje Biblije u različitim prijevodima kako bi se dohvatio najširi mogući smisao (semantičko polje) kojeg mogu imati biblijske riječi ili izričaji. Često se izričaj ili riječ može razumjeti na nekoliko načina. Takvi različiti prijevodi iznose ove mogućnosti te pomažu ustanoviti i objasniti rukopisne razlike. Oni ne utječu na doktrinu, ali pomažu nam da se pokušamo vratiti na izvorni tekst zapisan od nadahnutoga drevnog pisca.

Četvrto načelo

Četvrto načelo mora zabilježiti književni žanr. Izvorno nadahnuti autori odabiru objavu svoje poruke u različitim oblicima (tj. povijesna pripovijetka, povijesna drama, pjesma, proročanstvo, Evanđelje [parabola - usporedba], pisma, apokaliptički). Ovi različiti oblici imaju posebne ključeve za tumačenje (vidi Gordon Fee i Doug Stuart, *How to Read the Bible for All Its Worth*, D. Brent Sandy i Ronald L. Giese, Jr., *Cracking Old Testament Codes*, ili Robert Stein, *Playing by the Rules*).

Ovaj komentar nudi učenicima brz način provjere njihovih tumačenja. On nije osmišljen kao konačan, nego prije kao obavijestan i onaj koji navodi na razmišljanje. Često, druga moguća tumačenja pomažu nam da ne budemo tako ograničeni, dogmatski, i denominacijski nastrojani. Tumači trebaju imati širi raspon mogućnosti tumačenja da prepoznaju kako drevni tekst može biti višeznačan. Zapanjujuće je kako ima malo suglasja među kršćanima koji Bibliju proglašavaju svojim izvorom istine.

Ova načela pomogla su mi nadvladati mnoge moje povijesne uvjetovanosti tjerajući me boriti se s drevnim tekstom. Nadam se da će i vama to biti blagoslov.

Bob Utley
27. lipanj 1996. god.

Vodič dobroga biblijskog čitanja: Osobno traganje za dokazljivom istinom

Možemo li znati istinu? Gdje je pronaći? Možemo li je logički dokazati? Postoji li konačan autoritet? Postoje li apsoluti [bezuvjetnosti] koji mogu voditi naše živote, naš svijet? Je li tamo smisao života? Zašto smo ovdje? Kuda idemo? Ta pitanja – pitanja o kojima svi razumni ljudi promišljaju – proganjala su ljudski um od početka vremena (Prop 1:13-18; 3:9-11). Mogu se sjetiti vlastite potrage za središnjom poveznicom moga života. Vjernikom u Krista postao sam u mladoj dobi, prvenstveno temeljem svjedoka istaknutih članova obitelji. Kako sam rastao do zrele dobi, tako su rasla i pitanja o meni samome i mome svijetu. Jednostavni kulturološki i religijski obrasci nisu me doveli do iskustava o kojima sam čitao ili bio suočen. Bilo je to vrijeme zbunjenosti, traganja, čežnje, i često osjećaja beznađa u dodiru s bezosjećajnošću, tvrdim svijetom u kojem sam živio.

Mnogi su tvrdili da imaju odgovore na ova konačna pitanja, ali nakon proučavanja i razmatranja otkrio sam da su njihovi odgovori temeljeni na: (1) osobnim filozofijama, (2) drevnim mitovima, (3) osobnim iskustvima, ili (4) psihološkim projekcijama. Trebao sam neki stupanj potvrde, neki dokaz, neku razumnost na kojoj ću temeljiti svoj pogled na svijet, moju središnju poveznicu, moj razlog za život.

To sam pronašao u svome proučavanju Biblije. Započeo sam tražiti dokaz za njenu pouzdanost, što sam pronašao u: (1) povijesnoj oslonjivosti Biblije kao potvrđene arheologijom, (2) u točnosti proročanstava Starog zavjeta, (3) jedinstvenosti biblijske poruke pisane više od tisuću šesto godina, i (4) osobnih svjedočanstava ljudi čiji su životi bili trajno promijenjeni kroz dodir s Biblijom. Kršćanstvo, kao jedinstven sustav vjere i vjerovanja, ima sposobnost baviti se sa složenim pitanjima ljudskoga života. Ne samo da mi je ono dalo razumsku okosnicu, nego mi je iskustveni vid biblijske vjere donio emocionalnu radost i stabilnosti.

Mislio sam da sam pronašao središnju poveznicu za svoj život – Krista, kao što sam razumio kroz Pismo. To je bilo opojno iskustvo, jedno emocionalno oslobođenje. Međutim, još se uvijek mogu prisjetiti zapanjenosti i bola kad mi je počelo svitati kako je zagovarano mnogo različitih tumačenja te Knjige, ponekad čak i unutar istih crkava i škola za proučavanje. Utvrđivanje nadahnutosti i pouzdanosti Biblije nije bio kraj, već samo početak. Kako da dokažem ili osporim raznovrsna i sukobljena tumačenja mnogih teških odlomaka u Pismu od onih koji su svojatali njegov autoritet i pouzdanost?

Taj je zadatak postao moj životni cilj i put kroz život vjere. Znao sam da mi je moja vjera u Krista: (1) donijela velik mir i radost. Moj je um čežnuo za nekim apsolutima u okružju relativnosti moje kulture (postmodernizam); (2) dogmatizam sukobljenih religijskih sustava (svjetske religije); i (3) denominacijsku oholost. U mome traganju za ispravnim pristupima tumačenja drevne književnosti, bio sam iznenađen otkrićem vlastitih povijesnih, kulturoloških, denominacijskih i iskustvenih predrasuda. Često sam čitao Bibliju jednostavno zato da učvrstim svoja vlastita gledišta. Koristio sam je kao izvor dogme da napadnem druge u vrijeme potvrđivanja svoje vlastite nesigurnosti i nedoraslosti. Kako je bolna za mene bila ta spoznaja!

Iako ne mogu nikada biti potpuno nepristran, mogu postati boljim čitateljem Biblije. Svoje predrasude mogu ograničiti prepoznajući ih i spoznajući njihovu prisutnost. Još nisam slobodan od njih, ali sukobio sam se s vlastitim slabostima. Tumač je često najgori neprijatelj dobroga čitanja Biblije!

Dozvolite mi dati vam popis pretpostavki koje sam unio u svoje proučavanje Biblije kako biste ih vi, čitatelji, mogli preispitati zajedno sa mnom.

I. Pretpostavke

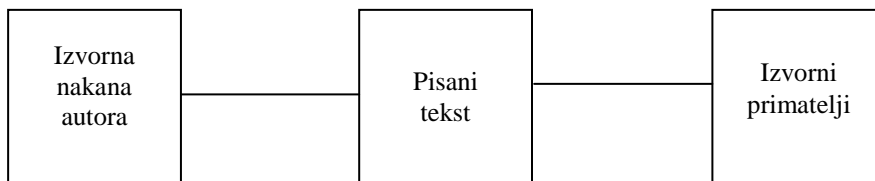
- A. Vjerujem da je Biblija nadahnuta isključivo samo-otkrivenjem jednoga istinskog Boga. Prema tome, ona mora biti tumačena u svjetlu nakane izvornoga Božanskog Autora (Duha) posredstvom ljudskoga pisca u osobitoj povijesnoj pozadini.
- B. Vjerujem da je Biblija pisana za običnu osobu – za sve ljude! Bog je prilagodio Sâm Sebe kako bi nama jasno govorio unutar povijesnoga i kulturološkog okvira. Bog nije skrio istinu – On želi da je mi razumijemo! Stoga, ona mora biti tumačena u svjetlu toga vremena, a ne našega. Biblija nam ne bi smjela značiti ono što nikad nije značila onima koji su je prvi čitali ili čuli. Ona je razumljiva prosječnome ljudskome umu i koristi uobičajene ljudske komunikacijske oblike i tehnike.

- C. Vjerujem da Biblija ima jedinstvenu poruku i svrhu. Ne proturječi sama sebi, iako sadržava teške i paradoksalne odlomke. Tako, najbolji tumač Biblije jeste Biblija sama sebi.
- D. Vjerujem da svako poglavlje (isključujući proročanstva) ima jedno i samo jedno značenje, temeljeno na nakani izvornoga, nadahnutog autora. Premda ne možemo nikad biti potpuno sigurni, mi znamo izvornu piščevu nakanu, mnogi pokazatelji ukazuju u njenome smjeru:
1. žanr (književna vrsta) odabran kako bi izrazio poruku
 2. povijesna pozadina i/ili određena okolnost objelodanjena spisom
 3. književni okvir čitave Knjige kao i svake književne jedinice
 4. tekstualni dizajn (u osnovnim crtama) književnih jedinica kao što se one odnose prema čitavoj poruci
 5. posebne gramatičke značajke uporabljene za naviještanje poruke
 6. riječi odabrane za predstavljanje poruke
 7. usporedni odlomci.

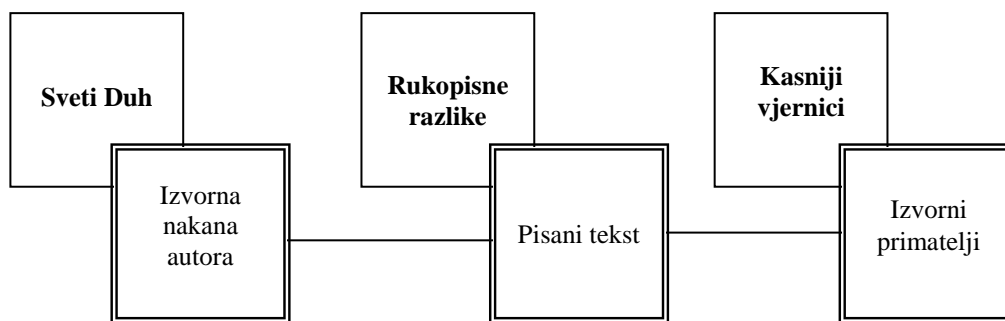
Proučavanje svakoga tog područja postaje predmetom našeg proučavanja poglavlja. Prije negoli objasnim svoju metodologiju dobrog čitanja Biblije, dopustite mi u glavnim crtama opisati neke od neprimjerenih metoda korištenih danas koje uzrokuju tako mnogo različitosti u tumačenju, i čijih se posljedica valja kloniti:

II. Neprimjerene metode

- A. Zanemarivanje književnoga okvira biblijske Knjige i uporaba svake rečenice, rečeničnoga dijela, ili čak pojedinačne riječi kao izjave istine koje se ne odnose na piščevu nakanu ili širi okvir. To se često naziva “proof-texting” [dokaz – od riječi do riječi – op.prev].
- B. Zanemarivanje povijesne pozadine Knjige zamjenjivanjem pretpostavljene povijesne pozadine koja ima malo ili nema potporu od samoga teksta.
- C. Zanemarivanje povijesne pozadine Knjige i njeno čitanje kao jutarnjih gradskih novina pisane prvenstveno za suvremenoga pojedinačnog kršćanina.
- D. Zanemarivanje povijesne pozadine Knjige alegoriziranjem teksta pretvarajući ga u filozofijsko/teološku poruku u potpunosti nepovezanu s prvim slušateljima i s izvornom autorovom nakanom.
- E. Zanemarivanje izvorne poruke zamjenjivanjem jednim vlastitim teološkim sustavom, omiljenom doktrinom, ili suvremenim rješenjem koje nema veze s izvornom autorovom nakanom i iznesenom porukom. Ova pojava često prati početno čitanje Biblije kao sredstvo uspostavljanja govornikovog autoriteta. To je često određeno kao “odaziv čitatelja” (“što-tekst-znači-meni” tumačenje). Najmanje tri pripadajuće komponente mogu biti nađene u svakome ljudskom pisanom priopćenju:

U prošlosti, različite tehnike čitanja bile su usredotočene na jednu od tri komponente, ali za istinsku potvrdu jedinstvene nadahnutosti Biblije, prikladniji je promijenjeni dijagram:

U postupak tumačenja zapravo moraju biti uključene sve tri komponente. U svrhu potvrde, moje se tumačenje usredotočuje na prve dvije komponente: izvorni autor i tekst. Ja vjerojatno reagiram na zlorabe koje sam opazio: (1) alegoriziranje ili produhovljavanje teksta i (2) “odaziv čitatelja” tumačenja (što-to-znači-meni). Zloraba se može dogoditi na svakoj razini. Uvijek moramo provjeriti naše pobude, predrasude, tehnike, i primjene. Ali kako ih provjeriti kad ne postoje granice tumačenja, nema ograničenja, nema mjerila? Tu mi autorova nakana i tekstualna građa osigurava neko mjerilo za ograničavanje dosega mogućih valjanih tumačenja.

U svjetlu tih neprimjerenih tehnika čitanja, koji su neki mogući pristupi dobrog čitanja i tumačenja Biblije što nude stupanj potvrde i dosljednosti?

III. Mogući pristupi dobrom čitanju Biblije

Na ovoj točki ne raspravljam o jedinstvenim tehnikama tumačenja posebne književne vrste nego o općim načelima hermeneutike koja vrijede za sve vrste biblijskih tekstova. Dobra knjiga za posebne pristupe književnoj vrsti je *How to read The Bible For All Its Worth*, autora Gordona Feeja i Douglasa Stuarta, izdavač Zondervan te *Cracking Old Testament Codes* od D. Brenta Sandyja i Ronalda L. Gieseja, Jr., izdavač Broadman i Holman.

Moja metodologija usredotočuje se početno na čitatelja dopuštajući Svetome Duhu osvijetliti Bibliju kroz četiri kruga osobnoga čitanja. To čini Duh, tekst i čitatelj prvenstveno, ne drugotno. Ovo također štiti čitatelja da bude neopravdano pod utjecajem tumača. Čuo sam da je rečeno: “Biblija baca mnogo svjetla na komentare.” To ne znači prijezirno davati opaske o pomoćnim sredstvima za proučavanje, nego radije isprika za primjereno vrijeme njihove uporabe.

Moramo biti sposobni podržati naša tumačenja sâmim tekstom. Najmanje ograničenu provjeru osigurava tri područja:

1. autorova izvorna:
 - a. povijesna pozadina
 - b. književni okvir
2. izvorni autorov odabir:
 - a. gramatičke građe (sintaksa)
 - b. suvremene uporabe riječi
 - c. žanra
3. naše razumijevanje primjerenih:
 - a. odgovarajućih usporednih odlomaka
 - b. odnosa između doktrina (paradoks).

Iza naših tumačenja moramo biti sposobni osigurati razloge i logiku. Biblija je naš jedini izvor vjere i primjene. Žalostno, kršćani se često ne slažu s onim što ona uči ili tvrdi. Samo-poražavajuće je tvrditi nadahnutost za Bibliju i potom za vjernike ne biti sposobnim složiti se o tome što ona uči i zahtijeva!

Četiri kruga čitanja osmišljena su kako bi osigurali sljedeće uvide u tumačenje:

A. Prvi krug čitanja:

1. čitajte Knjigu jednostavno odjednom. Pročitajte je ponovno u drukčijem prijevodu, po mogućnosti rađenom prema drukčijoj teoriji prevođenja:
 - a. riječ-za-riječ (NKJV, NASB, NRSV)
 - b. dinamički ekvivalent (TEB, JB)
 - c. parafrazirani (Suvremena Biblija, Proširena Biblija)
2. tražite središnju svrhu cjelokupnoga pisanja. Odredite njegovu temu
3. izdvojite (ako je moguće) književnu jedinicu, poglavlje, odlomak ili rečenicu koja jasno izražava središnju svrhu teme
4. odredite prevladavajuću književnu vrstu:
 - a. Starog zavjeta
 - (1) hebrejska pripovijetka
 - (2) hebrejska poezija (mudrosna književnost, psalmi)
 - (3) hebrejsko proročanstvo (proza, poezija)
 - (4) kôdeks Zakona
 - b. Novoga zavjeta:
 - (1) pripovijesti (Evandjelja, Djela apostolska)
 - (2) parabole (Evandjelja)
 - (3) pisma/poslanice
 - (4) apokaliptička književnost.

B. Drugi krug čitanja:

1. čitajte ponovno čitavu Knjigu, tražeći odredbu glavnih tema ili subjekata
2. skicirajte glavne teme i u jednostavnome obrazloženju kratko objasnite njihove sadržaje
3. provjerite vaše obrazloženje i proširite skicu s pomagalima za proučavanje.

C. Treći krug čitanja:

1. čitajte ponovno čitavu Knjigu, iz sâme biblijske Knjige tražite odredbu povijesne pozadine i posebne okolnosti za pisanje
2. popišite povijesne pojedinosti spomenute u biblijskoj Knjizi:
 - a. autora
 - b. nadnevak (vrijeme pisanja)
 - c. primatelje
 - d. posebne razloge za pisanje
 - e. vidovi kulturološke pozadine povezani sa svrhom pisanja
 - f. pozivanje na povijesne ljude i događaje
3. proširite vašu skicu na razinu odlomka za onaj dio biblijske Knjige kojeg tumačite. Uvijek odredite i skicirajte književnu jedinicu. To može biti nekoliko poglavlja ili odlomaka. To vam omogućava slijeđenje izvorne autorove logike i tekstualne osmišljenosti
4. provjerite vašu povijesnu pozadinu uporabom pomagala za proučavanje.

D. Četvrti krug čitanja:

1. čitajte ponovno određenu književnu jedinicu u nekoliko prijevoda:
 - a. riječ-za-riječ (NKJV, NASB, NRSV)
 - b. dinamički ekvivalent (TEB, JB)
 - c. parafrazirani (Suvremena Biblija, Proširena Biblija)
2. tražite književnu ili gramatičku građu:
 - a. ponovljeni izričaji, Poslanica Efežanima 1:6.12.13
 - b. ponovljena gramatička građa, Poslanica Rimljanima 8:31
 - c. oprečne zamisli
3. popišite sljedeće pojedinosti:
 - a. značajni pojmovi
 - b. neuobičajeni pojmovi

- c. važne gramatičke građe
 - d. posebno teške riječi, rečenični dijelovi, i rečenice
4. tražite odgovarajuća usporedna poglavlja:
- a. potražite najjasniji odlomak za proučavanje vašega subjekta kojeg koristite:
 - (1) knjige “sustavne teologije”
 - (2) biblijske reference
 - (3) konkordance
 - b. tražite moguće paradoksalni par između vaših subjekata. Mnoge biblijske istine predstavljene su u dijalektičkim parovima; mnogi denominacijski sukobi dolaze iz polovičnoga dokazivanja “proof-textinga” biblijske napetosti. Sve je u Bibliji nadahnuto, i mi moramo potražiti njenu potpunu poruku radi osiguravanja ravnoteže Svetoga pisma za naše tumačenje
 - c. tražite usporednice unutar iste Knjige, istoga autora, ili iste književne vrste; Biblija je svoj najbolji tumač zato jer ima jednoga Autora, Duha
5. koristite pomagala za proučavanje kako biste provjerili vaša zapažanja o povijesnoj pozadini ili okolnosti:
- a. proučavajte Biblije
 - b. biblijske enciklopedije, priručnike i rječnike
 - c. biblijske uvode
 - d. biblijske komentare (na ovoj točki vašega proučavanja, dopustite vjerujućoj zajednici, prošloj i sadašnjoj, da pomogne i ispravi vaše osobno proučavanje).

IV. Primjena tumačenja Biblije

Na toj se točki okrećemo primjeni. Morate uzeti vremena kako biste razumjeli tekst u njegovoj izvornoj pozadini; sad ga morate primijeniti na vaš život, vašu kulturu. Ja biblijski autoritet određujem kao “razumijevanje što je izvorni biblijski autor rekao u svoje vrijeme i primjenjivanje te istine na naše vrijeme.”

Primjena mora slijediti tumačenje izvorne autorove nakane i u vremenu i u logici. Ne možemo primijeniti poglavlje Biblije na naše vrijeme dok ne znamo što je bilo rečeno za ondašnje vrijeme! Biblijsko poglavlje ne može značiti ono što nikad nije značilo!

Vaša podrobna skica, na razini odlomka (treći krug čitanja #3), bit će vaš vodič. Primjena bi morala biti napravljena na razini odlomka, ne na razini riječi. Riječi imaju značenje samo u okviru; kratke rečenice imaju značenje samo u okviru; rečenice imaju značenje samo u okviru. Jedina nadahnuta osoba uključena u postupak tumačenja jeste izvorni autor. Mi samo slijedimo njegovo vodstvo prosvjetljenjem Svetoga Duha. Ali prosvjetljenje nije nadahnuće. Za reći “tako je rekao Gospodin”, moramo ostati u izvornoj autorovoj nakani. Primjena se mora odnositi posebno na opću nakanu čitavoga pisanja, na posebnu književnu jedinicu i razinu odlomka misaonog razvoja.

Nemojte dozvoliti da današnje prilike tumače Bibliju; dozvolite Bibliji neka govori! To od nas može zahtijevati izvlačenje načela iz teksta. To je valjano ako tekst podupire načelo. Nažalost, često su naša načela samo to, “naša” načela – ne načela teksta.

U primjenjivanju Biblije, važno je podsjetiti se da je (osim u proročanstvu) valjano jedno i samo jedno značenje za određeni biblijski tekst. To je značenje vezano na nakanu izvornoga autora kako je on naslovio krizu ili potrebu njegovog vremena. Iz toga jednoga značenja mogu biti izvedene mnoge moguće primjene. Primjena će biti temeljena na potrebama primatelja, ali ona mora biti povezana s izvornim autorovim značenjem.

V. Duhovni vid tumačenja

Dosad sam razmatrao logički postupak uključen u tumačenje i primjenu. Sad mi dozvolite kratko razmotriti duhovni vid tumačenja. Od pomoći bio mi je sljedeći popis provjere:

- A. Molitva za pomoć Duha (usp. I. Kor 1:26 - 2:16).
- B. Molitva za osobno oprostjenje i očišćenje od znanoga grijeha (usp. I. Iv 1:9).
- C. Molitva za većom čežnjom za spoznajom Boga (usp. Ps 19:7-14; 42:1 nadalje; 119:1 nadalje).
- D. Trenutačna primjena na vaš vlastiti život svake nove spoznaje.
- E. Ostati ponizan i poučljiv.

Tako je teško održati ravnotežu između logičkoga postupka i duhovnoga vodstva Svetoga Duha. Uravnotežiti to dvoje pomogli su mi sljedeći navodi:

A. od Jamesa W. Sireja, *Scripture Twisting*, str. 17-18:

“Prosvjetljenje dolazi do umova ljudi Božjih – ne samo do duhovne elite. U biblijskome kršćanstvu ne postoji razred gurua, niti prosvjetljeni, ni ljudi preko kojih mora doći svo mjerodavno tumačenje. I tako, dok Sveti Duh daje posebne darove mudrosti, znanja i sposobnosti duhovnoga razumijevanja, On neće dati tim darovitim kršćanima da budu jedini autoritativni tumači Njegove Riječi. Do svakoga je pojedinoga Njegovog čovjeka da uči, sudi i raspoznaje pozivajući se na Bibliju koja stoji kao autoritet čak i onima kojima je Bog dao posebne sposobnosti. Sažeto, drskost što činim kroz cijelu knjigu je ta da je Biblija Božje istinsko otkrivenje čitavome čovječanstvu, da je ona naš konačan autoritet o svim stvarima o kojima govori, i nije potpuna tajna nego može biti dovoljno razumljiva običnim ljudima u svakoj kulturi.”

B. od Kierkegaarda, nađeno u *Protestant Biblical Interpretation*, str. 75, od Bernarda Ramma:

Prema Kierkegaardu gramatičko, leksičko, povijesno proučavanje Biblije bilo je neophodno ali i pripremno za istinsko čitanje Biblije. “Onaj tko čita Bibliju *kao Božju riječ* mora ju čitati sa srcem u svojim ustima, od korice do korice, s gorljivim očekivanjem, u razgovoru s Bogom. Čitanje Biblije bezbrižno ili nemarno ili akademski ili profesionalno nije čitanje Biblije kao Riječi Božje. Kad ju netko čita kao što se čita ljubavno pismo, onda ju taj čita kao Riječ Božju.”

C. H. H. Rowley u *The Relevance of the Bible*, str. 19:

“Ne tek umno razumijevanje Biblije, koliko god ono bilo potpuno, može posjedovati sva njena bogatstva. Ne prezire se takvo razumijevanje, jer je ono bitno za potpuno razumijevanje. Ali ono mora biti vođeno duhovnim razumijevanjem duhovnih bogatstava te Knjige ako želi biti potpuno. A za takvo duhovno razumijevanje potrebno je nešto više od umnoga opreza. Duhovne stvari duhovno su raspoznatljive, i učenici Biblije trebaju stav duhovnoga shvaćanja, gorljivost za pronalaženje Boga koju će potpuno pokoriti Njemu, ako je prešao iznad svoje znanstvene studije prema bogatijoj baštini te najveće od svih Knjiga.”

VI. Metoda ovog komentara

Vodič *Study Guide Commentary* osmišljen je kao pomoć vašem načinu tumačenja na sljedeće načine:

A. Kratki povijesni pregled uvodi svaku Knjigu. Nakon što ste proveli “treći krug čitanja #3” provjerite tu zabilješku.

B. Na početku svakoga poglavlja napravljeni su tekstualni uvodi. Oni vam pomažu vidjeti postavljenu građu književne jedinice.

C. Na početku svakoga poglavlja ili glavne književne jedinice podijeljenoga odlomka i njihovih opisnih naslova dato je nekoliko suvremenih prijevoda:

1. *The New American Standard Bible*, ažurirano 1995. (NASB)
2. *The New King James Version* (NKJV)
3. *The New Revised Standard Version* (NRSV)
4. *Today's English Version* (TEV)
5. *The New Jerusalem Bible* (NJB).

Podjele na odlomke nisu nadahnute. One moraju biti utvrđene iz okvira. Usporedbom nekoliko suvremenih prijevoda iz različitih teorija prevođenja i teološkoga stajališta, sposobni smo raščlaniti pretpostavljenu građu izvorne autorove misli. Svaki odlomak ima jednu glavnu istinu. To je nazvano “glavna rečenica” ili “središnja zamisao teksta”. Ta jedinstvena misao je ključ valjanoga povijesnog, gramatičkog tumačenja. Nitko ne bi smio nikad tumačiti, propovijedati ili učiti na manje od odlomka! Također nemojte zaboraviti da je svaki odlomak vezan na okolne odlomke. Zbog toga je pregled čitave Knjige na razini odlomka tako važan. Moramo biti sposobni slijediti logički tijek subjekta kojeg je odredio izvorni nadahnuti autor.

- D. Bobove bilješke slijede stih-po-stih pristup tumačenju. To nas prisiljava slijediti izvornu autorovu misao. Zabilješke osiguravaju izvješća iz nekoliko područja:
1. književni okvir
 2. povijesni, kulturološki uvidi
 3. gramatičke obavijesti
 4. proučavanja riječi
 5. odgovarajućih usporednih odlomaka.
- E. U određenim točkama komentara, tiskani tekst *New American Standard Version* (ažuriran 1995.) bit će dopunjen prijevodima nekoliko drugih suvremenih verzija:
1. *The New King James Version* (NKJV), koja slijedi rukopise “Textus Receptus” teksta
 2. *The New Revised Standard Version* (NRSV), što je riječ-za-riječ revizija od *National Council of Churches of the Revised Standard Version*
 3. *The Today’s English Version* (TEV), što je dinamički ekvivalent prijevoda od *American Bible Society*
 4. *The New Jerusalem Bible* (NJB), koja je engleski prijevod temeljen na Francuskome katoličkome dinamičkom ekvivalentnome prijevodu.
- F. Za one koji ne čitaju izvorne jezike, može pomoći uspoređivanje engleskih prijevoda kako bi se utvrdile poteškoće u tekstu:
1. rukopisne razlike
 2. moguća značenja riječi
 3. gramatički teški tekstovi i građa
 4. višeznačni tekstovi.
- Iako engleski prijevodi ne mogu riješiti te poteškoće, oni ih označuju kao na mjesta za dublje i temeljitije proučavanje.
- G. Na završetku svakoga poglavlja postavljena su odgovarajuća pitanja za raspravu koja nastoje ciljati na glavnu problematiku tumačenja toga poglavlja.

UVOD U POSLANICU GALAĆANIMA

UVOD

- A. Knjige Galaćanima i Rimljanima najjasniji su izričaji Novoga saveza spasenja jedino po milosti, jedino kroz vjeru u Krista jedino! Poslanica Galaćanima nazvana je “Velika karta kršćaninove slobode”.
- B. Ovo pismo zapalilo je vatre protestantske Reformacije:
1. Martin Luther rekao je: “ova mala knjiga Galaćanima je moje pismo; ja sam se zaručio s njom; ona je moja žena.”
 2. John Wesley rekao je kako je našao trajni mir iz propovijedi Galaćanima
 3. u svome *Study Guide Commentary*, str. 11, Curtis Vaughan je napisao: “nekoliko knjiga dublje je utjecalo na misli ljudi, toliko je značajno oblikovalo smjer ljudske povijesti, ili nastavilo govoriti s toliko važnosti najdubljim potrebama suvremenoga života.”
- C. Ovo doktrinarno usmjereno pismo, moguće Pavlovo prvo, bilo je preteča Poslanice Rimljanima i njenom razvitku doktrine o opravdanju milošću kroz vjeru odvojeno od judaističkoga naglaska na djelima pravednosti kroz poslušnost Mojsijevskome Zakonu i predajama starješina (usmene predaje):
1. spasenje ne može biti nađeno ni u ljudskome vršenju niti u milosti
 2. spasenje mora biti nađeno ili u ljudskome vršenju ili u milosti
 3. Kristo-sličnost će slijediti istinsko obraćenje.
 4. Teološki postoji razlika između judaističkoga legalizma što je donosio spasenje i kršćanskoga legalizma, što nastoji osuditi i ograničiti kršćansku slobodu. Pavao obznanjuje temeljni model judaističkoga vršenja kao dostojnu osudu, ali voljan je raditi s kršćanskim legalizmom (tj. slaba vjera, usp. Rim 14:1 - 15:15; 1. Kor 8 - 10). To je besplatno Evanđelje o spasenju milošću kroz vjeru što Pavao brani, ipak on prepoznaje legalistička stremljenja u nekim vjernicima.
- D. Ovo radikalno besplatno spasenje, jedino milošću jedino kroz vjeru, jedino u Kristu očajno je potrebno u našem vremenu zbog ponavljajućeg, umješnog privlačenja naše usmjerenosti prema sebi, religijske svijesti usmjerene prema djelima. U svakome dobu jednostavna istina o Božjoj početnoj, samo-dajućoj, neuvjetovanoj zavjetnoj ljubavi posredovanoj kroz ljudsko pokajanje i poniznu vjeru izuzeta je! Ne radi se o tome da su lažni učitelji odbacivali Kristovo središnje mjesto u iskupljenju, nego su Njemu bili dodavani preduvjeti. Nije stvar u tome što mi dodajemo, nego što ne dodajemo išta!

AUTOR

Pavlovo autorstvo ovog pisma nikad nije bilo ozbiljno dovedeno u sumnju, kao ono koje oblikuje značajan stup Pavlovskoga Tijela. Poslanica Galaćanima vrlo je autobiografska i osobna. Visoko je emocionalna a ipak jasno predstavlja istinu Evanđelja.

NADNEVAK I PRIMATELJI

- A. S ova dva vida pozadinske građe mora se baviti zajedno jer na datiranje pisma utječu dvije oprečne teorije identifikacija primatelja. Obje teorije imaju logičku težinu i ograničeni biblijski dokaz.
- B. Ove dvije teorije su:
1. tradicionalna teorija što je bila jednodušna sve do osamnaestoga stoljeća:
 - a. ona je nazvana “Teorija zapadnih Galaćana”
 - b. ona pretpostavlja da “Galacija” upućuje na etničke Galaćane sjeverne središnje visoravni Turske (usp. 1. Pt 1:1). Ovi etnički Galaćani bili su Kelti (grčki *Keltoi* ili latinski *Gall*) koji su upali u ovo područje u trećem stoljeću pr.Kr. Bili su nazvani “Galo-Grci” kako bi ih se razlikovalo od njihove zapadne europske braće. Poraženi su godine 230. pr.Kr. od Atala I., kralja Pergama. Njihov je zemljopisni utjecaj bio ograničen na sjevernu središnju Malu Aziju ili današnju Tursku

- c. ako je pretpostavljena ova etnička skupina, onda bi nadnevak morao biti sredina 50.-ih tijekom Pavlova drugoga ili trećeg misijskoga putovanja. Pavlovi suputnici morali bi biti Sila i Timotej
 - d. neki su Pavlovu bolest u Poslanici Galaćanima 4:13 povezali s malarijom. Oni tvrde da je Pavao otišao sjeverno u brdovite zemlje kako bi se maknuo iz močvarnih, s malarijom zaraženih, obalnih nizina
2. druga je teorija branjena od Sir Wm. M. Ramsayja, u *St. Paul the Traveller and Roman Citizen*, New York: *G. P. Putnam's Sons*, 1896.:
- a. kao što tradicionalna teorija određuje "Galaciju" kao etničku, ova je teorija određuje kao upravnu. Čini se kako je Pavao često koristio rimska provincijska imena (usp. 1. Kor 16:19; 2. Kor 1:1; 8:1, itd.). Rimska provincija "Galacija" uključivala je šire područje negoli etnička "Galacija". Ovi su etnički Kelti podupirali Rim vrlo rano i bili nagrađeni s više lokalne autonomije i proširenom teritorijalnom ovlašću. Ako je ovo šire područje bilo poznato kao "Galacija", onda je moguće da je Pavlovo prvo misijsko putovanje ovima sjevernim gradovima Antiohije u Pizidiji, Listri, Derbi i Ikoniju, zapisano u Djelima apostolskim 13 – 14, lokacija ovih crkava
 - b. ako netko pretpostavlja ovu "Sjevernu teoriju", nadnevak bi morao biti vrlo rani – vrlo blizu, ali prije, "Sabora u Jeruzalemu" iz Djela apostolskih 15, koji naslovljava isto pitanje kao Poslanica Galaćanima. Sabor se dogodio godine 48-49. i pismo je vjerojatno bilo pisano tijekom istoga razdoblja. Ako je to istina, Poslanica Galaćanima prvo je Pavlovo pismo u našem Novom zavjetu
 - c. neki dokazi za sjeverno-galacijsku teoriju:
 - (1) ne postoji spominjanje imena suputnika Pavlova putovanja ali Barnaba je spomenut tri puta (usp. Gal 2:1.9.13). To odgovara Pavlovu prvome misijskom putovanju
 - (2) spomenuto je da Tit nije bio obrezan (usp. Gal 2:1-5). To bolje odgovara razdoblju prije Sabora u Jeruzalemu iz Djela apostolskih 15
 - (3) spominjanje Petra (usp. Gal 2:11-14) i poteškoća zajedništva s poganima bolje odgovara razdoblju prije Sabora u Jeruzalemu
 - (4) kad je bio uzet novac za Jeruzalem popisano je nekoliko Pavlovih suputnika iz različitih područja (usp. Djela 20:4). Nijedan, međutim, nije popisao iz gradova sjeverne Galacije, iako znamo da su sudjelovale ove etničke galacijske crkve (usp. 1. Kor 16:1)
3. za detaljno predstavljanje različitih čimbenika glede ovih teorija savjetovati tehnički komentar. Svaki od njih ima valjane točke ali na ovoj vremenskoj točki nema suglasja, ali "Sjeverna teorija" čini se potkrepljuje najbolje sve činjenice.
- C. Međusobni odnos Poslanice Galaćanima i Djela apostolskih:
1. Pavao je pet puta posjetio Jeruzalem, što je zapisao Luka u Djelima apostolskim:
 - a. Djela apostolska 9:26-30, nakon njegova obraćenja
 - b. Djela apostolska 11:30; 12:25, donošenje oslobođenja od oskudice od poganskih crkava
 - c. Djela apostolska 15:1-30, Sabor u Jeruzalemu
 - d. Djela apostolska 18:22, kratak posjet
 - e. Djela apostolska 21:15 i dalje, još jedno objašnjenje rada s poganima
 2. postoje dvije posjete Jeruzalemu zapisane u Poslanici Galaćanima:
 - a. Galaćanima 1:18, nakon tri godine
 - b. Galaćanima 2:1, nakon četrnaest godina
 3. izgleda najvjerojatnijim kako su Djela apostolska 9:26 povezana s Poslanicom Galaćanima 1:18. Moguće je u Djelima apostolskim 11:30 ili 15:1 i dalje ili nezapisana posjeta spomenuta u Galaćanima 2:1
 4. postoje neke razlike u izvješćima između Djela apostolskih 15 i Poslanice Galaćanima 2 ali to je vjerojatno obzirom na:
 - a. različita stajališta
 - b. različite ciljeve Luke i Pavla
 - c. činjenicu kako se Poslanica Galaćanima 2 mogla pojaviti negdje prije susreta opisanog u Djelima apostolskim 15 ali vezano na to.

D. Moguće kronologiju Pavlovih pisanja slijede F. F. Bruce i Murry Harris s malim prilagodbama:

	<u>Poslanica</u>	<u>nadnevak</u>	<u>mjesto pisanja</u>	<u>odnos prema Djelima apostolskim</u>
1.	Galaćanima	48	Antiohija sirijska	Djela 14:28; 15:2
2.	1. Solunjanima	50	Korint	Djela 18:5
3.	2. Solunjanima	50	Korint	
4.	1. Korinćanima	55	Efez	Djela 19:20
5.	2. Korinćanima	56	Makedonija	Djela 20:2
6.	Rimljanima	57	Korint	Djela 20:3
7-10.	pisma iz zatvora:			
	Kološanima	rane 60.	Rim	
	Efežanima	rane 60.	Rim	
	Filemonu	rane 60.	Rim	
	Filipljanima	kasno 62.-63.	Rim	Djela 28:30-31
11-13.	četvrto misijsko putovanje:			
	1. Timoteju	63. (ili kasnije,	Makedonija	
	Titu	63. ali prije 68.)	Efez (?)	
	2. Timoteju	64.	Rim	

SVRHA PISMA

- A. Pavao naslovljava tri različita područja brige o poruci krivih učitelja. Ovi su heretici bili označeni kao “judaisti” (usp. 2. Kor 3) jer su vjerovali kako netko mora postati Židov prije negoli može postati kršćanin (usp. Gal 6:12). Njegove su se brige kretale oko optužbi judaista (naučeno iz Pavlovih obrambenih izjava):
1. Pavao nije bio istinski apostol kao Dvanaestorica (usp. Djela 1:21-22); prema tome, on je bio ovisan o njihovoj autoritetu ili u najmanju ruku o Majci Crkvi u Jeruzalemu
 2. Pavlova poruka bila je drukčija od njihove, i time, kriva. To je čini se izravno povezano sa zamisli o “opravdanju vjerom odvojeno od Zakona”. Apostoli u Jeruzalemu bili su uvelike židovski u svojim osobnim životima
 3. element slobodoumlja bio je povezan na neki način s ovim crkvama (usp. Gal 5:18 - 6:8). Točno kako to mora biti objašnjeno stvar je za raspraviti. Neki su čak vidjeli dvije ciljane skupine u Pavlovim pismima: judaisti i gnostici (usp. Gal 4:8-11). Međutim, čini se da je bolje ove stihove povezati s poganskim praksama. Vjerujući Židovi bili su zabrinuti glede načina života vjerujućih pogana. Kako je Pavao radikalnu besplatnu milost povezao s poganskom idolatrijom i neumjerenošću?
- B. Doktrinarno, ovo je pismo preteča Poslanici Rimljanima. Te dvije Poslanice sadrže Pavlove glavne doktrine ponovljene i razvijene u različitim okolnostima i kasnije sažete u Poslanici Efežanima.
- C. U stvarnosti Poslanica Galaćanima usredotočuje se na razlike između Staroga saveza (SZ) u Mojsiju i Novoga saveza (NZ) u Kristu. Prvi je bio shvaćen od rabina (Pavao ne reagira protiv Mojsijeuskoga Saveza, nego protiv njegova krivog razumijevanja i primjene od židovske predaje) kako se on temelji na Božjem prihvaćanju ljudskoga vršenja, ali drugi je bio temeljen na novome srcu i novome duhu (usp. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38). Oba su bila temeljena na Božjoj milosti; oba žude za pravednim ljudima. Razlika između njih jeste kako je ta pravednost postignuta. To je razvijeno u NZ-noj Poslanici Hebrejima.

KRATKI PREGLED

- A. Prolog, Poslanica Galaćanima 1:1-10:
1. opći uvod u Poslanicu
 2. razlog za pisanje Poslanice.

- B. Pavlova obrana njegova apostolstva, Poslanica Galaćanima 1:11 - 2:14.
- C. Pavao brani doktrinarne istine svoga Evanđelja, Poslanica Galaćanima 2:15 - 4:20.
- D. Pavao brani praktične domašaje svoga Evanđelja, Poslanica Galaćanima 5:1 - 6:10
- E. Osobni sažetak i zaključak, Poslanica Galaćanima 6:11-18.

Kao sva Pavlova pisma, postoji doktrinarni odjeljak (tj. poglavlja 1 - 4) i praktičan odjeljak (tj. poglavlja 5 - 6).

PRVI KRUG ČITANJA (iz “[Vodič Dobroga Biblijskog Čitanja](#)”)

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Prema tome, pročitajte čitavu Knjigu odjednom. Izjavite središnju temu čitave Knjige svojim vlastitim riječima:

1. tema čitave Knjige
2. vrsta književnosti (žanr).

DRUGI KRUG ČITANJA (iz “[Vodič Dobroga Biblijskog Čitanja](#)”)

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Prema tome, pročitajte čitavu Knjigu drugi put odjednom. Napravite kratki pregled glavnih subjekata i izrazite subjekt u jednostavnoj rečenici:

1. subjekt prve književne jedinice
2. subjekt druge književne jedinice
3. subjekt treće književne jedinice
4. subjekt četvrte književne jedinice
5. itd.

GALAĆANIMA 1

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA*

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
pozdravljanje 1:1-5	pozdravi 1:1-5	pozdravljanje 1:1-5	pozdravljanje 1:1-2 1:3 1:4-5	naslov 1:1-5
ne postoji drugo Evanđelje 1:6-9 1:10	samo jedno Evanđelje 1:6-10	galacijski otpad 1:6-10	jedno Evanđelje 1:6-9 1:10	upozorenje 1:6-10
kako je Pavao postao apostol 1:11-12 1:13-17	poziv na apostolstvo 1:11-17	Pavlova obrana njegova apostolstva 1:11-12 1:13-17	kako je Pavao postao apostol 1:11-12 1:13-14 1:15-19	Božji poziv 1:11-24
1:18-24	susreti u Jeruzalemu 1:18-24	1:18-24	1:20 1:21-24	

*Premda nije nadahnut, podjela odlomaka ključ je za razumijevanje i praćenje izvorne autorove nakane. Svaki suvremeni prijevod podijelio je i sazeo podjele na odlomke kako ih je razumio. Svaki odlomak ima jednu glavnu temu, istinu ili misao. Svaka izvedba izdvaja određenu temu na svoj vlastiti način. Dok čitate tekst, upitajte se koji prijevod bolje odgovara vašem razumijevanju teme i podjeli stihova.

U svakom poglavlju prvo moramo čitati Bibliju i probati utvrditi njegovu temu (odlomci), zatim usporediti svoje razumijevanje sa suvremenim izvedbama. Tek kada razumijemo izvornu autorovu nakanu slijedeći njegovu logiku i predstavljanje na stupnju odlomka uistinu možemo razumjeti Bibliju. Samo je izvorni autor bio nadahnut — čitatelji nemaju pravo mijenjati ili preinačiti poruku. Čitatelji Biblije imaju odgovornost primjenjivanja nadahnute istine u svome vremenu i svojim životima.

Zabilježite da su svi tehnički izrazi i kratice objašnjeni u DODACIMA: [Kratke odredbe grčke gramatičke grade](#), [Tekstualni kriticizam](#) i [Rječnik](#).

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#))

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnut, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Poslanica Galaćanima 1:1-5, načelni prolog Poslanice Galaćanima, jedna je rečenica u grčkome.
- B. Pavlova uobičajena bilješka zahvaljivanja (usp. Rim, 1. i 2. Kor, Ef, Fil, Kol, 1. i 2. Sol) nedostaje. Ovo odražava napetost između Pavla i te skupine crkava.
- C. Poslanica Galaćanima 6 – 10 učvršćuje teološku temu čitave Poslanice. Moglo bi se čak reći kako ovih nekoliko stihova sadrži sve teološke elemente što Pavao razvija u ovome pismu.
- D. Poslanica Galaćanima 1:11 - 2:21 oblikuje autobiografski odjeljak gdje Pavao brani svoje apostolstvo i, time, svoje Evanđelje. To je vrlo slično 2. Poslanici Korinćanima 10 - 13.
- E. Poslanica Galaćanima 1:11 - 2:14 dijeli se na dva sljedeća područja:
 - 1. Pavao nije bio ovisan o apostolima u Jeruzalemu, Poslanica Galaćanima 1:11-24
 - 2. Pavao je bio prepoznat od Crkve u Jeruzalemu, Poslanica Galaćanima 2:1-10
 - 3. primjer Pavlove ravnopravnosti, Poslanica Galaćanima 2:11-14.
- F. Glavno tijelo ovoga pisma sadržano je u Poslanici Galaćanima 2:15 - 6:10. Ono može biti podijeljeno kako slijedi:
 - 1. Pavao brani doktrinarne istine svoga Evanđelja, Poslanica Galaćanima 2:15 - 4:20
 - 2. Pavao brani dublji smisao svoga Evanđelja, Poslanica Galaćanima 5:1 - 6:10.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:1-5

¹Pavao, apostol (ne poslan od čovjeka niti kroz posredovanje čovjeka, nego od Isusa Krista i Boga Oca, koji uskrisi Njega od mrtvih), ²i sva braća koja su sa mnom, crkvama Galacije: ³Milost vam i mir od Boga našega Oca i Gospodina Isusa Krista, ⁴koji dade Sâm Sebe za naše grijehе tako da nas On može izbaviti od ovoga sadašnjeg doba zla, prema volji našega Boga i Oca, ⁵kome neka je slava zauvijek. Amen.

1:1 “Pavao” Savao iz Tarza prvi je put nazvan Pavao u Djelima apostolskim 13:9. Vjerojatno je većina Židova iz “dijasporе” imala hebrejska imena i grčka imena. Ako je tako, onda su mu Savlovi roditelji dali to ime ali, onda, zašto se iznenada pojavljuje “Pavao” u Djelima apostolskim 13? Moguće: (1) drugi su ga počeli zvati tim imenom ili (2) on je počeo upućivati na sebe pojmom “mali” ili “najmanji”. Grčko ime *Paulos* znači “mali”. Bilo je iznijeto nekoliko teorija o podrijetlu njegova grčkog imena:

- 1. predaja drugoga stoljeća da je Pavao bio nizak, debeli, ćelav, krivonog, ćupavih obrva, i imao je isturene oči što je mogući izvor toga imena, izvedenog iz ne-kanonske knjige Solunjanima nazvane *Paul and Thekla*
- 2. odlomci gdje Pavao sebe naziva “najmanji od svetih” zbog toga jer je progonio Crkvu kao u Djelima apostolskim 9:1-2 (usp. 1. Kor 15:9; Ef 3:8; 1. Tim 1:15).

Neki su vidjeli ovu “najmanjost” kao podrijetlo samo-odabranoga naslova. Međutim, u knjizi kao što je Galaćanima, gdje je on naglašavao svoju neovisnost i ravnopravnost s jeruzalemskom Dvanaesticom, ova je mogućnost nekako nevjerojatna (usp. 2. Kor 11:5; 12:11; 15:10).

▣ **“apostol”** “Apostol” dolazi iz jedne od grčkih riječi “poslati” (*apostellō*). Isus je odabrao dvanaesticu od Svojih učenika da budu s Njim u posebnome smislu i nazvao ih je “apostoli” (usp. Mk 6:30; Lk 6:13).

Pavao je potvrđivao svoje apostolstvo u svima svojim pismima osim za Filipljane, u 1. i 2. Poslanici Solunjanima, i Filemonu. Ovaj uvodni odlomak jedan je od najjačih potvrda njegova apostolstva nađenog u ikojemu od njegovih pisama, obzirom na položaj u crkvama gdje su krivi učitelji nastojali opovrći njegovo Evanđelje napadajući njega osobno.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Slati \(*apostellō*\), iz čega dolazi “apostol”.](#)

POSEBNA TEMA: SLATI (*APOSTELLŌ*), IZ ČEGA DOLAZI “APOSTOL”

To je uobičajena grčka riječ za “slati” (tj. *apostellō*). Ovaj pojam ima nekoliko teoloških uporaba:

1. u klasičnome grčkome i u rabinskome ovaj je pojam korišten za onog koji je pozvan i poslan kao službeni predstavnik drugoga, nešto kao naš engleski “veleposlanik” (usp. 2. Kor 5:20)
2. Evanđelja često koriste ovaj GLAGOL o Isusu kao Onome koji biva poslan od Oca. U Ivanu pojam ima Mesijanski prizvuk (Mt 10:40; 15:24; Mk 9:37; Lk 9:48 i posebice Ivan 5:36.38; 6:29.57; 7:29; 8:42; 10:36; 11:42; 17:3.8.18.21.23.25; 20:21 [i “apostol” i njegova istoznačnica *pempō* upotrijebljena u stihu 21]). Korišten je za Isusovo slanje vjernika (usp. Iv 17:18; 20:21 [i *apostellō* i njegova istoznačnica *pempō* u Iv 20:21])
3. NZ koristio je IMENICU “apostol” za učenike:
 - a. prvotnih dvanaest unutar kruga učenika (npr. Mk 6:30; Lk 6:13; Djela 1:2.26)
 - b. posebna skupina apostolskih pomagača i suradnika:
 - (1) Barnaba (usp. Djela 14:4.14)
 - (2) Andronik i Junije (KJV, Junija, usp. Rim 16:7)
 - (3) Apolon (usp. 1. Kor 4:6-9)
 - (4) Jakov Gospodinov brat (usp. Gal 1:19)
 - (5) Silvan i Timotej (usp. 1. Sol 2:6)
 - (6) moguće Tit (usp. 2. Kor 8:23)
 - (7) moguće Epafra (usp. Fil 2:25)
 - c. dar u Crkvi koji traje (usp. 1. Kor 12:28-29; Ef 4:11)
4. Pavao koristi ovaj naslov za sebe u većini svojih pisama kao način potvrđivanja njegove Bogom-dane ovlasti kao Kristova predstavnika (usp. Rim 1:1; 1. Kor 1:1; 2. Kor 1:1; Gal 1:1; Ef 1:1; Kol 1:1; 1. Tim 1:1; 2. Tim 1:1; Tit 1:1)
5. poteškoća s kojom se suočavamo mi kao suvremeni vjernici jeste da ta NZ nikad ne određuje što taj neprekidni dar uključuje ili kako se on identificira u vjernicima. Očito se netko mora razlikovati između izvorne Dvanaestorice (#3a) i kasnije uporabe (#3b). [Vidjeti Posebnu temu dolje: Nadahnuće \(inspiracija\) i Posebnu temu dolje: Prosvjetljenje \(iluminacija\)](#). Ako suvremeni “apostoli” nisu nadahnuti napisati više Pisma (tj. kanon je zatvoren, usp. Juda 3; [vidjeti Posebnu temu dolje: Kanon](#)), onda što oni čine što je drukčije od NZ-nih proroka ili evanđelista (usp. Ef 4:11)? Ovdje su moje mogućnosti:
 - a. početnici misionarske crkve u ne-evangeliziranim područjima (korišteno kao u Didahe)
 - b. vođe pastora u datom području ili denominaciji
 - c. ?

Ja dajem prednost #1.

POSEBNA TEMA: NADAHNUĆE (INSPIRACIJA)

Ovo je tvrdnja vjere da je Bog bio djelatno uključen Svojim Duhom u objavljivanju Svojih djela, obećanja, i volje za čovječanstvo. To je “to” Božansko samo-objavljenje! Ovo samo-objavljenje nazvano je “otkrivenje”. Njegovo objavljivanje za buduće naraštaje nazvano je “nadahnuće”.

Jedina uporaba riječi “nadahnuće” u Bibliji je u 2. Timoteju poslanici 3:16 i doslovno znači “Bog je izdahnuo /izdisao”. Zabilježite “Pismo” u NZ-u uvijek upućuje na SZ (tj. 2. Tim 2:15 upućuje na Timotejev židovski odgoj). Zabilježite svrha Pisma je dvostruka:

1. mudrost što vodi k spasenju, 2. Timoteju poslanica 2:15
2. vježbanje u pravednosti, 2. Timoteju poslanica 2:16.

Zabilježite kako Evanđelje po Ivanu 5:39; 1. Poslanica Korinćanima 15:3-4; i 1. Petrova poslanica 1:10-12 vide SZ kao usmjeravanje prema Kristu. Osobno Isus potvrđuje to u Evanđelju po Luki 24:25-27! Duh je vodio SZ-ne pisce (usp. 2. Pt 1:20-21). Crkva je prihvatila kanon ([vidjeti Posebnu temu dolje: Kanon](#)) SZ-a. Oni su ga vidjeli kao potpuno nadahnutoga (usp. Mt 5:17-19). Međutim, oni su također shvatili kako je NZ, što sadrži Isusove riječi i djela, bio konačno otkrivenje (usp. Mt 5:21-48; Heb 1:1-2). Isus je puno, konačno, i dovršeno otkrivenje YHWH (usp. Iv 1:1-5.14; Kol 1:15-16). On ispunjava SZ-na obećanja o Mesiji (tj. Mt 26:31.56; 14:27.49; Lk 20:17; Iv 12:14-16; 13:18; 15:25; 17:12; 19:24-36; Djela 1:16; 3:18.21-26; 4:25-28).

Duh mora otvoriti um i srce prije negoli netko može razumjeti (usp. Djela 8:34-35; 13:27). Duh je vodio biblijske pisce da u ljudskim riječima, idiomima, i slikovitim prikazima izraze istine Božje samo-objave u Isusu (usp. Iv 14:26; 15:26-27; 1. Kor 2:10-11.13-16).

Dobra kratka raspra je u *Christian Theology*, 2. izdanje, str. 224-245 od Millarda J. Ericksona.

Također dobra raspra o književnome postupku “usmeno” utemeljenoga društva prema pisanim spisima nalazi se u *The Lost World of Scripture* (2013) od Johna H. Waltona i D. Brent Sandyja.

POSEBNA TEMA: PROSVJETLJENJE (ILUMINACIJA)

Bog je djelovao u prošlosti kako bi jasno otkrio Sebe čovječanstvu (tj. stvaranje, Potop, poziv patrijarsima, Izlazak, osvajanje, itd.). U teologiji je to nazvano “otkrivenje”. On je izdvojio određene ljude kako bi objavio i objasnio ovo samo-otkrivenja (npr. Iv 14:26; 16:12-15). U teologiji je to nazvano “nadahnuće”. On je poslao Svoga Duha da pomogne čitateljima razumjeti Njega i Njegova obećanja i opskrbe, posebice Dolazak Mesije. U teologiji se ovo naziva “prosvjetljenje” (iluminacija). Poteškoća izniče, ako je Duh uključen u razumijevanje Boga – zašto dakle postoji toliko mnogo tumačenja Njega te Njegove volje i načina?

Dio ove poteškoće leži u čitateljevom pred-razumijevanju ili osobnim iskustvima. Često je osobni djelokrug rada određen uporabom Biblije u *proof-textingu* ili atomističkome [sitničavome – op.prev.] načinu [*proof-texting*: vidjeti: Poslanica Rimljanima, Dodatak tri: Kazalo – op.prev.]. Često je teološka mreža nametnuta iznad Biblije dozvoljavajući joj govoriti samo u izvjesnim područjima i na odabrane načine. Prosvjetljenje jednostavno ne može biti izjednačeno s nadahnućem premda je Sveti Duh uključen u svako. Nadahnuće ([vidjeti Posebnu temu gore: Nadahnuće \[inspiracija\]](#)) je bilo završeno s NZ-om (tj. Juda stihovi 3.20). Većina NZ-nih tekstova što se odnose na prosvjetljenje upućuju na spoznaju o Evanđelju i Kristo-sličnome životu (tj. Rim 8:12-17; 1. Kor 2:10-13; Ef 1:17-19; Fil 1:9-11; Kol 1:9-13; 1. Iv 2:20-27). Ovo je, ustvari, jedno od obećanja “Novoga saveza” (usp. Jer 31:31-34, posebice stih 34).

Najbolji pristup dozvoljavanja Svetome Duhu da pomogne vjernicima u razumijevanju otkrivenja može biti pokušaj traženja središnje zamisli odlomka, a ne tumačenje svake pojedinosti teksta. Glavna misao je ona koja izražava izvornu autorovu središnju istinu. Izradba glavnih crta Knjige ili književne jedinice pomaže u slijeđenju nakane izvornoga nadahnutog autora. Nijedan tumač nije nadahnut. Mi ne možemo ponovno stvoriti metodu tumačenja biblijskoga pisca (tj. nadahnuće). Mi možemo i moramo nastojati razumjeti što su oni govorili svome vremenu i potom prenijeti tu istinu u naše vlastito vrijeme. Postoje dijelovi Biblije koji su višeznačni ili skriveni (do određenoga vremena ili razdoblja). Postojat će također neslaganja o nekim tekstovima i subjektima ali mi moramo jasno izjaviti središnje istine i dozvoliti slobodu za pojedinačna tumačenja vjernika unutar granica izvorne autorove nakane. Tumači moraju hodati u svjetlu kojeg imaju, uvijek bivajući otvorenima za više svjetla od Biblije i Duha. Bog će nas suditi temeljem stupnja našeg razumijevanja i kako živimo to što razumijemo.

POSEBNA TEMA: KANON

- A. Protestantски kanon sadrži sve nadahnute Knjige – Kanon je zaključen! (Juda stih 3):
 - 1. prihvaćen SZ od Židova
 - 2. dvadeset i sedam Knjiga u NZ-u (napredujući povijesni proces).

- B. Autori Novoga zavjeta povezani s Isusom ili apostoli (napredujući povijesni proces):
 - 1. Jakov i Juda s Isusom (Njegova polu-braća)
 - 2. Marko s Petrom (preokrenuo je njegove propovijedi u Rimu u Evanđelje)
 - 3. Luka s Pavlom
 - 4. tradicionalni Židovi s Pavlom.

- C. Teološko jedinstvo s apostolskim učenjem (kasnije “pravilo vjere”):
1. zbog pojavka hereze (tj. adopcionizam, gnosticizam, marcionizam, i montanizam)
 2. zbog odgođenoga Drugoga dolaska
 3. zbog smrti dvanaest apostola.
- D. Stalno i moralno promijenjeni životi slušatelja.
- E. Opća suglasnost ranih crkava, kroz suglasnost širega zemljopisnog i različitoga kulturološkog okvira, prije negoli su glavni crkveni koncili mogli biti viđeni u ranim popisima kanonskih Knjiga:
1. Origen (185.-254.) tvrdi kako su postojala četiri Evanđelja i Poslanice apostola
 2. Muratorijev fragment datiran između godine 180.-200. iz Rima (jedina preslika danas dostupna oštećena je, kasni latinski tekst). On popisuje istih 27 Knjiga protestantskoga NZ-a (ali dodaje Petrovu Apokalipsu i Pastir Herme)
 3. Euzebije Cezarejski (265.-340.) uveo je trostruku oznaku (kao što je učinio i Origen) za opis kršćanskih spisa: (1) “primljeno” te time prihvaćeno; (2) “osporavano” te time razlike među crkvama; i (3) “lažno” te time neprihvatljivo i ne smije biti čitano u crkvama. One u osporavanim skupinama bile su: Jakovljeva poslanica, Judina, 2. Petrova, i 2. i 3. Ivanova poslanica
 4. Cheltenhamov popis (na latinskome) iz Sjeverne Afrike (godine 360.) ima istih 27 Knjiga (osim Poslanice Hebrejima, Jakovljeve, i Judine [Hebrejima poslanica nije posebice spomenuta, ali može biti uključena u Pavlova pisma]), kao protestantski NZ, ali u neobičnome poretku
 5. Atanazijevo *Uskršnje pismo* iz godine 367. prvo je što popisuje istih 27 Knjiga kao protestantski NZ bez dodataka
 6. zamisao i sadržaji autoritativnoga popisa o jedinstvenosti Knjiga bio je povijesni i teološki napredak.
- F. Predloženo za čitanje:
1. *The Canon of the New Testament* od Bruca Metzgera, izdavač *Oxford Press*
 2. Članci o Kanonu u *Zondervan Pictorial Bible Encyclopedia*, tom 1. str. 709-745
 3. *Introduction to the Bible* od Williama E. Nixa i Normana Geislera, izdavač *Moody Press*, 1968. (posebice karta na str. 22)
 4. *Holy Writings - Sacred Text: The Canon in Early Christianity* od Johna Bartona, izdavač *Westminster John Knox Press*, 1997.
- G. Stari i Novi zavjet jedine su književne produkcije Drevnoga Bliskog Istoka što su bile kanonizirane kao posebni Dolazak i otkrivenje Božanskih svrha. Ne postoje nikakvi drugi religijski popisi što se razlikuju između kanonskih (tj. autoritativnih) nasuprot ne-kanonskih religijskih pisanja.
- Kako, zašto, i kad su se ti povijesni procesi dogodili?:
1. Je li to bilo odlukama crkvenih koncila trećega i četvrtoga stoljeća naše ere?
 2. Je li to bilo uporabom kršćanskih pisaca drugoga stoljeća?
 3. Je li to bilo od crkava kasnoga prvog - do četvrtoga stoljeća?

▣ (1:1)

NASB
NKJV
NRSV
TEV
JB

“ne poslan od čovjeka niti kroz posredovanje čovjeka”

“ne od ljudi niti kroz čovjeka”

“poslan niti od ljudske ovlasti ni od ljudskih vlasti”

“nije došlo od čovjeka ili pomoću čovjeka”

“koji ne duguje svoju vlast ljudima ili svoje imenovanje ikome ljudskom biću”

Ovo podcrtava jedan od Pavlovih glavnih naglasaka, kako je njegovo apostolstvo nastalo od Božanskoga, ne ljudskoga, izvora (usp. Gal 1:12.16). Krivi učitelji tvrdili su da je Pavao primio svoje Evanđelje od: (1) Dvanaestorice u Jeruzalemu (usp. Djela 9:19-22); ili (2) Majke Crkve, ali on je vješto promijenio to Evanđelje što mu je bilo dano. Pavao je branio sebe u ovome pogledu jer je samo Evanđelje, ne njegove vjerodajnice ili ugled, bilo u pitanju (usp. 2. Kor 10 - 13).

▣ **“nego od Isusa Krista i Boga Oca”** Zabilježite Pavlovu smionu tvrdnju kako je primio svoje otkrivenje i sadržaj Evanđelja od uskrsloga, proslavljenoga Sámoga Isusa (usp. Gal 1:12). Iako Pavao nije odgovarao mjerilu autorstva nađenome u Djelima apostolskim 1:21-22, on je vjerovao da je pozvan od Gospodina kako bi izvršio taj poseban zadatak (tj. apostol za pogane).

“Isus” znači “YHWH spasava” (usp. Mt 1:21). To je isto kao hebrejsko ime Jošua. Kad je taj pojam upotrijebljen zasebno u NZ-u, on naglašava Isusovu ljudskost (usp. Ef 4:21).

“Krist” je izostznačnica hebrejskoga pojma, *Mesija* ili Pomazanik ([vidjeti Posebnu temu dolje: Mesija](#)), što naglašava SZ-no obećanje o jedinstveno pozvanome, Božanski nadahnutome, dolazećem Bogu kako bi uveo Novo doba pravednosti.

“Isus() Krist()” i “Bog() Otac()” povezani su jednim PRILOGOM što je bio način potvrđivanja NZ-nog autora punoga Kristova Božanstva; oboje se pojavljuje u Poslanici Galaćanima 1:1 i Galaćanima 1:3 (usp. 1. Sol 1:1; 3:11; 2. Sol 1:2.12; 2:16).

Bog je Otac, ne u smislu seksualnoga naraštaja ili kronološkoga prvenstva, nego među-osobnoga odnosa i vodstva, kao u židovskome domu.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Otac.](#)

POSEBNA TEMA: MESIJA

Ovo je uzeto iz moje komentarske bilješke o Knjizi proroka Daniela 9:6. Poteškoća u tumačenju ovoga stiha je zbog mogućnosti u značenju povezanosti s Mesijom ili Pomazanikom (BDB 603):

1. bilo je korišteno za židovske kraljeve (npr. 1. Sam 2:10; 12:3)
2. bilo je korišteno za židovske svećenike (npr. Lev 4:3.5)
3. bilo je korišteno za Kira (usp. Iz 45:1)
4. #1 i #2 kombinirane su u Psalmu 110 i Knjizi proroka Zaharije 4
5. bilo je korišteno za Božji poseban Dolazak, Davidovskog Kralja da u Novo doba donese pravednost:
 - a. plemenu Jude (usp. Post 49:10)
 - b. kući Jišajevoj (usp. 2. Sam 7)
 - c. sveopću kraljevsku vladavinu (usp. Ps 2; Iz 9:6; 11:1-5; Mih 5:1-4 i dalje).

Osobno sam privučen poistovjećivanjem “pomazanika” s Isusom iz Nazareta zbog:

1. uvođenja Vječnoga kraljevstva u Knjizi proroka Daniela 2 tijekom Četvrtoga carstva
2. uvođenja “Sina Čovječjega” u Knjizi proroka Daniela 7:13 kojem je dano Vječno kraljevstvo
3. kratke rečenice o iskupljenju iz Knjige proroka Daniela 9:24, što vode prema vrhuncu povijesti paloga svijeta
4. Isusove uporabe Knjige proroka Daniela u NZ-u (usp. Mt 24:15; Mk 13:14).

POSEBNA TEMA: OTAC

SZ uvodi prisne obiteljske metafore o Bogu kao Ocu:

1. narod Izraela često je opisan kao YHWH-in “sin” (usp. Hoš 11:1; Mal 3:17)
2. čak je i prije korištena analogija Boga kao Oca u Ponovljenome zakonu (1:31)
3. u Ponovljenome zakonu 32 Izrael je nazvan “njegovo dijete” a Bog je nazvan “tvoj otac”
4. ova je analogija izrečena u Psalmu 103:13 i razvijena u Psalmu 68:5 (otac siročadi)
5. to je bilo uobičajeno u prorocima (usp. Iz 1:2; 63:8; Izrael kao sin, Bog kao Otac, 63:16; 64:8; Jer 3:4.19; 31:9).

Isus je govorio aramejski, što znači da mnoga mjesta gdje se pojavljuje “Otac”, to je grčki *Pater*, mogu odraziti aramejski *Abba* (usp. Mk 14:36). Ovaj obiteljski pojam “Tatica” ili “Tata”, odražava Isusovu prisnost s Ocem; On to otkriva Svojim sljedbenicima ohrabrujući našu vlastitu prisnost s Ocem. Pojam “Otac” bio je rijetko korišten u SZ-u za YHWH-u, ali Isus ga koristi često i proširuje ga. To je glavni dokaz vjernikova nova odnosa s Bogom kroz Krista (usp. Mt 6:9).

▣ **(1:1) “koji uskrisi Njega od mrtvih”** Pavao naglašava da je to bio Bog Otac, koji je uskrisio Isusa od mrtvih. Obojica i Otac i Sin bili su oni koji su mu dali Evanđelje. Pavao je mogao tvrditi kako je on bio pozvan od Uskrsloga Gospodina dok su Dvanaestorica u Jeruzalemu bili pozvani od još uvijek-čovjeka Gospodina, iako ovo može biti previše iščitano u izričaj.

U većini odlomaka, Bog Otac bio je taj koji je uskrisio Isusa od mrtvih i time Mu dao Božanski pečat odobrenja za Njegovu službu (usp. 2. Kor 4:14; Djela 2:24; 3:15; 10:40; Rim 6:4; 1. Pt 1:21). U Poslanici Rimljanima 8:17 Bog Duh je onaj koji je uskrisio Isusa od mrtvih. Međutim, u Evanđelju po Ivanu 10:17-18, Bog Sin tvrdi kako je On položio Svoj vlastiti život, i opet ga podigao. Ovo pokazuje tečnost između djela Osoba Trojstva.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Uskrsnuće.](#)

POSEBNA TEMA: USKRSNUĆE

U Bibliji ima tri očitovanja bivanja dovođenja natrag od mrtvih:

- A. oni koji nisu umrli nego su otišli kako bi bili s Bogom (tj. Henok, usp. Post 5:24; Ilija, usp. 2. Kr 2:11), što je nazvano “bivanje prenesenim”
- B. neki, kroz Božju snagu, bili su dovedeni natrag od vrata smrti do fizičkoga zdravlja. Ovo je nazvano “oživljavanje”. Oni će umrijeti u nekome trenutku u budućnosti
- C. postojalo je samo jedno uskrsnuće (tj. Isus). On je umro ali je uskrsnuo od mrtvih (tj. *hades*) i bilo Mu je dato novo tijelo pripremljeno za vječni život s Bogom. On je prvenac umrlih (usp. 1. Kor 15:20.23; “prvoroden od umrlih”, usp. Kol 1:15.17). Zbog Njega, vjernici će uskrsnuti kod Drugoga dolaska (usp. Ps 49:15; 73:24; Iz 26:19; Dn 12:2; Mt 22:31-32; Mk 12:26-27; Iv 5:25.28-29; 6:39-40.44.54; Rim 8:11; 1. Kor 15; 1. Sol 4:13-18; 1. Iv 3:2).

Dokaz za uskrsnuće:

- A. pedeset (50) dana poslije na Pedeseticu, uskrsnuće je postalo ključna značajka Petrove propovijedi (usp. Djela 2). Tisuće koji su živjeli u području gdje se to dogodilo povjerovali su!
- B. životi učenika bili su temeljito promijenjeni od obeshabrenosti (oni nisu očekivali uskrsnuće) do smjelosti, čak mučeništva
- C. Pavao popisuje mnoge očevice u 1. Poslanici Korinćanima 15:5-8, uključujući i sebe (usp. Djela 9).

Značenje uskrsnuća:

- A. pokazuje kako je Isus bio Onaj za kojeg je tvrdio da jeste (usp. Mt 12:38-40, pretkazivanje smrti i uskrsnuća)
- B. Bog je stavio Svoje odobrenje na Isusov život, učenje, i nadomjesnu smrt! (usp. Rim 4:25)
- C. pokazuje nam obećanje svim kršćanima (tj. uskrsnuće tijela, usp. 1. Kor 15).

Tvrdnje od Isusa da će On uskrsnuti od mrtvih:

- A. Evanđelje po Mateju 12:38-40; 16:21; 17:9.22.23; 20:18-19; 26:32; 27:63
- B. Evanđelje po Marku 8:31; 9:1-10.31; 14:28.58
- C. Evanđelje po Luki 9:22-27
- D. Evanđelje po Ivanu 2:19-22; 12:34; poglavlja 14 – 16.

I Petar i Pavao tvrde da Psalam 16 upućuje na Isusa, Mesiju:

- A. Petar u Djelima apostolskim 2:24-32
- B. Pavao u Djelima apostolskim 13:32-37.

Daljnja proučavanja:

- A. *Evidence That Demands a Verdict* od Josha McDowella
- B. *Who Moved the Stone?* od Franka Morrisona
- C. *The Zondervan Pictorial Encyclopedia of the Bible*, “Uskrsnuće”, “Uskrsnuće Isusa Krista”.

1:2 “i sva braća koja su sa mnom” Za suvremene proučavatelje Biblije žalosno je to što Pavao nije imenovao svoje sudrugove, što bi potvrdilo jednu od dvije teorije glede primatelja pisma. Sjevernjačka teorija usredotočuje se na etničku Galaciju dok se Južnjačka teorija usredotočuje na rimsku upravnu provinciju Galacija. Pavao nije spomenuo je li to bio Barnaba (prvo putovanje) ili Timotej i Sila (drugo putovanje). Ime “Barnaba” pojavljuje se tri puta u Poslanici Galaćanima podrazumijevajući prvo putovanje i, prema tome, rani nadnevak.

Pavao koristi "braća" često u ovome pismu (usp. Gal 3:15; 4:12; 5:11; 6:18), moguće jer je njegova poruka ovim crkvama bila toliko oštra, stroga, ili čak borbena. Pavao je često uvodio nove teme s početkom "braćo".

▣ **"crkvama Galacije"** Ponovno, točan položaj ovih crkava ostaje neodređen. Neki tvrde da je to sjeverna Galacija (usp. 1. Pt 1:1), i daju nadnevak ove Poslanice sredinom 50.-ih godina. Djela apostolska 26:6 i 18:23 bila su tumačena kao dokaz da je Pavao propovijedao u tome području. Drugi tumače Galaciju kao rimsku provinciju Galacija, što obuhvaća mnogo šire područje na koje se upućuje u Djelima apostolskim 13 i 14 i time bi se upućivalo na prvo misijsko putovanje Pavla i Barnabe. To bi činilo nadnevak u kasnijim 40.-im godinama, netom prije, ali ne istodobno sa Saborom u Jeruzalemu iz Djela apostolskih 15.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Crkva \(*ekklesia*\).](#)

POSEBNA TEMA: CRKVA (*ekklesia*)

Ovaj je grčki pojam, *ekklesia*, sastavljen iz dvije riječi, "iz" i "pozvan". Ta riječ ima sekularnu /svjetovnu uporabu (tj. građani pozvani na susret, usp. Djela 19:32.39.41) i zbog uporabe u Septuaginti ovoga pojma za "kongregacija /skupština" Izraela (*Qahal*, BDB 874, KB 1078, usp. Br 16:3; 20:4; Pnz 31:30), ima religijsku uporabu. Rana crkva vidjela je sebe kao nastavak SZ-noga naroda Božjeg. Oni su bili novi Izrael (usp. Rim 2:28-29; Gal 3:29; 6:16; 1. Pt 2:5.9; Otk 1:6), ispunjenje Božje misije diljem svijeta (usp. Post 3:15; 12:3; Izl 19:5-6; Mt 28:18-20; Lk 24:47; Djela 1:8; [vidjeti Posebnu temu dolje: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)).

Ovaj je pojam korišten u nekoliko smislova u Evanđeljima i Djelima apostolskim:

1. svjetovno gradsko okupljanje, Djela apostolska 19:32.39.41
2. sveopći narod Božji u Kristu, Evanđelje po Mateju 16:18 i Poslanica Efežanima
3. mjesna kongregacija vjernika u Kristu, Evanđelje po Mateju 18:17; Djela apostolska 5:11 (u ovim stihovima, crkva u Jeruzalemu); Djela apostolska 13:1; Poslanica Rimljanima 16:5; 1. Korinćanima 16:19; Kološanima 4:15; Filemonu stih 2
4. narod Izraela skupno, Djela apostolska 7:38, u Stjepanovu govoru
5. narod Božji u regiji, Djela apostolska 8:3; Poslanica Galaćanima 1:2 (Judeja ili Palestina).

Crkva su okupljeni ljudi, ne zgrada. Nisu postojale crkvene zgrade stotinama godina. U Jakovljevoj poslanici (jedna od najranijih kršćanskih Knjiga) na Crkvu se upućuje pojmom "*synagōgē*" (skupština /zajednica). Taj se pojam za Crkvu pojavljuje samo u Jakovljevoj poslanici (usp. Jak 2:2; 5:14).

POSEBNA TEMA: YHWH-in VJEČNI ISKUPITELJSKI NAUM

Moram priznati tebi čitatelju da sam pristran u ovome trenutku. Moja sustavna teologija nije kalvinizam ili dispencionalizam, nego je to Veliko poslanje evangelizacije (usp. Mt 28:18-20; Lk 24:46-47; Djela 1:8). Vjerujem da Bog ima vječni naum za iskupljenje čitavoga čovječanstva (npr. Post 3:15; 12:3; Izl 19:5-6; Jer 31:31-34; Ez 18; 36:22-39; Djela 2:23; 3:18; 4:28; 13:29; Rim 3:9-18.19-20.21-31), svih onih stvorenih u Njegovoj slici i sličnost (usp. Post 1:26-27). Savezi su ujedinjeni u Kristu (usp. Gal 3:28-29; Kol 3:11). Isus je Božja tajna, skrivena ali sad otkrivena (usp. Ef 2:11 - 3:13)! Evanđelje NZ-a, ne Izrael, ključ je Pisma.

Ovo pred-razumijevanje daje boju svima mojim tumačenjima Pisma. Ja čitam sve tekstove skroz! To je zasigurno pristranost (svi ih tumači imaju!), ali to je Pisamsko-obavještajna pretpostavka.

Žarište Knjige Postanka 1 - 2 je YHWH-ino stvaranje mjesta gdje On i Njegovo najviše stvorenje, čovječanstvo, mogu imati zajedništvo (usp. Post 1:26.27; 3:8). Fizičko Stvorenje je pozornica za ovaj međuljudski Božanski raspored.

1. Sv. Augustin obilježio je to kao Božanski-oblikovanu cjelinu u svakoj osobi koja može biti ispunjena jedino od Sámoga Boga.
2. C. S. Lewis nazvao je ovu planetu "dodirnutu planeta" (tj. pripremljena od Boga za ljude).

SZ ima mnoge nagovještaje ovoga Božanskoga rasporeda:

1. Knjiga Postanka 3:15 prvo je obećanje da YHWH neće ostaviti čovječanstvo u strahovitome neredu grijeha i pobune. To ne upućuje na Izrael zato jer Izraela, niti zavjetnoga naroda nema, sve do poziva upućenog Abrahamu u Postanku 12.
2. Knjiga Postanka 12:1-3 je YHWH-in prvotni poziv i otkrivenje Abrahamu koji će postati zavjetni narod, Izrael. Ali čak i u tome prvotnom pozivu, Bog je imao oči na čitavome svijetu. Zabilježite stih 3!

3. U Knjizi Izlaska 20 (Pnz 5) YHWH daje Svoj Zakon Mojsiju za vođenje Svoga posebnog naroda. Zabilježite da u Izlasku 19:5-6 YHWH otkriva Mojsiju jedinstveni odnos što će Izrael imati. Ali isto tako zabilježite da su oni bili odabrani, kao Abraham, da blagoslove svijet (usp. Izl 19:5, “jer sva je zemlja Moja”). Izrael je morao biti mehanizam za narode da spoznaju YHWH-u i budu privučeni k Njemu. Tragično je to što su oni zakazali (usp. Ez 36:27-38).
4. U Psalmima: 22:27-28; 66:4; 86:9 (Otk 15:4).
5. Kroz proroke YHWH je nastavljao otkrivati Svoje sveopće iskupiteljske naume:
 - a. Izaiju - 2:2-4; 12:4-5; 25:6-9; 42:6.10-12; 45:22; 49:5-6; 51:4-5; 56:6-8; 60:1-3; 66:18.23
 - b. Jeremiju - 3:27; 4:2; 12:15-16; 16:19
 - c. Miheja - 4:1-3
 - d. Malahiju 1:11.

Ovaj je sveopći naglasak omogućen nužnošću “Novoga saveza” (usp. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38) što se usredotočuje na YHWH-ino milosrđe, ne na izvedbu palih ljudi. Postoji “novo srce”, “novi um”, i “novi duh”. Poslušnost je ključna ali ona je nutarnji, a ne jedino vječni kôd (usp. Rim 3:21-31).

NZ jasno na nekoliko načina pojačava sveopći iskupiteljski naum:

1. Veliko poslanje - Evanđelje po Mateju 28:18-20; Luka 24:46-47; Djela apostolska 1:8
2. Božji vječni naum (tj. predodređeni) – Evanđelje po Luki 22:22; Djela apostolska 2:23; 3:18; 4:28; 13:29
3. Bog želi da svi ljudi budu spašeni - Evanđelje po Ivanu 3:16; 4:42; Djela apostolska 10:34-35; 1. Timoteju poslanica 2:4-6; Titu 2:11; 2. Petrova 3:9; 1. Ivanova 2:2; 4:14
4. Krist ujedinjuje SZ i NZ - Galaćanima poslanica 3:28-29; Efežanima 2:11 - 3:13; Kološanima 3:11. Sve ljudske prepreke i razlike uklonjene su u Kristu. Isus je “Tajna Božja”, skrivena ali sad otkrivena (Ef 2:11 - 3:13).

NZ usredotočuje se na Krista, ne na Izraela. Evanđelje, a ne nacionalna ili zemljopisna regija, jeste središte. Izrael je bio prvo otkrivenje ali Isus je konačno otkrivenje (usp. Mt 5:17-48).

Nadam se da ćete uzeti vremena za pročitati [Posebnu temu dolje: Zašto obećanja prema SZ-nome Savezu izgledaju tako različito od obećanja prema NZ-nome Savezu.](#)

POSEBNA TEMA: ZAŠTO OBEĆANJA PREMA SZ-nome SAVEZU IZGLEDAJU TAKO RAZLIČITO OD OBEĆANJA PREMA NZ-nome SAVEZU

Kroz godine moga proučavanja eshatologije naučio sam da većina kršćana nemaju ili ne žele razvijenu, sustavnu, kronologiju kraja vremena. Postoje neki kršćani koji se usredotočuju ili većinom na ovo područje kršćanstva iz teoloških, psiholoških, ili denominacijskih razloga. Takvi kršćani izgleda postaju opsjednuti time kako će se sve završiti, i nekako promašuju nužnost Evanđelja! Vjernici ne mogu utjecati na Božji eshatološki (kraj vremena) raspored, ali mogu sudjelovati u opunomoćenju Evanđelja (usp. Mt 28:19-20; Lk 24:47; Djela 1:8). Većina vjernika potvrđuje Drugi Kristov dolazak i dovršetak Božjih obećanja na kraju vremena. Poteškoće tumačenja narastaju iz toga kako razumijeti ovaj vremenski dovršetak što proizlazi iz nekoliko biblijskih paradoksa:

1. napetost između proročkih uzoraka Saveza SZ-a i apostolskih uzoraka Saveza NZ-a
2. napetost između biblijskoga monoteizma (jedan Bog za sve) i izbor Izraela (poseban narod)
3. napetost između uvjetovanoga vida biblijskih Saveza i obećanja (“ako ... onda”) te neuvjetovane Božje vjernosti za isкупljenje paloga čovječanstva
4. napetost između književnih vrsta Bliskoga Istoka i suvremenih zapadnjačkih književnih obrazaca
5. napetost između Kraljevstva Božjega kao sadašnjost, a ipak budućnost
6. napetost između vjerovanja u skorašnji Kristov povratak i vjerovanja da se prvo moraju dogoditi neki događaji.

Raspravimo ove napetosti jednu po jednu.

PRVA NAPETOST (SZ-ne rasne, nacionalne, i zemljopisne grupacije nasuprot svim vjernicima svijeta)

SZ-ni proroci predkazuju obnovu židovskoga kraljevstva u Palestini sa središtem u Jeruzalemu gdje se skupljaju svi narodi Zemlje kako bi slavili i služili Davidovskoga vladara, ali niti Isus ni NZ-ni apostoli nisu se nikad usredotočili na taj raspored. Nije li SZ nadahnut (usp. Mt 5:17-19)? Kako NZ-ni autori izostavljaju ključne događaje na kraju vremena?

Postoji nekoliko izvora obavijesti o kraju svijeta:

1. SZ-ni proroci (Izaija, Mihej, Malahija)
2. SZ-ni apokaliptički pisci (usp. Ez 37 - 39; Dn 7 - 12; Zah)
3. međuzavjetni, nekanonski židovski apokaliptički pisci (kao 1. Henokova, na koju se poziva u Judinoj poslanici)
4. Sâm Isus (usp. Mt 24; Mk 13; Lk 21)
5. Pavlova pisanja (usp. 1. Kor 15; 2. Kor 5; 1. Sol 4 - 5; 2. Sol 2)
6. Ivanova pisanja (1. Ivanova poslanica i Otkrivenje).

Uče li svi ovi jasno o rasporedu kraja vremena (događaji, kronologija, osobe)? Ako ne, zašto? Nisu li svi nadahnuti (osim židovskih međuzavjetnih spisa)?

Duh otkriva istine SZ-nim piscima u pojmovima i grupacijama što oni mogu razumijeti. Međutim, kroz napredujuće otkrivenje Duh je proširio ove SZ-ne eshatološke zamisli na sveopći opseg ("tajna Krista", usp. Ef 2:11 - 3:13; [vidjeti Posebnu dolje: Tajna](#)). Evo nekih mjerodavnih primjera:

1. grad Jeruzalem u SZ-u bio je korišten kao metafora naroda Božjega (Sion), ali prenesen je u NZ kao pojam izražavanja Božje prihvaćenosti svih pokajnika, vjerujućih ljudi (novi Jeruzalem u Knjizi Otkrivenja 21 - 22). Teološko proširenje doslovnoga, fizičkog grada u novi Božji narod (vjerujući Židovi i pogani) bilo je predkazano u Božjem obećanju o iskupljenju paloga čovječanstva u Knjizi Postanka 3:15, prije negoli su čak postojali ikoji Židovi ili židovski glavni grad. Čak je poziv Abrahama (usp. Post 12:1-3) uključivao pogane (usp. Post 12:3; Izl 19:5)
2. u SZ-u neprijatelji Božjega naroda su okolni narodi Drevnoga Bliskog Istoka, ali u NZ-u oni su bili prošireni na sve nevjerujuće, protu-Božje, sotonističke ljude. Bitka se pomakla od zemljopisnoga, područnoga sukoba na sukob širom svijeta, kozmički sukob (usp. Kol)
3. obećanje zemlje koja je tako cjelovita u SZ-u (patrijarhalna obećanja Postanka, usp. Post 12:7; 13:15; 15:7.15; 17:8) postalo je sada čitava Zemlja. Novi Jeruzalem silazi kako bi ponovno oblikovao Zemlju, ne samo ili isključivo Bliski Istok (usp. Otk 21 - 22)
4. neki ostali primjeri SZ-nih proročkih zamisli što su bila proširena jesu:
 - a. Abrahamovo potomstvo sad je duhovno obrezano (usp. Rim 2:28-29)
 - b. narod po Savezu sad uključuje pogane (usp. Hoš 1:10; 2:23, navedeno u Rim 9:24-26; također Lev 26:12; Izl 29:45, navedeno u 2. Kor 6:16-18 i Izl 19:5; Pnz 14:2, navedeno u Tit 2:14)
 - c. Hram je sad Isus (usp. Mt 26:61; 27:40; Iv 2:19-21) i kroz Njega mjesna crkva (usp. 1. Kor 3:16) ili pojedinačni vjernik (usp. 1. Kor 6:19)
 - d. čak Izrael i njegovi osobiti opisni SZ-ni izričaji sad upućuju na čitav Božji narod (tj. "Izrael", usp. Rim 9:6; Gal 6:16, tj. "kraljevstvo svećeništva", usp. 1. Pt 2:5.9-10; Otk 1:6).

Proročki uzorak bio je ispunjen, proširen, i sad je više uključujući. Isus i pisci apostoli ne predstavljaju kraj vremena na isti način kao SZ-ni proroci (usp. Martin Wyngaarden, *The Future of The Kingdom in Prophecy and Fulfillment*). Suvremeni tumači koji pokušavaju SZ-ni obrazac učiniti doslovnim ili mjerodavnim uvijaju Otkrivenje u čistu židovsku Knjigu te sile značenje u atomizirane, višeznačne Isusove i Pavlove izričaje! NZ-ni pisci ne niječu SZ-ne proroke, nego pokazuju njihov konačan sveopći suzvuk. Nema uređenoga, logičkog sustava za Isusovu ili Pavlovu eshatologiju. Njihova svrha prvenstveno je iskupiteljska ili pastoralna.

Međutim, čak unutar NZ-a postoji napetost. Ne postoji jasna sustavnost eshatoloških događaja. Na mnogo načina Otkrivenje začuđujuće koristi SZ-na smjerenja u opisivanju kraja umjesto Isusovih učenja (usp. Mt 24; Mk 13)! Ono slijedi književnu vrstu započetu Ezekielom, Danielom, i Zaharijom, ali razvijenu tijekom međuzavjetnoga razdoblja (židovska apokaliptička književnost). Ovo je mogao biti Ivanov način povezivanja Staroga i Novoga saveza. To pokazuje stari uzorak ljudske pobune i Božje predanosti iskupljenju! Ali mora biti rečeno da iako Otkrivenje koristi SZ-ni jezik, osobe, i događaje, ono ih ponovno objašnjava u svjetlu prvoga stoljeća Rima (usp. Otk 1:7).

DRUGA NAPETOST (monoteizam nasuprot izabranome narodu)

Biblijski naglasak je na jednome osobnom, duhovnom, stvoritelju-iskupitelju, Bogu (usp. Izl 8:10; Iz 44:24; 45:5-7.14.18.21-22; 46:9; Jer 10:6-7). SZ-na jedinstvenost njegovih vlastitih dana bila je monoteizam. Svi okolni narodi bili su politeisti. Božje jedinstvo je srce SZ-nog otkrivenja (usp. Pnz 6:4). Stvorenje je pozornica sa svrhom zajedništva između Boga i čovječanstva, stvorenog u Njegovoj slici i sličnosti (usp. Post 1:26-27). Međutim, čovječanstvo se pobunilo, griješi protiv Božje ljubavi, vodstva, i svrhe (usp. Post 3). Božja ljubav i svrha bili su tako snažni i sigurni da je On obećao iskupiti palo čovječanstvo (usp. Post 3:15)!

Napetost izrasta kad Bog odabire uporabiti jednoga čovjeka, jednu obitelj, jedan narod kako bi dosegnuo ostatak čovječanstva. Božji izbor Abrahama i Židova kao kraljevstvo svećeništva (usp. Izl 19:4-6) prouzročilo je ponos umjesto služenja, isključivost umjesto uključivosti. Božji poziv Abrahama uključio je namjeravan blagoslov čitavoga čovječanstva (usp. Post 12:3). Mora biti zapamćeno i naglašeno da je SZ-ni izbor bio za služenje, ne za spasenje. Čitav Izrael nikad nije bio u pravilnome odnosu s Bogom, nikad vječno spašen temeljeno isključivo na njegovu pravu prvorođstva (usp. Iv 8:31-59; Mt 3:9), nego osobnom vjerom i poslušnosti (usp. Post 15:6, navedeno u Rim 4). Izrael je izubio svoje poslanje (sad je Crkva kraljevstvo svećenstva, usp. 1:6; 2. Pt 2:5.9), preokrenuta naredba u povlasticu, služenje u poseban stav! Bog odabire jednog kako bi odabrao sve!

TREĆA NAPETOST (uvjetovani Savezi nasuprot neuvjetovanih Saveza)

Postoji teološka napetost ili paradoks između uvjetovanih i neuvjetovanih Saveza. Zasiurno je istinito da je Božja iskupljujuća svrha /naum neuvjetovana (usp. Post 15:12-21). Međutim, naredeni ljudski odaziv uvijek je uvjetovan!

Ovaj "ako ... onda" uzorak pojavljuje se i u SZ-u i NZ-u. Bog je vjeran; čovječanstvo je nevjerno. Ova je napetost prouzročila mnogo zbrke. Tumači su stremili usredotočiti se na samo jedan "rog dvojbe", Božju potpunu vjernost ili ljudski napor, Božju suverenost ili slobodnu volju čovječanstva. Oboje je biblijski i neophodno.

Ovo se odnosi na eshatologiju, na Božja SZ-na obećanja Izraelu. Ako to Bog obeća, to i odredi! Bog je vezan Svojim obećanjima; uključen je Njegov ugled (usp. Ez 36:22-38). Neuvjetovani i uvjetovani Savezi susreću se u Kristu (usp. Iz 53), ne u Izraelu! Božje konačno ispunjenje vjernosti leži u iskupljenju svih koji će se pokajati i uzvjerovati, ne u tome tko je bio njihov otac /majka! Krist, ne Izrael, jeste ključ za sve Božje Saveze i obećanja. Postoji li teološka parenteza u Bibliji, to nije Crkva, nego Izrael (usp. Djela 7 i Gal 3).

Poslanje navješćivanja Evanđelja svijetu prešlo je na Crkvu (usp. Mt 28:19-20; Lk 24:47; Djela 1:8). To je ipak uvjetovani Savez! Ovo ne podrazumijeva da je Bog potpuno odacio Židove (usp. Rim 9 – 11). Moraju postojati mjesta i svrhe za kraj vremena, za vjerujući Izrael (usp. Zah 12:10).

ČETVRTA NAPETOST (književni obrasci Bliskoga Istoka nasuprot zapadnjačkim obrascima)

Žanr je kritički dio u ispravnome tumačenju Biblije. Crkva se razvijala u zapadnjačkoj (Grčka) kulturološkoj okolnosti. Istočnjačka književnost više je slikovita, metaforička, i simbolička negoli suvremeni, zapadnjački kulturološki književni obrasci. Usredotočuje se na ljude, sukobe, te događaje više nego na sažete izrečene istine. Kršćani snose krivnju za uporabu svojih povijesnih i književnih obrazaca u tumačenju biblijskoga proročanstva (i SZ-noga i NZ-noga). Svaki naraštaj i zemljopisna zasebna jedinica koristila je svoju kulturu, povijest, i književnost za tumačenje Otkrivenja. Svaki od njih bio je u krivu! Osiono je misliti da je suvremena zapadnjačka kultura žarište biblijskoga proročanstva!

Žanr u kojem je izvorni, nadahnuti autor odabrao pisati jeste književni ugovor s čitateljem. Knjiga Otkrivenja nije povijesna pripovijetka. Ona je složenica pisma (poglavlja 1 – 3), proročanstva, i uglavnom apokaliptičke književnosti. Pogriješno je činiti tako da Biblija kaže više negoli je bila nakana izvornoga autora kao i to da kaže manje negoli je on namjeravao! Drskost i dogmatizam tumača čak su još više neprimjereni u knjizi kao što je Otkrivenje.

Crkva se nije nikad složila o primjerenome tumačenju Otkrivenja. Moja briga je slušati i baviti se čitavom Biblijom, ne samo izdvojenim dijelom (dijelovima). Biblijski istočnjački način razmišljanja predstavlja istinu u parovima punima napetosti. Naše zapadnjačko stremljenje prema izrečenoj istini nije neispravno, nego neuravnoteženo! Mislim da je moguće pomaknuti barem neku mrtvu točku u tumačenju Otkrivenja ne mijenjajući ništa u nakani za naredne naraštaje vjernika. Većini je tumača očito da Otkrivenje mora biti tumačeno u svjetlu njegovih vlastitih dana i njegova žanra. Povijesni pristup Otkrivenju mora se baviti onime što su prvi čitatelji mogli, ili morali, razumjeti. Na mnogo su načina suvremeni tumači izgubili značenje mnogih simbola Knjige. Početni glavni potisak Otkrivenja bio je ohrabivanje progonjenih vjernika. Ono je pokazalo Božji nadzor povijesti (kao što su učinili SZ-ni proroci); ono potvrđuje da se povijest kreće prema imenovanoj krajnjoj točki, osudi ili blagoslovu (kao što su činili SZ-ni proroci). Ono je potvrdilo u prvome stoljeću židovske apokaliptičke pojmove Božje ljubavi, prisutnosti, snage, i suverenosti!

Ono djeluje na ovaj isti teološki način za svaki naraštaj vjernika. Opisuje kozmičku borbu dobra i zla. Pojednostosti prvoga stoljeća mogu biti izgubljene za nas, ali ne snažne, ohrabrujuće istine. Kad suvremeni, zapadnjački tumači pokušavaju siliti pojednostosti Otkrivenja u njihovu suvremenu povijest, nastavlja se uzorak krivih tumačenja!

Vrlo je moguće da pojednostosti Knjige mogu postati doslovno neobične ponovno (kao što je bio SZ u vezi s Kristovim rođenjem, životom, i smrću) za posljednji naraštaj vjernika kad se suoče s napadom protu-Božjega vođe (usp. 2. Sol 2) i kulturom. Nitko ne može znati ovo doslovno ispunjenje Otkrivenja sve dok Kristove riječi (usp. Mt 24; Mk 13; i Lk 21) i Pavlove (usp. 1. Kor 15; 1. Sol 4 - 5; i 2. Sol 2) također ne postanu povijesni dokaz. Pretpostavljanje, nagađanje, i dogmatizam svi su neprikladni. Apokaliptička književnost dozvoljava ovu fleksibilnost. Hvala Bogu za slike i simbole što nadmašuju povijesnu pripovijest! Bog je u nadzoru; On kraljuje; On dolazi!

Većina suvremenih komentatora promašuje svrhu žanra! Suvremeni zapadnjački tumači često traže jasan, logički teološki sustav radije negoli bivanjem otvorenima s višeznačnim, simboličkim, dramatskim žanrom židovske apokaliptičke književnosti. Ova je istina dobro izražena od Ralpa P. Martina u njegovu članku, "Approaches to New Testament Exegesis" ["Pristupi egzezezi Novoga zavjeta" – slobodan prijevod - op.prev.], u knjizi *New Testament Interpretation*, izdanoj od Howarda Marshalla:

"Ukoliko ne prepoznamo dramatsku kakvoću ovog pisanja te opozovemo način na koji je korišten jezik kao pomoćno sredstvo za izražavanje religijske istine, strašno ćemo pogriješiti u našem razumijevanju Apokalipse, te pogriješno pokušavati tumačiti njena viđenja kao da je to bila knjiga književne proze i pobrinula se opisati događaje što je iskusila te odredila vrijeme povijesti. Poduzeti drugi pravac znači uletjeti u sve vrste poteškoća tumačenja. Mnogo ozbiljnije to vodi iskrivljavanju sržnoga značenja apokaliptičkoga i tako promašuje ogromnu vrijednost ovoga dijela Novoga zavjeta kao dramatsku tvrdnju u mitsko-poetskom jeziku Božje suverenosti u Kristu i paradoks njegova pravila koji skladno uklapa moć i ljubav (usp. 5:5.6; Lav je Janje)" (str. 235).

W. Randolph Tate u svojoj je knjizi *Biblical Interpretations* rekao:

"Ni jedan drugi žanr Biblije nije bio čitan tako vatreno s toliko ishoda potištenosti kao apokalipsa, posebice knjige Daniela i Otkrivenje. Ovaj je žanr pretrpio od pogubne povijesti pogriješnoga tumačenja zbog temeljnoga nerazumijevanja njegovih književnih oblika, građe, i svrhe. Zbog njegova jasnoga traženja da otkrije što se uskoro mora dogoditi, apokalipsa je bila viđena kao karta ceste u i nacrt budućnosti. Tragična mana u ovome pogledu jeste pretpostavka da je okvir uputa knjige čitateljevo današnje doba radije negoli autorovo. Ovaj pristup apokalipsi što je posljedica pogriješnoga upućivanja (naročito Otkrivenju) razmatra djelo kao da je bilo kriptogram [šifrom pisani tekst – op.prev.] kojim današnji događaji mogu biti korišteni za tumačenje simbola teksta ... Prvo, tumač mora prepoznati da apokaliptik navješćuje svoje poruke putem simbolizma. Tumačiti simbol doslovno kad je on metaforički jednostavno je pogriješno tumačenje. Pitanje nije jesu li događaji u apokalipsi povijesni. Događaji mogu biti povijesni; oni su se uistinu dogodili, ili mogli dogoditi, ali autor predstavlja događaje i navješćuje značenje putem slika i prototipova" (str. 137).

Iz *Dictionary of Biblical Imagery*, izdano od Rykena, Wilhosta i Longmana III:

"Današnji čitatelji često su smeteni i zbunjeni ovim žanrom. Neočekivani slikoviti prikaz i iskustva van-ovoga-svijeta izgledaju čudno i van sklada s većinom Pisma. Shvaćanje ove književnosti doslovno ostavlja mnoge čitatelje u koprcanju određivanja 'što će se dogoditi kad', čime promašuju nakanu apokaliptičke poruke" (str. 35).

PETA NAPETOST (Kraljevstvo Božje kao sadašnjost a ipak budućnost)

Kraljevstvo Božje je sadašnjost, a ipak budućnost. Ovaj teološki paradoks postaje usmjeren na glavnu točku eshatologije. Očekuje li netko doslovno ispunjenje svih SZ-nih proročanstava za Izraela onda Kraljevstvo postaje uglavnom obnova Izraela na zemljopisno određenoj i teološka nadmoćnost! To bi moglo iziskivati da Crkva bude potajice uznesena u poglavlju 5 i da se preostala poglavlja odnose na Izraela (ali promotrite Otk 22:16).

Međutim, ako je žarište na bivanju Kraljevstva ustoličenim od strane obećanoga SZ-nog Mesije, onda je ono sadašnjost s Kristovim prvim dolaskom, i tada žarište postaje Kristovo utjelovljenje, život, učenja, smrt i uskrsnuće. Teološki naglasak je na trenutačnome spasenju. Kraljevstvo je došlo, SZ se ispunio u Kristovoj ponudi spasenja za sve, ne u Njegovome Tisućgodišnjem kraljevstvu za neke!

Zasigurno je istina da Biblija govori o oba Kristova dolaska, ali gdje mora biti stavljen naglasak? Meni izgleda da se većina SZ-nih proročanstava usredotočuje na Prvi dolazak, ustanovljenje Mesijanskoga kraljevstva (usp. Dn 2). Ovo je na mnogo načina slično Božjoj vječnoj vladavini (usp. Dn 7). U SZ-u žarište je na Božjoj vječnoj vladavini, ali mehanizam za to očitovanje vladavine je služba Mesije (usp. 1. Kor 15:26-27). Nije pitanje što je istinito; oboje je istinito, ali gdje je naglasak? Mora biti rečeno da su neki tumači postali toliko usredotočeni na Tisućgodišnje kraljevstvo Mesije (usp. Otk 20) da su promašili biblijsko žarište na Očevoj vječnoj vladavini. Kristova vladavina je uvodni događaj. Kao što Kristova dva Dolaska nisu bila očita u SZ-u, tako nije niti privremena vladavina Mesije!

Ključ Kristova propovijedanja i učenja jeste Božje kraljevstvo. Oboje je sadašnjost (u spasenju i služenju), i budućnost (u ispunjenju i snazi). Otkrivenje, ako se usredotočuje na tisućljetnu vladavinu Mesije (usp. Otk 20), ona je privremena, ne konačna (usp. Otk 21 – 22). Iz SZ-a nije očito da je privremena vladavina neophodnost; ustvari, Mesijanska vladavina iz Knjige Daniela 7 je vječna, ne tisućgodišnja.

ŠESTA NAPETOST (predstojeći Kristov povratak nasuprot odgođenoj parusiji)

Većina vjernika bila je učena da je Isusov dolazak skori, iznenađan, i neočekivan (usp. Mt 10:23; 24:27.34.44; Mk 9:1; 13:30; Otk 1:1.3; 2:16; 3:11; 22:7.10.12.20). Ali svaki očekujući naraštaj vjernika toliko je bio u krivu! Skorost (neposrednost) Isusova povratka snažno je obećana nada svakoga naraštaja, ali stvarnost za samo jedan (i taj jedan je onaj

progonjen). Vjernici moraju živjeti kao da će Njegov dolazak biti sutra, ali predviđati i vršiti Veliko poslanje (usp. Mt 28:19-20) ako On odugovlači.

Neki odlomci u Evanđeljima (usp. Mk 13:10; Lk 17:2; 18:8) te 1. i 2. Poslanica Solunjanima temeljeni su na odgođenoj Drugome dolasku (*parusiji*). Postoje neki povijesni događaji što se moraju dogoditi prvo:

1. evangelizacija širom svijeta (usp. Mt 24:14; Mk 13:10)
2. otkrivenje "Čovjeka grijeha" (usp. Mt 24:15; 2. Sol 2; Otk 13)
3. veliki progon (usp. Mt 24:21-24; Otk 13).

Postoji namjeravana višeznačnost (usp. Mt 24:42-51; Mk 13:32-36)! Živjeti svaki dan kao da vam je zadnji ali predviđati i obučavati se za buduću službu!

POSEBNA TEMA: TAJNA

I. U SZ-u

Ova aramejska riječ (BDB 1112, KB 1980), *raz*, znači "skrivi", "čuvati tajnu". Upotrijebljena je nekoliko puta u Knjizi proroka Daniela (usp. Dn 2:18.19.27.28.29.30.47; 4:9). Ona postaje središnja tema u apokaliptičkoj književnosti i često je spomenuta u Svicima s Mrtvoga mora. Bog otkriva Svoga skrivenog zastupnika Svojim prorocima (usp. Post 18:17; Jer 23:18; Dn 9:22; Am 3:7).

Zajednici u Svitku s Mrtvoga mora Božje je otkrivenje bilo posredovano kroz: (1) poruku SZ-nih proroka (*raz*), ali i kroz (2) tumačenje (*pešer*) o "učitelju pravednosti". Ovaj dvostruki uzorak otkrivenja i tumačenja osobina je apokaliptičke književnosti.

II. U sinoptičkim Evanđeljima "tajna" je korištena o duhovnim uvidima skupljenima iz Isusovih parabola:

1. Evanđelje po Marku 4:11
2. Evanđelje po Mateju 13:11
3. Evanđelje po Luki 8:10.

III. Pavao je koristi na nekoliko različitih načina:

1. djelomično otvrdnuće Izraela da se dopusti poganima biti uključenima. Ovaj dotok pogana djelovat će kao mehanizam za Židove da prihvate Isusa kao Krista proročanstva (usp. Rim 11:25-32)
2. Evanđelje je bilo obznanjeno narodima, kazujući im da su oni svi uključeni u Krista i kroz Krista (usp. Rim 16:25-27; Kol 2:2)
3. nova tijela vjernika pri Drugome dolasku (usp. 1. Kor 15:5-57; 1. Sol 4:13-18)
4. sažimanje svega u Kristu (usp. Ef 1:8-11)
5. pogani i Židovi kao su-nasljednici (usp. Ef 2:11 - 3:13)
6. prisnost odnosa između Krista i Crkve opisana u pojmovima braka (usp. Ef 5:22-33)
7. pogani uključeni u zavjetni narod i ispunjeni Duhom Kristovim kako bi se stvorila Kristo-slična zrelost, to jest, obnovila iskvarena slika Božja u čovjeku (usp. Post 1:26-27; 5:1; 6:5.11-13; 8:21; 9:6; Kol 1:26-28)
8. kraj vremena Antikrista (usp. 2. Sol 2:1-11).

IV. Himna rane Crkve ili katekizam o tajni Evanđelja nađena je u 1. Timoteju poslanici 3:16.

V. U Ivanovoj Knjizi Otkrivenja ona je korištena u značenju Ivanovih apokaliptičkih simbola:

1. Otkrivenje 1:20
2. Otkrivenje 10:7
3. Otkrivenje 17:5.6.

VI. Ovo su istine što ljudi ne mogu otkriti; one moraju biti otkrivene od Boga.

VII. [Vidjeti Posebnu temu gore: YHWH-in vječni iskupiteljski naum.](#)

1:3 “Milost vam i mir” Uobičajen grčki pojam u Poslanici bio je riječ *charein*. Pavao je karakteristično promijenio ovo u kršćanski pojam što zvuči slično, *charis*, ili milost. Mnogi su predlagali kako Pavao kombinira grčki pozdrav “milost” s hebrejskim pozdravom “mir” [*shalom*]. Iako je ovo privlačna teorija, ona može biti previše učitana u ovaj tipični Pavlovski uvodni izričaj. Teološki je zanimljivo zabilježiti da samo milost prethodi miru.

▣ **“Gospodina”** Grčki pojam *kurios* sličan je u značenju hebrejskome pojmu *adon*. Oba su bila korištena u smislu “gospodin”, “gospodar”, “vlasnik”, “suprug”, ili “gospod(in)” (usp. Post 24:9; Izl 21:4; 2. Sam 2:7; i Mt 6:24; Iv 4:11; 9:36). Međutim, to je također postalo upućivanje na Isusa kao od Boga Poslanog, Mesiju (usp. Iv 9:38).

SZ-na uporaba ovoga pojma dolazi od kasnijega protivljenja judaizma o izgovaranju zavjetnoga Imena za Boga, YHWH, što je hebrejski GLAGOL “biti” (usp. Izl 3:14). Oni su se bojali kršiti jednu od Deset zapovijedi što kaže: “Ne uzimaj ime Gospodina tvoga Boga uzalud”. Prema tome, oni su mislili ako ga ne izgovaraju, neće ga uzimati uzalud. Tako, oni su nadomjestili hebrejski *adon* [Gospodin] što ima slično značenje kao grčki *kurios* [Gospodin]. NZ-ni autori koristili su taj pojam za opis punoga Kristova Božanstva. Izričaj “Isus je Gospodin” bio je javno ispovijedanje vjere i pravilo kod krštenja u Ranoj crkvi (usp. Rim 10:9-14).

YHWH:

1. ovo je Ime što odražava Božanstvo kao Boga koji tvori Savez; Bog kao Spasitelj, Iskupitelj! Ljudi krše Saveze, ali Bog je odan Svojoj Riječi, obećanju, Savezu (usp. Ps 103).
Ovo je Ime prvi puta spomenuto u složenici s *Elohim* u Knjizi Postanka 2:4. Ne postoje dva izvješća o stvaranju u Postanku 1 – 2, nego dva naglaska: (1) Bog (tj. *Elohim*) kao Stvoritelj svemira (fizičkoga) i (2) Bog kao poseban Stvoritelj ljudstva (tj. YHWH). Postanak 2:4 započinje s posebnim otkrivenjem o povlaštenome položaju i svrsi čovječanstva, kao i s poteškoćom grijeha i pobune povezane s jedinstvenim položajem
2. u Postanku 4:26 kaže se: “*ljudi* započehše zazivati ime GOSPODINOVO” (YHWH). Međutim, Izlazak 6:3 podrazumijeva da je rani zavjetni narod (patrijarsi i njihove obitelji) poznao Boga samo kao *El-Šadaj*. Ime YHWH objašnjeno je samo jednom u Izlasku 3:13-16, posebice u Poslanici Galaćanima 1:14. Međutim, Mojsijeva pisanja često tumače riječi popularnom igrom riječi, ne etimologijama (usp. Post 17:5; 27:36; 29:13-35). Postojalo je nekoliko teorija o značenju ovoga Imena (uzeto iz IDB, tom 2, str. 409-11):
 - a. iz arapskoga korijena, “pokazati gorljivu ljubav”
 - b. iz arapskoga korijena “puhati” (YHWH kao Bog oluje)
 - c. iz ugaritskoga (kanaanskoga) korijena “govoriti”
 - d. prateći fenicijski natpis, UZROČNI PARTICIP što znači “Onaj koji održava”, ili “Onaj koji učvršćuje”
 - e. iz hebrejskoga *Qal* oblika “Onaj koji Jeste”, ili “Onaj koji je prisutan” (u budućem smislu, “Onaj koji će biti”)
 - f. iz hebrejskoga *Hiphil* oblika “Onaj koji uzrokuje biti”
 - g. iz hebrejskoga korijena “živjeti” (npr. Post 3:20), u značenju “uvijek živući, jedino živi Bog”
 - h. iz okvira Izlaska 3:13-16 igra IMPERFEKT oblika korištenog u PERFEKT smislu, “Ja ću nastaviti biti što trebam biti” ili “Ja ću nastaviti biti što sam uvijek bio” (usp. J. Wash Watts, *A Survey of Syntax in the Old Testament*, str. 67)
Puno Ime YHWH često je izraženo u kratici ili moguće u izvornome obliku:
 - (1) *Yah* (npr. Hallelu - yah)
 - (2) *Yahu* (imena, npr. “iah” u Izaiji)
 - (3) *Yo* (imena, npr. Joel)
3. kao s *El*, često je YHWH kombiniran s drugim pojmovima kako bi se naglasile određene osobine Izraelova Boga Saveza. Budući postoje mnogi mogući složeni pojmovi, evo nekih:
 - a. YHWH – *Yireh* (YHWH će providjeti), Knjiga Postanka 22:14
 - b. YHWH – *Rophekha* (YHWH je tvoj iscjelitelj), Knjiga Izlaska 15:26
 - c. YHWH – *Nissi* (YHWH je moj stijeg), Knjiga Izlaska 17:15
 - d. YHWH – *Meqaddishkem* (YHWH je Onaj koji te posvećuje), Knjiga Izlaska 31:13
 - e. YHWH – *Shalom* (YHWH je Mir), Knjiga o Sucima 6:24
 - f. YHWH – *Sabaoth* (YHWH nebeskih Vojska), 1. Knjiga o Samuelu 1:3.11; 4:4; 15:2; često u Prorocima)
 - g. YHWH – *Ro’I* (YHWH je moj pastir), Psalam 23:1
 - h. YHWH – *Sidqenu* (YHWH je naša pravednost), Knjiga proroka Jeremije 23:6
 - i. YHWH – *Shammah* (YHWH je tamo), Knjiga proroka Ezekielia 48:35.

1:4 Ovi nizovi izričaja osvjetljavaju tri glavna vida Pavlove poruke Evanđelja. Pavao je proširio uvod kako bi pokazao središnji položaj Osobe i djela Isusa iz Nazareta. Ta tri vida su:

1. Njegova nadomjesna smrt u našu korist (usp. Rim 4:25; 5:6.8; 1. Kor 15:3; 2. Kor 5:14.21)
2. Njegovo uvođenje Novoga Mesijanskoga doba – ovo je AORIST SREDNJEGA GLAGOLSKOGA OBLIKA što znači “On, On Sâm, jednom i za sve, istrgnu nas” od ovoga sadašnjeg Doba zla
3. Njegova misija bila je poslušnost vječnome, iskupiteljskome naumu Božjem. On je došao umrijeti (usp. Post 3:15; Iz 53:4.10; Mk 10:45; Iv 3:16; Djela 2:22-23; 4:27-28; 2. Kor 5:21; 2. Tim 1:9; 1. Pt 1:20 i Otk 13:8). [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:2: YHWH-in vječni iskupiteljski naum.](#)

“Grješni” je stavljeno na POSEBNO NAGLAŠENO MJESTO što prenosi zamisao da “ovo je zlo, bezbožno doba” (usp. Iv 12:31; 2. Kor 4:4; Ef 2:2-7). Zamisao o dva židovska Doba – sadašnje Doba zla i Doba što mora doći, bit će uvedeno od Božjega Mesije - može se vidjeti u Evanđelju po Mateju 12:32; 13:39; 28:20 i drugim odlomcima u NZ-u. Iako je Isus uveo Novo doba, ono još uvijek nije posve dovršeno.

▣ **“koji daje Sâm Sebe za naše grijeha”** Riječ “dar” metafora je za Božju prvotnu, besplatnu milost prema grješnome ljudstvu:

1. Isus je dao Sâm Sebe, usp. Evanđelje po Mateju 20:28; Luki 22:19; Poslanica Galaćanima 1:4; 1. Timoteju poslanica 2:6
2. Bog je dao Svoga Sina za svijet da bude spašen, usp. Evanđelje po Ivanu 3:16; 1. Ivanova poslanica 4:10
3. Isus je dar od Boga, usp. Evanđelje po Ivanu 4:10; Poslanica Rimljanima 5:15; 2. Korinćanima 9:15
4. opravdanje milošću kroz vjeru u Krista jeste dar od Boga, usp. Poslanica Rimljanima 3:24; Efežanima 2:8.

▣

NASB, NIV
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“nas ... izbaviti”

“osloboditi nas”

“osloboditi nas”

“osloboditi nas”

“osloboditi nas”

(engl. “deliver us”)

(engl. “to set us free”)

(engl. “to deliver us”)

(engl. “to liberate us”)

Ovo je AORIST SREDNJEGA KONJUNKTIVA. U Djelima apostolskim 7:10.34 upotrijebljen je o Izlasku. Isus je novi Mojsije /novi Izlazak! U okviru Poslanice Galaćanima to znači da je Kristova smrt donijela vjernicima oprost grijeha (usp. Iz 53) moguć za sve ljude. Božja je volja da čitavo grješno čovječanstvo bude spašeno (usp. Iv 3:16; 1. Tim 2:4; 2. Pt 3:9).

▣ **“ovoga sadašnjeg doba zla”** [Vidjeti Posebnu temu dolje: Ovo i dolazeće doba.](#)

POSEBNA TEMA: OVO DOBA I DOLAZEĆE DOBA

SZ-ni proroci vidjeli su budućnost kao proširenje sadašnjosti. Za njih će budućnost biti obnova zemljopisnog Izraela. Međutim, čak su i oni to vidjeli kao Novi dan (usp. Iz 65:17; 66:22). Neprestanim voljnim odbijanjem YHWH od Abrahamovih potomaka (čak nakon progonstva) u židovskoj se međuzavjetnoj apokaliptičkoj književnosti razvio nov obrazac (tj. 1. Henokova, 4. Ezrina, 2. Baruhova). Ova su pisanja počela činiti razliku između dva Doba: sadašnje Doba zla pod vlašću Sotone te dolazeće Doba pravедnosti pod vlašću Duha i ustoličeno od strane Mesije (često energičan ratnik).

U ovome području teologije (eshatologija) postoji očit razvoj. Teolozi to nazivaju “napredujuće otkrivenje”. NZ potvrđuje ovu novu kozmičku stvarnost o dva Doba (tj. vremenski dualizam).

<u>Isus</u>	<u>Pavao</u>	<u>Hebrejima</u>
Matej 12:32	Rimljanima 12:2	1:2
Matej 13:22 i 29	1. Korinćanima 1:20; 2:6.8; 3:18	6:5
Marko 10:30	2. Korinćanima 4:4	11:3
Luka 16:8	Galaćanima 1:4	
Luka 18:30	Efežanima 1:21; 2:1.7; 6:12	
Luka 20:34-35	1. Timoteju 6:17	
	2. Timoteju 4:10	
	Titu 2:12	

U NZ-noj teologiji ova su se dva židovska doba preklapala zbog neočekivanoga i previđenog pretkazanja dva Dolaska Mesije. Isusovo utjelovljenje ispunilo je SZ-na proročanstva o ustoličenju Novoga doba (Dn 2:44-45). Doduše, SZ također je vidio Njegov Dolazak kao Suca i Osvajača [Pobjednika], ipak On je prvo došao kao Pateći Sluga (usp. Iz 53; Zah 12:10), ponizan i krotak (usp. Zah 9:9). On će se vratiti u sili kao što je SZ predskazao (usp. Otk 19). Ovo dvo-stupanjsko ispunjenje uzrokovalo je da Kraljevstvo bude sadašnje (ustoličeno), ali buduće (ne dovršeno u potpunosti). To je NZ-na napetost gotovo, ali ne još!

▣ (1:4) “prema volji našega Boga i Oca” [Vidjeti Posebnu temu dolje: Volja \(*thelēma*\) Božja.](#)

POSEBNA TEMA: VOLJA (*thelēma*) BOŽJA

“Volja” Božja uključuje nekoliko skupina.

EVANĐELJE PO IVANU

- Isus je došao činiti Očevu volju (usp. Iv 4:34; 5:30; 6:38)
- uskrisiti zadnjega dana sve koje je Otac dao Sinu (usp. Iv 6:39)
- da svi vjeruju u Sina (usp. Iv 6:29.40)
- odgovorena molitva povezana s vršenjem Božje volje (usp. Iv 9:31 i 1. Iv 5:14).

SINOPTIČKA EVANĐELJA

- vršenje Božje volje je ključno (usp. Mt 7:21)
- vršenje Božje volje čini jedno brata i sestru s Isusom (usp. Mt 12:50; Mk 3:35)
- nije Božja volja da itko propadne (usp. Mt 18:14; 1. Tim 2:4; 2. Pt 3:9)
- Golgota je bila Očeva volja za Isusa (usp. Mt 26:42; Lk 22:42).

PAVLOVA PISMA

- zrelost i služba svih vjernika (usp. Rim 12:1-2)
- vjernici su bili oslobođeni od ovoga Doba zla (usp. Gal 1:4)
- Božja volja bila je Njegov iskupiteljski naum (usp. Ef 1:5.9.11)
- vjernici iskusi i žive Duhom ispunjen život (usp. Ef 5:17-18)
- vjernici su ispunjeni spoznajom o Bogu (usp. Kol 1:9)
- vjernici su učinjeni savršenima i potpunima (usp. Kol 4:12)
- vjernici su posvećeni (usp. 1. Sol 4:3)
- vjernici zahvaljuju u svemu (usp. 1. Sol 5:18).

PETROVA PISMA

- vjernici čine ispravno (tj. podlažu se građanskim vlastima) i, time stišavaju lude ljude, tako osiguravajući mogućnost za evangelizaciju (usp. 1. Pt 2:15)
- vjernici trpe (usp. 1. Pt 3:17; 4:19)
- vjernici ne žive živote usmjerene sa sebe (usp. 1. Pt 4:2).

IVANOVA PISMA

- vjernici ostaju zauvijek (usp. 1. Iv 2:17)
- vjernici se oslanjaju na odgovorenu molitvu (usp. 1. Iv 5:14).

1:5 “kome neka je slava zauvijek” Tipično Pavlovski, ova doksologija prodire u okvir zbog Božjega veličanstva. Često zamjenice u Pavlovim pisanjima imaju višeznačne antecedente. U većini vremena, u ovim pojavcima, JEDNINSKE ZAMJENICE MUŠKOGA RODA upućuju na Boga Oca.

▣ **“slava”** U SZ-u najuobičajenija hebrejska riječ za “slava” (*kabod*, BDB 217) bila je izvorno trgovački pojam (što je upućivao na uporabu para vage) u značenju “biti težak”. Ono što je bilo teško bilo je vrijedno ili je imalo stvarnu vrijednost. Često je zamisao o sjajnosti (*Šekinah* Oblak slave tijekom razdoblja lutanja pustinjom) bila dodana riječ za izražavanje Božjega veličanstva. Sâm On dostojan je i vrijedan štovanja. On je previše sjajan za palo čovječanstvo da Ga se vidi. Bog može uistinu biti spoznat kroz Krista (usp. Jer 1:14; Mt 17:2; Heb 1:3; Jak 2:1).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Slava \(*kabod*\) \(SZ\).](#)

POSEBNA TEMA: SLAVA (*kabod*) (SZ)

I. Njeno temeljno značenje

Postoji više od dvadeset hebrejskih riječi prevedenih kao “slava” (*doxa*) od LXX-e, ali najznakovitija je hebrejska riječ *kabod* (BDB 458-459, KB, 455-458). Njeno temeljno značenje je ono što je teško. To je trgovački pojam korišten u obavljanju kupovina (tj. vaganja). Ona je postala pojam što ima široko semantičko polje gdje se zamisao teškoga razvila u vrijednost, štovanje osoba, mjesta, i stvari.

II. Korištena o YHWH-i

- A. Postalo je načinom opisivanja YHWH-ine osobne prisutnosti. Povezuje Njegovu snagu, veličanstvo (tj. transcendentnost) s Njegovom osobnošću i prisutnošću u fizičkoj stvarnosti (immanentnost).
- B. Obilježava YHWH-u u stvaranju, usp. Psalam 19:1; 29:3.9; 104:31.
- C. Bila je korištena o Njegovim teofanijama povezanim s ustrojem Njegova zavjetnog naroda. On je “slava Izraela”, usp. 1. Knjiga o Samuelu 15:29:
 1. izlazak iz Egipta, usp. Knjiga Brojeva 14:22 (naviješteno u Post 15:12-21)
 2. u posebnome Oblaku Slave koji je vodio i pratio narod, usp. Knjiga Izlaska 16:7.10
 3. davanje Njegova Zakona na gori Sinaj, usp. Knjiga Izlaska 24:16.17
 4. Njegova djela opskrbe i osude tijekom razdoblja lutanja pustinjom:
 - a. početna pobuna povezana s izvješćem dvanaest uhoda, usp. Knjiga Brojeva 14:9-10
 - b. Mojsijevo posredovanje u njihovu korist, usp. Knjiga Brojeva 14:20-21
 - c. Korahova pobuna, usp. Knjiga Brojeva 16:19
 - d. krize kad nije bilo vode, usp. Knjiga Brojeva 26:6.

- D. Mojsijev zahtjev da vidi YHWH-u, usp. Knjiga Izlaska 33:18-23.
- E. Bila je korištena o Sâmome YHWH-i (tj. Njegovoj biti):
1. 1. Knjiga Ljetopisa 29:11
 2. Psalam 106:20; Knjiga proroka Jeremije 2:11; Hošea 4:7; Poslanica Rimljanima 1:23
 3. Knjiga proroka Izaije 42:8; 45:7; 48:11; 58:8; 60:1-2.19 (Otk 21:23; 22:5)
 4. Knjiga proroka Zaharije 2:5.10.
- F. Bila je korištena u vezi s YHWH-inom prisutnošću kod /u:
1. Šatoru sastanka, usp. Knjiga Izlaska 16:7.10; 29:43; 40:34-35; Levitski zakonik 9:6.23
 2. Hramu, usp. 1. Knjiga o Kraljevima 81:1; 2. Ljetopisa 5:14; 7:1-3; Knjiga proroka Izaije 6:3; Hagaj 2:3.9
 3. Kovčegu saveza, usp. 1. Knjiga o Samuelu 4:22; Psalam 63:2; 78:61.
- G. Bila je korištena o YHWH-inu kraljevskome dostojanstvu, usp. 1. Knjiga Ljetopisa 29:12-13; Psalam 24:7-10; 45:3.
- H. Bila je korištena o YHWH-inoj etičkoj naravi (tj. pravednost), usp. Psalam 29:3; 97:6; Knjiga proroka Izaije 42:8; 48:11; 58:8; Habakuk 2:14.

III. Korištena o ljudima i narodima

- A. Ljudi:
1. usporedno s “duša” (tj. *nefeš*), usp. Knjiga Postanka 49:6; Psalam 16:9; 108:1
 2. bogatstvo, usp. Knjiga Postanka 31:1; Psalam 49:16.17; Knjiga proroka Izaije 10:3; 61:6; 66:11-12
 3. čast, usp. Knjiga Postanka 45:13; Psalam 8:6; Knjiga proroka Hagaja 2:7
 4. ugled, usp. Knjiga o Jobu 19:9; 29:20; Psalam 4:2; 49:17
 5. sjaj, usp. 1. Knjiga Ljetopisa 29:12.28; 2. Ljetopisa 17:5; 18:13; 32:27.
- B. Narodi:
1. Egipat
 2. Efrajim, usp. Knjiga proroka Hošee 9:11
 3. Samarija, usp. Knjiga proroka Hošee 10:5.
- C. Kraljevi:
1. Ahasver, usp. Knjiga o Esteri 1:4
 2. Izrael, usp. Psalam 21:6
 3. Antioh IV. [Epifan – op.prev.], usp. Knjiga proroka Daniela 11:39.
- D. Narodne vojske:
1. Asirija, usp. Knjiga proroka Izaije 8:7
 2. Izrael, usp. Knjiga proroka Izaije 17:4
 3. Kedar, usp. Knjiga proroka Izaije 21:16.

IV. Bila je korištena o opisu zadnjih dana (eshatologija)

- A. YHWH će se vratiti u Svoj Novi hram, usp. Knjiga proroka Ezekielu 43:2.4.5; 44:4.
- B. YHWH će dovesti svijet k Sebi, usp. Knjiga proroka Izaije 40:5; 59:19; 60:1-3; 66:18-19.
- C. YHWH će dovesti “Novi” Jeruzalem”, usp. Knjiga proroka Izaije 66:10; Zaharija 12:7.

- V. Svrha Stvorenja je slavljenje YHWH
- A. Stvorenog za Njegovu slavu, usp. Knjiga proroka Izaije 43:7.
 - B. Slava je dužna Njemu, usp. 1. Knjiga Ljetopisa 16:29.
 - C. Pjevati /hvaliti Njegovu slavu, usp. Psalam 66:2; 96:8; 115:1.
 - D. Sve što činimo mi činimo za Njega, za Njegovu slavu, usp. 1. Poslanica Korinćanima 10:31; 2. Korinćanima 4:15; Efežanima 5:22; 6:5; 1. Petrova 2:12.
 - E. Prva izjava u Westminsterškome kraćemu katekizmu.

▣ (1:5) “**zauvijek**” Doslovno je to “u vijeke vjekova”.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Zauvijek \('*olam*\) \(grčki idiom\).](#)

POSEBNA TEMA: ZAUVIJEK ('*olam*)

Etimologija hebrejskoga pojma '*olam*, עולם (BDB 761) je neizvjesna (NIDOTTE, tom 3, str. 345). Korišten je u nekoliko značenja (uobičajeno određenih okvirom). Sljedeće su samo izdvojeni primjeri:

1. drevno:
 - a. ljudi, Knjiga Postanka 6:4; 1. Samuelova 27:8; Knjiga proroka Jeremije 5:15; 28:8
 - b. mjesta, Knjiga proroka Izaije 58:12; 61:4
 - c. Bog, Psalam 93:2; Izreke 8:23; Knjiga proroka Izaije 63:16
 - d. stvari, Knjiga Postanka 49:26; Job 22:15; Psalam 24:7.9; Knjiga proroka Izaije 46:9
 - e. vrijeme, Ponovljeni zakon 32:7; Knjiga proroka Izaije 51:9; 63:9.11
2. buduće vrijeme:
 - a. nečiji život, Knjiga Izlaska 21:6; Ponovljeni zakon 15:17; 1. Samuelova 1:22; 27:12
 - b. hiperbola za kralja, 1. Knjiga o Kraljevima 1:31; Psalam 61:7; Knjiga Nehemije 2:3
 - c. neprekidno postojanje:
 - (1) Zemlja, Psalam 78:69; 104:5; Propovjednik 1:4
 - (2) nebesa, Psalam 148:5
 - d. postojanje Boga:
 - (1) Knjiga Postanka 21:33
 - (2) Knjiga Izlaska 15:18
 - (3) Ponovljeni zakon 32:40
 - (4) Psalam 93:2
 - (5) Knjiga proroka Izaije 40:28
 - (6) Knjiga proroka Jeremije 10:10
 - (7) Knjiga proroka Daniela 12:7
 - e. Savez:
 - (1) Knjiga Postanka 9:12.16; 17:7.13.19
 - (2) Knjiga Izlaska 31:16
 - (3) Levitski zakonik 24:8
 - (4) Knjiga Brojeva 18:19
 - (5) 2. Knjiga o Samuelu 23:5
 - (6) Psalam 105:10
 - (7) Knjiga proroka Izaije 24:5; 55:3; 61:8
 - (8) Knjiga proroka Jeremije 32:40; 50:5
 - f. poseban Savez s Davidom:
 - (1) 2. Knjiga o Samuelu 7:13.16.25.29; 22:51; 23:5
 - (2) 1. Knjiga o Kraljevima 2:33.45; 9:5

- (3) 2. Knjiga Ljetopisa 13:5
- (4) Psalam 18:50; 89:4.28.36.37
- (5) Knjiga proroka Izaije 9:7; 16:5; 37:35; 55:3
- g. Božji Mesija:
 - (1) Psalam 45:2; 72:17; 89:35-36; 110:4
 - (2) Knjiga proroka Izaije 9:6
- h. Božji zakoni:
 - (1) Knjiga Izlaska 29:28; 30:21
 - (2) Levitski zakonik 6:18.22; 7:34; 10:15; 24:9
 - (3) Knjiga Brojeva 18:8.11.19
 - (4) Psalam 119:89.160
- i. Božja obećanja:
 - (1) 2. Knjiga o Samuelu 7:13.16.25; 22:51
 - (2) 1. Knjiga o Kraljevima 9:5
 - (3) Psalam 18:50
 - (4) Knjiga proroka Izaije 40:8
- j. Abrahamovo potomstvo i Obećana zemlja:
 - (1) Knjiga Postanka 13:15; 17:19; 48:4
 - (2) Knjiga Izlaska 32:13
 - (3) 1. Knjiga Ljetopisa 16:17
- k. Blagdani prema Savezu:
 - (1) Knjiga Izlaska 12:14; 17:24
 - (2) Levitski zakonik 23:14; 21:41
 - (3) Knjiga Brojeva 10:8
- l. vječna vječnost:
 - (1) 1. Knjiga o Kraljevima 8:13
 - (2) Psalam 61:7-8; 77:8; 90:2; 103:17; 145:13
 - (3) Knjiga proroka Izaije 26:4; 45:17
 - (4) Knjiga proroka Daniela 9:24
- m. ono što Psalmi kažu vjernici će činiti zauvijek:
 - (1) zahvaljivanje, Psalam 30:12; 79:13
 - (2) prebivanje u Njegovoj prisutnosti, Psalam 41:12; 61:4.7
 - (3) pouzdanje u Njegovo milosrđe, Psalam 52:8
 - (4) slavljenje GOSPODINA, Psalam 52:9
 - (5) pjevanje hvala, Psalam 61:8; 89:1
 - (6) izricanje Njegove pravde, Psalam 75:9
 - (7) slavljenje Njegovog Imena, Psalam 86:12; 145:2
 - (8) blagoslivljanje Njegovog Imena, Psalam 145:1
- 3. unatrag i unaprijed u vremenu (“od vječnosti do vječnosti”):
 - a. Psalam 41:13 (slavljenje Boga)
 - b. Psalam 90:2 (Sâm Bog)
 - c. Psalam 103:17 (dobrota GOSPODINOVA).

Upamtite, okvir određuje širinu značenja pojma. Vječni Savezi i obećanja su uvjetovani (tj. Jer 7). Kod svake uporabe SZ-a o ovoj veoma tečnoj riječi budite pozorni kod čitanja vaših suvremenih gledišta o vremenu ili vašoj NZ-noj sustavnoj teologiji. NZ su opće primjenjiva SZ-na obećanja.

▣ (1:5) “Amen” Ovo je oblik SZ-noga pojma za “vjera” (*emeth*, usp. Hab 2:4, [vidjeti Posebne teme dolje: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu \[827\]](#); i: *Vjera, povjerenje, ili pouzdanje (pistis [imenica], pisteuō, [glagol], pistos [pridjev]) u NZ-u*). Njegova izvorna etimologija bila je “biti potvrđen ili siguran”. Međutim, suzvuk se promijenio na ono što mora biti potvrđeno (usp. 2. Kor 1:20). Koristilo se metaforički o nekome tko je bio vjeran, odan, postojan, vjerodostojan (usp. Robert B. Girdlestone, *Synonyms of the Old Testament*, str. 102-106). Ovdje to djeluje kao završetak doksologije Bogu Ocu (usp. Rim 1:25; 9:5; 11:36; 16:27; Ef 3:21; Fil 4:20).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Amen.](#)

POSEBNA TEMA: POVJERENJE, POUZDANJE, VJERA, I VJERNOST U STAROME ZAVJETU [אמן]

I. UVODNE IZJAVE

Treba biti izjavljeno da uporaba ove teološke zamisli, tako ključne za NZ, nije jasno određena u SZ-u. Ona je zasigurno tamo, ali prikazana u ključu izabranih odlomaka i osoba.

SZ spaja:

- A. pojedinca i zajednicu
- B. osobni susret i poslušnost Savezu.

Vjera je oboje i osobni susret i svakodnevni način života! Lakše ju je opisati u osobi nego u leksičkom obliku (tj. proučavanje riječi). Ovaj osobni vid najbolje je slikovito opisan u:

- A. Abrahamu i njegovu potomstvu
- B. Davidu i Izraelu.

Ovi ljudi susreli su Boga i njihovi životi bili su trajno promijenjeni (ne savršeni životi, već neprekidna vjera). Kušnja je otkrila slabost i snagu njihove vjere u susretu s Bogom, ali prisnan, odnos pouzdanja nastavio se kroz vrijeme! Bila je iskušana i pročišćena, ali je nastavljena kao svjedočenje njihove pobožnosti i načina života.

II. UPORABA GLAVNOG KORIJENA

A. אמן (BDB 52)

1. GLAGOL

- a. *Qal* osnova – poduprijeti, ojačati (tj. 2. Kr 10:1.5; Est 2:7, ne teološka uporaba)
- b. *Niphal* osnova – učiniti sigurnim ili čvrstim, ustanoviti, potvrditi, biti vjeran ili pouzdan:
 - (1) o čovjeku, Knjiga proroka Izaije 8:2; 53:1; Jeremija 40:14
 - (2) o stvari, Knjiga proroka Izaije 22:23
 - (3) o Bogu, Ponovljeni zakon 7:9; Knjiga proroka Izaije 49:7; Jeremija 42:5
- c. *Hiphil* osnova – stajati čvrsto, vjerovati, pouzdati se:
 - (1) vjerova Abraham Bogu, Knjiga Postanka 15:6
 - (2) Izraelci u Egiptu su vjerovali, Knjiga Izlaska 4:31; 14:31 (nije u Pnz 1:32)
 - (3) Izraelci su vjerovali YHWH-i koji je govorio kroz Mojsija, Knjiga Izlaska 19:9; Psalam 106:12.24
 - (4) Ahaz nije vjerovao u Boga, Knjiga proroka Izaije 7:9
 - (5) tkogod vjeruje u to /njega, Knjiga proroka Izaije 28:16
 - (6) vjerovati istine o Bogu, Knjiga proroka Izaije 43:10-12.

2. IMENICA (MUŠKI ROD) – vjernost (tj. Pnz 32:20; Iz 25:1; 26:2).

3. PRILOG – zaista, uistinu, slažem se, moglo bi biti tako (usp. Pnz 27:15-26; 1. Kr 1:36; 1. Ljet 16:36; Iz 65:16; Jer 11:5; 28:6). Ovo je obredno korištenje “amen” u SZ-u i NZ-u.

B. אמת (BDB 54) IMENICA ŽENSKOG RODA, nepokolebljivost, odanost, istina:

- 1. o čovjeku, Knjiga proroka Izaije 10:20; 42:3; 48:1
- 2. o Bogu, Knjiga Izlaska 34:6; Psalam 117:2; Knjiga proroka Izaije 38:18.19; 61:8
- 3. o istini, Ponovljeni zakon 32:4; 1. Knjiga o Kraljevima 22:16; Psalam 33:4; 98:3; 100:5; 119:30; Knjiga proroka Jeremije 9:5; Zaharija 8:16.

C. אמונה (BDB 53), nepokolebljivost, postojanost, čestitost:

- 1. o rukama, Knjiga Izlaska 17:12
- 2. o vremenima, Knjiga proroka Izaije 33:6
- 3. o ljudima, Knjiga proroka Jeremije 5:3; 7:28; 9:2
- 4. o Bogu, Psalam 40:11; 88:12; 89:1.2.5.8; 119:138.

III. PAVLOVA UPORABA OVE SZ-ne ZAMISLI

- A. Pavao temelji svoje novo razumijevanje YHWH i SZ-a na svome osobnom susretu s Isusom na putu za Damask (usp. Djela 9; 22; 26).

- B. Pronašao je SZ-nu potporu za svoje novo razumijevanje u dva ključna SZ-na odlomka što koriste korijen מֵן:
1. Knjiga Postanka 15:6 – Abramov osobni susret potaknut od Boga (Post 12) ishodio je u poslušnome životu vjere (Post 12 - 22). Pavao na ovo cilja u Poslanici Rimljanima 4 i Galaćanima 3.
 2. Knjiga proroka Izaije 28:16 – onima koji vjeruju u to (tj. Božji prokušani i čvrsto postavljeni ugaoni kamen) nikad neće biti:
 - a. Poslanica Rimljanima 9:33, “posramljeni” ili “razočarani”
 - b. Poslanica Rimljanima 10:11, isto kao gore.
 3. Knjiga proroka Habakuka 2:4 – oni koji poznaju vjernog Boga trebali bi živjeti vjerne živote (usp. Jer 7:28). Pavao je koristio ovaj tekst u Poslanici Rimljanima 1:17 i Galaćanima 3:11 (također zabilježite Heb 10:38).

IV. PETROVA UPORABA SZ-ne ZAMISLI

- A. Petar usklađuje:
1. Knjiga proroka Izaije 8:14 – 1. Petrova poslanica 2:8 (kamen spoticanja)
 2. Knjiga proroka Izaije 28:16 – 1. Petrova poslanica 2:6 (ugaoni kamen)
 3. Psalam 118:22 – 1. Petrova poslanica 2:7 (odbačeni kamen).
- B. On okreće jedinstven jezik što opisuje Izraela, “izabrani rod, kraljevstvo svećeništva, sveti narod, narod za Božju vlastitu svojinu” iz:
1. Ponovljenog zakona 10:15; Knjige proroka Izaije 43:21
 2. Knjige proroka Izaije 61:6; 66:21
 3. Knjige Izlaska 19:6; Ponovljenog zakona 7:6
- i sada to upotrebljava za vjeru Crkve u Krista.

V. Ivanova uporaba zamisli

- A. Njena NZ-na uporaba
- Pojam “povjerova” dolazi od grčkog pojma (*pisteuō*) koji se može prevesti i “povjerovati”, “vjera”, ili “pouzdanje”. Na primjer, IMENICA se ne pojavljuje u Evanđelju po Ivanu, ali je česta uporaba GLAGOLA. U Ivanu 2:23-25 postoji neizvjesnost o iskrenoj predanosti mnoštva Isusu iz Nazareta kao Mesiji. Ostali primjeri površne uporabe ovog pojma “povjerovati” nalaze se u Ivanu 8:31-59 i Djelima apostolskim 8:13.18-24. Prava biblijska vjera više je od početnoga odaziva. Ona mora biti slijeđena postupkom učenja (usp. Mt 13:20-22.31-32).
- B. Njena uporaba s PRIJEDLOZIMA
1. *eis* znači “u”. Ova jedinstvena građa naglašava vjernikovo stavljanje njihova pouzdanja /vjere u Isusa:
 - a. u Njegovo Ime (Iv 1:12; 2:23; 3:18; 1. Iv 5:13)
 - b. u Njega (Iv 2:11; 3:15.18; 4:39; 6:40; 7:5.31.39.48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45.48; 12:37.42; Mt 18:6; Djela 10:43; Fil 1:29; 1. Pt 1:8)
 - c. u Mene (Iv 6:35; 7:38; 11:25.26; 12:44.46; 14:1.12; 16:9; 17:20)
 - d. u Sina (Iv 3:36; 9:35; 1. Iv 5:10)
 - e. u Isusa (Iv 12:11; Djela 19:4; Gal 2:16)
 - f. u Svjetlo (Iv 12:36)
 - g. u Boga (Iv 14:1)
 2. *ev* znači “u” kao u Evanđelju po Ivanu 3:15; Marku 1:15; Djelima apostolskim 5:14
 3. *epi* znači “u” ili “iznad /nad”, kao u Evanđelju po Mateju 27:42; Djelima apostolskim 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Poslanici Rimljanima 4:5.24; 9:33; 10:11; 1. Timoteju poslanici 1:16; 1. Petrovoj poslanici 2:6
 4. DATIV bez PRIJEDLOGA kao u Poslanici Galaćanima 3:6; Djelima apostolskim 18:8; 27:25; 1. Ivanovoj poslanici 3:23; 5:10
 5. *hoti*, što znači “vjerovati da”, daje sadržaj kako što vjerovati:
 - a. Isus je Svetac Božji (Iv 6:69)
 - b. Isus je Ja Jesam (Iv 8:24)

- c. Isus je u Ocu i Otac je u Njemu (Iv 10:38)
- d. Isus je Mesija (Iv 11:27; 20:31)
- e. Isus je Sin Božji (Iv 11:27; 20:31)
- f. Isus je bio poslan od Oca (Iv 11:42; 17:8.21)
- g. Isus je jedno s Ocem (Iv 14:10-11)
- h. Isus dolazi od Oca (Iv 16:27.30)
- i. Isus poistovjećuje Sebe u zavjetnom imenu Oca, "Ja Jesam" (Iv 8:24; 13:19)
- j. mi ćemo živjeti s Njim (Rim 6:8)
- k. Isus je umro i ponovo ustao (1. Sol 4:14).

VI. ZAKLJUČAK

Biblijska vjera je čovjekov odaziv na Božansku riječ /obećanje. Bog uvijek započinje (tj. Iv 6:44.65), ali dio ovoga Božanskog naviještanja je potreba čovjekova odaziva:

- A. pouzdanje
- B. zavjetna poslušnost.

Biblijska vjera je:

- 1. osobni odnos (početna vjera)
- 2. potvrda biblijske istine (vjera u Božje otkrivenje)
- 3. prikladan odgovor u poslušnosti (svakodnevna vjera).

Biblijska vjera nije karta za Nebo ili polica osiguranja. To je osobni odnos. To je svrha stvaranja i ljudi stvorenih na sliku i sličnost Boga (usp. Post 1:26-27). Ishod je "prisnost". Bog zahtijeva zajedništvo, a ne određeno teološko stajalište! Ali zajedništvo sa svetim Bogom zahtijeva da djeca pokazuju "obiteljske" osobine (tj. svetost, usp. Lev 19:2; Mt 5:48; 1. Pt 1:15-16). Pad (usp. Post 3) povrijedio je našu sposobnost ispravnoga odaziva. Stoga,

Bog je djelovao za naše dobro (usp. Ez 36:27-38), dajući nam "novo srce" i "novog duha", koji nam kroz vjeru i pokajanje omogućava zajedništvo s Njim i poslušnost Njemu!

Svo troje je ključno. Svo troje mora se držati. Cilj je upoznati Boga (hebrejski i grčki smisao) i odražavati Njegovu narav u svojim životima. Cilj vjere nije Nebo jednoga dana, nego Kristo-sličnost svakoga dana!

Čovjekova vjernost je ishod (NZ), ne temelj (SZ) odnosa s Bogom: čovjekova vjera u Njegovu vjernost; čovjekovo pouzdanje u Njegovu pouzdanost. Srce NZ-nog gledišta na spasenje jeste da se ljudi moraju početno i neprekidno odazivati na početnu Božju milost i milosrđe pokazanu u Kristu. On je ljubio, On je poslao, On je providio; mi moramo odgovoriti u vjeri i vjernosti (usp. Ef 2:8-9 i 10)!

Vjeran Bog želi vjerne ljude kako bi otkrio Sâm Sebe nevjernome svijetu i dovede ga u osobnu vjeru u Njega.

POSEBNA TEMA: VJERA, POVJERENJE, ILI POUZDANJE (*Pistis* [IMENICA], *Pisteuō*, [GLAGOL], *Pistos* [PRIDJEV] U NZ-u

A. To je veoma važan pojam u Bibliji (usp. Heb 11:1.6). Bio je subjekt Isusova ranoga propovijedanja (usp. Mk 1:15). Postoje najmanje dva zahtjeva Novoga saveza: pokajanje i vjera (usp. Mk 1:15; Djela 3:16.19; 20:21).

B. Njegova etimologija

- 1. Pojam "vjera" u SZ-u znači odanost, vjernost, ili pouzdanost i bio je opis Božje naravi, ne naše.
- 2. Dolazi iz hebrejskoga pojma (*emun*, *emunah*, BDB 53, tj. Hab 2:4), što znači "biti siguran ili trajan". Spasavajuća vjera je:
 - a. osoba kojoj se daje dobrodošlica (tj. osobno pouzdanje, vjera, usp. E.1., dolje)
 - b. istine koje se vjeruju o toj osobi (tj. Pismo, usp. E.5., dolje)
 - c. življenje života kao ta osoba (tj. Kristo-sličnost).

C. Njegova SZ-na uporaba

Mora biti naglašeno da Abrahamova vjera nije bila u budućega Mesiju, nego u Božje obećanje da će imati dijete i potomstvo (usp. Post 12:2; 15:2-5; 17:4-8; 18:14; Rim 4:1-5). Abraham se odazvao tome obećanju pouzdavajući se u Boga ([vidjeti Posebnu temu gore: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u](#)

[Starome zavjetu \[827\]](#)) i u Njegovu riječ. On je ipak imao sumnje i poteškoće s ovim obećanjem, koje je uzelo trinaest godina da bude ispunjeno. Njegova je nesavršena vjera, međutim, bila prihvaćena od Boga.

Bog je voljan raditi s neispravnima ljudskim bićima koji se odazivlju Njemu i Njegovim obećanjima u vjeri, čak iako je ta vjera veličine gorušičinog sjemena (usp. Mt 17:20) ili mješovita vjera (usp. Mk 9:22-24).

D. Njegova NZ-na uporaba

Pojam “povjerova” iz grčkoga je pojma (*pisteuō*) koji također može biti preveden “povjerenje”, “vjera”, ili “pouzdanje”. Primjerice, IMENICA se ne pojavljuje u Evanđelju po Ivanu, ali GLAGOL je korišten često. U Evanđelju po Ivanu 2:23-25 postoji neizvjesnost o iskrenosti predanosti mnoštva Isusu iz Nazareta kao Mesiji. Ostali primjeri ove površne uporabe pojma “povjerenje” su u Ivanu 8:31-59 te Djelima apostolskim 8:13.18-24. Istinska biblijska vjera više je od početnoga odaziva. Ona mora biti slijedena tijekom učenja (usp. Mt 13:20-22.31-32; 28:19-20).

E. Njegova uporaba s PRIJEDLOGOM

1. *eis* znači “u”. Ova jedinstvena građa naglašava da vjernici stavljaju svoje pouzdanje /vjeru u Isusa:
 - a. u Njegovo Ime (Iv 1:12; 2:23; 3:18; 1. Iv 5:13)
 - b. u Njega (Iv 2:11; 3:15.18; 4:39; 6:40; 7:5.31.39.48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45.48; 17:37.42; Mt 18:6; Djela 10:43; Fil 1:29; 1. Pt 1:8)
 - c. u Mene (Iv 6:35; 7:38; 11:25.26; 12:44.46; 14:1.12; 16:9; 17:20)
 - d. u Sina (Iv 3:36; 9:35; 1. Iv 5:10)
 - e. u Isusa (Iv 12:11; Djela 19:4; Gal 2:16)
 - f. u Svjetlo (Iv 12:36)
 - g. u Boga (Iv 14:1)
2. *en* znači “u” kao u Ivanu 3:15; Marku 1:15; Djelima apostolskim 5:14
3. *epi* znači “u” ili na, kao u Mateju 27:42; Djelima apostolskim 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Poslanici Rimljanima 4:5.24; 9:33; 10:11; 1. Timoteju poslanici 1:16; 1. Petrovoj 2:6
4. PADEŽ DATIV bez PRIJEDLOGA kao u Poslanici Galaćanima 3:6; Djelima apostolskim 18:8; 27:25; 1. Ivanovoj poslanici 3:23; 5:10
5. *hoti*, što znači “povjеровати da”, daje sadržaj u što povjеровати:
 - a. Isus je Svetac Božji (Iv 6:69)
 - b. Isus je Ja Jesam (Iv 8:24)
 - c. Isus je u Ocu i Otac je u Njemu (Iv 10:38)
 - d. Isus je Mesija (Iv 11:27; 20:31)
 - e. Isus je Božji Sin (Iv 11:27; 20:31)
 - f. Isus je bio poslan od Oca (Iv 11:42; 17:8.21)
 - g. Isus je jedno s Ocem (Iv 14:10-11)
 - h. Isus je došao od Oca (Iv 16:27.30)
 - i. Isus je Sebe poistovjetio u Očevu zavjetnome Imenu, “Ja Jesam” (Iv 8:24; 13:19)
 - j. mi ćemo živjeti s Njim (Rim 6:8)
 - k. Isus je umro i ponovo bio uzdignut (1. Sol 4:14).

POSEBNA TEMA: AMEN

I. STARI ZAVJET

- A. Pojam “Amen” dolazi iz hebrejske riječi za:
 1. “istinu” (*emeth*, BDB 49)
 2. “istinitost” (*emun*, *emunah*, BDB 53)
 3. “vjeru” ili “vjernost”
 4. “pouzdanje” (*dmn*, BDB 52).
- B. Njegova etimologija dolazi iz čvrstoga fizičkog stava neke osobe. Oprečno tome bio bi netko tko je labav, klizav (usp. Ps 35:6; 40:2; 73:18; Jer 23:12) ili tetura (usp. Ps 73:2). Iz ove doslovne uporabe razvilo se metaforičko proširenje vjernosti, dostojnosti povjerenja, odanosti i pouzdanosti (usp. Post 15:6; Hab 2:4).

- C. Posebne uporabe:
1. stup, 2. Knjiga o Kraljevima 18:16 (1. Tim 3:15)
 2. sigurnost, Knjiga Izlaska 17:12
 3. postojanost, Knjiga Izlaska 17:12
 4. stabilnost, Knjiga proroka Izaije 33:6
 5. istina, 1. Knjiga o Kraljevima 10:6; 17:24; 22:16; Izreke 12:22
 6. čvrsto, 2. Knjiga Ljetopisa 20:20; Knjiga proroka Izaija 7:9
 7. vjerodostojno (Tora), Psalam 119:43.142.151.160.
- D. U SZ-u upotrijebljena su dva druga hebrejska pojma za djelatnu vjeru:
1. *bathach* (BDB 105), pouzdanje
 2. *yra* (BDB 431), strah, poštovanje, štovanje (usp. Post 22:12).
- E. Od značenja povjerenja ili pouzdanja razvila se liturgijska uporaba što se koristila za potvrdu istinite ili pouzdane izjave drugog (usp. Pnz 27:15-26; Neh 8:6; Ps 41:13; 72:19; 89:52; 106:48).
- F. Teološki ključ za ovaj pojam nije vjernost čovječanstva, već YHWH-ina (usp. Izl 34:6; Pnz 32:4; Ps 108:4; 115:1; 117:2; 138:2). Jedina nada palog čovječanstva jeste milosrdna vjerna zavjetna odanost YHWH i Njegovih obećanja. Oni koji poznaju YHWH-u moraju biti kao On (usp. Hab 2:4). Biblija je povijest i zapis o Božjoj obnovi Njegove slike (usp. Post 1:26-27) u čovječanstvu. Spasenje obnavlja sposobnost čovječanstva da ima prisno zajedništvo s Bogom. Ovo je zašto smo bili stvoreni.

II. NOVI ZAVJET

- A. Uporaba riječi “amen” kao završne liturgijske potvrde izjavljene pouzdanosti uobičajena je izjava u NZ-u (usp. 1. Kor 14:16; 2. Kor 1:20; Otk 1:7; 5:14; 7:12).
- B. Uporaba pojma kao završetak molitve uobičajena je u NZ-u (usp. Rim 1:25; 9:5; 11:36; 16:27; Gal 1:5; 6:18; Ef 3:21; Fil 4:20; 2. Sol 3:18; 1. Tim 1:17; 6:16; 2. Tim 4:18).
- C. Isus je jedini koji je upotrebljavao ovaj pojam (u Ivanu često udvostručeno) kao uvod u važne izjave (usp. Lk 4:24; 12:37; 18:17.29; 21:32; 23:43).
- D. Korištena je kao naziv za Isusa u Knjizi Otkrivenja 3:14 (moguće naziv za YHWH-u iz Iz 65:16).
- E. Zamisao vjernosti ili vjere, pouzdanja, ili pouzdanosti izražena je u grčkom pojmu *pistos* ili *pistis*, što je u engleskome prevedeno kao “pouzdanje”, “vjera”, “vjerovati”.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:6-10

⁶Začuden sam što ste tako brzo ostavili Njega koji vas pozva milošću Kristovom, zbog drukčijeg evanđelja; ⁷koje stvarno nije drugo; samo postoje neki koji vas uznemiravaju i žele iskriviti evanđelje Kristovo. ⁸Ali čak ako bismo mi, ili anđeo s neba, propovijedao vam evanđelje suprotno onome što smo vam mi propovijedali, neka bude proklet! ⁹Kao što smo rekli prije, tako vam ja kažem ponovno sad, ako vam ikoji čovjek propovijeda evanđelje suprotno onome što ste primili, neka bude proklet! ¹⁰Jer tražim li ja sad naklonost od ljudi, ili od Boga? Ili nastojim li ja ugoditi ljudima? Ako bih ipak nastojao ugoditi ljudima, ja ne bih bio rob-sluga Kristov.

1:6 “Začuden sam” Umjesto zahvaljivanja – toliko uobičajenoga u Pavlovim pisanjima – Pavao je promatrao s čuđenjem (GLAGOL je nađen jedino ovdje i u 2. Sol 1:10 u Pavlovim pisanjima) kako su se Galaćani previše olako udaljili od čistoga, jednostavnoga, veličanstvenoga Evanđelja o opravdanju milošću kroz vjeru zbog onoga što su naučavali krivi učitelji.

▣ **“tako brzo”** Moguća su dva smisla: (1) toliko brzo nakon što su prihvatili Evanđelje koje je Pavao propovijedao, ili (2) toliko brzo nakon što su došli krivi učitelji.

▣ **“ostavili Njega”** Ovaj GLAGOL je PREZENT GLAGOLSKO VRIJEME, što pokazuje kako su Galaćani bili u postupku uzmaca. Ovaj “ostavili” vojni je pojam za pobunu. Zabilježite naglasak je na osobnome elementu uzmaca od Sámoga Boga odbacivanjem Pavlova Evanđelja. To može biti PREZENT PASIVNOGA GLAGOLSKOG oblika, ali širi okvir (usp. Gal 3:1 i dalje i 5:7) podrazumijeva PREZENT SREDNJEGA oblika. Ovo naglašava da iako su krivi učitelji poticali na uzmak, Galaćani su voljno sudjelovali u tome.

▣ **“koji vas pozva milošću Kristovom”** Izričaj “vas pozva” uobičajeno upućuje na djelovanje Boga Oca (usp. Rim 8:30; 9:24; 1. Kor 1:9). Ovo je važno zbog tekstualne poteškoće s dodavanjem izričaja “Kristovom”. To nije nađeno u papirusu P⁴⁶, F*, ili G, nego je nađeno u papirusu P⁵¹, i uncijalnim rukopisima 8, A, B, K i F². “Od Isusa Krista” nađeno je u MS D. To može biti rani dodatak kako bi se razjasnilo da je Otac onaj koji nas poziva kroz Krista. Ponovno mora biti izjavljeno: Bog uvijek poduzima prvi korak u ljudskome spasenju (usp. Iv 6:44.65; Rim 9; Ef 1:3-14). [Vidjeti Posebne teme dolje: Izbor /predestinacija i potreba za teološkom ravnotežom; i: Pozvan.](#)

POSEBNA TEMA: IZBOR /PREDESTINACIJA I POTREBA ZA TEOLOŠKOM RAVNOTEŽOM

Izbor je predivna doktrina. Međutim, to nije poziv na pristranost [favorizam], nego poziv na bivanje kanalom, oruđem ili sredstvom iskupljenja drugih! U Starome zavjetu pojam je prvenstveno korišten za služenje; u Novome zavjetu prvenstveno je korišten za spasenje što proizlazi iz služenja. Biblija nikad ne usklađuje prividno oprečje između Božje suverenosti i slobodne volje čovječanstva, nego potvrđuje oboje! Dobar primjer biblijske napetosti o Božjemu suverenom izboru mogao bi biti Poslanica Rimljanima 9 te o potrebi neophodnoga odgovora čovječanstva Rimljanima 10 (usp. 10:11.13).

Ključ ove teološke napetosti može biti nađen u Poslanici Efežanima 1:4. Isus je Božji izbor čovjeka i svi su mogući izbori u Njemu (Karl Barth). Isus je Božji “da” potrebi palog čovječanstva (Karl Barth). Poslanica Efežanima 1:4 također pomaže razjasniti sporno pitanje dokazivanjem da cilj predestinacije nije Nebo, nego svetost (Kristo-sličnost). Mi smo često privučeni koristima Evanđelja a zanemarujemo odgovornosti! Božji poziv (izbor) jeste za sada kao i za vječnost!

Doktrine dolaze u vezu s drugim istinama, a ne kao pojedinačne, nepovezane istine. Dobra analogija mogla bi biti zvijezde nasuprot pojedinačnoj zvijezdi. Bog predstavlja istinu u istočnjačkoj, a ne u zapadnjačkoj, književnoj vrsti. Ne moramo pomaknuti napetost uzrokovanu dijalektalnim (paradoksalnim) parovima doktrinarnih istina:

1. predestinacija nasuprot ljudskoj slobodnoj volji
2. sigurnost vjernika nasuprot potrebi za ustrajnošću
3. izvorni grijeh nasuprot voljnome grijehu
4. bezgrješnost (perfekcionizam) nasuprot griješenju manje
5. početno trenutačno opravdanje i posvećenje nasuprot napredujućem posvećenju
6. kršćanska sloboda nasuprot kršćanskoj odgovornosti
7. Božja transcendentnost nasuprot Božjoj imanentnosti
8. Bog kao konačno nespoznatljiv nasuprot Bogu kao spoznatljivome u Pismu
9. Kraljevstvo Božje kao prisutnost nasuprot budućem dovršetku
10. pokajanje kao dar od Boga nasuprot pokajanju kao neophodnost ljudskoga zavjetnog odaziva
11. Isus kao Božanski nasuprot Isusu kao čovjeku
12. Isus istovrijedan s Ocem nasuprot Isusu kao podređenome Ocu.

Teološki okvir “Saveza” ujedinjuje Božju suverenost (koji uvijek poduzima prvi korak i postavlja raspored) s naredbenim početnim i neprekinutim pokajanjem, odazivom vjere od ljudi. Budite pozorni u dokazivanju teksta [proof-texting] jedne strane paradoksa a zapostavljajući druge strane! Budite pozorni u dokazivanju samo vaše najvažnije doktrine ili sustavne teologije!

POSEBNA TEMA: POZVAN

Bog uvijek poduzima prvi korak u pozivanju, izboru, i snubljenju vjernika k Sebi (usp. Iv 6:44.65; 15:16; 1. Kor 1:1-2; Ef 1:4-5.11). Pojam “poziv” korišten je u nekoliko teoloških smislova:

- A. u SZ-u “pozvati se na ime” bilo je uvijek u okviru štovanja (usp. Post 4:26; 12:8; 21:33; 26:25; Izl 34:5)
- B. grješnici su pozvani na spasenje milošću Božjom (tj. Izl 34:6-7) kroz dovršeno Kristovo djelo i uvjerenju /osvjedočenju Duha (tj. *klētos*, usp. Rim 1:6-7; 9:24, što je teološki slično 1. Kor 1:1-2 i 2. Tim 1:9; 2. Pt 1:10)
- C. grješnici su pozvani u Ime Gospodina da budu spašeni (tj. *epikaleō*, usp. Djela 2:21; 22:16; Rim 10:9-13). Ova je izjava židovski idiom štovanja
- D. vjernici se pozivaju na Njegovo Ime u vremenima kriza i stresa (tj. Djela 7:59)

- E. vjernici su pozvani živjeti Kristo-slične živote (tj. *klēsis*, usp. 1. Kor 1:26; 7:20; Ef 4:1; Fil 3:14; 2. Sol 1:11; 2. Tim 1:9)
- F. vjernici su pozvani obavljati službu (usp. Djela 13:2; 1. Kor 12:4-7; Ef 4:1).

▣ (1:6) “zbog drukčijeg evanđelja” “Drukčije” [*heteros*] je nekako upotrijebljeno u smislu “drugo drukčije vrste” (usp. 2. Kor 11:4). U stihu 7 upotrijebljeno je *allos* (tj. “drugo iste vrste”); to može biti prevedeno “drugo iste vrste u nizovima”. Međutim, u koine grčkom ovi su pojmovi postali istoznačnice i ne bi se previše smjelo inzistirati na razlici. Ali, u ovome okviru, Pavao očito koristi oboje zbog oprečnosti.

1:7

NASB	“koje stvarno nije drugo”
NKJV	“koje nije drugo”
NRSV	“ne da postoji drugo evanđelje”
TEV	“nema ‘drugo evanđelje’”
NJB	“Ne da može postojati više negoli jedna Dobra Vijesti”

Ne postoje dva Evanđelja, iako je jedno istinsko Evanđelje često izopačeno. KJV prijevod Poslanice Galaćanima 2:7 često je bio tumačen kao upućivanje na dva Evanđelja, jedno za Grke a jedno za Židove. Ovo je nepravilan i neistinit zaključak, premda to može biti izjava krivih učitelja.

▣

NASB	“samo postoje neki koji vas uznemiravaju”
NKJV	“ali postoje neki koji vam dodijavaju”
NRSV	“ali postoje neki koji vas zbunjuju”
TEV	“ali postoje neki ljudi koji vas uzrujavaju”
NJB	“samo je to što neki među vama stvaraju nevolje”

“Uznemiravaju” upućuje na namjeravano djelovanje kao što je vojna pobuna (tj. ovaj okvir ima nekoliko vojnih pojmova). “Krivih učitelji” je MNOŽINA u Poslanici Galaćanima 5:12, ali moguće to znači samo vođa krivih učitelja zbog uporabe JEDNINE u Galaćanima 5:7 i dva puta u Galaćanima 5:10. Oni su nazvani “agitatori /huškači” u Galaćanima 5:12. Mnogi pretpostavljaju da su judaisti Poslanice Galaćanima istoznačni s preobraćenim farizejima ili svećenicima iz Djela apostolskih 15:1.5.24. Oni su naglašavali neophodnost postajanja Židovom prije negoli je netko mogao postati kršćaninom. Naglasak judaista na židovskome Zakonu može se vidjeti u:

1. neophodnosti obrezanja (usp. Gal 2:3-4; 5:1; 6:12-15)
2. njihovu obdržavanju posebnih dana (usp. Gal 4:10)
3. moguće uključivanje obdržavanja zakona o hrani što je pretpostavljeno u sukobu Pavla s Petrom (usp. Gal 2:11-14).

To je vjerojatno bila ista skupina krivih učitelja spomenutih u 2. Korinćanima 11:26 i 1. Solunjanima 2:14-16. Njihova poteškoća nije bila ta što su nijekali središnje mjesto Krista u spasenju, nego što su oni zahtijevali i Mojsijevski Zakon, što brka milost i ljudsku izvedbu. Novi savez ne usredotočuje se na ljudsku zaslugu (usp. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38). Teološka i praktička poteškoća o tome kako povezati SZ i NZ ostaje čak i danas. Ovdje je nekoliko mogućih opcija predlaganih kroz godine:

1. zanemariti SZ
2. veličati SZ
3. nastaviti etiku, ali ne vjerski obred Izraela
4. čitati NZ kroz oči SZ-nih skupina
5. čitati SZ kroz Isusovu novu poruku
6. vidjeti to kao obećanje (SZ) i ispunjenje (NZ).

Ja sam se borio s tom poteškoćom! Meni se čini da je jamačno SZ otkrivenje (Mt 5:17-19; 2. Tim 3:15-16). Ne može se razumjeti Biblija bez Knjige Postanka. SZ jamačno otkriva Boga na čudesne načine, međutim, meni izgleda kako je judaizam krivo poimao Mojsijevski Savez naglašavanjem ljudskoga vida Saveza! Ja dajem prednost naglašavanju Božanskoga sveopćeg vida (tj. Post 3:15; 12:3; Izl 19:5-6) s nalogom Saveza za ljudskim odazivom!

NZ poopćuje nacionalna obećanja Izraelu čime je Božja izvorna nakana da iskupi palo čovječanstvo, stvoreno u Njegovoj slici i sličnosti (usp. Post 1:26-27) u potpunosti ostvarena! Jedan Bog, jedan svijet, jedan način za obnovu zajedništva (tj. Izajina poruka)!

NASB	“i žele iskriviti evanđelje Kristovo”
NKJV, NRSV	“i žele izopačiti evanđelje Kristovo”
TEV	“i pokušavaju promijeniti evanđelje Kristovo”
NJB	“žele promijeniti Dobre Vijesti Kristove”

“Iskriviti” je AORIST INFINITIVA u značenju “okrenuti”, moguće još jedan vojni pojam. Iako je moral važan element Evanđelja, on uvijek slijedi spasenje. On mu ne prethodi kao što su judaisti tvrdili (usp. Ef 2:8-9 i 10). Pavlovo Evanđelje bio je Krist, onda Kristo-sličnost; njihovo evanđelje bila su djela pravednosti (Mojsijevski Zakon) i onda Božja pravednost u Kristu.

1:8 “Ali čak ako” Ovo je TREĆI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE s AORISTOM SREDNJEGA KONJUNKTIVA što pokazuje hipotetičko stanje (usp. 2. Kor 11:3-4). Pavao je tvrdio da ako bi on, ili anđeo s neba, propovijedali drukčije evanđelje, oni bi bili osuđeni i odvojeni od Boga.

NASB	“neka bude proklet”
NKJV	“pustite mu biti prokletim”
NRSV	“pustite da taj bude proklet”
TEV	“neka bude osuđen na pakao”
NJB	“neka bude osuđen”

“Prokletstvo” (*anathema*, usp. Mt 18:7; Rim 9:3; 1. Kor 12:3; 16:22) može odražavati hebrejsku riječ *herem* /*kerem* što se porabila u smislu posvećenosti nečega Bogu. *Kerem* je razvio negativan suzvuk od njegove uporabe u slučaju Jerihona koji je bio posvećen Bogu za uništenje (usp. Jš 6 - 7). Božje prokletstvo prirodni je ishod Njegova naroda koji krši Savez (usp. Pnz 27:11-26). Međutim, Pavao posebno koristi taj pojam za pokazivanje ozbiljnosti evanđelja krivih učitelja izručujući ih Božjem gnjevu.

Sintaktički, Poslanica Galaćanima 1:8 i 9 su usporedne. Međutim, TREĆI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE Galaćana 1:8 pokazuje moguće djelovanje (tj. hipotetički), dok PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE Galaćana 1:9 pokazuje sadašnje, pretpostavljeno djelovanje (tj. propovijedanje krivih učitelja).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Prokletstvo \(*anatema*\).](#)

POSEBNA TEMA: PROKLETSTVO (*anatema*)

I. Stari zavjet

Postoji nekoliko riječi u hebrejskome za “prokletstvo”. *Herem* /*Kerem* (BDB 356, KB 353) je bio korišten o nečemu što je bilo dato Bogu (usp. LXX to prevodi kao *anatema*, BAGD 54, Lev 27:28). Uobičajeno je uključivalo uništenje predmeta zbog toga jer je to bilo previše sveto za ljudsku uporabu (usp. Pnz 7:26; Jš 6:17-18; 17:12). Bio je to pojam korišten u zamisli o “svetome ratu”. Bog je rekao Jošui neka uništi Kanaance. Jerihon je bio prva prigoda, “prvi plodovi” toga svetog uništenja /očišćenja.

II. Novi zavjet

U NZ-u *anatema* i njeni srodni oblici bili su korišteni u nekoliko različitih smislova:

- A. kao dar ili prinos Bogu (usp. Lk 21:5)
- B. kao smrtna prisega (usp. Djela 23:14)
- C. prokleti i zakleti se (usp. Mk 14:71)
- D. pravilo prokletstva povezano s Isusom (usp. 1. Kor 12:3)
- E. predavanje nekoga ili nečega osudi ili uništenju od Boga (usp. Rim 9:3; 1. Kor 16:22; Gal 1:8-9).

Točka D gore vrlo je sporna. Uključio sam svoje bilješke iz 1. Poslanice Korinćanima 12:3:

“Isus je proklet” šokantna je izjava. Zašto bi bilo tko (osim tradicionalnih Židova) koji tvrdi da govori za

Boga rekao ovo? Sâm pojam (tj. *anatema*) ima SZ-nu pozadinu (tj. hebrejski, *kerem*). On se odnosi na zamisao o Svetome ratu, gdje je grad bio posvećen Bogu i, time, postao svet. To znači da sve u njemu što diše, ljudi ili životinje, mora umrijeti (usp. Jš 6:17; 7:12). Teorije o tome kako je taj pojam bio korišten u Korintu su:

1. to ima židovsku okolnost povezanu sa sinagoškim prisegama (usp. Djela 26:11, tj. kasnije, rabinska su pravila prokletstva bila korištena za uklanjanje kršćana iz sinagoge). Kako bi netko ostao član on je morao odbaciti ili prokleti Isusa iz Nazareta
2. to ima rimsku pozadinu povezanu sa štovanjem cara gdje je samo cezar mogao biti nazvan "Gospodin"
3. to ima okolnost poganskoga štovanja gdje su prokletstva bila zazvana na ljude uporabom božjega imena. To bi onda moglo biti prevedeno: "Neka Isus prokune _____" (usp. 1. Kor 16:22)
4. netko je povezo izričaj s teološkom zamisli o Isusu koji je nosio SZ-no prokletstvo za nas (usp. Pnz 21:23; Gal 3:13)
5. nedavna proučavanja iz Korinta (usp. fusnota #1 str. 164 od Bruca Wintera u *After Paul Left Corinth*) dokumentiraju pločice prokletstva pronađene u drevnome akropolisu kod Korita. Biblijski su znanstvenici pretpostavili da je povezujući GLAGOL "je" trebao biti osiguran u izričaju, "Isus je proklet", ali ovaj arheološki dokaz jasno pokazuje kako prokletstva ovoga prvog stoljeća rimskoga razdoblja iz Korinta nemaju GLAGOL (kao što imaju neka od prokletstva u LXX-i u Pnz 22:15-20), kao što ima 1. Korinćanima 12:3. Postoji daljnji arheološki dokaz kako su kršćani u prvome stoljeću rimskoga Korinta koristili pravila prokletstva u obredima kod ukopa (tj. razdoblje Bizanta, nađeno na kršćanskim grobovima, J. H. Kent, *The Inscriptions*, 1926-50. Princeton: *American School of Classical Studies*, 1966, tom 8:3, br. 644).

Neki dijelovi crkve u Korintu bili su okrenuti poganskim prokletstvima u Isusovo Ime protiv drugih članova crkve. Ne samo da je način poteškoća, nego je i pobuda mržnje. To je još jedan primjer napetosti unutar ove crkve. Pavao je želio da oni razvijaju crkvu, poučavaju crkvu; oni su željeli prokleti dio crkve!

1:9 "Kao što smo rekli prije" Ovo je MNOŽINA PERFEKTA AKTIVNOGA INDIKATIVA, što upućuje na prijašnja učenja i propovijedanja Pavlova misijskog tima.

▣ **"evanđelje suprotno onome što ste primili"** GLAGOL "primili" (*paralambanō*, AORIST AKTIVNOGA INDIKATIVA) tehnički je pojam u rabinskim pisanjima za prenošenje "usmene predaje", što označava kako je Pavao predavao tradiciju Evanđelja (usp. Gal 1:12; 1. Kor 11:23; 15:3; Fil 4:9; 1. Sol 2:13; 4:1; 2. Sol 3:6), ali okvir jasno naglašava da on nije primio ovu predaju od drugih ljudi (usp. Gal 1:12).

Kako bi netko postao kršćaninom on mora primiti (usp. Iv 1:12) ili reći to na drukčiji način, vjerovati (usp. Iv 3:16) Evanđelje. Kršćansko obraćenje ima tri vida, od kojih su svi ključni (sva tri odnose se na tri uporabe *pistis* - *pistellō*, vidjeti bilješku u Gal 1:23-24):

1. dobrodošlica Isusu osobno (osoba u koju se vjeruje)
2. vjerovanje NZ-nim istinama o Njemu (istine o toj osobi moraju biti potvrđene)
3. živjeti život kao što je Njegov (živjeti život kao što živi ta osoba).

Mora biti razjašnjeno da su središnji elementi Pavlova Evanđelja došli od Isusa izravno (usp. Gal 1:12). Pavao je ih promišljao i razvijao ih nekoliko godina prije nego što je otišao posjetiti Majku Crkvu i njene vođe u Jeruzalemu (usp. Gal 1:18; 2:1). Međutim, Pavao je isto tako mnogo naučio o Isusovim riječima i djelovanjima od onih koji su Ga poznavali u tijelu:

1. oni koje je proganjao svjedočili su mu
2. on je vidio i slušao Stjepanovu obranu (usp. Djela 7:58)
3. Ananija mu je svjedočio (usp. Djela 9:10-19)
4. on ih je posjetio s Petrom za 15 dana (usp. Gal 1:18).

Dodatno, Pavao je u svojim pisanjima također navodio mnoga kreda ili himne Ranoj crkvi (usp. Gal 1:4-5; 1. Kor 15:3-4; Ef 5:14; Fil 2:6-11; Kol 1:15-20; 1. Tim 3:16); i spominje kršćanske predaje nekoliko puta (usp. 1. Kor 11:2; 2. Sol 3:6). Pavao je govorio u vrlo specifičnim pojmovima i pozorno zbog optužbi krivih učitelja.

1:10 "Jer tražim li ja sad naklonost od ljudi, ili od Boga" Ovo je razvijanje i nastavljanje teme što započinje u Poslanici Galaćanima 1:1. Pavlove jake riječi krivim učiteljima pokazuju da on nije pokušavao ugoditi ljudima kako su oni očito tvrdili. Moguće je Pavao bio kritiziran za svoju izjavu da je on postao sve to za sve ljude slično kao u 1. Korinćanima 9:19-27; Djelima apostolskim 21:17-26. To je bilo krivo protumačeno kao:

1. nagodba s poganskom kulturom
2. njegovo propovijedanje dva evanđelja, jedno za Židove a drugo lakše za pogane.

▣ **“Ako”** Stih 10 je DRUGI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE što izražava izjavu “oprečno činjenici”. Pojačano, rečenica bi se morala čitati: “Ako sam ja ipak pokušavao ugoditi ljudima, što nisam, onda ja ne bih bio rob-sluga Krista, što ja jesam”. Vidjeti Dodatak jedan, VII.

▣ **“bih ipak nastojao ugoditi ljudima”** Postojalo je mnogo raspre o riječi “ipak”. Podrazumijeva li to kako se on nikad nije žalio ljudima ili je to bila ispovijed da je on kao revan farizej u svojim ranijim danima nastojao ugoditi ljudima (tj. farizejima, usp. Gal 1:14)?

▣ **“ja ne bih bio rob-sluga Kristov”** Ovo je smjerenje na Kristovo učenje kako netko ne može služiti dvojici gospodara (usp. Mt 6:24). “Rob-sluga” bilo je korišteno od Pavla kao upućivanje na:

1. Isusa kao GOSPODINA i Pavla kao roba
2. častan naslov vodstva iz SZ-a korištenog o Mojsiju (usp. Pnz 34:5; Jš 8:31.33), Jošui (usp. Jš 24:29; Suci 2:8), i za Davida (usp. 2. Sam 7:5; naslov, Ps 18).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:11-17

¹¹Zato želim da znate, braćo, da evanđelje što bijaše propovijedano od mene ne ovisi o čovjeku. ¹²Jer ja ga nisam primio ni od čovjeka, niti ga bijah naučio, nego ja ga primih kroz otkrivenje Isusa Krista. ¹³Jer čuli ste o mome prijašnjemu načinu života u judaizmu, kako koristih da progonim crkvu Božju izvan svake mjere i pokušavah uništiti je; ¹⁴i ja bijah napredovao u judaizmu iznad mnogih od mojih suvremenika među svojim sunarodnjacima, bivajući izvanrednije revan za predaje svojih pradjedova. ¹⁵Ali kad Bogu, koji me je izdvojio čak iz maternice moje majke i pozvao me kroz Svoju milost, bijaše drago ¹⁶otkriti Svoga Sina u meni tako da ja mogu propovijedati Njega među poganima, ja se nisam smjesta savjetovao s mesom i krvi, ¹⁷niti sam uzašao u Jeruzalem k onima koji bijahu apostoli prije mene; nego odoh u Arabiju, i vratih se još jednom u Damask.

1:11-2:14 Ovo je književna jedinica u kojoj Pavao brani svoje apostolstvo, kao da brani svoje Evanđelje.

1:11

NASB

“Zato želim da znate, braćo”

NKJV

“Ali ja vam obznanjujem, braćo”

NRSV

“Jer želim da znate, braćo i sestre”

TEV

“Dopustite mi reći vam, moja braćo”

NJB

“Činjenica je, braćo, i ja želim da je vi shvatite to”

KJV prevodi ovo kao “ja vam potvrđujem”, tehničko izvođenje izričaja (usp. 1. Kor 12:3; 15:1; 2. Kor 8:1).

1:11-12 **“evanđelje što bijaše propovijedano od mene ne ovisi o čovjeku”** Ovo započinje izričaj što ponavlja dvostruko opovrgavanje iz Poslanice Galaćanima 1:1. Pavao je tvrdio da njegova poruka nema ljudsko podrijetlo (usp. 2. Sol 2:13; 2. Pt 1:20-21). On je nadalje tvrdio kako ga nije primio od ikogjeg čovjeka. Riječ “primiti” bila je korištena o učenicima koji su bili učeni u rabinskim školama. Evanđelje je bilo oprečno učenjima što je Pavao primio kao rabinski učenik u Jeruzalemu. On je bio učen kroz otkrivenje od Isusa Krista, i na cesti za Damask i u Arabiji (usp. Ef 3:2-3). To je izjavio tri puta u stihovima 11-12!

Riječ “evanđelje” i GLAGOL “bijaše propovijedano” su iz složenoga pojma:

1. *eu*, “dobro”
2. *angelion*, “novosti” ili “poruka”.

Pavao ih koristi zajedno u 1. Poslanici Korinćanima 15:1.

1:12 **“otkrivenje Isusa Krista”** Ovo bi morao biti ili SUBJEKTNI GENITIVNI PADEŽ (što naglašava Isusa kao posrednika otkrivenja, tj. oprečno od “od ljudi”) ili OBJEKTNI GENITIVNI PADEŽ (što naglašava Isusa kao sadržaj otkrivenja, usp. Gal 1:16).

1:13 **“čuli ste o mome prijašnjemu načinu života u judaizmu”** Nije izvjesno kako su ove crkve čule to:

1. to je bilo uobičajeno znanje
2. Pavao ga je dijelio s njima
3. krivi učitelji smjerali su na njegovo prijašnje vladanje.

“Judaizmu” izgleda upućuje na farizejstvo (usp. Djela 26:4-5). Nakon uništenja Jeruzalema godine 70. kojeg je uništio rimski vojskovođa Tit, farizejska stranka sklonila se u Jamniju. Saducejski element bio je potpuno uklonjen i farizejstvo se razvilo u suvremeni rabinski judaizam. Pavao je spomenuo nešto od svoga života kao revnog farizeja u Poslanici Filipljanima 3:4-6.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Farizeji.](#)

POSEBNA TEMA: FARIZEJI

- I. Pojam ima jedno od sljedećega mogućeg podrijetla:
- A. “biti odvojen” - ova skupina razvila se tijekom razdoblja Makabejaca (to je najšire prihvaćeno stajalište), i odvojili su se od naroda zato da održe usmene predaje Mojsijevskoga Zakona (tj. *hasidim*)
 - B. “podijeliti” - ovo je još jedno značenje istoga hebrejskog korijena (BDB 827, BDB 831 I, KB 976); oba znače “dijeljenje”. Neki znanstvenici kažu da znači tumač (usp. Neh 8:8; 2. Tim 2:15)
 - C. “Perzijanac” - ovo je još jedno značenje istoga aramejskog korijena (BDB 828, KB 970). Neke od doktrina farizeja imaju puno zajedničkoga s dualizmom perzijskoga zoroastrijanizma ([vidjeti Posebnu temu dolje: Osobno zlo](#)).
- II. Postojalo je nekoliko teorija tko je osnovao farizeje:
- A. teološka sekta ranoga judaizma (tj. Josip Flavije)
 - B. politička skupina iz razdoblja Hasmonejaca i Herodijanaca
 - C. znanstvena skupina Mojsijevskih tumača koji su pomagali običnoj osobi razumjeti Mojsijevski Savez i usmene predaje što ga okružuju
 - D. pokret ureda pisara, kao Ezra i Velika sinagoga, u natjecanju sa svećeničkim vodstvom Hrama.
Oni su nastali iz sukoba s:
 - 1. ne-židovskom vladarskom gospodom (posebice Antioh IV. Epifan)
 - 2. plemstvom protiv laika
 - 3. onima predanima življenju sukladno Savezu nasuprot običnoga Židova Palestine.
- III. Naša obavijest o njima dolazi od:
- A. Josipa Flavija, koji je bio farizej:
 - 1. *Antiquities of the Jews*
 - 2. *Wars of the Jews*
 - B. Novoga zavjeta
 - C. kasnijih židovskih izvora.
- IV. Njihove glavne doktrine
- A. Vjerovanje u dolazećeg Mesiju, što je bilo pod utjecajem među-biblijske židovske apokaliptičke književnosti kao što je 1. Henokova knjiga.
 - B. Vjerovanje da je Bog djelatan u dnevnome životu. Ovo je bilo izravno oprečno od saduceja (usp. Djela 23:8). Mnoge farizejske doktrine bile su teološki kontrapunkti doktrinama saduceja.
 - C. Vjerovanje u fizičko-usmjereni život nakon smrti temeljen na zemaljskome životu, što je uključivalo nagradu i kaznu (usp. Dn 12:2).
 - D. Vjerovanje u autoritet SZ-a kao i usmenih predaja (Talmud). Oni su bili uvjereni u bivanje poslušnim SZ-nim Božjim zapovijedima kako su bile tumačene i primijenjene od škola rabinskih znanstvenika (Shammai, konzervativac i Hillel, liberal). Rabinsko tumačenje bilo je temeljeno na dijalogu između rabina dvije različite filozofije, jedne konzervativne i jedne liberalne. Ove usmene raspre o značenju Pisma konačno su bile napisane u dva oblika: Babilonski Talmud i nepotpun Palestinski Talmud. Oni su vjerovali da je Mojsije primio ova usmena tumačenja na planini Sinaj. Povijesni početak ovih raspri započeo je s Ezrom i ljudima “Velike sinagoge” (kasnije nazvane Sanhedrin).

- E. Vjerovanje u visoko razvijenu angeologiju. To je uključivalo i dobra i zla duhovna bića. Ono se razvilo iz perzijskoga dualizma i među-biblijske židovske književnosti.
 - F. Vjerovanje u Božju suverenost, ali isto tako primjena ljudske slobodne volje (*yetzers*).
- V. Snaga farizejskoga pokreta
- A. Oni su voljeli, poštivali, imali pouzdanja u Božje otkrivenje (tj. sve od toga, uključujući Zakon, Proroke, Spise, u usmene predaje).
 - B. Oni su bili predani bivanju pravednim sljedbenicima (tj. dnevna vjera i život) Božjega otkrivenja. Željeli su da “pravedan Izrael” ispuni proročka obećanja novoga, uspješnog dana.
 - C. Oni su zagovarali jednakost sa judaističkim društvom, što je uključivalo sve stupnjeve ljudi. U tom smislu, odbacili su svećeničko (tj. saducejsko) vodstvo i teologiju (usp. Djela 23:8).
 - D. Oni su bili zaštitnici valjane ljudske sastavnice Mojsijevskoga Saveza. U potpunosti su tvrdili Božju suverenost, ali isto tako zadržali su potrebu za primjenom ljudske slobodne volje (tj. dva *yetzera*).
 - E. NZ spominje nekoliko cijenjenih farizeja (tj. Nikodem, Bogat Mladi Vladar, i Josip iz Arimateje).
- VI. Oni su bili jedina sekta prvoga stoljeća judaizma koji su preživjeli uništenje Jeruzalema i Hrama što su izvršili Rimljani godine 70. Prerasli su u moderni judaizam.

POSEBNA TEMA: OSOBNO ZLO

I. SOTONA JE VRLO TEŠKO PITANJE

- A. SZ ne otkriva izvornog neprijatelja dobru, nego Slugu YHWH koji nudi čovječanstvu drugu mogućnost i optužuje čovječanstvo za nepravdu (A. B. Davidson, *Old Testament Theology*, str. 300-306).
- B. Zamisao osobnoga izvornog neprijatelja Boga razvijala se unutar-biblijske (nekanonske) književnosti pod utjecajem perzijske religije (*zoroastrijanizam*). Ova je, zauzvrat, imala veliki utjecaj na rabinski judaizam (tj. izgnanstvo Izraela u Babilon, Perziju).
- C. NZ razvija SZ-ne teme u iznenađujuće krutim, ali odabranim, skupinama.
Ako netko pristupi proučavanju zla s gledišta biblijske teologije (proučavanje svake Knjige ili pisca ili književne vrste i zasebno opisano) onda su otkrivena vrlo različita gledišta zla.
Ako, međutim, netko pristupi proučavanju zla s ne-biblijskoga ili posebno-biblijskoga pristupa svjetskim religijama ili istočnjačkim religijama tada je većina NZ-noga razvitka pretkazana u perzijskom dualizmu i grčko-rimskome spiritizmu.
Pod pretpostavkom da je netko odan Božanskome autoritetu Pisma (kao što sam ja!), onda NZ-ni razvitak mora biti viđen kao napredujuće otkrivenje. Kršćani se moraju čuvati od dopuštajućega židovskog folkloru ili engleske književnosti (tj. Dantea, Milтона) kako bi unaprijedili razjašnjenje zamisli. U ovome području otkrivenja postoje dakako tajnovitosti i dvosmislenosti. Bog je odabrao ne otkriti sve vidove zla, njegovo podrijetlo ([vidjeti Posebnu temu dolje: Lucifer](#)), njegovu svrhu, ali On je otkrio njegov poraz!

II. SOTONA U STAROME ZAVJETU

- Izgleda da se u SZ-u pojam Satan [Sotona] (BDB 966, KB 1317) ili “optužitelj” odnosi na tri izdvojene skupine:
- A. ljudski optužitelji (1. Sam 29:4; 2. Sam 19:22; 1. Kr 11:14.23.25; Ps 109:6.20.29)
 - B. anđeoski optužitelji (Br 22:22-23; Zah 3:1):
 1. Anđeo Gospodinov – Knjiga Brojeva 22:22-23
 2. Sotona – 1. Knjiga Ljetopisa 21:1; Job 1 - 2; Knjiga proroka Zaharije 3:1
 - C. demonski (moguće Sotona) optužitelji (1. Kr 22:21; Zah 13:2).

Samo je kasnije u međuzavjetnome razdoblju zmija iz Knjige Postanka 3 poistovječena sa Sotonom (usp. Knjiga mudrosti 2:23-24; 2. Hen 31:3), i čak je kasnije to postala rabinska mogućnost (usp. *Sot* 9b i *Sanh.* 29a). “Sinovi Božji” iz Knjige Postanka 6 postaju anđeli u 1. Henokovoj 54:6. Oni postaju podrijetlo zla u rabinskoj teologiji. Spominjem ovo, ne da bih branio ovu teološku ispravnost, nego kako bih pokazao njen razvitak. U NZ-u ove SZ-ne djelatnosti bile su dodane anđeoskome, utjelovljenom zlu (tj. Sotoni) u 2. Poslanici Korinćanima 11:3; Knjizi Otkrivenja 12:9.

Podrijetlo poosobljenoga zla teško je ili nemoguće (ovisno o vašoj točki gledišta) odrediti iz SZ-a. Jedan razlog za to je Izraelov jak monoteizam (usp. 1. Kr 22:20-22; Prop 7:14; Iz 45:7; Am 3:6). Sva uzročnost bila je pripisana YHWH-i kako bi se pokazala Njegova jedinstvenost i prvenstvo (usp. Iz 43:11; 44:6.8.24; 45:5-6.14.18.21.22).

Izvori mogućih obavijesti su: (1) Knjiga o Jobu 1 - 2, gdje je Satan jedan od “sinova Božjih” (tj. anđela) ili (2) Knjiga proroka Izaije 14; Ezekiel 28, gdje su častohlepni bliskoistočni kraljevi (Babilona i Tira) korišteni za slikovit prikaz ponosa Sotone (usp. 1. Tim 3:6). Ja imam pomiješane osjećaje glede toga pristupa. Ezekiel koristi metafore Edenskoga vrta ne samo za kralja Tira kao Sotone (usp. Ez 28:12-16), nego i za kralja Egipta kao Stabla spoznaje dobra i zla (Ez 31). Međutim, Knjiga proroka Izaije 14, posebice stihovi 12-14, izgleda opisuju anđeosku pobunu kroz ponos. Ako nam je Bog želio otkriti posebnu narav i podrijetlo Sotone ovo je vrlo neizravan način i mjesto za napraviti to ([vidjeti Posebnu temu dolje: Lucifer](#)). Moramo se čuvati od stremljenja sustavne teologije da uzme male, višeznačne dijelove različitih svjedočanstava, autora, knjiga, i književnih vrsta te ih spaja kao dio jedne Božanske slagalice.

III. SOTONA U NOVOME ZAVJETU

Alfred Edersheim (*The Life and Times of Jesus the Messiah*, tom 2, dodaci XIII [str. 748-763] i XVI [str. 770-776]) kaže da je rabinski judaizam bio pretjerano pod utjecajem perzijskoga dualizma i demonskoga nagađanja. U ovome području rabini nisu dobar izvor za istinu. Isus se korjenito razišao od učenja Sinagoge. Ja mislim da je rabinska zamisao anđeoskog posredovanja (usp. Djela 7:53) i protivljenja davanja Zakona Mojsiju na brdu Sinaj otvorila vrata zamisli o arkandeoskome neprijatelju YHWH-i kao i čovječanstvu. Postoje dva velika boga iranskoga dualizma (Zoroaster):

1. *Ahura Mazda*, kasnije nazvan *Ormuzd*, koji je bio big stvoritelj, dobar bog
2. *Angra Mainyu*, kasnije nazvan *Ahriman*, uništavajući duh, zao bog.

Oni su se borili za vrhovnu vlast sa Zemljom kao bojnim poprištem. Ovaj se dualizam razvio u judaistički ograničeni dualizam YHWH i Sotone.

Sigurno postoji napredujuće otkrivenje u NZ-u kao što je razvitak zla, ali ne kao razrada rabinske tvrnje. Dobar primjer ove razlike je “rat u Nebu”. Pad Sotone (đavla) je logička neizbježnost, ali osobitosti nisu date ([vidjeti Posebnu temu dolje: Pad Sotone i njegovih anđela](#)). Čak i ono što je dato prekriveno je apokaliptičkim žanrom (usp. Otk 12:4.7.12-13). Iako je Sotona (đavao) pobijeden i prognan na Zemlju, on još uvijek djeluje kao sluga YHWH-in (usp. Mt 4:1; Lk 22:31-32; 1. Kor 5:5; 1. Tim 1:20).

U ovome području moramo zauzdati našu radoznalost. Postoje osobne sile kušnje i zla, ali postoji ipak samo jedan Bog i čovječanstvo je još uvijek odgovorno za njegove /njene odabire. Postoji duhovna borba, i prije i poslije spasenja. Pobjeda može jedino doći i ostati u i kroz Trojedinoga Boga. Zlo je bilo pobijedeno i ono će biti uklonjeno (usp. Otk 20:10)!

POSEBNA TEMA: LUCIFER (iz Knjige proroka Izaije 14:12)

Pojam hebrejskoga NOMINATIVA MUŠKOGA RODA je הילל (BDB 237, KB 245). Ovaj je oblik nađen jedino ovdje u SZ-u. Korijen GLAGOLA, ללל može značiti:

1. “sjati”, moguće upućivanje na Mlađaka ili Danicu, jutarnju zvijezdu
2. “biti hvastav”, ili “hvaliti”, od čega smo dobili Aleluja psalme (tj. psalme hvaljenja).

KB spominje nekoliko mogućnosti kao podrijetlo ovoga korijena:

1. iz ugaritskoga korijena, *hll*
2. iz arapskoga korijena, polumjesec Mlađaka
3. iz hebrejskoga korijena, neizvjesno, ali vjerojatno upućuje na jutarnju zvijezdu Danicu (“sin osvita”)
4. iz latinskoga, “Lucifer” upućuje na Danicu (tj. doslovno “svjetlonoša”).

Sav naglasak naslova jeste taj da je ovo nebesko svjetlo brzo potisnuto od jutarnjega svjetla. Njegov sjaj je kratkotrajan! Postoji novi, sjajni, i bolji dolazak svjetla!

Izaija 14:12: “ti” Naredna dva retka stiha Izaije 14:12 očito upućuju na zemaljskoga kralja Asirije ili Babilona (usp. Iz 14:16-17). Slika spjeva (Iz 14:4-21) uzeta je iz kanaanske mitologije (posebice stihovi 13-14), što je poznato iz pločica iz Raš Šamre nadneva iz petnaestoga stoljeća prije Krista nađenih kod grada Ugarita.

Pojmovi “zvijezdo jutra” (*Helal*) i “osvita” (*Šabar*) oba su imena božanstava u kanaanskoj mitologiji, kao što je planina bogova na sjeveru (planina Safon, usp. Ps 48:2; Iz 14:13). Isto je tako naslov za božanstvo, “Previšnji”, uobičajen u ugaritskim spjevovima i upućuje na *Baal Šamima* (“Gospodar neba”). U kanaanskoj mitološkoj poeziji *Helal*, niži bog, pokušava prigrabiti silu, ali je poražen. Ovo stoji iza Izaijine slike oholosti istočnjačkoga vlastodržca.

Ovaj je opis ponosa, oholosti kralja Bliskoga Istoka proširen iz Knjige proroka Izaije 14:8-11. Jedino stih 12, uzet doslovno slijedeći Vulgatu, i manjak znanja o ugaritskoj književnosti može koristiti ovaj okvir kao upućivanje na pobunjenoga anđeoskog vođu. Vidjeti Knjigu proroka Izaije 14, Okvirni uvidi, B.

Izaija 14:13-14 Ova dva stiha pokazuju bahatost i ponos kraljeva Drevnoga Bliskog Istoka:

1. “Ja ću se popeti na...”, BDB 748, KB 828, *Qal* IMPERFEKT
2. “Ja ću podići svoje prijestolje...”, BDB 926, KB 1202, *Hiphil* IMPERFEKT
3. “Ja ću sjesti na...”, BDB 442, KB 444, *Qal* IMPERFEKT
4. “Ja ću se popeti iznad...”, isti GLAGOL kao #1
5. “Ja ću učiniti sebe poput...”, BDB 197, KB 225, *Hiphil* IMPERFEKT.

Bahatost i ponos srž su paloga ljudskog duha. YHWH jedinstveno osuđuje ovo ljudsko samoproглаšenje božanstvom!

Postojalo je vrijeme kad sam mislio da su Knjige proroka Izaije 14 i Ezekiel 28 prikrivene reference na pad Sotone. Međutim, Biblija naslovljava oba od ovih poglavlja ljudskim kraljevima Drevnoga Bliskog Istoka (tj. Tir, Babilon). Smjernja i slika uzeti su i iz Knjige Postanka 1 – 3 i iz ugaritske mitologije. To sam vidio jasno kad sam zabilježio kako Ezekiel 31 koristi sliku Postanka za opis faraona kao “stabla spoznaje dobra i zla”.

Mi želimo znati podrijetlo Sotone. Knjiga proroka Izaije 14 nam izgleda govori o njemu ali zabilježite Izaiju 14:9-12.15-20! Svrha i podrijetlo osobnoga zla mora ostati tajnovitost!

POSEBNA TEMA: PAD SOTONE I NJEGOVIH ANĐELA (iz Knjige Otkrivenja 12:4)

Otkrivenje 12:4 “njegov rep pomete trećinu nebeskih zvijezda i baci ih na zemlju” Zato jer je pojam “nebeskih zvijezda” korišten vrlo često u SZ-u kako bi uputio na Božje svete (usp. Post 15:5; Jer 33:22; Dn 12:3), neki su pretpostavili da to upućuje na svete, ali okvir vjerojatno upućuje na anđele (usp. Dn 8:10; 2. Pt 2:4; Juda, stih 6). Padajući anđeli (tj. slika padajućih zvijezda) uobičajeni su motiv u židovskoj međuzavjetnoj apokaliptičkoj književnosti (tj. 1. Henokova).

Sotona ([vidjeti Posebnu temu dolje: Sotona](#)) ocertan je s anđelima u Nebu pred Bogom u Knjizi o Jobu 1 - 2 i Knjizi proroka Zaharije 3. On je moguće bio “pokrivajući kerubin” (usp. Ez 28:12-18). Ovaj opis, koristeći metafore iz Vrta Eden, ne odgovara kralju Tira, nego kraljevu ponosu i oholosti oponašanoga Sotone (ja postajem više i više uznemiren s ovim pristupom jer je u Knjizi proroka Ezekiel 31, kralj Egipta opisan kao stablo spoznaje dobra i zla. Ezekiel redovito koristi pojmove Edena za opis kraljeva). U SZ-u Sotona nije neprijatelj Boga, nego čovječanstva (usp. Otk 12:10). Sotona nije bio stvoren za to nego se razvio u glavnog neprijatelja svega dobrog i svetog (usp. A. B. Davidsonovu *An Old Testament Theology*, str. 300-306). Nekoliko je puta bilo rečeno kako je on zbačen s Neba (usp. Iz 14:12; Ez 28:16; Lk 10:18; Iv 12:31; 2. Pt 2:4; i Otk 12:7-12). Poteškoća je kada. Je li:

1. tijekom SZ-noga razdoblja:
 - a. prije stvaranja čovjeka, (tj. između Post 1:1 i 1:2, nazvanog “teorija jaza”; [vidjeti Posebnu temu dolje: Dan \[yom\]](#))
 - b. neko vrijeme nakon Joba ali prije Knjige proroka Ezekiel 28:16
 - c. tijekom razdoblja nakon izgnanstva, ali nakon Knjige proroka Zaharije 3:1
2. tijekom NZ-noga razdoblja:
 - a. nakon kušnje Isusa (usp. Mt 4:10)
 - b. tijekom misijskoga puta sedamdesetorice (usp. Lk 10:18)
 - c. u času kraja vremena pobune (usp. Otk 12:9).

Pitanje je upućuje li “trećina zvijezda” na anđele koji su se pobunili protiv Boga i odabrali slijediti Sotonu. Ako je tako, ovo može biti jedini temelj Pisma za demonsko NZ-a povezano s palim anđelima (usp. Otk 12:9.12). Broj, “jedna trećina”, može se odnositi na:

1. ograničenje uništenja tijekom osuda truba (usp. Otk 8:7-12; 9:15.18) a ne poseban broj
2. može predstavljati Sotonovo zavođenje dijela anđela
3. može biti mitološko smjerenje na Babilonsko izvješće o stvaranju.

Na ovoj točki od koristi može biti zapamtiti da iako je ovaj predmet zanimljiv, on vjerojatno nije bio autorova nakana u tome okviru za raspravu o:

1. podrijetlu demonskoga
2. padu Sotone
3. anđeoskoj pobuni u Nebu.

U apokaliptičkoj književnosti središnja tema viđenja jeste ključna, ali doslovnost predstavljanja, pojedinosti i slike su dramske, simboličke, zamišljene ([vidjeti Posebnu temu dolje: Apokaliptička književnost](#)). Naša je radoznalost i zapadnjačko razmišljanje ono koje motivira naša iscrpna, logička, doktrinarna utvrđivanja ovih simboličkih tekstova. Budite pozorni od guranja pojedinosti; apokaliptička književnost često je istinski teološki predstavljena u maštovitoj okosnici. Ona je istinita, ali simbolički predstavljena!

POSEBNA TEMA: SOTONA

Ovo je vrlo težak predmet iz nekoliko razloga:

1. SZ ne otkriva zakletoga neprijatelja dobru, nego YHWH-inog slugu, koji je ponudio čovječanstvu alternativu i isto tako optužuje čovječanstvo za nepravednost. U SZ-u postoji samo jedan Bog (monoteizam), jedna sila, jedan uzrok – YHWH
2. zamisao osobnoga zakletoga neprijatelja Božjeg razvijala se u međubiblijskoj (ne-kanonskoj) književnosti pod utjecajem perzijskih dualističkih religija (*zoroastrijizam*). Ovo je, zauzvrat, uvelike utjecalo na rabinski judaizam i esensku zajednicu (tj. Svici s Mrtvoga mora)
3. NZ razvija SZ-ne teme u iznenađujuće krutim, ali odabranim skupinama.

Ako netko pristupa proučavanju zla s gledišta biblijske teologije (svake Knjige ili autora ili žanra proučavanog i s napravljenim kratkim pregledom odvojeno), onda se otkrivaju vrlo različiti pogledi na zlo. Ako, međutim, netko pristupa proučavanju zla s ne-biblijskoga ili od Biblije izdvojenoga prilaza svjetskim religijama ili istočnjačkim religijama, onda je većina NZ-noga razvitka naviještena u perzijskome dualizmu i grčko-rimskome spiritizmu.

Ako je netko pretpostavljeno predan Božanskome autoritetu Pisma, onda NZ-ni razvitak mora biti viđen kao napredujuće otkrivenje. Kršćani se moraju čuvati od omogućavanja židovskome folkloru ili zapadnjačkoj književnosti (Dante, Milton) daljnji utjecaj zamisli. Zasiurno postoji tajnovitost i višeznačnost u ovome području otkrivenja. Bog je odabrao ne otkriti sve vidove zla, njegovo podrijetlo, njegov razvoj, njegovu svrhu, ali On je otkrio njegov poraz!

U SZ-nome pojmu “Sotona” ili “tužitelj” (BDB 966) može se odnositi na tri različite odvojene skupine:

1. ljudski tužitelji (usp. 1 Sam 29:4; 2. Sam 19:22; 1. Kr 11:14.20.29; Ps 109:6)
2. anđeoski tužitelji (usp. Br 22:22-23; Job 1 - 2; Zah 3:1)
3. demonski tužitelji (usp. 1. Ljet 21:1; 1. Kr 22:21; Zah 13:2).

Jedino poslije u međuzavjetnome razdoblju zmija iz Knjige Postanka 3 poistovjećena je sa Sotonom (usp. *Knjiga Mudrosti* 2:23-24; 2. *Henokova* 31:3), i čak poslije to je postala rabinska mogućnost (usp. *Sot* 9b i *Sanh.* 29a). “Sinovi Božji” iz Postanka 6 postaju anđeli u 1. *Henokovoj* 54:6. Spominjem ovo, ne kako bih obranio teološku ispravnost, nego da pokažem njen razvitak. U NZ-u ove SZ-ne djelatnosti pripisane su anđeoskome, personificiranome zlu (usp. 2. Kor 11:3; Otk 12:9).

Podrijetlo personificiranoga zla teško je ili nemoguće (ovisno o vašoj točki gledišta) odrediti iz SZ-a. Jedan razlog za ovo jeste Izraelov jaki monoteizam ([vidjeti Posebnu temu dolje: Monoteizam](#); također zabilježite 1. Kr 22:20-22; Prop 7:14; Iz 45:7; Am 3:6). Sva uzročnost bila je pripisana YHWH-i kako bi se pokazala Njegova jedinstvenost i prvenstvo (usp. Iz 43:11; 44:6.8.24; 45:5-6.14.18.21.22).

Izvori moguće obavijesti su: (1) Knjiga o Jobu 1 - 2, gdje je Satan jedan od “sinova Božjih” (tj. anđela) ili (2) Knjiga proroka Izaije 14 i Ezekiel 28, gdje su moguće korišteni ponositi blisko-istočni kraljevi (Babilona i Tira) za slikovit prikaz ponosa Sotone (usp. 1. Tim 3:6). Ja imam pomiješane osjećaje o ovome pristupu. Ezekiel koristi

metafore Edenskoga vrta, ne samo za kralja Tira kao Sotone (usp. Ez 28:12-16), nego isto tako za kralja Egipta kao Stabla spoznaje Dobroga i Zla (Ez 31). Međutim, Knjiga proroka Izaije 14, posebice stihovi 12-14, izgleda opisuju andeoski otpor kroz ponos. Ako nam je Bog želio otkriti posebnu narav i podrijetlo Sotone, ovo je vrlo neizravan način i mjesto za učiniti to. Mi se moramo paziti stremljenja sustavne teologije od uzimanja malih, višeznačnih dijelova različitih zavjeta, autora, Knjiga, i žanrova i slaganja istih kao dijelove jedne Božanske slagalice.

Slažem se s Alfredom Edersheimpom (*The Life and Times of Jesus the Messiah*, tom 2, dodaci XIII. [str. 748-763] i XVI. [str.770-776]) da je rabinski judaizam bio pretjerano pod utjecajem perzijskoga dualizma i nagađanja o demonima. Rabini nisu dobar izvor za istinu u tome području. Isus se temeljito razilazi od učenja sinagoge u tome području. Ja mislim da se zamisao o arkandeoskome YHWH-inome neprijatelju razvijala od dva glavna boga iranskoga dualizma, *Ahrimana* i *Ormuzda* [ili Ahura-Mazde – op.prev.], i potom se razvijala od rabina u biblijski dualizam YHWH i Sotone.

Postoji jamačno napredujuće otkrivenje u NZ-u kao ono prema personifikaciji zla, ali ne tako razrađivano kao kod rabina. Dobar primjer ove razlike je “rat u Nebu”. Pad Sotone je logična potrebitost, ali osobitosti nisu dane. Čak ono što je dato prikriveno je u apokaliptičkome žanru (usp. Otk 12:4.7.12-13). Iako je Sotona poražen u Isusu i izgnan na Zemlju, on ipak djeluje kao YHWH-in sluga (usp. Mt 4:1; Lk 22:31-32; 1. Kor 5:5; 1. Tim 1:20).

Moramo zauzdati našu znatiželju u ovome području. Postoji osobna sila kušnje i zla, ali postoji ipak samo jedan Bog i mi smo ipak odgovorni za naše odabire. Postoji duhovna bitka, i prije i nakon spasenja. Pobjeda može jedino doći i ostati u i kroz Trojedinoga Boga. Zlo je bilo pobijeđeno i bit će uklonjeno!

POSEBNA TEMA: DAN (*YOM*)

Teorije o značenju *yom* (dan) uzete i usvojene od dr. Johna Harris (dekan Škole kršćanskih proučavanja i profesor SZ-a u Baptističkome sveučilištu istočnoga Teksasa) iz Istraživanja SZ-a udžbenik I.:

1. Teorija doslovno o dvadeset-četverosatnome razdoblju
Ovo je otvoren pristup (usp. Izl 20:9-11). Pitanja što izniču iz ovoga pristupa:
 - a. kako je postojalo svjetlo prvoga dana kad Sunce nije bilo stvoreno sve do četvrtoga dana?
 - b. kako su bile sve životinje (posebice one autohtone drugim dijelovima svijeta) imenovane u manje od jednoga dana (usp. Post 2:19-20)?
2. Teorija dan - doba
Ova teorija nastoji uskladiti znanost (posebice geologiju) s Pismom. Ta teorija kaže da su “dani” bili “geološka doba” u trajanju. Njihovo je trajanje nejednako, i oni se približavaju različitim slojevima opisanima u uniformitarističkoj geologiji. Znanstvenici se nastoje usuglasiti s općim razvojem Knjige Postanka 1: para i vodena masa prethodila je odvajanju kopna i mora prije pojavka života. Biljni život došao je prije životinjskoga života, a čovječanstvo je predstavljalo zadnji i najsloženiji oblik života. Iz ovoga pristupa izniču pitanja:
 - a. kako su biljke preživjele “doba” bez Sunca?
 - b. kako se odvijalo oprašivanje u biljkama ako još kukci i ptice nisu bile stvorene do “doba” kasnije?
3. Teorija o zamjeni doba – dan
Dani su ustvari dvadeset-četverosatna razdoblja, ali svaki je dan odvojen dobima u kojima je nešto stvoreno bilo razvijeno. Pitanja što izniču iz ovoga pristupa:
 - a. iste poteškoće kao u teoriji dan - doba
 - b. označavali li tekst “dan” kao onaj upotrijebljen za oboje i za dvadeset-četiri sata i za neku eru?
4. Napredujuća teorija Stvaranje - Katastrofa
Ova teorija ide kako slijedi: između Postanka 1:1 i 1:2, postojalo je neodređeno vremensko razdoblje u kojem se pojavljuju geološka doba; tijekom toga razdoblja, prapovijesna su stvorenja navedena po redu predloženih okamina koje su se stvorile; prije oko 200.000 godina, pojavila se nadnaravna nepogoda i uništila većinu života na ovoj planeti i prouzročila izumiranje mnogih životinja; onda su se pojavili dani iz Postanka 1. Ovi dani upućuju na ponovno Stvaranje, prije negoli na prvotno Stvaranje.
5. Jedino - Eden teorija
Izvjeshće o stvaranju upućuje jedino na Stvaranje i fizičke vidove Vrta Eden.
6. Teorija jaza
Temeljeno na Postanku 1:1, Bog je stvorio savršeni svijet. Temeljeno na Postanku 1:2, Lucifer (Sotona) je bio postavljen da nadzire svijet i pobunio se. Bog je potom osudio Lucifera i svijet potpunim uništenjem.

Milijune godina, svijet je bio ostavljen samim i prošla su geološka doba. Temeljeno na Postanku 1:3 - 2:3, u 4004. godini prije Krista, pojavilo se šest doslovnih dvadeset-četverosatnih dana ponovnoga stvaranja. Biskup Ussher (1654. g.) upotrijebio je genealogije Postanka 5 i 11 kako bi izračunao i datirao stvaranje čovječanstva u otprilike 4004.-oj godini prije Krista. Međutim, genealogije ne predstavljaju potpune kronološke sheme.

7. Teorija Svete sedmice

Pisac Knjige Postanka koristio je zamisao dana i tjedna kao književni način kako bi izložio Božansku poruku Božje djelatnosti u Stvaranju. Takva građa slikovito prikazuje ljepotu i sklad Božjega stvaralačkog djela.

8. Svečano uvođenje Kozmičkoga hrama

Ovo je noviji pogled Johna H. Waltona, u *The Lost World of Genesis One*, IVP. 2009., koji vidi šest dana kao "djelatnu ontologiju, ne materijalnu ontologiju". One opisuju Božje uređenje ili postavljanje djelatnoga svemira za dobro čovječanstva. To potkrepljuje druge drevne kozmologije. Na primjer, prva tri dana predstavljala bi Božje davanje "sezona (tj. vremena)", "vremena (tj. za usjeve)" i hranu. Ponavljan izričaj "to je dobro" može obilježiti djelotvornost.

Sedmi dan može opisivati Božje uvođenje Njegova potpuna djelatnoga i nastanjenog "Kozmičkoga hrama" kao zakonskoga vlasnika, nadzornika i upravitelja. Knjiga Postanka 1 nema ništa s materijalnim stvaranjem tvari nego s uređivanjem te tvari za djelatno mjesto za Boga i ljude kako bi imali zajedništvo. "Dani" postaju književni način za navješćivanje drevne bliskoistočne opće suglasnosti kako:

1. nema razlike između "prirodnoga" i "natprirodnoga"
2. božanstvo je uključeno u svaki vid života. Izraelova jedinstvenost nije bila njegov opći pogled na svijet nego sljedeće:
 - a. njegov monoteizam
 - b. Stvorenje je bilo za čovječanstvo, a ne za bogove
 - c. nema sukoba između bogova ili bogova i ljudstva u Izraelovu izvješću.

On [Izrael – op.prev.] nije posudio svoje izvješće o stvaranju od drugih nego podijelio njihov opći pogled na svijet.

POSEBNA TEMA: APOKALIPTIČKA KNJIŽEVNOST

(ova Posebna tema uzeta je iz mojih komentara Knjige Otkrivenja)

Otkrivenje je jedinstveni židovski književni žanr, apokaliptički. Često je korišten u vremenima punima-napetosti kako bi izrazio uvjerenje da je Bog bio u nadzoru povijesti i da će donijeti oslobođenje Svome narodu. Ova vrsta književnosti obilježena je:

1. jakim osjećajem sveopće Božje suverenosti (monoteizam i determinizam)
2. borbom između dobra i zla, ovoga Doba i Doba koje mora doći (dualizam)
3. uporabom tajnih kodiranih riječi (uobičajeno iz SZ-a ili među-zavjetne židovske apokaliptičke književnosti)
4. uporabom boja, brojeva, životinja, ponekad životinja /ljudi
5. uporabom anđeoskoga posredovanja putem viđenja i snova, ali uobičajeno kroz anđeosko posredovanje
6. prvenstvenim žarištima na kraj-vremena (Novo doba)
7. uporabom određenog skupa simbola, ne stvarnosti, za naviještanje poruke o kraju-vremena
8. neki primjeri ove vrste žanra su:
 - a. Stari zavjet:
 - (1) Knjiga proroka Izaije 24 – 27; 56 - 66
 - (2) Knjiga proroka Ezekiel 37 - 48
 - (3) Knjiga proroka Daniela 7 - 12
 - (4) Knjiga proroka Joela 2:28 - 3:21
 - (5) Knjiga proroka Zaharije 1 – 6; 12 - 14
 - b. Novi zavjet
 - (1) Evanđelje po Mateju 24; Marku 13; Luki 21; i 1. Poslanica Korinćanima 15 (na neke načine)
 - (2) 2. Poslanica Solunjanima 2 (uglavnom)
 - (3) Knjiga Otkrivenja (poglavlja 4 - 22)

- c. ne-kanonska (uzeto iz D. S. Russell, *The Method and Message of Jewish Apocalyptic*, str. 37-38):
- (1) 1. Henokova knjiga, 2. Henokova (Henokove tajne)
 - (2) Knjiga svečanosti
 - (3) Sibilina proroštva III., IV., V.
 - (4) Zavjet dvanaest patrijarha
 - (5) Salomonovi psalmi
 - (6) Mojsijeva pretpostavka
 - (7) Izajjino mučeništvo
 - (8) Mojsijeva apokalipsa (Život Adama i Eve)
 - (9) Abrahamova apokalipsa
 - (10) Abrahamov zavjet
 - (11) 2. Ezdrina knjiga (4. Ezdrina)
 - (12) Baruh 2., 3.
9. postoji osjećaj dvojnosti u ovome žanru. On vidi stvarnost kao nizove dualizama, suprotivosti, ili napetosti (tako uobičajene u Ivanovim pisanjima) između:
- a. Neba - Zemlje
 - b. Doba zla (zao čovjek i zli anđeli) – Novo doba pravедnosti (pobožan čovjek i pobožni anđeli)
 - c. sadašnje postojanje – buduće postojanje.

Sve od ovoga kreće se prema dovršenju prouzročeno^{me} Bogom. Ovo nije svijet kakvim je Bog namjeravao da bude, ali On nastavlja igrati, raditi, i prenositi Svoju volju za obnovom prisnoga zajedništva započetog u Vrtu Eden. Kristov događaj je razvođe Božjega nauma, ali dva Dolaska prouzročili su sadašnji dualizam.

POSEBNA TEMA: MONOTEIZAM

Zamisao “monoteizma” (jedan i samo jedan Bog), ne samo “visoki bog” politeizma ili dobar bog iranskoga dualizma (zoroastrijanizam), jedinstven je Izraelu (Abraham, 2000. g.pr.Kr.). Samo je jedna rijetka iznimka nakratko u Egiptu (Amenofis IV., također poznat kao Ehnaton, 1367.-1350. ili 1386.-1361. g.pr.Kr.).

Ova je zamisao izražena u SZ-u u nekoliko izričaja:

1. “nitko kao YHWH naš *Elohim*”, Knjiga Izlaska 8:10; 9:14; Ponovljeni zakon 33:26; 1. Knjiga o Kraljevima 8:23
2. “nitko drugi osim Njega”, Ponovljeni zakon 4:35.39; 32:39; 1. Knjiga o Samuelu 2:2; 2. Samuelova 22:32; Knjiga proroka Izaije 45:21; 44:6.8; 45:6.21
3. “YHWH je jedan”, Ponovljeni zakon 6:4; Poslanica Rimljanima 3:30; 1. Korinćanima 8:4.6; 1. Timoteju 2:5; Jakovljeva 2:19
4. “nitko sličan Tebi”, 2. Knjiga o Samuelu 7:22; Knjiga proroka Jeremije 10:6
5. “Ti si jedini Bog”, Psalam 86:10; Knjiga proroka Izaije 37:16
6. “Prije Mene nijedan Bog nije bio načinjen, i neće biti nijedan poslije Mene”, Knjiga proroka Izaije 43:10
7. “nema drugoga; osim Mene... nema drugoga”, Knjiga proroka Izaije 45:5.6.22
8. “nema drugoga, nema drugoga Boga”, Knjiga proroka Izaije 45:14.18
9. “nema drugoga osim Mene”, Knjiga proroka Izaije 45:21
10. “nema drugoga; ...nitko nije kao Ja”, Knjiga proroka Izaije 46:9.

Mora biti priznato da se ova ključna doktrina otkrivala na postupne načine. Rane izjave mogu biti razumjete kao “henoteizam” ili primjenjiv monoteizam (postoje drugi bogovi, ali samo je jedan Bog za nas, usp. Izl 15:11; 20:2-5; Pnz 3:28; 5:7; 6:4.14; 10:17; 32:12; 1. Kr 8:23; Ps 83:18; 86:8; 136:1-2).

Prvi tekstovi što su počeli naznačavati singularitet (filozofijski monoteizam) su rani (usp. Izl 8:10; 9:14; Pnz 4:35.39; 33:26). Pune i potpune tvrdnje nađene su u Knjizi proroka Izaije 43 – 46 (usp. 43:11; 44:6.8; 45:7.14.18.22; 46:5.9).

NZ usmjerava na Ponovljeni zakon 6:4 u Poslanici Rimljanima 3:30; 1. Korinćanima 8:4.6; Efežanima 4:6; 1. Timoteju 2:5; i Jakovljevoj 2:19. Isus ga navodi kao prvu zapovijed u Evandelju po Mateju 22:36-37; Marku 12:29-30; Luki 10:27. SZ, kao i NZ, potvrđuju stvarnost drugih duhovnih bića (demoni, anđeli), ali samo jednog stvoritelja /iskupitelja Boga (YHWH, Post 1:1).

Biblijski monoteizam obilježen je:

1. Bog je jedan i jedinstven (ontologija je pretpostavljena, ne određena)

2. Bog je osoban (usp. Post 1:26-27; 3:8)
3. Bog je moralan (usp. Izl 34:6; Neh 9:17; Ps 103:8-10)
4. Bog je stvorio ljude na Svoju sliku (Post 1:26-27) za zajedništvo (tj. #2). On je ljubomoran Bog (usp. Izl 20:2-3).

Iz NZ-a:

1. Bog ima tri vječna, osobna očitovanja ([vidjeti Posebnu temu dolje: Trojstvo](#))
2. Bog je savršeno i potpuno otkriven u Isusu (usp. Iv 1:1-14; Kol 1:15-19; Heb 1:2-3)
3. Božji vječni naum za iskupljenje paloga čovječanstva jeste žrtvena ponuda Njegova jedinog Sina (Iz 53; Mk 10:45; 2. Kor 5:21; Fil 2:6-11; Heb).

POSEBNA TEMA: TROJSTVO

Zabilježite djelatnost sve tri Osobe Trojstva u ujedinenim okvirima. Pojam "trojstvo", prvo skovana od Tertulijana, nije biblijska riječ, nego opće prihvaćena zamisao.

- A. Evanđelja:
 1. Evanđelje po Mateju 3:16-17; 28:19 (i usporednice)
 2. Evanđelje po Ivanu 14:26.
 - B. Djela apostolska – Djela 2:32-33.38-39.
 - C. Pavao:
 1. Poslanica Rimljanima 1:4-5; 5:1.5; 8:1-4.8-10
 2. 1. Poslanica Korinćanima 2:8-10; 12:4-6
 3. 2. Poslanica Korinćanima 1:21-22; 13:14
 4. Poslanica Galaćanima 4:4-6
 5. Poslanica Efežanima 1:3-14.17; 2:18; 3:14-17; 4:4-6
 6. 1. Poslanica Solunjanima 1:2-5
 7. 2. Poslanica Solunjanima 2:13
 8. Poslanica Titu 3:4-6.
 - D. Petar – 1. Petrova poslanica 1:2.
 - E. Juda – stihovi 20-21.
Množina u Bogu naviještena je u SZ-u.
 - A. Uporaba MNOŽINA za Boga:
 1. Ime *Elohim* je MNOŽINA, ali kad je korištena za Boga uvijek ima JEDNINSKI GLAGOL
 2. "Nas" u Knjizi Postanka 1:26-27; 3:22; 11:7.
 - B. Anđeo Gospodnji bio je vidljiv predstavnik Božanstva:
 1. Knjiga Postanka 16:7-13; 22:11-15; 31:11.13; 48:15-16
 2. Knjiga Izlaska 3:2.4; 13:21; 14:19
 3. Knjiga o Sucima 2:1; 6:22-23; 13:3-22
 4. Knjiga proroka Zaharije 3:1-2.
 - C. Bog i Njegov Duh su odvojeni, Knjiga Postanka 1:1-2; Psalam 104:30; Knjiga proroka Izaije 63:9-11; Ezekiel 37:13-14.
 - D. Bog (YHWH) i Mesija (*Adon*) su odvojeni, Psalam 45:6-7; 110:1; Knjiga proroka Zaharije 2:8-11; 10:9-12.
 - E. Mesija i Duh su odvojeni, Knjiga proroka Zaharije 12:10.
 - F. Svo Troje je spomenuto u Knjizi proroka Izaije 48:16; 61:1.
- Isusovo Božanstvo i osobnost Duha prouzročili su poteškoće za stroge, monoteističke, rane vjernike:
1. Tertulijanu – podređenost Sina Ocu
 2. Origenu – podređenost Božanske biti Sina i Duha
 3. Ariju – poricao je Božanstvo Sinu i Duhu
 4. monarhijanizmu – vjerovalo se u postupno očitovanje jednoga Boga kao Oca, Sina, onda Duha.
- Trojstvo je povijesno razvijeno sustavno izlaganje uzeto iz biblijske građe:
1. Isusovo puno Božanstvo, jednakovrijedno Ocu, a bilo je potvrđeno godine 325. na Saboru u Niceji (usp. Iv 1:1; Fil 2:6; Tit 2:13)

2. puna Osobnost i Božanstvo Duha jednakovrijedno Ocu i Sinu bilo je potvrđeno na Saboru u Konstantinopolu godine 381.
3. doktrina o Trojstvu potpuno je iznesena u Augustinovome djelu *De Trinitate*.

Ovdje uistinu postoji tajnovitost. Ali izgleda da NZ potvrđuje jednu Božansku bit s tri vječna očitovanja kao Osobe.

▣ (1:13)

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“kako koristih da progonim crkvu Božju izvan svake mjere”
“kako progonih”
“ja bijah krvnički progonio”
“kako progonih bez milosti”
“koliko mnogo štete joj napravih”

Ovaj GLAGOL u IMPERFEKT GLAGOLSKOME VREMENU upotrijebljen je u Djelima apostolskim 9:4, upućujući na njegovu ponovljenu djelatnost opisanu u Djelima apostolskim 8:1-3; 22:20; i 26:10 (usp. 1. Kor 15:9; 1. Tim 1:13). Ovo su isti okviri u kojima je Pavao dijelio svoje osobno svjedočenje.

Za “izvan svake mjere” (hiperbola), vidjeti Posebnu temu dolje: [Pavlova uporaba “huper” složenica](#).

POSEBNA TEMA: PAVLOVA UPORABA *HUPER* SLOŽENICA

Pavao je imao posebnu sklonost za stvaranje novih riječi koristeći grčki PRIJEDLOG *huper*, što u osnovi znači “nad” ili “gornji”. Kad se koristilo s GENITIVOM (ABLATIV) to znači “u korist od”. To također može značiti “o” ili “glede”, kao *peri* (usp. 2. Kor 8:23; 2. Sol 2:18). Kad je korišteno s AKUZATIVOM to znači “iznad” ili “izvan” (usp. A. T. Robertson, *A Grammar of the Greek New Testament in the Light of Historical Research*, str. 625-633). Kad je Pavao želio naglasiti zamisao on je koristio ovaj PRIJEDLOG u složenici. Slijedi popis Pavlove posebne uporabe ovoga PRIJEDLOGA u složenicama:

A. hapax legomenon (upotrijebljeno samo jednom u NZ-u):

1. *hyperakmos*, jednom prošla mladost života, 1. Poslanica Korinćanima 7:36
2. *hyperauxanō*, povećati neizmjerne, 2. Poslanica Solunjanima 1:3
3. *hyperbainō*, prekoračiti ili prestupiti, 1. Poslanica Solunjanima 4:6
4. *hyperkeina*, izvan, 2. Poslanica Korinćanima 10:16
5. *hyperekteina*, previše protegnuto, 2. Poslanica Korinćanima 10:14
6. *hyperentugchanō*, posredovati, Poslanica Rimljanima 8:26
7. *hypernikaō*, biti obilno pobjedonosan, Poslanica Rimljanima 8:37
8. *hyperpleonazō*, biti u preobilju, 1. Timoteju poslanica 1:14
9. *hyperupsoō*, uzvisiti najviše, Poslanica Filipljanima 2:9
10. *hyperphroneō*, imati nadute misli, Poslanica Rimljanima 12:3.

B. Riječi korištene u Pavlovim pisanjima:

1. *hyperairomai*, uzvisiti nekoga, 2. Poslanica Korinćanima 12:7; 2. Solunjanima 2:4
2. *hyperballontōs*, iznad mjere, izvanredno, 2. Poslanica Korinćanima 11:23; (PRIDJEV jedino ovdje, ali GLAGOL u 2. Kor 3:10; 9:14; Ef 1:19; 2:7; 3:19)
3. *hyperbolē*, neizmjerne, izvanredno štititi, Poslanica Rimljanima 7:13; 1. Korinćanima 12:31; 2. Korinćanima 1:8; 4:7.17; 22:7; Galaćanima 1:13
4. *hyperekperissou*, izvan svake mjere, Poslanica Efežanima 3:20; 1. Solunjanima 3:10; 5:13
5. *hyperlian*, u najvišoj mjeri ili vodeće, 2. Poslanica Korinćanima 11:5; 12:11
6. *hyperochē*, nadmoćnost, odličnost, 1. Poslanica Korinćanima 2:1; 1. Timoteju 2:2
7. *hyperperisseuō*, preobilno obdariti, Poslanica Rimljanima 5:20 (SREDNJE STANJE, biti obilno ispunjen, preplavljen, 2. Kor 7:4).

C. Riječi korištene od Pavla i rijetko kod drugih NZ-nih pisaca:

1. *hyperanō*, daleko iznad, Poslanica Efežanima 1:21; 4:10; i Hebrejima 9:5

2. *huperechō*, odličnost, nadmoćnost, Poslanica Rimljanima 13:1; Filipljanima 2:3; 3:8; 4:7; 1. Petrova 2:13
3. *huperēphanos*, drsko ili bahato /nabusito, Poslanica Rimljanima 1:30; 2. Timoteju 3:2 i Evanđelje po Luki 1:51; Jakovljeva poslanica 4:6; 1. Petrova 5:5.

Pavao je bio čovjek velike strasti; kad su stvari ili ljudi bili dobri, oni su bili veoma dobri a kad su bili loši, oni su bili veoma loši. Taj PRIJEDLOG dopustio mu je izraziti njegove najjače osjećaje o grijehu, sebičnosti, te Kristu i Evanđelju.

▣ **“crkvu Božju”** *Ekklesia* je složenica grčke riječi od “iz” i “pozvati”. Ova je bila korištena u koine grčkom za opis bilo koje skupštine, kao što je gradska skupština (usp. Djela 19:32). Crkva je odabrala taj pojam jer je bio korišten u Septuaginti, grčkome prijevodu Staroga zavjeta, pisanome prije od godine 250. pr.Kr. za knjižnicu u Aleksandriji, Egipat. Ovaj grčki pojam bio je preveden u hebrejskome *qahal* što se koristio u zavjetnome izričaju “skupština Izraela” (usp. Br 20:4). NZ-ni pisci tvrdili su kako su oni bili “Božanski pozvani” iz Božjeg naroda svoga vremena. Oni nisu vidjeli temeljit prijekid između SZ-noga Božjeg naroda i njih samih, NZ-noga Božjega naroda. Moramo izjaviti da je Crkva Isusa Krista istinski nasljednik SZ-nih Pisama, ne suvremenoga rabinskog judaizma.

Zabilježite da je Pavao spominjao mjesne crkve u Poslanici Galaćanima 1:2 i sveopću Crkvu u Galaćanima 1:13. “Crkva” je upotrijebljena u NZ-u na tri različita načina:

1. kućne crkve (usp. Rim 16:5)
2. mjesne ili područne crkve (usp. Gal 1:2; 1. Kor 1:2)
3. čitavo Kristovo Tijelo na Zemlji (1:13; Mt 16:18; Ef 1:22; 3:21; 5:23-32).

▣ **“i pokušavah uništiti je”** Ovaj glagolski izričaj je IMPERFEKT GLAGOLSKO VRIJEME, u značenju ponovljeno djelovanje u prošlome vremenu.

1:14 “i ja bijah napredovao u judaizmu iznad mnogih od mojih suvremenika” Ovo upućuje na Pavlove rabinske kolege učenike u Jeruzalemu. Nitko nije više poletan negoli student prve godine teologije! Židovska gorljivost za Zakon bila je /jeste zapravo predanost i revnost bez spoznaje i istine (usp. Rim 10:2 i dalje). Pavao je pokušavao ugoditi svojim židovskim suvremenicima!

▣ **“bivajući izvanrednije revan za predaje svojih pradjedova”** Ovdje je uporaba pojam “predaje” bila tehnički pojam za “Usmena predaja”. Židovi su vjerovali da je Usmena predaja, kao pisani Stari zavjet, bila od Boga dana Mojsiju na planini Sinaj. Usmena predaja morala je okružiti, zaštititi, i tumačiti Stari zavjet. Kasnije šifrirana u babilonskim i palestinskim Talmudima, to je ishodilo u formalizmu i folkloru umjesto u odnosu životne vjere (usp. Iz 29:13; Kol 2:16-23; 2. Tim 3:1-5). Vidjeti bilješku o “predajama” u 2. Poslanici Solunjanima 2:15.

1:15

NASB

“Ali kad Bogu”

NKJV

“Ali kad to bijaše drago Bogu”

NRSV

“Ali kad Bogu”

TEV

“Ali Bog”

NJB

“Onda Bog”

Mnogi vjerodostojni drevni rukopisi, umjesto imanja pojma “Bog”, koriste ZAMJENICU MUŠKOGA RODA “on” (usp. rukopisi P⁴⁶ i B). *Theos* [Bog] pojavljuje se u rukopisima α , A, i D. “On” je bio vjerojatno izvorni i pisari su kasnije dodali *theos* kako bi razjasnili višeznačnu ZAMJENICU. [Vidjeti Dodatke.](#)

▣ **“koji me je izdvojio čak iz maternice moje majke i pozvao me kroz Svoju milost”** Pavao smjera na poziv nekoga od SZ-nih proroka, posebice Jeremije (usp. Jer 1:4-5, ili YHWH-inog Sluge, Iz 49:1.5). On je osjetio Božanski poziv za službu (usp. Rim 1:1). Ovo je još jedna potvrda kako njegov autoritet i apostolstvo nisu bili od ljudi (usp. Gal 1:1.11-12). Zamisao bivanja “pozvanim” od Boga naglašena je u Pavlovu osobnome svjedočanstvu (usp. Djela 9:1-19; 13:2; 22:1-16; i 26:9-18). Neki od najjačih biblijskih odlomaka o izboru mogu se naći u Pavlovim pisanjima (usp. Rim 9 i Ef 1).

Zanimljivo je kako je Pavlovo “kroz Svoju milost” izgleda istoznačno sa “Sveti Duh”. Ova je terminologija uobičajena u Pavlovim pisanjima (usp. Rim 3:24; 1. Kor 15:10; 2. Kor 6:1; Ef 2:8).

Milost odražava nepromjenjivu Božju narav a Duh čini dodir između Svetoga Bog i grješnoga čovječanstva (usp. Iv 6:44.65).

1:16

NASB, NKJV, NJB
NRSV, TEV

“otkriti Svoga Sina u meni”

“otkriti svoga Sina meni”

“Otkriti” [*apocaluptō*], prevedeno kao “otkrivenje” u stihu 12 u pravilu znači “jasno očitovanje ili skidanje vela /pokrivala”. Očito ovo se dogodilo na cesti za Damask i kasnije u Arabiji (usp. Gal 1:17).

Izričaj “u meni” bio je uvelike raspravljan. Neki vjeruju kako to znači da je Bog otkrio Isusa Pavlu dok drugi misle kako to znači da je Bog otkrio Isusa kroz Pavla. Oboje je istinito. Prijevod *Revised English Bible* kombinira obje mogućnosti (“otkriti Svoga Sina u i kroz mene”). Širi okvir čini se odgovara prvoj mogućnosti bolje, ali u Poslanici Galaćanima 1:16 druga mogućnost odgovara bolje.

▣ “tako da ja mogu propovijedati Njega među poganima” Izričaj “u meni” usporedan je s “u poganima”. Bog je pozvao Pavla kako bi pozvao neznabošce (usp. Djela 9:15; 22:15; 26:16-18; Rim 1:5; 11:13; 15:16; Gal 2:7.9; Ef 3:8; 1. Tim 2:7). Mi smo izveli englesku riječ “etničko” iz ove grčke riječi za “poganima”.

▣

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“ja se nisam smjesta savjetovao s mesom i krvi”

“ja se nisam smjesta posavjetovao s mesom i krvi”

“ja se nisam smjesta posavjetovao s ikojim ljudskim bićem”

“ja nisam išao nikome za savjet”

“ja se nisam zaustavio kako bih raspravljao o ovome s ikojim ljudskim bićem”

Ovo izgleda upućuje na Pavlovo osobno vrijeme učenja u Arabiji (usp. Gal 1:17). Mi nismo sigurni koliko je dugo on učio ili koliko je dugo ostao u Arabiji. To je vjerojatno bilo Nabatejsko kraljevstvo, vrlo blizu grada Damaska, ali prema jugoistoku (usp. 2. Kor 11:32). Iz stiha 18 čini se kako bi on tamo mogao ostati ne dulje od tri godine (ali ne neophodno). Pavlova osnovna svrha za spominjanje ovoga (to je izostavljeno u Djelima) bila je pokazati da on nije primio svoje Evanđelje od apostola u Jeruzalemu, niti je službeno bio potvrđen od Crkve u Jeruzalemu, nego od Boga i po Bogu (usp. Gal 1:1.11-12).

“Mesom” ima nekoliko suzvuka. [Vidjeti Posebnu temu dolje: Meso \(*sarx*\)](#).

POSEBNA TEMA: MESO (*sarx*)

Ovaj je pojam vrlo često korišten od Pavla u Poslanici Galaćanima a njegov teološki razvoj je u Poslanici Rimljanima. Znanstvenici se ne slažu u tome kako okarakterizirati različita suzvučja pojma. Zasiurno postoji preklapanje u značenjima. Slijedi tek jednostavno nastojanje bilježenja širine semantičkoga polja toga pojma:

- A. ljudsko tijelo, Evanđelje po Ivanu 1:14; Poslanica Rimljanima 2:28; 1. Korinćanima 5:5; 7:28; 2. Korinćanima 4:11; 7:5; 12:7; Galaćanima 1:16; 2:16.20; 4:13; Filipljanima 1:22; Kološanima 1:22.24; 2:5; 1. Timoteju 3:16
- B. ljudsko potomstvo, Evanđelje po Ivanu 3:6; Poslanica Rimljanima 1:3; 4:1; 9:3.5.8; 11:14; 1. Korinćanima 10:18; Galaćanima 4:23.29
- C. ljudska osoba, Poslanica Rimljanima 3:20; 7:5; 8:7-8; 1. Korinćanima 1:29; 2. Korinćanima 10:3; Galaćanima 2:16; 5:24
- D. ljudsko govorenje, Evanđelje po Ivanu 8:15; 1. Poslanica Korinćanima 1:26; 2. Korinćanima 1:12; 5:16; 10:2; Galaćanima 6:12
- E. ljudska slabost, Poslanica Rimljanima 6:19; 7:18; 8:5-6.9; 2. Korinćanima 10:4; Galaćanima 3:3; 5:13.16.19-21; Kološanima 2:18
- F. neprijateljstvo ljudi prema Bogu, povezano s posljedicama Pada, Poslanica Rimljanima 7:14; 13:14; 1. Korinćanima 3:1.3; Efežanima 2:3; Kološanima 2:18; 1. Petrova 2:11; 1. Ivanova 2:16.

Mora biti naglašeno da “meso” nije viđeno kao zlo u NZ-u, kao što je to u grčkoj misli. Za grčke filozofe, “meso” je bilo izvor ljudskih poteškoća; smrt je oslobodila osobu od njegova utjecaja. Ali u NZ-u, “meso” je bojno tlo duhovnoga sukoba (usp. Ef 6:10-18), ipak ono je neutralno. Netko može koristiti fizičko tijelo za dobro ili za zlo.

1:17 “onima koji bijahu apostoli prije mene” Pavao je nesumnjivo priznao vodstvo izvorne Dvanaestorice, ali je tvrdio i svoju ravnopravnost s njima.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:18-24

¹⁸Onda tri godine poslije ja uzadoh u Jeruzalem kako bih se upoznao s Kefom, i ostadoh s njim petnaest dana. ¹⁹Ali ja ne vidjeh ikoga drugoga od apostola osim Jakova, Gospodinova brata. ²⁰(Sad to što vam pišem, jamčim vam pred Bogom da ne lažem.) ²¹Onda odoh u područja Sirije i Cilicije. ²²Ja bijah još uvijek nepoznat po viđenju crkvama Judeje koje bijahu u Kristu; ²³nego samo, one su čule: “On koji je jednom progonio nas sad propovijeda vjeru što je jednom pokušavao uništiti.” ²⁴I oni bijahu slavili Boga zbog mene.

1:18 “Onda tri godine poslije ja uzadoh u Jeruzalem” Pavao je slobodno priznao da je posjetio Jeruzalem. Naglasak ove rečenice jeste taj da Pavao nije imao kontakt s Jeruzalemom ili s Dvanaesticom sve do tri godine nakon svoga obraćenja. Djela apostolska objavljuju Pavlovih pet posjeta Jeruzalemu, ali Poslanica Galaćanima bilježi samo dva. Vrlo je teško znati koji su od ovih posjeta zabilježenih u Djelima apostolskim sličnost s onima zabilježenima u Poslanici Galaćanima ili su postojale dodatne posjete. Većina ljudi vjeruje kako je ova posjeta spomenuta u Galaćanima 1:18 ista posjeti zabilježenoj u Djelima apostolskim 9:26-30. Vidjeti Uvod, Nadnevak i Primatelji, C.

▣ **“kako bih se upoznao s”** Ovo je grčki izričaj od kojeg dobivamo englesku riječ “*history* /povijest”. Pavao je otišao: (1) kako bi upoznao Petra ili (2) za posebnu svrhu učenja od Petra o Isusovim naučavanjima. Ipak Pavao nije ostao s Petrom čitavo vrijeme (usp. Djela 9:28-30). On je morao propovijedati u tome području i vjerojatno je provodio samo večeri i subotu s njim. Ovaj stih također naglašava da je ostao samo petnaest dana, što je daleko prekratak ostanak za proširenu uputu. Međutim, iz Pavlovske terminologije i teologije toliko očite u 1. i 2. Petrovoj poslanici, Petar je naučio više od Pavla negoli Pavao od Petra.

NASB, NRSV, NJB
NKJV, TEV

“Kefom”
“Petrom”

Kefa (aramijski za “stijena”) nađen je u MSS P⁴⁶, P⁵¹, K*, A, B. Petar (grčki za kameni blok /stijena) nađen je u MSS K^c, D, F, G, K, L, i P. Pavao koristi “Kefa” u Poslanici Galaćanima 2:9.11.14.

1:19 “Ali ja ne vidjeh ikoga drugoga od apostola osim Jakova, Gospodinova brata” Ova grčka rečenica vrlo je višeznačna. Okvir podrazumijeva da je Jakov bio apostol, ali to značenje nije sigurno. To (apostol) može upućivati na Petra u Poslanici Galaćanima 1:18. Jakov bi izgleda morao biti “apostol” u istome smislu kao Barnaba (usp. Djela 14:4.14); Andronik i Junije (usp. Rim 16:7); Apolon (usp. 1. Kor 3:4.22); Epafrodita (Fil 2:25); ili Sila i Timotej (usp. 1. Sol 2:6; Djela 18:5). Ovaj je Jakov bio poistovjećen kao Gospodinov polubrat (usp. Mt 13:55; Mk 6:3), zato da ga se razlikuje od Jakova apostola, dijela Unutarnjega kruga, koji je bio ubijen vrlo rano (usp. Djela 12). Nekoliko naraštaja Crkve u Jeruzalemu imalo je Isusovoga fizičkog srodnika kao svoga vođu. Nekoliko biblijskih odlomaka (usp. Djela 12:17; 15:13; 21:18; 1. Kor 15:7; i Jak 1:1) iznose da je Jakov bio vrlo važan vođa Crkve u Jeruzalemu. [Vidjeti Posebnu temu dolje: Jakov, Isusov polubrat.](#)

[Za “apostol” vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:1: Slati \(*apostellō*\), iz čega dolazi “apostol”.](#)

POSEBNA TEMA: JAKOV, ISUSOV POLUBRAT

- A. On je bio nazvan “Jakov Just” i kasnije je bio prozvan “devina koljena” jer je neprestano molio na svojim koljenima (od Hegesippusa, navodio Euzebiju u *Hist. Eccl.* 2.23-24; 4-18).
- B. Jakov nije bio vjernik sve do nakon Uskrsnuća (usp. Mk 3:21; Iv 7:5). Isus mu se ukazao osobno nakon Uskrsnuća (usp. 1. Kor 15:7).
- C. On je bio prisutan u gornjoj sobi s učenicima (usp. Djela 1:14) i moguće također tamo kad je Duh došao na Pedeseticu.
- D. On je bio oženjen (usp. 1. Kor 9:5).
- E. Na njega upućuje Pavao kao na stup jeruzalemske Crkve (moguće apostol, usp. Gal 1:19; [vidjeti Posebnu temu u Gal 1:1: Slati \[*apostellō*\], iz čega dolazi “apostol”](#)) ali nije bio jedan od Dvanaestorice (usp. Gal 2:9; Djela 12:17; 15:13 i dalje; 21:18).

- F. U *Antiquities of the Jews*, 20.9.1, Josip Flavije kaže da je bio kamenovan godine 62. po nalogu saduceja u Sanhedrinu, dok druga predaja (pisci drugoga stoljeća, Klement Aleksandrijski ili Hegesippus) kaže da je bio gurnut sa zida Hrama.
- G. Za mnogo naraštaja nakon Isusove smrti srodnik Isusa bio je imenovani vođa Crkve u Jeruzalemu.
- H. On je bio autor NZ-ne Knjige “Jakova” i brat autora NZ-ne Knjige “Jude” (usp. Juda 1).

1:20 “jamčim vam pred Bogom da ne lažem” Pavao je znao ozbiljnost uzimanja zakletve a ipak je osjećao kako je bilo važno potvrditi svoju vjerodostojnost zakletvom (usp. Rim 9:1; 1. Tim 2:7). Pavao je upotrijebio i Boga kao svjedoka za svoju vjerostojnost i drugdje (usp. Rim 1:9; 2. Kor 1:23; 4:2; 11:31; 1. Sol 2:5.10). Pavao je bio siguran u Božansko podrijetlo i sadržaj svoje poruke.

1:21 “Onda odoh u područja Sirije i Cilicije” Sirija i Cilicija bile su rimske provincije ali manja provincija Cilicija nije bila posve neovisna (usp. Djela 15:41). Ovo bi mogao biti razlog što je ona spomenuta druga, čak premda je kronološki prva, Pavlov prvi rad bio je prvo u Ciliciji, jer je to bilo područje gdje je bio Tarz, njegov rodni grad, smješten. To je čini se zapisano u Djelima apostolskim 9:30. Pavlovo vrijeme u Siriji zabilježeno je u vezi s Antiohijom koji je bio glavni grad rimske provincije Sirija. Ovo je razdoblje zabilježeno u Djelima apostolskim 11:25-26.

1:22 “Ja bijah još uvijek nepoznat po viđenju crkvama Judeje” Riječ “nepoznat” u grčkome odražena je u engleskoj srodnoj riječi “agnostik”. “Znanje” [*gnosis*] u ovome slučaju ima ALFA PRIVITIV što to niječe. To ne nekako iznenađujuće jer je Pavao bio poznat progonitelj Crkve, međutim, nisu sve crkve znale da je on to bio, i on nije tražio odobrenje od crkava Palestine za svoju službu.

▣ **“crkvama”** [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:2: Crkva \(*ekklesia*\)](#).

1:23-24 Iako Pavao nije tražio potvrdu od ovih ranih židovskih kršćanskih crkava, one su mu je dale (usp. Gal 1:24) kad su čule o njegovoj službi među poganima. To je druga točka u njegovu čimbeniku protiv židovskih “kršćanskih” krivih učitelja koji su govorili kako on nema primjeren autoritet.

▣ **“vjeru”** Ovaj pojam može imati nekoliko različitih suzvuka. Za veći dio prisutnosti ili manjka ČLANA ne pomaže razjasniti koje je značenje:

1. SZ-na pozadina znači “vjernost” ili “vjerodostojnost”, prema tome, upotrijebljeno je o našem vjerovanju u Božju vjernost ili našem pouzdanju u Božju vjerodostojnost
2. u naše prihvaćanje ili primanje Božje besplatne ponude oprosta u Kristu
3. u smislu vjernoga, pobožnoga življenja
4. u skupnome smislu o kršćanskoj vjeri ili potisku o Isusu (usp. Djela 6:7 i Juda stih 3 i 20).

U nekoliko odlomaka, kao što je 2. Poslanica Solunjanima 3:2, teško je znati koje je značenje Pavao imao na umu. Ovdje je, mogućnost #4 najbolja.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Što je jedinstveno o Pavlovim uvodnim napomenama crkvama Galacije?
2. Popišite tri izričaja što opisuju Kristovu osobu i djelo nađenih u stihu 4.
3. Zašto je Pavao bio toliko užasnut djelovanjima galacijskih crkava?
4. Tko su bili krivi učitelji i što je bio osnovni sadržaj njihove poruke?
5. Što pojam “proklet” znači?
6. Kako Pavao dokazuje da on nije onaj koji ugađa čovjeku?
7. Zašto Pavao ponavlja naglasak što je dao u Poslanici Galaćanima 1:1 ponovno u stihovima 11 i 12?
8. Kako su krivi učitelji koristili Pavlov prijašnji život protiv njega?
9. Zašto je Pavao išao u Arabiju?
10. Objasnite neke od mogućih optužbi što su krivi učitelji iznosili protiv Pavla i kako im je on odgovorio u Poslanici Galaćanima 1:10 i dalje.

GALAĆANIMA 2

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavao prihvaćen od ostalih apostola 2:1-10	obrana Evanđelja 2:1-10	Pavlovo apostolstvo prihvaćeno u Jeruzalemu 2:1-10	Pavao i ostali apostoli 2:1-5 2:6-10	sastanak u Jeruzalemu 2:1-10
Pavao kori Petra u Antiohiji 2:11-21	nema povratka na Zakon 2:11-21	Pavao kori Petrovu proturječnost u Antiohiji 2:11-14 načelna izjava 2:15-21	Pavao se svađa s Petrom 2:11-14 2:15-16 2:17-21	Petar i Pavao u Antiohiji 2:11-13 2:14 Evanđelje kao što je propovijedano od Pavla 2:15-21

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#))

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Ovaj odjeljak nastavlja književnu jedinicu (Pavao brani svoje apostolstvo) što je započela u Poslanici Galaćanima 1:11 i širi se kroz Galaćane 2:14.
- B. U Poslanici Galaćanima 2:15-21 prijelazni odlomak uvodi sadržaj Pavlova Evanđelja, detaljnije obrađeno u poglavljima 3 i 4. To je Pavlova autobiografska obrana njegova apostolstva i Evanđelja kao onih što su temeljeni na otkrivenoj Božjoj volji a ne na ikojoj ljudskoj predaji, čak ni na onim predajama što su proizašle od Dvanaest apostola i jeruzalemske Crkve.

- C. Ovaj je odlomak izuzetno težak za tumačenje iz dva razloga:
1. prvi odjeljak, Poslanica Galaćanima 2:1-10, sadrži gramatičku idiosinkraziju [jedinstvena neobična narav – op.prev.]. Pavao je započeo temu u Galaćanima 2:1 i 2, ali u Galaćanima 2:3-10 on ulazi u taj subjekt s nizovima od tri parenteze i razbijenim rečenicama. Tema Galaćanima 2:1-2 sažeta je ponovno u stihovima 6-10. Iako je ovo teško ocrtati gramatički, sveobuhvatno značenje je jasno.
Uspoređivanjem neuobičajene interpunkcije Galaćanima 2:1-10 u suvremenim prijevodima (tj. parenteze, crtice, tri točke), netko može vidjeti poteškoće u pokušavanju slijeđenja Pavlove misli
 2. naredni odjeljak, Galaćanima 2:11-21, isto je tako teško tumačiti zato jer je Pavlova i Petrova raspra neizvjesna. NRSV, TEV, i JB prijevodi razgraničuju navod na Galaćane 2:14 dok, NASB završava navod u Galaćanima 2:21. Ja mislim da je Pavao zaključio svoje naslovljavanje Petra u Galaćanima 2:14 i započeo teološki sažetak vezan na vjerujuće Židove i razumijevanje judaista glede mjesta Zakona u Galaćanima 2:15 i ide kroz Galaćane 2:21.
Pavao odgovara nizovima pitanja, optužbi, ili krivome razumijevanju o njegovu Evanđelju besplatne Božje milosti u Galaćanima 2:15-21. Pitanja ne dolaze od Petra nego od judaista i njihovih farizejskih braniča. Njegov odgovor na ova pitanja bit će proširen u poglavljima 3 i 4.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 2:1-10

¹Onda nakon razmaka od četrnaest godina ja uzidoh ponovno u Jeruzalem s Barnabom, uzevši Tita sobom također. ²Bilo je to zbog otkrivenja što sam uzimao; i ja im razložih evanđelje što propovijedam među poganima, ali ja učinih to tako napose onima koji bijahu od ugleda, iz straha da bih mogao trčati, ili sam trčao, uzalud. ³Ali čak ni Tit, koji bijaše sa mnom, iako bijaše Grk, nije bio primoran biti obrezan. ⁴Nego to bijaše zbog lažne braće tajno pristiglih, koja su se ušuljala kako bi vrebali našu slobodu što imamo u Kristu Isusu, zato da nas uvedu u ropstvo. ⁵Ali mi nismo popustili da im budemo podložni čak niti za čas, tako da istina evanđelja može ostati s vama. ⁶Ali od onih koji bijahu od velikoga ugleda (što oni bijahu ne čini razliku; Bog ne pokazuje pristranost) – dakle, oni koji bijahu od ugleda ništa mi nisu pridodali. ⁷Nego suprotno, vidjevši da mi je bilo povjereno evanđelje za neobrezane, baš kao što je Petru bilo za obrezane ⁸(jer On koji je ostvarivo učinio za Petra u njegovu apostolstvu za obrezane ostvarivo je učinio i za mene za pogane), ⁹i shvaćajući milost što je bila dana meni, Jakov i Kefa i Ivan, koji bijahu ugledni stupovi, dadoše meni i Barnabi desnu ruku zajedništva, tako da mi možemo ići k poganima a oni k obrezanima. ¹⁰Oni nas samo zamoliše da se sjećamo siromaha – upravo tu stvar sam i revnosno činio.

2:1 “nakon razmaka od četrnaest godina” Razdoblje od četrnaest godina bilo je predmet nesuglasja mnogih znanstvenika. To se razdoblje može odnositi ili na:

1. Pavlovo obraćenje (usp. Gal 1:15-16)
2. Pavlovo vrijeme u Arabiji (usp. Gal 1:17)
3. njegov prvi posjet Jeruzalemu (usp. Gal 1:18).

Vremenski element jedino je važan za pokazivanje koliko su kasnije i povremene bile njegove posjete i kontakti s apostolima u Jeruzalemu.

▣ **“ja uzidoh ponovno u Jeruzalem”** “Ponovno” podrazumijeva drugu ili kasniju posjetu. Točno vrijeme je neizvjesno, jer je u Djelima apostolskim zabilježeno pet različitih Pavlovih posjeta Jeruzalemu. Zadnje dvije bile su prekasno da bi upućivale na ovaj okvir, ali na koje druge tri je on mislio neizvjesno je. Ja osobno vjerujem da je Poslanica Galaćanima 2 povezana s Djelima apostolskim 15 jer je u oba slučaja bio prisutan Barnaba, predmet raspre je isti, i imenovani su i Petar i Jakov. Van nagađanja ovoga autora, drugi znanstvenici kao što je vodeći F. F. Bruce u *New International Commentary Series* i Richard Longenecker u *Word Biblical Commentary Series* vjeruju kako se Galaćanima 2 odnosi na posjetu zbog oskudice zapisanu u Djelima apostolskim 11:30.

Izričaj “uzidoh ... u Jeruzalem” teolioške je naravi. Obratna referenca pojavljuje se u Djelima apostolskim 11:27 kad su oni otišli “dolje [sišli] u Antiohiju”. Jeruzalem, jer je to sveti grad, smatran je da je “gore” iz bilo kojeg smjera.

▣ **“s Barnabom”** Djela apostolska 4:36 osiguravaju obavijest da je Barnaba bio levit s Cipra čije je ime bilo Josip. Učenici su mu dali nadimak Barnaba što znači “sin ohrabrenja”. On je bio prvi koji je prihvatio Pavlovo obraćenje (usp. Djela 11:24). Očito je bio vođa u jeruzalemskoj Crkvi (usp. Djela 11:22) kao što je bio Sila (usp. Djela 15:22). Otišao je u Tarz i tražio

Savla kako bi mu pomogao u radu u Antiohiji (usp. Djela 11:19-27). On je bio Pavlov misijski suradnik na prvome misijskom putovanju (usp. 1. Kor 9:6). [Vidjeti Posebnu temu dolje: Barnaba.](#)

POSEBNA TEMA: BARNABA

- I. Čovjek:
- A. izvorno nazvan Josip (usp. Djela 4:36)
 - B. rođen na Cipru (usp. Djela 4:36)
 - C. iz Levijeva plemena (usp. Djela 4:36)
 - D. nadimak “sin ohrabrenja” (usp. Djela 4:36; 11:23)
 - E. nazvan “dobar čovjek” (usp. Djela 11:24)
 - F. član Crkve u Jeruzalemu (usp. Djela 11:22) i poslan kao njen predstavnik kako bi provjerio novu rastuću Crkvu u Antiohiji, Sirija (usp. Djela 11:19-28)
 - G. rečeno je da je pun Svetog Duha (usp. Djela 11:24)
 - H. rečeno je da je pun vjere (usp. Djela 11:24)
 - I. imao je duhovne darove proroka i učitelja (usp. Djela 13:1)
 - J. nazvan je apostolom (usp. Djela 14:14).
- II. Njegova služba:
- A. u Jeruzalemu:
 - 1. prodao je svoj imetak i dao sav novac apostolima kao pomoć za siromahe (usp. Djela 4:37)
 - 2. vođa jeruzalemske Crkve (usp. Djela 11:22)
 - B. s Pavlom:
 - 1. on je bio jedan od prvih koji je povjerovao u Savlovo /Pavlovo obraćenje (usp. Djela 9:27)
 - 2. otišao je u Tarz kako bi našao Savla /Pavla i pomogao mu s novom Crkvom u Antiohiji (usp. Djela 11:24-26)
 - 3. Crkva iz Antiohije poslala je Barnabu i Savla Crkvi u Jeruzalemu s doprinosom za siromahe (usp. Djela 11:29-30)
 - 4. Barnaba i Pavao idu na prvo misijsko putovanje (usp. Djela 13:1-3)
 - 5. Barnaba je bio vođa tima na Cipru (njegov rodni otok), ali vrlo brzo bilo je prepoznato Pavlovo vodstvo (usp. Djela 13:13)
 - 6. oni su dali izvješće Crkvi u Jeruzalemu kako bi objasnili i dokumentirali svoj misijski rad među poganima (usp. Djela 15:1-21, nazvano Sabor u Jeruzalemu)
 - 7. Barnaba i Pavao imali su nesuglasje o židovskim zakonima o hrani i zajedništvu s poganima što je zapisano u Poslanici Galaćanima 2:11-14
 - 8. Barnaba i Pavao planirali su drugo misijsko putovanje, ali nastao je spor oko Barnabinog bratića, Ivana Marka (usp. Kol 4:10), koji je napustio rad na prvome misijskome putovanju (usp. Djela 13:13). Pavao je odbio uzeti ga na drugo misijsko putovanje, tako da je tim bio raspušten (usp. Djela 15:36-41). To je ishodilo u dva tima (tj. Barnaba i Ivan Marko, te Pavao i Sila).
- III. Crkvena predaja (Euzebije):
- A. Barnaba je bio jedan od sedamdesetorice poslanih od Isusa (usp. Lk 10:1-20)
 - B. on je umro kao kršćanski mučenik na svome rodnome otoku, Cipru (iz *Acts of Barnabas*)
 - C. Tertulijan kaže da je Barnaba napisao Poslanicu Hebrejima
 - D. Klement Aleksandrijski kaže da je Barnaba napisao ne-kanonsku knjigu “Barnabina poslanica”.

▣ (2:1) “**uzevši Tita sobom također**” Tit je bio jedan od Pavlovih vjernih pomagača (usp. 2. Kor 8:23). Koristio ga je u posebno teškim mjestima kao što su Korint i Kreta. On je u potpunosti bio poganin, a ne polu-poganin kao Timotej. Jeruzalemska Crkva nije zahtijevala da ga Pavao obreže (usp. Djela 15). Iznenadjuće, Tit nikad nije spomenut imenom u Djelima apostolskim. *Sir* William Ramsay i A. T. Robertson nagađaju da je Tit bio Lukin brat, objašnjavajući tako izostanak ikakvoga njegova spominjanja (čin obiteljske poniznosti), ali to je nedokazljivo. Martin Luther nagađa da je Pavao uzeo Tita sobom u Jeruzalem kao čin ispitivanja. Drugi kažu da je uzeo Tita uz sebe, ali tek kasnije Pavao je shvatio važnost zahtjeva jeruzalemske Crkve da Tit bude obrezan budući je on bio čisti Grk (usp. Gal 2:3).

2:2 “Bilo je to zbog otkrivenja što sam uzišao” Ako netko nagađa da su Djela apostolska 15 pozadina, Djela apostolska 15:2 donosi nesuglasje. Međutim, bilo je pretpostavljeno kako je otkrivenje došlo kroz jednoga od pet proroka u Antiohiji koji je to prenio crkvi. Onda je crkva u Antiohiji prenijela Pavlu potrebu za posjetom Jeruzalemu.

▣ **“i ja im razložih evanđelje što propovijedam među poganima”** Ovo je vrlo znakovito u svome odnosu prema Poslanici Galaćanima 2:3-5. Zašto je Pavao stavio svoje Evanđelje pred apostole?: (1) je li on želio da se oni slože s njim i potvrde njegovo Evanđelje? ili (2) je li on reagirao na prisutnost krivih učitelja (usp. Gal 2:4)? Ova zadnja mogućnost najbolje odgovara parentetičkoj strani Galaćana 2:4 i 5. Ovaj odjeljak izvješćivanja čini se kako je uspoređan s Djelima apostolskim 15:12.

**NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB**

“ali ja učinih to tako napose onima koji bijahu od ugleda”

“nego napose onima koji bijahu od ugleda”

“(samo kroz osobni susret s potvrđenim vođama)”

“U osobnome susretu s vođama”

“i osobno položih pred vodeće ljude”

Čitanjem Djela apostolska 15 kako bi se našao osobni susret prvo nastupa poteškoća. Međutim, Djela apostolska 15:2b i Poslanica Galaćanima 2:6 može upućivati na susret vrhovnoga vodstva. Pavao se moguće susreo s vodstvom prvo u svrhu dobivanja boljega raspravljanja umjesto susreta s čitavom zajednicom u koju su prije bili ubačeni judaisti (oni koji su zahtijevali da netko prije nego može biti spašen mora biti Židov).

Neki su znanstvenici predlagali u novije vrijeme, vjerojatno obzirom na prenaplašavanje njemačkih teologa iz Tübingena, da je postojala napetost između Pavla i apostola u Jeruzalemu. Neki tvrde kako su Pavlova tri neuobičajena izričaja što upućuju na jeruzalemske nađena u Poslanici Galaćanima 2:2.6 (dva puta), i 9 nekako ponižavajuća. Ovi izričaji mogu biti viđeni kao pejorativni imaju li se na umu tri točke:

1. oni su podvlačili prevelik naglasak krivih učitelja na prvotnu dvanaesticu apostola u svojoj nakani da podcijene Pavla, a ne to što je Pavao imao ikoju napetost s Dvanaesticom
2. moguće je Pavao bio razočaran s nekim od apostola, tamo gdje oni nisu stvarno dohvatili misiju Crkve diljem svijeta, ili u Petrovu sramotnome povlačenju od zajedničkoga stola s poganima zbog dolazaka nekih iz Jeruzalema u Galaćanima 2:11-14
3. ovi izričaji mogu upućivati ne na apostole, nego na vođe druge crkve koji su tvrdili da imaju autoritet ili upućuju samo na neke od apostola.

**NASB, TEV
NKJV
NRSV
NJB**

“iz straha da bih mogao trčati, ili sam trčao, uzalud”

“da ne bih ni na koje načine mogao trčati, ili sam trčao, uzalud”

“zato da bude sigurno da ne bijah trčao, ili nisam trčao, uzalud”

“iz straha da način kojeg bijah usvojio ili sam već usvojio ne bude dopušten”

Ovo očito ne upućuje na Pavlovo traženje teološke potvrde od jeruzalemskih vođa jer bi to moglo ići protiv čitavoga okvira. Ali ovdje, praktičnost misijskoga napora među poganima bila je stup (usp. 2. Kor 7:14; 9:9) i Pavao se nadao i molio za suglasnost što bi mogao naknadno primiti. Pavao je izražao slične strahove i drugdje (usp. Fil 2:16; 1. Sol 3:5).

2:3 “Ali čak ni Tit, koji bijaše sa mnom, iako bijaše Grk, nije bio primoran biti obrezan” Čak s jasnim značenjem, izniči pitanja glede:

1. rukopisnoga odstupanja u stihu 5 gdje je riječ “nije” izostavljena u zapadnjačkoj obitelji rukopisa, napose rukopis D
2. višeznačnosti stiha 4 što je uzrokovao nekima da kažu kako je Pavao obrezao Tita, ne zbog prinude nego kako bi pokazao svoju slobodu.

Međutim, ovo potkopava čitavu građu Pavlova argumenta. Pavao je već bio pod napadom, očito zbog obrezivanja Timoteja (usp. Djela 16:3), koji je bio polu-Židov, ali on nije želio, niti na trenutak, dozvoliti obrezanje Tita. Ustvari stvarno pitanje nije bilo obrezanje (usp. Rim 2:28-29 i Gal 6:15), nego kako ljudi dobivaju pravo s Bogom. U Poslanici Galaćanima Pavao je suprotstavio način usmjeravanja na djela što su tvrdili Židovi i judaisti s načinom usmjeravanja na milost Isusova Evanđelja.

2:4
NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“Nego *to bijaše zbog lažne braće tajno pristiglih*”
“*nego ovo se dogodilo zbog lažne braće tajno pristigle*”
“Nego zbog lažnih vjernika tajno pristiglih”
“pretvarali su se da su braća i pridružili se skupini”
“Pitanje je iskrslalo samo zbog nekog tko nije stvarno pripadao bratstvu koji je kradom dogmizao”

Ova su lažna braća spomenuta na drugim mjestima (usp. Djela 15:1.5; 2. Kor 11:13.26 i 1. Sol 2:14-16). Oblik GLAGOLA je u PASIVU, podrazumijevajući da su oni bili prokrijumčareni od nekih, moguće:

1. nevjernujućih Židova
2. sekte vjerujućih Židova nazvanih judaisti
3. samoga Sotone.

Pojam “lažne braće” (*pseudadelphous*) sličan je složenici upotrijebljenoj u 2. Petrovoj poslanici 2:1 za označavanje “lažnoga vodstva” (*pseudoprophētai* i *pseudodidaskaloi*). Uporaba pojma u koine grčkom uobičajeno je označavala izdajice unutar grada koji su dopustili neprijatelju ušuljati se u grad i pregledavati njegove obrane.

Druga poteškoća u tumačenju tiče se mjesne izdaje. Jesu li se lažna braća ušuljala u:

1. Crkvu u Jeruzalemu
2. Sabor u Jeruzalemu
3. Crkvu u Antiohiji.

U ovome trenutku tumačenja, neizvjesno je moguća i, stoga, dogmatizam nije jamačan.

▣ “**kako bi vrebali našu slobodu što imamo u Kristu Isusu, zato da nas uvedu u ropstvo**” Pavlov naglasak na slobodi u Kristu bio je najvažniji (usp. Djela 13:39; Gal 5:1.13). U ovome okviru, misli se na slobodu od židovskih vladara i odredbi, okvir je objašnjen u narednim poglavljima. Važno je zabilježiti da smo mi uistinu slobodni u Kristu, ali naša sloboda nije namijenjena biti dozvolom za grijeh (usp. Rim 14:1-15:13 i 1. Kor 8 - 10). Ova dijalektička napetost između slobode i odgovornosti, svojstvena u Evanđelju, slikovito je prikazana u Pavlovu naglasku na “odgovornosti” crkve u Korintu ali i na “slobodi” crkava Galacije. Oboje je istina! One se moraju držati u ravnoteži!

2:5 “**Ali mi nismo popustili da im budemo podložni čak niti za čas**” Ovaj “mi” mora upućivati na Pavla i Barnabu. Oni su se slagali u svojoj suprotivosti zahtjevu da svi pogani moraju biti obrezani (i postati odgovorni Mojsijevskome Zakonu) nakon svoga obraćenja.

Riječ “nismo” prisutna je u rukopisima P⁴⁶, 8, B, C, D¹, F, i G (UBS⁴ daje uključivanju ocjenu “A”). Ona nedostaje samo u ispravku rukopisa D² iz šestoga stoljeća i u Staroj latinskoj verziji. Razlog zašto Pavao naglašava podložnost jedan drugome u Poslanici Efežanima 5:21 a ipak čvrstoću protiv podložnosti u ovome slučaju jeste zbog toga jer on vjeruje da ova “lažna braća” nisu stvarno kršćani. Pavao potvrđuje svoje uvjerenje da oni koji temelje svoje pravo stajanja s Bogom na svome vlastitome naporu nisu istinski kršćani (usp. Gal 1:8.9; 5:2-12; Rim 10:2-5; i 1. Sol 2:14-16). Ključno pitanje je: “na kome su oni temeljili svoje pouzdanje: na sebi ili na Kristu?”.

▣ “**tako da istina evanđelja može ostati s vama**” Nema malih stvari, ovaj je argument bio temelj za nastavljanje misije među poganima. Istina je toliko važna NZ-na riječ. [Vidjeti Posebnu temu dolje: “Istina” u Pavlovim pisanjima.](#)

POSEBNA TEMA: “ISTINA” U PAVLOVIM PISANJIMA

Pavlova uporaba ovoga pojma i njegovih srodnih oblika dolazi od njegova SZ-noga ekvivalenta, *emet*, što znači vjerodostojno ili vjerno (BDB 53; [vidjeti Posebnu temu u Gal 1:5: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu \[827\]](#)). U međubiblijskim židovskim pisanjima bio je korišten o istini u oprečju s obmanom. Možda bi najbliža usporednica bila “Oda zahvalnosti” u Svicima s Mrtvoga mora, gdje je pojam korišten o otkrivenim doktrinama. Članovi zajednice esena postali su “svjedoci istine”.

Pavao koristi pojam kao način upućivanja na Evanđelje Isusa Krista:

1. Poslanica Rimljanima 1:18.25; 2:8.20; 3:7; 15:8
2. 1. Poslanica Korinćanima 13:6
3. 2. Poslanica Korinćanima 4:2; 6:7; 11:10; 13:8
4. Poslanica Galaćanima 2:5.14; 5:7

5. Poslanica Efežanima 1:13; 6:14
6. Poslanica Kološanima 1:5.6
7. 2. Poslanica Solunjanima 2:10.12.13
8. 1. Timoteju poslanica 2:4; 3:15; 4:3; 6:5
9. 2. Timoteju poslanica 2:15.18.25; 3:7.8; 4:4
10. Titu poslanica 1:1.14

Pavao također koristi ovaj pojam kao način izražavanja da je njegovo govorenje ispravno /posve istinito:

1. Djela apostolska 26:25
2. Poslanica Rimljanima 9:1
3. 2. Poslanica Korinćanima 7:14; 12:6
4. Poslanica Efežanima 4:25
5. Poslanica Filipljanima 1:18
6. 1. Timoteju poslanica 2:7.

On ga također koristi kako bi opisao svoje pobude u 1. Poslanici Korinćanima 5:8 i način života (i za sve kršćane) u Poslanici Efežanima 4:24; 5:9; Filipljanima 4:8. Ponekad ga koristi za ljude:

1. Bog, Poslanica Rimljanima 3:4 (usp. Iv 3:33; 17:17)
2. Isus, Poslanica Efežanima 4:21 (slično Iv 14:6)
3. apostolski svjedoci, Titu poslanica 1:13
4. Pavao, 2. Poslanica Korinćanima 6:8.

Pavao koristi oblik GLAGOLA (tj. *alētheuō*) samo u Poslanici Galaćanima 4:16 i Efežanima 4:15, gdje to upućuje na Evanđelje. Za daljnje proučavanje vidjeti od Colina Browna (izd.), *The New International Dictionary of New Testament Theology*, tom 3, str. 784-902.

2:6

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“Ali od onih koji bijahu od velikoga ugleda”
“Ali od onih koji su se činili da su nešto – što god oni bili”
“I od onih koji bijahu tobože potvrđeni vode”
“Ali oni koji su se činili da su vode”
“ovi ljudi koji su potvrđeni vode”

Ovaj izričaj može upućivati ili na: (1) nekoga od Dvanaestorice; ili (2) određene vođe u jeruzalemskoj Crkvi. Pavlov naglasak bio je da njihovo oprečje ne utječe na njegov Bogom-dani poziv, zadatak i Evanđelje. Međutim, F. F. Bruce navodi Josipa Flavija iz *War of the Jews*, 3.453; 4.141.159 kako bi slikovito prikazao da “činili su se” nije uvijek korišteno pogrdno.

▣ **“Bog ne pokazuje pristranost”** Ova SZ-na sudska metafora (usp. Pnz 10:17; 2. Ljet 19:7) prvotno je značila “podići lice” (usp. Lev 19:15; Pnz 1:17; 16:19; Djela 10:34). Pavao je smjerao na prakse sudaca koji su donosili odluke na temelju pristranosti ili posebnoga staleža optužene osobe. Ne postoji pristranost u Bogu (usp. Rim 2:11; Ef 6:9; Kol 3:25; 1. Pt 1:17).

NASB, NRSV
NKJV
TEV
NJB

“ništa mi nisu pridodali”
“ne pridodaše mi išta”
“nisu mi dali nove prijedloge”
“nisu imali ništa dodati Dobroj vijesti kao što je ja propovijedam”

Ovdje je Pavlova središnja potvrda o neovisnosti (“mi” je ispred za naglasak), i za njega i za njegovo Evanđelje, od autoriteta Dvanaestorice ili Majke Crkve u Jeruzalemu. To nije omalovažavanje Dvanaestorice ili vođa jeruzalemske Crkve nego naglasak na Božanskoj naravi Pavlova poziva i otkrivenja.

2:7 **“Nego suprotno, vidjevši da mi je bilo povjereno evanđelje za neobrezane”** Glavna Pavlovska točka, on je nastavljao graditi na okviru započetome u Poslanici Galaćanima 1:10. Kad su jeruzalemske vođe vidjele i čule Pavla, oni su potvrdili da ga je Bog pozvao i odabrao.

▣ **“da mi je bilo povjereno”** Ovo je oblik PERFEKT PASIVNOGA GLAGOLA, što naglašava Pavlovu nastavljaću ulogu kao poslužitelja Evandjelja posredstvom Božjega poziva i opremanja kroz Duha (usp. 1. Kor 9:17; 1. Sol 2:4; 1. Tim 1:11; Tit 1:3). Ostali odlomci nadalje podupiru Pavlov poziv da je on apostol pogana (usp. Djela 9:15; Rim 1:5; 11:13; 15:16; Gal 1:16; Ef 3:8; 1. Tim 2:7; 2. Tim 4:17).

▣ **“baš kao što je Petru”** Uporaba pojma “Petru” u Poslanici Galaćanima 2:7 i 8 nekako je neuobičajena u Galaćanima. U svima ostalim Pavlovim navodima u Galaćanima gdje je imenovan Petar, on je nazvan “Kefa”, aramejski za “stijena” (usp. Gal 1:18; 2:9.11.14). Međutim, “Pet(ar)” izgleda da je ovdje izvorno, a dva imena su istoznačnice.

2:8 “(jer On koji je ostvarivo učinio za Petra u njegovu apostolstvu za obrezane ostvarivo je učinio i za mene za pogane)” Još jedna parenteza unutar složene gramatičke građe stihova 1-10, što može upućivati ili na zemljopisnu ili na etničku zajednicu (usp. Gal 2:9d). I Petar i Pavao imali su Božanske zadatke!

2:9 “i shvaćajući milost što mi je bila dana, Jakov i Kefa i Ivan, koji bijahu ugledni stupovi, dadoše meni i Barnabi desnu ruku zajedništva” Ovi “stupovi” bili su trojica vođe kršćanske Crkve u Jeruzalemu. Taj su naslov u vezi s “apostolima” koristili Klement Rimski (spis iz godine 95.) i Ignacije. Također je korišten pozitivno u Otkrivenju 3:12. Moguće je pojam nastao u rabinskoj uporabi pojma za opis Abrahama i Mojsija. Pavao ponovno podupire svoju tvrdnju da ne samo da je on bio neovisan, nego da su u najmanju ruku neki od apostola (Petar i Ivan, dio Isusova unutarnjega kruga) prepoznali njegov Bogom-dani autoritet i potvrdili ga s desnom rukom zajedništva. Ovaj “Jakov” nije jedan od Dvanaestorice, nego Isusov polu-brat i vođa Crkve u Jeruzalemu (usp. Djela 15).

Izričaj, “koji bijahu ugledni stupovi”, nije negativna ocjena, nego vjerojatno upućivanje na optužbe krivih učitelja protiv Pavla. U ovome okviru Pavao ne želi podcijeniti ovu trojicu vođa, nego podvući činjenicu da su oni javno potvrdili njegovu i Barnabinu službu!

▣ **“milost što mi je bila dana”** GLAGOL je AORIST PASIVNOGA PARTICIPA. Vidjeti bilješku u Poslanici Galaćanima 1:15 o odnosu između “milosti” i “Duha”.

▣ **“Jakov”** [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:19: Jakov, Isusov polubrat.](#)

▣ **“zajedništva”** [Vidjeti Posebnu temu dolje: Koinōnia.](#)

POSEBNA TEMA: KOINŌNIA (ZAJEDNIŠTVO)

Pojam “zajedništvo” (*koinōnia*) znači:

1. bliska veza s osobom:
 - a. sa Sinom (usp. 1. Kor 1:9; 1. Iv 1:6)
 - b. s Duhom (usp. 1. Kor 13:13; Fil 2:1)
 - c. s Ocem i Sinom (usp. 1. Iv 1:3)
 - d. s drugom zavjetnom braćom/sestrama (usp. Djela 2:42; 2. Kor 8:23; Gal 2:9; Flm 17; 1. Iv 1:3.7)
 - e. ne s đavlom (usp. 2. Kor 6:14)
2. bliska veza sa stvarima ili skupinama:
 - a. s Evandjeljem (usp. Fil 1:5; Flm 6)
 - b. s Kristovom krvlju (usp. 1. Kor 10:16)
 - c. ne s tamom (usp. 2. Kor 6:14)
 - d. s patnjom (usp. 2. Kor 1:7; Fil 3:10; 4:14; 1. Pt 4:13)
3. dar ili prinos učinjen na plemenit način (usp. Rim 12:13; 15:26; 2. Kor 8:4; 9:13; Fil 4:15; Heb 13:16)
4. Božji dar milosti kroz Krista, koji obnavlja zajedništvo čovječanstva s Njim i Njegovom braćom i sestrama.

Ovo potvrđuje horizontalni odnos (čovjek prema čovjeku) što je doprinjelo vertikalnome odnosu (čovjek prema Stvoritelju). To isto tako naglašava potrebu i radost za kršćanskom zajednicom (tj. Heb 10:25).

▣ (2:9) “**tako da mi možemo ići k poganima a oni k obrezanima**” Ovaj izričaj upućuje prvenstveno na zemljopis, ne na rasu. Postojali su pogani u Palestini i Židovi van Palestine. Mnoge od Pavlovih crkava bile su mješavina obojih i kad je došao u novi grad, on je prvo otišao u sinagogu propovijedati.

2:10 “Oni nas samo zamoliše da se sjećamo siromaha” Pavao je prvi predstavio zamisao o posebnome prinosu za siromašne u Jeruzalemu od crkve u Antiohiji (usp. Djela 11:27-30). On je to razvio u projekt za crkve pogana (usp. Djela 24:17; 1. Kor 16:1-2; 2. Kor 8; 9; i Rim 15:25-27). Ako je Poslanica Galaćanima 2 usporednica s Djelima apostolskim 15, objašnjavanje zašto druge odredbe Djela apostolskih 15:23-29 nisu spomenute postaje još teže. Zato su mnogi ovaj stih vidjeli kao čimbenik da ovu posjetu učine istodobnom s Djelima apostolskim 11:27-30.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 2:11-21

¹¹Ali kad Kefa dođe u Antiohiju, oprijeh mu se u njegovo lice, jer on bijaše zavrijedio ukor. ¹²Jer prije dolaska određenih ljudi od Jakova, on je jeo s poganima; ali kad oni dodoše, on se *započe* povlačiti i izdvajati, bojeći se društva obrezanih. ¹³Ostatak Židova pridruži mu se u licemjerju, s ishodom da čak Barnaba bijaše zaveden licemjerjem. ¹⁴Ali kad vidjeh da oni ne bijahu iskreni o istini evanđelja, ja rekoh Kefi u prisutnosti svih: “Ako ti, bivajući Židovom, živiš kao pogani a ne kao Židovi, kako je to da ti primoravaš pogane živjeti kao Židovi?” ¹⁵Mi smo Židovi po prirodi a ne grješnici iz redova pogana; ¹⁶unatoč tome znajući da čovjek nije opravdan po djelima Zakona nego kroz vjeru u Krista Isusa, mi smo čak povjerovali u Krista Isusa, tako da možemo biti opravdani po vjeri u Krista a ne po djelima Zakona; budući po djelima Zakona nijedno meso neće biti opravdano. ¹⁷Ali ako smo, dok tražimo biti opravdani u Kristu, mi sâmi bili nađeni grješnicima, je li Krist onda poslanik grijeha? Nikad ne bilo! ¹⁸Jer ako ja ponovno gradim ono što sam jednom uništio, dokazujem da sam prijestupnik. ¹⁹Jer kroz Zakon ja sam umro Zakonu, tako da mogu živjeti Bogu. ²⁰Ja sam bio razapet s Kristom; i to nisam više ja koji živim, nego Krist živi u meni; i život kojeg sad živim u mesu ja živim po vjeri u Sina Božjega, koji me je ljubio i dao Sebe Samoga za mene. ²¹Ja ne poništavam milost Božju, jer ako pravednost dolazi kroz Zakon, onda je Krist umro nepotrebno.”

2:11 “Ali kad Kefa dođe u Antiohiju” Vrijeme Petrove posjete Antiohiji nepoznato je. Neki znanstvenici smještaju posjetu odmah nakon Sabora u Jeruzalemu; neki ju smještaju prije. Očividno je spominjanje ove posjete van kronološkoga reda. Ona je mogla uslijediti nakon Sabora iz Djela apostolskih 15 osvjetljavajući činjenicu kako nisu svi praktični problemi bili riješeni. Međutim, teško je zamisliti Petrovo djelovanje kao ovo nakon potvrđivanja Pavla i njegova Evanđelja na Saboru (usp. Gal 2:9; Djela 15:6-11), to onda postaje još jedan čimbenik za one koji misle kako to upućuje na viđenje u Djelima apostolskim 11.

▣ “**oprijeh mu se u njegovo lice**” Pavao koristi ovaj primjer kako bi potvrdio svoju neovisnost od i istovrijednost s jeruzalemskim apostolima. To je jak idiom (usp. Ef 6:13 i Jak 4:7).

▣

NASB	“jer on bijaše zavrijedio ukor”
NKJV	“jer on je morao biti ukoren”
NRSV	“jer on bijaše zavrijedio samo-ukor”
TEV	“jer on bijaše izričito kriv”
NJB	“budući on bijaše očito u krivu”

Ovaj PERIFRASTIČKI PLUSKVAMPERFEKT PASIVNOGA GLAGOLA govori o nečemu što se već dogodilo, što je postalo ustaljeno stanje i bilo je izvedeno od vanjskoga posrednika. Ova građa ne podrazumijeva da je Petar nastavio sa svojim stavom. Također zabilježite kako je vođa apostolske skupine napravio pogrešku. Apostoli su bili nadahnuti za pisanje vjerodostojnoga i vječnoga Pisma, ali to nikad ne podrazumijeva da oni nisu grijeshili ili da nisu napravili jadne odabire u drugim područjima!

2:12 “Jer prije dolaska određenih ljudi od Jakova” Ovi “određenih ljudi” bili su vjerojatno članovi Crkve u Jeruzalemu, ali jesu li oni imali službeni autoritet ili ne neizvjesno je. Očito oni nisu bili predstavnici poslani od Jakova, jer Jakov se u potpunosti slagao s Pavlovim položajem glede kršćanstva pogana (usp. Djela 15:13-21). Možda su bili istražni odbor što je prekoračio svoje ovlasti. Moguće su bili tamo kako bi provjerili vršenje odredbi Sabora (usp. Djela 15:20-21). Oni su uhvatili Petra, vjerujućega Židova, u zajedništvu za stolom s poganskim vjernicima u neposrednome prekršaju usmenoga zakona (tj. Talmud). Petar se borio s ovim teškim pitanjem ranije (usp. Djela 11:1-18). To nije bila manja poteškoća čak niti tijekom Isusova života (usp. Mt 9:11; 11:19; Lk19:1-10; 15:2; Djela 15:28-29).

▣ “on se *započe* povlačiti i izdvajati, bojeći se društva obrezanih” Tri IMPERFEKT GLAGOLSKA VREMENA pojavljuju se u Poslanici Galaćanima 2:12. Prvo izjavljuje da je Petar jeo s poganskim vjernicima. Drugo i treće naglašava da dok je stigla delegacija iz jeruzalemske Crkve Petar je počeo smanjivati svoj društveni doticaj s poganskim vjernicima. To nije bilo zbog jednostrukoga pitanja o obrezanju nego radije zbog općega odnosa Mojsijevskoga Zakona prema novim poganskim vjernicima.

2:13 “Ostatak Židova pridruži mu se u licemjerju, s ishodom da čak Barnaba bijaše zaveden licemjerjem” Smrtonosni krakovi judaističkoga pokvarenog utjecaja zarazili su čak i najvjernije. Pavao je bio očito razočaran djelovanjima Barnabe. Barnaba je propovijedao poganima i otvoreno stajao za slobodno Evandjelje u Djelima apostolskim 15. Poteškoća ovdje nije bila sloboda poganskih vjernika od zahtjeva Mojsijevskoga Zakona, nego radije domašaji te slobode za židovske vjernike. Jesu li Petar i Barnaba također bili slobodni odbaciti usmenu predaju što je tumačila Mojsijevski Zakon? [Vidjeti Posebnu temu dolje: Pavlovo gledište o Mojsijevskome Zakonu.](#)

[Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 2:1: Barnaba.](#)

POSEBNA TEMA: PAVLOVO GLEDIŠTE O MOJSIJEVSKOME ZAKONU

Dobar je i od Boga je (usp. Rim 7:12.16):

- A. to nije put pravednosti i prihvaćanja od strane Boga (čak može biti i prokletstvo, usp. Gal 3). [Vidjeti Posebnu temu dolje: Mojsijevski Zakon i kršćanin.](#)
- B. još uvijek je on Božja volja za vjernike zato što je to Božja samo-objava (Pavao često navodi SZ kako bi presvjedočio i/ili ohrabrio vjernike)
- C. vjernici su upoznati kroz SZ (usp. Rim 4:23-24; 15:4; 1. Kor 10:6.11), ali nisu spašeni kroz SZ (usp. Djela 15; Rim 4; Gal 3; Heb). On djeluje u posvećenju ali ne u opravdanju
- D. on djeluje u Novome savezu kako bi:
 1. pokazao grješnost (usp. Gal 3:15-29)
 2. vodio iskupljeno čovječanstvo u društvu
 3. obavijestio kršćane o etičkim odlukama.

On je taj teološki spektar vezan na Zakon, od prokletstva (usp. Gal 3:10-13) i smrti do blagoslova i trajnosti što uzrokuje poteškoću u pokušavanju razumijevanja Pavlova gledišta o Mojsijevskome Zakonu. U *A Man in Christ*, James Stewart pokazuje Pavlovo paradoksalno razmišljanje i pisanje:

“Očekivali biste čovjeka koji se postavlja kao onaj koji gradi sustav razmišljanja i doktrine kako bi što je moguće točnije odredio značenje pojmova što je upotrijebio. Očekivali biste da on smjera na točnost u frazeologiji svojih vodećih zamisli. Mogli biste zahtijevati da bi riječ, što je pisac jednom upotrijebio na određen način, trebala nositi taj smisao diljem čitavog teksta. Ali očekivati to od Pavla znači biti razočaran. Većina frazeologije je tečna, ne stroga... ‘Zakon je svet’ on piše: ‘Uživam u Božjem zakonu u unutarnjem čovjeku’ (usp. Rim 7:12.22) ali jasan je i drugi pogled na *nomos* zbog čega na drugom mjestu kaže: ‘Krist nas je otkupio od prokletstva zakona’ (usp. Gal 3:13)” (str. 26).

POSEBNA TEMA: MOJSIJEVSKI ZAKON I KRŠĆANIN

- A. Zakon je nadahnuto Pismo i vječan je (usp. Mt 5:17-19).
- B. Zakon kao način spasenja je ništavan i uvijek je bio, ali čovječanstvo je moralo vidjeti da su njegovi /njeni naponi uzaludni (usp. Mt 5:20.48; Rim 7:7-12; Gal 3:1 i dalje; Jak 2:10).
- C. Evandjelje Kristovo jedini je put do Boga (usp. Iv 14:6; Rim 3:21; Gal 2:15-21; Heb 8:12).
- D. Stari zavjet još je uvijek koristan vjernicima kao Božja volja za ljude u društvu (posebice “Deset riječi” [Deset zapovijedi]), ali ne kao put /način spasenja (tj. djeluje u posvećenju ali ne u opravdanju). Vjerski obredi Izraela (žrtveni sustav, sveti dani, građanski i religijski zakoni) prošli su ali Bog još uvijek govori kroz SZ. Odredbe spomenute u Djelima apostolskim 15:20 upućuju samo na pitanje zajedništva, ne spasenja.
- E. Ključni tekstovi o SZ-u i njegovu odnosu prema NZ-nim vjernicima su:
 1. Sabor u Jeruzalemu iz Djela apostolskih 15
 2. teološki sažetak poruke Evandjelja u Poslanici Galaćanima 3

3. usporedba Mojsijevskoga Saveza (SZ) s Isusovim Novim Savezom (NZ) u Poslanici Hebrejima. Ona koristi nekoliko skupina za slikoviti prikaz nadmoćnosti NZ-a
4. [vidjeti Posebnu temu u gore: Pavlovo gledište o Mojsijevskome Zakonu.](#)

2:14

NASB, NKJV

NRSV

TEV

“iskreni”

“ne djelujući dosljedno”

“ne hodajući ravnim putem”

Ovo je doslovno “što oni ne hodaše ravno”. To ima dvije metafore:

1. “hodaše” znači način života
2. “ravno” je igra riječi o hodanju po jasnome putu pravednosti (tj. ravna mjerna trska, [vidjeti Posebnu temu dolje: Pravednost](#)).

POSEBNA TEMA: PRAVEDNOST

“Pravednost” je tako ključna tema da učenik Biblije mora napraviti osobno prošireno proučavanje zamisli.

U SZ-u Božja je osobina opisana kao “pravičan” ili “pravedan” (BDB 841). Sâm mezopotamijski pojam dolazi od riječne trstike koja je bila upotrebljavana kao gradbeno oruđe za procjenu vodoravno točnih zidova i bedema. Bog odabire pojam da bude korišten metaforički za Njegovu osobnu narav. On je ravna oštrica (ravnalo) kojom su sve stvari procijenjene. Ova zamisao potvrđuje Božju pravednost kao i Njegovo pravo na suđenje.

Čovjek je bio stvoren u slici Božjoj (usp. Post 1:26-27; 5:1.3; 9:6). Čovječanstvo je bilo stvoreno za zajedništvo s Bogom. Čitavo je Stvorenje pozornica ili pozadina za uzajamno djelovanje Boga i čovječanstva. Bog je želio da Ga Njegovo vrhunsko Stvorenje, čovječanstvo, poznaje, ljubi Ga, služi Mu, i bude kao On! Odanost čovječanstva bila je ispitana (usp. Post 3) i prvotni par pao je na ispitu. To je ishodilo raskolom međusobnoga odnosa Boga i ljudstva (usp. Post 3; Rim 5:12-21).

Bog je obećao da će popraviti i obnoviti zajedništvo (usp. Post 3:15). On to čini kroz Svoju vlastitu volju i Svoga vlastitog Sina. Ljudi su bili nesposobni obnoviti prijelom (usp. Rim 1:18 - 3:20).

Nakon Pada, Božji prvi korak prema obnovi bila je zamisao Saveza temeljena na Njegovu pozivu te pokajničkome, iskrenome, pokornome odazivu čovječanstva. Zbog Pada, ljudi su bili nesposobni primjereno djelovati (usp. Rim 3:21-31; Gal 3). Osobno je Bog morao poduzeti početni korak kako bi obnovio ljude koji su prekršili Savez. On je to učinio:

1. objavljujući čovječanstvu pravednost kroz Kristovo djelo (tj. sudska pravednost)
2. slobodno dajući čovječanstvu pravednost kroz Kristovo djelo (tj. pripisana pravednost)
3. osiguravajući obitavajućeg Duha koji proizvodi pravednost (tj. Kristo-sličnost, obnova Božje slike) u čovječanstvu.
4. obnavljanjem zajedništva Vrta Eden.

Međutim, Bog zahtijeva zavjetni odgovor. Bog određuje (tj. besplatno daje) i osigurava, ali ljudi se moraju odazvati i nastavljati se odazivati u:

1. pokajanju
2. vjeri
3. načinom života poslušnosti
4. ustrajnosti.

Pravednost je, stoga, ugovoreno, uzajamno djelovanje između Boga i Njegova vrhunskog Stvorenja, temeljena na Božjoj naravi, Kristovom djelu, i ovlaštenju Duha, kome se svaki pojedinac mora osobno i neprestano primjereno odazivati. Zamisao je nazvana “opravdanje po vjeri”. Zamisao je otkrivena u Evanđeljima, ali ne u ovim pojmovima. Prvenstveno ju je odredio Pavao, koji koristi grčki pojam “pravednost” u njegovim raznovrsnim oblicima više od 100 puta.

Pavao, koji je bio školovan rabin, koristi pojam *dikaio sunē* u njegovu hebrejskome smislu pojma *SDQ* uporabljenog u Septuaginti, a ne iz grčke književnosti. U grčkim pisanjima pojam je povezan s nekim tko se prilagodio očekivanjima božanstva i društva. U hebrejskome smislu uvijek je građen u pojmovima Saveza. YHWH je pravičan, etički, moralan Bog. On želi da Njegovi ljudi odražavaju Njegovu narav. Iskupljeno čovječanstvo postaje novo stvorenje. Ova novina ishodi novim načinom života pobožnosti (rimski katolicizam usredotočuje se na opravdanje). Otkad je Izrael bio teokracija nije bilo jasnog obrisa između svjetovnog (društvena mjerila) i svetog (Božja volja). Ova razlika izražena u hebrejskim i grčkim pojmovima prevodila se u engleskome kao “pravda” (u odnosu na društvo) i “pravednost” (u odnosu na religiju).

Isusovo Evanđelje (Radosna vijest) jeste to da je palo čovječanstvo bilo obnovljeno za zajedništvo s Bogom. To je bilo potpuno dovršeno kroz Očevu ljubav, milosrđe, i milost; Sinov život, smrt, i uskrsnuće; snubljenje te privlačenje Duha Evanđelju. Opravdanje je besplatno Božje djelo, ali ono mora biti posljedica pobožnosti (Augustinov stav, koji odražava oboje i naglasak Reformacije na slobodi Evanđelja te naglasak Rimokatoličanstva na promijenjenom životu ljubavi i vjernosti). Za reformatore je pojam “Božja pravednost” padež OBJEKTA GENITIV (tj. djelo činjeno od grješnog čovječanstva prihvatljivo Bogu [položajno posvećenje], dok je za katolike padež SUBJEKTA GENITIV, koji je postupak postajanja sve sličniji Bogu [iskustveno napredujuće posvećenje]. U stvarnosti je to zasigurno oboje!!).

Prema mome stajalištu sve u Bibliji od Knjige Postanka 4 – Otkrivenja 20 jest objava Božjeg obnavljanja edenskoga zajedništva. Biblija započinje s Bogom i čovječanstvom u zajedništvu u zemaljskoj okolnosti (usp. Post 1 – 2) i Biblija završava s istom okolnošću (usp. Otk 21 – 22). Božja slika i svrha bit će obnovljeni!

Za potkrepu gornjih rasprava zabilježite sljedeće odvojene NZ-ne odlomke što slikovito prikazuju grčku skupinu riječi:

1. Bog je pravedan (često povezano s Bogom kao Suceom):
 - a. Poslanica Rimljanima 3:26
 - b. 2. Poslanica Solunjanima 1:5-6
 - c. 2. Timoteju poslanica 4:8
 - d. Otkrivenje 16:5
2. Isus je pravedan:
 - a. Djela apostolska 3:14; 7:52; 22:14 (naslov Mesije)
 - b. Evanđelje po Mateju 27:19
 - c. 1. Ivanova poslanica 2:1.29; 3:7
3. Božja volja za Njegovo Stvorenje je pravednost:
 - a. Levitski zakonik 19:2
 - b. Evanđelje po Mateju 5:48 (usp. Mt 5:17-20)
4. Božja sredstva osiguravanja i stvaranja pravednosti:
 - a. Poslanica Rimljanima 3:21-31
 - b. Poslanica Rimljanima 4
 - c. Poslanica Rimljanima 5:6-11
 - d. Poslanica Galaćanima 3:6-14
 - e. dano od Boga:
 - 1) Poslanica Rimljanima 3:24; 6:23
 - 2) 1. Poslanica Korinćanima 1:30
 - 3) Poslanica Efežanima 2:8-9
 - f. primljeno vjerom:
 - 1) Poslanica Rimljanima 1:17; 3:22.26; 4:3.5.13; 9:30; 10:4.6.10
 - 2) 2. Poslanica Korinćanima 5:21
 - g. kroz Sinova djela:
 - 1) Poslanica Rimljanima 5:21
 - 2) 2. Poslanica Korinćanima 5:21
 - 3) Poslanica Filipljanima 2:6-11
5. Božja volja je da Njegovi sljedbenici budu pravedni:
 - a. Evanđelje po Mateju 5:3-48; 7:24-27
 - b. Poslanica Rimljanima 2:13; 5:1-5; 6:1-23
 - c. Poslanica Efežanima 1:4; 2:10
 - d. 1. Timoteju poslanica 6:11
 - e. 2. Timoteju poslanica 2:22; 3:16
 - f. 1. Ivanova poslanica 3:7
 - g. 1. Petrova poslanica 2:24
6. Bog će suditi svijetu pravednošću:
 - a. Djela apostolska 17:31
 - b. 2. Timoteju poslanica 4:8.

Pravednost je osobina Boga, besplatno dana grješnom čovječanstvu kroz Krista. To je:

1. Božja odluka
2. Božji dar
3. Kristovo djelo
4. život koji se mora živjeti.

Ali to je isto tako postupak postajanja pravednim što se mora odlučno i postojano njegovati, i koji će jednog dana biti dovršen pri Drugome dolasku. Zajedništvo s Bogom je obnovljeno spasenjem ali napreduje kroz čitavi život da dođe do susreta licem-u-lice kod smrti ili *parusije*!

Ovdje je dobar navod za zaključak ove rasprave. Uzet je iz *Dictionary of Paul and His Letters* od IVP:

“Kalvin, toliko više negoli Luther, naglašava odnosni vid Božje pravednosti. Lutherov pogled na Božju pravednost izgleda sadrži vid odrješenja [oslobađanja od osude – op.prev]. Kalvin naglašava čudesnu narav navješćivanja ili kazivanja Božje pravednosti nama” (str. 834).

Za mene vjernikov odnos s Bogom ima tri vida:

1. Evanđelje je Osoba (naglasak Istočne crkve i Kalvina)
2. Evanđelje je istina (naglasak Augustina i Luthera)
3. Evanđelje je promijenjen život (katolički naglasak).
- 4.

Svi su oni istiniti i moraju se držati zajedno za zdravo, ispravno, biblijsko kršćanstvo. Ako je bilo koji od njih prenaplašen ili podcijenjen, nastaju poteškoće.

Moramo dati dobrodošlicu Isusu!

Moramo vjerovati Evanđelju!

Moramo težiti Kristo-sličnosti!

▣ (2:14) “**istini evanđelja**” [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 2:5: “Istina“ u Pavlovim pisanjima.](#)

▣ “**ja rekoh Kefi u prisutnosti svih**” Uobičajeno se s poteškoćama crkve treba baviti privatno (u crkvi – op.prev.), ali Petrova djelovanja pogodila su srce Evanđelja. Ovaj je sukob utjecao na čitavu crkvu u Antiohiji i bio je iznesen javno i odlučno zato da se razbije crkveno razdvajanje (usp. 1. Tim 5:20).

▣ “**Ako ti, bivajući Židovom**” Ovaj PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE (pretpostavlja da je istinito s autorove točke gledišta ili za njegove književne svrhe) početak je Pavlove rasprave s Petrom. Poslanica Galaćanima 2:15-21 vjerojatno je teološki sažetak i to nisu neophodno točne Pavlove riječi upućune Petru. Pavlovo javno suprotstavljanje Petru o njegovu licemjerju i nedosljednosti dalje dokazuje Pavlovu neovisnost.

▣ “**živjeti kao Židovi**” Pavao okreće IMENICU “Židovi” u INFINITIV (AKTIV PREZENTA), nađen jedino ovdje u NZ-u.

2:15-21 Vidjeti bilješku na početku poglavlja (tj. Okvirni uvidi, C). Meni izgleda da Pavlovo naslovljavanje Petra moguće završava u Poslanici Galaćanima 2:14 jer Galaćanima 2:15-21 naslovljava šire slušateljstvo (zabilježite podjelu na odlomke u NRSV, TEV, NJB). Poteškoća jeste ta da ne postoji jasna tekstualna oznaka za prijenos. Moguće je da Galaćanima 2:15-21 naslovljava kršćane Galacije. Ako je tako, ovi stihovi oblikuju sažetu izjavu o istinama Evanđelja povezanih s tvrdnjama judaista, ne samo s neprimjerenim djelovanjima Petra i Barnabe (i ostalih židovskih kršćana koji su bili prisutni).

Pitanje za tumačenje je: “Na koga ‘mi’ u Galaćanima 2:15.16.17 upućuje”:

1. Pavla, Petra, i druge vjerujuće Židove
2. Pavla i vjernike iz Galacije (uopćavanje teoloških načela opravdanja po vjeri, usp. Gal 2:16; Rim 2:28-29)

2:15 “**Mi smo Židovi po prirodi**” Očito, Židovi su imali neke duhovne prednosti (usp. Rim 3:1.2; 9:4.5). Ali njihove se prednosti ne odnose na spasenje nego na otkrivenje i zajedništvo s Bogom kroz Stare Saveze kao Božjem narodu. Tako, srce Pavlova Evanđelja poganima bila je jednakost vjerujućih Židova i pogana pred Bogom (usp. Gal 3:28; 1. Kor 12:13; Ef 2:11-3:13; Kol 3:11).

▣ “a ne grješnici iz redova pogana” Pavao je očividno koristio pogrdni izričaj što je bilo uobičajeno u rabinskome judaizmu i bio je vjerojatno korišten od krivih učitelja. Pogani su bili grješnici po svojstvu njihova bivanja izvan SZ-noga naroda po Savezu (usp. Ef 2:11-12).

2:16 “čovjek nije opravdan po djelima Zakona nego kroz vjeru u Krista Isusa” Ovaj stih sadržava trostruki naglasak glede doktrine da je opravdanje po milosti jedino kroz vjeru za svakoga čovjeka (usp. Ef 2:8-9), počevši s “čovjek”, onda ide na “mi” i završava s “nijedno meso”. Ovo trostruko ponavljanje nadvladavajuće je u svome udaru. Istina opravdanja vjerom za čitavo čovječanstvo (Židove i pogane) srž je Pavlova konačnoga teološkog prikaza u Poslanici Rimljanima 1 - 8, sažeto u Rimljanima 3:21-31.

“Opravdan” (kao i “pravedan”) označava SZ-nu zamisao o mjernoj trski ([vidjeti Posebnu temu u Gal 2:14: Pravednost](#)). YHWH je koristio ovu metaforu za Svoju vlastitu narav i moralna mjerila. Bog je mjerilo duhovnoga mjerenja (usp. Mt 5:48). U NZ-u Bog nam daje Svoju vlastitu pravednost kroz Kristovu smrt (usp. 2. Kor 5:21), primljenu po pokajanju i vjeri što je dio kojeg mora poduzeti osoba (usp. Mk 1:15 i Djela 3:16.19; 20:21).

Opravdanje po milosti kroz vjeru – predstavljeno u Galaćanima 2:16 i 17 kao naš položaj u Kristu – temeljeno je u potpunosti na Božjoj prvotnoj ljubavi, Kristovu dovršenome djelu, i snubljenju Duha. Međutim, naglasak na življenju naše Kristo-sličnosti u potpunosti je izrečeno u stihu 21 gdje naš položaj mora ishoditi u življenju Kristo-sličnoga života ([vidjeti Posebnu temu dolje: Posvećenje](#), usp. Rim 8:29; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10; 1. Iv 1:7). Pavao nije nijekao da su dobra djela bila važna. On je samo nijekao kako su ona bila tlo našega prihvaćanja. Poslanica Efežanima 2:8-10 jasno pokazuje Pavlovo Evanđelje – Božja prvotna milost, kroz odaziv čovječanstva u vjeri, prema dobrim djelima. Čak Galaćanima 2:20, što čini se naglašava naše posvećenje – ali u okviru odlomka, dokazuje valjanost i prožimajuću doktrinu o pripisanoj Isusovoj pravednosti, potpuno odijeljeno od ljudskoga napora ili načina života ili etničkoga podrijetla.

Pavao naglašava kako zahtjev opravdanja nije:

1. “po djelima Zakona”, Galaćanima 2:16a
2. “a ne po djelima Zakona”, Galaćanima 2:16b
3. “budući po djelima Zakona nijedno meso neće biti opravdano”, Galaćanima 2:16c.

Onda Pavao daje jedini način za grješno čovječanstvo da bude opravdano:

1. “kroz vjeru u Krista Isusa” (doslovno “kroz [*dia*] vjeru Krista Isusa”), Galaćanima 2:16a
2. “mi smo ... povjerovali u Krista Isusa” (doslovno “u [*eis*] Krista Iusa mi povjerovasmo” [AORIST AKTIVNOGA INDIKATIVA], Galaćanima 2:16b
3. “po vjeri u Krista” (doslovno “po [*ek*] vjeri Krista”), Galaćanima 2:16c.

Ovo trostruko ponavljanje je za jasnoću i naglasak! Jedini problem dolazi u tome kako razumjeti i prevesti GENITIVE “Krista Isusa”, Galaćanima 2:16a i “Krista”, Galaćanima 2:16c. Većina prijevoda uzima izričaj kao OBJEKTNI GENITIV, “vjera u Krista”, ali to može biti SUBJEKTNI GENITIV (usp. NET Biblija), što odražava SZ-ni idiom o “Kristovoj vjernosti” Očevoj volji. Ovo isto gramatičko pitanje utječe na razumijevanje Poslanice Rimljanima 3:22.26; Galaćanima 2:20; 3:22; Efežanima 3:12; Filipljanima 3:9. Koja god Pavlova nakana bila, one obje pokazuju da opravdanje nije nađeno u ljudskim djelovanjima, zasluzi, ili poslušnosti, nego u djelovanjima i poslušnosti Isusa Krista. Isus je naša jedina nada!

POSEBNA TEMA: NZ-na SVETOST /POSVEĆENJE

NZ tvrdi da kad se grješnici okrenu k Isusu u pokajanju i vjeri (usp. Mk 1:15; Djela 3:16.19; 20:21), oni su trenutačno opravdani i posvećeni. To je njihov novi položaj u Kristu. Bila im je pripisana Njegova pravednost (usp. Post 15:6; Rim 4). Oni su proglašeni pravednima i svetima (Božje forenzičko djelo).

Ali NZ bodri /poziva vjernike na svetost ili posvećenje. Oboje je teološki položaj u dovršenome djelu Isusa Krista te poziv bivanjem Kristo-sličnim u stavu i djelovanjima u svakodnevnome životu. Kao što je spasenje besplatni dar a košta svega u načinu života, tako je također, posvećenje.

početni odaziv

Djela apostolska 26:18
Rimljanima 15:16
1. Korinćanima 1:2-3; 6:11
2. Solunjanima 2:13
Hebrejima 2:11; 10:10.14; 13:12
2. Petrova 1:2

napredujuća Kristo-sličnost

Rimljanima 6:19
2. Korinćanima 7:1
Efežanima 1:4; 2:2.10
1. Solunjanima 3:13; 4:3-4.7; 5:2
1. Timoteju 2:15
2. Timoteju 2:21
1. Petrova 1:15-16
Hebrejima 12:14

▣ **(2:16) “Zakona” (dva put)** NASB, NKJV, NRSV, TEV, i JB prijevodi svi imaju ODREĐENI ČLAN dva put. Taj se ODREĐENI ČLAN ne pojavljuje u grčkome tekstu, nego je pretpostavljen zbog Pavlove nastavljajuće uporabe ovoga izričaja za Mojsijevski Zakon. Iako je on to prvotno imao na umu, svaki drugi ljudski napor (društveno mjerilo) što služi kao tobožnji temelj za naš ispravan odnos s Bogom može biti podrazumijevan ovdje.

▣ **“nijedno meso”** Ovo izražavanje znači “nijedno ljudsko biće”. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:16: Meso \(sarx\).](#)

2:17 “ako” “Ako” uvodi PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE, pretpostavljajući da je istinito s autorove točke gledišta ili za njegove književne svrhe. Za Pavla i njegove sudrugove (kao i za sva ljudska bića) pretpostavlja se da su grješnici (usp. Rim 3:9-18.19.23; 11:32; Gal 3:22).

▣ **“mi sâmi (smo) bili nađeni grješnicima”** Ovaj izričaj dokazuje poteškoću u tumačenju. Bilo je istaknuto nekoliko mogućih teorija:

1. većina komentatora povezuje ga s Poslanicom Rimljanima 3:23 i kaže: “Mi smo, kao braća, svi u potrebi za Božjom pravednošću jer smo svi mi zgriješili”
2. neki povezuju taj izričaj s proturječnim pitanjem u Rimljanima 6 - 8, da ako je netko spašen odvojeno od ljudskoga napora, zašto nas Bog sudi u vezi s našim grijehom
3. ovaj izričaj može postaviti pozornicu za Pavlovu raspru o Zakonu u poglavlju 3, gdje kršenje jednom, u bilo kome području, uklanja mogućnost bivanja pravednim pred Bogom kroz obdržavanje Zakona. Vjerujući Židovi, Petar, Pavao, i Barnaba prekršili su Zakon jedenjem zabranjene hrane. Ovo bi se stajalište moglo odnositi na Galaćane 2:17 na neposredan okvir nijekanja neispravnoga zaključa temeljenog na valjanoj pretpostavci
4. Pavao je upućivao da su Židovi i pogani jedno u Kristu.

Ako to nije Božja volja, ova bi jedinica mogla učiniti židovske vjernike grješnicima a Krista sudinikom njihova grijeha (usp. Ef 2:11 - 3:6).

▣

NASB
NRSV
NKJV
TEV
NJB

“je li Krist onda poslanik grijeha? Nikad ne bilo”

“je li Krist onda sluga grijeha”

“je li Krist dakle poslanik grijeha? Zasigurno ne”

“znači li to da je Krist služio koristi grijeha? Nipošto”

“moglo bi slijediti da nas je Krist naveo na grijeh, što bi bilo besmisleno”

Pavlov dokaz se nastavlja, iako ga je teško slijediti. To da se on odazvao na: (1) Petrova djelovanja ili (2) optužbe i/ili učenja krivih učitelja očito je, ali jasno pitanje na što se ovo odnosi ostaje neizvjesnim.

Pavlove ostale uporabe izričaja “Nikad ne bilo” ili “Bog zabranjuje [Bože sačuvaj]” važne su u tumačenju ovoga odlomka (usp. Gal 3:21; Rim 6:2). Uobičajeno Pavao koristi ovu OPTATIVNU građu za poricanje neistinitoga zaključa temeljenog na valjanoj pretpostavci.

2:18 “Jer ako ja ponovno gradim ono što sam jednom uništio, dokazujem da sam prijestupnik” Ovo je PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE, što pretpostavlja da je istinito s autorove točke gledišta ili za njegove književne svrhe. Znanstvenici su nesigurni o točnoj Pavlovoj referenci ovdje. Je li to bilo njegovo propovijedanje Evanđelja ili njegov prijašnji život u judaizmu? Ova je ista višeznačnost nađena u Poslanici Rimljanima 7. Ovdje “ponovno gradim” i “uništio” mogu biti rabinski pojmovi slični za “vezati” i “izgubiti” iz Evanđelja po Mateju 16:19.

2:19 “Jer kroz Zakon ja sam umro Zakonu” Ova važna izjava nije toliko mistična u svome žarištu kao što je zakonska. Nekako kad je Isus umro u našu korist, mi smo umrli s Njim (usp. Gal 2:20; Rim 6:6-7; 2. Kor 5:14-15). Prema tome, naša prinudna povezanost na Zakon, kao što je i spasenje uključeno, bilo je slomljeno. Mi smo kadri doći Kristu slobodno. To je žarište u Poslanici Galaćanima 2:20 i 21, slično Pavlovu razvijenu dokazu u Rimljanima 6:1-7:6.

▣ **“tako da mogu živjeti Bogu”** Ponovno, potvrđen je dvostruki teološki vid našega položaja u Kristu i našega zahtijevanoga načina života za Krista. Ova paradoksalna istina može se izraziti na nekoliko načina:

1. INDIKATIVOM (izjava o našem položaju) i IMPERATIVOM (zahtijevano da se živi naš položaj)

2. OBJEKTOM (istina Evandjelja) i SUBJEKTOM (življenje Evandjelja)
3. “mi smo pobijedili” (prihvaćeni smo od Boga u Kristu) ali sad “moramo trčati” (moramo živjeti za Krista iz zahvalnosti).

Ovo je dvojna narav Evandjelja – spasenje je u potpunosti besplatno, ali ono košta sve ono što mi jesmo i imamo! Mora biti ponovljeno da besplatni dar dolazi prije poziva na Kristo-sličnost. Mi smo umrli grijehu kako bismo mogli služiti Bogu (usp. Rim 6:10)!

2:20 “Ja sam bio razapet s Kristom” U grčkoj rečenici, “s Kristom” smješteno je prvo za naglasak (u UBS⁴ grčki tekst pojavljuje se u Gal 2:19). GLAGOL (PERFEKT PASIVNOGA INDIKATIVA) podrazumijeva da se nešto dogodilo u prošlosti s trajnim ishodima i bilo je izvršeno od vanjskoga posrednika. To je žarište Poslanice Rimljanima 6:1-11 i 7:1-6.

Pavao koristi pojam “razapet” u Galaćanima 5:24 i 6:14, što se odnosi na vjernikov odnos s ovim palim svjetskim sustavom. Međutim, čini se kako je naglasak ovdje na vjernikovo vezi sa Zakonom (usp. Gal 3:13). Važno je zapamtiti da kad smo jednom umrli s Kristom, mi smo živi Bogu (usp. Gal 2:19; Rim 6:10). Ova je zamisao naglašavana opet i opet ponovno kao:

1. naša odgovornost da hodamo kao što je On hodao (usp. 1. Iv 1:7)
2. naše moranje hodanja dostojno pozivu kojim smo bili pozvani (usp. Ef 4:1.17; 5:2).

Jednom kad spoznamo Krista u besplatnome oprostumu važno je da živimo život odgovornoga služenja (usp. Kol 2:12-14.20; 3:1-4; i 2. Kor 5:14-15).

▣ **“nego Krist živi u meni”** Za Isusa je često rečeno da obitava u vjernicima (usp. Mt 28:20; Iv 14:23 [Isus i Otac]; Rim 8:10; Kol 1:27). To je često povezano sa službom Svetoga Duha (usp. Rim 8:9.11; 1. Kor 3:16; 6:19; 2. Tim 1:14). Djelo Duha je veličanje i prikazivanje Sina u vjernicima (usp. Iv 16:7-15; Rim 8:28-29; Gal 4:19).

▣ **“i život kojeg sad živim u mesu”** [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:16: Meso \(sarx\).](#)

▣ **“ja živim po vjeri”** Grčki pojmovi *pistis* (IMENICA) i *pisteuō* (GLAGOL) mogu biti prevedeni kao “pouzdanje”, “povjerenje”, ili “vjera”, prvenstveno naglašavajući naše pouzdanje u Božju vjerodostojnost ili našu vjeru u Božju vjernost. [Vidjeti Posebne teme u Poslanici Galaćanima 1:5: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu \(827\); i: Vjera, povjerenje, ili pouzdanje \(pistis \[imenica\], pisteuō, \[glagol\], pistos \[pridjev\]\) u NZ-u.](#) Ova vjera naš je početni odaziv Božjim obećanjima, slijeden neprekidnim hodanjem u tim obećanjima. “Vjera” je korištena u tri smisla u NZ-u:

1. osobno pouzdanje
2. vjerodostojno življenje
3. referenca na tijelo kršćanske doktrine, kao u Djelima apostolskim 6:7; 13:8; 14:22; Poslanici Galaćanima 1:23; Judinjoj poslanici u stihovima 3 i 20.

Ovo može biti smjeranje na Knjigu proroka Habakuka 2:4 (usp. Rim 1:17; Gal 3:11; Heb 10:38).

▣ **“(u) Sina Božjega”** Neki drevni rukopisi MSS (tj. P⁴⁶, B, D, F, G) imaju “(u) u Boga i Krista”, ali Pavao ne koristi taj izričaj niti tvrdi da povjerenje u Boga donosi spasenje. Izričaj “(u) Sina Božjega” nađen je u MSS κ , A, C, D² i kod većine očeva Rane crkve. UBS⁴ daje mu ocjenu “A” (izvjesno).

▣ **“koji me je ljubio i dao Sebe Samoga za mene”** Ovo je srce nadomjesnog izmirenja (usp. Gal 1:4; Mk 10:45; Rim 5:6.8.10; Post 3:15; Iz 53:4-6).

2:21 “ako” Ovo uvodi još jedan PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE što pretpostavlja da je istinito s autorove točke gledišta ili za njegove književne svrhe. Netko bi mogao očekivati DRUGI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE. Ovo je dobar primjer PRVOGA RAZREDA KONDICIONALNE REČENICE za naglašavanje krive tvrdnje. Postoji samo jedan put do Boga – ne kroz Zakon, nego kroz vjeru u Kristovo dovršeno djelo (usp. Gal 3:21). Ako bi Zakon mogao donijeti spasenje, onda nije bilo potrebe da Krist umre!

▣ **“pravednost”** [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 2:14: Pravednost.](#)

▣ **“onda je Krist umro nepotrebno”** Ovo je teološki vrhunac Pavlova odbacivanja judaističkoga naglaska na ljudskoj izvedbi. Ako ljudska djelovanja mogu donijeti pravilan odnos s Bogom, onda nije postojala potreba da Krist umre! Međutim, i (1) SZ, posebice Knjiga o Sucima i povijest Izraela (usp. Neh 9) i (2) tekuća iskustva o marnim pravednicima kao što je

Pavao, pokazuju ljudsku nesposobnost da budu poslušni i odgovaraju na Božji Savez. Stari Savez, umjesto da je donio život, donio je smrt i osudu (usp. Gal 3). Novi Savez (usp. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38) donosi život kao milostivi dar od ljubećega Boga dajući vjerujućem, palom čovječanstvu novo srce, novi um, novi duh! Taj je dar jedino moguć kroz Kristovo žrtveno djelo. On je ispunio Zakon! On obnavlja prijelom odnosa (tj. oštećena slika Boga u ljudstvu iz Post 3 popravljena je i obnovljena!).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Zašto je toliko teško tumačiti ovo poglavlje?
2. Govori li Pavao omalovažavajuće o jeruzalemskim apostolima u stihovima 2, 6 i 9?
3. Zašto je situacija glede Tita bilo toliko važno pitanje u vezi sa Saborom u Jeruzalemu?
4. Tko su bili krivi učitelji? Što su oni ubacivali? Što je bio njihov cilj?
5. Zašto je Petrovo odbijanje jedenja s poganima bilo toliko osuđujuće u svjetlu Pavlova razumijevanja Evandjelja?
6. Odredite riječ “opravdanje”.
7. Odredite riječ “vjera”.
8. Kako se stihovi 19 i 20 odnose prema svojim okvirima?

GALAČANIMA 3

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Zakon ili vjera 3:1-6	opravdanje po vjeri 3:1-9	pozivanje na iskustvo 3:1-5 pozivanje na Abrahamovo iskustvo u Pismu 3:6-9	Zakon ili vjera 3:1-5 3:6-9	kršćansko iskustvo 3:1-5 svjedoci Pisma. Vjera i Zakon 3:6-9
3:7-14	Zakon donosi prokletstvo 3:10-14	3:10-14	3:10-12 3:13-14	prokletstvo doneseno Zakonom 3:10-14
Zakon i obećanje 3:15-20	nepromjenjivost obećanja 3:15-18 sinovi i baštinici	primjer iz Saveza s Abrahamom 3:15-18 istinska svrha Mojsijevskoga Zakona 3:19-20	Zakon i obećanje 3:15-18 3:19-20	Zakon nije poništio obećanje 3:15-18 svrha Zakona 3:19-22
robovi i sinovi (3:21 - 4:7) 3:21-22 3:23-25		3:21-22 3:23-26 pozivanje na jednakovrijednost krštenja	svrha Zakona (3:21 - 4:7) 3:21-22 3:23-25	dolazak vjere 3:23-29
3:26 - 4:7	3:26 - 4:7	3:27-29	3:26-29	

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#))

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Poglavlje 3 nastavlja književnu jedinicu započetu u Poslanici Galaćanima 2:15-21. U poglavljima 3 i 4 Pavao razvija teološke vidove svoga Evanđelja (ovo je razvijeno nadalje u Poslanici Rimljanima). Očito, judaisti su ga napadali osobno putem napadanja njegova propovijedanja.
- B. Građa poglavlja 3 lagano se razlikuje:
1. u Poslanici Galaćanima 3:1-5 Pavao poziva Galaćane na iskustva osobnoga spasenja. On koristi svoje osobno svjedočanstvo kao dokaz istine svoga Evanđelja u Galaćanima 1:10 - 2:21, ali ovdje koristi njihova osobna iskustva. On to čini s četiri ili pet retoričkih pitanja
 2. u Galaćanima 3:6-18 Pavao razvija Abrahamovo iskustvo iz Staroga saveza kao obrazac za iskustvo svih ljudi u području spasenja. On se posebice usredotočuje na Abrahama koji je primio opravdanje po milosti kroz vjeru prije i odvojeno od Mojsijevskoga Zakona. Ovo je poglavlje teološka preteča Poslanice Rimljanima!
- C. Pavao navodi Stari zavjet sedam puta u Poslanici Galaćanima 3:6-18:
1. Galaćanima 3:6 – Knjiga Postanka 15:6
 2. Galaćanima 3:8 – Knjiga Postanka 12:3
 3. Galaćanima 3:10 – Ponovljeni zakon 27:26 (također moguće i 28:58)
 4. Galaćanima 3:11 – Knjiga proroka Habakuka 2:4
 5. Galaćanima 3:12 – Levitski zakonik 18:5
 6. Galaćanima 3:13 – Ponovljeni zakon 21:23
 7. Galaćanima 3:16 – Knjiga Postanka 13:15 (također moguće i 22:18).
- Mogući razlozi proširene uporabe SZ-a bili su:
1. Pavao je želio da judaisti i pogani vide kako je njegovo Evanđelje bilo temeljeno i na SZ-u
 2. judaisti su koristili SZ u svome dokazivanju, prema tome, Pavao je činio isto tako.
- Moramo zapamtiti da je Pavlovo predstavljanje bilo uobličeno od: (1) tekuće židovske teologije i (2) naglasku na judaistima. Pavao dokaz nam je višeznačan jer ne poznajemo teologiju judaista i kako (tekstove, slikovite prikaze, metafore) su je oni predstavljali. Mi čitamo samo polovicu razgovora. Očito je da su ljudi SZ-a vidjeli Božji Zakon kao dar i blagoslov, ali židovski ga je legalizam izobličio!
- D. Zbog Pavlova žestokog napada na krivo tumačenje i primjenu Zakona od judaista, on izriče svrhu Mojsijevskoga zakonodavstva (stihovi 19-29). On dovršava to s dva pitanja (Gal 3:19 i 21). Mora biti rečeno da Pavao ovdje koristi pojam “zakon” na vrlo osobit način. Pavao je pobijao teologiju krivih učitelja (tj. da je Zakon sredstvo spasenja, usp. Rim 4:14). Mora se uravnotežiti ovo stajalište Zakona s Isusovom uporabom toga pojma u Evanđelju po Mateju 5:17-21. Zakon je dobar – Zakon je od Boga! Zakon je vječan (usp. Rim 7:7.12-14). [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 2:13: Pavlovo gledište o Mojsijevskome Zakonu.](#)
- E. Mojsijevski Zakon bio je poosobljen u dva smisla (usp. Gal 3:23-25; 4:1-2) što su bila poznata u grčko-rimskome svijetu:
1. Poslanica Galaćanima 3:23: “mi smo bili zatvoreni u zakon” - zakon kao tamničar
 2. Poslanica Galaćanima 3:24, “zakon je bio naš pratitelj” - Zakon kao dječji čuvar
 - a. Poslanica Galaćanima 4:2, “zaštitnici” - dječji čuvar od rođenja do dobi od 14 godina
 - b. Poslanica Galaćanima 4:2, “staratelj” - čuvar mlad eosobe od 14 do dobi od 25 godina.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:1-5

¹Vi budalasti Galaćani, tko je općinio vas, pred čijim je očima Isus Krist bio javno oslikan kao razapet? ²Ovo je jedina stvar što želim doznati od vas: jeste li primili Duha po djelima Zakona, ili po slušanju s vjerom? ³Jeste li vi toliko budalasti? Započevši Duhom, sad bivate usavršeni mesom? ⁴Jeste li trpjeli toliko stvari uzalud – ako to uistinu bijaše uzalud? ⁵Tako onda, radi li On koji vas opskrbljuje s Duhom i čini čudesa među vama, čini li to po djelima Zakona, ili po slušanju s vjerom?

3:1. 3

NASB, NKJV, NRSV, TEV
NJB

“Vi budalasti Galaćani”
“jeste li vi ljudi u Galaciji ljudi”

Ovo je pojam “um /razum” [*nous*] s ALFA PRIVATIVOM što je prevedeno “budalasti” (usp. Lk 24:25). Pavao snažno tvrdi kako oni nisu razmišljali jasno kroz zaplete krivih učenja judaista (usp. Gal 1:6). Kao što to uvijek biva, ovi su krivi učitelji morali biti jake, darovite, logičke osobnosti!

▣ “tko je općinio vas” Uporaba JEDNINSKE ZAMJENICE “tko” može biti način isticanja jednoga glavnog krivog učitelja na kojeg se Pavao pozivao (usp. Gal 5:7.10). Ali ovo može biti previše učitavanja u ovaj okvir budući je MNOŽINA upotrijebljena u Poslanici Galaćanima 5:12.

Ovdje “općinio” je slično metafori za umnu zbrku, iako neki znanstvenici vide to u ovome okviru kao SZ-no smjeranje na “zlo oko” (usp. Pnz 15:9; 28:54; Izr 23:6; 28:22; Mt 20:15; Mk 7:22).

▣ “pred čijim je očima Isus Krist bio javno oslikan” Papirus u koine grčkom nađen u Egiptu (usp. Moulton i Milligan, *The Vocabulary of the Greek Testament*) pokazao je da “javno oslikan” znači: (1) “jasno oslikati” ili (2) službeno zakonsko izvješće poslano javno. Ova je metafora bila korištena o Pavlovu jasnome učenju i propovijedanju o Osobi i djelu Isusa Krista. Očevidno, galacijske crkve okrenule su se od Pavlova učenja na židovski legalizam.

▣ “kao razapet” Ovdje je “razapet” PERFEKT PASIVNOGA PARTICIPA što podrazumijeva da Isus ostaje razapet Bog. Ovo može biti naslov za “Razapet” (usp. Mt 28:5; Mk 16:6; 1. Kor 1:23; 2:2). Kad budemo vidjeli Njega, On će još uvijek imati znakove Svoga raspeća. Oni su sad simboli Njegove pobjede!

PASIVNO STANJE može govoriti o Bogu Ocu kao istinskome posredniku u žrtvovanju Sina (usp. Iz 53:10; Iv 3:16; 2. Kor 5:21).

3:2 “jeste li primili Duha” Primanje Duha nije drugostupanjski čin milosti (tj. Djela 8:14-17); događa se kad netko postaje kršćaninom (usp. Rim 8:9). Ili netko ima Duha ili on/ona nije kršćanin. Duh ovdje viđen je kao znak Novoga doba o kojem govori Knjiga proroka Jeremije 31:31-34. Ovdje “primili Duha” još je jedan način izricanja “primili Evanđelje”. Izvan te točke u Poslanici Galaćanima, Pavao spominje Svetoga Duha šesnaest puta. Pavao i Ivan razvijaju teologiju o Duhu više negoli ikoji drugi NZ-ni autori.

▣

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“po djelima Zakona, ili po slušanju s vjerom”
“po djelima zakona, ili slušanju o vjeri”
“po činjenju djela zakona ili po vjerovanju što ste čuli”
“po činjenju onoga što Zakon zahtijeva, ili po slušanju i vjerovanju Evanđelju”
“bijaše zbog vršenja Zaka to što ste primili Duha, ili zbog toga jer ste vjerovali ono što vam je bilo propovijedano”

Ovdje “vjerom” [*pistis*] koristi se ponavljajuće u ovome poglavlju i može biti protumačeno ili prevedeno u engleskome kao “vjera”, “pouzdanje”, ili “uvjerenje”. [Vidjeti Posebne teme u Poslanici Galaćanima 1:5: Vjera, povjerenje, ili pouzdanje \(pistis \[imenica\], pisteuō, \[glagol\], pistos \[pridjev\]\) u NZ-u; i: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu \(אמת\)](#). Engleske zamisli o vjerovanju i pouzdanju vrlo su slične (usp. Gal 2:26; 3:2.6.7.8.9.11.12.14.22, i 26).

3:3 “Jeste li vi toliko budalasti” Ovo je isti pojam kao u stihu 1.

▣

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“Započevši Duhom, sad bivate usavršeni mesom”
“Započevši u Duhu, jeste li sad učinjeni savršenima po mesu”
“Počevši s Duhom, završavate li sad s mesom”
“Vi ste započeli Božjim Duhom; želite li sad završiti svojom vlastitom snagom”
“Jeste li budalasti dovoljno da završite vanjskim promatranjem onoga što ste započeli u Duhu”

Gramatička GRAĐA ove druge kratke rečenice može biti razumjeta kao: (1) SREDNJE STANJE (NRSV, TEV, JB) ili (2) PASIVNO STANJE (NASB, NKJV). SREDNJE stanje naglasilo je kako su djela Galaćana bila PASIVNA bez naglašavanja vanjskoga posrednika. SREDNJE stanje odgovara okviru bolje. Galaćani su pokušavali dovršiti svoje spasenje vlastitim

naporima u ispunjavanju Mojsijevskoga Zakona. I naše spasenje i zrelost određeni su milošću kroz vjeru! Dva znakovita pojma u ovome izričaju također su upotrijebljena zajedno u Poslanici Filipljanima 1:6. Ostatak Pavlova dokazivanja usredotočit će se na činjenici da su vjernici potpuni i zreli u Isusu Kristu i samo u Kristu.

Pavlova izjava u Galaćanima 3:3 ne podrazumijeva kako vjernici ne rade odabire o tome kako će živjeti. Spasenje je odaziv na Božju prvotnu milost; tako je dakle, također, kršćanski život nastavljanje odaziva na vodstvo Duha pokajanjem, vjerom, poslušnošću, i ustrajnošću. To je napredujuća Kristo-sličnost (usp. Gal 5:1 - 6:10)!

Za “mesom” [vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:16: Meso \(sarx\).](#)

3:4

NASB

NKJV

NRSV

TEV

NJB

“Jeste li trpjeli toliko stvari uzalud”

“Jeste li trpjeli toliko mnogo stvari uzalud”

“Jeste li iskusili toliko mnogo ni za što”

“Zar vam sve vaše iskustvo ne znači baš ništa”

“Jesu li sve dobrote što ste primili bile protraćene”

Pojam “trpjeli” može upućivati na:

1. fizičko trpljenje (nemamo zapis o crkvama u južnoj Maloj Aziji koje su iskusile židovska progona kao u Djelima 14:2.5.19.22)
2. emocionalni prevrat u njihovu obraćenju
3. u grčkoj književnosti pojam može uputiti na “dobrobiti” (usp. Magill *NT TransLine*, str. 688).

▣ **“ako to uistinu bijaše uzalud”** Ovo je TREĆI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE. Postoje dvije teorije o ovome izričaju: (1) može se odnositi na Poslanicu Galaćanima 1:16 (tj. Pavlova služba za pogane) ili (2) može se odnositi na Pavlov neprekidni dokaz o duhovnoj jalovosti pouzdanja u ljudsku izvedbu Mojsijevskoga Zakona. Ako se oni okreću na ljudski napor onda im Kristova milost neće pomoći (usp. Gal 4:11; 5:2-4; 1. Kor 15:2).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Potreba za ustrajnošću.](#)

POSEBNA TEMA: POTREBA ZA USTRAJNOŠĆU

Teško je objasniti odnos biblijske doktrine prema životu kršćanina zato jer su iznesene u tipičnim istočnjačkim dijalektalnim parovima ([vidjeti Posebnu temu dolje: Istočnjačka književnost \[biblijski paradoksi\]](#)). Ovi parovi izgledaju oprečni, ipak oba su biblijska. Zapadni kršćani imaju stremljenje odabiru jedne istine i zanemarivanju ili podcjenjivanju oprečne istine. Dopustite mi to slikovito pokazati.

- A. Je li spasenje početna odluka o pouzdanju u Isusa ili doživotna obaveza za učenje?
- B. Je li spasenje izbor pomoću milosti suverenoga Boga ili vjerujućeg čovječanstva i opetovani odgovor na Božansku ponudu?
- C. Je li spasenje, jednom primljeno, nemoguće izgubiti, ili postoji potreba za neprekidnom ustrajnošću?

Pitanje o ustrajnosti bilo je prijeporno kroz crkvenu povijest. Poteškoća započinje s prividno sukobljavajućim odlomcima u NZ-u.

- A. Tekstovi o jamstvu:
 1. Isusove izjave (Iv 6:37; 10:28-29)
 2. Pavlove izjave (Rim 8:35-39; Ef 1:13; 2:5.8-9; Fil 1:6; 2:13; 2. Sol 3:3; 2. Tim 1:12; 4:18)
 3. Petrove izjave (1. Pt 1:4-5)
- B. Tekstovi o potrebi ustrajnosti:
 1. Isusove izjave (Mt 10:22; 13:1-9.24-30; 24:13; Mk 13:13; Iv 8:31; 15:4-10; Otk 2:7.17.26; 3:5.12.21)
 2. Pavlove izjave (Rim 11:22; 1. Kor 15:2; 2. Kor 13:5; Gal 1:6; 3:4; 5:4; 6:9; Fil 2:12; 3:18-20; Kol 1:23; 2. Tim 3:2)
 3. izjave autora Poslanice Hebrejima (2:1; 3:6.14; 4:14; 6:11)
 4. Ivanove izjave (1. Iv 2:6; 2. Iv 9)
 5. Očeva izjava (Otk 21:7).

Biblijsko spasenje proizlazi iz ljubavi, milosrđa, i milosti suverenoga Trojedinog Boga. Nijedan čovjek ne može biti spašen bez početnoga podstreka Duha (Iv 6:44.65). Božanstvo dolazi prvo i postavlja raspored, ali zahtijeva ljudski odaziv u vjeri i pokajanju, oboje i početno i neprekidno. Bog radi s čovječanstvom u zavjetnom odnosu. Postoje povlastice i odgovornosti!

Spasenje je ponuđeno svim ljudima. Isusova smrt bavi se s poteškoćom grijeha paloga Stvorenja! Bog je osigurao način i želi da se svi stvoreni u Njegovoj slici odazovu na Njegovu ljubav i opskrbu u Isusu.

Želite li više čitati o tome predmetu iz ne-kalvinističke točke gledišta, vidjeti:

1. Dale Moody, *The Word of Truth*, Eerdmans, 1981. (str. 348-365)
2. Howard Marshall, *Kept by the Power of God*, Bethany Fellowship, 1969.
3. Robert Shank, *Life in the Son*, Westcott, 1961.

U ovome području Biblija naslovljava dvije različite poteškoće: (1) uzimanje jamstva kao dozvolu da se živi besplodan, sebičan život i (2) ohrabivanje onih koji se bore sa službom i osobnim grijehom. Poteškoća je ta što krive skupine govore krivu poruku i grade teološke sustave na ograničenim biblijskim odlomcima. Neki kršćani očajnički trebaju poruku o jamstvu, dok drugi trebaju stroga upozorenja o ustrajnosti! U kojoj ste vi skupini?

3:5 “Tako onda, radi li On koji vas opskrbljuje s Duhom” Božja opskrba Duhom referenca je na početno spasenje (usp. Gal 3:14; Rim 8:9).

PARTICIP je PREZENT AKTIVNI, također korišten o Božjoj opskrbi u 2. Poslanici Korinćanima 9:10. Ranije uporabe te riječi predlažu značenje “obasipati” ili “besplatno darovati”.

▣ **“i čini čudesa među vama”** Ovo je također PREZENT AKTIVNOGA PARTICIPA što može naznačiti nastavljanje učinka:

1. čuda u njihovu spasenju
2. pratećih znakova i čudesa što potvrđuju Evandjelje
3. duhovnih darova (usp. 1. Kor 12) što su bili očitovani unutar galacijskih kongregacija.

Prevoditelji se ne slažu bi li ovaj izričaj trebalo čitati “u vama”, govoreći o pojedincima, ili “među vama”, što govori “u vašim umovima”, govoreći o crkvi.

Je li Bog milosrdno dao Svoje blagoslove zato jer su oni vršili Zakon Mojsijev? Ne! Ova su čudesa bila Božja potvrda istinitosti Evandjelja kojeg su primili milošću kroz vjeru.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:6-9

⁶Čak tako Abraham POVJEROVA BOGU, I TO MU BIJAŠE UBROJENO KAO PRAVEDNOST. ⁷Stoga, budite sigurni da su oni koji su od vjere sinovi Abrahama. ⁸Pismo, predviđevši da će Bog opravdati pogane po vjeri, propovijedalo je evandjelje prije toga Abrahamu, govoreći: “SVI NARODI BIT ĆE BLAGOSLOVLJENI U TEBI.” ⁹Tako onda oni koji su od vjere blagoslovljeni su s Abrahamom, vjernikom.

3:6 “Čak tako Abraham” Stihovi 6-9 proširuju primjer Abrahama, duhovnoga i rasnoga oca židovskoga naroda. Krivi učitelji mogli su koristiti Abrahama kao primjer o nekome tko je povjerovao Bogu i onda kasnije bio obrezan. To objašnjava zašto ovdje nije razvijen Pavlov dokaz zapisan u Poslanici Rimljanima 4. Abraham je obrazac o tome kako svi ljudi dolaze Bogu (usp. LXX za Post 15:6). Spasenje i ispravan stav s Bogom uvijek je bilo milošću kroz vjeru. Ovo nije bila nova poruka!

“Čak tako”, Curtis Vaughan, u *A Study Guide Commentary*, daje osvrt kako ovaj izričaj podrazumijeva da kao što je Abraham bio učinjen pravednim pred Bogom milošću kroz vjeru, tako su, također, Galaćani (str. 61). Načelo vjere prošireno je na sve koji imaju vjeru u Poslanici Galaćanima 3:7.9; čak i na pogane, Galaćanima 3:8!

Nečiji odnos s Abrahamom nije bio određen: (1) fizičkom lozom (Izrael) ili (2) fizičkim znakom (obrezanje, usp. Rim 2:28-29), nego milošću (usp. Gal 3:18) kroz vjeru (usp. Ef 2:8-9)!

▣ **“POVJEROVA”** [Vidjeti Posebne teme u Poslanici Galaćanima 1:5: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu \(אֱמוּנָה\); i: Vjera, povjerenje, ili pouzdanje \(πίστις \[imeneical, pisteuō, \[glagoll\], pistos \[pridjevl\] u NZ-u.](#)

▣ **“TO MU BIJAŠE UBROJENO KAO PRAVEDNOST”** Ovo je navod iz Septuaginte u Knjizi Postanka 15:6. “Ubrojeno”, AORIST PASIVNOGA GLAGOLA, trgovački je pojam što znači “napraviti polog na nečijem računu” (usp. Rim 4:3.9.22). [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 2:14: Pravednost.](#) Božja opravdanost bila je dana Abrahamu zbog Božje ljubavi i Abrahamove vjere da će mu Bog dati baštinu. Navod Knjige Postanka 15:6 dolazi iz Septuaginte. Pavao navodi Zakon Mojsija nekoliko puta ([vidjeti Okvirne uvide, C](#)) kako bi pojačao svoj dokaz. Budući su krivi učitelji koristili Zakon kako bi napravili svoj dokaz, Pavao je koristio istu tehniku kako bi im dokazao da su u krivu. Pisanja Mojsija (Post – Pnz) bila su većinom autoritativni odjeljak Hebrejskoga kanona za judaiste prvoga stoljeća judaizma.

3:7 “budite sigurni da su oni koji su od vjere sinovi Abrahama” Ova je izjava glavna istina ove okvirne jedinice. Ta objava trebala je zapanjiti židovski usmjerene krive učitelje. Na ovu se istinu (tj. Židovi nisu bili u pravilnome odnosu s Bogom zbog njihova etničkoga podrijetla) smjera u poruci Ivana Krstitelja (usp. Lk 3:8) i posebice u Isusovim riječima u Evanđelju po Ivanu 8:37-59. Ta teološka istina razvijena je od Pavla u Poslanici Galaćanima 3:14.29 i Rimljanima 2:28-29. Da su Abrahamovi sinovi može se reći po tome:

1. u koga se pouzdaju i koga poznaju (osobni odnos s Isusom)
2. kako žive (Kristo-sličnost), ne samo po tome tko su njihovi roditelji (pretci).

3:8 “Pismo, predvidjevši da će Bog opravdati pogane po vjeri” Ovaj hebrejski idiom potvrđuje punu nadahnutost SZ-a. U ovome stihu Pismo je poosobljeno dva put. Vidjeti bilješku u Poslanici Galaćanima 4:30.

Spasenje svih ljudi uvijek je bio Božji naum (usp. Post 3:15; 12:3; Izl 19:5-6). Postoji samo jedan Bog i svi su ljudi stvoreni u Njegovoj slici (Post 1:26-27; 5:1; 9:6), prema tome, On ljubi svakoga (usp. Ez 18:32; Iv 3:16; 1. Tim 2:4; 2. Pt 3:9). Sveopća Božja ljubav, što uključuje i pogane, jasno je vidljiva u Knjizi proroka Izaije (usp. Iz 2:2-4; 45:21-25; 56:1-8; 60:1-3).

Mehanizam ove sveopće dostupnosti spasenja je Božja milost kroz:

1. Kristovo djelo
2. privlačenje Duha
3. ljudski odaziv u vjeri (usp. Ef 2:8-9)
4. što ishodi u Kristo-sličnosti (Gal 3:10).

▣ **“propovijedalo je evanđelje prije toga”** Ovaj engleski izričaj prevodi jedno djelo u grčkome (*proeuangelisato*, AORIST SREDNJEGA [deponent] INDIKATIVA):

1. *pro* – prije
2. *eu* – dobro
3. *angelia* – poruka /vijesti
4. *euangelizomai* – znači propovijedati
5. sve zajedno znači “propovijedati dobru poruku ranije”.

Nađen je jedino ovdje u NZ-u. On opisuje da je Božja ljubav za sve ljude bila otkrivena Abrahamu u prvotnome pozivanju njega (tj. Post 12:3). Evanđelje (*euangelion*) ima korijene u pisanjima Mojsija.

▣ **“SVI NARODI BIT ĆE BLAGOSLOVLJENI U TEBI”** Ovdje Pavao navodi Božje obećanje Abrahamu, zapisano u Knjizi Postanka 12:3; 18:18; 22:18; 26:4. Oblik hebrejskoga GLAGOLA može biti:

1. PASIVNI oblik, “bit će blagoslovljeni” (usp. Post 18:18; 28:14)
2. SREDNJI REFLEKSIVNI oblik, “blagoslovit će same sebe” (usp. Post 22:16-18; 26:4).

Međutim, u Septuaginti i Pavlovu navodu, to je PASIV, a ne SREDNJI oblik. U ovome tekstu Pavao usložnjuje Postanak 12:3 s 18:18 iz Septuaginte. Spasenje svih ljudi stvorenih u Božjoj slici uvijek je bio Božji naum! [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:2: YHWH-in vječni iskupiteljski naum.](#)

3:9

NASB

“oni koji su od vjere blagoslovljeni su s Abrahamom, vjernikom”

NKJV

“oni koji su od vjere blagoslovljeni su s vjerujućem Abrahamom”

NRSV

“oni koji vjeruju blagoslovljeni su s Abrahamom koji povjerova”

TEV

“Abraham povjerova i bijaše blagoslovljen; tako svi koji vjeruju blagoslovljeni su kao što on bijaše”

NJB

“Oni dakle koji se oslanjaju na vjeru primaju isti blagoslov kao Abraham, čovjek vjere”

PRIJEDLOG “*syn*”, u značenju “zajedničko sudjelovanje s”, pokazuje blisku poistovjećenost između Abrahama i svih onih koji imaju vjeru u Boga. Opis Abrahama kao “vjernog” ili “vjerujućeg” naglašava da je Abraham vjerovao Bogu pouzdajući se u Njegovo obećanje. NZ-na vjera također znači pouzdanje u vjerodostojnost Boga i Njegovih obećanja. Međutim, sjetite se da Abraham nije imao savršenu vjeru, on je također, nastojao pomoći Bogu ispuniti Njegovo obećanje tako što je prirodno imao dijete s Hagarom (usp. Post 16). Ne radi se o savršenoj vjeri čovječanstva, nego o subjektu njihove vjere.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:10-14

¹⁰Jer mnogi su od djela Zakona pod prokletstvom; jer pisano je: “PROKLET JE SVATKO TKO SE NE PRIDRŽAVA SVIH STVARI ZAPISANIH U KNJIZI ZAKONA DA IH IZVRŠI.” ¹¹Sad da nitko nije opravdan po Zakonu pred Bogom jasno je; jer: “PRAVEDAN ČOVJEK ŽIVJET ĆE PO VJERI.” ¹²Međutim, Zakon nije od vjere; suprotno: “ON TKO IH VRŠI ŽIVJET ĆE OD NJIH.” ¹³Krist nas je iskupio od prokletstva Zakona, postavši prokletstvom za nas – jer pisano je: “PROKLET JE SVATKO KOJI VISI NA DRVU” - ¹⁴zato da u Kristu Isusu blagoslov Abrahama može doći na pogane, tako da mi možemo primiti obećanje Duha kroz vjeru.

3:10

NASB “Jer mnogi su od djela Zakona pod prokletstvom”
NKJV “Jer mnogi su od djela zakona pod prokletstvom”
NRSV “Jer svi koji se oslanjaju na djela zakona su pod prokletstvom”
TEV “Oni koji ovisi o poslušnosti Zakonu žive pod prokletstvom”
NJB “oni koji se oslanjaju na držanje Zakona su pod prokletstvom”

U narednom koraku u dokazivanju, Pavao se kreće od Abrahama na stroge zakonske zahtjeve Mojsijevskoga Zakona. Dokaz izaziva lošu teologiju judaista. Pouzdanje u privrženost Zakonu karakteriziralo je farizeje Isusova vremena (usp. Rim 10:2-5). Pavao je tvrdio da je samo-napor kako bi se polučio pravilan odnos s Bogom cesta k prokletstvu (usp. Gal 2:16). Pavao je dobro poznao tu cestu! Iako Pavao prvenstveno upućuje na Mojsijevski Zakon, uputa je na “zakon” općenito ili ljudski napor pomoću nekoga vanjskog moralnog mjerila. Koje mjerilo nije važno – sržna istina je da palo čovječanstvo ne može tvrditi kako njihovo moralno postignuće zaslužuje proihvaćanje od Boga. Ovaj pristup nazivamo samo-pravedan legalizam. Živ je i dobar i napreduje među religioznim ljudima!

▣ “jer pisano je: ‘PROKLET JE SVATKO TKO SE NE PRIDRŽAVA SVIH STVARI ZAPISANIH U KNJIZI ZAKONA DA IH IZVRŠI’” Ovo smjera na Ponovljeni zakon 27:26 i 28:58 i dalje. Iako se riječ “svih” ne pojavljuje u Ponovljenome zakonu 27:26, pojavljuje se u Ponovljenome zakonu 28:58. Na prokletstvo Zakona smjera se u Evanđelju po Ivanu 7:49. Ako netko krši zakon (nakon *Bar Micve*) na jedan način, čak na samo jedan, on pada pod osudu Zakona (usp. Jak 2:10; Gal 5:3). SZ-ni Zakon postao je smrtna kazna za sve ljude (Kol 2:14). Bog je rekao: “duša koja griješi, zasigurno će umrijeti” (usp. Ez 18:4.20). Sva su Adamova djeca griješila! Zakon, kao sredstvo pravilnoga odnosa s Bogom, primjenjiv je jedino za onoga koji nikad nije počinio grijeh. Poteškoća s ovim jeste ta da svi su zgriješili i lišeni su slave Božje (usp. Rim 3:9-18.22.23; 11:32).

3:11

NASB “jer: ‘PRAVEDAN ČOVJEK ŽIVJET ĆE PO VJERI’”
NKJV “Pravičan će živjeti od vjere”
NRSV “Onaj tko je pravedan živjet će od vjere”
TEV “On tko je ispravan s Bogom kroz vjeru živjet će”
NJB “pravedan čovjek nalazi život kroz vjeru”

Ovdje Pavao navodi Knjigu proroka Habakuka 2:4 (usp. Rim 1:17 i Heb 10:38). Prilično višeznačan stih, Habakuk 2:4, razumjet je na nekoliko različitih načina:

1. Masoretski tekst ima: “pravednik će živjeti od svoje vjere /vjernosti”
2. Septuaginta ima: “pravednik će živjeti na temelju moje (Božje) vjernosti”
3. Pavlova uporaba daje prednost pravednosti temeljenoj na vjeri kroz Krista nasuprot pravednosti temeljenoj na djelima kroz Mojsijevski Zakon (usp. Gal 3:12, što navodi Lev 18:5).

Može postojati prikriveno smjerenje na Knjigu Postanka 15:6 jer i Habakuk 2:4 i Postanak 15:6 sadrže ista dva ključna pojma: “vjera” i “pravednost”.

[Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:5: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu \(אמנ\).](#)

3:12

NASB, NKJV “Zakon nije od vjere”
NRSV “Zakon ne počiva na vjeri”
TEV “Zakon ne ovisi o vjeri”
NJB “Zakon čak nije temeljen na vjeri”

Ovdje je temeljna pretpostavka! Po pitanju pravilnoga odnosa (spasenje) s Bogom, odabir je vjera ili zakon, ne vjera i zakon. Judaisti su okrenuli vjeru u Boga u pravila od Boga. Čak u SZ-u pojedinac Izraelac bio je jedino pravedan po

osobnoj vjeri u YHWH-u. Nikad nisu svi Izraelci bili u pravilnome odnosu s Bogom zbog svoga podrijetla od Abrahama (usp. Iv 8:31-59).

▣ **“suprotno: ‘ON TKO IH VRŠI ŽIVJET ĆE OD NJIH’”** Ovo navođenje dolazi iz Levitskoga zakonika 18:5 (usp. Rim 10:25), naglašavajući važnost vršenja zapovijedi Božjih (tj. Mojsijevski Zakon). Međutim, SZ je povijest nesposobnosti čovječanstva da vrši Zakon (usp. Neh 9). SZ naglašavao je duhovnu potrebu paloga ljudstva (usp. Gal 3:19.22). Prema tome, bio je uveden drugi način za spasenje, što je ustvari, uvijek bio Božje sredstvo spasenja: ne ljudski napor, nego vjera (usp. Hab 2:4). Spasenje po milosti kroz vjeru sržnost je Novoga Saveza (Jer 31:31-34; Ez 36:22-36; Djela 2; Rim 4; Ef 2:8-9).

3:13 “Krist nas je iskupio” Ovdje Pavao upućuje na Kristovo zamjensko izmirenje. On je kupio za nas ono što mi ne bismo mogli kupiti za sebe (usp. Iz 53; Mk 10:45; 2. Kor 5:21). Pojam “iskupio” ili “otkupio” znači “otkupiti nekoga iz ropstva” ili “zatočeništva” (usp. Djela 20:28; 1. Kor 6:20; 7:23; 1. Pt 1:18-19).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Otkupnina /iskupljenje.](#)

POSEBNA TEMA: OTKUPNINA /ISKUPLJENJE

I. STARI ZAVJET

A. Postoje prvenstveno dva hebrejska zakonska pojma što izražavaju ovu zamisao:

1. *Ga'al* (BDB 145, I), što u osnovi znači “biti slobodan od plaćanja cijene”. Oblik pojma *go'el* dodaje zamisli osobnoga posrednika, uobičajeno člana obitelji (tj. srodnika iskupitelja). Ovaj kulturološki vid prava da se natrag otkupe predmeti, životinje, zemlja (usp. Lev 25; 27), ili rođaci (usp. Ruta 4:14; Iz 29:22) teološki je prenijeto na YHWH-ino oslobođenje Izraela iz Egipta (usp. Izl 6:6; 15:13; Ps 74:2; 77:15; Jer 31:11). On postaje “Iskupitelj” (usp. Job 19:25; Ps 19:14; 78:35; Izr 23:11; Iz 41:14; 43:14; 44:6.24; 47:4; 48:17; 49:7.26; 54:5.8; 59:20; 60:16; 63:16; Jer 50:34).
2. *Padah* (BDB 804), što u osnovi znači “osloboditi” ili “spasiti”:
 - a. iskupljenje prvorodca (Izl 13:13.14 i Br 18:15-17)
 - b. fizičko iskupljenje suprotstavljeno je duhovnome iskupljenju (Ps 49:7.8.15)
 - c. YHWH će iskupiti Izraela od njegova grijeha i pobune (Ps 130:7-8).

B. Teološka zamisao uključuje nekoliko povezanih stavaka:

1. postoji potreba, ropstvo, gubitak, kazna zatvora:
 - a. fizičko
 - b. društveno
 - c. duhovno (usp. Ps 130:8)
2. cijena mora biti plaćena za slobodu, odrješenje, i obnovu:
 - a. naroda Izraela (usp. Pnz 7:8)
 - b. pojedinca (usp. Job 19:25-27; 33:28)
3. netko mora djelovati kao posrednik i dobrotvor. U *ga'al* taj jedan je uobičajeno član obitelji ili bliski rođak (tj. *go'el*, BDB 145)
4. YHWH često Sâm Sebe opisuje u obiteljskim pojmovima:
 - a. Otac
 - b. Suprug /Muž
 - c. Bliski rođak Iskupitelj /Osvetnik.Iskupljenje je bilo osigurano osobnim posredovanjem YHWH; cijena je bila plaćena, i iskupljenje ostvareno!

II. NOVI ZAVJET

A. Postoji nekoliko pojmova korištenih za prijenos teološke zamisli:

1. *Agorazō* (usp. 1. Kor 6:20; 7:23; 2. Pt 2:1; Otk 5:9; 14:3-4). Ovo je trgovački pojam što odražava plaćenu cijenu za nešto. Mi smo krvlju-kupljeni ljudi koji ne nadziru svoje vlastite živote. Mi pripadamo Kristu.
2. *Exagorazō* (usp. Gal 3:13; 4:5; Ef 5:16; Kol 4:5). Ovo je također trgovački pojam. On odražava Isusovu nadomjesnu smrt za našu korist. Isus je podnio “prokletstvo” temeljeno na izvedbi zakona (tj. Mojsijevski Zakon, usp. Ef 2:14-16; Kol 2:14), što grješno čovječanstvo ne može ispuniti. On

- je podnio prokletstvo (usp. Pnz 21:23) za sve nas (usp. Mk 10:45; 2. Kor 5:21)! U Isusu, Božja pravda i ljubav spojeni su u potpuni oprost, prihvaćanje, i pristup!
3. *Luō*, “osloboditi”:
 - a. *Lutron*, “cijena plaćena” (usp. Mt 20:28; Mk 10:45). Ovo su snažne riječi iz vlastitih Isusovih usta vezano na svrhu Njegova dolaska, da bude Spasitelj svijeta plaćanjem duga za grijeh kojeg On nije dugovao (usp. Iv 1:29)
 - b. *Lutroō*, “odriješiti”:
 - (1) iskupiti Izraela (Lk 24:21)
 - (2) dati Sámog Sebe za iskupljenje i očišćenje naroda (Tit 2:14)
 - (3) biti bezgriješni nadomjestak (1. Pt 1:18-19)
 - c. *Lutrōsis*, “iskupljenje”, “oslobođenje”, ili “odriješenje”:
 - (1) Zaharijino proročanstvo o Isusu, Evanđelje po Luki 1:68
 - (2) Anina molitva Bogu za Isusa, Evanđelje po Luki 2:38
 - (3) Isusovo bolje, jednom ponuđeno žrtvovanje, Poslanica Hebrejima 9:12
 4. *Apolytrōsis*:
 - a. iskupljenje kod Drugoga dolaska (usp. Djela 3:19-21):
 - (1) Evanđelje po Luki 21:28
 - (2) Poslanica Rimljanima 8:23
 - (3) Poslanica Efežanima 1:14; 4:30
 - (4) Poslanica Hebrejima 9:15
 - b. iskupljenje u Kristovoj smrti:
 - (1) Poslanica Rimljanima 3:24
 - (2) 1. Poslanica Korinćanima 1:30
 - (3) Poslanica Efežanima 1:7
 - (4) Poslanica Kološanima 1:14.
 5. *Antilytron* (usp. 1. Tim 2:6). Ovo je ključni tekst (kao što je Tit 2:14) što povezuje Isusovu nadomjesnu smrt na križu. On je jedna i jedina prihvatljiva žrtva, jedan koji je umro za “sve” (usp. Iv 1:29; 3:16-17; 4:42; 1. Tim 2:4; 4:10; Tit 2:11; 2. Pt 3:9; 1. Iv 2:2; 4:14).
- B. Teološka zamisao u NZ-u
1. Čovječanstvo je zarobljeno u grijeh (usp. Iv 8:34; Rim 3:10-18; 6:23).
 2. Robovanje čovječanstva grijehu bilo je otkriveno SZ-nim Mojsijevskim Zakonom (usp. Gal 3) i Isusovom Propovijedi na gori (usp. Mt 5 - 7). Ljudska činidba postala je smrtna osuda (usp. Kol 2:14).
 3. Isus, bezgriješno Janje Božje, došao je i umro umjesto nas (usp. Iv 1:29; 2. Kor 5:21). Mi smo očišćeni od grijeha kako bismo mogli služiti Bogu (usp. Rim 6).
 4. Suzvučjem su obojica i YHWH i Isus “bliski srodnik” koji djeluju u našu korist. Ovo nastavlja obiteljske metafore (tj. otac, suprug /muž, sin, brat, bliski srodnik).
 5. Iskupljenje nije bila cijena plaćena Sotoni (tj. srednjovjekovna teologija), nego pomirenje Božje riječi i Božje pravde s Božjom ljubavlju i potpuno pribavljenje u Kristu. Na križu mir je bio obnovljen, pobuna ljudi oprostena, slika Božja u čovječanstvu sad je opet u potpunosti djelotvorna u prisnome zajedništvu!
 6. Ipak postoji još uvijek budući vid iskupljenja (usp. Rim 8:23; Ef 1:14; 4:30), što uključuje uskrsnuće naših tijela i osobnu prisnost s Trojedinim Bogom. Naša uskrsnuta tijela bit će kao Njegovo (usp. 1. Iv 3:2). On je imao fizičko tijelo, ali s van - dimenzijskim vidom. Teško je odrediti paradoks 1. Poslanice Korinćanima 15:12-19 s 1. Poslanicom Korinćanima 15:35-58. Očito postoji fizičko, zemaljsko tijelo, i postojat će nebesko, duhovno tijelo. Isus je imao oba!

▣ (3:13) “od prokletstva Zakona, postavši prokletstvom za nas” Ovaj stih navodi Ponovljeni zakon 21:23 što se koristio za opis nekoga tko je bio već ubijen i onda javno obješen ili nabijen na kolac kao čin javnoga poniženja. Taj neprimjeren pogreb bio je tumačen kao prokletstvo od Boga (usp. Iz 53:4.10). Isusovo raspeće kao bezgriješni nadomjestak znači da je On uzeo prokletstvo Zakona na Sebe za nas (usp. 2. Kor 5:21; Fil 2:8). Ova istina nadvladava – On je postao prokletstvo za nas! On je ispunio zakon Sám, ali umro je pod prokletstvom u našu korist (usp. Iz 53) i time uništio njegovu snagu (usp. Kol 2:14).

3:14 Dvije NAMJENSKE KRATKE REČENICE u Poslanici Galaćanima 3:14 služe za opis Božje svrhe u pozivu Abrahamu:

1. dovesti neznabošce u blagoslove koje je uživao Izrael kroz obećanje Abrahamu (usp. Post 12:3; Gal 3:8-9)
2. kako kroz vjeru svi mogu primiti Duha koji je bio obećani znak Novoga doba.

Iskustvo Pentekosta bilo je znak apostolima da je Novo doba osvanulo. Primanje Duha metafora je za spasenje (usp. Gal 3:1; Lk 24:49; Djela 1:4; Rim 8:9).

Postoje dvije riječi očevidno zbunjujuće u ovome stihu u nekima drevnim grčkim rukopisima:

1. blagoslov (*eulogiau*) Abrahamu
2. obećanje (*epaggelian*) Duha.

Drevni papirusni rukopis P⁴⁶ (pisan oko godine 200) i uncijalni rukopis Bezae (D, peto stoljeće) imaju “blagoslov” dva put, ali velika većina drugih drevnih svjedoka (MSS \aleph , A, B, C, D²) imaju “obećanje” u drugome izričaju. UBS⁴ daje “obećanje” ocjenu “A” (izvjesno).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:15-22

¹⁵Braćo, ja govorim u pojmovima ljudskih odnosa; čak iako je to *samo* ljudski savez, ipak onda kad je bio ovjeren, nitko ga ne stavlja po strani niti mu dodaje uvjete. ¹⁶Sad obećanja su bila rečena Abrahamu i njegovu potomku. On ne kaže: “I potomcima”, kao da *upućuje* na mnoge, nego *radije* jednom: “I tvome potomku”, to jest Krist. ¹⁷Ono što govorim je ovo: Zakon, koji je došao četiri stotine i trideset godina kasnije, ne poništava savez prethodno ovjeren od Boga, tako kao da ukida obećanje. ¹⁸Jer ako je baština temeljena na zakonu, ona više nije temeljena na obećanju; ali Bog ju je dao Abrahamu pomoću obećanja. ¹⁹Zašto Zakon onda? On je dodan zbog prijestupa, bivajući određen kroz anđele po posredovanju posrednika, sve dok potomak ne dode onome kome je obećanje bilo dato. ²⁰Sad posrednik nije za jednog *sudionika samo*; budući je Bog *samo* jedan. ²¹Je li Zakon onda oprečan obećanjima Božjim? Neka ne bude nikad! Jer ako je zakon koji je bio dat bio kadar dati život, onda bi pravednost uistinu bila temeljena na zakonu. ²²Ali Pismo je zatvorilo svakoga pod grijeh, tako da obećanje u Isusu Kristu može biti dano onima koji vjeruju.

3:15-17

NASB, NKJV

“ljudski savez”

NRSV

“osobna volja”

TEV

“taj savez”

NJB

“Ako volja”

Pavao ide dalje sa svojim dokazom pomoću uobičajenoga ljudskog slikovitog prikaza. On koristi pojam u koine grčkom što može biti prevden ili kao “volja” ili “oporuka”, u vezi s nečijom baštinom. U klasičnome grčkom pojam je preveden “savez”. U Septuaginti taj se pojam uvijek koristi o Savezu između Boga i ljudstva. Obzirom na ovu višeznačnost, Pavao je koristio sudske metafore kao primjer za sklapanje Božje pogodbe ili ugovora s Abrahamom i njegovim potomcima. Ovaj ugovor ne može biti promijenjen! Ova ista vrsta dokazivanja korištena za zamisao o posljednjoj volji i oporuci nađena je u Poslanici Hebrejima 9:15-20.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Savez.](#)

POSEBNA TEMA: SAVEZ

SZ-ni pojam *berith* (BDB 136), savez, nije lako odrediti. Ne postoji odgovarajući GLAGOL u hebrejskome. Svi pokušaji izvođenja etimološke odredbe dokazali su se neuvjerljivima. Međutim, očito središte zamisli prisiljavalo je znanstvenike na preispitivanje uporabe riječi kako bi se pokušalo odrediti njezino djelatno značenje.

Savez je sredstvo kojim se jedan pravi Bog bavi Svojim ljudskim Stvorenjem. Zamisao Saveza, dogovorno, ili sporazuma ključna je za razumijevanje biblijskoga otkrivenja. Napetost između Božje suverenosti te ljudske slobodne volje jasno je vidljiva u zamisli Saveza. Neki su Savezi temeljeni isključivo na Božjoj naravi i djelovanjima:

1. stvaranje sâmo (usp. Post 1 - 2)
2. poziv Abrahamu (usp. Post 12)
3. Savez s Abrahamom (usp. Post 15)
4. očuvanje i obećanje Noi (usp. Post 6 - 9).

Međutim, posebna narav Saveza zahtijeva odaziv:

1. vjerom Adam mora poslušati Boga i ne jesti sa stabla usred Edena
2. vjerom Abraham mora ostaviti svoju obitelj, slijediti Boga, i vjerovati u buduće potomstvo

3. vjerom Noa mora izgraditi veliku lađu daleko od vode i skupiti životinje
4. vjerom Mojsije mora izvesti Izraelce iz Egipta na goru Sinaj te primiti posebne smjernice za religijski i društveni život s obećanjima blagoslova i prokletstava (usp. Pnz 27 - 28).

Ova ista napetost koja uključuje Božji odnos prema ljudstvu naslovljena je u “Novome savezu”. Napetost može biti jasno vidljiva u usporedbi Knjige Ezekielia 18 s Ezekielom 36:27-37 (djelovanje JHWH). Je li Savez temeljen na Božjim milosrdnim djelima ili naređenome ljudskom odazivu? Ovo je goruće pitanje Staroga saveza i Novoga. Ciljevi oba su isti: (1) obnova zajedništva izgubljenog u Postanku 3 i (2) ustroj pravednog naroda koji odražava Božju narav.

Novi savez u Jeremiji 31:31-34 rješava napetost odstranjivanjem ljudskoga vršenja kao sredstva dobivanja prihvaćanja. Božji Zakon postaje unutarnja žudnja umjesto vanjskoga zakonskoga kôda. Cilj pobožnoga, pravednog naroda ostaje isti, ali mijenja se način. Palo čovječanstvo dokazalo je sebe neprikladnim biti Božjom odražavajućom slikom. Poteškoća nije bila Božji Savez, nego ljudska grješnost i slabost (usp. Rim 7; Gal 3).

Ista napetost između SZ-nih neuvjetovanih i uvjetovanih Saveza ostaje u NZ-u. Spasenje je potpuno besplatno u dovršenome djelu Isusa Krista, ali ono zahtijeva pokajanje i vjeru (oboje i početno i neprekidno). To je pravno proglašenje i poziv Kristo-sličnosti, izrična izjava prihvaćenosti te imperativ na svetost! Vjernici nisu spašeni zbog svoga djelovanja, nego pod poslušnošću (usp. Ef 2:8-10). Pobožno življenje postaje dokaz spasenja, ne sredstvo spasenja. Međutim, vječni život ima vidljive osobine! Ova je napetost jasno vidljiva u Poslanici Hebrejima.

3:15

NASB

“ipak onda kad je bio ovjeren, nitko ga ne stavlja po strani niti mu dodaje uvjete”

NKJV

“ipak ako je potvrđen, nitko ga ne dokida niti mu dodaje”

NRSV

“jednom kad je nečija volja ovjerena, nitko joj ne dodaje niti ju je dokida”

TEV

“kad se dvoje ljudi slažu o stvari i potpišu savez, nitko ne može raskinuti taj savez ili mu išta dodati”

NJB

“bio je sastavljen u krajnjem obliku, nikome nije dopušteno nepoštivati ga ili mu dodati što”

Pavao odgovara na tvrdnju judaista da je Mojsijevski Zakon nepoštovanje Abrahamovskoga obećanja. Obećanje Abrahamu u Knjizi Postanka 15 bilo je ovjerenjeno i Božjim obećanjem (tj. Izlazak) i žrtvom u kojoj Abraham nije imao zavjetne odgovornosti, samo vjeru (tj. neuvjetovani Božanski Savez, usp. Post 15:12-21).

3:16 “obećanja” Ova “obećanja” su MNOŽINA zbog brojnih Božjih ponavljanja Svoga obećanja Abrahamu (usp. Post 12:1-3; 13:14-18; 15:1-5. 12-18; 17:1-14; 22:9-19).

▣ **“njegovu potomku”** Uporaba “potomku” je igra riječi na uobičajeni idiom za potomka. Iako je u JEDNINSKOME obliku, to može biti jednina ili množina u značenju. U ovome slučaju, Pavao je koristi kao referencu na Isusa, ne Izaka – tako, Božje obećanje nije bilo povezano s Mojsijevskim Savezom. “Potomak /sjeme” može biti razumjeto u skupnome smislu o Božjoj djeci po vjeri, kao što je Abraham (usp. Rim 2:28-29).

3:17 “Zakon, koji je došao četiri stotine i trideset godina kasnije” Pavao daje još jedan razlog za nadmoćnost Abrahamovskoga obećanja, ono vremenski prethodi Mojsijevskome Zakonu. Postojalo je mnogo raspre o broju četiri stotine i trideset godina, što dolazi iz Knjige Izlaska 12:40-41 i odnosi se na ropstvo u Egiptu. Neki znanstvenici koriste prijevod Septuaginte i Samarijsko Petoknjžje Izlaska 12:40 što dodaje “i u zemlji Kanaan” (F. F. Bruce, *Answers to Questions*, str. 170). Postanak 15:13 i Djela apostolska 7:6 zapisuju da je Izrael bio u ropstvu u Egiptu 400 godina. Drugi tvrde, međutim, da obećanje nije bilo dato samo Abrahamu, nego je bilo ponovljeno svim patrijarsima, i jednostavno upućuje na vrijeme od zadnjega ponovljenog obećanja patrijarsima do vremena kad je Mojsije primao Zakon. U okviru, Pavlovo objašnjenje ne bavi se vremenskim trajanjem, nego dugim razmakom između obećanja Abrahamu i Zakona datog Mojsiju.

▣ **“kao da ukida obećanje”** Ova riječ (*katargeō*) prevedena je na mnogo različitih načina ali njeno glavno značenje je napraviti nešto nekorisnim, ništavnim i nevažećim, neučinkovitim, nemoćnim ali ne neophodno nepostojećim ili uništenim.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Ništavno i nevažeće – bezvrijedno \(*katargeō*\).](#)

POSEBNA TEMA: NIŠTAVNO I NEVAŽEĆE - BEZVRIJEDNO (*katargeō*)

Ovo je (*katargeō*) bila jedna od Pavlovih omiljenih riječi. On ju je upotrijebio najmanje dvadeset i pet puta ali ona ima vrlo širok semantički doseg.

- A. Njen temeljni etimološki korijen je iz *argos* što znači:
1. nedjelatan
 2. besposlen
 3. neupotrebljiv
 4. beskoristan
 5. neučinkovit.
- B. Složenica s *kata* bila je korištena za izražavanje:
1. nedjelatnosti
 2. bezvrijednosti /nekorisnosti
 3. ono što je bilo poništeno
 4. ono što je učinjeno bezvrijednim s
 5. ono što je bilo posve neučinkovito.
- C. Jednom je upotrijebljen u Evanđelju po Luki za opis neplodnoga, time beskorisnoga, stabla (usp. Lk 13:7).
- D. Pavao je koristi u slikovitome smislu prvenstveno na dva načina:
1. Bog čini neučinkovitima stvari koje su neprijateljske čovječanstvu:
 - a. narav grijeha čovječanstva – Poslanica Rimljanima 6:6
 - b. Mojsijevski Zakon u vezi s Božjim obećanjem o “sjemenu /potomku” – Poslanica Rimljanima 4:14; Galaćanima 3:17; 5:4.11; Efežanima 2:15
 - c. duhovne sile – 1. Poslanica Korinćanima 15:24
 - d. “Čovjek grijeha” – 2. Poslanica Solunjanima 2:8
 - e. fizička smrt – 1. Poslanica Korinćanima 15:26; 2. Timoteju 1:10 (Heb 2:14)
 2. Božje nadomještanje starog (Savez, Doba) za novo:
 - a. stvari povezane s Mojsijevskim Zakonom – Poslanica Rimljanima 3:3.31; 4:14; 2. Korinćanima 3:7.11.13.14
 - b. analogija braka korištena o Zakonu – Poslanica Rimljanima 7:2.6
 - c. stvari ovoga Doba – 1. Poslanica Korinćanima 13:8.10.11
 - d. ovo tijelo – 1. Poslanica Korinćanima 6:13
 - e. vođe ovoga Doba – 1. Poslanica Korinćanima 1:28; 2:6.

Ova riječ prevedena je na mnogo različitih načina, ali njeno glavno značenje je učiniti nešto beskorisnim, bezvrijednim, neučinkovitim, nemoćnim, ali ne neophodno nepostojećim, uništenim ili poništenim.

▣ (3:17) “od Boga” Ovo je čitanje najboljih drevnih rukopisa (P⁴⁶, א, A, B, C, P) kojima UBS⁴ daje ocjenu “A” (izvjesno), ali čekajte, u igru ulazi nekoliko stanara biblijskoga kriticizma:

1. na pozitivnoj strani:
 - a. prvenstvo mora imati uobičajeno kraće čitanje (pisari su stremili dodavanju i pojašnjavanju, ne uklanjanju)
 - b. najstarije i zemljopisno najraširenije čitanje vjerojatno je izvorno. Dulje čitanje prvo je nađeno u MS D (šesto stoljeće)
2. na drugoj strani:
 - a. najrjeđe čitanje je vjerojatno izvorno. Pavao obično ima “u Kristu” (*en Christō*), ne “u Krista” (*eis Christon*)
 - b. autorova uobičajena uporaba utječe na to kako netko gleda na varijantu. Međutim, Pavao koristi isti neuobičajen oblik u Poslanici Galaćanima 2:16 i 3:24.

[Vidjeti Dodatak: Tekstualni kriticizam.](#)

3:18

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“ali Bog ju je dao Abrahamu pomoću obećanja”
“ali Bog ju dade Abrahamu po obećanju”
“ali Bog ju je dao Abrahamu kroz obećanje”
“Međutim, bilo je to zato jer je Bog obećao da ju je dao Abrahamu”
“i ona je bila točno u obliku obećanja što je bog spremio svoj dar Abrahamu”

Ovaj PERFEKT SREDNJEGA (deponent) INDIKATIVA naglašava što je Bog Sâm učinio u prošlosti s ishodima što prebivaju u sadašnjosti. Temeljni korijen za “dao je” (*charizomai*) je “dar” ili “milost” (*charis*). To naglašava tri naravi Božjih djela, isključivo na temeljima Njegove naravi kroz djelo Mesije.

3:19

NASB, NRSV
NKJV
TEV
NJB

“Zašto Zakon onda”
“Kojoj svrsi onda zakon služi”
“Koja je bila svrha Zakona, onda”
“Koja svrha onda dodavanja Zakona”

Pavao se okreće na svoj retorički način izražavanja iz stihova 1-5. On započinje s dva pitanja kroz koje pokušava objasniti svrhu Mojsijevskoga Zakona u Božjem naumu (usp. Gal 3:19 i 21). On se bavi s ovim pristupom suprotstavljanja jer je toliko razorio svrhu Zakona u prijašnjem dokazivanju da su neki čitatelji mogli misliti kako je on zagovarao antinominijanizam. SZ još uvijek djeluje u posvećenju ali ne (i nikad nije) u opravdanju!

[Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 2:13: Pavlovo gledište o Mojsijevskome Zakonu.](#)

▣ “On je dodan zbog prijestupa, bivajući određen kroz anđele po posredovanju posrednika, sve dok potomak ne dode onome kome je obećanje bilo dato” Postoji nekoliko različitih čitanja u MSS predaji, ali ona ispisana u NASB ocijenjena su s ocjenom “A” od UBS⁴. Ovdje se mogu razabrati četiri elementa glede podređenosti Zakona obećanju:

1. bio je dodan kasnije
2. uvećava prijestupe
3. bio je samo dok Mesija, “potomak /sjeme”, nije došao
4. bio je dat kroz posrednika.

Izričaj “uvećao je prijestupe” može biti tumačen kao “ograničio je prijestupe”. Ovaj je prijevod moguće sintaktički. Međutim, prema Pavlovu potpunome razlaganju u prvim poglavljima Poslanice Rimljanima (usp. Rim 3:20; 5:20; 7:1), Zakon je bio dat kako bi ljudima jasno pokazao njihove grijeh. Prije Zakona grijeh nije bio brojen (usp. Rim 4:15; 5:13).

Poslanica Filipljanima 3:6 i Rimljanima 7:7-11 postavljaju paradoks. Pavao je osjećao kako je ispunio zahtjeve Zakona u svome životu. Međutim, lakomost, što mu se kasnije učinila očevidnom, pokazala mu je da je bio grješnik i u duhovnoj potrebi za duhovnim spasenjem.

Rabinsko viđenje anđela kao posrednika u posredovanju Zakona može se vidjeti u prijevodu Ponovljenoga zakona 33:2 u Septuaginti. O anđelu (anđelima) koji se odnosi na davanje Zakona također je raspravljano u Djelima apostolskim 7:38.53 i Poslanici Hebrejima 2:2; kod Josipa Flavija u *Antiquities of the Jews*, 15.5.3; i u ne-kanonskoj knjizi *Book of Jubilees*, 1:27-29. Pavao je mogao imati na umu Anđela Gospodinova koji je nastavljao raditi s narodom kad YHWH nije (usp. Izl 23:20-33; 32:34; 33:2).

3:20

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“Sad posrednik nije za jednog sudionika samo; budući je Bog samo jedan”
“Sad posrednik ne posreduje za jednoga samo, ali Bog je jedan”
“Sad posrednik uključuje više nego jednoga sudionika; ali Bog je jedan”
“Ali posredovati nije potrebno kad postoji samo jedna osoba; a Bog je jedan”
“Sad može postojati samo posrednik između dva sudionika, ipak Bog je jedan”

Ovaj stih predstavlja tumača s mnogima raznim mogućnostima. U okviru, očito čitanje bilo bi da je redosljed prijenosa Zakona bio od Boga, kroz anđele, k Mojsiju, k narodu. Prema tome, obećanje je nadmoćnije jer je bilo dato neposredno između samo dvije osobe, Boga i Abrahama, dok je Mojsijevski Savez uključivao četiri sudionika. Obećanje Abrahamu nije zahtijevalo posrednika.

To također može upućivati na Božje neuvjetovano obećanje Abrahamu u Knjizi Postanka 15:12-21. Samo je Bog sudjelovao u njegovu ovjeravanju. Sad, iako je Božje prvotno stupanje u vezu s Abrahamom bilo uvjetovano (usp. Post 12:1), Pavao koristi odlomak iz Postanka 15 kako bi došao do svoga naglaska. Mojsijevski Savez bio je uvjetovan za Boga i čovječanstvo ([vidjeti Posebnu temu u Gal 3:15-17: Savez](#)). Poteškoća je bila ta da sve do Pada (usp. Post 3) čovječanstvo nije bilo kadro izvršiti svoj dio u Savezu. Obećanje, stoga, temeljeno na Bogu (tj. “Bog je Jedan”) jedinome, nadmoćno je!

3:21 “Je li Zakon onda oprečan obećanjima Božjim” Grčki tekst nema ČLAN s pojmom “Zakon”, što bi podrazumijevalo Mojsijevski Zakon. Uporaba pojma “zakon” bez ČLANA pojavljuje se tri puta u Poslanici Galaćanima 3:21 i 4:5. Često “zakon” u Galaćanima nema ČLANA u kojem slučaju to onda upućuje na stremljenje čovječanstva da zasluži Božju naklonost putem izvedbe religijskih smjernica ili kulturoloških mjerila. Ključ nije koje smjernice, nego uvjerenje da ljudsko biće ne može zaslužiti suglasnost sa svetim Bogom (usp. Ef 2:9). Ovdje je mjesto gdje je pažljivo čitanje Rimljanima 7 ključno.

Izričaj “Božjim” ima neke varijacije u grčkim rukopisima:

1. neki imaju “Božjim” – MSS κ , A, C, D, F, G
2. neki kasniji manje važni rukopisi (104, 459) imaju “Kristovim”
3. neki izostavljaju riječi – MSS P⁴⁶, B.

UBS⁴ ne može odlučiti glede sricanja (“C” ocjena) i stavlja “Božjim” u zagrade, što najbolje odgovara okviru.

▣ **“Jer ako je zakon koji je bio dat”** Ovo je DRUGI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE što izražava zamisao “suprotno činjenici”. Prošireni prijevod mogao bi čitati: “ako je zakon što je bio dat bio kadar dati život (što nikad nije bilo), onda bi pravilan odnos trebao doći kroz zakon (što ne može).” Zakon nikad nije bio način da se bude u ispravnome odnosu s Bogom. On je istinito otkrivenje od Boga (Mt 5:17-19; Rim 7:12). Zakon je nadahnuto otkrivenje i dragocjen je ali ne u području pravilnoga položaja ili spasenja.

▣ **“pravednost”** [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 2:14: Pravednost.](#)

3:22

NASB

“Ali Pismo je zatvorilo svakoga pod grijeh”

NKJV

“Ali Pismo je zarobilo sve pod grijeh”

NRSV

“Ali Pismo je utamničilo sve stvari pod snagom grijeha”

TEV

“Ali Pismo je reklo da je čitav svijet pod snagom grijeha”

NJB

“Pismo ne čini iznimke kad kaže da je grijeh gospodar bilo gdje”

Na koji SZ-ni tekst je Pavao smjerao neizvjesno je, iako je jedna mogućnost upućivanja na Ponovljeni zakon 27:26, smjerajući na raniji dio u Poslanici Galaćanima 2:16; 3:10. Pad ljudstva i njihova otuđivanja prva je točka Pavlova Evandelja (usp. Rim 3:9-18.22-23; 11:32).

Doslovno ovo je “sve stvari” (NEUTRALNO), ne “sve ljude” (MUŠKI ROD). Neki vide ovdje kozmičku važnost Kristova iskupljenja (usp. Rim 8:18-25; Ef 1:22 i čitava Poslanica Kološanima čija je tema kozmološko iskupljenje u Kristu). Međutim, u ovome okviru, to upućuje na čitavo čovječanstvo, uključujući Židove, judaiste, i pogane.

▣ **“da obećanje u Isusu Kristu može biti dano onima koji vjeruju”** Ovo je sažetak čitave raspre da Božja milost i milosrđe dolaze kroz Njegova obećanja Abrahamu i njegovu “Sjemeni /Potomku” (tj. Mesija), ne kroz ljudsku zaslugu ili izvedbu! Zabilježite ponavljanje pojma, *pistis*, prevdenog kao “vjera” i “povjerenje”. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:5: Vjera, povjerenje, ili pouzdanje \(*pistis* \[imenica\], *pisteuō*, \[glagol\], *pistos* \[pridjev\]\) u NZ-u.](#)

Za dobru raspru kako razumjeti i prevesti “po vjeri u Isusa Krista” vidjeti bilješku u Galaćanima 2:16.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:23-29

²³Ali prije negoli dode vjera, mi bijasmo držani pod nadzorom zakona, bivajući zatvoreni za vjeru što je kasnije morala biti otkrivena. ²⁴Prema tome Zakon je postao naš staratelj *da nas vodi* Kristu, tako da možemo biti opravdani po vjeri. ²⁵Ali sad ta vjera je došla, mi više nismo pod starateljem. ²⁶Jer vi ste svi sinovi Božji kroz vjeru u Krista Isusa. ²⁷Jer svi od vas koji bijaste kršteni u Krista obukli ste sebe s Kristom. ²⁸Ne postoji ni Židov niti Grk, ne postoji ni rob niti slobodan čovjek, ne postoji ni muško niti žensko; jer vi ste svi jedno u Kristu Isusu. ²⁹I ako pripadate Kristu, onda ste Abrahamovi potomci, baštinici prema obećanju.

3:23 “Ali prije negoli dode vjera” ODREĐENI ČLAN upotrijebljen zajedno s “vjera” podrazumijeva tijelo kršćanske istine (tj. Evandelje, usp. Djela 6:7; 13:8; 14:22; Gal 1:23; 6:10; Juda 3.20). Međutim, u ovome okviru, to je metaforički za doba Evandelja.

NASB	“mi bijasmo držani pod nadzorom zakona, bivajući zatvoreni za vjeru što je kasnije morala biti otkrivena”
NKJV	“mi bijasmo čuvamo pod stražom zakona, čuvani za vjeru što je poslije trebala biti otkrivena”
NRSV	“mi bijasmo zatvoreni i vođeni pod zakonom sve dok se vjera trebala otkriti”
TEV	“Zakon nas je čuvao sve zaključane kao zatvorenike, sve dok ovaj dolazak vjere nije trebao biti otkriven”
NJB	“nama nije bila dopuštena sloboda po Zakonu; mi bijasmo zatvoreni sve dok vjera ne bijaše otkrivena”

Zakon je prvo opisan kao zatvor u stihu 22. Ljudi su bili stavljeni u zaštitničku skrb sve dok Mesija nije došao (usp. Fil 4:7; 1. Pt 1:5). Druga metafora za opis zakona je u Poslanici Galaćanima 3:24, gdje je nazvan našim čuvarom (usp. Gal 4:1-2). U grčkome i rimskom društvu, ovaj je pojam upućivao na skrbnika grčke mladeži ili rimskih dječaka. Čuvar je bio zadužen za njihovu zaštitu, hranu, prijevoz, i skrbnništvo, tako “čuvar” ima dvostruki suzvuk: zaštitnik i strogi odgajatelj.

Pavao je istaknuo dvije namjeravane svrhe Zakona u Božjem naumu:

1. pokazati nam našu grješnost
2. čuvati nas kao čuvar sve dok ne dođe besplatna ponuda milosti u Kristu (usp. Iv 1:12; 3:16; Rim 1:16; 10:9-13).

3:24

NASB	“Zakon je postao naš staratelj <i>da nas vodi Kristu</i> ”
NKJV	“zakon je bio naš staratelj <i>da nas dovede Kristu</i> ”
NRSV	“zakon je bio naš strogi odgajatelj <i>sve dok nije došao Krist</i> ”
TEV	“Tako Zakon je bio zadužen za nas <i>sve dok nije došao Krist</i> ”
NJB	“Zakon je morao biti naš čuvar <i>sve dok ne dođe Krist</i> ”

Moguća su dva raznovrsna tumačenja PRIJEDLOŽNOG IZRIČAJA “Kristu”: (1) dovestu nas Kristu, kao u NASB, NKJV, i NIV ili (2) sve dok ne dođe Krist, kao u NRSV, TEV, i JB.

▣ “**da možemo biti opravdani po vjeri**” “Opravdani po vjeri” bio je Lutherov omiljeni slogan Reformacije. Zakon ima ulogu u Božjemu besplatnom daru u Kristu. On osigurava preduvjete za Evanđelje – našu potrebu! Spasavajuća “vjera” uvijek ima: (1) spoznajne, (2) voljne, i (3) odnosne elemente.

3:25 “Ali sad ta vjera je došla, mi više nismo pod starateljem” Vjernici nisu više malodobna djeca, nego su postali potpuni sinovi, potpuni baštinici! Sve se to događa kroz Božju milost, Kristovo dovršeno djelo, i naš odaziv u pokajanju u vjeri.

3:26 “vi ste svi sinovi Božji kroz vjeru u Krista Isusa” Izričaj “svi sinovi Božji” upućuje na one koji su primili Krista vjerom (usp. Iv 1:12; 3:16; Rim 8:14-17). Ovaj stih ne brani univerzalizam; niti to čini Poslanica Rimljanima 5:18 ni 11:32, nego govori o sveopćoj ponudi spasenja. Pojam “svi” pojavljuje se u grčkoj rečenici prvi za naglasak.

3:27 “Jer svi od vas koji bijaste kršteni u Krista” Ovo nije naglasak na krštenju kao sredstvu spasenja, jer to je točno onaj dokaz što su koristili judaisti u vezi s obrezanjem. Kršćansko krštenje je znak djela Duha što je spomenuto u Poslanici Galaćanima 3:2.3.5.14 (usp. 1. Kor 12:13). Biti kršten u /od /s Duhom bila je biblijska metafora za postajanje kršćaninom. Krštenje je jednostavno bila prilika za javno ispovijedanje vjere u Krista i popratni znak unutarnje promjene. Činiti vodu krštenja preduvjetom za spasenje znači postati neo-judaist!

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Krštenje.](#)

POSEBNA TEMA: KRŠTENJE

- I. Krštenje u židovskome životu
 - A. Krštenje je bilo uobičajeni običaj među Židovima prvoga i drugog stoljeća:
 1. priprema za štovanje u Hramu (tj. obred čišćenja)
 2. samo-krštenje prozelita.

Ako je netko iz poganske pozadine želio postati punopravno dijete Izraela, on je morao izvršiti tri zadatka:

- a. obrezanje, ako je muško
 - b. samo-krštenje uranjanjem, u prisutnosti tri svjedoka
 - c. žrtvovanje u Hramu
3. čin pročišćenja (usp. Lev 15).

U sektaškim skupinama prvoga stoljeća Palestine, kao što su eseni, krštenje je očito bilo uobičajeno, ponavljajuće iskustvo. Međutim, za glavnu lozu judaizma, Ivanovo krštenje u pokajanju bilo je za prirodno dijete Abrahama ponižavajuće podvrgavanje poganskome obredu prihvaćanja.

B. Mogu se spomenuti neki SZ-ni slučajevi za obredno pranje:

1. kao simbol duhovnoga čišćenja (usp. Iz 1:16)
2. kao propisani obred izveden od svećenika (usp. Izl 19:10; Lev 16).

Mora biti zabilježeno da su sva druga krštenja u prvome stoljeću židovske kulture bila samo-upravljana. Samo je poziv Ivana Krstitelja za krštenje uključivao njega kao procjenitelja (usp. Mt 3:7-12) i upravitelja toga čina pokajanja (usp. Mt 3:6).

II. Krštenje u Crkvi

A. Teološke svrhe:

1. oprostjenje grijeha – Djela apostolska 2:38; 22:16
2. primanje Svetoga Duha – Djela apostolska 2:38 (Djela 10:44-48)
3. jedinstvo s Kristom – Poslanica Galaćanima 3:26-27
4. članstvo u crkvi – 1. Poslanica Korinćanima 12:13
5. simbol duhovnoga preokreta – 1. Petrova poslanica 3:20-21
6. simbol duhovne smrti i uskrsnuća – Poslanica Rimljanima 6:1-5.

B. Krštenje je bila prigoda Rane crkve za osobnu javnu ispovijed (ili vjeroispovijed). To nije bio /nije mehanizam za spasenje, nego prilika potvrde vjere riječima (tj. vjerojatno: "Isus je Gospodin"). Zapamtite da Rana crkva nije imala zgrade i sastajala se u kućama ili često na tajnim mjestima zbog progonstva.

C. Mnogi su komentatori tvrdili da je 1. Petrova poslanica služba na krštenju. Iako je to moguće, nije jedina mogućnost. Istina je da Petar često koristi krštenje kao ključni čin vjere (usp. Djela 2:38.41;10:47). Međutim, to nije bio /nije sakramentalni događaj, nego događaj vjere, što simbolizira smrt, ukop, i uskrsnuće kad se vjernik poistovjećuje s Kristovim vlastitim iskustvom (usp. Rim 6:7-9; Kol 2:12). Čin je simbolički, ne sakramentalni; čin je prigoda vjeroispovijedi, ne mehanizam spasenja.

III. Krštenje i pokajanje u Djelima apostolskim 2:38

Curtis Vaughan, u *Acts* ima zanimljivu fusnotu na str. 28 što se odnosi na Djela apostolska 2:38:

"Grčka riječ za 'kršten' je treća osoba imperativa; riječ za 'pokajan', druga je osoba imperativa. Ova promjena od izravnije zapovijedi druge osobe do manje izravnoj trećoj osobi 'kršten' podrazumijeva da je Petrov osnovni prvenstveni zahtjev za pokajanjem."

Ovo slijedi naglasak propovijedanja Ivana Krstitelja (usp. Mt 3:2) i Isusa (usp. Mt 4:17). Pokajanje je izgleda duhovni ključ a krštenje je vanjski izričaj te duhovne promjene. Novi zavjet nije znao ništa o nekrštenim vjernicima! Krštenje Rane crkve bilo je javno ispovijedanje vjere. To je prigoda za javno ispovijedanje vjere u Krista, ne mehanizam za spasenje! Mora biti zapamćeno da krštenje nije spomenuto u Petrovoj drugoj propovijedi, iako pokajanje jeste (usp. Djela 3:19; Lk 24:17). Krštenje je bio primjer postavljen od Isusa (usp. Mt 3:13-18). Krštenje je bilo zapovjedbno od Isusa (usp. Mt 28:19). Suvremeno pitanje o neophodnosti krštenja za spasenje nije naslovljeno u Novome zavjetu; za sve vjernike je očekivano da budu kršteni. Međutim, mora se čuvati od sakramentalnoga mehanizma! Spasenje je pitanje vjere, ne pitanje čina pravoga mjesta, pravih riječi, pravog obreda!

☐ **"obukli ste sebe s Kristom"** Ovo je AORIST SREDNJEGA INDIKATIVA što naglašava korisno djelovanje na našem dijelu. To uključuje zamisao o našem "navlačenju" (kao odjeća) obiteljskih Božjih osobina. Ta metafora oblačenja često je bila

korištena od Pavla (usp. Rim 13:14; Ef 4:22.24.25.31; Kol 3:10.12.14). Moguće to upućuje na rimski običaj u odlomku kad je dječak zamijenio svoju dječaku togu za svoju togu za zrele, čime je postao punopravnim građaninom (kao židovski običaj, *Bar Mizva*). Ovo bi tada simboliziralo naše postajanje u punoj dobi i, time, punopravnim baštinikom.

3:28 Razlike što su judaisti naglašavali sad su posve uklonjene u Kristu. Ne postoje zapreke za ikoga da postane kršćanin. Židovska oholost protiv pogana, robova, i žena u potpunosti je uklonjena. Razlike nisu valjane za spasenje (usp. Rim 3:22; 1. Kor 12:13; i Kol 3:11), ipak to ne znači da mi nismo više muško ili žensko, rob ili slobodnjak, Židov ili Grk. Te razlike ostaju i postoje odlomci što govore o tim razlikama, ali u području postajanja kršćaninom one nisu zapreke. Svaku zapreku podignutu od samo-pravednih, legalističkih ili pristranih ljudi, Krist je srušio jednom i za uvijek. Aleluja!

Manfred T. Brauch, u *Abusing Scripture*, str. 68 (također F. F. Bruce, *The Epistle to the Galatians*, str. 187) tvrdi da tri suprotne skupine odražavaju molitvu drevne sinagoge gdje židovski muškarci zahvaljuju Bogu što nisu stvoreni kao žene, robovi, ili pogani! Nova stvarnost u Kristu negirala je i otkrila predrasudu prvoga stoljeća judaizma. “U Kristu” prestaje sve to!

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Rasizam.](#)

POSEBNA TEMA: RASIZAM

I. UVOD

- A. Ovo je sveopći izraz paloga čovječanstva unutar njegova društva. To je ego čovječanstva, koji podupire samo sebe na leđima drugih. Rasizam je, na mnogo načina, suvremena pojava, dok je nacionalizam (ili pripadnost plemenu) više drevni izraz.
- B. Nacionalizam je započeo u Babelu (Post 11) i prvotno se odnosio na tri Noina sina od kojih su se razvile takozvane rase (Post 10). Doduše, iz Pisma je vidljivo da je čovječanstvo iz jednoga ishodišta (usp. Post 1 – 3; Djela 17:24-26).
- C. Rasizam je samo jedna od mnogih predrasuda. Neke druge su: (1) obrazovni snobizam; (2) društveno-gospodarska oholost; (3) samo-pravedni religijski legalizam; i (4) dogmatsko političke skupine.

II. BIBLIJSKA GRAĐA

- A. Stari zavjet
 1. Postanak 1:27 – Ljudski rod, muško i žensko, bio je stvoren na sliku i sličnost Bogu, koji ih je stvorio jedinstvenima. To također pokazuje njihovu osobnu vrijednost i dostojanstvo (usp. Iv 3:16).
 2. Postanak 1:11-25 – Deset je puta zabilježen izričaj: “... po njihovim vrstama ...”. To se koristilo kako bi se podržala rasna segregacija. Doduše, očito je ovo izvan okvira zato jer izričaj upućuje na životinje i biljke a ne na ljudstvo.
 3. Postanak 9:18-27 – Ovo se koristilo kako bi se poduprla rasna prevlast. Mora biti zapamćeno da Bog nije prokleo Kanaan. Noa, njegov djed, prokleo ga je nakon što se probudio iz pijane omamljenosti. Biblija nikad ne navodi da je Bog potvrdio tu kletvu/prokletstvo. Čak i ako bi On to učinio, to ne utječe na crnu rasu. Kanaan je bio otac onih koji su naseljavali Palestinu i egipatske zidne umjetnine pokazuju da oni nisu bili crni.
 4. Jošua 9:23 – Ovo je bilo korišteno kako bi se dokazalo da će jedna rasa služiti drugoj. Doduše, u okviru, Gibeonci su od istoga rasnog podrijetla kao Židovi.
 5. Ezra 9 – 10 i Nehemija 13 – Ovo je često bilo korišteno u rasnome smislu, ali okvir pokazuje da su brakovi bili osuđeni, ne zbog rase (oni su bili od istoga Noinog sina, Post 10), nego zbog religijskih razloga.
- B. Novi zavjet
 1. Evandjelja
 - a. Isus je iskoristio mržnju između Židova i Samarijanaca na nekoliko mjesta, koja pokazuju da je rasna mržnja neprimjerena:
 - (1) parabola o dobrome Samarijancu (Lk 10:25-37)

- (2) žena na izvoru (Iv 4)
 - (3) zahvalni gubavac (Lk 17:7-19)
 - b. Evanđelje je za svo čovječanstvo:
 - (1) Ivan 3:16
 - (2) Luka 24:46-47
 - (3) Hebrejima 2:9
 - (4) Otkrivenje 14:6
 - c. Kraljevstvo će uključiti svo čovječanstvo:
 - (1) Luka 13:29
 - (2) Otkrivenje 5
- 2. Djela apostolska
 - a. Djela apostolska 10 odlučujuće je poglavlje o Božjoj sveopćoj ljubavi i sveopćoj poruci Evanđelja
 - b. Petar je bio napadnut zbog njegovih činidaba u Djelima apostolskim 11 i ta poteškoća nije bila riješena do sabora u Jeruzalemu kad su se u Djelima apostolskim 15 sreli i došli do rješenja. Ova napetost između Židova i ne-Židova u prvome stoljeću bila je vrlo žestoka.
- 3. Pavao
 - a. nema prepreka u Kristu:
 - (1) Galaćanima 3:26-28
 - (2) Efežanima 2:11-22
 - (3) Kološanima 3:11
 - b. Bog ne pravi razliku među osobama:
 - (1) Rimljanima 2:11
 - (2) Efežanima 6:9
- 4. Petar i Jakov
 - a. Bog ne pravi razliku među osobama, 1. Petrova 1:17
 - b. budući da Bog ne pokazuje pristranost, ne smiju ga pokazivati ni Njegovi ljudi, Jakov 2:1
- 5. Ivan
 - a. jedna od najjačih izjava o odgovornosti vjernika nađena je u 1. Ivanovoj 4:20.

III. ZAKLJUČAK

- A. Rasizam, ili što se toga tiče, predrasuda ikoje vrste, potpuno je neprimjeren za Božju djecu. Evo navoda Henleea Barnetteja, koji je 1964. godine na skupu u Gloriet, New Mexico, govorio za Komisiju za kršćanski život:

“Rasizam je heretički zato jer je nebiblijski i nekršćanski, da ne kažem neznanstveni.”
- B. Ova poteškoća daje kršćanima priliku pokazati njihovu Kristo-sličnu ljubav, praštanje i razumijevanje prema izgubljenome svijetu. Kršćaninovo odbijanje u tome području pokazuje nezrelost a to je mogućnost Zlome da uspore vjernikovu vjeru, sigurnost, i rast. To će također djelovati kao prepreka dolaženju izgubljenih ljudi Kristu.
- C. Što mogu ja učiniti? (Ovaj dio uzet je iz proglasa Komisije za kršćanski život naslovljenog “Rasni odnosi”):

“NA OSOBNOME STUPNJU”

- ★ Prihvati vlastitu odgovornost u rješavanju poteškoća vezanih s rasom.
- ★ Molitvom, proučavanjem Biblije, i druženjima s onima druge rase, nastoj osloboditi svoj život od rasnih predrasuda.
- ★ Izrazi svoja uvjerenja o rasi, posebice tamo gdje su neosporeni oni koji potiču rasnu mržnju.

“U OBITELJSKOME ŽIVOTU”

- ★ Prepoznaj važnost obiteljskoga utjecaja na razvitak stavova prema drugim rasama.
- ★ Nastoj razviti kršćanske stavove raspravljajući o tome što djeca i roditelji izvan doma čuju o rasnim pitanjima.
- ★ Roditelji bi morali biti pozorni u davanju kršćanskog primjera vezanog na ljude drugih rasa.
- ★ Nastoj omogućiti stvaranje obiteljskih prijateljstava preko rasnih pravaca.

★

“U VAŠOJ CRKVI”

- ★ Propovijedanjem i učenjem biblijske istine vezane na rasu, kongregacija može biti potaknuta davanjem primjera za čitavu zajednicu.
- ★ Budite sigurni da je slavljenje, druženje, i služenje preko crkve otvoreno svima, jednako kao što NZ-ne crkve nisu vidjele rasne prepreke (Ef 2:11-22; Gal 3:26-29).

“U SVAKODNEVNOME ŽIVOTU”

- ★ Pomozi nadvladati sve rasne diskriminacije u poslovnome svijetu.
- ★ Radi preko svih vrsta društvenih organizacija da osiguraju ista prava i mogućnosti, znajući da je rasni problem onaj koji bi morao biti napadnut, a ne ljudi. Cilj je promicanje razumijevanja, a ne stvaranje ogorčenja.
- ★ Ako se čini mudrim, organiziraj poseban odbor zabrinutih građana u svrhu otvaranja načina za razgovor u zajednici za poduku opće javnosti i za poboljšanje međurasnih odnosa.
- ★ Podupri donošenje zakona i zakonodavce u pronalasku promidžbe zakona o rasnoj pravednosti i suprotstavi se onima koji iskorištavaju pristranost za političku korist.
- ★ Preporučite službenu provedbu zakona za provođenje zakona bez diskriminacije.
- ★ Izbjegavaj nasilje, i promiči poštovanje zakona, radeći kao kršćanski građanin sve moguće za osiguranje da zakonski sadržaji ne postanu oruđa u rukama onih koji bi željeli promicati diskriminaciju.
- ★ Primijeni Kristov duh i um u svim ljudskim međuodnosima.

▣ (3:28) “**jer vi ste svi jedno u Kristu Isusu**” Kao što su ljudi svi jedno u Adamu (Rim 5:12 i dalje), oni su svi moguće jedno u Kristu (usp. Rim 5:18). Jedina zapreka je osobno pokajanje i vjera u Krista (Mk 1:15; Djela 3:16.19; 20:21).

Ovaj skupni naglasak vrlo je sličan zamisli o skupnome Izraelu. Mi smo sad jedna nova skupna jedinica, Crkva (usp. Iv 17; Rim 12:4.5; 1. Kor 12:12 i dalje).

3:29 “ako” Ovdje, “ako” uvodi PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE, pretpostavljajući da je istina s autorove točke gledišta ili za njegove književne svrhe.

▣ “**ako pripadate Kristu, onda ste Abrahamovi potomci, baštinici prema obećanju**” Nije čitav nacionalni ili rasni Izrael istinski duhovni Izrael (usp. Gal 6:16; Rim 2:28-29; 9:6), ali svi koji su istinski Izrael takvi su po vjeri. Prema tome, nema više razlike između Židova i pogana; samo između onih koji imaju vjeru u Mesiju i onih koji je nemaju. Ne postoji pristranost kod Boga. Božji nekadašnji, sveopći milostiv naum za iskupljenje čovječanstva jeste pokajanje i vjera u Njegovog razapetog Sina. Oni koji se odazovu u vjeri učinjeni su sinovima i baštinicima Božjim (usp. Tit 3:7)! Ne postoji više SZ-na razlika Židov nasuprot Grk.

Ova nova stvarnost također utječe na nacionalistička i zemljopisna proročanstva. Razlika između Židova i pogana više ne vrijedi. Sad je razlika nevjernik i vjernik. Nijedan NZ-ni autor, uključujući Isusa, nikad nije ponovno potvrdio SZ-na nacionalistička proročanstva za Izraela. Palestina i Jeruzalem nisu više žarište Božje djelatnosti. Čitav svijet je Nova sveta zemlja. Jeruzalem nije više poseban, sveti grad. To je sad “novi Jeruzalem” (usp. Otk 3:12; 21:2.10), što je simbol Neba. Budite pozorni od sustavnih teologija koja stavljaju žarište ili veličaju SZ-na proročanstva kao konačne buduće stvarnosti!

Ovdje je izdvojeni dio uvodne bilješke u moj komentar Knjige Otkrivenja (str. 1-2).

PRVA NAPETOST (SZ-ne rasne, nacionalne, i zemljopisne skupine nasuprot svim vjericima diljem čitavoga svijeta)

SZ-ni proroci pretkazuju obnovu židovskoga kraljevstva u Palestini sa središtem u Jeruzalemu gdje se skupljaju svi narodi Zemlje kako bi slavili i služili Davidovskome vladaru, ali niti Isus ni NZ-ni apostoli nikad ne stavljaju žarište na ovaj redosljed. Nije li SZ nadahnut (usp. Mt 5:17-19)? Jesu li NZ-ni autori zanemarili ključne događaje na kraju-vremena?

Postoji nekoliko izvora obavijesti o kraju svijeta:

1. SZ-ni proroci (Izaija, Mihej, Malahija)
2. SZ-ni apokaliptički pisci (usp. Ez 37 - 39; Dn 7 - 12; Zah)
3. među-zavjetni, ne-kanonski židovski apokaliptički pisci (kao 1. Henokova, na koju je smjerano u Judi)
4. Sâm Isus (usp. Mt 24; Mk 13; Lk 21)
5. pisanja Pavla (usp. 1. Kor 15; 2. Kor 5; I. Sol 4 - 5; 2. Sol 2)
6. pisanja Ivana (1. Iv i Otk).

Uči li ovo sve o redosljedu kraja-vremena (događaji, kronologija, osobe)? Ako ne, zašto? Nije li ovo sve nadahnuto (osim židovskih među-zavjetnih pisanja)?

Duh je otkrio istine SZ-nim piscima u pojmovima i skupinama koje su oni mogli razumjeti. Međutim, kroz napredujuće otkrivenje Duh je proširio ove SZ-ne eshatološke zamisli na sveopći doseg ("tajna Krista", usp. Ef 2:11 - 3:13; [vidjeti Posebnu temu u Gal 1:2: Tajna](#)). Ovdje je nekoliko mjerodavnih primjera:

1. grad Jeruzalem u SZ-u korišten je kao metafora Božjeg naroda (Sion), ali prenesen je u NZ kao pojam što izražava Božje prihvaćanje svih pokajanih, vjerujućih ljudi (Novi Jeruzalem iz Otk 21 - 22). Teološko širenje doslovnoga, fizičkog grada u Božji novi narod (vjerujući Židovi i pogani) nagoviješteno je u Božjem obećanju da će iskupiti palo čovječanstvo u Knjizi Postanka 3:15, prije negoli je uopće bilo ikojih Židova ili židovskoga glavnog grada. Čak je poziv Abrahamu (usp. Post 12:1-3) uključivao pogane (usp. Post 12:3; Izl 19:5)
2. u SZ-u neprijatelji Božjega naroda su okolni narodi Drevnoga Bliskog Istoka, ali u NZ-u oni su bili prošireni na sve nevjerujuće, protu-Božje, sotonski-nadahnuti ljude. Bitka se premjestila od zemljopisnoga, područnoga sukoba na bitku širom svijeta, kozmički sukob (usp. Kol)
3. obećanje zemlje što je tako svojstveni dio u SZ-u (patrijarhalna obećanja Knjige Postanka, usp. Post 12:7; 13:15; 15:7.15; 17:8) sad je postalo čitava Zemlja. Novi Jeruzalem silazi da ponovno oblikuje Zemlju, ne Bliski Istok jedino ili isključivo (usp. Otk 21 - 22)
4. neki ostali primjeri SZ-nih proročkih proširenih zamisli su:
 - a. sjeme Abrahama sad je duhovno obrezano (usp. Rim 2:28-29)
 - b. narod Saveza sad uključuje pogane (usp. Hoš 1:10; 2:23, navedeno u Rim 9:24-26; također Lev 26:12; Izl 29:45, navedeno u 2. Kor 6:16-18 i Izl 19:5; Pnz 14:2, navedeno u Titu 2:14)
 - c. Hram je sada Isus (usp. Mt 26:61; 27:40; Iv 2:19-21) te kroz Njega mjesna crkva (usp. 1. Kor 3:16) i pojedinačni vjernik (usp. 1. Kor 6:19)
 - d. čak Izrael i njegova osobina opisana SZ-nim izričajima sad upućuje na čitav narod Božji (tj. "Izrael", usp. Rim 9:6; Gal 6:16, tj. "kraljevstvo svećeništva", usp. 1. Pt 2:5.9-10; Otk 1:6).

Proročki model (tj. D. Brent Sandy, *Plowshares and Pruning-Hooks*) bio je ispunjen, proširen, i sad je više uključujući. Isus i apostolski pisci ne predstavljaju kraj vremena na isti način kao SZ-ni proroci (usp. Martin Wyngaarden, *The Future of The Kingdom in Prophecy and Fulfillment*). Suvremeni tumači koji pokušavaju načiniti SZ-ni model doslovnim ili mjerodavnim obrću Otkrivenje u posve židovsku knjigu i guraju značenje u raspršene, višeznačne izričaje Isusa i Pavla! NZ-ni pisci ne niječu SZ-ne proroke, nego pokazuju njihov konačan sveopći dublji smisao. Ne postoji uređen, logičan sustav za Isusovu ili Pavlovu eshatologiju. Njihova je svrha prvenstveno iskupiteljska ili pastoralna (usp. 1. Kor 15:58; 1. Sol 4:18).

Međutim, čak unutar NZ-a postoji napetost. Ne postoji jasna sustavnost eshatoloških događaja. Na mnogo načina Otkrivenje iznenađujuće koristi SZ-na smjerenja za opis kraja umjesto Isusovih učenja (usp. Mt 24; Mk 13; ili Pavao!). Ono slijedi književni žanr započeo od Ezekiel, Daniela, i Zaharije, ali razvijenog tijekom među-zavjetnoga razdoblja (židovska apokaliptička književnost). To je mogao biti Ivanov način povezivanja Staroga i Novoga zavjeta. Ono pokazuje uzorak staroga-doba ljudske pobune i Božju predanost iskupljenju! Ali mora biti zabilježeno da iako Otkrivenje smjera na SZ-ni jezik, osobe, i događaje, ono ih ponovno tumači u svjetlu prvoga stoljeća Rima (usp. Otk 1:7).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Što znači “primiti Duha”?
2. Zašto je Pavao koristio Abrahama kao žarište za svoj dokaz?
3. Kako se pojam “prokletstvo” primjenjuje na nas, na judaiste, i na sve ljude?
4. Je li Pavao zapisao pogriješku u kronologiji u stihu 17? Zašto ili zašto ne?
5. Navedite četiri vida zašto je Zakon određen obećanjima popisanima u stihu 19.
6. Popišite dva razloga za Božju svrhu za Zakon u stihovima 23-24.
7. Objasnite implikacije stiha 28 u Crkvi danas.

GALAĆANIMA 4

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
robovi i sinovi (3:21 - 4:7) 3:26 - 4:7	sinovi i baštinici (3:26 - 4:7) 3:26 - 4:7	ropstvo pod Zakonom; sloboda za Božju djecu 4:1-7	svrha Zakona (3:21 - 4:7) 4:1-5 4:6-7	sinovi Božji 4:1-7
Pavlova briga za Galaćane 4:8-11	strahovi za Crkvu 4:8-20	4:8-11 žalba Galaćanima zbog njihova odnosa prema Pavlu	Pavlova briga za Galaćane 4:8-11	4:8-11 osobna žalba
4:12-20		4:12-20	4:12-16 4:17-20	4:12-20
alegorija o Hagari i Sari 4:21 - 5:1	dva Saveza 4:21-31	konačan dokaz 4:21 - 5:1	primjer Sare i Hagare 4:21-27 4:28-31	dva Saveza: Hagara /Sara 4:21-31

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#))

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Ovo se poglavlje dijeli na tri različita odjeljka:
 1. Poslanica Galaćanima 4:1-11 (ili 1-7) nastavlja raspravljati o poganima kao potpunim Božjim baštinicima po vjeri (kao Abraham) a ne kao o robovima u svjetovnim grubim pojmovima. Stihovi 1-11 vrlo su slični naglasku Poslanice Rimljanima 8:1-17

2. Poslanica Galaćanima 4:12-20 (ili 8-20) sadrži Pavlovu žalbu na njihova osobna iskustva (usp. Gal 3:1-5)
 3. Poslanica Galaćanima 4:21-31 sadrži staro-zavjetnu alegoriju temeljenu na Abrahamova dva sina.
- B. Pavao je koristio dvije kulturološke metafore kako bi naglasio svrhu starozavjetnoga Zakona i njegov odnos prema novozavjetnim vjernicima:
1. rimski zakon glede djece i njihovih skrbnika
 2. rabinsku doktrinu glede Abrahamova života.
- C. Ovo poglavlje slikovito prikazuje i bliski odnos između Isusa Sina i Svetoga Duha (usp. Gal 4:6):
1. Isus moli Oca i On šalje Duha:
 - a. Isus šalje Duha u Evanđelju po Ivanu 14:16; 15:26; 16:7
 - b. Otac šalje Duha u Evanđelju po Ivanu 14:26
 - c. i od Oca i od Sina u Evanđelju po Luki 24:49
 - d. Isus je govorio o Svome jedinstvu s Ocem, tako Duh govori o Svome jedinstvu s obojicom
 2. “Drugi od iste vrste”: najbolje ime za Duha je “drugi Isus”:
 - a. obojica “poslani” od Oca:
 - 1) Sin – Poslanica Galaćanima 4:4
 - 2) Duh – Poslanica Galaćanima 4:6
 - b. obojica nazvani “istina”:
 - 1) Sin – Evanđelje po Ivanu 14:6
 - 2) Duh – Evanđelje po Ivanu 14:17; 15:26; 16:13
 - c. obojica nazvani “*paraclete* - posrednik /branitelj”:
 - 1) Sin – 1. Ivanova poslanica 2:1
 - 2) Duh – Evanđelje po Ivanu 14:16.26; 15:26; 16:7
 - d. Duh nazvan Isusovim Imenom (NASB):
 - 1) Djela apostolska 16:7 – “Duh Isusa”
 - 2) Poslanica Rimljanima 8:9 – “Duh Božji ... Duh Kristov”
 - 3) 2. Poslanica Korinćanima 3:17 – “Gospodin je Duh ... Duh Gospodinov”
 - 4) 2. Poslanica Korinćanima 3:18 – “Gospodin, Duh”
 - 5) Poslanica Galaćanima 4:6 – “Duha Svoga Sina”
 - 6) Poslanica Filipljanima 1:19 – “Duh Isusa Krista”
 - 7) 1. Petrova poslanica 1:11 – “Duh Kristov”
 - e. obojica obitavaju u vjernicima:
 - 1) Sin – Evanđelje po Mateju 28:20; Ivan 14:20. 23; 15:4; 17:23; Poslanica Rimljanima 8:10; 2. Korinćanima 13:5; Galaćanima 2:20; Efežanima 3:17; Kološanima 1:27
 - 2) Duh – Evanđelje po Ivanu 14:16-17; Poslanica Rimljanima 8:11; 1. Petrova 1:11
 - 3) Otac – Evanđelje po Ivanu 14:23; 17:23; 2. Poslanica Korinćanima 6:16
 - f. obojica opisani kao “sveti”:
 - 1) Duh – Evanđelje po Luki 1:35
 - 2) Sin – Evanđelje po Luki 1:35; 14:26.
- D. Odredbe alegorije i doktrine (Gal 4:21-31):
1. alegorija traži skriveni, dublji stupanj značenja u svakome tekstu. Ona unosi značenje u tekst što nema uopće veze s namjeranim značenjem izvornoga autora ili njegova vremena ili čak s istinom Pisma kao cjelinom
 2. doktrina zahtijeva usredotočavanje na biblijsku jedinicu, temeljenu na jednome Božanskom Autoru i jednome Božanskom Naumu. Sličnosti između SZ-a i NZ-a pred-oslikavaju istine. Ove sličnosti (tj. Hoš 11:1) uskrsavaju iz čitanja cijele Biblije (usp. Rim 15:4; 1. Kor 10:6.11; 1. Pt 1:12).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 4:1-7

¹Sad kažem, tako dugo dok je baštinik dijete, on se ne razlikuje od roba iako je vlasnik svega, ²ali on je pod skrbnicima i upraviteljima sve do nadnevka postavljenog od oca. ³Tako isto mi, dok bijasmo djeca, bili smo držani u ropstvu osnovnih stvari svijeta. ⁴Ali kad dođe punina vremena, Bog posla Svoga Sina, rođenog od žene, rođenog pod Zakonom, ⁵tako da On može iskupiti one koji bijahu pod Zakonom, kako bismo mogli primiti posinjenje kao sinovi. ⁶Zato jer ste sinovi, Bog je poslao Duha Svoga Sina u naša srca, koji kliče: “Abba! Oče!” ⁷Stoga ti nisi više rob, nego sin; a ako si sin, onda si i baštinik kroz Boga.

4:1

NASB, NKJV

“Sad kažem”

NRSV

“Moj naglasak je ovo”

TEV

“Ali da se nastavi”

NJB

“Dopustite mi postaviti to na drugi način”

Pavao je upotrijebio ovu standardnu književnu tehniku za uvođenje proširenja prethodnog subjekta (usp. Gal 3:17; 5:16).

▣ **“baštinik”** Ova velika istina da su vjernici Božji baštinici u Kristu žarište je Poslanice Galaćanima 3:7.16.24-26.29 (usp. Rim 8:17). Taj isti naglasak nastavljen je u Galaćanima 4:1.5.6.7.28-31. Stvarni Abrahamovi potomci nisu etnički, nego su to vjernici (usp. Rim 2:28-29; Fil 3:3; Kol 2:11).

▣ **“je dijete”** Ovo je bio grčki pojam za novorođenče, korišten u smislu o:

1. duhovnim bebama
2. zakonskim maloljetnicima.

U drevnim mediteranskim kulturama, običaj prijelaza od dječastva do muževnosti događao se kod različitih doba starosti i bio je glavni kulturološki /religijski događaj:

1. u židovskoj kulturi, to je bilo doba od 13 godina
2. u grčkoj kulturi, to je bio doba od 18 godina
3. u rimskoj kulturi, to je uobičajeno bilo u dobi od 14 godina.

4:2 “ali on je pod skrbnicima i upraviteljima” Poslanica Galaćanima 3:22-25 kaže da smo bili “pod Zakonom”, opisanim kao: (1) tamničar koji nas je držao u zaštitničome pritvoru (usp. Gal 3:22-23) ili (2) čuvar malodobnika (usp. Gal 3:24-25). Međutim, u poglavlju 4, metafora se mijenja na “skrbnik” i “staratelj”. U rimskome zakonu, dječaci su od rođenja do 14 godine bili pod skrbništvom zakonskoga staratelja (usp. Gal 3:23-25). U dobi od 14 do 25 godina, njihovim su imetkom upravljali staratelji (usp. Gal 4:2). Pavao je smjerao na taj rimski običaj koristeći ove točno određene pojmove.

▣ **“sve do nadnevka postavljenog od oca”** Ovaj izričaj daje daljnji dokaz da su rimski očevi imali neki oprez u postavljanju vremena prijenosa svoga sina od dječastva na muževnost. Ovo je jedinstvena osobina rimskoga zakona. To podrazumijeva da je Otac odabrao vrijeme kad će nas Njegov Sin uvesti u našu zrelost (usp. Gal 4:4).

4:3 “dok mi bijasmo djeca” ZAMJENICA “mi” može upućivati na:

1. Židove koji su bili pod skrbništvom Mojsijevskoga Zakona
2. Židove i pogane koji su bili dio staroga doba prije Evanđelja
3. poganski poganizam sa svima svojim pravilima i običajima.

U okviru to se može odnositi na “baštinici” (Gal 4:1), stoga, mogućnosat #2.

▣

NASB

“bili smo držani u ropstvu osnovnih stvari svijeta”

NKJV

“bili smo u ropstvu osnovnih stvari svijeta”

NRSV

“bili smo podjarmljeni naravnim duhovima svijeta”

TEV

“bijasmo robovi vladajućih duhova svemira”

NJB

“mi bijasmo dobri kao robovi osnovnih načela ovoga svijeta”

Ovaj izričaj je PERIFRASTIČKI PLUSKVAMPERFEKT PASIVNOGA PARTICIPA. Ta građa naglašava naš učvršćen položaj kao djece. “Osnovne /naravne stvari” [*stoicheia*] izvorno znače “stajati rame uz rame u redu”. On ima širok doseg značenja u grčko-rimskome svijetu Pavlova vremena:

1. ABC-ov o dječjoj obuci ili osnovnim učenjima o bilo kojem subjektu (usp. Heb 5:12; 6:1)
2. osnovne sastavnice fizičkoga svemira - zrak, voda, vatra, Zemlja (usp. 2. Pt 3:10.12), koje su često bile pobožanstvene od Grka
3. nebeska tijela (usp. 1. Hen 52:8-9); i to je kako su oci Rane crkve tumačili njegovu uporabu u Poslanici Kološanima 2:8.20.

Tijesno poistovjećeno s #3 bilo je neizravno značenje da su iza nebeskih tijela postojale duhovne sile, uobičajena uporaba što može utjecati na tumačenje Poslanice Galaćanima 4:3.8-10 (usp. anđeli iz Kol 2:18-20 i Gal 3:19). Međutim, u svojoj knjizi *Christ and the Powers*, Hendrik Berkhof izjavljuje da su te sile bezlične građe (kao politika, demokracija, društveni staleži, javni običaji, sportovi, obrazovanje, medicina, itd.) u našem prirodnome, palome svijetu što stremi ujediniti čovječanstvo odvojeno od Boga (usp. str. 32). Ovo tumačenje odgovara biblijskim tumačenjima. Pavao je napravio usporednicu između Zakona kao čuvara mlade osobe (usp. Gal 3:22-4:7) i *stoicheia* kao gospodara roba (usp. Gal 4:3, vidjeti bilješku u Gal 4:8).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Pavlova uporaba pojma *kosmos* \(svijet\).](#)

POSEBNA TEMA: PAVLOVA UPORABA POJMA *KOSMOS* (SVIJET)

Pavao koristi pojam *kosmos* na nekoliko načina:

1. čitav stvoreni red (usp. Rim 1:20; Ef 1:4; 1. Kor 3:22; 8:4.5)
2. ovaj planet (usp. 2. Kor 1:12; Ef 1:10; Kol 1:20; 1. Tim 1:15; 3:16; 6:7)
3. ljudi (usp. Rim 3:6.19; 11:15; 1. Kor 1:27-28; 4:9.13; 2. Kor 5:19; Kol 1:6)
4. ljudi uređeni i djelatni odvojeno od Boga (usp. 1. Kor 1:20-21; 2:12; 3:19; 11:32; Gal 4:3; Ef 2:2.12; Fil 2:15; Kol 2:8.20-23). To je vrlo slično Ivanovoj uporabi (tj. 1. Iv 2:15-17)
5. sadašnja svjetska ustrojstva (usp. 1. Kor 7:29-31; Gal 6:14; slično Fil 3:4-9, gdje Pavao opisuje židovska ustrojstva).

Na neke načine ove se preklapaju i teško je kategorizirati svaku uporabu. Ovaj pojam, kao toliko mnogo njih u Pavlovoj misli, mora biti određen trenutačnim okvirom a ne pred-napravljenom odredbom. Pavlova je terminologija bila tečna (usp. James Stewartov, *A Man in Christ*). On nije namjeravao postaviti teološki leksikon, nego objaviti Krista.

4:4 “Ali kad dođe punina vremena” Ovo podrazumijeva da je Bog u nadzoru povijesti i da je Krist došao prema Božjem odabiru vremena (usp. Mk 1:15; Ef 1:10; 1. Tim 2:6; Tit 1:3). Mnogi komentatori vidjeli su kako se izričaji odnose na:

1. rimski mir
2. rimske glavne ceste, brodovlje
3. uobičajen jezik u čitavome području
4. religijsko i moralno traženje mediteranskoga svijeta istinskoga Boga i zajedništva s Njim.

Ova izjava odnosi se na Poslanicu Galaćanima 4:2: “sve do vremena određenog od oca”. Novo doba bilo je ustoličeno u Božje vrijeme Kristovim događajem, Novi savez je došao, Stari savez (kao sredstvo spasenja) iščeznuo je u Kristu.

▣ **“Bog posla Svoga Sina”** “Posla” je grčki pojam *apostellō* iz kojega izvodimo “apostol”. Ovaj isti izričaj pojavljuje se u Poslanici Galaćanima 4:6, gdje Bog Otac šalje Svetog Duha. Zabilježite da su spomenute tri Osobe Trojstva u Galaćanima 4:4-6. Iako se pojam “Trojstvo” ne pojavljuje u Bibliji, zamisao se pojavljuje opet i ponovno. [Vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 1:13: Trojstvo.](#)

Činjenica da je Bog poslao Svoga Sina podrazumijeva pred-postojanje Sina u Nebu, i time, Božanstvo Sina (usp. Iv 1:1-3.14.18; 1. Kor 8:6; Fil 2:6; Kol 1:15-17; Heb 1:2). U tome postoji sukob s “monoteizmom” Izraela (usp. Pnz 4:35.39; 6:4; 33:26; Iz 43:10-11; 45:21-22; 46:9; Jer 10:6-7).

▣ **“rođenog od žene”** Pavao naglašava potpunu ljudskost Isusa Krista moguće obzirom na stremljenje doketskih pogana (Ef, Kol, pastoralne Poslanice i 1. Iv) kako bi potvrdio Božanstvo Isusa a da ne niječe Njegovu ljudskost. Međutim, postoji oskudan dokaz da je ova hereza utjecala na pisanje Poslanice Galaćanima (usp. Gal. 4:3).

Izričaj “rođen od žene” jamačno može podsjetiti judaiste o Postanku 3:15 i Knjizi proroka Izaije 7:14. Autor Poslanice Hebrejima ističe ovu točku u svojoj teologiji (usp. Heb 2:14.17). Vrlo sličan izričaj što naglašava istinsku ljudskost Isusa ali bez griješne naravi, nađen je u Rimljanima 8:3; Filipljanima 2:7. Da je Isus bio potpuni Bog (Iv 1:1-14) i potpuni čovjek glavna je istina Evanđelja prvoga stoljeća Crkve (usp. 1. Iv 4:1-3).

Iznenadujuće, djevičansko rođenje Isusa nije naglašeno niti čak spomenuto izvan odlomka o Isusovu rođenju u Evanđelju po Mateju i Luki. Moguće su to pogani previše lako krivo razumjeli i povezali s mitološkim djelatnostima bogova na planini Olimp.

▣ **“rođenog pod Zakonom”** Ovo pokazuje da je Isus bio rođen unutar židovske tradicije pod židovskim Zakonom (usp. Rim 1:3). Ne postoji ČLAN s pojmom “zakon”, ali okvir pokazuje kako to mora upućivati na Zakon Mojsija, što je bio *stoicheia* kojemu je subjekt Isus. Isus je također bio subjekt za rimskim zakonu. Ovaj se izričaj isto tako može odnositi na “prokletstvo Zakona” na čovječanstvu, što je On dragovoljno podijelio (usp. Gal 3:10-13).

4:5 “tako da On može isкупiti one koji bijahu pod Zakonom” Ovdje je “iskupiti” (AORIST AKTIVNOGA KONJUNKTIVA) upotrijebljen u Poslanici Galaćanima 3:13 (AORIST AKTIVNOGA INDIKATIVA) za govorenje o Božjem otkupljivanju ili: (1) čitavoga ljudstva od ropstva grijeha ili (2) Židova od Mojsijevskoga Zakona i pogana od *stoicheia*, kroz život, smrt i uskrsnuće Krista. Ovo pokazuje bespomoćnost čovječanstva (usp. Rim 1:18-3:31; Ef 2:1-3) i Božju milosrdnu opskrbu (usp. Mk 10:45; Ef 2:4-6). Teško je u ovome okviru znati ako je Pavao govorio o Mojsijevskome Zakonu, 3:19, ili zakonu u općenitome smislu ljudske zasluge (usp. Gal 3:21). [Vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 3:13: Otkupnina /iskupljenje.](#)

NASB, NKJV
NRSV
TEV
NJB

“kako bismo mogli primiti posinjenje kao sinovi”
“kako bismo mogli primiti posinjenje kao djeca”
“tako da možemo postati Božji sinovi”
“da nas osposobi da budemo usvojeni kao sinovi”

Pavao je nastavio raspravu o povlasticama što vjernici primaju kao potpuni baštinici Abrahama kroz vjeru u Krista. Pavao je upotrijebio obiteljsku metaforu “posinjenje” o našem spasenju dok su Ivan i Pavao koristili obiteljsku metaforu “ponovno rođen /nanovorodenje”. Metafora posinjenja bila je korištena prvenstveno u dva okvira u rimskoj kulturi. U rimskome zakonu, posinjenje je bilo vrlo teško. Dugi, zapleteni i skupi zakonski postupak, jednom određenome posinjenju donosio je nekoliko posebnih prava i povlastice:

1. svi dugovi bili su poništeni
2. sve osude za kriminal bile su odbačene
3. oni nisu mogli biti zakonski osuđeni na smrt od svoga novog oca
4. oni nisu mogli biti razbaštinjeni od svoga novog oca.

U zakonskim pojmovima, oni su bili posve nova osoba. Pavao je smjerao na sigurnost vjernika u Kristu koristeći ovaj rimski zakonski postupak (usp. Rim 8:15.23). Kad je otac javno usvojio sina, on je službeno i trajno postao njegov baštinik. Isto tako, ova je metafora korištena u službenome obredu kad je dječak postajao muškarac, održavanome 17. ožujka svake godine.

4:6 “Zato jer ste sinovi, Bog je poslao Duha Svoga Sina u naša srca” Slično Poslanici Rimljanima 8:14-17, Pavao neprekidno ponavlja Božje milosrdno djelo u slanju Svoga Sina i Svoga Duga (novi skrbnici). Točno značenje grčkoga izričaja nejasno je. Je li Duh dokaz ili ishod sinovstva? “Kroz Njegovog Sina mi postajemo sinovi” moto je Poslanice Galaćanima 2:15 - 4:31. Zanimljivo je zabilježiti da je Duh bio spominjan toliko učestalo u poglavlju 3 u referenci na naše postajanje kršćanima (usp. Gal 4:2.5.14). On je sad nazvan “Duh Svoga Sina”. Ovo pokazuje dva djelovanja Duha: (1) vabljenje Kristu; i (2) oblikovanje Krista u nama (usp. Iv 16:7-15) od tri djelovanja Duha (Iv 14 - 16). Treća sržnost, “krsti vjernike u Krista” (usp. 1. Kor 12:13). Služba Sina i Duha uvijek je bila usko poistovječena (usp. Uvod u ovo poglavlje, C).

▣ **“srca”** [Vidjeti Posebnu temu dolje: Srce.](#)

POSEBNA TEMA: SRCE

Grčki pojam *kardia* korišten je u Septuaginti i NZ-u kako bi odrazio hebrejski pojam *lēb* (BDB 523). Korišten je na nekoliko načina (usp. Bauer, Arndt, Gingrich i Danker, *A Greek-English Lexicon*, str. 403-404):

1. središte fizičkoga života, metafora za osobu (usp. Djela 14:17; 2. Kor 3:2-3; Jak 5:5)

2. središte duhovnog života (tj. moral):
 - a. Bog poznaje srce (usp. Lk 16:15; Rim 8:27; 1. Kor 14:25; 1. Sol 2:4; Otk 2:23)
 - b. korišteno za duhovni život čovječanstva (usp. Mt 15:18-19; 18:35; Rim 6:17; 1. Tim 1:5; 2. Tim 2:22; 1. Pt 1:22)
3. središte misaonog života (tj. um, usp. Mt 13:15; 24:48; Djela 7:23; 16:14; 28:27; Rim 1:21; 10:6; 16:18; 2. Kor 4:6; Ef 1:18; 4:18; Jak 1:26; 2. Pt 1:19; Otk 18:7; srce je istožnačnica razuma u 2. Kor 3:14-15 i Fil 4:7)
4. središte htijenja (tj. volja, usp. Djela 5:4; 11:23; 1. Kor 4:5; 7:37; 2. Kor 9:7)
5. središte osjećaja (usp. Mt 5:28; Djela 2:26.37; 7:54; 21:13; Rim 1:24; 2. Kor 2:4; 7:3; Ef 6:22; Fil 1:7)
6. jedinstveno mjesto djelatnosti Duha (usp. Rim 5:5; 2. Kor 1:22; Gal 4:6 [tj. Krist u našim srcima, Ef 3:17])
7. srce je metaforički način upućivanja na čitavu osobu (usp. Mt 22:37, navod Pnz 6:5). Misli, pobude, i djelovanja pripisane su srcu koje potpuno otkriva vrstu pojedinca. SZ ima neke upadljive uporabe pojma:
 - a. Knjiga Postanka 6:6; 8:21: "Bog je bio ožalošćen u Svome srcu", također zabilježite Knjigu proroka Hošee 11:8-9
 - b. Ponovljeni zakon 4:29; 6:5: "sa svim svojim srcem i svom svojom dušom"
 - c. Ponovljeni zakon 10:16: "neobrezano srce" i Poslanica Rimljanima 2:29
 - d. Knjiga proroka Ezekielia 18:31-32: "novo srce"
 - e. Knjiga proroka Ezekielia 36:26: "novo srce" nasuprot "kamenom srcu".

▣ (4:6) "kliče: 'Abba! Oče'" Ovaj izričaj sadrži i grčke i aramejske pojmove za oca. Pojam *Abba* bio je aramejska riječ za prisni obiteljski odnos između djeteta i njegovog oca (usp. Mk 14:36; Rim 8:15), vrlo sličan našoj uporabi "tata". Obiteljski izrazi kao ovaj ističu prisni odnos između Isusa i Oca. Zbog našeg odaziva Božjoj ponudi u Kristu, mi imamo isti prisni pristup Ocu (usp. Rim 8:26-27). Uistinu, mi smo usvojeni sinovi!

4:7 "Stoga ti nisi više rob, nego sin; a ako si sin, onda si i baštinik kroz Boga" Ovo je PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE, "budući da ste sinovi" (TEV, NIV). Duh uklanja naše ropstvo i zapreku i učvršćuje naše sinovstvo (usp. Rim 8:12-17). To osigurava našu baštinu (usp. 1. Pt 1:4-5).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Baština vjernika.](#)

POSEBNA TEMA: BAŠTINA VJERNIKA (iz 1. Petrove poslanice 1)

U SZ-u svako pleme osim Levijevo primilo je zemlju u baštinu (usp. Jš 14 - 22). Leviti, kao pleme svećenika, služujući u Hramu, i mjesni učitelji, bili su viđeni kao oni koji imaju YHWH Sâmoga kao svoju baštinu (usp. Ps 16:5; 73:23-26; 119:57; 142:5; Tuž 3:24). NZ-ni pisci često su uzimali prava i povlastice levita i primjenjivali ih na sve vjernike. To je bio njihov način potvrđivanja da su sljedbenici Isusa bili istinski Božji narod te da su sad svi vjernici pozvani služiti kao svećenici Bogu (usp. 1. Pt 2:5.9; Otk 1:6), kao što SZ tvrdi za čitav Izrael (usp. Izl 19:4-6). NZ-ni naglasak nije na pojedincu kao svećeniku s određenim povlasticama, nego na istini da su svi vjernici svećenici, što zahtijeva stav skupnoga služenja (usp. 1. Kor 12:7). NZ-nome narodu Božjem dat je SZ-ni zadatak o evangelizaciji svijeta (usp. Post 12:3; Izl 19:5b; Mt 28:18-20; Lk 24:46-47; Djela 1:8; [vidjeti Posebnu temu u Gal 1:2: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)).

Ovo je zamisao o Isusu kao vlasniku Stvorenja zato jer je On bio Očev posrednik u stvaranju (usp. Iv 1:3.10; 1. Kor 8:6; Kol 1:16; Heb 1:2-3). Mi smo su-baštinici jer je On baštinik (usp. Rim 8:17; Gal 4:7; Kol 3:24). Pisma govore o vjernicima koji baštine (usp. Djela 20:32; 26:18; Ef 1:4; Kol 1:12; 3:24) mnogo toga zbog svoga obiteljskoga odnosa s Isusom koji je baštinik svega (usp. Heb 1:2). Prema tome, oni su su-baštinici (usp. Rim 8:17; Gal 4:7):

1. Kraljevstva (usp. Mt 25:34; 1. Kor 6:9-10; 15:50; Ef 5:5)
2. vječnoga života (usp. Mt 19:29; Heb 9:15)
3. Božjih obećanja (usp. Heb 6:12)
4. Božje zaštite Njegovih obećanja (usp. 1. Pt 1:4-5).

▣ (4:7) "kroz Boga" KJV čita "kroz Krista". Stariji grčki rukopisi imaju "kroz Boga". Ovo naglašava Boga kao izvora i začetnika milosti (usp. Iv 6:44.65 i Gal 4:9). Nekoliko rukopisa ima inačice ali rukopisi P⁴⁶, א, A, B, i C* imaju "kroz Boga". Od svih mnogih inačica, ova je izgleda najviše neuobičajena i vjerojatno izvor svih drugih. UBS⁴ daje joj ocjenu "A" (izvjesno).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 4:8-11

⁸Međutim u to vrijeme, kad niste poznavali Boga, vi bijaste robovi onima koji po naravi nisu bogovi. ⁹Ali sad došli ste do spoznaje Boga, ili radije biti spoznatima od Boga, kako je onda da ste se okrenuli natrag ponovno k nemoćnima i bezvrijednima prirodnim stvarima, kojima žudite biti zarobljeni potpuno? ¹⁰Vi promatrate dane i mjesece i doba i godine. ¹¹Bojim se za vas, da se možda nisam trudio nad vama uzaludno.

4:8 “Međutim u to vrijeme, kad niste poznavali Boga” Ovo je PERFEKT AKTIVNOGA PARTICIPA što naglašava ustaljeno stanje. Iako su neki suvremeni komentatori pokušavali poistovjetiti ovo sa židovskom pozadinom, to mnogo bolje odgovara zamisli o poganima koji su bili pogani otuđeni od Boga (usp. Ef 2:12-13; Kol 1:21). Istina je da svi ljudi imaju mogućnost spoznaje Boga i iz Stvorenja (Ps 19:1-5 i Rim 1:19-20) te isto tako iz unutrašnjega moralnoga svjedoka (usp. Rim 2:14-15). Ta je spoznaja nazvana “prirodno otkrivenje”, ali Biblija tvrdi da su svi od nas, Židovi i pogani, odbacili ovu spoznaju (usp. Rim 3:23).

“Znati /spoznati” korišteno je i u svome hebrejskome smislu međusobnih, prisnih, obiteljskih odnosa i svome grčkome smislu svjesnoga zadovoljstva ali žarište ovdje je na grčkome smislu kao što je u Poslanici Galaćanima 4:9 žarište na hebrejskome smislu.

▣ **“vi bijaste robovi onima koji po naravi nisu bogovi”** Štovanje idola je uzaludno i isprazno (usp. Djela 17:29 i 1. Kor 8:4-5). Međutim, Pavao je tvrdio da je iza ispraznoga štovanja idola demonska djelatnost (usp. 1. Kor 10:20; Otk 9:20). Ropstvo čovječanstva demonskome također je podrazumijevana u GLAGOLU u 1. Poslanici Korinćanima 12:2. Pavao je mogao upućivati na jednu od nekoliko mogućih stvari:

1. *stoicheia* iz Poslanice Galaćanima 4:3 i 9
2. poganske idole
3. demoni iza poganskih idola
4. židovski Zakon, koji je u svome legalizmu i ritualizmu zamijenio YHWH-u.

4:9 “Ali sad došli ste do spoznaje Boga, ili radije biti spoznatima od Boga” Vremenski element u stihu 8 suprotstavljen je s Poslanicom Galaćanima 4:9. U Galaćanima 4:9 Pavao je koristio drugo snažno, retoričko pitanje kao što je učinio u Galaćanima 3:1-5, 19, 21, i 4:15. “Spoznaje” (*ginōskō*) u Galaćanima 4:9 različita je, i moguće, srodnija grčkoj riječi odabir negoli pojam upotrijebljen u stihu 8 (*oida*), iako je teško napraviti ovu razliku u koine grčkom. Ovaj pojam teološki nosi hebrejski suzvuk o spoznaji kao međusobni odnos (usp. Post 4:1; Jer 1:5). Njihov novi odnos nije bio temeljen na činjenicama o Bogu nego na Božjemu pokretačkome Novom savezu kroz Krista s onima koji su se otuđili (usp. Ef 2:11 - 3:13).

NASB

“kako je onda da ste se okrenuli natrag ponovno k nemoćnima i bezvrijednima prirodnim stvarima”

NKJV

“kako je to da ste se okrenuli ponovno s nemoćnim i jadnim počelima”

NRSV

“kako se ponovno možete okrenuti s nemoćnim i jadnim bezvrijednim prirodnim duhovima”

TEV

“kako to da se želite okrenuti natrag k onima nemoćnim i ništavnim vladajućim duhovima”

NJB

“kako možete željeti ići natrag k prirodnim stvarima kao što su ove, koje ne mogu učiniti ništa i dati ništa”

Ovo je PREZENT AKTIVNOGA INDIKATIVA grčkoga pojma što odražava SZ-nu zamisao (*shuv*, BDB 996) pokajanja (okretanje natrag). Ovaj stih sadrži riječ *stoicheia*, kao u Poslanici Galaćanima 4:3. Oni su trgovali ropstvom poganizma za ropstvo judaizma kao sredstvom spasenja. I judaizam i poganizam bili su subjekt za *stoicheia* (vidjeti bilješku u Gal 4:8)! Ustrojstva ovoga palog svijeta posve su nedorasla da donesu spasenje.

Ovi *stoichea* opisani su kao “nemoćni i bezvrijedni”, što je usporednica s Poslanicom Kološanima 2:15, 20.

4:10 “Vi promatrate dane i mjesece i doba i godine” Ovo je PREZENT SREDNJEGA INDIKATIVA što predstavlja neprekidno djelovanje, u ovome slučaju, osobno, savjesno religijsko promatranje – referenca na židovski religijski kalendar (usp. Kol 2:16). Ovi su Galaćani zamijenili jedan religijski kalendar (poganski) za drugi (židovski). Pavlovo razumijevanje Evanđelja dopušta mu primijeniti istinu na različita stanja. Stanje u galacijskim crkvama zahtijevalo je da se Pavao usprotivi legalizmu i

djelima pravednosti. Međutim, u Poslanici Rimljanima 14, Pavao ohrabrije jake vjernike da ne sude slabe vjernike koji su poštivali određene dane (usp. Rim 14:5-6). U Poslanici Galaćanima to je stvar primjerenoga razumijevanja Evanđelja, u Poslanici Rimljanima to je glede kršćanskoga zajedništva (usp. 1. Kor 8; 10).

4:11

NASB

“Bojim se za vas, da se možda nisam trudio nad vama uzaludno”

NKJV

“Ja sam uplašen za vas, iz straha da se nisam trudio za vas uzaludno”

NRSV

“Bojim se da moj rad za vas nije bio potraćen”

TEV

“Bojim se za vas! Može li biti da je sav moj rad za vas bio ni za što”

NJB

“Vi mi činite da se osjećam kako sam potratio svoje vrijeme s vama”

Nekoliko suvremenih verzija prevode ovaj stih u referenci na Pavlov težak rad među galacijskim crkvama (usp. JB i *Revised English Bible*). Međutim, ovaj se stih može odnositi na Pavlovu brigu za galacijske vjernike (usp. TEV). Postoje dvije mogućnosti:

1. Pavao nije sumnjao u njihovo spasenje nego radije u njihovu korisnost u širenju, življenju, i radovanju u temeljito besplatnome Evanđelju
2. Pavao se bojao da su odbacili milost zbog ljudske izvedbe (usp. Gal 3:4; 5:2-4).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 4:12-20

¹²Molim vas, braćo, postanite kao što *sam* ja, jer i ja *sam postao* kao što *ste* vi. Vi mi niste učinili krivo; ¹³ali vi znate da bijaše zbog tjelesne bolesti što vam propovijedah evanđelje prvi put; ¹⁴i ono što bijaše kušnja za vas u mome tjelesnome stanju vi niste prezreli ili ogadili, nego me primiste kao anđela Božjeg, kao Krista Isusa *Sâmoga*. ¹⁵Gdje je onda taj smisao blagoslova što imaste? Jer držim vas svjedokom kako biste, ako je moguće, iščupali svoje oči i dali ih meni. ¹⁶Tako jesam li ja postao vaš neprijatelj govoreći vam istinu? ¹⁷Oni vas željno traže, ne pohvalno, nego vas žele isključiti tako da vi tražite njih. ¹⁸Ali uvijek je dobro biti žudno u potrazi u pohvalnim stvarima, a ne samo kad sam prisutan s vama. ¹⁹Moja djeco, s kojima sam ponovno u trudovima sve dok Krist ne bude oblikovan u vama – ²⁰ali smijem željeti biti prisutan s vama sad i promijeniti svoj ton, jer sam zbunjen glede vas.

4:12 “Molim vas, braćo, postanite kao što *sam* ja, jer i ja *sam postao* kao što *ste* vi” Ovaj GLAGOL je PREZENT SREDNJEGA (deponent) IMERATIVA. Ovaj je stih bio različito tumačen:

1. Williamsov prijevod čita: “gledajte s moje točke stajališta”, Pavao ih je molio da prihvate njegovo stajalište o opravdanju po vjeri jer je on nekoć prihvatio njihovo sadašnje stremljenje k opavdanju po djelima” (judaizam)
2. neki kažu da “jer sam ja također postao kao što ste vi” što je smjerenje na 1. Poslanicu Korinćanima 9:19-23, gdje Pavao tvrdi kako je on postao sve svim ljudima zato da može dosegnuti neke. Kad je bio sa Židovima, on je živio kao što su živjeli Židovi. Kad je bio s poganima, on je živio kao što su živjeli pogani. Ipak zapravo on se okanio Zakona kao načina spasenja. Bio je fleksibilan u načinu, ali ne što se tiče poruke. Ovdje “braćo” označava Pavlov prijelaz na novu temu. Isto tako, nazivajući ih “braćo” oslabio je udarac svoga teškog pogađajućeg kritičizma (usp. Gal. 4:19; 1:11; 3:15).

▣ “Vi mi niste učinili krivo” Neki misle da ovaj izričaj izražava negativnu izjavu podrazumijevajući: “u prošlosti vi mi niste naštetili ali sad mi štetite”. Ali drugi to čitaju kao pozitivno izricanje uvažavanja izvornoga prihvaćanja od galacijskih crkava njega i njegove poruke. Ovaj bi se izraz morao čitati s Poslanicom Galaćanima 4:13-15.

4:13 “da bijaše zbog tjelesne bolesti što vam propovijedah evanđelje prvi put” Spominjanje “prvi put” podrazumijeva drugo vrijeme prije pisanja ovog pisma. Međutim, izričaj može idiomski značiti “propisno” kao u 1. Timoteju poslanici 1:13.

Pavao je otišao crkvama Galacije:

1. za vrijeme oporavka od neke bolesti
2. zbog zaustavljanja neke bolesti što je imao i ostajanja tamo neko vrijeme.

Zbog: (1) Poslanice Galaćanima 4:14-15; (2) zajedno s 6:11; i (3) 2. Korinćanima 12:1-10, osobno vjerujem da je pavao upućivao na svoj “trn u mesu (tijelu)”, fizičku slabost. Sa složenicom ovih stihova meni se čini kako je to bila neka vrsta poteškoće s očima što je moguće započela s njegovim iskustvom na cesti za Damask (usp. Djela 9) i bivala je gorom zbog gljivičnih oboljenja prvoga stoljeća. Pavlova djelomična sljepoća možda je bila prouzročena odbojnom očnom bolešću, oftalmijom.

Za “bolesti” (doslovno “slabost mesa”) [vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 1:16: Meso \(sarx\)](#).

4:14

NASB
NKJV
NRSV
TEV

“i ono što bijaše kušnja za vas u mome tjelesnome stanju vi niste prezreli ili ogadili”
 “A moju kušnju što bijaše u mome mesu vi niste prezreli ili odbacili”
 “iako vas je moje stanje dovelo do ispitivanja, vi me niste omalovažili ili prezreli”
 “Ali vi me niste prezreli ili odacili, čak premda je moje fizičko stanje bila velika kušnja za vas”

NJB

“vi nikad niste pokazali ni najmanji znak bivanja zgunšanima ili ogorčenima mojom bolešću što je bila tolika kušnja za vas”

Mnogi su Židovi i pogani vidjeli Pavlovu bolest kao osudu od Boga. Činjenica da je Pavao bio u Božjoj volji, i u bolesti, prisiljava nas ponovno promisliti o poveznici između grijeha i oboljenja (usp. Iv 9; Job i Ps 73).

Ova dva GLAGOLA prizivaju jake slike. Prvi znači “računati kao dobro ni za što”. Drugi znači “ispljunuti”. Uporaba drugoga GLAGOLA razlog je da su neki povezali Pavlovu bolest s praznovjerjem Drevnoga Bliskog Istoka o “bolesti oka” (usp. Gal 3:1). Magičan lijek bio je “ispljunuti” i time zaštititi sebe od njene čarolije, upućivajući moguće na: (1) neuobičajen izgled oka ili (2) izgled divljeg oka (padavica).

▣ **“me primiste kao anđela Božjeg, kao Krista Isusa *Sâmoga*”** Jaka izjava, Pavao je podrazumijevao da su oni ispravno primili poruku Božju kroz njega, popraćenu s velikim uvažavanjem sluga koji ju je donio. NJB prevodi izričaj kao “Božji vjesnik”. Riječ za “anđela” u hebrejskome i u grčkome također znači “vjesnik”.

4:15

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“Gdje je onda taj smisao blagoslova što imaste”
 “Što je onda blagoslov što *uživaste*”
 “Što je postalo od raspoloženja kojeg osjetiste”
 “Vi bijate toliko sretni! Što se dogodilo”
 “Što je postalo od poleta kojeg imaste”

U ovome retoričkome pitanju, Pavao želi znati gdje su nestali prvotni, pozitivni osjećaji što su Galaćani imali za njega. Phillipsov prijevod čita: “Što se dogodilo tome vašem divnome duhu”.

▣ **“kako biste, ako je moguće, iščupali svoje oči i dali ih meni”** Ovaj DRUGI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE morao bi biti razumjet kao: “Ako biste iščupali oči što niste, vi biste ih dali meni što niste”. Čitanje podupire teoriju da je Pavlov trn u mesu /tijelu (usp. 2. Kor 12) bio očna bolest.

4:16 “Tako jesam li ja postao vaš neprijatelj govoreći vam istinu” Pavao je suprotstavio njihovu temeljitu promjenu srca prema sebi s njihovom promjenom srca prema Evanđelju.

4:17-18 Uskrsavaju poteškoće u tumačenju Poslanice Galaćanima 4:17 i 18: (1) značenje izričaja “željno traže” i (2) višeznačnosti subjekta u Galaćanima 4:18. Upućuje li to na: (1) Pavla ili (2) crkve Galacije? S ovom vrstom višeznačnosti, neprimjereno je dogmatsko tumačenje ali opći smisao ovoga odlomka nije povrijeđen. Judaisti su željeli da Galaćani slijede isključivo njih te da uvažavaju način što je prethodno imao Pavao.

4:17

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“Oni vas željno traže”
 “Oni vam se vatreno ulaguju”
 “Oni su učinili mnogo toga od vas”
 “Oni drugi ljudi pokazuju duboku brigu za vas”
 “Krivnja leži u načinu kako su vas oduševljeno pokušavali zadobiti”

Doslovno, ovo čita: “oni su oduševljeni vama”. To mora biti upućivanje na krive učitelje, posebice u okviru s narednim izričajem: “ali ne iskreno”. “Oduševljeno”, iz korijena “gorjeti”, ima dva suzvuka u koine grčkom: (1) uzbuđenje mladih ljubavnika i (2) zavist /ljubomora od drugog. Ovi jaki osjećaji karakterizirali su djelatnost slatkorječivih krivih učitelja prema galacijskim crkvama, ali njihova je djelatnost proizlazila iz sebične pobude.

▣

NASB
NKJV
NRSV

“nego vas žele isključiti tako da vi tražite njih”
 “oni vas žele odstraniti, tako da možete biti revnosni za njih”
 “oni vas žele odstraniti, tako da možete učiniti mnogo za njih”

TEV “Svi oni vas žele odvojiti od mene, tako da ćete imati istu brigu za njih kao što imaju oni ili vi”

NJB “odvajanjem od mene, oni žele zadobiti vaše oko za sebe”

Krivi učitelji bili su ljubomorni na ljubav koju je Pavao pokazao galacijskim crkvama (usp. Gal 4:13-15). Oni su željeli udaljiti Pavla tako da mogu zauzeti njegovo mjesto! To može objasniti stih 18.

4:18 Pavao je bio potresen da su oni koji su bili toliko ljubazni i brižni prema njemu dramatično postali neprijateljski (usp. Gal 4:16). U okviru stihova 13-20, ovo tumačenje odgovara najbolje.

4:19 “Moja djeco, s kojima sam ponovno u trudovima” Pavao je često koristio obiteljske metafore zbog njihova topla i brižnog suzvuka. On je sebe nazivao ocem u 1. Poslanici Korinćanima 4:15 i 1. Solunjanima 2:11 a ovdje, majkom (usp. 1. Sol 2:7). Pavao je moguće naglašavao da je on bio istinski duhovni roditelj Galaćana, a ne judaisti.

▣ “sve dok Krist ne bude oblikovan u vama” Ovdje “oblikovan” [grčki korijen *morphē*] bio je upotrijebljen u medicinskome smislu za razvoj fetusa. *Morphē* može upućivati na trajnu narav nekog. Ovaj tekst upućuje na njihovu zrelost u Kristu (usp. Ef 4:13), ili drugim riječima, na njihovu Kristo-sličnost (usp. Rim 8:28-29; 2. Kor 3:18; 7:1; Gal 4:19; Ef 1:4; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3.7; 5:23; 1. Pt 1:15). To nužno ne znači dva različita iskustva kršćanskoga života – spasenje i zrelost – a ipak mi znamo da je zrelost razvijajuće iskustvo.

Pavao je pokazao da su njegove pobude u učenju i propovijedanju galacijskim crkvama bile posve različite od onih od sebičnih krivih učitelja.

4:20 “ali smijem željeti biti prisutan s vama sad i promijeniti svoj ton” Pavao im je želio da mogu osjetiti roditeljsku brigu što je on osjećao za njih. Njegovo je srce gorjelo za njih, iako ispisana stranica izgleda ružno i grubo.

▣

NASB, NRSV

“jer sam zbunjen glede vas”

NKJV

“jer imam sumnje o vama”

TEV

“ja sam toliko zabrinut zbog vas”

NJB

“nemam zamisao što učiniti da bude najbolje”

Grčka riječ za “način” s ALFA PRIVATITIVOM može biti prevedena na najmanje dva načina:

1. živući čitatelji Biblije čitaju: “ja iskreno ne znam što učiniti”
2. Phillipsov prijevod čita: “ja iskreno ne znam kako se baviti s vama”.

Ovi različiti idiomski prijevodi izražavaju zbunjenost Pavla u njegovu bavljenju s ovima galacijskim crkvama.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 4:21 – 5:1

²¹Recite mi, vi koji želite biti pod zakonom, ne čujete li zakon? ²²Jer pisano je da je Abraham imao dva sina, jednoga od ropkinje a jednoga od slobodne žene. ²³Ali sin od ropkinje bijaše rođen po mesu, a sin od slobodne žene kroz obećanje. ²⁴Ovo je slikovito govorenje, jer ove žene su dva saveza: jedan *se nastavlja* od Gore Sinaj rađajući djecu koja moraju biti robovi; ona je Hagara. ²⁵Sad ova Hagara je Gora Sinaj u Arabiji i odgovara sadašnjem Jeruzalemu, jer ona je u ropstvu sa svojom djecom. ²⁶Ali Jeruzalem od gore je slobodan; on je naša majka. ²⁷Jer pisano je:

“RADUJ SE, JALOVA ŽENO KOJA NE RAĐAŠ;

IZADI I KLIČI, TI NISI U TRUDOVIMA;

JER BROJNIJA SU DJECA OD USAMLJENE

NEGO OD ONE KOJA IMA MUŽA.”

²⁸A vi braćo, kao Izak, djeca ste obećanja. ²⁹Ali kao što je u to vrijeme onaj koji bijaše rođen po mesu progonio onoga koji bijaše rođen po Duhu, tako je i sad. ³⁰Ali što kaže Pismo?

“IZBACI ROPKINJU I NJENOG SINA,

JER SIN ROPKINJE NEĆE BITI BAŠTINIK SA SINOM SLOBODNE ŽENE.”

³¹Tako onda, braćo, mi nismo djeca od ropkinje, nego od slobodne žene. ^{5:1}Za slobodu bijaše da nas Krist oslobodi; stoga stojte čvrsto i nemojte ponovno biti predmet za jaram ropstva.

4:21 “Recite mi, vi koji želite biti pod zakonom, ne čujete li zakon” Pavao je koristio pisanje Mojsija kako bi spriječio pogreške temeljene na Mojsiju. Ovaj stih sažima misao stiha 7. Stihovi 8-20 još je jedan Pavlov osobni, emocionalni apel.

Zamisli o “sinovstvu” i “baštiniku” u Poslanici Galaćanima 4:7 te “sjemenu” u Galaćanima 3:15-18 antecedenti su ovoj tipologiji.

4:22 “je Abraham imao dva sina” Abraham je imao više od dva sina, ali oni o kojima se govori ovdje suprotstavjeni su: njegov prvi sin, Jišmael, zapisan u Knjizi Postanka 16, i njegov drugi sin, Izak, zapisan u Postanku 21. Čitav naglasak tipologije jeste taj da je jedan bio rođen prirodnim sredstvima od djevojke sluškinje a jedan je bio rođen prema Božjem obećanju natprirodnim sredstvima od slobodne žene, njegove žene. Naglasak kroz ovaj okvir je, kao u Galaćanima 4:23, na Božjemu obećanju nasuprot ljudskome nastojanju.

4:23-24 Židovi su se slagali s Pavlovom tipologijom sve do stiha 23, gdje je rekao kako su u smislu ljudskoga napora, Židovi uistinu bili potomci Jišmaela, dok je Crkva bila istinski potomak Sare zbog “obećanja”.

4:24 “slikovito” Ovo nije “alegorija” kao što ju je koristio Philo, Klement ili Origen, nego radije tipologija. Pavao je vidio sadašnje stanje kao analogno dvojici Abrahamove djece; jedno od društvenoga običaja, jedno od Božanskoga obećanja. Jedno se odnosi na djela pravednosti (Jišmael), drugo na besplatnu milost (Izak)! Za Pavla, Zakon nije mogao spasiti ali postao je smrtna osuda grješnoga čovječanstva (usp. Kol 2:14). Samo u Kristu može biti nađeno istinsko spasenje. Sržnost SZ-ne vjere nije nađena u Mojsijevskome Zakonu nego u Abrahamovoj vjeri.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Tipologija.](#)

POSEBNA TEMA: TIPOLOGIJA

Uporaba alegorije Phila i Rane crkve te Pavlova uporaba iste tehnike značajno se razlikuju. Prijašnji su posve zanemarivali povijesnu okolnost, razvijajući tehnike posve strane izvornoj autorovoj nakani (tj. nađena usporednica u Platovoj misli). Pavlov pristup bolje je okarakterizirati kao “tipologija”. Pavao je pretpostavljao povijesnu okolnost Knjige Postanka te jedinstvo Staroga i Novog zavjeta, tako bivajući kadrin graditi na sličnostima između njih jer oni imaju jednoga autora - Boga. U ovome posebnome okviru (tj. Gal 3 – 4), Pavao uspoređuje Abrahamovski Savez i Mojsijevski Savez te izvlači primjenu na Novi Savez Knjige proroka Jeremije 31:31-34 i NZ:

Mogu se izvući četiri veze u Poslanici Galaćanima 4:21-31:

1. dvije majke stoje za dvije obitelji; jedna je uobličena prirodnim sredstvima, druga nadnaravnim obećanjem
2. postojala je napetost između ove dvije majke i njihove djece kao što je postojala napetost između poruke judaista i Pavlova Evanđelja
3. obje su skupine tvrdile da su potomci Abrahama, ali jedna je bila u okovima Mojsijevskoga Zakona a druga je bila slobodna u Kristovu dovršenome djelu
4. dvije su planine bile povezane s ovima različitim Savezima, planina Sinaj s Mojsijem i planina Sion s Abrahamom. Planina Sion, ili planina Morija, gdje je Abraham morao prinijeti Izaka kao žrtvu (usp. Post 22), koja je kasnije postala Jeruzalem. Abraham je očekivao Nebeski grad (Heb 11:10; 12:22; 13:14, Novi Jeruzalem, Iz 40 - 66) a ne zemaljski Jeruzalem.

Pavao je moguće koristio ovu tipologiju jer su:

1. krivi učitelji koristili isti pristup svojoj prednosti, tvrdeći da su oni istinsko sjeme Abrahama
2. krivi su učitelji koristiti alegoriju iz Mojsijevih pisanja kako bi ugurali svoju tipologiju židovskoga Saveza tako Pavao koristi oca židovske vjere, Abrahama
3. Pavao ju je mogao koristiti zbog Knjige Postanka 21:9-10, što je navedeno u stihu 30 i kaže: “povučen” prirodni sin; u Pavlovoj analogiji ovo može upućivati na judaiste
4. Pavao je to mogao koristiti zbog isključivosti židovskih krivih učitelja, posebice u njihovu prijeziru za pogane; u Pavlovoj tipologiji pogani su prihvaćeni a rasno samouvjereni odbačeni su od Boga (usp. Mt 8:11-12)
5. Pavao je mogao koristiti ovu tipologiju jer je naglašavao “sinovstvo” i “nasljedstvo /baštinu” u Poslanici Galaćanima 3 i 4. To je bilo srce njegova dokaza: naše usvajanje u obitelj Božju po vjeri kroz Krista sâmog, ne kroz prirodno potomstvo.

4:25 “Hagara je Gora Sinaj u Arabiji” Postoje dva načina tumačenja “je” ovdje: (1) “predstavlja” ili (2) postoji neka vrsta popularne etimološke veze između Hagare i planine Sinaj. Ime “Hagara” većinom je slovkana kao hebrejski pojam za

“stijena” (metonimija za planinu). Većina komentatora odabrala je mogućnost #1. Hagara stoji za Mojsijevski Zakon dat na planini Sinaj i, time, za judaizam.

Arabija je bila daleko šira zemljopisna oznaka u Pavlovo vrijeme negoli je to danas.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Položaj planine Sinaj.](#)

POSEBNA TEMA: POLOŽAJ PLANINE SINAJ

- A. Ako je Mojsije govorio doslovno a ne slikovito o “tri dana putovanja” što je zahtijevao od faraona (Izl 3:18; 5:3; 8:27), to nije bilo dovoljno vremena za njih da dođu do tradicionalnoga mjesta na južnome poluotoku Sinaj. Prema tome, neki znanstvenici smještaju planinu blizu oaze Kadeš Barnea (vidjeti video na *History Channel*, “Izlazak dešifriran”).
- B. Tradicionalni položaj nazvan “Jebel Musa”, u pustinji *Sin*, ima nekoliko stvari u svoju korist:
1. velika ravan prije planine
 2. Ponovljeni zakon 1:2 kaže da je bila jedanaest dana putovanja od planine Sinaj do Kadeš Barnee
 3. pojam “Sinaj” (BDB 696, KB 751) je ne-hebrejski pojam. Može biti povezan s pustinjom *Sin*, što upućuje na mali pustinjski grm. Hebrejsko ime za planinu je Horeb (tj. pustinja /pustara, BDB 352, usp. Izl 3:1; 17:6; 33:6)
 4. planina Sinaj bila je tradicionalno mjesto od četvrtoga stoljeća naše ere. To je “zemlja Midjan”, što uključuje veliko područje poluotoka Sinaj i Arabiju
 5. čini se da je arheologija potvrdila položaj nekih gradova spomenutih u izvješću Knjige Izlaska (*Elim, Dofka, Refidim*) kao onih koji su bili na zapadnoj strani poluotoka Sinaj.
- C. Židove nikad nije zanimalo zemljopisni položaj planine Sinaj. Oni su vjerovali da im je Bog dao Zakon i ispunio Svoje obećanje iz Knjige Postanka 15:12-21. “Gdje” nije bilo pitanje i oni nisu imali nakanu vratiti se na to mjesto (tj. nije bilo godišnjeg hodočašća).
- D. Tradicionalno mjesto planine Sinaj nije bilo utvrđeno sve do *Pilgrimage of Silvia*, pisanog oko godine 385.-388. (usp. F. F. Bruce, *Commentary on the Book of the Acts*, str. 151).
- Drugo ime korišteno u SZ-u gdje je YHWH dao Svojih “Deset riječi /Deset zapovijedi” bilo je “Horeb” (BDB 352, KB 350, usp. Izl 3:1; 17:6; 33:6; Pnz 1:2.6.19; 4:10.15; 5:2; 9:8; 18:16; 29:1; 1. Kr 8:9; 19:8; 2. Ljet 5:10; Ps 106:19; Mal 4:4). Taj se korijen može odnositi na ista tri hebrejska suglasnika što znače “pustoš”, “opustošenje”, ili “ruševina” (BDB 352, KB 349). Čini se da je “Horeb” upućivao na opseg planina a “Sinaj” na jedan od njenih vrhova.

▣ (4:25) “odgovara sadašnjem Jeruzalemu, jer ona je u ropstvu sa svojom djecom” Metafora ovdje je između sadašnjega sustava judaizma sa središtem u Jeruzalemu i dolazećega, eshatološkoga grada, Novog Jeruzalema. Taj grad, ne napravljen rukama, postoji vječno u Nebesima (usp. Heb 11:10; 12:22; 13:14 i Otk 21:2.10).

Zabilježite da je Pavao učinio Jeruzalem iznad primjene na Crkvu. NZ-na apostolska pisanja mijenjaju žarište SZ-a (Židovi nasuprot Grka) na vjernici nasuprot nevjernika. NZ ponovno usmjerava SZ-na zemljopisna obećanja od Palestine na Nebo (zemaljski Jeruzalem nasuprot Nebeskome Jeruzalemu). To je ta temeljna promjena žarišta što dopušta Knjizi Otkrivenja upućivanje na: (1) vjernike, ne na Židove ili (2) sveopće Kraljevstvo, ne na židovsko kraljevstvo.

4:26 “slobodan” Sloboda ovdje upućuje na vjernika koji biva oslobođen od obveza i judaizma (tj. slobodan od prokletstva, usp. Gal 3:13) i od poganizma (*stoicheia*). Sloboda se ne odnosi na postajanje vjernika usmjerenim na sebe, nego:

1. mi smo slobodni kako bismo služili Bogu (usp. Rim 6)
2. mi smo slobodni od strašne tiranije pale sebičnosti.

Rečeno na drugi način, vjernici su slobodni “služiti” i slobodni od “sebe”. To je dvojna sloboda! Mi voljno služimo Oca i obitelji kao sinovi i kćeri, ne kao robovi i sluge!

4:27 Ovo je navod iz Knjige proroka Izaije 54:1. U okviru to upućuje na obnovu grada Jeruzalema nakon babilonskoga progonstva. Novi Jeruzalem spomenut je posebice u poglavljima 65 i 66. Pavao je projicirao ovo eshatološko razumijevanje u svoju tipologiju.

4:28 Vjernici u galacijskim crkvama bili su istinski Abrahamovi potomci po vjeri (usp. Rim 2:28-29).

4:29 Pavao je povezoao sve istinske sljedbenike Isusa s istinskim potomcima Izaka kroz Božje obećanje. Iako SZ posebno ne spominje progonstvo (tj. židovska tradicija), spominje Hagarin bahati stav prema Sarinoj jalovosti (usp. Post 16:4-5), ali isto tako Sarino krivo postupanje prema Hagari (usp. Post 16:6). Rabini su tumačili Knjigu Postanka 21:9 kao Jišmaelovo ismijavanje Sare i njezina djeteta. Hebrejski tekst čita “izigravanje” ili “smijanje” (BDB 850, KB 1019). Moguće je Pavao upućivao na kasnije neprijateljstvo između Židova i pogana.

Posljednji izričaj Galaćanima 4:29, “tako je i sad”, podrazumijeva da su fizički potomci (tj. djeca Mojsijevskoga Zakona) Abrahama još uvijek proganjana duhovna djeca (tj. djeca vjere) Abrahama. Postoji sukob između dvije planine!

4:30 “**Ali što kaže Pismo: ‘IZBACI ROPKINJU I NJENOG SINA’**” Ovo je navod iz Knjige Postanka 21:10 (navođenje Sare, *Peil* IMPERATIV, BDB 176, KB 204). Grčki GLAGOL je AORIST AKTIVNOGA IMPERATIVA u značenju “progoniti ropkinju” i u okviru Poslanice Galaćanima znači “izbacite judaiste”!

Pismo je poosobljeno (usp. Iv 7:42; Rim 9:17; Gal 3:8; 4:36; Jak 2:23; 4:5). To može biti metaforički način upućivanja na Oca ili Duha koji govori, što može biti upućivanje na “nahnuće” (usp. Mt 5:17-19).

4:31 “**Tako onda, braćo, mi nismo djeca od ropkinje, nego od slobodne žene**” Ovo je bio sažetak dokaza. Mi koji se pouzdajemo u Isusa Krista potpuni smo baštinici Abrahamovskoga obećanja a ne jednostavno oni koji smo rasni, ili prirodni Izrael. Ova ista istina izražena je u Poslanici Rimljanima 9 - 11.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Zašto je Pavao nastavljao naglašavati naše sinovstvo u Kristu?
2. Što je trostruki naglasak stiha 4 u vezi s Osobom Isusa?
3. Što je međusobni odnos između stihova 8 i 9 kao i naše spoznaje Boga ili naše bivanje spoznatima od Boga?
4. Što je značenje izričaja “svjetska gruba sredstva” ili “*stoicheia*”? Objasnite.
5. Što je bio Pavlov trn u mesu /tijelu na kojeg se očito upućuje u stihovima 14-15?
6. Zašto moramo biti pozorni glede alegorijskih tumačenja? Ako ga koriste Isus i Pavao, zašto ne možemo mi?
7. Objasnite svojim vlastitim riječima kako se stih 9 odnosi na stihove 6 i 7.

GALAČANIMA 5

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
(4:21 - 5:1)		konačan dokaz (4:21 - 5:1)		
kršćanska sloboda	kršćanska sloboda	priroda kršćanske slobode	čuvati svoju slobodu	kršćanska sloboda
5:2-6	5:1-6	5:2-6	5:1	5:1
	ljubav ispunjava Zakon		5:2-6	5:2-6
5:7-12	5:7-15	5:7-12	5:7-10	5:7-12
			5:11-12	sloboda i ljubav
5:13-15		5:13-15	5:13-15	5:13-15
plod Duha i djela mesa	hodanje u Duhu			
5:16-21	5:16-26	5:16-21	5:16-18	5:16-24
5:22-26		5:22-26	5:19-26	5:25-26

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#)) SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Poglavlje 5 naglašava ključni, praktički vid Pavlova opravdanja po milosti kroz vjeru. Judaisti su bili zabrinuti da se poganski kršćani neće povinovati njihovim zamislama o Mojsijevskoj pobožnosti, stoga, oni su pokušavali siliti SZ-ne odredbe nad njima. Međutim, Pavao je isto toliko bio zabrinut s pobožnošću, ali tvrdio je kako ona nije ishod vanjskih pravila nego promijenjenog srca (tj. unutrašnje vodstvo, usp. Jer 31:33; Ez 36:26-27). Ispravno je reći da su judaisti imali sve elemente istinskoga spasenja ali oni su ih imali u obrnutome redu. Osjećali su da izvedba čovječanstva vodi ili daje dokaz o prihvatljivome mjestu s

Bogom. Međutim, Evanđelje o razapetome Kristu pokazuje da je osobni odnos s Kristom po vjeri onaj što vodi životu pobožnosti kroz zahvalnost. Novi život u Kristu nije temelj nečijega pravilnog stajanja s Bogom, nego dokaz. Pavao je isto tako bio zabrinut s Božjom djecom koja ne žive ćudoredne, ispravne, prema služenju usmjerene živote. Poglavlje 5 naslovljava ovaj ćudoredni imperativ.

- B. Tema o slobodi izražena je u poglavlju 5 u vezi s dvije različite izopačenosti:
1. Poslanica Galaćanima 5:1-12 bavi se s legalističkom (ljudska zasluga) izopačenošću slobode
 2. Poslanica Galaćanima 5:13-15 bavi se s proturječnom (bezakonje) izopačenošću slobode (usp. Rim 14:1 - 15:13; 1. Kor 8; 10:23-33).
- C. Ova Knjiga može biti nazvana poruka o potpunoj besplatnoj milosti. Pavao je iznimno razumio poteškoće samo-napora (tj. Gal 5:1-12). Njegovo Evanđelje pozivalo je na slobodu, ali ne na slobodu što vodi dopuštenom prekršaju (tj. Gal 5:13-15) nego na onu koja vodi ljubećem služenju. U naše vrijeme moramo vidjeti ravnotežu da su vjernici istinski slobodni u Kristu, ali bivanjem slobodnima od Zakona oni su sad slobodni odazvati se primjereno na Božju besplatno datu ljubav (usp. Rim 6). Poslanica Rimljanima 14:1 - 15:13 velik je primjer biblijske ravnoteže između slobode i odgovornosti, kao što je i 1. Korinćanima 8 - 10. On (Duh) daje nam snagu da živimo pobožne živote.
- D. Poslanica Galaćanima 5:16-26 pokazuje nam nadnaravni izvor kršćanske slobode koji je Sveti Duh. Kao što je spasenje besplatni čin Božje ljubavi kroz Krista, tako je također kršćanski život kroz Duha. Kao što se vjernici moraju pokoriti u pokajanju i vjeri spasenju, oni se moraju pokoriti neprekidnome vodstvu Svetoga Duha u svojim dnevnom životima. Opravdanje započinje tijek; ono ga ne završava!

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:1

¹To bijaše za slobodu da nas Krist oslobodi; stoga stojte čvrsto i ne budite podložni ponovno jarmu ropstva.

5:1 “To bijaše za slobodu” Prvi izričaj Poslanice Galaćanima 5:1 vjerojatno bi trebao ići s 4:21-31 ili započeti novi odlomak (NKJV, TEV, NJB). Ovo može biti igra o “slobodne žene”, 4:30.31; “slobodu”, 5:1, i “oslobodi”, 5:1. Svrha Evanđelja je osloboditi ljude od prokletstva Mojsijevskoga Zakona tako da se mogu dragovoljno i primjereno odazvati Bogu na način sličan Božjem obećanju Abrahamu. Prema tome, vjernici su slobodni ne griješiti i slobodni su živjeti za Boga (usp. Gal 2:4 i Rim 6, posebice Gal 5:11).

IMENICA “slobodu” nalazi se ispred a upotrijebljen je oblik GLAGOLA istoga korijena (“oslobodi”, AORIST AKTIVNOGA INDIKATIVA) kako bi naglasio zamisao!

▣ **“da nas Krist oslobodi”** Kršćani su istinski slobodni u Kristu (usp. Iv 8:32.36; 2. Kor 3:17). Kao što je Martin Luther rekao tako dobro: “Kršćanin je najslobodniji gospodin od svih, podređen nikome. Kršćanin je najposlušniji sluga od svih, podložan svima.” Vjernici su slobodni od Pada, slobodni od tiranije sebičnosti, slobodni ponovno za služenje Bogu i drugima!

▣

NASB
NKJV

“stoga stojte čvrsto i ne budite podložni ponovno jarmu ropstva”

“Stojte čvrsto dakle u slobodi kojom nas je Krist oslobodio, i nemojte biti obuzeti s jarmom ropstva”

TEV
NRSV, JB

“Stojte, onda, kao slobodni ljudi, i nemojte si dopustiti postati robovi ponovno”

“Stojte čvrsto stoga, i odbijte podložiti se ponovno jarmu ropstva”

Pavao daje dvije opomene u svjetlu istinske slobode vjernika u Kristu:

1. neka ustraju (usp. Rim 5:2 i 1. Kor 16:13; [vidjeti Posebnu temu u Gal 3:4: Potreba za ustrajnošću](#))
2. neka se prestanu okretati natrag k različitim oblicima legalizma ili samo-napora.

Obje od ovih su PREZENT IMPERATIVI, međutim, drugi ima NEGATIVNI PARTICIP što uobičajeno znači zaustaviti djelo što je već u tijeku.

Dobra usporednica za “jarmu ropstva” može se naći u Djelima apostolskim 15:10. Isus također ima jaram ali Njegov je jaram lak (usp. Mt 11:29-30). Rabini su koristili “jaram” kao metaforu za odredbe Zakona. Ovaj “Kristov zakon” posve je drukčiji od zakona judaizma ili ljudske zasluge (usp. Jak 1:25 i 2:8.12).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:2-12

²Vidite ja, Pavao, kažem vam da ako primite obrezanje, Krist neće biti ni za kakvu korist vama. ³I ja svjedočim protiv svakoga čovjeka koji prima obrezanje, da je on pod obvezom držanja čitavog Zakona. ⁴Vi ste bili odrezani od Krista, vi koji tražite biti opravdani prema zakonu; vi ste otpali od milosti. ⁵Jer mi kroz Duha, po vjeri, čekamo na nadu pravednosti. ⁶Jer u Kristu niti obrezanje ni neobrezanje ne znači ništa, nego vjera djeluje kroz ljubav. ⁷Vi ste trčali dobro; tko vas je spriječio od pokoravanja istini? ⁸To uvjerenje *nije došlo* od Njega koji vas zove. ⁹Malo kvasca ukvasi čitavu hrpu *tijesta*. ¹⁰Ja imam povjerenja u vas u Gospodinu da nećete usvojiti nijedno drugo gledište; ali onaj koji vas uznemirava snosit će svoju osudu, tko god on jeste. ¹¹Ali ja, braćo, ako još uvijek propovijedam obrezanje, zašto sam ipak progonjen? Onda je kamen spoticanja križa bio dokinut. ¹²Ja želim da bi oni koji vam dodijavaju čak osaktili sebe.

5:2

NASB

“Vidite ja, Pavao, kažem vam”

NKJV

“Uistinu ja, Pavao, kažem vam”

NRSV

“Slušajte! Ja, Pavao, govorim vam”

TEV

“Slušajte! Ja, Pavao, kazujem ovo”

NJB

“To sam ja, Pavao, koji vam govori ovo”

Ovo je IMPERATIVNI OBLIK od “vidite” s jakom, OSOBNOM ZAMJENICOM (*egō*). “Ja, Pavao” pokazuje autoritativni naglasak Pavlovih opaski. Pavao, apostol pogana, daje obavijest otkrivenja!

▣

NASB

“da ako primite obrezanje”

NKJV

“da ako postanete obrezani”

NRSV

“da ako si dozvolite biti obrezanima”

TEV, NJB

“ako si dopustite biti obrezanima”

Ovo je TREĆI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE značenja mogućeg djelovanja. Ovo bi predlagalo da galacijski kršćani još nisu bili obrezani ali stremili su podvrgnuti se novim preduvjetima za dobivanje spasenja (ili u najmanju ruku savršenosti, usp. Gal 3:1) datima od judaista. Ipak obrezanje nije bilo temeljno pitanje (usp. Gal 5:6; 1. Kor 7:18-19). Obrezanje je bilo samo jedan vid čitavoga židovskog sustava o djelima pravednosti. Pavao je obrezao Timoteja u Djelima apostolskim 16:3 zato da može obavljati službu Židovima. Ali Pavao je neprestano ponavljao kako istinsko obrezanje jeste obrezanje srca (usp. Pnz 10:16; Jer 4:4), ne tijela (usp. Rim 2:28-29; Kol 2:11). Pitanje nije bilo obrezanje nego kako je osoba dovedena u pravilan položaj s Bogom (usp. Gal 5:4).

▣ “**Krist neće biti ni za kakvu korist vama**” Pavao suprostavlja dva načina bivanja ispravnim s Bogom: (1) ljudski napor i (2) besplatna milost. Tema čitavog odlomka jeste ta da su ova dva načina međusobno isključiva: odabrati ljudski napor jeste negirati besplatnu milost; odabrati besplatnu milost jeste isključiti ljudski napor. Ne može ih se miješati kao temelj spasenja kao što Poslanica Galaćanima 3:1-5 jasno pokazuje.

5:3 “je on pod obvezom držanja čitavog Zakona” Ako netko odabere način ljudskoga napora, on mora savršeno slijediti Zakon od doba moralne odgovornosti (*bar mizvah* starost od 13 godina za dječake, *bat mizva*, starost od 12 godina za djevojčice) do smrti (usp. Pnz 27:26; Gal 3:10; Jak 2:10). Biblija tvrdi da budući nitko nikad nije učinio to (osim Isusa), svatko je u skupini kršitelja zakona, grješnika (usp. Rim 3:9-18.22-23; 6:23; 5:8 i 11:32).

5:4 “koji tražite biti opravdani prema zakonu” Teološka tema poglavlja 3 i 4 jeste kako je naše prihvaćanje od Boga temeljeno isključivo na Njegovoj naravi, osnaživanju Duha, i djelu Njegovog Mesije. Ovo je sržnost Pavlova temeljitoga, novog Evanđelja o opravdanju po milosti samo kroz vjeru (usp. Rim 4 - 8).

NASB	“Vi ste bili odrezani od Krista”
NKJV	“Vi ste postali otuđeni od Krista”
NRSV	“Vi... ste odrezali sebe od Krista”
TEV	“odrezali sebe od Krista”
NJB	“vi ste odvojili sebe od Krista”

Ovaj grčki GLAGOL (AORIST PASIVNOGA INDIKATIVA od *katargeō*) preveden je na mnogo načina: (1) učiniti beskorisnim; (2) učiniti nemoćnim; (3) učiniti neplodnim; (4) neskorisno; (5) prazno; (6) poništiti; (7) učiniti bezvrijednim; (8) dovesti do kraja; (9) poništiti; ili (10) razrezati /odijeliti od. Pavao ga je upotrijebio više od dvadeset puta. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 3:17: Ništavno i nevažće – bezvrijedno \(*katargeō*\)](#). Netko može vidjeti neke od njegovih glavnim svojstava od Galaćanima 3:17 (uništiti /ukinuti) i 5:11 (poništiti /dokinuti). Ako netko pokušava biti ispravnim s Bogom kroz ljudski napor, on /ona odrezuje sebe od milosti pravednosti kao sredstva spasenja (usp. Gal 5:12):

1. u početnome spasenju (kad su Galaćani prvo primili Evanđelje)
2. u životu usmjerenome na djela (kad su Galaćani mislili da će sad slijediti Mojsijevski Zakon).

NASB, NKJV, NJB	“vi ste otpali od milosti”
NRSV	“vi ste napustili milost”
TEV	“Vi ste izvan Božje milosti”

Oni koji traže Boga ljudskim vršenjem izgubili su pristup besplatnoj milosti što je nađena u dovršenome djelu razapetoga Mesije. Ovaj okvir ne bavi se prvenstveno sa suvremenim teološkim pitanjem o mogućnosti onih koji su imali spasenje i sad su ga izgubili, nego kako ljudi nalaze spasenje. Međutim, zabilježite da spasenje uključuje početni i neprekidni odaziv. To je naglasak i tijek, oboje od toga uključuje milost i vjeru. Oboje je ključno (usp. Gal 5:7).

Pavao se u ovome pismu bavio s legalizmom povezanim sa spasenjem. Danas se uglavnom legalizam unutar crkve odnosi na kršćanski život (usp. Gal 3:1-3). Većina legalističkih kršćana slična je “slaboj braći” iz Poslanice Rimljanima 14:1 - 15:13. Oni nisu kadri prihvatiti slobodu i oslobođenje Evanđelja. Oni nemaju pouzdanja u svoju izvedbu spasenja, ali boje se da će nekako naljutiti /uvrijediti Boga. Taj stav, međutim, ishodi u osuđujućem kriticismu prema ostalim vjernicima. Taj poremećaj zajedništva dogodio se u galacijskim crkvama i još se događa u crkvama našeg vremena.

▣ Na ovoj točki rasprave o potpuno besplatnome, ali sve-koštajućem spasenju, želim spomenuti tri Posebne teme. Prva se bavi sa spasenjem kao tijekom a druga se bavi sa spasenjem kao odnosom do kraja kao takvim, i treća se bavi teološkim pitanjem otpada (apostazije). [Vidjeti Posebne teme dolje: Grčka glagolska vremena upotrijebljena za opis spasenja: Ustrajnost; i: Apostazija \[otpadništvo –op.prev\] \(*aphistēmi*\)](#).

POSEBNA TEMA: GRČKA GLAGOLSKA VREMENA UPOTRIJEBLJENA ZA OPIS SPASENJA

Spasenje nije proizvod, već međusobni odnos. Nije završeno kad netko povjeruje Kristu; ono je tek počelo! To nije policaj za osiguranje protiv požara, niti karta za Nebo, već život rastuće Kristo-sličnosti.

SPASENJE JE DOVRŠENO DJELOVANJE (AORIST)

- Djela apostolska 15:11
- Poslanica Rimljanima 8:24
- 2. Timoteju poslanica 1:9
- Titu poslanica 3:5
- Poslanica Rimljanima 13:11 (spaja AORIST s FUTUROM /BUDUĆIM USMJERENJEM)

SPASENJE KAO STANJE POSTOJANJA (PERFEKT)

- Poslanica Efežanima 2:5.8

SPASENJE KAO STALNI TIJEK (PREZENT)

- 1. Poslanica Korinćanima 1:18; 15:2
- 2. Poslanica Korinćanima 2:15

SPASENJE KAO BUDUĆE DOKONČANJE (FUTUR u GLAGOLSKOME VREMENU ILI OKVIRU)

- Poslanica Rimljanima 5:9.10; 10:9.13 (podrazumijevano u Mt 10:22; 24:13; Mk 13:13)
- 1. Poslanica Korinćanima 3:15; 5:5
- Poslanica Filipljanima 1:28
- 1. Poslanica Solunjanima 5:8-9
- Poslanica Hebrejima 1:14; 9:28
- 1. Petrova poslanica 1:5.9

Prema tome, spasenje započinje s početnom odlukom vjere (usp. Iv 1:12; 3:16; Rim 10:9-13), ali ono mora proizlaziti u tijeku načina života vjere (usp. Rim 8:29; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10), koje će jednog dana biti vidljivo dovršeno (usp. I. Iv 3:2). Ovo konačno stanje nazvano je proslavljenje. Može ga se prikazati kao:

1. početno spasenje - opravdanje (spašeni od kazne grijeha)
2. napredujuće spasenje - posvećenje (spašeni od sile grijeha)
3. konačno spasenje - proslavljenje (spašeni od prisutnosti grijeha).

POSEBNA TEMA: USTRAJNOST

Teško je objasniti odnos biblijske doktrine prema životu kršćanina zato jer su iznesene u tipičnim istočnjačkim dijalektalnim parovima. Ovi parovi izgledaju oprečni, iako su oba pola biblijska. Zapadnjački kršćani imaju stremljenje odabiru jedne istine i zanemarivanju ili podcjenjivanju oprečne istine. Neki primjeri:

1. Je li spasenje početna odluka o pouzdanju u Isusa ili doživotna obaveza za učenje?
2. Je li spasenje izbor pomoću milosti suverenoga Boga ili vjerujućeg čovječanstva i opetovani odgovor na Božansku ponudu?
3. Je li spasenje, jednom primljeno, nemoguće izgubiti, ili postoji potreba za neprekidnom pozornošću?

Pitanje o ustrajnosti bilo je prijeporno kroz crkvenu povijest. Poteškoća započinje s prividno sukobljavajućim odlomcima u NZ-u.

1. Tekstovi o jamstvu:
 - a. Isusove izjave u Evanđelju po Ivanu (Iv 6:37; 10:28-29)
 - b. Pavlove izjave (Rim 8:35-39; Ef 1:13; 2:5.8-9; Fil 1:6; 2:13; 2. Sol 3:3; 2. Tim 1:12; 4:18)
 - c. Petrove izjave (1. Pt 1:4-5)
2. Tekstovi o potrebi ustrajnosti:
 - a. Isusove izjave u sinoptičkim Evanđeljima (Mt 10:22; 13:1-9.24-30; 24:13; Mk 13:13)
 - b. Isusove izjave u Evanđelju po Ivanu (Iv 8:31; 15:4-10)
 - c. Pavlove izjave (Rim 11:22; 1. Kor 15:2; 2. Kor 13:5; Gal 1:6; 3:4; 5:4; 6:9; Fil 2:12; 3:18-20; Kol 1:23; 2. Tim 3:2)
 - d. izjave autora Poslanice Hebrejima (2:1; 3:6.14; 4:14; 6:11)
 - e. Ivanove izjave (1. Iv 2:6; 2. Iv 9; Otk 2:7.17.20; 3:5.12.21; 21:7).

Biblijsko spasenje proizlazi iz ljubavi, milosrđa, i milosti suverenoga Trojedinog Boga. Nijedan čovjek ne može biti spašen bez početnoga podstreka Duha. Božanstvo dolazi prvo i postavlja raspored, ali zahtijeva ljudski odaziv u vjeri i pokajanju, oboje i početno i neprekidno. Bog radi s čovječanstvom u zavjetnom odnosu. Postoje povlastice i odgovornosti!

Spasenje je ponuđeno svim ljudima. Isusova smrt bavi se s poteškoćom grijeha paloga Stvorenja! Bog je osigurao način i želi sve ovo učiniti prema Svojoj slici kako bi se odgovorilo na Njegovu ljubav i opskrbu u Isusu.

Želite li više čitati o tome predmetu vidjeti:

1. Dale Moody, *The Word of Truth*, Eerdmans, 1981. (str. 348-365)
2. Howard Marshall, *Kept by the Power of God*, Bethany Fellowship, 1969.
3. Robert Shank, *Life in the Son*, Westcott, 1961.

U ovome području Biblija naslovljava dvije različite poteškoće: (1) uzimanje jamstva kao dozvolu da se živi besplodan, sebičan život i (2) ohrabrivanje onih koji se bore sa službom i osobnim grijehom. Poteškoća je ta što krive

skupine uzimaju krivu poruku i grade teološke sustave na ograničenim biblijskim odlomcima. Neki kršćani očajnički trebaju poruku o jamstvu, dok drugi trebaju stroga upozorenja o ustrajnosti! U kojoj ste vi skupini?

Postoji povijesna teološka borba mišljenja što uključuje Augustina nasuprot Pelagija te Calvina nasuprot Arminija (semi-pelagijanizam). Predmet uključuje pitanje spasenja: ako je netko uistinu spašen, mora li on ustrajati u vjeri i plodnosti?

Kalvinisti se postavljaju iza onih biblijskih tekstova koji potvrđuju Božju suverenost i držanje-moći (Iv 10:27-30; Rim 8:31-39; 1. Iv 5:13.18; 1. Pt 1:3-5) i GLAGOLSKIH VREMENA poput PERFEKTA PASIVNIH PARTICIPA Poslanice Efežanima 2:5.8.

Arminijanisti se postavljaju iza biblijskih tekstova koji upozoravaju vjernike na “izdržati”, “odoljeti”, ili “nastaviti” (Mt 10:22; 24:9-13; Mk 13:13; Iv 15:4-6; 1. Kor 15:2; Gal 6:9; Otk 2:7.11.17.26; 3:5.12.21; 21:7). Ja osobno ne vjerujem kako je Poslanica Hebrejima 6 i 10 primjenjiva, ali mnogi je arminijanisti koriste kao upozorenje protiv otpada [apostazija – op.prev.]. Parabola o sijaču u Evanđelju po Mateju 13 i Marku 4 naslovljava pitanje prividnoga uvjerenja, kao što čini Evanđelje po Ivanu 8:31-59. Kao što kalvinisti navode GLAGOLE u PERFECT GLAGOLSKOME VREMENU koristeći ih za opis spasenja, arminijanisti navode odlomke u PREZENT GLAGOLSKOME VREMENU kao 1. Poslanica Korinćanima 1:18; 15:2; 2. Korinćanima 2:15.

Ovo je savršen primjer kako teološki sustavi zlorabe proof-texting metodu tumačenja. Uobičajeno je vodeće načelo ili glavni tekst korišten za gradnju teološke mreže kroz koju su viđeni svi ostali tekstovi. Budite pozorni od mreža iz ikogjeg izvora. One dolaze iz zapadnjačke logike, ne otkrivenja. Biblija je istočnjačka Knjiga. Ona predstavlja istinu u napetošću-ispunjenim, naizgled paradoksalnim parovima. Kršćanima je namijenjeno potvrđivanje obojeg i življenje unutar napetosti. NZ predstavlja oboje i sigurnost vjernika i zahtjev za nastavljanjem vjerom i pobožnošću. Kršćanstvo je početni odaziv pokajanja i vjere slijeđen neprekidnim odazivom u pokajanju i vjeri. Spasenje nije proizvod (ulaznica za Nebo ili polica osiguranja protiv požara), nego odnos. Ono je odluka i učenje. U NZ-u to je opisano u svim GLAGOLSKIM VREMENIMA:

AORISTU (dovršeno djelovanje), Djela apostolska 15:11; Poslanica Rimljanima 8:24; 2. Timoteju 1:9; Titu 3:5

PERFEKTU (dovršeno djelovanje s nastavljaćim ishodom), Poslanica Efežanima 2:5.8

PREZENTU (neprekinuto djelovanje), 1. Poslanica Korinćanima 1:18; 15:2; 2. Korinćanima 2:15

FUTURU (budući događaji ili izvjesni događaji), Poslanica Rimljanima 5:8.10; 10:9; 1. Poslanica Korinćanima 3:15; Poslanica Filipljanima 1:28; 1. Solunjanima 5:8-9; Hebrejima 1:14; 9:28.

POSEBNA TEMA: APOSTAZIJA [OTPADNIŠTVO] (*APHISTĒMI*)

Ovaj grčki pojam *aphistēmi* ima široko semantičko polje. Doduše, engleski pojam “*apostasy*” izveden je od ovoga pojma i svojom uporabom stvara pretpostavke suvremenim čitateljima. Okvir je, kao i uvijek, ključ, a ne sadašnja odredba.

Ovaj pojam je složenica od prijedloga *apo*, što znači “iz [od]” ili “daleko od” i *histēmi*, “sjediti”, “stajati”, ili “učvrstiti”. Zabilježite sljedeće (neteološke) uporabe:

1. fizički ukloniti:
 - a. iz Hrama, Evanđelje po Luki 2:37
 - b. iz kuće, Evanđelje po Marku 13:34
 - c. od osobe, Evanđelje po Marku 12:12; 14:50; Djela apostolska 5:38
 - d. od svega, Evanđelje po Mateju 19:27.29
2. politički ukloniti, Djela apostolska 5:37
3. srodnički ukloniti, Djela apostolska 5:38; 15:38; 19:9; 22:29
4. zakonski ukloniti (rastava), Ponovljeni zakon 24:1.3 (LXX) i u NZ-u: Evanđelje po Mateju 5:31; 19:7; Marku 10:4; 1. Poslanica Korinćanima 7:11
5. ukloniti dugovanje, Evanđelje po Mateju 18:24
6. pokazati nebrigu napuštanjem, Evanđelje po Mateju 4:20; 22:27; Ivanu 4:28; 16:32
7. pokazati brigu ne-napuštanjem, Evanđelje po Ivanu 8:29; 14:18
8. dopustiti ili dozvoliti, Evanđelje po Mateju 13:30; 19:14; Marku 14:6; Luki 13:8.

U teološkome smislu GLAGOL također ima široku uporabu:

1. opozvati, oprostiti, ukinuti krivnju grijeha, Knjiga Izlaska 32:32 (LXX); Brojevi 14:19; Job 42:10 i u NZ-u: Evanđelje po Mateju 6:12.14-15; Marku 11:25-26
2. uzdržavati se od grijeha, 2. Timoteju poslanica 2:19

3. zanemarivati okretanjem od:
 - a. Zakona, Evanđelje po Mateju 23:23; Djela apostolska 21:21
 - b. vjere, Knjiga proroka Ezekielu 20:8 (LXX); Evanđelje po Luki 8:13; 2. Poslanica Solunjanima 2:3; 1. Timoteju poslanica 4:1; Poslanica Hebrejima 2:13.

Suvremeni vjernici postavljaju mnoga teološka pitanja o kojima NZ-ni pisci nisu nikad morali razmišljati. Jedno od tih odnosilo bi se na suvremeno stremljenje odvajanja vjere od vjernosti.

U Bibliji postoje osobe uključene u narod Božji i nešto se događa.

I. STARI ZAVJET

- A. Oni koji su čuli izvješće dvanaest (deset) uhoda, Knjiga Brojeva 14 (usp. Heb 3:16-19).
- B. Korah, Knjiga Brojeva 16.
- C. Elijevi sinovi, 1. Knjiga o Samuelu 2; 4.
- D. Šaul, 1. Knjiga o Samuelu 11 – 31.
- E. Lažni proroci (primjeri):
 1. Ponovljeni zakon 13:1-5; 18:19-22 (način prepoznavanja lažnog proroka)
 2. Knjiga proroka Jeremije 28
 3. Knjiga proroka Ezekielu 13:1-7.
- F. Lažna proročanstva:
 1. Knjiga proroka Ezekielu 13:17
 2. Knjiga Nehemije 6:14.
- G. Zli vođe Izraela (primjeri):
 1. Knjiga proroka Jeremije 5:30-31; 8:1-2; 23:1-4
 2. Knjiga proroka Ezekielu 22:23-31
 3. Knjiga proroka Miheja 3:5-12.

II. NOVI ZAVJET

- A. Ovaj grčki pojam je doslovno *apostasize*. I Stari i Novi zavjet potvrđuju povećanje zla i krivih učitelja prije Drugoga dolaska (usp. Mt 24:24; Mk 13:22; Djela 20:29.30; 2. Sol 2:9-12; 2. Tim 4:4). Taj grčki pojam može odražavati Isusove riječi u parabolama o tlima nađenoj u Evanđelju po Mateju 13; Marku 4; i Luki 8. Ovi krivi učitelji očito nisu kršćani, ali nalaze se među njima (usp. Djela 20:29-30; 1. Iv 2:19); međutim, sposobni su zavesti i osvojiti nezrele vjernike (usp. Heb 3:12).
Teološko pitanje je jesu li krivi učitelji uopće bili vjernici? Ovo je teško odgovoriti zato jer je bilo krivih učitelja u mjesnim crkvama (usp. 1. Iv 2:18-19). Često na ta pitanja odgovaraju naše teološke ili denominacijske predaje bez usmjeravanja na posebne biblijske tekstove (osim proof-text metode navođenja stiha van okvira kako bi se dokazala nečija navodna predrasuda).
- B. Prividna vjera
 1. Juda, Evanđelje po Ivanu 17:12
 2. Šimun Mag, Djela apostolska 8
 3. navedeni u Evanđelju po Mateju 7:13-23
 4. oni što govore o tome u Evanđelju po Mateju 13; Marku 4; Luki 8
 5. Židovi u Evanđelju po Ivanu 8:31-59
 6. Aleksandar i Himenej, 1. Timoteju poslanici 1:19-20
 7. oni iz 1. Timoteju poslanice 6:21
 8. Himenej i Filet, 2. Timoteju poslanici 2:16-18
 9. Dema, 2. Timoteju poslanici 4:10
 10. krivi učitelji, 2. Petrova poslanica 2:19-22; Judina poslanica, stihovi 12-19
 11. antikristi, 1. Ivanova poslanica 2:18-19.
- C. Neplodna vjera
 1. 1. Poslanica Korinćanima 3:10-15
 2. 2. Petrova poslanica 1:8-11.

Mi rijetko razmišljamo o ovim tekstovima jer naše sustavne teologije (kalvinizam, arminijanizam, itd.) diktiraju naredeni odaziv. Molim vas nemojte me osuditi prije jer iznosim ovaj predmet. Moja briga je primjereni hermeneutički postupak. Mi moramo pustiti Bibliji neka nam govori i ne pokušati ukalupiti je u sadašnju teologiju. Ovo je često bolno i potresno jer je mnogo od naše teologije denominacijsko, kulturološko, ili srodničko (roditelj, prijatelj, pastor), a ne biblijsko ([vidjeti Posebnu temu dolje: Što znači “Primiti”, “Vjerovati”, “Ispovjediti se /Priznati”, i “Pozvati se”?](#)). Neki koji su u Narodu Božjem isključeni su da ne budu u Narodu Božjem (npr. Rim 9:6).

POSEBNA TEMA: ŠTO ZNAČI “PRIMITI”, “VJEROVATI”, “ISPOVJEDITI SE /PRIZNATI”, I “POZVATI SE”?

Kao evanđeoski Veliki nalog uskrsloga Gospodina, Evanđelje po Mateju 28:18-20 ima za mene prvenstvenu važnost. Moje protestantstvo zahtijeva osobni susret s Bogom kroz Krista. Uvijek sam razmišljao što “učiniti učenicima” znači. Obično one kršćanske skupine koje naglašavaju model početnoga osobnog susreta govore o:

1. “primanju” – Evanđelje po Ivanu 1:12
2. “vjerovanju” – Evanđelje po Marku 1:15; Ivanu 3:16.18.36; 6:40; 11:25-26; Djela apostolska 10:43
3. “ispovjediti se” / “priznati” – Evanđelje po Mateju 10:32; Luki 12:8; Ivanu 9:22; 12:42; 1. Timoteju poslanica 6:12; 1. Ivanova 2:23; 4:15
4. “pozvati se” – Poslanica Rimljanima 10:9-13

ali Veliki nalog koristi “učiniti učenicima” i “učiti ih vršiti sve što sam Ja učio vas”. Isusova raspra o vratima (početni osobni susret) i uskome putu (dnevno pobožno življenje) u Evanđelju po Mateju 7:13-14; Luki 13:24 dala mi je ključnu teološku zamisao – spasenje je proces ([vidjeti Posebnu temu gore: Grčka glagolska vremena upotrijebljena za opis spasenja](#)). Ono započinje s mehanizmom “susreta” ali nije točno jasno kako je to učinjeno! Zasižno to je početno vabljenje Duha (Iv 6:44.65) i osjećaj osobnoga grijeha i duhovne potrebe, sastavljeno od voljnosti za pokajanjem i vjerovanjem (usp. Mk 1:15; Djela 2:38; 3:16.19; 20:21; 26:20). Ovaj početni susret (aha trenutak) mora potom ishoditi u Kristo-sličnome životu (usp. Rim 8:28-30; 2. Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3; 5:23; 2. Sol 2:13; Tit 2:14; 1. Pt 1:15). Opravdanje i posvećenje ne mogu, ne smiju, biti odvojeni! Došao sam do uvjerenja da zrelo spasenje mora uključivati:

1. pokajanje, početno i stalno ([vidjeti Posebne teme dolje: Pokajanje u Starome zavjetu; i: Pokajanje u Novome zavjetu](#))
2. vjeru /pouzdanje /uvjerenje, početno i stalno ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:5: Vjera, uvjerenje, ili pouzdanje \(pistis \[imenica\], pisteuō, \[glagol\], pistos \[pridjev\] u NZ-u\)](#))
3. ustrajnost kroz život ([vidjeti Posebnu temu gore: Ustrajnost](#)).

Kao što to ja vidim, postoje dvije opasnosti:

1. pre naglašeno početno spasenje što vidi spasenje kao kartu za Nebo na kraju života ili policu osiguranja nepovezanu s odabirima dnevnoga načina života
2. pre naglašeni put kao proces gdje pitanje postaje “hoće li moja dobra djela prevagnuti moja loša djela?” (oblik djela pravednosti).

Spasenje je:

1. osoba kojoj se daje dobrodošlica (Isus)
2. istine o toj osobi kojima se mora vjerovati (Biblija)
3. život kao što živi ta osoba (Kristo-sličnost).

Spasenje je besplatni dar (Rim 3:24; 6:23) Božjega milostivoga, Kristom dovršenoga djela, i vodstvo Duha. Kršćanski život također je dar milosti koji mora biti priman dnevno. Ovdje je teološko pitanje: “Kako netko prima /vjeruje /poziva se /ispovijeda se ili priznaje?”. Molim vas pogledajte sljedeće bilješke i Posebne teme:

1. primiti – [vidjeti bilješku u Evanđelju po Ivanu 1:12](#)
2. vjerovati – [vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 1:5: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu](#)
3. ispovijed /priznanje – [vidjeti Posebnu temu dolje: Ispovijed /Priznanje](#)
4. pozvati se – [vidjeti bilješke u Poslanici Rimljanima 10:9-13](#).

Spasenje su “vrata” (početni osobni susret) i put (dnevno pobožno življenje). Ovo ne može biti odvojeno ili okrenuto u vremenu! Uobičajen ishod spasenja je:

1. Kristo-sličnost (usp. Rim 7:1; 8:28-30; 2. Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3; 5:23; 2. Sol 2:15; 1. Pt 1:15)
2. služenje (usp. Mt 25:31-46).

“Samo vjeruj, samo vjeruj” ili “čini bolje” su neprimjerene izjave.

Ja procjenjujem kako je razlog za ovu Posebnu temu moj sukob u evangeliziranju među pravoslavnom ili katoličkom populacijom. Susreo sam toliko mnogo ljudi koji očitito poznaju i ljube Isusa ali ne odgovaraju na “moja pitanja” na način za koji osjećam da je zadovoljavajući. Ali mislim kako je poteškoća s mojim predajama. Tvrditi kako netko mora moliti “molitvu grješnika”, kad to nije naglasak u NZ-u, pokazuje teološku predrasudu. Ja vjerujem u neophodnost mehanizma susreta, ali moram proširiti svoje vlastito razumijevanje što to uključuje. Izjava osobe o vjeri i plodu načina života uzima prednost nad izvjesnom metodologijom ili teološkom građom.

Samo teološka strana o “plodu”. Moje razumijevanje toga dolazi od Isusova dva odlomka:

1. Propovijedi na gori – Evanđelje po Mateju 7:13-23
2. usporedbi o tlima – Evanđelje po Mateju 13:1-24; Marku 4:1-20; Luki 8:4-15.

“Plod” nije način da se bude spašen nego dokaz istinskoga preobraćenja (usp. Jak 2:14-26). Nema ploda, nema korijena! Vječni život ima vidljive osobine!

Još jedna teološka strana nekih od neprimjerenih proof-text metoda korištenih od evangelizatora:

1. korištenje Knjige Otkrivenja 3:20 kao poziva na početno spasenje kad je to dio pisama sedmerim crkvama (Otk 2 - 3)
2. korištenje “rimске ceste” kao “toga” puta da se bude spašen. Prva tri stiha:
 - a. Poslanica Rimljanima 3:23
 - b. Poslanica Rimljanima 6:23
 - c. Poslanica Rimljanima 5:8sažimaju poruku Evanđelja, ali ne postoji stih o “susretu” u književnoj jedinici Poslanice Rimljanima, poglavljima 1 – 8, tako da skačemo na sljedeću književnu jedinicu o “zašto Izrael nije povjerovao Evanđelju?” (Rim 9 - 11) i navodima u Rimljanima 10:9-13 kao zaključnome činu u “tome” naumu spasenja.

Neki čak tvrde da zbog Rimljanima 10:9-13, to mora biti izgovorena molitva (tj. Rim 10:9).
3. ili kao što sam spomenuo u ovoj Posebnoj temi, mi činimo “molitvu grješnika” (što vjerojatno dolazi iz usporedbe o farizeju i grješniku, usp. Lk 18:9-14) “tim” modelom za spasenje svih.

Ponovno, ja želim potvrditi neophodnost mehanizma “susreta” ali mislim da postoje mnogi načini:

1. poseban trenutak otkrivenja (tj. navođenje vjerovanja)
2. poseban trenutak štovanja (tj. slušanje svjedočanstva ili pjevanje himne)
3. životne krize
4. susret u snu
5. jamačno je molitva pravovaljani način
6. i mnogu drugi načini.

Bog gleda na najmanji odaziv kako bi nas preplavio Svojom milošću i spasenjem!

Spasenje je volja Božja za sve ljude (usp. Iv 1:12; 3:16; 1. Tim 2:4; 4:10; Tit 2:11; 2. Pt 3:9; 1. Iv 2:2; 4:14) stvorene u Njegovoj slici za zajedništvo ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:2: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)). Isusov život, učenja, i smrt platili su kaznu za ljudski grijeh i pobunu (usp. Rim 1 - 3). Sad “čija god želja, “itko tko”, “svi”, “koliko god” postaje otvoreni poziv! Vabljenje Duha dozvoljava palim ljudima shvatiti njihovu potrebu, shvatiti Božju opskrbu u Isusu, a to isto tako zahtijeva: (1) osobnu, konačnu odluku (tj. dragovoljni odabir) i (2) promjenu načina života.

Evangelje nije teško, zamršeno, ili zbunjujuće nego dostupno, razumljivo, i otvoreno za sve! Učenici su oni koji:

1. slušaju
2. razumiju
3. odazivaju se
4. poslušaju
5. nastavljaju ([vidjeti Posebnu temu Gal 5:4: Ustrajnost](#)).

Neka bi Bog oprostio denominacijskoj oholosti i ograničenjima što su stvorili ljudi, ali isto tako neka bude “ekskluzivistički skandal” Evangelja po Ivanu 10:1-8; 14:6; Djela apostolskih 4:12; 1. Timoteju poslanice 2:5 naviješten svima! Svi mogu doći i oni mogu doći na različite načine, ali oni svi moraju doći kroz Isusa i živjeti za Njega (tj. biti promijenjeni, usp. Mt 28:20)! Postoje samo jedna vrata ali ona su širom otvorena (usp. Djela 14:27; Kol 4:3; Otk 3:7-8) – “koliko god”, “čija god želja”, “svi koji” žele učiti!

POSEBNA TEMA: POKAJANJE U STAROME ZAVJETU

Ova je zamisao ključna ali teška za odredbu. Većina od nas ima odredbu što proizlazi iz naše denominacijske pripadnosti. Međutim, uobičajeno je “postavljena” teološka odredba nametnuta od nekoliko hebrejskih (i grčkih) riječi koje ne podrazumijevaju posebno ovu “postavku” odredbe. Mora biti zapamćeno da su NZ-ni autori (osim Luke) bili hebrejski mislioci koji su koristili pojmove koine grčkog, tako da su mjesto za početak hebrejski pojmovi sami za sebe, od kojih prvenstveno postoje dva:

1. *nhm* (נחם, BDB 636, KB 688)
2. *swb* (שב, BDB 996, KB 1427).

Prvi, *nhm*, koji je izgleda izvorno morao značiti duboko udahnuti, bio je korišten u nekoliko značenja:

- a. “odmor” ili “udobnost” (npr. Post 5:29; 24:67; 27:42; 37:35; 38:12; 50:12; često bilo korišteno u imenima, usp. 2. Kr 15:14; 1. Ljet 4:19; Neh 1:1; 7:7; Nah 1:1)
- b. “žaliti” (npr. Post 6:6.7)
- c. “promijenjeno mišljenje” (npr. Izl 13:17; 32:12.14; Br 23:19)
- d. “sućut” (npr. Pnz 32:36).

Zabilježite da sve od ovoga uključuje dubok osjećaj! Ovo je ključ: duboki osjećaji koji vode djelovanju. Ova promjena djelovanja često je usmjerena na druge osobe, ali i prema Bogu. To je ona promjena stava i djelovanja prema Bogu što natapa ovaj pojam s toliko teološke znakovitosti. Ali ovdje se mora biti pozoran. Bog je rekao da se treba “pokajati” (usp. Post 6:6.7; Izl 32:14; Suci 2:18; 1. Sam 15:11.35; Ps 106:45), ali to ne ishodi iz žalosti nad grijehom ili zabludom, nego je to doslovan način pokazivanja Božje sućuti i brige (usp. Br 23:19; 1. Sam 15:29; Ps 110:4; Jer 4:27-28; Ez 24:14). Dug kazne za grijeh i pobunu je oprosteno ako se grješnik istinski okrene od njegova/njena/njihovih grijeha i okrene se Bogu.

Ovaj pojam ima široko semantičko polje. Okvir je ključan u određivanju njegova namjeravanog značenja.

Drugi pojam, *swb*, znači “okrenuti se” (okrenuti se od, okrenuti se natrag, okrenuti se prema /k). Ako je istinito da su dva zahtjeva Saveza “pokajanje” i “vjera” (npr. Mt 3:2; 4:17; Mk 1:4.15; 2:17; Lk 3:3.8; 5:32; 13:3.5; 15:7; 17:3), onda *nhm* upućuje na jake osjećaje prepoznavanja nečijeg grijeha i okretanje od grijeha, dok bi *swb* mogao upućivati na okretanje od grijeha do okretanja k Bogu (jedan primjer ova dva duhovna djelovanja je Knjiga proroka Amosa 4:6-11: “niste se okrenuli Meni” [pet puta] te Amos 5:4.6.14: “tražite Me ...tražite Gospodina ... tražite dobro a ne zlo”).

Prvi veliki primjer snage pokajanja je Davidov grijeh s Bat-Šebom (usp. 2. Sam 12; Ps 32; 51). Bilo je neprekidnih posljedica za Davida, njegovu obitelj, i Izraela, ali David je bio obnovljen za zajedništvo s Bogom! Čak se grješan Manaše mogao pokajati i bilo mu je oprosteno (usp. 2. Ljet 33:12-13).

Oba od ovih pojmova korištena su usporedno u Psalmu 90:13. Mora biti prepoznavanje grijeha i namjeravano, osobno okretanje od njega, kao i čežnja za traženjem Boga i Njegove pravednosti (usp. Iz 1:16-20). Pokajanje ima spoznajni vid, osobni vid, i moralni vid. Sva su tri zahtijevana, i započeti novi odnos s Bogom i nastaviti novi odnos. Dubok osjećaj žaljenja okreće se u trajnu privrženost Bogu i za Boga!

POSEBNA TEMA: POKAJANJE U NOVOME ZAVJETU

Pokajanje (zajedno s vjerom) zavjetni je zahtjev oba i Staroga zavjeta (*Nacham*, BDB 636, npr. Joel 2:13-14; *Shuv*, BDB 996, npr. 1. Kr 8:47.48; Ez 14:6; 18:30; Joel 2:12-14; Zah 1:3-4) i Novoga zavjeta:

1. Ivan Krstitelj (Mt 3:2; Mk 1:4; Lk 3:3.8)
2. Isus (Mt 4:17; Mk 1:15; Lk 5:32; 13:3.5; 15:7; 17:3)
3. Petar (Djela 2:38; 3:19; 8:22; 11:18; 2. Pt 3:9)
4. Pavao (Djela 13:24; 17:30; 20:21; 26:20; Rim 2:4).

Ali što je pokajanje? Je li to tuga? Je li to prestanak grijeha? Najbolje poglavlje u NZ-u za razumijevanje različitih suzvučja ove zamisli jeste 2. Poslanica Korinćanima 7:8-11, gdje su upotrijebljena tri povezana, ali različita, grčka pojma:

1. “tuga” (*lupē*, usp. stihove 8 [dva puta].9 [tri puta].10 [dva puta].11). To znači žalovanje ili jad i ima teološki neutralni suzvučje
2. “pokajanje” (*metanoēō*, usp. stihove 9.10). To je složenica od “nakon /poslije” i “um”, što podrazumijeva novi um, novi način razmišljanja, novi stav prema životu i Bogu. To je istinsko pokajanje
3. “žaljenje” (*metamelomai*, usp. stihove 8 [dva puta].10). To je složenica od “nakon /poslije” i “briga /skrb”. Upotrijebljena je za Judu u Evanđelju po Mateju 27:3 i Ezava u Poslanici Hebrejima 12:16-17. Podrazumijeva žaljenje nad posljedicama, ne nad djelovanjima.

Pokajanje i vjera zahtijevana su zavjetna djelovanja (usp. Mk 1:15; Djela 2:38.41; 3:16.19; 20:21). Postoje neki tekstovi koji podrazumijevaju kako Bog daje pokajanje (usp. Djela 5:31; 11:18; 2. Tim 2:25). Ali većina tekstova vidi ovo kao neophodnost ljudskoga zavjetnoga odaziva Božjoj ponudi besplatnoga spasenja.

Odredbe oba i hebrejskoga i grčkoga pojma zahtijevaju shvaćanje punoga značenja pokajanja. Hebrejski zahtijeva “promjenu djelovanja”, dok grčki zahtijeva “promjenu uma”. Spašena osoba prima novi um i srce. Ona misli drukčije i živi drukčije. Umjesto: “Što je u tome za mene?” pitanje je sad: “Što je Božja volja?” Pokajanje nije emocija što se gubi ili potpuna bezgrješnost, nego novi odnos sa Svetim Bogom koji mijenja vjernika napredujuće u svetoga.

POSEBNA TEMA: ISPOVIJED /PRIZNANJE

- A. Postoje dva oblika istoga grčkog korijena upotrijebljenog za ispovijed ili priznanje, *homologeō* i *exomologō*. Složeni pojam što koristi Jakov je iz *homo*, isto; *legō*, govoriti; i *ex*, iz. Temeljno značenje je reći isto, složiti se s(a). *Ex* je dodan zamisli javnog očitovanja.
- B. Engleski prijevodi ove skupine riječi su:
1. veličati
 2. slagati se
 3. proglasiti (usp. Mt 7:23)
 4. priznati
 5. ispovjediti (usp. Heb 4:14; 10:23).
- C. Ova skupina riječi imala je naizgled dvije oprečne uporabe:
1. veličati (Boga)
 2. priznati grijeh.
- Možda se ovo razvilo od osjećaja čovječanstva o Božjoj svetosti i vlastite grješnosti čovječanstva. Spoznati jednu istinu jeste spoznati obje.
- D. NZ-ne uporabe skupine riječi su:
1. obećati (usp. Mt 14:7; Djela 7:17)
 2. složiti se ili pristati na nešto (usp. Iv 1:20; Lk 22:6; Djela 24:14; Heb 11:13)
 3. veličati (usp. Mt 11:25; Lk 10:21; Rim 14:11; 15:9)

4. prihvatiti:
 - a. osobu (usp. Mt 10:32; Lk 12:8; Iv 9:22; 12:42; Rim 10:9; Fil 2:11; 1. Iv 2:23; Otk 3:5)
 - b. istinu (usp. Djela 23:8; 2. Kor 11:13; 1. Iv 4:2)
5. javno očitovati (legalan osjećaj razvijen u religijsku potvrdu, usp. Djela 24:14; 1. Tim 6:13):
 - a. bez priznanja krivnje (usp. 1. Tim 6:12; Heb 10:23)
 - b. s priznanjem krivnje (usp. Mt 3:6; Djela 19:18; Heb 4:14; Jak 5:16; 1. Iv 1:9).

5:5 “Jer mi kroz Duha, po vjeri” Ovaj izričaj pokazuje dva neophodna svojstva (tj. Savez) uključena u naše spasenje:

1. privlačenje /vabljenje Svetoga Duha (usp. Iv 6:44.65; 16:7-13)
2. ljudski odaziv (usp. Mk 1:15; Djela 3:16.19; 20:21).

Ovi izričaji smješteni su prvi u grčkoj rečenici za naglasak.

▣ **“čekamo na nadu pravednosti”** Pojam “nadu” često je korišten u NZ-u za Drugi dolazak. Drugi dolazak je vrijeme kad će vjernici biti u potpunosti spašeni. NZ opisuje naše spasenje kao:

1. dovršeni čin
2. stanje bivanja
3. tijek
4. buduće dovršenje.

Ova četiri svojstva spasenja isključivo su besplatna a ne međusobna. Mi smo spašeni, bili smo spašeni, bivamo spašeni, i bit ćemo spašeni. Budući vid spasenja znači proslavljenje vjernika kod Drugoga dolaska (usp. 1. Iv 3:2). Drugi odlomci što opisuju budući događaj spasenja uključuju Poslanicu Rimljanima 8:23; Filipljanima 3:21 i Kološanima 3:3. 4.

[Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 5:4: Grčka glagolska vremena upotrijebljena za opis spasenja; i Posebnu temu dolje: Nada \(*elpis*\). \(kod Pavla\).](#)

POSEBNA TEMA: NADA (*elpis*, kod Pavla)

Pavao je koristio taj pojam često na nekoliko različitih ali povezanih smislova. Često je to bilo povezano s dovršenjem vjernikove vjere (npr. 1. Tim 1:1). To može biti izraženo kao slava, vječni život, konačno spasenje, Drugi dolazak, itd. Dovršenje je izvjesno, ali element vremena je budućnost i nepoznatost. Nada je često bila povezana s “vjerom” i “ljubavlju” (usp. 1. Kor 13:13; 1. Sol 1:3; 2. Sol 2:16). Djelomičan popis Pavlovih uporaba je:

1. Drugi dolazak, Poslanica Galaćanima 5:5; Efežanima 1:18; 4:4; Titu 2:13
2. Isus je naša nada, 1. Timoteju poslanica 1:1 (Bog je naša nada, 1. Tim 5:5; 1. Pt 3:5)
3. vjernik će biti predstavljen Bogu, Poslanica Kološanima 1:22-23; 1. Solunjanima 2:19
4. nada je spremljena u Nebu, Poslanica Kološanima 1:5
5. pouzdanje u Evanđelje, Poslanica Kološanima 1:23; 1. Solunjanima 2:19
6. konačno spasenje, Poslanica Kološanima 1:5; 1. Solunjanima 4:13; 5:8
7. Božja slava, Poslanica Rimljanima 5:2; 2. Korinćanima 3:12; Kološanima 1:27
8. spasenje pogana po Kristu, Poslanica Kološanima 1:27
9. sigurnost spasenja, 1. Poslanica Solunjanima 5:8
10. vječni život, Titu poslanica 1:2; 3:7
11. ishodi kršćanske zrelosti, Poslanica Rimljanima 5:2-5
12. iskupljenje čitavoga Stvorenja, Poslanica Rimljanima 8:20-22
13. dovršenje posinjenja, Poslanica Rimljanima 8:23-25
14. naslov za Boga, Poslanica Rimljanima 15:13
15. Pavlova žudnja za vjernike, 2. Poslanica Korinćanima 1:7
16. SZ kao vodič NZ-nim vjernicima, Poslanica Rimljanima 15:4.

5:6 Ovaj stih zatvara temu Poslanice Galaćanima: mi smo ispravni s Bogom po vjeri, ne po ljudskim obredima ili izvedbama – uključujući obrezanje, zakone o hrani, i /ili čudoredno življenje.

Zaključni izričaj bio je razumjet ili u PASIVNOME ili SREDNJEMU smislu (Barbara i Timothy Friberg, *Analytical Greek New Testament*, str. 584; Harold K Moulton [izd.], *The Analytical Greek Lexicon Revised*, str. 139). Rimski katolicizam uglavnom ga je tumačio kao PASIV što znači da je ljubav izvor vjere. Međutim, većina protestanata razumjeli su to u SREDNJEM smislu što znači da ljubav ishodi od vjere (usp. 1. Sol 1:3). Taj je pojam redovito korišten u NZ-u kao SREDNJI (usp. Rim 7:5; 2. Kor 1:6; Ef 3:20; 1. Sol 2:13, i 2. Sol 2:7). Vjera je glavni naglasak.

Ovo je bio Pavlov odgovor krivim učiteljima glede načina života pogana koji su slobodno bili prihvaćeni u Kristu. To je ljubav pobuđena Duhom (nakon spasenja) što postavlja mjerilo ponašanja za vjernike i daje sposobnost za poslušnost. To je Novi savez, novo srce i novi um (usp. Jer 31:33; Ez 36:26-27).

5:7 “tko” JEDNINSKA ZAMJENICA upotrijebljena o krivome učitelju također je nađena u Poslanici Galaćanima 5:7 i dva put u Galaćanima 5:10. Međutim, oblik MNOŽINE pojavljuje se u Galaćanima 5:12. To može biti skupna uporaba JEDNINE. Ali zbog Galaćana 3:1, uporaba JEDNINE može podrazumijevati:

1. mjesni krug vođe koji je preokrenuo točku gledišta judaiste i sad je vukao crkvu u tome smjeru
2. posjeta uvjerljivoga vođe judaista.

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“Vi ste trčali dobro; tko vas je spriječio od pokoravanja istini”

“Vi ste trčali dobro. Tko vas je spriječio od pokoravanja istini”

“Vi bijaste trčali dobro; tko vas je spriječio od pokoravanja istini”

“Vi bijaste činili dobro! Tko vas je zaustavio u pokoravanju istini”

“Vi započeste svoju trku dobro: tko vas je učinio manje željnim da se pokoravate istini”

“Vi ste trčali dobro” je IMPERFEKT AKTIVNOGA INDIKATIVA. Ovo znači da su u određenome vremenskom razdoblju crkve Galacije činile vrlo dobro glede kršanske zrelosti. Pavao je vrlo često koristio atletske metafore. Bio je posebno naklonjen “trčanju” (usp. Gal 2:2; 1. Kor 9:24-26; Fil 2:16; 3:12-14; 2. Tim 4:7).

GLAGOL “spriječio” ili “zaustavio” (AORIST AKTIVNOGA INDIKATIVA) uobičajeno ima vojne ili atletske suzvuke. U vojnome smislu, riječ znači čin uništenja ceste pred očima približavajućeg neprijatelja. U atletske smislu, to znači čin odsijecanja trkača ispred drugih, čime se uzrokuje obojici da izgube trku.

Pavao je bio privučen igrom riječi između “pokoravanju istini” u Poslanici Galaćanima 5:2, i “uvjerenje” u Galaćanima 5:8. To ne podrazumijeva da Galaćani nisu bili osobno odgovorni, nego da su bili pod utjecajem.

Pavao koristi “pokoravanju istini” kao način izražavanja “pokoravanju Evanđelju”. [Vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 2:5: “Istina” u Pavlovim pisanjima.](#)

5:8 “Njega koji vas zove” Često su antecedenti ZAMJENICE višeznačni. Kao u Poslanici Galaćanima 1:6, ovaj je izričaj uvijek korišten o izboru odabranome od Boga Oca. Vidjeti bilješku u 1. Poslanici Solunjanima 2:12.

5:9 “Malo kvasca” Kvasac je uobičajena NZ-na izreka u Bibliji, često korištena u negativnome smislu (Mt 16:6; Mk 8:15; 1. Kor 5:6), iako ne uvijek (usp. Mt 13:33). Ovdje metafora može biti podvlačenje prožimajuće snage doktrine o djelima pravednosti (usp. Mt 16:6.32).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Kvasac.](#)

POSEBNA TEMA: KVASAC

Pojam “kvasac” (hebrejski, 18.13a.8, BDB 329, KB 329; grčki, *zumē*) korišten je u dva smisla i u SZ-u i u NZ-u:

1. smisao o pokvarenosti i, time, simbol zla:
 - a. Knjiga Izlaska 12:15.19; 13:3.7; 23:18; 34:25; Levitski zakonik 2:11; 6:17; Ponovljeni zakon 16:3
 - b. Evanđelje po Mateju 16:6.11-12; Marku 8:15; Luki 12:1; Poslanica Galaćanima 5:9; 1. Korinćanima 5:6-8
2. smisao o prožimanju i, time, slika o utjecaju, ne simbol zla:
 - a. Levitski zakonik 7:13; 23:17; Knjiga proroka Amosa 4:5
 - b. Evanđelje po Mateju 13:33; Luki 13:20-21.

Samo okvir može odrediti značenje ove riječi (što je tako za sve riječi!).

Što se tiče beskvasnoga kruha, Izraelci nisu smjeli čekati do jutra da se kruh dignu. Ova pojedinost o noći izlaska dala je povoda da je Blagdan Pashe kod Izlaska bio kombiniran s blagdanom poljoprivrednih plodova (usp. Izl 12:15-20; 23:14-17; 34:18).

Kvasac se obično koristio u žrtvene svrhe (usp. Lev 7:13; 23:17), ali kasnije je postao simbolom grijeha i pobune. Fermentacija je bila viđena u tome simboličkom smislu kao mogućnost Izraela na pojedinačnoj bazi da preispituju svoje živote zbog ikojega nagovještaja pobune ili neposlušnosti prema YHWH-i. Kao što je Dan pomirenja (Lev 16) djelovao na nacionalnome stupnju, Blagdan beskvasnoga kruha djelovao je na pojedinačnome ili obiteljskom stupnju.

Ovaj godišnji propisani Blagdan, kombiniran s Blagdanom Pashe, držao je veličanstveno YHWH-ino oslobođenje uvijek u umovima i u srcima Njegova naroda. Kao što su milost i obećanje osigurali oslobođenje iz Egipta, tako je Izrael ovisio o ovima nepromjenjivim Božanskim osobinama kako bi ga spasio u godinama što su prolazile (usp. Izl 13:8.14; Pnz 4:9; 6:2.7.20-21).

5:10 “Ja imam povjerenja u vas” Ovo je PERFEKT AKTIVNOGA INDIKATIVA što podrazumijeva da Pavao ima, u prošlosti, i nastavlja imati, povjerenje u kršćane Galacije (usp. 2. Kor 2:3; 2. Sol 3:4; Flm 1:21).

▣ **“da nećete usvojiti nijedno drugo gledište”** Vidjeti bilješku u Poslanici Galaćanima 4:12.

▣

NASB

“ali onaj koji vas uznemirava snosit će svoju osudu, tko god on jeste”

NKJV

“ali onaj tko vam dodijava snosit će svoju osudu, tko god on jeste”

NRSV

“Ali tko god je taj koji vas zbunjuje platit će kaznu”

TEV

“a taj čovjek koji vas uzrujava, tko god on bio, bit će kažnjen od Boga”

NJB

“i svatko tko vam dodijava u budućnosti bit će osuđen, bez obzira tko on jeste”

Vjernici su odgovorni pred Bogom, ali oni mogu biti pod utjecajem (usp. Gal 1:7; Djela 15:24). Ozbilnost kazne za one koji Božje nove vjernike vode u krivome smjeru od Boga može se vidjeti u Evanđelju po Mateju 18:6-7.

5:11 “ako još uvijek propovijedam obrezanje” Ovo je PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE što pretpostavlja da je istina s autorove točke gledišta ili za njegove književne svrhe (ova uporaba pokazuje da građa nije uvijek istinita u stvarnosti). Pavao je radije koristio neuobičajenu gramatičku građu kako bi rekao: “budući me još uvijek optužuju zbog propovijedanja obrezanja”, što može biti upućivanje na:

1. njegovo obrezanje Timoteja (usp. Djela 16:3) i njegova nevoljkost da obreže Tita (usp. Gal 2:2-5)
2. Pavlovu izjavu u 1. Poslanici Korinćanima 7:18-19.

Što god pozadina bila, Pavao je obznanio judaistima da je nedužan, jer ako je on propovijedao obrezanje oni ga nisu smjeli oduševljeno prihvatiti, ali budući su ga progonili, to je dobar dokaz kako on nije bio zagovaratelj obrezanja za pogane.

▣ **“Onda je kamen spoticanja križa bio dokinut”** Ovaj “kamen spoticanja” ili “prepreka” [*skandalon*] znači “zagriznuta zamka korištena za hvatanje životinja” (usp. Rim 9:33; 1. Kor 1:23). Križ je bio uvreda judaistima jer je besplatno davao ono za što su oni toliko teško radili kako bi to stekli (usp. Rim 10:2-5).

▣ **“bio dokinut”** Ovo je PERFEKT PASIVNOGA INDIKATIVA. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 3:17: Ništavno i nevažće – bezvrijedno \(*katargeō*\).](#)

5:12

NASB

“Ja želim da bi oni koji vam dodijavaju čak osakatili sebe”

NKJV

“Želio bih da oni koji vas uznemiravaju čak režu sami sebe”

NRSV

“Želim da bi oni koji vas remete uškopili sami sebe”

TEV

“Želim da ljudi koji vas uzrujavaju svi odu; neka odu i uškope sami sebe”

NJB

“Recite onima koji vas uznemiravaju da bi ih želio vidjeti okrnute nožem”

Ovdje je “osakatiti” upotrijebljeno u smislu “uškopiti”. Iz povijesti je poznato da je kult Sibebe, koji je bio prisutan u provinciji Galacija, kastriirao svoje svećenike (eunusi). Pavao je činio sarkastičku hiperbolu o obrezanju (kao što je u Fil 3:2, gdje ih naziva “psi”).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:13-15

¹³Jer vi bijaste pozvani k slobodi, braćo; samo *nemojte* svoju slobodu *okrenuti* u prigodu za meso, nego kroz ljubav služite jedan drugome. ¹⁴Jer čitav Zakon ispunjen je u jednoj riječi, u izjavi: “LJUBITE SVOGA BLIŽNJEGA KAO SAMI SEBE.” ¹⁵Ali ako izjedate i proždirete jedan drugog, čuvajte se da ne budete uništeni jedan od drugoga.

5:13 “Jer vi bijaste pozvani k slobodi, braćo” Ovo započinje novu pozornicu dokaza. Pojam “braćo” uobičajeno označava promjenu teme. Kao što su se stihovi 1-12 bavili s izopačenošću legalizma, Poslanica Galaćanima 5:13-15 bavi se s izopačenpšću antinominijanizma. Mi ne smijemo koristiti našu slobodu kao dozvolu za zadovoljavanje grješnih strasti pale ljudske naravi (usp. Rim 14:1-15:13).

NASB
NKJV
NRSV
TEV

“samo *nemojte* svoju slobodu *okrenuti* u prigodu za meso”

“samo *nemojte koristiti* slobodu kao prigodu za meso”

“samo *nemojte koristiti* svoju slobodu kao prigodu za prepuštanje užicima”

“Ali *nemojte dopustiti* toj slobodi da postane izgovorom za dopuštenje da vaše fizičke žudnje vladaju vama”

NJB

“ali budite pozorni, ili će ta sloboda osigurati otvaranje za prepuštanje užicima”

Ovdje je “prigodu” vojni pojam za vojni napad (usp. Rim 6:1-14). Nekoliko engleskih prijevoda prevodi “meso” s izričajem “nižoj naravi”. To potonje izvođenje slaže se s Pavlovom uporabom pojma “meso” ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:16: Meso \[sarx\]](#)) u ovome okviru kao prirodne sklonosti čovječanstva koje su okrenute prema sebi nakon Pada, zapisanog u Knjizi Postanka 3. Ista polarizacija između Adamovske naravi i života vođenog Duhom izrečena je u Rimljanima 8:1-11.

▣ “nego kroz ljubav služite jedan drugome” Ovaj GLAGOL je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA. Prije je Pavao tvrdio da oni ne smiju biti robovi legalizma, ali on sad uravnotežuje to sa zapovijedi kako moraju biti robovi jedan drugome u ljubavi (usp. Gal 5:6; Iv 13:34-35; Ef 5:21; Fil 2:3-4). Ovaj čitav okvir je skupni (Crkva), ne pojedinačni (usp. Gordon D. Fee, *To What End Exegesis?*, str. 154-172). Suvremeno zapadnjačko tumačenje duboko je pod utjecajem individualizma. Biblija je prvenstveno Knjiga o skupini.

5:14

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“Jer čitav Zakon ispunjen je u jednoj riječi”

“Jer sav zakon ispunjen je u jednoj riječi”

“Jer čitav zakon sažet je u jednostrukoj zapovijedi”

“Jer čitav Zakon sažet je u jednoj zapovijedi”

“budući je čitav Zakon sažet u jednostrukoj zapovijedi”

Ova je ista istina izrečena u Poslanici Rimljanima 13:8; Jakovljevoj poslanici 2:8. To je “zakon” kao Božja otkrivena volja (usp. Mt 5:17-20), a ne sustav spasenja po djelima pravednosti. Još uvijek postoji primjereno djelovanje za SZ u kršćanstvu! Ovo je bio navod iz Levitskoga zakonika 19:18 iz Septuaginte. Mogao je djelovati kao rabinski sažetak glede svrhe Zakona. Bio je također upotrijebljen od Isusa na vrlo sličan način u Evanđelju po Mateju 5:43-48; 22:39 i u Marku 12:29-31; Luki 10:25-28. Ovo je PERFEKT GLAGOLSKO VRIJEME, što naglašava vrhunac prošloga čina u neprekidno stanje ili uvjet. Može se razumjeti kao: (1) sažetak zakona ili (2) ispunjenje zakona.

5:15 Ovo je PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE, što pretpostavlja da je istina s autorove točke gledišta ili za njegove književne svrhe. Ovaj stih koristi snažnu sliku opisujući divlje životinje koje proždiru jedna drugu, što je slika strašne stvarnosti koju su krivi učitelji prouzročili u galacijskim crkvama. To je tumačenje pojačano istovrijednom jakom izjavom u Poslanici Galaćanima 5:26. To je skupna poteškoća, a ne žarište na pojedincu.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:16-24

¹⁶Nego kažem, hodajte po Duhu, i nećete ispunjavati žudnju mesa. ¹⁷Jer meso postavlja svoju žudnju protiv Duha, tako da nećete moći činiti stvari što vam gode. ¹⁸Ali ako ste vođeni Duhom, vi niste pod Zakonom. ¹⁹Sad djela mesa su dokaz, što su: nečudorednost, blud, putenost, ²⁰idolopoklonstvo, vraćanje, neprijateljstva, svađa, ljubomora, provale bijesa, prepirke, nesloge, strančarenja, ²¹zavist, pijanstvo, pijančevanje, i stvari kao ove, za koje vas opominjem, baš kao što vas opomenuh, da onaj tko provodi takve stvari neće baštiniti kraljevstvo Božje. ²²Ali plod Duha je ljubav, radost, mir, strpljivost, ljubaznost, dobrota, vjernost, ²³blagost, samonadzor; protiv takvih stvari ne postoji zakon. ²⁴Sad oni koji pripadaju Kristu Isusu razapeli su meso s njegovim strastima i žudnjama.

5:16 “hodajte po Duhu” PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA, Pavao bodri Galaćane da žive život nadnaravno i neprekidno nadziran Duhom Božjim (usp. Ef 4:1.17; 5:2.15-18). Prvenstvena zamisao u Poslanici Galaćanima bila je da je Duh On koji donosi početno spasenje. Tako, ovaj stih znači da ono što je bilo započeto Duhom (usp. Gal 3:3), isto je tako ono što je usavršeno Duhom (usp. Rim 8:16-25). Srodni pojam “zakon Duha”, Rimljanima 8:1 i podrazumijevano u Galaćanima 5:18, točno je isto kao “zakon Kristov” u 1. Korinćanima 9:21 i Jakovljevoj poslanici 1:25; 2:8.12. Zakon ljubavi služi drugima kao i toj osobi /sebi (usp. Fil 2:1-4).

▣ **“i nećete ispunjavati žudnju mesa”** Ova najjača negacija moguće koristi u koine grčkom DVOSTRUKU NEGACIJU s AORIST KONJUNKTIVOM, što znači “nikad ni pod kojim okolnostima”. To je nađeno u ovome stihu, slijeđeno vrlo jakom grčkom riječju “ugoditi”. Kršćanski život i vječno spasenje nadnaravnoga je podrijetla. Vjernici nisu samo pozvani biti spašenima – nego su pozvani na Kristo-sličnost (usp. Rim 8:28-29; Gal 4:19; Ef 1:4). Suprotivost između “mesa” i “duha” uobičajena je kod Pavla (usp. Rim 8:1-11). “Meso” [*sarx*] je Pavao koristio u dva smisla: (1) fizičko tijelo; i (2) pala, grješna, Adamovska narav čovječanstva. Ovdje je to očito #2. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:16: Meso \(*sarx*\)](#).

5:17 Ova suprotivost između dva načina života također je nađena u Poslanici Rimljanima 8:1-11. Pavao je predstavio dva pretpostavljena načina bivanja spašenim: (1) ljudskim naporom; i (2) Božjom besplatnom milošću u Kristu. Postoje dakle dva načina življena pobožnoga života: (1) ljudskim naporom (što je zaraženo Padom) i (2) Božjom besplatnom snagom u Duhu. Judaisti su branili ljudski napor i u spasenju i u kršćanskome životu, a Pavao je branio Božju nadnaravnu opskrbu u obojem.

5:18 “Ali ako ste vođeni Duhom” Ovo je PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE, što pretpostavlja da je istina s autorove točke gledišta ili za njegove književne svrhe. Oni koji su vođeni Duhom nisu podložni zakonu (usp. Rim 6:14; 7:4.6). To ne podrazumijeva da kršćani neće griješiti (usp. Rim 7 i 1 Iv 2:1), nego radije da njihovi životi nisu karakterizirani pobunom (usp. 1. Iv 3:6.9).

▣ **“vi niste pod Zakonom”** Nema ČLANA ispred “zakonom” u grčkome tekstu, tako da riječ može imati širu konotaciju nego samo židovski zakon. Ovdje, zakon ima smisao načina života korištenog za pristup Bogu. Ovdje je ponovno oprečje između dva načina bivanja ugodnim Bogu ili prihvaćenim od Boga: samo-napor i Božja besplatna milost.

5:19 “Sad djela mesa su dokaz” Mnogi komentatori vide nekoliko različitih skupina u ovome popisu grijeha. Međutim, ovdje postoji jedinica temeljena prvenstveno na izgređima poganskoga štovanja. Ljudi otkrivaju svoje vlastite sebičnosti u svojim djelovanjima i pobudama (usp. Mt 7:16.20; 12:33). Ishodi Pada vidljivi su u našim odabirima načina života.

KJV dodaje pojam “preljub” ovome popisu. To je samo pretpostavljeno iz grčkoga rukopisa D, *Codex Bezae*, koji je iz šestoga stoljeća. On je također uključen u neke starolatinske rukopise i Vulgati.

Za “mesa” [vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:16: Meso \(*sarx*\)](#).
[Vidjeti Posebnu temu dolje: Mane i vrline u NZ-u](#).

POSEBNA TEMA: MANE I VRLINE U NZ-U

Popisi i mana i vrlina uobičajeni su u NZ-u. Često oni odražavaju i rabinske i kulturološke (stoičke) popise. NZ-ni popisi suprotstavljenih osobina mogu se vidjeti u:

	mane	vrline
1. Pavao	Rimljanima 1:28-32	---
	Rimljanima 13:13	Rimljanima 12:9-21
	1. Korinćanima 5:9-11	---
	1. Korinćanima 6:10	1. Korinćanima 6:6-9
	1. Korinćanima 12:20	2. Korinćanima 6:4-10
	Galaćanima 5:19-21	Galaćanima 5:22-23
	Efežanima 4:25-32	---
	Efežanima 5:3-5	---
	---	Filipljanima 4:8-9
	Kološanima 3:5.8	Kološanima 3:12-14
	1. Timoteju 1:9-10	---

		1. Timoteju 6:4-5 2. Timoteju 2:22a. 23 Titu 1:7; 3:3	--- 2. Timoteju 2:22b.24 Titu 1:8-9; 3:1-2
2.	Jakov	Jakov 3:15-16	Jakov 3:17-18
3.	Petar	1. Petrova 4:3 2. Petrova 1:9	1. Petrova 4:7-11 2. Petrova 1:5-8
4.	Ivan	Otkrivenje 21:8; 22:15	---

▣ (5:19)

NASB	“nećudorednost, blud”
NKJV	“bludnost, nečistoća”
NRSV	“bludnost, blud”
TEV	“nećudoredno, besramno”
NJB	“bludnost, velika pokvarenost”

Ovaj prvi grčki pojam [*porneia*] izvorno je značio “bludnica”, ali u engleskom je postao onaj što se koristi za seksualnu nećudorednost općenito (usp. 1. Kor 6:9). Dobili smo engleski pojam “pornografija” iz ove grčke riječi. Drugi pojam [*akatharsia*], “blud”, također je opći pojam za seksualnu nećudorednost, iako je izvorno u SZ-u korišten u smislu obredne nečistoće ili ćudoredne nečistoće. Pavlova nakana bila je potonje značenje.

▣

NASB	“putenost”
NKJV, NRSV	“razuzdanost”
TEV	“i nepristojne činidbe”
NJB	“putena neodgovornost”

Ovo podrazumijeva javno razmetanje s putenim požudama (usp. 2. Kor 12:21). Ta vrsta putene djelatnosti nije poznavala prepreke niti društvena susprezanja. Pogansko štovanje bilo je okarakterizirano putenom djelatnošću (kao što su bili neki kasniji gnostički krivi učitelji, usp. 1. Tim 1:10; 2. Tim 3:6; Tit 3:3).

5:20 “idolopoklonstvo” Ovo upućuje na štovanje bilo čega umjesto Boga (usp. 1. Kor 10:14; Ef 5:5; Kol 3:5; 1. Pt 4:3). Posebno se odnosi na djela štovanja kipova ili beživotnih predmeta.

▣ **“vračanje”** Ovo je bio grčki pojam *pharmakia* iz kojega je izvedena engleska riječ “*pharmacy /farmacija*”. Vračanje je moguće upućivalo na praksu uporabe droga kako bi se izazvalo religijsko iskustvo. Kasnije je bilo korišteno za magične provedbe bilo koje vrste.

▣

NASB	“neprijateljstva, svada, ljubomora, provale bijesa, prepirke, nesloge, strančarenja”
NKJV	“mržnja, sukobi, ljubomore, provale bijesa, sebične težnje, nesloge, krivovjerja”
NRSV	“neprijateljstva, svada, ljubomora, bijes, svade, nesloge, strančarenja”
TEV	“Ljudi postaju neprijatelji i bore se, oni postaju ljubomorni, bijesni, i slavohlepni”
NJB	“zavade i prepirke, ljubomora, zlovolja i svade; nesloge, strančarenja”

Ova litanija opisuje stavove i djelovanja bijesnih, palih, sebičnih ljudi. Zapamtite 5:15 i 26.

▣ **“neprijateljstva”** Ova riječ (*echthra*) opisuje stanje bivanja posebno neprijateljski prema ljudima.

▣ **“svada”** Ovo znači “boriti se za nagrade”.

▣ **“ljubomora”** Ova riječ (*zēlos*) može imati pozitivan ili negativan suzvuk, ali u ovome okviru znači “sebičnost /usmjerenost prema sebi”.

▣ **“provale bijesa”** Ovaj grčki pojam (*thumos*) znači “iznenadna, nenadzirana provala srdžbe”.

▣ **“prepirke”** Ovo podrazumijeva sukobe temeljene na sebičnosti ili ambiciji što ne poznaje granica.

▣ **“nesloge, strančarenja”** Ova dva pojma idu zajedno. Oni opisuju stranačku dogmatsku podjelu unutar veće skupine, nešto srodno političkim strankama (usp. 1. Tim 5:15 i 26). Upotrijebljeno je za opis crkava, kao što je bila korintska Crkva (usp. 1. Kor 1:10-13; 11:19; 2. Kor 12:20).

5:21 “zavist” Uobičajena stoička izreka toga vremena kaže: “zavist je žalovanje nad dobrim drugoga”.

Neki stariji grčki rukopisi dodaju riječ “ubojice” nakon riječi “zavist”. Ona je uključena u rukopise A, C, D, G, K, i P, ali je ipak isključena u P⁴⁶, κ , i B. Također je isključena u pisanjima ranijeg heretika Marciona i očeva Rane crkve, Ireneja, Klementa Aleksandrijskoga, Origena, Krisostoma, Jeronima, i Augustina. Pisari su je moguće dodali iz Poslanice Rimljanima 1:29.

▣ **“pijanstvo, pijančevanje”** Ove zadnje dvije riječi opisuju pijane orgije povezane s poganskim štovanjem (usp. 1. Kor 6:9).

▣ **“i stvari kao ove”** Ovaj izričaj označava da taj popis nije iscrpan nego predstavljajući (usp. 1. Kor 6:9-10; Ef 5:5). Kao i upozorenje, mogao je podsjetiti Galaćane o Pavlovu propovijedanju u prethodnoj prigodi. Ovaj stih, zajedno s 1. Ivanovom poslanicom 5:16, izvor je rimokatoličke razlike između smrtnih i oprostivih grijeha. Međutim, to je tumačenje vrlo dvojbeno, u svjetlu preklapanja odredaba pojmova, kao i činjenice da su ovi grijesi činjeni čak i od kršćana. Ovi stihovi upozoravaju da iako kršćani mogu griješiti u tim područjima a biti spašeni, ako su njihovi životi okarakterizirani ili nad njima prevladavaju ovi grijesi, oni zapravo nisu postali nova stvorenja u Kristu (1. Iv 3:6.9).

▣ **“za koje vas opominjem, baš kao što vas opomenuh, da onaj tko provodi takve stvari neće baštiniti kraljevstvo Božje”** Odabiri nečijega načina života otkrivaju srce. Oni koji su stvarno iskupljeni još uvijek se bore s grijehom, ali njihovi životi nisu okarakterizirani grijehom (usp. 1. Iv 3:6.9). Ne radi se o tome da ti grijesi ne mogu biti oprosteni ili da istinski kršćani ne čine ove grijeha, nego da je u istinskome vjerniku započeo tijek Kristo-sličnosti. Duh, koji privlači vjernike Kristu, sad oblikuje Krista u njima (usp. Gal 4:19; Iv 16:8-13). Isus je bio vrlo jasan glede načina života vjernika u Evanđelju po Mateju 7: “po njihovim plodovima poznat ćete ih” i u Ivanu 15.

“Kraljevstvo Božje” tema je prve i zadnje Isusove propovijedi i većine Njegovih parabola. Kraljevanje Boga u ljudskim srcima sad jednoga će dana biti dovršeno nad čitavom Zemljom (usp. Mt 6:10; 1. Kor 6:9-10; Ef 5:5).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Kraljevstvo Božje.](#)

POSEBNA TEMA: KRALJEVSTVO BOŽJE

U SZ-u mislilo se o YHWH-i kao o Kralju Izraela (usp. 1. Sam 8:7; Ps 10:16; 24:7-9; 29:10; 44:4; 89:18; 95:3; Iz 43:15; 44:6) i o Mesiji kao o savršenome Kralju (usp. Ps 2:6; Iz 9:6-7; 11:1-5). Rođenjem Isusa u Betlehemu (6.-4. g.pr.Kr.) Kraljevstvo je Božje prodrlo u ljudsku povijest s novom snagom i otkupljenjem (Novi savez, usp. Jer 31:31-34; Ez 36:27-36). Ivan Krstitelj naviještao je blizinu Kraljevstva (usp. Mt 3:2; Mk 1:15). Isus je jasno učio da je Kraljevstvo prisutno u Njemu Sâmome i Njegovim učenjima (usp. Mt 4:17.23; 9:35; 10:7; 11:11-12; 12:28; 16:19; Mk 12:34; Lk 10:9.11; 11:20; 12:31-32; 16:16; 17:21). Ipak Kraljevstvo je također budućnost (usp. Mt 16:28; 24:14; 26:29; Mk 9:1; Lk 21:31; 22:16.18).

U sinoptičkim usporednicama u Evanđeljima po Marku i Luki nalazimo izričaj, “Kraljevstvo Božje”. Ta uobičajena tema Isusovih učenja uključuje prisutnost Božje vladavine u ljudskim srcima, koja će jednoga dana biti dovršena nad čitavom Zemljom. To je odraženo u Isusovoj molitvi u Evanđelju po Mateju 6:10. Matej, pišući Židovima, prvenstveno se izražavao izričajem ne koristeći Ime Božje (Kraljevstvo nebesko), dok su Marko i Luka, pišući ne-Židovima, upotrebljavali uobičajenu oznaku, koristeći Božansko Ime.

To je kao ključni izričaj sinoptičkih Evanđelja. Prva i zadnja Isusova propovijed, a najviše Njegove parabole, bave se ovom temom. Izričaj se odnosi na vladavinu Božju u ljudskim srcima sada! Začuđujuće je da Ivan taj izričaj koristi samo dva puta (i nikad u Isusovim parabolama). U Evanđelju po Ivanu ključna metafora je “vječni život”.

Napetosti s ovim izričajem bile su uzrokovane s dva Kristova dolaska. SZ usredotočen je na jedan dolazak Božjega Mesije – vojni, pravosudni, veličanstveni dolazak – ali NZ pokazuje da je On prvi puta došao kao Pateći Sluga iz Knjige

proroka Izaije 53 i kao ponizan Kralj iz Knjige proroka Zaharije 9:9. Dva se židovska doba, Doba grješnosti i Novo doba pravednosti, preklapaju. Isus trenutačno vlada u srcima vjernika, ali jednoga će dana vladati nad čitavim Stvorenjem. On će doći kao što je predvidio SZ! Vjernici žive u “već” nasuprot “ali ne još” Kraljevstvu Božjem (usp. Gordon D. Fee i Douglas Stuart u *How to Read The Bible For All Its Worth*, str. 131-134).

5:22 “Ali plod Duha je” Pavao je opisao ljudski napor kao djela mesa /tijela, ali on je kršćanski život opisao kao “plod” (usp. Iv 15) ili proizvod Duha. On je time istaknuo religiju usredotočenu na ljude i religiju usredotočenu na nadnaravno. Očito, plod Duha i darovi Duha različiti su. Dok se duhovni darovi daju svakom vjerniku kod spasenja (usp. 1. Kor 12:7.11), plod je druga metafora za opis pobuda, stavova i načina života Isusa Krista. Kao što su darovi raspodjela različitih službi Krista među Tijelom Kristovim, plod je skupni stav Krista u vršenju tih darova. Moguće je imati učinkovit dar a ne imati Kristo-sličan stav. Prema tome, Kristo-slična zrelost, što je plod Duha donosi, daje konačnu slavu Bogu kroz raznolike darove Duha. Oboje se ostvaruje ispunjenjem Duha (usp. Ef 5:18).

Također je zanimljivo zabilježiti da je plod JEDNINA u ovome stihu. Uporaba JEDNINE može se razumjeti na dva načina: (1) ljubav je plod Duha, opisan različitim pojmovima što slijede; ili (2) to je skupna jednina kao “sjeme /potomak”.

▣ **“ljubav”** Ovaj grčki oblik za ljubav, *agapē*, bio je jedinstveno korišten od Rane crkve o Božjoj samo-dajućoj ljubavi. Ova IMENICA nije se često koristila u klasičnome grčkom. Crkva mu je ulila novo značenje kako bi opisala Božju posebnu ljubav. Ljubav ovdje teološki je analogna pojmu *hesed* (BDB 338), Božjoj zavjetnoj odanosti i ljubavi, u SZ-u.

▣ **“radost”** Radost je stav života koji se raduje u onome tko mi jesmo u Kristu bez obzira na okolnosti (usp. Rim 14:17; 1. Sol 1:6; 5:16; Juda 24).

▣ **“mir”** Mir može značiti:

1. naš osjećaj dobrobiti zbog našega odnosa s Kristom
2. naš novi pogled na svijet temeljen na Božjem otkrivenju što ne ovisi o okolnostima
3. spokoj u našem odnosu s drugim ljudima, posebice s vjernicima (usp. Iv 14:27; Rim 5:1; Fil 4:7).

Mir s Bogom donosi mir iznutra i izvana (tj. zavjetna braća i sestre).

▣ **“strpljivost”** Dugotrajna strpljivost bila je primjerena čak i za izravno izazivanje. To je bila osobina Boga Oca (usp. Rim 2:4; 9:22; 1. Tim 1:18; 1. Pt 3:20). Kao što je Bog bio strpljiv s nama, mi moramo biti strpljivi s drugim ljudima (usp. Ef 4:2-3), posebice s vjernicima (usp. Gal 6:10).

▣ **“ljubaznost, dobrota”** “Ljubaznost” opisuje ne samo Isusov život, nego Njegov jaram (usp. Mt 11:30). Zajedno ova dva pojma opisuju pozitivan, otvoren i prihvaćajući stav prema drugima, posebice vjernicima (usp. Gal 6:10).

▣ **“vjernost”** *Pistis* je upotrijebljen u svome starozavjetnome smislu o odanosti i vjerodostojnosti. Uobičajeno se koristila o Bogu (usp. Rim 3:3). Ovdje opisuje vjernikov novi odnos s ljudima, posebice s vjernicima.

5:23 “blagost” Ponekad prevedeno kao “krotkost”, *praotes* je okarakterizirana krotkošću duha. To je bila metafora uzeta od pripitomljenih životinja. Blagost nije bila uključena u grčki ili stoički popis vrlina, jer ju je grčki vidio kao slabost. Ona je jedinstvena kršćaninu (usp. 1. Kor 4:21; 2. Kor 10:1; Ef 4:2; Kol 3:12; 1. Tim 6:11; 2. Tim 2:25; Tit 3:2). Bila je korištena i od Mojsija (usp. Br 12:3) i od Isusa (usp. Mt 11:29; 21:5).

▣ **“samonadzor”** Vrhunac popisa, samonadzor, karakterizira Kristo-sličnu zrelost (usp. Djela 24:25; Tit 1:8; 2. Pt 1:6). Ovaj je pojam bio upotrijebljen u 1. Poslanici Korinćanima 7:9 za nadzor našega seksualnoga nagona i na to se možda smjera ovdje zbog popisa seksualnih izopačenosti poganskoga štovanja.

▣ **“protiv takvih stvari ne postoji zakon”** Postoji novi unutrašnji zakon u životu vjernika što pokazuje svoju prisutnost življenjem u pobožnosti (usp. Rim 6:19; Jak 1:25; 2:8.12). To je točno jasan cilj Novoga saveza (usp. Jer 31:31-34 i Ez 36:22-32). Kristo-sličnost je Božji cilj za svakoga kršćanina (usp. Rim 8:28-29; Gal 4:19; Ef 1:4).

5:24 “oni koji pripadaju Kristu Isusu razapeli su meso” Ovo je AORIST AKTIVNOGA INDIKATIVA što govori o završenome djelovanju u prošlosti. Ovaj odlomak, i drugi što podrazumijevaju tajnovito sjedinjenje, može biti tumačen unutar teoloških

skupina (usp. Rim 6:6). Kroz čitavu knjigu Galaćanima, posebice 2:20, “razapeli” korišteno je za karakteriziranje našega odnosa prema Zakonu. Jednom kad prihvatimo Božju besplatnu ponudu milosti u Kristu kao naše jedino sredstvo spasenja, mi se odlučno odsijecamo od zla naše pale prirode i paloga svjetskoga sustava. Ova osobna odluka odsijecanja sebe biblijska je metafora o “razapinjanju” kao što se vidi u Galaćanima 2:20; 5:24 i 6:14.

Ovo je često okarakterizirano kao “smrt sebi”. Bog nas je stvorio pojedinačno (usp. Ps 139) da služimo Njemu a ne sebi (usp. Rom. 6). Novi život u Kristu znači smrt palome, prema sebi usmjerneome načinu života pobunjenoga čovječanstva (usp. Gal 2:20; Rim 6:11; 2. Kor 5:14-15; 1. Iv 3:16).

[Za “meso” vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:16: Meso \(*sarx*\).](#)

▣ **“s njegovim strastima i žudnjama”** Grci su određivali tijelo kao izvor grješnosti jer nisu imali nadnaravno otkrivenje o Stvorenju i Padu čovječanstva (usp. Post 1 - 3). Stoga, oni su krivili moralno fizičko tijelo da je izvor zla. Vjernici shvaćaju iz Pavlovih spisa da je tijelo moralno neutralno (usp. Rim 4:1; 9:3; 1. Kor 10:18). Isus je imao stvarno ljudsko tijelo (usp. Iv 1:14; Rim 1:3; 9:5). Dobrota ili slabost tijela ovisi o tome kako ga koristimo, za Boga ili za zlo. Jednom kad postanemo vjernici, mi moramo prepustiti naša pala, sebično-usmjerena stremljenja sili Svetoga Duha (usp. Rim 7 i 1. Iv 2:1).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:25-26

²⁵Ako živimo po Duhu, hajdemo isto tako hodati po Duhu. ²⁶Nemojmo postati oholi, izazivajući jedan drugog, zavidjeti jedan drugome.

5:25 “Ako živimo po Duhu, hajdemo isto tako hodati po Duhu” Ovo je PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE, što pretpostavlja da je istinito s autorove točke gledišta ili za njegove književne svrhe. Ovo daje sažetak čitavoga odjeljka (usp. Gal 5:16; Rim 8:1-11). Budući je vjericima dana besplatna milost, oni moraju živjeti primjereno (usp. Ef 4:1.17; 5:2.15-21).

5:26 Ovo je usporedno s Poslanicom Galaćanima 5:15 i pokazuje strašne posljedice krivih učenja judaista među galacijskim crkvama i odsutnost nadzora Duha u razornim stavovima unutar kongregacija.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Napravite kratki pregled poglavlja 5 u njegovu odnosu s ostatkom Poslanice Galaćanima.
2. Objasnite slobodu i što ona znači u kršćanskome životu.
3. Objasnite okvirno značenje zaključnoga izričaja stiha 4.
4. Kako Evanđelje koje nam je besplatno ponuđeno nadzire naš način života?
5. Što su implikacije stihova 15 i 26 za Crkvu danas?
6. Opisuju li stihovi 19-21 crkve Galacije ili sklonost poganskoga štovanja?
7. Kako su darovi Duha povezani s plodom Duha?

GALAĆANIMA 6

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
nositi bremena jedan drugog	nositi i dijeliti bremena	svojstva u korištenju kršćanske slobode	nositi bremena jedan drugog	o ljubaznosti i ustrajnosti
6:1-10	6:1-5 biti darežljiv i činiti dobro	6:1-5	6:1-5	6:1-5
	6:6-10	6:6 6:7-10	6:6 6:7-10	6:6-10
konačna upozorenja i blagoslovi	Slava jedino u Križu	Pavlov potpis u dodatku pisma	konačno upozorenje i pozdrav	dodatak pismu
6:11-16	6:11-15 blagoslov i molba	6:11-16	6:11-16	6:11-16
6:17	6:16-18	6:17	6:17	6:17
6:18		6:18	6:18	6:18

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#))

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Poslanica Galaćanima 5:1 - 6:10 praktički je vid Pavlove radikalne slobode Kristova Evanđelja, učinjene dostupne vjernicima kroz Božju ljubav i milost te njihov odaziv u vjeri u pokajanje:
 1. Galaćanima 6:1-5 daje nam posebne vodiče o tome kako se baviti s bratom kršćaninom koji griješi
 2. Galaćanima 6:6-10 ima dva od najpamtljivija navoda u NZ-u. Neki to vide kao nizove nepovezanih istina. Drugi to vide kao književnu jedinicu povezanu s vjernikovom uporabom novca.
- B. Poslanica Galaćanima 6:12-16 kratak je sažetak čitavoga pisma.

- C. Pavlov kratki završetak Poslanice Galaćanima 6:17-18 podsjećanje je o njegovu cirkularnome pismu, Efežanima, gdje završni pozdravi poglavito izostaju. Zapamtite da je knjiga Galaćanima bila pisana nekolikim crkvama u zemljopisnome području.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 6:1-5

¹Braćo, čak ako je netko uhvaćen u ikojem prijestupu, vi koji ste duhovni, vratite takvoga u duhu ljubaznosti; svaki od vas neka promatra sâmoga sebe, tako da ne bi i on bio kušan. ²Nosite bremena jedan drugog, i time ispunite zakon Kristov. ³Jer ako netko misli da je nešto kad je ništa, on obmanjuje samog sebe. ⁴Ali svaki od vas mora istražiti svoj vlastiti rad, i onda će imati *razlog* za hvastanje u odnosu na sebe sâmog, a ne u odnosu na drugog. ⁵Jer svaki od vas nosit će svoje vlastito breme.

6:1 “ako” Ovo uvodi TREĆI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE što znači moguće, vjerojatno djelovanje.

▣ **“je netko uhvaćen”** Ovo je AORIST PASIVNOGA KONJUNKTIVA. Doslovno “iznenađen” (usp. William D. Mounceov *The Analytical Lexicon to the Greek New Testament*, str. 393). Izričaj ukazuje na našu vlastitu odgovornost za naš grijeh ali isto tako grješne vješte kušnje i zamke (usp. Ef 4:14; 6:10-18). Neki ljudi nisu namjerno prekršili Božju milost; oni su bili prevareni.

NASB, NKJV	“u ikojem prijestupu”
NRSV	“u prijestupu”
TEV	“u bilo kojoj vrsti prijestupa”
NJB	“loše ponaša”

Ovdje se upućuje na najmanje tri grijeha:

1. svjetlo krivih učitelja, to može upućivati na one koji su podlegli kušnji bivanja obrezanima i pokušavali su doseći savršenstvo kroz Mojsijevski Zakon
2. zbog jakih pojmova upotrijebljenih u Poslanici Galaćanima 5:15.26, to može upućivati na uništavajuća strujanja što su bila prisutna u galacijskim crkvama
3. ovo se može odnositi na ostatke poganskoga štovanja opisanog u Galaćanima 5:19-21.

Smjernice što slijede iznimno su korisne za pokazivanje crkvi kako vjernici moraju vratiti zajedništvo s palim bratom.

NASB, TEV	“vi koji ste duhovni”
NKJV	“vi koji <i>jeste</i> duhovni”
NRSV	“vi koji ste primili Duha”
NJB	“više duhovni od vas”

Ovo može biti pogrešno shvaćeno kao značenje “vi koji ste bezgriješni”. O duhovnoj zrelosti već se raspravljalo u Poslanici Galaćanima 5:16-18.22-25. Duhovna zrelost je:

1. imati um Krista
2. živjeti plod Duha
3. imati srce sluge
4. služiti drugove kršćane.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Osuđivanje \(smiju li kršćani osuđivati jedan drugog?\).](#)

POSEBNA TEMA: OSUĐIVANJE (SMIJU LI KRŠĆANI OSUĐIVATI JEDAN DRUGOG?)

- A. U 1. Poslanici Korinćanima 5:12 Pavao i crkva moraju se baviti s članovima (stih 12 očekuje “da” odgovor), ali vjernici moraju dopustiti Bogu baviti se s ne-članovima. Vjernici ne smiju osuđivati jedan drugog (usp. Mt 7:1-5.15-20; Rim 14:1 - 15:13), ali:
1. moramo ispitati plodove jedan drugog zbog položaja vođenja (usp. 1. Kor 6:1-3; Mt 7)
 2. moramo provesti crkvenu stegu kad je u pitanju ugled crkve.

To je često tanka crta! Prešutno Pavao je tvrdio da čovjek koji griješi iz 1. Korinćanima 5 mora biti stavljen u kraljevinu Božje osude (tj. izvan crkve).

Pitanje je kako se ovaj okvir odnosi na suvremena društva gdje vjernici i ne-vjernici imaju mogućnost glasovanjem zakonski uređivati društvena mjerila. Smiju li vjernici snažno sudjelovati u političkom procesu? Ovaj je okvir ograničen na osuđivanje što se odnosi na crkvenu stegu a ne na zapadnjačku, suvremenu demokraciju. Vjernici su građani dvije kraljevine s obvezama i povlasticama u oboje! Božji Duh, Božja volja, i Božja Knjiga pomažu nama kao vjernicima naći naš put u ovome palom svijetu, ali nevjernici su izrabljivani i manipulirani grijehom, sebičnošću, i Sotonom. Oni trebaju naše svjedočanstvo i sućut, ne našu samo-pravednu osudu. Oni nisu sposobni razumjeti naše porive, svrhe, i djelovanja.

Poteškoća o tome kad i kako bi kršćani trebali “suditi” jedan drugoga prouzročila je da nekoliko grčkih rukopisa preinači ovaj tekst:

1. vrlo rani papirusni rukopis P⁴⁶ (oko godine 200.) kao i *Bahairic Coptic* prijevod (III. st.) i *Peshitta Syriac* prijevod (V. st.) jednostavno izostavljaju niječnost i prevode rečenicu kao IMPERATIV: “Sudite one koji su vani [van crkve]” (usp. Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament*, str. 551)
2. *Sahidic Coptic* prijevod (III. st.) stavlja niječnost s prethodnom rečenicom: “Jer što moram učiniti s osuđivanjem onih koji su vani a ne s onima koji su unutra? Sudite one koji su unutra” (Metzger, str. 51)
3. UBS⁴ tekst čak ne poznaje mogućnost ovih varijanti kao izvornik.

B. S ovim se problemom treba baviti na dva načina:

1. vjernici su opomenuti da ne osuđuju jedan drugoga (usp. Mt 7:1-5; Lk 6:37-42; Rim 2:1-11; Jak 4:11-12)
2. vjernici su opomenuti da procijene vođe (usp. Mt 7:6.15-16; 1. Kor 14:29; 1. Sol 5:21; 1. Tim 3:1-13; i 1. Iv 4:1-6).

Neki kriterij za primjerenu procjenu može biti od koristi:

1. procjena bi morala biti za svrhu potvrde (usp. 1. Iv 4:1 – “ispitivanje” s pogledom prema odobrenju)
2. procjena bi morala biti učinjena u poniznosti i ljubaznosti (usp. Gal 6:1)
3. procjena se ne smije usredotočiti na osobna pitanja povlastica (usp. Rim 14:1-23; 1. Kor 8:1-13; 10:23-33)
4. procjena mora identificirati one vođe koji “ne upravljaju zbog kriticizma” što dolazi iz crkve ili zajednice (usp. 1. Tim 3).

▣ **(6:1) “vratite takvoga”** Ovaj “vratite” je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA, neprekidna zapovijed, često korištena o okolnosti slomljene kosti ili popravljavanja ribljih mreža (usp. Mt 4:21; Mk 1:19). Ključno je za one koji su zreli u Kristu da pomažu drugima u crkvi dobiti taj rast (usp. Ef 4:13) i vratiti one koji su pali (usp. 2. Kor 13:11).

Oprost i ne-osuđivanje biblijski su znakovi zrelosti kršćanina (usp. Mt 5:7; 6:14-15; 18:35; Lk 6:36-37; Jak 2:13; 5:9). Crkvena stega mora uvijek biti iskusiteljska a ne osvetoljubiva (usp. 2. Kor 2:7; 2. Sol 3:15; Jak 5:19-20). Ne smijemo se usuditi gađati naše ranjene!

▣ **“promatra sâmoga sebe, tako da ne bi i on bio kušan”** Ovaj “kušan” [*peirazō*] u ovome okviru ima suzvuk “kušati s pogledom prema uništenju”. Ista je riječ upotrijebljena o Zlome koji je kušao Isusa u Evanđelju po Mateju 4. Druga riječ za “kušati” [*dokimazō*] upotrijebljena je dva put u Poslanici Galaćanima 6:4, ali ova riječ ima suzvuk “ispitivati s pogledom prema odobrenju”. Sotona će ispitivati i kušati vjernike zato da ih uništi. Vjernici moraju biti na straži, izvana i iznutra (usp. 1. Kor 10:12; 2. Kor 13:5). [Vidjeti Posebnu temu dolje: Grčki pojmovi za ispitivanje i njihova suzvučja.](#)

POSEBNA TEMA: GRČKI POJMOVI ZA PREISPITIVANJE I NJIHOVA SUZVUČJA

Postoje dva grčka pojma što imaju zamisao preispitivanja nekoga zbog neke svrhe:

1. *Dokimazō, Dokimion, Dokimasia*
Ovaj je pojam metalurški pojam za preispitivanje čistoće nečega (tj. metaforički nekoga) vatrom ([vidjeti Posebnu temu dolje: Vatra](#)). Vatra otkriva čistu kovinu i spaljuje (tj. očisti) šljaku /nečistoću. Taj fizikalni postupak postao je snažan idiom za Božje i/ili Sotonino i/ili ljudsko preispitivanje drugih. Ovaj je pojam korišten samo u pozitivnome smislu preispitivanja s pogledom prema prihvaćanju ([vidjeti Posebnu temu dolje: Bog ispituje /iskušava Svoj narod \[SZ\]](#)).

U NZ-u korišten je za preispitivanje:

- a. volova – Evanđelje po Luki 14:19
- b. nas samih – 1. Poslanica Korinćanima 11:28
- c. naše vjere – Jakovljeva poslanica 1:3
- d. čak Boga – Poslanica Hebrejima 3:9.

Ishodi tih ispitivanja bili su pretpostavljeno pozitivni (usp. Rim 1:28; 14:22; 16:10; 2. Kor 10:18; 13:3; Fil 2:27; 1. Pt 1:7), stoga, pojam prenosi zamisao ispitivanja nekoga i dokazivanja da je:

- a. vrijedan truda
- b. dobar
- c. iskren
- d. dragocjen
- e. poštovan

2. *Peirazō, Peirasmus*

Ovaj pojam često ima prizvuk ispitivanja sa svrhom nalaženja grješke ili odbacivanja. Često je bio korišten u vezi s Isusovom kušnjom u pustinji:

- a. provodi napad kako bi Isusa uhvatio u zamku (usp. Mt 4:1; 16:1; 19:3; 22:18. 35; Mk 1:13; Lk 4:38; Heb 2:18)
- b. ovaj pojam (*peirazōn*) korišten je kao naziv za Sotonu u Evanđelju po Mateju 4:3; 1. Poslanici Solunjanima 3:5 (tj. “kušač”)
- c. uporaba:
 - (1) korišten je kod Isusova upozorenja nama da ne kušamo Boga (usp. Mt 14:7; Lk 4:12) [ili Krista, usp. 1. Kor 10:9].
 - (2) također označava nakanu da se učini nešto što je neuspješno (usp. Heb 11:29)
 - (3) korišten je u vezi s kušnjom i sudskim procesima vjernika (usp. 1. Kor 7:5; 10:9, 13; Gal. 6:1; 1. Sol 3:5; Heb 2:18; Jak 1:2.13.14; 1. Pt 4:12; 2. Pt 2:9).

POSEBNA TEMA: VATRA (BDB 77, KB 92)

Vatra ima i pozitivne i negativne suzvuke u Pismu.

A. Pozitivno:

1. grije (usp. Iz 44:15; Iv 18:18)
2. svijetli (usp. Iz 50:11; Mt 25:1-13)
3. kuha (usp. Izl 12:8; Iz 44:15-16; Iv 21:9)
4. pročišćuje (usp. Br 31:22-23; Izr 17:3; Iz 1:25; 6:6-8; Jer 6:29; Mal 3:2-3)
5. Božja svetost (usp. Post 15:17; Izl 3:2; 19:18; Ez 1:27; Heb 12:29)
6. Božje vodstvo (usp. Izl 13:21; Br 14:14; 1. Kr 18:24)
7. Božje osnaživanje (usp. Djela 2:3)
8. Božja zaštita (usp. Zah 2:5).

B. Negativno:

1. pali (usp. Jš 6:24; 8:8; 11:11; Mt 22:7)
2. uništava (usp. Post 19:24; Lev 10:1-2)
3. bijes (usp. Br 21:28; Iz 10:16; Zah 12:6)
4. kazna (usp. Post 38:24; Lev 20:14; 21:9; Jš 7:15)
5. lažni eshatološki znak (usp. Otk 13:13).

C. Božji bijes protiv gnjeva često je izražen u slici vatre:

1. Njegov bijes spaljuje (usp. Hoš 8:5; Sef 3:8)
2. On izlijeva vatru (usp. Nah 1:6)
3. vječna vatra (usp. Jer 15:14; 17:4; Mt 25:41; Juda 7)
4. eshatološki sud (usp. Mt 3:10; 5:22; 13:40; Iv 15:6; 2. Sol 1:7; 2. Pt 3:7-10; Otk 8:7; 16:8; 20:14-15).

- D. Vatra se često pojavljuje u teofanijama:
1. Knjiga Postanka 15:17
 2. Knjiga Izlaska 3:2
 3. Knjiga Izlaska 19:18
 4. Psalam 18:7-15; 29:7
 5. Knjiga proroka Ezekijela 1:4.27; 10:2
 6. Poslanica Hebrejima 1:7; 12:29.
- E. Kao toliko mnogo metafora u Bibliji (tj, kvasac, lav) vatra može biti blagoslov ili prokletstvo ovisno o okviru.

POSEBNA TEMA: BOG ISPITUJE /ISKUŠAVA SVOJ NAROD

Pojam "ispit" (BDB 650, KB 702, *Piel* PERFEKT) korišten je u smislu "probati". Upotrebljavan je u smislu dovođenja nekoga na mjesto čime oni shvaćaju i djeluju prema svojim vlastitim utvrđenim prioritetima. Iz Knjige Postanka 12 sve do 22 očito je kako se Bog predstavlja Abrahamu s nizovima prigoda (rabini kažu deset) zato da uprave njegovu ljubav i pouzdanje jedino u Boga i Boga sâmoga. Ova iskušenja nisu bila toliko zbog Božjeg dobra, nego za Abrahamovo dobro i njegovo razumijevanje Boga koji ga je pozvao iz Ura Kaldejskoga. Od Abrahama je traženo neka napusti obitelj, dom, prijatelje, ostavštinu, predaju i čak budućnost (njegov obećani sin) kako bi slijedio Boga vjerom. Bog ispituje /iskušava svako od Svoje djece u području njihova prioriteta (usp. Mt 4:1 i dalje; Heb 5:8; 12:5-13).

Bog iskušava (BDB 650) zato da zna (BDB 393). Izrael je često iskušavao Boga svojom neposlušnošću i Bog je dokazao da je vjeran Svojjoj riječi. Sad Bog će dati Izraelu i njegovu narodu priliku da očituju svoju izgovorenu odanost i vjeru:

1. Bog iskušava Svoj narod skupno:
 - a. Knjiga Izlaska 15:25; 16:4; 20:20
 - b. Ponovljeni zakon 8:2.16; 13:3
 - c. Knjiga o Sucima 2:22; 3:1.4
2. Bog je iskušavao Izraelce pojedinačno:
 - a. Abrahama, Knjiga Postanka 12:1-12
 - b. Ezekiju, 2. Knjiga Ljetopisa 32:31
3. pisci Psalama vape Bogu neka ih iskuša dok ne otklone sve skrivene mane (usp. 26:2; 139:23)
4. NZ-ni narod Božji jednako je iskušavan, kao što je bio Isus (Mt 4; Lk 4; Heb 5:8).

6:2 "Nosite bremena jedan drugog" Ovo je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA. Ovaj "jedan drugog" smješten je u grčkoj rečenici na posebno naglašen položaj. Kao način života zreli kršćani moraju zbrinuti svoju slabiju, manje zrelu braću (usp. Rim 14:1; 15:1). To ispunjava, na vrlo praktičan i vidljiv način, Novi Zakon (usp. Gal 5:14).

"Breme" je bilo korišteno o velikome teretu stavljenome na domaću tovarnu životinju (usp. Mt 23:4). U okviru pojam je bio korišten metaforički za usmene predaje judaista. To je različit pojam od "breme" u Poslanici Galaćanima 6:5, vojniskova naprtnjača.

▣ **"i time ispunite zakon Kristov"** Zakon Kristov također je spomenut u 1. Poslanici Korinćanima 9:21 i "zakon Duha života u Isusu Kristu" u Rimljanima 8:2. Zakon Kristov isto je tako okarakteriziran na različite načine u Jakovljevoj poslanici:

1. Jakov 1:25: "besprijekoran zakon što čini ljude slobodnima"
2. Jakov 2:8: "kraljevski zakon"
3. Jakov 2:12: "zakon slobode".

Dok je jaram usmenih predaja kojim je tumačen Mojsijevski Zakon postao tlačiteljsko breme Židovima, Kristov jaram je olakšavajući i lagan (usp. Mt 11:29-30). Međutim, jaram to jeste (usp. Iv 13:34; 1. Iv 4:21), a taj jaram je naša odgovornost da ljubimo i služimo jedan drugome kao braća i sestre u Kristu.

GLAGOL "ispunite" ukotrijebljen ovdje nađen je u rukopisima u dva različita glagolska vremena:

1. AORIST IMPERATIVA u MSS α , A, C, D
2. FUTUR AKTIVNOGA INDIKATIVA u MSS B, F, G
3. FUTUR AKTIVNOGA INDIKATIVA, ali s različitim početnim prijedlogom u MS P⁴⁶.

UBS⁴ vijeće bilo je nesigurno što je izvornik. Mislili su da je moguće FUTUR bio promijenjen u AORIST IMPERATIVA zbog prethodnoga INFINITIVA u Poslanici Galaćanima 6:1 (Bruce Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament*).

6:3 “ako netko misli da je nešto kad je ništa” Ovo je PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE, što pretpostavlja da je istinito s autorove točke gledišta ili za autorove književne svrhe. Kršćani bi morali osuđivati sami sebe tako da se mogu primjereno odnositi jedan prema drugome i kako bi mogli izbjeći precjenjivati sami sebe (usp. 1. Kor 3:18, moguće odražava Iz 5:2). To ne znači da kršćani nemaju grijeh, nego da grijeh ne prevladava njihovim životima (usp. 1. Iv 1:8; 3:6.9). Prema tome, oni mogu pomoći i moliti se za one čiji su životima shrvani grijehom (usp. 1. Kor 3:18).

▣ **“on obmanjuje samog sebe”** Ovaj se GLAGOL pojavljuje samo jednom u čitavome NZ-u, u značenju zavesti nekoga u zabludu. Oblik IMENICE pojavljuje se u Titu poslanici 1:10. Samo-obmana najgora je vrsta sljepoće.

6:4 “Ali svaki od vas mora istražiti svoj vlastiti rad” Ovo je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA pojam za “ispitivanje” ili “kušnja” (*dokimazō*) sa suzvukom o “ispitivati nekoga s pogledom prema odobrenju”. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 6:1: Grčki pojmovi za ispitivanje i njihova suzvučja.](#)

▣ **“i onda će imati razlog za hvastanje u odnosu na sebe sâmog, a ne u odnosu na drugog”** Vjernici moraju biti pozorni da se ne uspoređuju jedan s drugim (usp. 2. Kor 10:12), posebice oni koji su bili iznenađeni i zahvaćeni grijehom (usp. Gal 6:1).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Hvastanje.](#)

POSEBNA TEMA: HVAŠTANJE

Ovi grčki pojmovi, *kauchaomai*, *kauchēma*, i *kauchēsis*, upotrijebljeni su oko trideset i pet puta od Pavla i samo dva puta u ostatku NZ-a (oba puta u Jak). Njihova prevladavajuća uporaba je u 1. i 2. Poslanici Korinćanima.

Postoje dvije glavne istine povezane s hvastanjem:

- A. ni jedno tijelo neće se hvaliti pred Bogom (usp. 1. Kor 1:29; Ef 2:9)
- B. vjernici se moraju hvaliti u Gospodinu (usp. 1. Kor 1:31; 2. Kor 10:17, što je smjeranje na Jer 9:23-24).

Prema tome, postoji primjereno i neprimjereno hvastanje /slavljenje sebe (tj. ponos):

- A. primjereno:
 - 1. u nadi slave (usp. Rim 4:2)
 - 2. u Bogu kroz Gospodina Isusa (usp. Rim 5:11)
 - 3. u križu Gospodina Isusa Krista (tj. Pavlova glavna tema, usp. 1. Kor 1:17-18; Gal 6:14)
 - 4. Pavao se hvali u:
 - a. svojoj službi bez naknade (usp. 1. Kor 9:15.16)
 - b. svome autoritetu od Krista (usp. 2. Kor 10:8.12)
 - c. svome ne hvastanju u radu drugih ljudi (kao što su činili neki u Korintu, usp. 2. Kor 10:15)
 - d. svome rasnome nasljeđu (kao što su drugi činili u Korintu, usp. 2. Kor 11:17; 12:1.5.6)
 - e. svojim crkvama:
 - (1) Korint (2. Kor 7:4.14; 8:24; 9:2; 11:10)
 - (2) Solun (usp. 2. Sol 1:4)
 - (3) svome povjerenju u Božju utjehu i oslobođenje (usp. 2. Kor 1:12)
- B. neprimjereno:
 - 1. u odnosu na židovsko nasljeđe (usp. Rim 2:17.23; 3:27; Gal 6:13)
 - 2. neki su se u crkvi u Korintu hvalili:
 - a. u ljudima (usp. 1. Kor 3:21)
 - b. u mudrosti (usp. 1. Kor 4:7)
 - c. u slobodi (usp. 1. Kor 5:6)
 - 3. krivi učitelji pokušali su se hvaliti u crkvi u Korintu (usp. 2. Kor 11:12).

6:5 “Jer svaki od vas nosit će svoje vlastito breme” Ovo može upućivati na Kristov sudski stolac u eshatološkoj /kraj vremena okolnosti (usp. 2. Kor 5:10). Na prvi pogled, Poslanica Galaćanima 6:2 i 5 prividno se suproti jedno drugome sve dok poblize leksičko proučavanje ne pokaže kako dvije riječi prevedene svaka zasebno kao “breme” i “teret” imaju različite uporabe. Prijašnja riječ u Galaćanima 6:2 (*baros*) znači “veliki teret”, dok kasnija riječ u Galaćanima 6:5 (*phortion*) znači “vojniskova naprtnjača ispunjena s njegovom potrebnom opremom”. Zreli kršćani moraju nositi teret odgovornosti za sebe i ponekad, za druge. Primjer toga može biti 2. Korinćanima 8:13-14. Isti pojam bio je upotrijebljen o Isusovim smjernicama za kršćane u Evanđelju po Mateju 11:30.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 6:6-10

“Onaj tko je poučavan u riječi neka dijeli sve dobre stvari s onim koji uči njega. ⁷Nemojte biti prevareni, Bog se ne da ismijavati; jer što god čovjek sije, on će to također žeti. ⁸Jer on tko sije u svoje vlastito meso iz mesa će žeti pokvarenost, ali on tko sije u Duhu od Duha će žeti vječni život. ⁹Nemojmo izgubiti srce u činjenju dobra, jer pravodobno ćemo žeti ako nam ne dosadi rasti. ¹⁰Tako dakle, dok imamo prigodu, hajdemo činiti dobro svim ljudima, a posebice onima koji su od ukućana vjere.

6:6 “(u) riječi” Ovo je iz istoga korijena kao “Riječ” u Evanđelju po Ivanu u 1:1, što upućuje na Isusa. Ovdje “riječ(“ je Evanđelje Isusovo i o Isusu. Pavao koristi raznolike načine kako bi uputio na ovu “riječ(“:

1. “riječ Božja” – 1. Poslanica Korinćanima 14:36; 2. Korinćanima 2:17; 4:2; Filipljanima 1:14; Kološanima 3:16; 1. Solunjanima 2:13
2. “riječ Gospodinova” – 1. Poslanica Solunjanima 1:8; 2. Solunjanima 3:1
3. riječ – Poslanica Galaćanima 6:6; 1. Solunjanima 1:6; Kološanima 4:3; 2. Timoteju poslanica 4:2.

▣ **“neka dijeli”** Ovo je još jedan PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA što se odnosi ili na:

1. Poslanicu Galaćanima 6:1-5, poziv zrelima da pomognu slabijim kršćanima, ili
2. Poslanicu Galaćanima 6:7-10, opis zakona o duhovnome sisanju i žetvi (vidjeti bilješku u Gal 6:7).

Oni koji su bili poučavani pod duhovnom su odgovornošću sudjelovati u službi onih koji su učili njih (usp. Lk 10:7; Rim 15:27; 1. Kor 9:9-14). To je opće načelo, i iako Pavao nije uzeo osobnu prednost osobne naknade, on je to zagovarao za druge službujuće. Engleska riječ “katekizam” izvedena je iz grčke [*katechēō*] prevedene kao “poučavan” i “učiti” što su nađene u ovome stihu.

▣ **“dobre stvari”** Ovdje su “dobre stvari” svrhovito višeznačne, što upućuju na fizičke potrebe, duhovne potrebe ili oboje. Očevidna istina jeste ta da oni koji su bili poučavani moraju biti zahvalni i odgovorni. Pavao je možda upućivao na sebe i prilog za Jeruzalem od pogana.

▣ **“s onim koji uči njega”** Učitelj (“on koji uči”) upućuje ili na:

1. duhovni dar poučavanja kao u Djelima apostolskim 13:1 i 1. Poslanici Korinćanima 12:28
2. učitelja u mjesnoj kongregaciji koji je obučavao nove vjernike i djecu
3. onoga koji je poučavao čitavu kongregaciju primjenama učenja apostola kao što su ih oni primjenjivali na svoje dnevne živote, kao kod pastora /učitelja iz Poslanice Efežanima 4:11.

Ova zadnja mogućnost može biti slična SZ-nome zadatku mjesnih levita i, kasnije, profesionalnih pisara.

6:7 “Nemojte biti prevareni” Ovo je PREZENT PASIVNOGA IMPERATIVA s NEGATIVNIM ČLANOM što uobičajeno znači zaustaviti djelo što je već u tijeku. Oni su već bili prevareni (usp. 1. Kor 6:9; 15:33; 2. Sol 2:3; Jak 1:16).

▣ **“Bog se ne da ismijavati”** Ovaj GLAGOL znači “okrenuti nečiji nos prema” nečemu ili nekome. To može upućivati na one koji su pozvani služiti kao Božji predstavnici, to jest, kao učitelji iz Poslanice Galaćanima 6:6. Rugati se kršćanskim službenicima je, ustvari, rugati se Bogu. Isus je, u Evanđelju po Mateju 10:42 i 25:40, spomenuo da kad pomažemo drugima u Njegovu Ime mi pomažemo Njemu. Ovo je ista istina ali s oprečnoga pravca. Međutim, kako se ovi stihovi odnose jedan prema drugome neizvjesno je. To može biti opća izreka povezana sa “sijati i žeti” primijenjena u slikovitome smislu.

Ovaj se stih moguće odnosi na Galaćanima 6:8-10 a ne na Galaćane 6:6 uopće. To je moralni svijet. Mi ne kršimo toliko Božje zakone koliko lomimo sebe na Božjim zakonima. Neka zna, vjernik ili nevjernik, mi žanjemo ono što smo sijali. Grijeh uvijek trči svoj smjer, čak i u životu vjernika. Divlji zob uvijek je vrlo, vrlo skup – tako je, također, sisanje usmjereno na sebe!

▣ **“jer što god čovjek sije”** Ovo je duhovno načelo. Bog je etički-moralan i tako je Njegovo Stvorenje. Ljudi sebe lome na Božjim mjerilima. Mi žanjemo ono što smo sijali. To je istina za vjernike (ali ne utječe na spasenje) i za nevjernike (usp. Job 34:11; Ps 28:4; 62:12; Izr 24:12; Prop 12:14; Jer 17:10; 32:19; Mt 16:27; 25:31-46; Rim 2:6; 14:12; 1. Kor 3:8; 2. Kor 5:10; Gal 6:7-10; 2. Tim 4:14; 1. Pt 1:17; Otk 2:23; 20:12; 22:12).

6:8 “Jer on tko sije u svoje vlastito meso iz mesa će žeti pokvarenost” Ovo upućuje na dva temeljna pristupa bivanja ispravnim s Bogom (usp. Gal 5:13.16-17), ljudski napor (usp. Rim 8:6-8.13) i besplatna milost (usp. Rim 8:2-4.6.12-14).

▣ **“pokvarenost”** [Vidjeti Posebnu temu dolje: Uništiti, upropastiti, iskviriti \(*phtheirō*\).](#)

POSEBNA TEMA: UNIŠTITI, UPROPASTITI, ISKVIRITI (*phtheirō*)

Osnovno značenje ovoga pojam *phtheirō* je uništiti, upropastiti, iskviriti, ili oplijeniti. Može se koristiti za:

1. novčano upropaštenje (moguće 2. Kor 7:2)
2. fizičko uništenje (usp. 1. Kor 3:17a)
3. moralnu iskvarenost (usp. Rim 1:23; 8:21; 1. Kor 15:33.42.50; Gal 6:8; Otk 19:2)
4. seksualno zavođenje /prijevanu (usp. 2. Kor 11:3)
5. vječno uništenje (usp. 2. Pt 2:12.19)
6. smrtonosne ljudske predaje (usp. Kol 2:22; 1. Kor 3:17b).

Često je ovaj pojam upotrijebljen u istome okviru kao njegovo niječno oprečje (usp. Rim 1:23; 1. Kor 9:25; 15:50.53). Zabilježite usporedne suprotivosti između naših zemaljskih tijela i naših nebeskih vječnih tijela:

1. raspadljivo nasuprot neraspadljivoga, 1. Poslanica Korinćanima 15:42.50
2. sramota nasuprot slave, 1. Poslanica Korinćanima 15:43
3. slabost nasuprot snazi, 1. Poslanica Korinćanima 15:43
4. naravno tijelo nasuprot duhovnoga tijela, 1. Poslanica Korinćanima 15:44
5. prvi Adam nasuprot zadnjem Adamu, 1. Poslanica Korinćanima 15:45
6. slika zemaljskoga nasuprot slike nebeskoga, 1. Poslanica Korinćanima 15:49.

▣ **(6:8) “vječni život”** Zamisao o vječnome životu što je nađena u Poslanici Galaćanima 6:8 iz grčke je riječi *zoē*. Korištena je posebice od Ivana za upućivanje na uskrsli život, život Novoga doba (usp. Rim 5:21; 6:22-23; Tit 1:2; 3:7). Ovdje ima isti suzvuk. Stihovi 8-10 pokazuju posljedice našega sisanja i žetve.

6:9 “Nemojmo izgubiti srce u činjenju dobra” Ovo je doslovno “očajavati” ili “izgubiti srce” (NIJEČNI PREZENT AKTIVNOGA KONJUNKTIVA, usp. Lk 18:1; 2. Sol 3:13; 2. Kor 4:1.16; Heb 12:3). Često kršćani rastu tegobno u onim stvarima za koje su bili pozvani da ih učine.

▣ **“jer pravodobno ćemo žeti ako nam ne dosadi rasti”** Zabilježite uvjetovani element (nije KONDICIONALNA REČENICE). To je uvjetovano na našem neprekidnome odazivu u vjeri. Također, zabilježite element Božjega suverenog određivanja vremena u našim životima. Mi ne razumijemo zašto se stvari događaju kao što se događaju, ali zato što vjerujemo u Božju suverenost i posebnim zahtjevima besplatnoga Evanđelja, naše živote usmjeravamo na određene načine služenja i davanja. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 3:4: Potreba za ustrajnošću.](#)

6:10 “Tako dakle, dok imamo prigodu” Vjernici moraju nastaviti paziti na prigode življenja svoje vjere u Krista (usp. Ef 5:15-21; Kol 4:2-6). Ovaj izričaj upućivat će na:

1. prigode na svakodnevnu sličnost
2. prije nego dođe progonstvo
3. prije Drugoga dolaska.

To možda može biti smjerenje na Psalam 69:13 ili Knjigu proroka Izaije 49:8 (usp. 2. Kor 6:2).

▣ **“hajdemo činiti dobro”** Ovo je PREZENT SREDNJEGA (deponent) KONJUNKTIVA. Pavao izjavljuje s uvjerenjem da naše stajanje s Bogom ne dolazi ljudskim naporom, nego jednako tako naglašava kako jednom kad spoznamo Boga morali bismo živjeti život marnoga služenja (tj. Tit 3:8.14). Ove dvije istine nađene su u Poslanici Efežanima 2:8-9 i onda u Galaćanima 6:10. Mi nismo spašeni po dobrim djelima, nego smo gotovo konačno spašeni za dobra djela.

▣ **“svim ljudima, a posebice onima koji su od ukućana vjere”** Zabilježite da je naša ljubav namijenjena za sve ljude jer uvijek postoji gledanje prema evangelizaciji u svima našim djelatnostima (usp. Mt 28:19-20; Lk 24:47; Iv 20:31; Djela 1:8; 1. Kor 9:19-23; 1. Pt 3:15). Međutim, naše prvenstveno žarište, što se tiče zajedništva, članovi su Božje obitelji. To nije denominacijski usredotočeno jer moramo podržati osobu u njegovoj riječi da se pouzda u Krista. Jednom kad učini tu vjeroispovijed mi mu moramo služiti kao što je Krist služio nama.

Meni se mnogo više dopada uvid Gordona Feeja u skupnu narav ove Knjige, a ne tipično zapadnjački naglasak na pojedincu. Ova je Poslanica o Duhom ispunjenome životu zajednice vjere i izvan nje (usp. *To What End Exegesis?*, str. 163).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 6:11-16

¹¹Vidite s kakvim vam velikim slovima pišem s mojom vlastitom rukom. ¹²Oni koji žele činiti dobro pokazivanjem u mesu pokušavaju vas prisiliti da budete obrezani, jednostavno zato da ne budu progonjeni zbog križa Kristovog. ¹³Jer oni koji su obrezani čak sâmi ne drže Zakon, nego vas žele obrezati tako da se mogu hvaliti u vašem mesu. ¹⁴Ali neka nikad ne bude da bih se hvalio, osim u križu našega Gospodina Isusa Krista, po kojem je svijet bio razapet meni, a ja svijetu. ¹⁵Jer niti je obrezanje išta, niti neobrezanje, nego novo stvorenje. ¹⁶I onima koji će hodati po ovome pravilu, mir i milost *neka bude nad njima, i po Izraelu Božjem.*

6:11 “Vidite s kakvim vam velikim slovima pišem s mojom vlastitom rukom” Ovo je AORIST AKTIVNOGA IMPERATIVA. Pavao je diktirao svoja pisma pisaru (usp. Rim 16:22). Neki vide ove konačne riječi kao Pavlovo pisanje vlastitom rukom kao Pavlov način ovjeravanja da to jesu njegova prava pisma, u svjetlu 2. Poslanice Solunjanima 2:2. Iz nekoliko Pavlovih pisama znamo da je on pisao zaključne rečenice svojom vlastitom rukom (usp. 1. Kor 16:21; Kol 4:18; 2. Sol 3:17 i Flm 1:19). Budući da ja vjeruje kako je Pavlov trn u mesu bila istočnjačka oftalmija, to je dodani dokaz o njegovoj potrebi da piše, ne malim slovima, jezgrovitim pisanjem pisara, nego rukom čovjeka koji škraba jer je bio djelomično slijep.

6:12

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“Oni koji žele činiti dobro pokazivanjem u mesu”

“Kao što mnogi žele napraviti dobro pokazivanje u mesu”

“To su oni koji žele napraviti dobro pokazivanje u mesu”

“Oni koji se žele istaknuti i hvaliti se o vječnim stvarima”

“To je samo vlastiti interes”

Judaisti su bili više zabrinuti za vanjske vidove religije (usp. Kol 2:16-23); oni su željeli religijsku predstavu (usp. Gal 4:17)! Uvjeravanje Galaćana da moraju biti obrezani bilo bi “perje u njihovim kapama” (usp. Gal 6:13c). Krivi učitelji željeli su samo-potvrdu o trošku galacijskih vjernika.

[Za “mesu” vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:16: Meso \(*sarx*\).](#)

▣ **“pokušavaju vas prisiliti da budete obrezani”** Poslanica Galaćanima 6:12-16 sažetak je čitavoga pisma što se usredotočuje na neprimjeren naglasak krivih učitelja na ljudski napor kao sredstvo bivanja spašenim ili bivanja potpuno zrelim. To je opetovana opasnost u suvremenoj crkvi dok vjernici zahtijevaju služenje, polet, obred, nazočnost, biblijsko znanje, molitvu, ili ikoju od dobrih tehnika učenja kao sredstvo bivanja potpunim u Kristu. Pavlova velika istina bila je da su vjernici potpuni u svome položaju pred Bogom kad su se pouzdale u Isusa Krista vjerom. U svjetlu ove nove, potpune prihvaćenosti, vjernici potom moraju prinijeti sami sebe u zahvalnosti Bogu i služiti drugima (tj. Jak 2:14-26).

▣ **“jednostavno zato da ne budu progonjeni zbog križa Kristovog”** Ovo može upućivati na:

1. židovsko progonstvo (usp. Djela 13:45.50; 14:2.5.19); judaisti svojim nastojanjem na Zakonu Mojsija ne bi bili odbačeni kao energični dok je Pavao učio o besplatnoj milosti u Kristu jedinome
2. rimsko progonstvo jer kršćanstvo nije bilo zakonska, priznata religija kao što je bio judaizam.

Sinagoga je postavila svoju formulu prokletstva, što je bio rabinski način prisiljavanja kršćana da odu iz sinagoge jer oni nisu htjeli i nisu mogli reći: “Isus je proklet” (usp. Iv 9:22.35; 12:42 i 16:2).

6:13 “Jer oni koji su obrezani čak sâmi ne drže Zakon” Subjekt ove rečenice je višeznačan, što može biti: (1) krivi učitelji ili (2) nasilni obraćenici unutar galacijskih crkava. Ljudi koji su prosuđivali obrezanje kao sredstvo bivanja ispravnim s Bogom nisu čak sâmi držali čitav Zakon (usp. Rim 2:17-29). Ako prekršite Zakon jednom (nakon doba moralne odgovornosti), na jedan način, onda je Jakovljeva poslanica 2:10 (i Gal 5:3) istina s kojom se mora računati!

6:14 “Ali neka nikad ne bude” Vidjeti bilješku u Poslanici Galaćanima 2:17.

▣ **“da bih se hvalio, osim u križu našega Gospodina Isusa Krista”** Pavao je, od svih ljudi, znao što je značilo biti iskupljen od nedostojnoga života, revnosti (usp. Fil 3:2-16). Ljudsko hvastanje je isključeno kad je isključena ljudska zasluga (usp. Jer 9:23-26; Rim 3:27-28; 1. Kor 1:26-31). [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 6:4: Hvastanje.](#)

▣ **“po kojem je svijet bio razapet meni, a ja svijetu”** Ovo je neprekidna metafora kroz Poslanicu Galaćanima što govori o smrti vjernika Zakonu i njihovo bivanje živima Bogu u Kristu. To je PERFEKT PASIVNOGA INDIKATIVA, što naglašava neprekidno stanje izvršeno vanjskim posrednikom, ovdje, Duhom. Ova je metafora uporabljena u Galaćanima 2:19; 5:24, i ovdje izražavajući kako sve postaje novo kad se vjernici poistovjete s Kristovom smrću na križu. Oni su sad slobodni od Zakona zato da žive za Boga (usp. Rim 6:10-11. 12-23).

[Za “svijetu” vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 4:3: Pavlova uporaba pojma kosmos \(svijet\).](#)

6:15 “Jer niti je obrezanje išta, niti neobrezanje, nego novo stvorenje” Pavao je već spomenuo da obrezanje nije pravo pitanje (usp. Gal 5:6; Rim 2:28-29; 1. Kor 7:18-19). Pitanje je spasenje, ako vjernici pokušavaju napraviti sebe prihvatljivima Bogu ljudskim naporom, i poganim i Židov, oni su posve odrezani od potpune besplatne milosti Božje u Isusu Kristu. Postoje dva uzajamno isključiva načina bivanja ispravnim s Bogom:

1. besplatno Evanđelje Krista kroz pokajanje i vjeru
2. ljudski napor.

Pavao ponovno izjavljuje da obrezanje nije stvarno pitanje (niti zakoni o hrani, usp. 1. Kor 8; 10:23-26), nego kako netko razvija ispravan položaj s Bogom savršenim ispunjavanjem zakona.

Nekoliko ranih grčkih rukopisa dodaje “u Kristu Isusu” poslije “Jer niti” (MSS α , A, C, D, F, G), i većina minuskula i verzija (usp. NKJV). Međutim, većina suvremenih engleskih verzija propušta to jer nedostaje u MSS P⁴⁰ i B. UBS⁴ ocjenjuje to izuzeće kao “A” (izvjesno). To je vjerojatno bila pisarsko izjednačivanje iz 5:6.

▣ **“nego novo stvorenje”** Ovo je Novi savez; vjernici su vrsta novih ljudi u Isusu Kristu! Sve staro je prošlo i sve je novo (usp. Rim 6:4; 8:19-22; 2. Kor 5:17; Ef 2:15; 4:24; Kol 3:10).

6:16 “I onima koji će hodati po ovome pravilu, mir i milost neka bude nad njima” Ovo može biti izgubljen navod iz Psalma 125:5 i 128:6. Iz grčke riječi “pravilo” (*kanoni*) izvedena je engleska riječ “kanon”. To je bio gradbeni pojam upotrijebljen za mjernu trsku. Ovdje je upotrijebljen za upućivanje na Evanđelje (Isusov jaram, usp. Gal 6:2). Zabilježite da vjernici moraju hodati u njemu, ne ga samo tvrditi (usp. Jak 1:22).

▣ **“Izraelu Božjem”** Znakovito Pavao naziva Crkvu “Izrael Božji”. U svojim pisanjima on je naglašavao da Abrahamovo pravo sjeme nije prema rasnome podrijetlu nego po podrijetlu vjere (usp. Gal 3:7.9.29; Rim 2:28-29; 9:6; Fil 3:3). Evanđelje je o Isusu, ne o nacionalnome Izraelu! Vjernici u Kristu istinski su “narod Božji”!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 6:17

¹⁷Od sad neka mi nitko ne uzrokuje nevolju, jer ja nosim na svome tijelu oznake žiga Isusova.

6:17 “Od sad neka mi nitko ne uzrokuje nevolju” GLAGOL je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA. Kome je to naslovljeno i zašto nije poznato. Pavao se pozivao na svoju službu za Krista kao razlog da se to ne smije ponovno dogoditi. To moguće upućuje na osobne napade što su uzrokovali krivi učitelji kako bi odvratili galacijske vjernike od Evanđelja. Galacijski vjernici dopustili su da se to dogodi!

▣ **“jer ja nosim na svome tijelu oznake žiga Isusova”** Kao što su krivi učitelji naglašavali obrezanje kao znak Božjega Saveza, Pavao je tvrdio da on također ima vanjski znak. Oni su bili rane:

1. fizičkoga progonstva zbog propovijedanja Radosne vijesti o Kristu (tj. 2. Kor 4:7-12; 6:4-6; 11:23-28)
2. iz njegova susreta na cesti za Damask s uskrslim Kristom
3. kao znak da je Pavao bio rob /sluga Krista i pod Njegovom zaštitom.

Ja mislim da #1 odgovara okviru najbolje.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 6:18

¹⁸Milost našega Gospodina Isusa Krista neka bude s vašim duhom, braćo. Amen.

6:18 Ovo je primjer kratkoga završnog blagoslova u cikličkome pismu (jer nema osobnih pozdrava, kao u Ef). Zabilježite da je pojam “bude s vašim duhom” dobar primjer maloga slova “d” (duhom) što je korišteno za duh čovječanstva, a ne za Svetoga Duha. Međutim, u mnogo slučajeva u Novome zavjetu, to upućuje na ljudski duh, što je osnažen Svetim Duhom. To je vjerojatno suzvuk ovdje.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Pavlova molitva, veličanje, i zahvaljivanje Bogu.](#)

POSEBNA TEMA: PAVLOVA MOLITVA, VELIČANJE, I ZAHVALJIVANJE BOGU

Pavao je bio čovjek veličanja. On je poznavao Stari zavjet. Svaka od prve četiri podjele (tj. Knjige) Psaltira završava s doksologijom (usp. Ps 41:13; 72:19; 89:52; 106:48). Ljudi koji su poznavali Boga veličali su Ga i uzvisivali često:

1. uvodni odlomci u njegovim pismima:
 - a. uvodni blagoslovi ili pozdravi (usp. Rim 1:7; 1. Kor 1:3; 2. Kor 1:2)
 - b. uvodni blagoslovi (*eulogētos*, usp. 2. Kor 1:3-4; Ef 1:3-14)
2. kratki nastupi /provale veličanja:
 - a. Poslanica Rimljanima 1:25; 9:5
 - b. 2. Poslanica Korinćanima 11:31
3. doksologije (karakterizirane uporabom: [1] *doxa* {tj. slava} i [2] “za uvijek i uvijek”):
 - a. Poslanica Rimljanima 11:36; 16:25-27
 - b. Poslanica Efežanima 3:20-21
 - c. Poslanica Filipljanima 4:20
 - d. 1. Timoteju poslanica 1:17
 - e. 2. Timoteju poslanica 4:18
4. zahvaljivanja (tj. *eucharisteō*):
 - a. uvodi u pismima (usp. Rim 1:8; 1. Kor 1:4; 2. Kor 1:11; Ef 1:16; Fil 1:3; Kol 1:3.12; 1. Sol 1:2; 2. Sol 1:3; Flm 1:4; 1. Tim 1:12; 2. Tim 1:3)
 - b. poziva na davanje hvala (usp. Ef 5:4.20; Fil 4:6; Kol 3:15.17; 4:2; 1. Sol 5:18)
5. kratki nastupi /provale zahvaljivanja:
 - a. Poslanica Rimljanima 6:17; 7:25
 - b. 1. Poslanica Korinćanima 15:57
 - c. 2. Poslanica Korinćanima 2:14; 8:16; 9:15
 - d. 1. Poslanica Solunjanima 2:13
 - e. 2. Poslanica Solunjanima 2:13
6. završni blagoslovi:
 - a. Poslanica Rimljanima 16:20.24
 - b. 1. Poslanica Korinćanima 16:23-24
 - c. 2. Poslanica Korinćanima 13:14
 - d. Poslanica Galaćanima 6:18
 - e. Poslanica Efežanima 6:24.

Pavao je poznavao Trojedinoga Boga teološki i iskustveno. U svojim pisanjima on započinje s molitvom i veličanjem. U sredini njegovih predstavljanja on buktu u veličanju i zahvaljivanju. Na završetku svojih pisama, on uvijek spominje da se mora moliti, veličati, i dati hvalu Bogu. Pavlova pisanja odišu s molitvom, veličanjem, i zahvaljivanjem. On je poznavao Boga, on je poznavao sebe, i on je poznavao Evandjelje.

▣ “Amen” [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:5: Amen.](#)

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Što su biblijski vodiči za ponovno vraćanje palog brata?
2. Jesu li stihovi 2 i 5 proturječni?
3. Što Poslanica Galaćanima 6:6 kaže o kršćanima koji podržavaju kršćanske službe?
4. Opišite svojim vlastitim riječima biblijski zakon o sjetvi i žetvi.
5. Opišite svojim vlastitim riječima biblijsku zamisao o dva načina spasenja što su iznesena na toliko jasan način u Poslanici Galaćanima.
6. Objasnite svojim vlastitim riječima kako se Poslanica Galaćanima 6:9 odnosi na Galaćanima 6:6 i 6:7.
7. Ako obrezanje nije bilo pitanje Poslanice Galaćanima 6:15, zašto je Pavao napravio tako veliko pitanje od toga?
8. Što su suzvuci Crkve koja biva pozvana istinskim Božjim Izraelom u Poslanici Galaćanima 6:16?

UVOD U PISMO SOLUNJANIMA

A. Kratki sažetak

1. Pisma Solunjanima osiguravaju ogroman juvid u Pavla i kao misionara i kao pastora. Nalazimo ga kako učvršćuje crkvu u kratkome vremenu i u nastavljanju molitve i brige za njen rast, razvitak, i službu.
2. Mi ga vidimo kako vjerno naviješta Evanđelje, brinući se o obraćenicima, kara ih, hvali ih, vodi ih, opominje ih, uči ih, ljubi ih, čak daje sebe njima. On je bio oduševljen s njihovim napretkom do toga vremena, ali bio je razočaran s brzinom kojom su postajali zreli.
3. U ovim Poslasticama mi susrećemo revnoga, ljubećeg Kristovog slugu i malu, revnu, ali rastuću novu crkvu. Oboje (i Pavao i crkva – op.prev.) su bili vjerni, oboje su bili korišteni od Boga, i oboje su služili jedan drugome po pitanju Kristo-sličnosti rijetko nađenoj među Božjim ljudima.

B. Grad Thessaloníki /Solun

1. Kratka povijest Soluna:
 - a. Solun je bio smješten na vrhu Termalnoga zaljeva [u Egejskome moru – op.prev.]. Solun je bio obalni grad na glavnoj Rimskoj cesti, *Via Ignatia* (Put naroda), idući istočno od Rima. Pomorska luka, također je bila vrlo blizu bogate, dobro navodnjene, obalne ravni. Ove tri prednosti Solun su učinile najvećim, najvažnijim i političkim središtem u Makedoniji
 - b. Solun je izvorno bio nazvan *Therma*, izvedeno iz vrućih izvora smještenih u tome području. Rani povjesničar, Plinije Stariji, upućuje na Thermu i Solun koji su poostojali zajedno. Ako je to tako, Solun je jednostavno okruživao Thermu i pripojio je (Leon Morris, *The First and Second Epistles to the Thessalonians*, Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1991., str. 11). Ipak većina povjesničara vjeruje da je Kasandar, jedan od vojskovođa Aleksandra Velikog, preimenovao Thermu godine 315. pr.Kr. po kćeri Filipa Makedonskog i polusestri Aleksandra Velikog te svojoj ženi, Thessaloníki (Strabo VII. fragment 21). Negdje tijekom ranih stoljeća širenja kršćanstva, Thessaloníki je nazvan “ortodokсни grad” zbog svoje kršćanske naravi (Dean Farrar, *The Life and Work of St. Paul*, New York: Cassell and Company, Limited, 1904., str. 364). Danas je Thessaloníki poznat kao Solun i još uvijek je važan grad Grčke
 - c. Thessaloníki je bio svjetska metropola slična Korintu, nastanjena narodima iz svega poznatog svijeta:
 - (1) barbarskim germanskim narodima sa sjevera gdje su živjeli, donoseći sobom svoju poganskuj religiju i kulturu
 - (2) Grci koji su živjeli tamo, došli su iz Ahaje i iz otoka Egejskoga mora, zauzvrat donijevši svoju istančanost i filozofiju
 - (3) Rimljani sa zapada također su bili nastanjeni tamo. Uglavnom su to bili umirovljeni vojnici i donijeli su svoju snažnu volju, bogatstvo i političku moć
 - (4) konačno, došli su mnogobrojni Židovi s istoka; otprilike trećina populacije bili su Židovi. Donijeli su sobom svoju etničku monoteističku vjeru i svoje nacionalne predrasude
 - d. Solun, s populacijom od oko 200.000 stanovnika, bio je uistinu svjetski grad. Bio je pribježište i zdravstveno središte zbog vrućih izvora. Bio je trgovačko središte zbog svoje luke, plodnih ravnica i blizine Ignacijske ceste
 - e. kao glavni i najveći grad, Solun je također bio središte političke glavne uprave Makedonije. Bivajući glavnim gradom rimske provincije i domom mnogih rimskih građana (većinom umirovljenih vojnika), postao je slobodan grad. Solun nije plaćao danak i bio je upravljani prema Rimskome zakonu, budući je većina Solunjana bila rimski građani. Stoga su solunjanski vladari bili zvani “politarsi”. Ovaj se naslov ne pojavljuje nigdje drugdje u literaturi ali očuvan je s natpisa na lučnome slavoluku kod Soluna poznatome kao Vardarska vrata (Farrar, str. 371n.).
2. Događaji što su vodili do Pavlova dolaska u Solun:
 - a. mnogi su događaji vodili Pavla u Solun, ali iza svih fizičkih okolnosti jeste izravan, jasan poziv od Boga. Pavao prvotno nije imao na umu ući u europski kontinent. Njegova je želja na ovome

drugom misijskom putovanju bila ponovno posjetiti crkve u Maloj Aziji koje je utemeljio na svome prvome misijskom putovanju i onda se vratiti na istok. Ipak, kad je došao trenutak za povratak na sjeveroistok, Bog mu je počeo zatvarati vrata. Vrhunac ovoga bilo je Pavlovo viđenje Makedonije (usp. Djela 16:6-10). To je uzrokovalo događanje dvojeg: prvo, kontinent Europa bio je evangeliziran i drugo, Pavao je, zbog okolnosti u Makedoniji, počeo pisati svoje Poslanice (Thomas Carter, *Life and Letters of Paul*, Nashville: Cokesbury Press, 1921., str. 112)

- b. nakon napomene o gore navedenom duhovnom smjeru, fizičke okolnosti što su Pavla vodile u Solun bile su:
- (1) Pavao je otišao u Filipe, mali grad u kojem nije bile sinagoge. Njegov rad tamo propao je zbog vlasnika proročke, demonske robinje i gradskoga vijeća. Pavao je bio pretučen i ponižen ali ipak crkva je bila ustanovljena čak usred svega toga. Zbog suprotstavljanja i fizičke kazne, Pavao je bio prisiljen otići, moguće prije negoli je onda to želio
 - (2) kamo bi mogao ići nakon toga? Prošao je kroz Amfipolis i Apoloniju koji također nisu imali sinagogu
 - (3) došao je u najveći grad u tome području, u Solun, koji je imao sinagogu. Pavao je imao uzorak ići prvo k mjesnim Židovima. On je to činio zbog:
 - (a) njihova poznavanja Staroga zavjeta
 - (b) mogućnosti za poučavanje i propovijedanje što je predstavljala sinagoga
 - (c) njihova položaja kao odabranoga naroda, Božjega zavjetnog naroda (usp. Mt 10:6; 15:24; Rim 1:16-17; 9 - 11)
 - (d) Isus je ponudio Sebe njima prvo, onda svijetu – tako je također, Pavao želio slijediti Kristov primjer

3. Pavlovi suputnici:

- a. Pavla su pratili Sila i Timotej u Solun. Luka je bio s Pavlom u Filipima i on je ostao tamo. Ovo učimo iz “mi” i “oni” odlomaka Djela apostolskih 16 i 17. Luka govori “mi” u Filipima, ali “oni” kad se radi o putovanju u Solun
- b. Sila, ili Silvan, bio je čovjek kojeg je Pavao odabrao da ide s njim na drugo misijsko putovanje nakon što su se Barnaba i Ivan Marko vratili na Cipar:
- (1) on je prvi put spomenut u Bibliji u Djelima apostolskim 15:22 gdje je nazvan glavnim čovjekom među braćom jeruzalemske Crkve
 - (2) on je bio i prorok (usp. Djela 15:32)
 - (3) on je bio rimski građanin kao Pavao (usp. Djela 16:37)
 - (4) on i Juda Barsaba bili su poslani u Antiohiju od Sabora u Jeruzalemu da izvide stanje (usp. Djela 15:22.30-35)
 - (5) Pavao ga hvali u 2. Poslanici Korinćanima 1:19 i spominje ga u nekoliko pisama
 - (6) kasnije on je prepoznat s Petrom u pisanju 1. Petrove poslanice (usp. 1. Pt 5:12)
 - (7) i Pavao i Petar nazivaju ga Silvan dok ga Luka naziva Sila
- c. Timotej je također bio suputnik i suradnik Pavla:
- (1) Pavao ga je sreo na prvome misijskom putovanju u Listri gdje se Timotej obratio
 - (2) Timotej je bio polu-Grk (otac) i polu-Židov (majka). Pavao ga je želio upotrijebiti za rad na evangelizaciji pogana
 - (3) Pavao ga je obrezao kako bi mogao raditi sa židovskim narodom
 - (4) Timotej je spomenut u pozdravu u: 2. Poslanici Korinćanima, Kološanima, 1. i 2. Solunjanima i Filemonu poslanici
 - (5) Pavao je govorio o njemu kao o “mome sinu u službi” (usp. 1. Tim 1:2; 2. Tim 1:2; Tit 1:4)
 - (6) Pavlov opći ton kroz njegova pisma podrazumijeva da je Timotej bio mlad i plašljiv. Ipak Pavao je imao veliko povjerenje i pouzdanje u njega (usp. Djela 19:27; 1. Kor 4:17; Fil 2:19)
- d. jedino je u odjeljku o Pavlovim suputnicima što spominju poklapanje ljudi koji su došli u Solun i pridružili se Pavlu na njegovima kasnijim misijama. Oni su Aristarh (Djela 19:29; 20:4; 27:2) i Sekund (Djela 20:4). Također, Dema je mogao biti iz Soluna (Flm 24; 2. Tim 4:10).

4. Pavlova služba u gradu:

- a. Pavlova služba u gradu Solunu pratila je njegov uobičajeni uzorak o odlasku prvo k Židovima i onda okretanje k poganima. Pavao je propovijedao tri subote u sinagogi. Njegova poruka bila je:

“Isus je Mesija”. Koristio je Pisma Staroga zavjeta kako bi pokazao da Mesija mora biti pateći Mesija (usp. Post 3:15; Iz 53), a ne politički zemaljski Mesija. Pavao je također naglašavao uskrsnuće i ponudio spasenje svima. Isus je bio jasno predstavljen kao Mesija obećan od davnine koji može spasiti sve ljude

- b. odaziv na ovu poruku bio je taj da su neki Židovi, mnogi pobožni pogani, i mnoge važne žene prihvatile Isusa kao Spasitelja i Gospodina. Analiza ovih skupina obraćenika vrlo je značajna u razumijevanju Pavlovih kasnijih pisama ovoj crkvi
- c. pogani su bili većinski članovi crkve, što je vidljivo nedostatkom smjerenja na SZ u jednoj od dvije Poslanice. Pogani su lako prihvatili Isusa kao Spasitelja i Gospodina iz nekoliko razloga:
 - (1) njihove tradicionalne religije bile su praznovjerje bez sile. Solun je ležao kod podnožja planine Olimp i svi su znali da su njegove visine bile prazne
 - (2) Evandjelje je bilo besplatno za sve
 - (3) kršćanstvo nije sadržavalo isključivo židovski nacionalizam. Židovska je religija privukla mnoge zbog svoga monoteizma i svoga visokog morala, ali je isto tako odbila mnoge zbog svojih neprijatnih obreda (kao što je obrezanje), i svojih svojstvenih rasnih i nacionalnih predrasuda
- d. mnoge su “žene poglavara” prihvatile kršćanstvo, jer su ove žene bile kadre učiniti svoje vlastite religijske odabire. Žene su bile slobodnije u Makedoniji i Maloj Aziji nego u ostatku rimsko-grčkoga svijeta (Sir Wm. M. Ramsay, *St. Paul the Traveller and Roman Citizen*, New York: G. P. Putnam's Sons, 1896., str. 227). Ipak siromašnija klasa žena, iako slobodne, još je uvijek bila pod utjecajem praznovjerja i politeizma (Ramsay, str. 229)
- e. mnogi su nalazili poteškoću u vremenskoj duljini Pavlova ostanka u Solunu:
 - (1) Djela apostolska 17:2 govore o Pavlovu izlaganju u sinagogi tri subote dok je bio u Solunu
 - (2) 1. Poslanica Solunjanima 2:7-11 govori o Pavlovu radu na njegovu putu. To je bila izrada šatora ili kako su neki predlagali rad s kožom
 - (3) Poslanica Filipljanima 4:16 podupire dulji boravak, kad je Pavao primio najmanje dva novčana priloga iz crkve u Filipima dok je bio u Solunu. Udaljenost između ta dva grada je oko 100 milja. Neki predlažu da je Pavao ostao oko dva ili tri mjeseca te da tri subote upućuju samo na službu Židovima (Shepard, str. 165)
 - (4) različita izvješća o obraćenicima u Djelima apostolskim 17:4 te 1. Poslanici Solunjanima 1:9 i 2:4 podupiru ovo gledište, kako je ključna razlika u izvješćima bila odbacivanje idola od strane pogana. Pogani su u Djelima apostolskim bili židovski prozeliti i već su se odvratili od idola. Okvir podrazumijeva kako je Pavao mogao imati dulju službu među poganima negoli među Židovima
 - (5) kada se događala moguća dulja služba neizvjesno je zato jer je Pavao uvijek odlazio prvo Židovima. Nakon što su oni odbacili njegovu poruku, on se okrenuo poganima. Kad su se oni odazvali Evandelju u velikome broju, Židovi su postali ljubomorni (što je bila jedna od Pavlovih misionarskih tehnika, usp. Rim 9 - 11) i započela je galama među gradskom ruljom
- f. zbog galame Pavao je napustio Jasonov dom i skrio se s Timotejem i Silom ili u najmanju ruku oni nisu bili prisutni kad je svjetina navalila u Jasonovu kuću tražeći ih. Politarsi su zatvorili Jasona kako bi osigurali mir. To je prouzročilo Pavlovo napuštanje grada noću i odlazak u Bereju. Unatoč tome, crkva je nastavila svoje svjedočenje Krista usprkos velikome suprostavljanju.

AUTOR

A. 1. Poslanica Solunjanima

Samo suvremeni kritičari ozbiljno su imali dvojbu o Pavlovu autorstvu i izvornosti 1. Poslanice Solunjanima, ali njihovi zaključci nisu uvjerali mnogo znanstvenika. Prva Solunjanima uvrštena je u Marcionov kanon (140. godine) i u Muratorijev fragment (200. godine). Oba popisa kanonskih Knjiga NZ-a kružila su Rimom. Irenej je naveo 1. Poslanicu Solunjanima imenom – on je pisao oko godine 180.

B. 2. Poslanica Solunjanima

1. Knjiga 2. Solunjanima nije uvijek bila prihvaćena kao Pavlovska i bila je napadana po nekoliko osnova:
 - a. rječnik stvara jednu poteškoću. Pismo sadrži mnogo riječi što nisu nađene u ostalima Pavlovskim pismima
 - b. "Način pisanja je stereotipski a na trenutke čudesno formalan" (Heard, str. 186)
 - c. eshatologija ova dva pisma tobože je proturječna
 - d. 2. Solunjanima sadrži gledište o Antikristu jedinstveno u NZ-u, stoga, neki zaključuju da Pavao ne može biti autor
2. vjerodostojnost 2. Solunjanima temeljena je na nekoliko pretpostavki:
 - a. Polikarp, Ignacije, i Justin su je priznali
 - b. Marcionov kanon ju je uključio
 - c. Muratorijev fragment ju je uključio
 - d. Irenej je navodi po imenu
 - e. rječnik, način pisanja i teologija su Pavlovski kao i 1. Solunjanima.

C. Usporedba jedne i druge Poslanice:

1. ova dva pisma vrlo su slična, ne samo u zamislama, nego i u stvarnoj frazeologiji. Ako su pravila uvodnoga i zaključnoga jezika isključene, sličnosti se pojavljuju otprilike u jednoj trećini građe
2. opći ton 2. Solunjanima drukčiji je od prvoga pisma, bivajući hladniji i formalniji. Ipak ovo se može lako razumjeti kad netko vidi emocionalne okolnosti uključene u pisanje prvoga pisma i razvijene poteškoće drugoga pisma.

D. Redosljed ova dva pisma:

1. još jedna zanimljiva pretpostavka predstavljena je od F. W. Mansona koji koristi bilješke Johanna Weissa. One se slažu u tome da je redosljed ovih Poslanica obrnut. Razlozi za ovo su:
 - a. kušnje i nevolje su na svome vrhuncu u 2. Solunjanima, ali one su prošlost u 1. Solunjanima
 - b. u 2. Solunjanima se o nutrašnjim poteškoćama govori kao o novome razvoju kojeg je autor pisma upravo naučio, dok su u 1. Solunjanima okolnosti bile bliske svima dotičnima
 - c. izjava da Solunjani ne moraju biti učeni o vremenima i dobima (1. Sol 5:1) vrlo je bitna ako su oni upoznati s 2. Solunjanima 2
 - d. pravilo "Sad glede..." u 1. Solunjanima 4:9.13; 5:1, jeste kao ono u 1. Korinćanima 7:1.25; 8:1; 12:1; 16:1.12, gdje se autor poziva na navedene točke u pismu što mu je bilo poslano. Manson misli da pozivanje na to može biti glede pitanja što su uskrsnula iz izjava u 2. Solunjanima
2. ovome dokazu može biti suprotsavljeno nekoliko pretpostavki:
 - a. poteškoće što su zaokupljale Pavlovu pozornost pojačavale su se i postajale dubljima od 1. Solunjanima na 2. Solunjanima
 - b. odlomci u 2. Solunjanima upućuju na pismo od Pavla (2. Sol 2:2.15; 3:17) i ako pretpostavimo da ovo pismo nije 1. Solunjanima, onda imamo poteškoću s izgubljenim pismom
 - c. osobne crtice što oblikuju toliko značajan dio prvoga pisma nedostaju u drugome, što izgleda prirodno ako je pismo nastavak prvoga
 - d. ton pisama čini se da je posve neprirodan ovome stanju ako je redosljed obrnut.

NADNEVAK PISAMA

- A. Nadnevak za pisanje Pisama Solunjanima jedan je od najizvjesnijih nadnevaka što uključuje Pavlova pisma. Zapisano je da dok je Pavao bio u "Korintu on je bio uhićen i doveden pred Galija, prokonzula Ahaje". Natpis otkriven kod Delfa odgovara na pitanje upućeno caru Klaudiju od toga istog Galija. Nadnevak je u dvanaestoj godini careve sudske snage i dvadeset i šest godina nakon njegova proglašenja kao cara. Ovih dvanaest godina bilo je od 25. siječnja godine 52. do 24. siječnja godine 53. Dok nadnevak o dvadeset i šest godina proglašenja nije točno poznat, dvadeset i šest godina bilo je prije 1. kolovoza godine 52. Klaudijeva odluka bila je dana Galiju tijekom prve polovice godine 52. Sad, prokonzuli su obično započeli službu rano ljeti i nastavili je jednu godinu. Čini se, dakle, kako je Galije ušao u to vrijeme službe rano ljeti godine 51. (Morris, str. 15).

- B. Ovo datiranje trajanje prokonzulove službe ne rješava u potpunosti sve poteškoće datiranja Pisama Solunjanima. Pavao je bio u Korintu 18 mjeseci (Djela 18:11) ali u koje se vrijeme pojavio pred Galijem nije poznato. Većina komentatora datira 1. i 2. Poslanicu Solunjanima u godinu 50.-51.
- C. Moguća kronologija Pavlovih pisanja slijedi F. F. Brucea i Murraya J. Harrisa s malim prilagodbama.

	<u>knjiga</u>	<u>nadnevak</u>	<u>mjesto pisanja</u>	<u>povezanost s Djelima apostolskim</u>
1.	Galaćanima	48	Antiohija sirijska	
2.	1.Solunjanima	50	Korint	Djela 14:28; 15:2
3.	2.Solunjanima	50	Korint	Djela 18:5
4.	1.Korinćanima	55	Efez	Djela 19:20
5.	2.Korinćanima	56	Makedonija	Djela 20:2
6.	Rimljanima	57	Korint	Djela 20:3
Pisma iz zatvora				
7-10.	Kološanima	rane 60.	Rim	
	Efežanima	rane 60.	Rim	
	Filemonu	rane 60.	Rim	
	Filipljanima	kasne 62-63.	Rim	
četvrto misijsko putovanje				
11-13.	1.Timoteju	63. (ili kasnije,	Makedonija	Djela 28:30-31
	Titu	ali prije 64.)	Efez (?)	
	2. Timoteju	68.	Rim	

DOGAĐAJI ŠTO SU SE ZBIVALI UOKOLO KAD SU PISANA PISMA SOLUNJANIMA

- A. Događaji što su doveli do Pavlova pisanja Solunjanima složeni su i isprepleteni. Moraju biti zabilježene određene razlike, posebice glede fizičke okolnosti i emocionalne okolnosti. Pavao je bio prisiljen ostaviti nove solunjske vjernike jer su Židovi potakli praznovjernu, mnogobožačku svjetinu grada da napravi buku kod pretraživanja Jasonove kuće kako bi vidjeli jesu li Pavao i njegovi pratitelji tamo. Nakon saslušanja pred politarsima, Jason i ostali kršćanski vođe bili su prisiljeni podići sigurnosni pojas kako bi osigurali mir. Kad je Pavao čuo za to on je znao da mora krenuti dalje i ostaviti ovu mladu, nezrelu crkvu. On je, zato, otišao u Bereju s Timotejem i Silom. Timotej je očito isprva ostao (usp. Djela 17:10) a onda se kasnije pridružio Sili da idu u Atenu (usp. Djela 17:15). Isprva je otvoreno prihvaćanje od strane Židova u Bereji bio blagoslov za Pavla obzirom na prijašnje jako židovsko oprečje. Ipak to nije trajalo dugo. Židovi iz Soluna sišli su u Bereju i započeli uzrokovati nepriliku. Stoga, Pavao je morao opet otići.
- B. Ovaj put Pavao je otišao u Atenu gdje je doživio hladnu dobrodošlicu i dobrodošlicu bez reakcije. On je postao novost akademskim filozofima. Njegovo iskustvo u Makedoniji bilo je okarakterizirano progonstvom i suprotstavljanjem. Tukli su ga, skinuli, i istjerali iz grada noću. Učeni ljudi su mu se rugali, a pogani i mnogi od njegovih zemljaka mrzili su ga (usp. 2. Kor 4:7-11; 6:4-10; 11:23-29).
- C. Pavao je bio prisiljen ostaviti ovu obećavajuću crkvu u Solunu u ključno vrijeme. Oni su bili nezreli u vjeri i bili suočeni s nevoljom i progonstvom. Pavao više nije mogao izdržati mentalnu muku. Zabrinut za mlade obraćenike, negdje između Bereje i Atene, Pavao je poslao Timoteja i Silu natrag u nove makedonske crkve. Timotej je otišao u Solun. Mnogi misle da je ostao i služio tamo šest mjeseci u godini dana. Crkva je očajnički trebala nekoga da ih uči, tješi ih i ohrabruje ih. On se obratio na prvome misijskom putovanju, ali s Pavlom je bio samo na drugome misijskom putovanju budući je Pavao otišao u Listru. On je, dakle, bio nov u službi ali Pavao je imao veliko povjerenje u njega. To je bio Timotejev prvi zadatak kao službenog predstavnika Pavla.
- D. Pavao je služio u Ateni i postao je vrlo obreshrabren i potišten zbog manjka odaziva na Evanđelje u Makedoniji i svoje neprekidne brige za nove kršćane tamo. Bio je zabrinut za crkvu u Solunu posebno. Može li crkva biti ustanovljena u tako kratko vrijeme i u takvim teškim okolnostima a ipak biti postojana? (Carter, str. 115) Dodatno tome on nije neko vrijeme primio nikakvu vijest od Timoteja i Sile (šest mjeseci u godini dana, iako neki kažu kako se radilo samo o jednome ili dva mjeseca) (Farrar, str. 369). To je bilo emocionalno stanje u kojem nalazimo Pavla kad je stigao u Korint.

- E. U Korintu su se dogodile dvije stvari što su uvelike ohrabrine Pavla:
1. viđenje da Bog ima mnoge u Korintu koji će se odazvati na Evanđelje (Djela 18:9-10)
 2. Timotej i Sila stigli su i donijeli dobre vijesti (Djela 18:5). To je bila Timotejeva poruka iz Soluna što će voditi Pavla da im piše iz Korinta. Pavao se očitovao na pitanja iz crkve o doktrinarnim i praktičkim pitanjima.
- F. Pisanje 2. Poslanice Solunjanima nije bilo dugo nakon pisanja 1. Solunjanima jer se nije ostvarilo sve što se Pavao nadao da će se ostvariti. Isto tako, on je bio svjestan drugih poteškoća. Mnogi znanstvenici vjeruju da je 2. Solunjanima bila pisana oko šest mjeseci nakon 1. Solunjanima.

SVRHA PISAMA

- A. Pisma Solunjanima imaju trostruku svrhu:
1. podijeliti Pavlovu radost i zahvalu Bogu za vjernost i Kristo-sličnost Solunjana, čak i usred progonstva
 2. odgovoriti kriticizmu njegovih pobuda i osobe što su bili dovedeni protiv njega
 3. raspraviti povratak Gospodina. Ovaj eshatološki element Pavlove propovijedi prouzročio je dva pitanja među solunjanskim kršćanima:
 - a. što će se dogoditi s vjernicima koji su umrli prije Gospodinova povratka?
 - b. što će se dogoditi s vjernicima u kongregaciji koji su prestali raditi i sjedili uokolo čekajući na Gospodinov povratak? (Barclay, str. 21-22)
 4. odgovoriti posebna pitanja što je crkva postavila prije (usp. 1. Sol 4:13; 5:1).
- B. Većina od gore navedenog može biti objašnjeno činjenicom kako je to bila mlada i vrlo vatrena crkva. Ipak zbog okolnosti, oni nisu bili potpuno obučeni i disciplinirani. Ove poteškoće predstavljaju ono što se može očekivati od crkve ove naravi: novi vjernici, slabi, besposleni, maštoviti, i zbunjeni.
- C. Prigoda za 2. Poslanicu Solunjanima bila je: "To je jednostavno drugo pravilo za isti slučaj, napravljeno nakon otkrivanja određenih jogunastih simptoma što nisu bili prineseni na prvu obradu." (Walker, str. 2968)

BIBLIOGRAFIJA SPOMINJANIH IZVORA

Barclay, William. *The Letters and the Revelation. The New Testament*. 2. Tom, New York: Collins, 1969.

Carter, Thomas. *Life and Letters of Paul*. Nashville: Cokesbury Press, 1921.

Farrar, Dean. *The Life and Work of St. Paul*. New York: Cassell and Company, Limited, 1904.

Heard, Richard. *An Introduction to the New Testament*. New York: Harper and Row Publishers, 1950.

Metzger, Bruce Manning. *The New Testament: Its Background, Growth and Content*. Nashville: Abingdon Press, 1965.

Manson, T. W. *Studies in the Gospels and Epistles*. Philadelphia: Westminster, 1962.

Morris, Leon. *The First and Second Epistles to the Thessalonians*. Grand Rapids: Eerdmans, 1991.

Ramsay, W. M. *St. Paul the Traveller and Roman Citizen*. New York: G. P. Putnam's Sons, 1896.

Shepard, J. W. *The Life and Letters of Paul*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1950.

Walker, R. H. *The International Standard Bible Encyclopedia*. Vol. V. N. D.

KRATAK PREGLED SADRŽAJA*

- A. Pozdrav, 1. Poslanica Solunjanima 1:1
- B. Molitva zahvale, 1. Poslanica Solunjanima 1:2-4
- C. Kratke crtice, 1. Poslanica Solunjanima 1:5 - 2:16:
 - 1. odgovor Solunjanima na prvotnu propovijed, 1. Poslanica Solunjanima 1:5-10
 - 2. propovijedanje Evanđelja u Solunu, 1. Poslanica Solunjanima 2:1-16:
 - a. vrlina timskih pobuda, 1. Solunjanima 2:1-6a
 - b. timsko odbijanje prihvaćanja uzdržavanja, 1. Solunjanima 2:6b-9
 - c. timsko ponašanje bilo je besprijekorno, 1. Solunjanima 2:10-12
 - d. timska poruka Riječi Božje, 1. Solunjanima 2:13
 - e. progonstvo, 1. Solunjanima 2:14-16.
- D. Odnos Pavla prema Solunjanima, 1. Poslanica Solunjanima 2:17 - 3:13:
 - 1. njegova žarka želja da se vrati, 1. Solunjanima 2:17.18
 - 2. Pavlova radost u Solunjanima, 1. Solunjanima 2:19.20
 - 3. Timotejeva misija, 1. Solunjanima 3:1-5
 - 4. Timotejevo izvješće, 1. Solunjanima 3:6-8
 - 5. Pavlovo zadovoljstvo, 1. Solunjanima 3:9.10
 - 6. Pavlova molitva, 1. Solunjanima 3:11-13.
- E. Pobuda na kršćansko življenje, 1. Poslanica Solunjanima 4:1-12:
 - 1. općenito, 1. Solunjanima 4:1.2
 - 2. seksualna čistoća, 1. Solunjanima 4:3-8
 - 3. bratska ljubav, 1. Solunjanima 4:9.10
 - 4. ostvarivanje nečijega življenja, 1. Solunjanima 4:11.12.
- F. Poteškoće povezane s Drugim dolaskom, 1. Poslanica Solunjanima 4:13 - 5:11
 - 1. vjernici koji će umrijeti prije parusije, 1. Solunjanima 4:13-18
 - 2. vrijeme parusije, 1. Solunjanima 5:1-3
 - 3. djeca ovoga vremena, 1. Solunjanima 5:4-11.
- G. Općenite pobude, 1. Poslanica Solunjanima 5:12-22.
- H. Zaključak, 1. Poslanica Solunjanima 5:23-28.

* Ova Knjiga nije kratki pregled kao uredno uređeni doktrinarni odjeljak i praktički odjeljak kao što je većina Pavlovih drugih pisama. Ako je opći uzorak slijeđen Pavlovom rasprom o Drugome dolasku u 1. Poslanici Solunjanima 4:17-18 onda je to praktički odjeljak, a ne doktrinarni! Drugi dolazak nije doktrina što jednostavno mora biti potvrđeno, nego život koji se mora živjeti u iščekivanju Njegovog povratka koji može biti svakoga trenutka.

1. POSLANICA SOLUNJANIMA 1

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA*

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
pozdrav	pozdravljanje	pozdrav	pozdrav	naslovljavanje
1:1	1:1	1:1	1:1	1:1
vjera Solunjana i primjer	njihov dobar primjer	zahvala	ljubav i vjera Solunjana	zahvala i čestitke
1:2-10	1:2-10	1:2-10	1:2-10	1:2-3 1:4-10

*Premda nije nadahnuta, podjela odlomaka ključ je za razumijevanje i praćenje izvorne autorove nakane. Svaki suvremeni prijevod podijelio je i sažeo podjele na odlomke kako ih je razumio. Svaki odlomak ima jednu glavnu temu, istinu ili misao. Svaka izvedba izdvaja određenu temu na svoj vlastiti način. Dok čitate tekst, upitajte se koji prijevod bolje odgovara vašem razumijevanju teme i podjeli stihova.

U svakom poglavlju prvo moramo čitati Bibliju i probati utvrditi njegovu temu (odlomci), zatim usporediti svoje razumijevanje sa suvremenim izvedbama. Tek kada razumijemo izvornu autorovu nakanu slijedeći njegovu logiku i predstavljanje na stupnju odlomka uistinu možemo razumjeti Bibliju. Samo je izvorni autor bio nadahnut — čitatelji nemaju pravo mijenjati ili preinačiti poruku. Čitatelji Biblije imaju odgovornost primjenjivanja nadahnete istine u svome vremenu i svojim životima.

Zabilježite da su svi tehnički izrazi i kratice objašnjeni u DODACIMA: [Kratke odredbe grčke gramatičke građe](#), [Tekstualni kritičizam i Rječnik](#).

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#))

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI ZA STIHOVE 1-10

- A. Prva Poslanica Solunjanima 1:1 standardno je pismo prvoga stoljeća. Pavao ga je učinio jedinstveno kršćanskim zamjenjivanjem “milost” s grčkom riječju što zvuči slično “pozdravi” (*charis* nasuprot *charein*).
- B. Prva Poslanica Solunjanima 1:2-10 čini jednu dugu molitvu zahvale Bogu za vjernike u Solunu:
 1. 1. Solunjanima 1:2-5 čini jednu rečenicu što opisuje Pavlovo evangelizacijsko svjedočenje
 2. 1. Solunjanima 1:6-9 opisuje odaziv Solunjana.
- C. Trojstvo je otkriveno u 1. Poslanici Solunjanima 1:2-5. [Vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 1:13: Trojstvo.](#)

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:1

¹Pavao i Silvan i Timotej crkvi Solunjana u Bogu Ocu i Gospodinu Isusu Kristu: Milost vam i mir.

1:1 “Pavao” Savao iz Tarza prvi je put nazvan Pavao u Djelima apostolskim 13:9. To je vjerojatno zašto je većina Židova iz “dijaspori” imala hebrejsko ime i grčko ime. Ako je tako, onda su mu Savlovi roditelji dali to ime ali zašto se, onda, “Pavao” iznenada pojavljuje u Djelima apostolskim 13? Moguće: (1) drugi su ga počeli nazivati tim imenom ili (2) on je počeo upućivati na sebe pojmom “mali” ili “najmanji”. Nekoliko se teorija ističe o podrijetlu njegova grčkog imena:

1. tradicija drugoga stoljeća kaže da je Pavao bio nizak, debeo, ćelav, krivonog, čupavih obrva, i imao je isturene oči koje su mogući izvor njegova imena, izvedenog iz nekanonske knjige iz Soluna nazvane *Paul and Thekla*
2. odlomci gdje Pavao naziva sam sebe “najmanji od svetih” zato jer je progonio Crkvu kao što je zapisano u Djelima apostolskim 9:1-2 (usp. 1. Kor 15:9; Ef 3:8; 1. Tim 1:15).

Neki su ovo “najmanji ...” vidjeli kao podrijetlo naslova što je on sâm odabrao. Međutim, u knjizi kao što je Poslanica Galaćanima, gdje je on naglasio svoju neovisnost i istovrijednost s jeruzalemskom Dvanaesticom, ovo je nekako nesigurno (usp. 2. Kor 11:5; 12:11; 15:10).

Zabilježite kako ne postoji obrana Pavlova apostolstva u ovome uvodu za solunjansku crkvu. Od svih Pavlovih crkava one u Solunu i u Filipima najviše su ga podupirale.

▣ **“Silvan”** Ovo je bilo njegovo rimsko ime. On je bio, kao i Pavao, rimski građanin (usp. Djela 16:37). Luka ga uvijek naziva “Sila”. On je bio nadaren prorok i poštovan član jeruzalemske Crkve kao Barnaba (usp. Djela 15:22.27.32; 1. Pt 5:12). Zamijenio je Barnabu kao Pavlov suputnik na drugome i trećemu misijskom putovanju.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Sila /Silvan.](#)

POSEBNA TEMA: SILA /SILVAN

Sila, ili Silvan, bio je čovjek kojeg je Pavao odabrao da ide s njim na drugo misijsko putovanje (tj. Djela 15:40 - 18:5) nakon što su se Barnaba i Ivan Marko vratili na Cipar (tj. prepirka zbog Marka, usp. Djela 15:36-39).

- A. On je prvi put spomenut u Bibliji u Djelima apostolskim 15:22 gdje je nazvan vodećim čovjekom među braćom Crkve u Jeruzalemu.
- B. On je bio i prorok (usp. Djela 15:32).
- C. On je bio rimski građanin kao Pavao (usp. Djela 16:37).
- D. On i Juda Barsaba bili su od Sabora u Jeruzalemu poslani u Antiohiju neka izvide stanje (usp. Djela 15:22.30-35).
- E. Pavao ga spominje u 2. Poslanici Korinćanima 1:19 kao su-propovjednika Evanđelja.
- F. Kasnije on je prepoznat s Petrom u pisanju 1. Petrove poslanice (usp. 1. Pt 5:12; možda je to zašto Petar zvuči vrlo slično Pavlu).
- G. I Pavao i Petar nazivaju ga Silvan, dok ga Luka naziva Sila (aramejski oblik od Šaul). Moguće da je Sila bilo njegovo židovsko ime a Silvan njegovo latinsko ime (usp. F. F. Bruce, *Paul: Apostle of the Heart Set Free*, str. 213).

▣ **(1:1) “Timotej”** On je bio Pavlov preobraćenik iz Listre na njegovu prvome misijskom putovanju. Timotej je postao član Pavlova tima na drugome putovanju (usp. Djela 16:1-3) zamjenjujući Ivana Marka. Za puniji opis vidjeti Uvod B. 3.

▣ **“Solunjana”** Djela apostolska 17:1-9 opisuju Pavlov susret s ovim ljudima.

▣ **“crkvi”** *Ekklesia* znači “pozvani izvana”. Izvorno to znači gradsko okupljanje u grčkome društvu (usp. Djela 19:32). Grčki prijevod SZ-a, Septuaginta, koristi to za prijevod hebrejskoga *qahal*, u značenju “kongregacija” (usp. Izl 12:6; 16:3; Lev 4:13; Br 14:5; 20:6; Pnz 5:22; 9:10; 10:4; 18:16). Rana crkva smatrala je sebe Mesijanskom kongregacijom Izraela. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:2: Crkva \(ekklezia\).](#)

▣ **“u Bogu Ocu i Gospodinu Isusu Kristu”** Bog i Isus kombinirani su na sintaktički način uporabom jednog PRIJEDLOGA kako bi ih se obojicu poistovjetilo (usp. 1. Sol 3:11; 2. Sol 1:2.12; 2:16). To je jedna tehnika uporabljena od NZ-nih autora za potvrđivanje Kristova Božanstva. Drugi je bio pripisati SZ-ne YHWH-ine naslove i djelovanja Isusu iz Nazareta. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:1: Otac.](#)

▣ **“Gospodinu”** Bog je otkrio Svoje zavjetno Ime Mojsiju u Knjizi Izlaska 3:14—YHWH. Židovi su se kasnije bojali izgovarati ovo sveto Ime, kako ga ne bi uzeli uzalud i prekršili jednu od Deset zapovijedi (usp. Izl 20:7; Pnz 5:11). Stoga, oni su ga zamijenili drugom riječju kad su čitali Pisma, *Adon*, što znači, “muž, vlasnik, gospodar, gospodin”. Ovo je izvor engleskoga prijevoda za YHWH-u: GOSPODIN.

Često kad su NZ-ni autori nazivali Isusa “Gospodin” (*kurios*), oni su potvrđivali Isusovo Božanstvo. Ova potvrda postala je vjeroispovijedna ranocrkvena izjava kod krštenja: “Isus je Gospodin” (usp. Rim 10:9-13; Fil 2:6-11).

▣ **“Isusu”** Ovo ime znači “YHWH spasava” (usp. Mt 1:21), ekvivalent SZ-nome imenu “Jošua”. “Isus” je izveden od hebrejske riječi za spasenje (*hosea*) dometnuto zavjetnome Imenu za Boga (YHWH).

▣ **“Kristu”** Ovo je tradicionalno od hebrejskoga pojma za “Pomazanik” (*mashiach*). To upućuje na posebno osnaživanje i opremanje od Duha za YHWH-in propisan zadatak. To je hebrejski pojam za Božjega Posebnog, Obećanog, Dolazećeg, “Mesiju” (usp. Lk 2:11.26; 3:15; 4:41; 9:20; 22:67; 23:2.35.39; 24:26.46).

▣ **“Milost”** Pavao je promijenio svjetovni pozdrav *charein* (pozdravi) na *charis* (milost), čineći ga jedinstveno kršćanskim i prvenstveno teološkim. Milost uvijek prethodi miru.

▣ **“mir”** Ovo odražava hebrejski pozdrav *shalom*. Izričaj “milost i mir” vjerojatno je bio nakanjen za složenicu tradicionalnoga grčkog i hebrejskog pozdrava.

The King James Version dodaje tipično Pavlovski izričaj “od Boga našega Oca i Gospodina Isusa Krista” iz 2. Poslanice Solunjanima 1:1 poslije pojma “mir”. Taj se izričaj ne pojavljuje u grčkim uncijalnim rukopisima B, F, ili G. Pojavljuje se u drevnima uncijalnim rukopisima 8 i A. Lagano promijenjen oblik pojavljuje se u rukopisu D. To može biti pisareva glosa /objašnjenje iz 2. Solunjanima 1:2. UBS⁴ daje kraćem tekstu bez dodanoga izričaja ocjenu “A” (izvjesno).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:2-10

²Mi dajemo hvale Bogu uvijek za vas sve, spominjajući se *vas* u našim molitvama; ³neprekidno imajući na umu vaš rad vjere i trud ljubavi i postojanost nade u našega Gospodina Isusa Krista u prisutnosti našega Boga i Oca, ⁴znajući, braćo ljubljena od Boga, *Njegov* odabir vas; ⁵jer naše evanđelje nije došlo k vama samo u riječi, nego i u Duhu i s punim uvjerenjem; baš kao što znate kakvom vrstom ljudi smo se dokazali među vama za vaše dobro. ⁶Vi također postadoste oponašatelji nas i Gospodina, primivši riječ u velikoj nevolji s radošću Svetoga Duha, ⁷tako da ste postali primjerom svim vjernicima u Makedoniji i u Ahaji. ⁸Jer riječ Gospodinova odjeknula je od vas, ne samo u Makedoniji i Ahaji, nego i na svakome mjestu gdje se vaša vjera prema Bogu širila, tako da nemamo potrebu govoriti išta. ⁹Jer oni su sami izvjestili o nama kakvu smo vrstu dočeka imali s vama, i kako ste se okrenuli k Bogu od idola da služite živome i istinskome Bogu, ¹⁰i čekate na Njegova Sina s neba, kojeg On uskrisi od mrtvih, *to jest Isusa, koji nas izbavlja od gnjeva što mora doći.*

1:2 **“Mi”** Ovo upućuje na Pavla, Silu i Timoteja (vjerujući židovski misijski tim). Pavao je koristio ovu MNOŽINSKU ZAMJENICU češće u 1. Poslanici Solunjanima nego u bilo kojem drugome pismu. Neizvjesno je kako je to utjecalo na tijek pisanja Knjige. Pavao je često koristio pisare. Točno koliko su ovi pisari imali slobode nepoznato je.

▣ **“dajemo hvale Bogu”** Ovo je PREZENT AKTIVNOGA INDIKATIVA što ukazuje na neprekidno djelovanje. Duh zahvaljivanja osobina je čitavoga pisma (usp. 1. Sol 2:13; 3:9). Pavao je ima prelijepi odnos s ovom crkvom kao što je imao s crkvom u Filipima. Pavlove uvodne molitve nisu samo kulturološki očekivane u grčkome načinu pisanja, nego čini se kako često ocrtavaju njegove teološke teme.

[Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 6:18: Pavlova molitva, veličanje, i zahvaljivanje Bogu.](#)

▣ **“spominjajući se vas”** Ovo je PREZENT SREDNJEGA PARTICIPA što ukazuje na namjeravanu Pavlovu odluku da nastavi moliti. Sintaktička građa Pavlove molitve može se vidjeti u tri zavisne kratke rečenice: (1) spominjajući se (1. Sol 1:2); (2) neprekidno imajući na umu (1. Sol 1:3); i (3) znajući (1. Sol 1:4).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Zastupnička molitva.](#)

POSEBNA TEMA: ZASTUPNIČKA MOLITVA

I. UVOD

- A. Molitva je značajna zbog Isusova primjera:
 - 1. osobna molitva, Evanđelje po Marku 1:35; Luka 3:21; 6:12; 9:29; 22:29-46
 - 2. čišćenje Hrama, Evanđelje po Mateju 21:13; Marko 11:17; Luka 19:46
 - 3. uzorak molitve, Evanđelje po Mateju 6:5-13; Luka 11:2-4.
- B. Molitva je stavljanje u opipljivo djelo našeg povjerenja u osobnoga, brižnog Boga koji je prisutan, voljan i sposoban djelovati na našu i dobrobit drugih, kroz naše molitve.
- C. Bog je osobno ograničio Sebe da djeluje na molitve Svoje djece u mnogo područja (usp. Jak 4:2).
- D. Najvažnija svrha molitve je naše zajedništvo i vrijeme s Trojedinim Bogom.
- E. Doseg molitve je bilo što ili bilo tko što se odnosi na vjernike. Možemo moliti jednom, vjerujući, ili opet i opet ponovo kao razmišljanje ili promišljeno vraćanje.
- F. Molitva može uključiti nekoliko dijelova:
 - 1. slavljenje i obožavanje Trojedinoga Boga
 - 2. zahvaljivanje Bogu za Njegovu prisutnost, zajedništvo, i zaštite
 - 3. ispovijedanje naše grješnosti, oboje i prošle i sadašnje
 - 4. molba za naše osjetljive potrebe ili čežnje
 - 5. zastupanje kad donosimo potrebe drugih pred Oca.
- G. Zastupnička molitva je tajnovitost. Bog ljubi one za koje molimo više nego što ih mi ljubimo, ali naše molitve često utječu na promjene, odaziv, ili potrebu, ne samo u nama samima, nego i u njima.

II. BIBLIJSKA GRAĐA

- A. Stari zavjet
 - 1. neki primjeri zastupničke molitve:
 - a. Abrahamovo zauzimanje za Sodomu, Knjiga Postanka 18:22 i dalje
 - b. Mojsijeve molitve za Izrael:
 - (1) Knjiga Izlaska 5:22-23
 - (2) Knjiga Izlaska 32:31 i dalje
 - (3) Ponovljeni zakon 5:5
 - (4) Ponovljeni zakon 9:18.25 i dalje
 - c. Samuel moli za Izrael:
 - (1) 1. Knjiga o Samuelu 7:5-6.8-9
 - (2) 1. Knjiga o Samuelu 12:16-23
 - (3) 1. Knjiga o Samuelu 15:11
 - d. David za svoje dijete, 2. Knjiga o Samuelu 12:16-18
 - 2. Bog traži zastupnike, Knjiga proroka Izaije 59:16
 - 3. poznati, neispovjedeni grijeh ili stav nepokajivosti štetno djeluje na naše molitve:
 - a. Psalm 66:18
 - b. Izreke 28:9
 - c. Knjiga proroka Izaije 59:1-2; 64:7.
- B. Novi zavjet
 - 1. zastupnička služba Sina i Duha
 - a. Isus:
 - (1) Poslanica Rimljanima 8:34
 - (2) Poslanica Hebrejima 7:25
 - (3) 1. Ivanova poslanica 2:1
 - b. Sveti Duh, Poslanica Rimljanima 8:26-27

2. Pavlova zastupnička služba
 - a. molitve za Židove:
 - (1) Poslanica Rimljanima 9:1 i dalje
 - (2) Poslanica Rimljanima 10:1
 - b. molitve za crkve:
 - (1) Poslanica Rimljanima 1:9
 - (2) Poslanica Efežanima 1:16
 - (3) Poslanica Filipljanima 1:3-4.9
 - (4) Poslanica Kološanima 1:3.9
 - (5) 1. Solunjanima poslanica 1:2-3
 - (6) 2. Solunjanima poslanica 1:11
 - (7) 2. Timoteju poslanica 1:3
 - (8) Poslanica Filemonu, stih 4
 - c. Pavao je molio crkve neka mole za njega:
 - (1) Poslanica Rimljanima 15:30
 - (2) 2. Poslanica Korinćanima 1:11
 - (3) Poslanica Efežanima 6:19
 - (4) Poslanica Kološanima 4:3
 - (5) 1. Solunjanima poslanica 5:25
 - (6) 2. Solunjanima poslanica 3:1
3. zastupnička služba Crkve
 - a. molitva jedan za drugoga:
 - (1) Poslanica Efežanima 6:18
 - (2) 1. Timoteju poslanica 2:1
 - (3) Jakovljeva poslanica 5:16
 - b. molitva zahtijevana za posebne skupine:
 - (1) naše neprijatelje, Evanđelje po Mateju 5:44
 - (2) kršćanske radnike, Poslanica Hebrejima 13:18
 - (3) vladare, 1. Timoteju poslanica 2:2
 - (4) bolesne, Jakovljeva poslanica 5:13-16
 - (5) otpadnike, 1. Ivanova poslanica 5:16.

III. UVJETI ZA ODGOVORENU MOLITVU

- A. Naš odnos prema Kristu i Duhu:
 1. prebivati u Njemu, Evanđelje po Ivanu 15:7
 2. u Njegovu Imenu, Evanđelje po Ivanu 14:13.14; 15:16; 16:23-24
 3. u Duhu, Poslanica Efežanima 6:18; Judina poslanica 20
 4. prema Božjoj volji, Evanđelje po Mateju 6:10; 1. Ivanova poslanica 3:22; 5:14-15.
- B. Pobude:
 1. ne kolebljive, Evanđelje po Mateju 21:22; Jakovljeva poslanica 1:6-7
 2. poniznost i pokajanje, Evanđelje po Luki 18:9-14
 3. moljenje s pogrješnom nakanom, Jakovljeva poslanica 4:3
 4. sebičnost, Jakovljeva poslanica 4:2-3.
- C. Ostali vidovi:
 1. ustrajnost:
 - a. Evanđelje po Luki 18:1-8
 - b. Poslanica Kološanima 4:2
 2. zadržati se na moljenju:
 - a. Evanđelje po Mateju 7:7-8
 - b. Evanđelje po Luki 11:5-13
 - c. Jakovljeva poslanica 1:5
 3. nesloga u kući, 1. Petrova poslanica 3:7

4. oslobođenost od znanog grijeha:
 - a. Psalam 66:18
 - b. Izreke 28:9
 - c. Knjiga proroka Izaije 59:1-2
 - d. Knjiga proroka Izaije 64:7.

IV. TEOLOŠKI ZAKLJUČAK

- A. Kakva povlastica. Kakva prilika. Kakva dužnost i odgovornost.
- B. Isus je naš primjer. Duh je naš vodič. Otac nestrpljivo čeka.
- C. Mogla bi promijeniti vas, vašu obitelj, vaše prijatelje, i svijet.

1:3 “neprekidno imajući na umu” Ovo je PREZENT AKTIVNOGA PARTICIPA. To pokazuje Pavlovu jaku, trajnu brigu za ove vjernike. On je razmišljao i zahvaljivao Bogu često za ove preobraćenike, kao što je činio i za sve crkve (usp. Rim 1:9; Ef 1:16; Fil 1:3-4; Kol 1:9; 2. Tim 1:3; Flm 4).

NASB, NRSV
NKJV
TEV

“**vaš rad vjere i trud ljubavi i postojanost nade**”

“**vaš rad vjere i trud ljubavi i ustrajnost nade**”

“**kako ste stavili svoju vjeru u praksu, kako vaša ljubav čini vaš rad toliko teškim, i kako je vaša nada u našega Gospodina Isusa Krista čvrsta**”

NJB

“**vaša vjera u djelovanju, činjena za ljubav i ustrajna kroz nadu**”

Svaki od ovih izričaja nalazi se u gramatičkoj GRADI što potvrđuje kako je rad proizveden vjerom, trud je proizveden ljubavlju, i postojanost je proizvedena nadom. Žarište je na djelatnim, vjernim vjernicima. Vjera je uvijek odaziv na Božje početno djelovanje.

Ove osobine oblikuju temelj Pavlova zahvaljivanja Bogu. U Poslanici Efežanima 2:8-10, milost i vjera srodne su dobrim djelima. Ova tri pojma (vjera, nada, i ljubav) često su povezane u NZ-u (usp. Rim 5:2-5; 1. Kor 13:13; Gal 5:5-6; Kol 1:4-5; 1. Sol 5:8; Heb 6:10-12; 10:22-24; 1. Pt 1:21-22). Redosljed se često razlikuje. “Vjera”, u ovome okviru, ne upućuje na doktrinu (usp. Juda 3.20), nego na osobno pouzdanje (usp. 1. Sol 1:8). [Vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 1:5: Vjera, povjerenje, ili pouzdanje \(*pistis* \[imenica\], *pisteuō*, \[glagol\], *pistos* \[pridjev\]\) u NZ-u.](#)

▣ “**trud**” “Trud” je vrlo jaka riječ – kršćanstvo je aktivno a ne pasivno (usp. 1. Kor 15:58).

▣ “**postojanost**” Niti ovo nije zamisao pasivnosti, nego djelatna, dragovoljna, postojana ustranost u lice kušnji (usp. Lk 21:19; Rim 5:3-4). To znači vidjeti potrebu i onda dragovoljno pomoći nositi teret koliko god bilo potrebno (usp. 2. Sol 1:4).

▣ “**nade ... u prisutnosti našega Boga**” Ovo upućuje na *parusiju* ili Drugi dolazak, glavnu temu ovog pisma (usp. 1. Sol 1:10; 3:13; 4:13-5:11; 5:32; 2. Sol 1:7.10). Zabilježite kako svako poglavlje završava raspravom o ovome važnom predmetu. “Nad(a)” nema suzvuk dvojnoga “možda” ili “može biti” kao u engleskome, nego radije očekivanje događaja s višeznačnim vremenskim elementom. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 5:5: Nada \(*elpis*\), \(kod Pavla\).](#)

1:4 “znajući” Ovo je treći od tri PARTICIPA što se odnose na Pavlovu molitvu u 1. Poslanici Solunjanima 1:2.

▣ “**ljubljeni od Boga**” Ovo je doslovno “Božanski ljubljeni”. Ovaj izričaj u PERFECT PASIVNOME PARTICIPU teološki je povezan s odabirom njih (usp. Ef 1:4-5). To naglašava neprekinuto stanje vjernika kao “ljubljenih”. Posrednik ljubavi je Bog. PRIDJEV “ljubljeni” (*agapētos*) uobičajeno je korišten o Očevoj ljubavi za Isusa (usp. Mt 3:17; 12:18; 17:5; Ef 1:6). Postao je pojam što se koristi za one koji se pouzdaju u Njega vjerom i sad su isto tako ljubljeni od Oca (usp. Rim 1:7; Kol 3:12; 2. Sol 2:13).

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“**Njegov odabir vas**”

“**izbor vas od Boga**”

“**što je odabrao vas**”

“**Bog ... je odabrao vas**”

“**da ste vi bili odabrani**”

Dok se ne pojavljuje GLAGOL (samo IMENIČKI IZRIČAJ “odabir vas”), posrednik djelovanja je Bog u Kristu, što je izrečeno PASIVNIM STANJEM u prethodnome GLAGOLU i s posebnim spominjanjem Boga. To je potvrđivanje teološke neophodnosti o Božjoj početnoj ljubavi i odabiru (usp. Iv 6:44.65). Pavao je znao da su oni bili odabrani zato jer su se odazvali Evanđelju! Božji odabir bio je potvrđen Njegovim snažnim djelovanjima izraženima u 1. Poslanici Solunjanima 1:5. Izbor je poziv na svetost (usp. Ef 1:4) i službu (usp. Kol 3:12-14; 2. Pt 1:2-11).

[Vidjeti Posebnu temu Galaćanima 1:6: Izbor /predestinacija i potreba za teološkom ravnotežom.](#)

1:5

NASB, NKJV

“nije došlo k vama samo u riječi”

NRSV

“nije došla k vama samo u riječi”

TEV

“ne samo s riječima”

NJB

“nije došla k vama samo kao riječi”

Više negoli samo kao apstraktna zamisao, Evanđelje je promijenilo njihove živote (usp. Rim 1:16; Jak 2:14-26). To mora biti tako i za propovijedanje Evanđelja danas. Svetost, ne samo točna doktrina, jeste cilj (usp. Rim 8:28-29; Gal 4:19; Ef 1:4). Evanđelje je: (1) Osoba koja mora biti dobrodošla, (2) istine o toj Osobi u koje se mora vjerovati, i (3) oponašajući život te Osobe koji se mora živjeti! Sve troje je ključno.

▣ **“nego i u Duhu” [“u snazi i u Svetome Duhu”]** Ovo su tri povezane stvari što potvrđuju Božji odabir:

1. Evanđelje je došlo u riječi
2. Evanđelje je došlo u sili
3. Evanđelje je došlo u Svetome Duhu.

Ovo upućuje na: (1) ono što se dogodilo Solunjanima osobno ili (2) Božje djelo kroz Pavla (usp. Rim 8:15-16). Postojala je snažna potvrda istine i duhovne sile Evanđelja kroz Pavlovo propovijedanje i naučavanje.

▣ **“s punim uvjerenjem”** Ovo “potpuno jamstvo” (usp. Kol 2:2; Heb 6:11; 10:22) može upućivati na Pavlovo propovijedanje ili odaziv Solunjana na Evanđelje.

▣ **“kao što znate kakvom vrstom ljudi smo se dokazali među vama za vaše dobro”** Pavao suprotstavlja način kako su on i njegov tim djelovali među Solunjanima (usp. 1. Sol 2:7.10) usporedivši to s onima spomenutima u 1. Poslanici Solunjanima 2:3-6. Zabilježite razlike u poglavlju 2:

Pavao

usred velikoga suprotstavljanja
ne iz zablude
ne iz nečistoće
ne posredstvom obmane
ne da se ugodi ljudima
ne u laskavome govoru
ne iz pohlepe
ne tražeći slavu
nježno kao njegujuća majka
imajući naklonost puno ljubavi
davanje Evanđelja i samih sebe

drugi

zabluda
nečistoća
obmana
ugađanje ljudima
laskav govor
pohlepa
tražeći slavu

Pavao opisuje lažne učitelje i one koji rade nevolje među Židovima (npr. Djela 17:5).

1:6 **“Vi također”** Ovo je izraženo oprečje izrazu “mi” iz 1. Poslanice Solunjanima 1:2-5.

▣

NASB, NRSV

“Vi također postadoste oponašatelji nas i Gospodina”

NKJV

“I vi postadoste sljeditelji nas i Gospodina”

TEV

“Vi oponašaste nas i Gospodina”

NJB

“i vi bijaste vođeni da postanete oponašatelji nas, i Gospodina”

“Oponašateljji” je ušlo u engleski kao “mimičar” (usp. grčki pojam i zamisao nađeni su u 1. Solunjanima 1:6; 2:14; 2. Sol 3:7.9; 1. Kor 4:16; 11:1; Gal 4:12; Fil 3:17; 4:9). Kristo-sličnost je Božji cilj za svakog vjernika (usp. Rim 8:28-29; Gal 4:19; Ef 1:4). Slika Božja u čovječanstvu mora biti obnovljena (usp. Lev 11:44; 19:2; Mt 5:48; Ef 1:4; 5:1).

NASB, NKJV	“primivši riječ”
NRSV	“vi primiste riječ”
TEV	“vi primiste poruku”
NJB	“vi uzeste evanđelje”

Ovaj pojam ima suzvuk “primiti kao dobrodošloga gosta” (usp. Mt 10: 40-41; 18:5) ili “primiti poruku” (usp. 2. Kor 11:4; Jak 1:21). To je AORIST SREDNJEGA (deponent) PARTICIPA. Ljudi se moraju odazvati na Božju ponudu ljubavi u Kristovu dovršenome djelu pokajanjem i vjerom (usp. Mk 1:15; Iv 1:12, 3:16; Djela 3:16.19; 20:21; Rim 10:9-13). Spasenje je: (1) poruka (doktrinarna istina); (2) osoba (doživljeni susret); i (3) život koji se mora živjeti (1. Sol 1:6). Mi primamo poruku Evanđelja i postajemo Isusovi prijatelji. Moramo u potpunosti vjerovati u oboje. To ishodi u novome životu vjernosti i svetosti.

NASB	“u velikoj nevolji”
NKJV	“u velikoj nesreći”
NRSV	“usprkos progonstvu”
TEV	“čak iako ste mnogo trpjeli”
NJB	“velikoga suprotstavljanja sve okolo vas”

Ovo je doslovno “tlačiti /pritiskati” (usp. Iv 16:33; Djela 14:22; 2. Sol 1:4.6). Postajanje kršćaninom ne znači jamstvo da neće biti napetosti – baš oprečno, to je upravo suprotno (usp. Mt 5:10-12; Iv 15:18-19; Rim 8:17; 1. Pt 3:13-17; 4:12-19). Djela apostolska 17 opisuju jedno od Pavlova progonstva (usp. 2. Kor 4:7-12; 6:3-10; 11:23-28) i to je iskusila crkva.

▣ **“s radošću Svetoga Duha”** Ova radost dana od Duha toliko je sveobuhvatna i potpuna da je prisutna i životna usred velikoga progonstva i boli. To je radost što nije pod utjecajem okolnosti (usp. Rim 5:2-5; 2. Kor 7:4; 1. Pt 4:13).

1:7 “ste postali primjerom svim vjernicima” Na neke načine ovo je hiperbola, ali na druge načine to je vrlo doslovno. Radost i ustrajnost vjernika u Solunu pod ispitivanjem i kušnjom bilo je izvorom velikoga ohrabrenja drugim vjernicima. Ovo je također kako pateći Job, proroci (usp. Mt 5:10.12), Mesija, i apostoli djeluju na buduće vjernike. Često vjernici snažnije svjedoče tijekom vremena kušnje, boli, i progonstva.

▣ **“primjerom”** [Vidjeti Posebnu temu dolje: Oblik \(*tupos*\)](#).

POSEBNA TEMA: OBLIK (*tupos*)

Pojam *tupos* ima široko semantičko polje.

1. Moulton i Milligan, *The Vocabulary of the Greek New Testament*, str. 645:
 - a. uzorak
 - b. plan /naum
 - c. oblik ili način pisanja
 - d. ukaz ili uredba
 - e. presuda ili odluka
 - f. oblik ljudskoga tijela kao zavjetni prinosi bogu iscjeljenja
 - g. GLAGOL korišten u smislu provođenja zakonskih odredaba
2. Louw i Nida, *Greek-English Lexicon*, tom 2, str. 249:
 - a. rana (usp. Iv 20:25)
 - b. kip /slika (usp. Djela 7:43)

- c. uzorak (usp. Heb 8:5)
 - d. primjer (usp. 1. Kor 10:6; Fil 3:17)
 - e. arhetip /prasluka (usp. Rim 5:14)
 - f. vrsta (usp. Djela 23:25)
 - g. sadržaji (usp. Djela 23:25)
3. Harold K. Moulton, *The Analytical Greek Lexicon Revised*, str. 411:
- a. bura, dojam, oznaka /znak (usp. Iv 20:25)
 - b. opisivanje
 - c. kip /slika (usp. Djela 7:43)
 - d. pravilo /odredba, shema (usp. Rim 6:17)
 - e. oblik, smisao (usp. Djela 23:25)
 - f. slika, dvojnik (usp. 1. Kor 10:6)
 - g. iščekujuća slika, vrsta (usp. Rim 5:14; 1. Kor 10:11)
 - h. model uzorka (usp. Djela 7:44; Heb. 8:5)
 - i. model uzorka (usp. Fil 3:17; 1. Sol 1:7; 2. Sol 3:9; 1. Tim 4:12; 1. Pt 5:3).

Zapamtite, leksikoni ne postavljaju značenje; samo uporaba riječi u rečenicama /odlomcima postavlja značenje (tj. okvir). Budite pozorni od određivanja postavljene odredbe riječi i korištenja iste na svakome mjestu gdje se riječ pojavljuje u Bibliji. Okvir, okvir, okvir određuje značenje!

▣ (1:7) “u Makedoniji i u Ahaji” Ovo su bile rimske provincije. Ahaja je smještena unutar suvremene Grčke; Makedonija je politička država neovisna od Grčke, iako kulturološki i ekonomski srodna.

1:8 “odjeknula je” Ovo je doslovno “zatrubila” ili “zagrmjela”. To je PERFECT PASIVNOGA INDIKATIVA što podrazumijeva kako je kroz radost usred njihovih kušnji Evandjelje “odjeknulo i još uvijek odjekuje”. Iz ove grčke riječi u engleskome smo dobili riječ “eho”. Stihovi 8-10 oblikuju jednu rečenicu u grčkome.

▣ “nego i na svakome mjestu” Ovo je metaforičko pretjerivanje (hiperbola) slično 1. Poslanici Solunjanima 1:2 (usp. Rim 1:8). Biblija, bivajući istočnjačkom Knjigom, često koristi slikovit jezik. Pazite se zapadnjačke doslovnosti.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Istočnjačka književnost.](#)

POSEBNA TEMA: ISTOČNJAČKA KNJIŽEVNOST

Velika slika – biblijski paradoksi

1. Ovaj uvid bio mi je osobno od velike pomoći kao nekome koji ljubi i vjeruje Bibliji kao Riječi Božjoj. U pokušaju uzimanja Biblije ozbiljno postaje očitim kako različiti tekstovi otkrivaju istinu na odabrane, ne sustavne načine. Jedan nadahnuti tekst ne može poništiti ili podcijeniti drugi nadahnuti tekst! Istina dolazi u poznavanju čitavoga Pisma (čitavo je Pismo, ne samo neko, nadahnuto, usp. 2. Tim 3:16-17), ne navođenju pojedinačnog odlomka (proof-texting [[vidjeti Rječnik](#) – op.prev.]!)
2. Većina biblijskih istina (istočnjačka književnost) predstavljena je u dijalektalnim ili paradoksalnim parovima (zapamtite da su autori NZ-a, osim Luke, hebrejski mislioci, pisali na uobičajenome grčkom). Mudrosna književnost i poetska književnost predstavljaju istinu u usporenim redcima. Oprečan paralelizam djeluje kao paradoks. (Ovaj sintetički paralelizam djeluje kao usporedni odlomci.) Nekako su oboje istiniti! Ti su paradoksi teški /bolni za naše njegovane, pojednostavljene predaje!:
 - a. predestinacija nasuprot ljudskoj slobodnoj volji
 - b. sigurnost vjernika nasuprot potrebi za ustrajnošću
 - c. izvorni grijeh nasuprot voljnome grijehu
 - d. Isus kao Bog nasuprot Isusu kao čovjeku
 - e. Isus kao jednak Ocu nasuprot Isusu kao podložnome Ocu
 - f. Biblija kao Riječ Božja nasuprot ljudskome autorstvu
 - g. bezgriješnost (perfekcionizam, usp. Rim 6) nasuprot grijehenu manje
 - h. početno trenutačno opravdanje i posvećenje nasuprot napredujućem posvećenju

- i. opravdanje vjerom (Rim 4) nasuprot opravdanju potvrđenome djelima (usp. Jak 2:14-26)
- j. kršćaninova sloboda (usp. Rim 14:1-23; 1. Kor 8:1-13; 10:23-33) nasuprot kršćaninove odgovornosti (usp. Gal 5:16-21; Ef 4:1)
- k. Božja transcendentnost nasuprot Njegovoj imanentnosti
- l. Bog kao konačno nepoznatljiv nasuprot spoznatljivosti u Pismu i Kristu
- m. Pavlove brojne metafore za spasenje:
 - (1) posinjenje
 - (2) posvećenje
 - (3) opravdanje
 - (4) iskupljenje
 - (5) proslavljenje
 - (6) predestinacija
 - (7) izmirenje
- n. Božje kraljevstvo kao sadašnjost nasuprot budućem dovršenju
- o. pokajanje kao dar Božji nasuprot pokajanju kao naredbenome odazivu za spasenje (usp. Mk 1:15; Djela 20:21)
- p. SZ je trajan nasuprot SZ-u koji je prošao te je bez vrijednosti (usp. Mt 3:17-19 nasuprot 5:21-48; Rim 7 nasuprot Gal 3)
- q. vjernici su sluge /robovi ili djeca /nasljednici.

▣ (1:8)

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“tako da nemamo potrebu govoriti išta”
“tako da nemamo potrebu reći išta”
“tako da nemamo potrebu govoriti o tome”
“Ne postoji ništa, dakle, što trebamo reći”
“Ne trebamo reći drugim ljudima o tome”

Višeznačan izričaj, mnogi prijevodi dopunjuju “vjera” iz prethodne kratke rečenice. Ovo ne znači neophodno da su oni razumjeli sve o kršćanskoj doktrini ili čak o patnji. Ali njihovi su životi pokazali kako se Evanđelje uistinu ukorijenilo u njihovim srcima i umovima. Sveti Duh otkrit će osnove Evanđelja svakome prijemljivome srcu.

1:9 “okrenuli k Bogu od idola” Ovo upućuje na njihovo pokajanje zbog poganskoga idolopoklonstva. Evanđelje je i negativno i pozitivno – pokajanje i vjera (usp. Mk 1:15; Djela 3:16.19; 20:21). Postoji “okretanje od” kao i “okretanje k”. *The NASB Study Bible* (str. 1748) daje dobru primjedbu kako su tri razorna dokaza obraćenja Solunjana bili:

1. okretanje od idola
2. služenje Bogu
3. čekanje na Kristov povratak.

▣ **“da služite”** Doslovno ovo znači “kao rob”. To je PREZENT INFINITIVA. Oni su se okrenuli (AORIST) od idola i nastavili služiti istinskome, živome Bogu (usp. Rim 6:18). Ovo oslikava Boga kao Kralja a Njegove sljedbenike kao sluge. U jednome smislu, mi jesmo robovi, u drugome smislu, mi smo sinovi.

▣ **“živome i istinskome Bogu”** Ovo odražava Božje zavjetno Ime, YHWH (usp. Izl 3:14). YHWH je uvijek-živi, jedini-živi Bog. To je temelj biblijskoga monoteizma (usp. Pnz 4:35.39; 6:4; Iz 45:5.6.18.21-22; 47:8.10).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Imena za Božanstvo.](#)

POSEBNA TEMA: IMENA ZA BOŽANSTVO

- A. *EI* (BDB 42, KB 48)
 1. Izvorno značenje općenitoga drevnog pojma za božanstvo je neizvjesno, iako mnogi znanstvenici vjeruju da dolazi od akadskoga korijena, “biti jak” ili “biti moćan” (usp. Post 17:1; Br 23:19; Pnz 7:21; Ps 50:1).

2. U kanaanskome panteonu najviši bog je *El* (tekstovi iz Ras Šamre).
 3. U Bibliji *El* je uobičajeno složenica s drugim pojmovima. Ove su složenice postale način davanja osobina za Boga:
 - a. *El-Elyon* (“Bog Previšnji”, BDB 42 i 751 II), Knjiga Postanka 14:18-22; Ponovljeni zakon 32:8; Knjiga proroka Izaije 14:14
 - b. *El-Roi* (“Bog koji vidi” ili “Bog koji otkriva Sâm Sebe”, BDB 42 i 909), Knjiga Postanka 16:13
 - c. *El-Shaddai (El Šadaj)* (“Bog Svemogućí” ili “Bog svakoga milosrđa” ili “Bog planine”, BDB 42 i 994), Knjiga Postanka 17:1; 35:11; 43:14; 49:25; Izlazak 6:3
 - d. *El-Olam* (“Vječan Bog”, BDB 42 i 761), Knjiga Postanka 21:33. Ovaj je pojam teološki povezan na Božje obećanje Davidu, 2. Knjiga o Samuelu 7:13.16
 - e. *El-Berit* (“Bog Saveza”, BDB 42 i 136), Knjiga o Sucima 9:46.
 4. *El* je istovjetno s:
 - a. YHWH u Psalmu 85:8; Knjizi proroka Izaije 42:5
 - b. *Elohim* u Knjizi Postanka 46:3; Jobu 5:8, “Ja Jesam *El, Elohim* vašeg Oca”
 - c. *Shaddai (Šadaj)* u Knjizi Postanka 49:25
 - d. “ljubomorán” u Knjizi Izlaska 34:14; Ponovljenome zakonu 4:24; 5:9; 6:15
 - e. “milosrdan” u Ponovljenome zakonu 4:31; Knjizi Nehemije 9:31
 - f. “velik i strašan” u Ponovljenome zakonu 7:21; 10:17; Knjizi Nehemije 1:5; 9:32; Knjizi proroka Daniela 9:4
 - g. “spoznaja /znanje” u 1. Knjizi o Samuelu 2:3
 - h. “moje jako utočište” u 2. Knjizi o Samuelu 22:33
 - i. “moj osvjetnik” u 2. Knjizi o Samuelu 22:48
 - j. “svet” u Knjizi proroka Izaije 5:16
 - k. “moćan” u Knjizi proroka Izaije 10:21
 - l. “moje spasenje” u Knjizi proroka Izaije 12:2
 - m. “velik i silan” u Knjizi proroka Jeremije 32:18
 - n. “odmazda” u Knjizi proroka Jeremije 51:56.
 5. Složenice svih glavnih SZ-nih imena za Boga nađene su u Knjizi o Jošui 22:22 (*El, Elohim, YHWH*, ponavljano).
- B. *Elyon* (BDB 751, KB 832)
1. Osnovno značenje je “visok”, “uzvišen” ili “uzdignut” (usp. Post 40:17; 1. Kr 9:8; 2. Kr 18:17; Neh 3:25; Jer 20:2; 36:10; Ps 18:13).
 2. Korišteno je u usporednome smislu za nekoliko drugih imena /naslova Božjih:
 - a. *Elohim* – Psalm 47:1-2; 73:11; 107:11
 - b. *YHWH* – Knjiga Postanka 14:22; 2. Knjiga o Samuelu 22:14
 - c. *El-Shaddai (El Šadaj)* – Psalm 91:1.9
 - d. *El* – Knjiga Brojeva 24:16
 - e. *Elah* – korišteno često u Knjizi proroka Daniela 2 - 6 i Knjizi Ezre 4 - 7, povezano s *illair* (aramejski za “Previšnji Bog”) u Knjizi proroka Daniela 3:26; 4:2; 5:18.21.
 3. Često je korišten od ne-Izraelaca:
 - a. Melkisedek, Knjiga Postanka 14:18-22
 - b. Balaam, Knjiga Brojeva 24:16
 - c. Mojsije, govoreći o narodima u Ponovljenome zakonu 32:8
 - d. Evanđelje po Luki u NZ-u, pisano za pogane, također koristi grčku istoznačnicu *Hupsistos* (usp. 1:32.35.76; 6:35; 8:28; Djela 7:48; 16:17).
- C. *Elohim* (MNOŽINA), *Eloah* (JEDNINA), prvenstveno korišten u poeziji (BDB 43, KB 52)
1. Ovaj pojam nije nađen izvan Staroga zavjeta.
 2. Ova riječ može označavati Boga Izraelovog ili bogove naroda (usp. Izl 3:6; 20:3). Abrahamova obitelj bila je mnogobožačka (usp. Jš 24:2).
 3. Može upućivati na izraelske suce (usp. Izl 21:6; Ps 82:6).
 4. Pojam *elohim* korišten je i za druga duhovna bića (anđele, demone) kao u Ponovljenome zakonu 32:8 (LXX); Psalmu 8:5; Knjizi o Jobu 1:6; 38:7.

5. U Bibliji to je prvi naslov /ime za Božanstvo (usp. Post 1:1). Isključivo je korišten do Knjige Postanka 2:4, gdje je složenica s YHWH-om. U osnovi (teološki) upućuje na Boga kao Stvoritelja, Održavatelja, i Davatelja svega života na ovoj planeti (usp. Ps 104).
To je istoznačnica s *El* (usp. Pnz 32:15-19). Može se također usporediti YHWH kao što je Psalm 14 (*Elohim*, stihovi 1.2.5; *YHWH*, stihovi 2.6; čak *Adon*, stih 4).
6. Iako je MNOŽINA i korištena je za druge bogove, ovaj pojam često označava Boga Izraela, ali uobičajeno ima JEDNINSKI GLAGOL za označavanje jednobozračke uporabe.
7. Neobično je da je uobičajeno ime za monoteističkoga Boga Izraela MNOŽINA! Premda ne postoji izvjesnost, evo teorija:
 - a. hebrejski ima mnogo MNOŽINA, često korištenih za naglašavanje. Usko vezano na ovo je kasniji hebrejski gramatički član nazvan “množina Veličanstva”, gdje je MNOŽINA korištena za veličanje poimanja
 - b. ovo može upućivati na anđeosko Vijeće, s kojim se Bog susreće u Nebu i koje vrši Njegove zapovijedi (usp. 1. Kr 22:19-23; Job 1:6; Ps 82:1; 89:5.7)
 - c. čak je i moguće da ono odražava NZ-no otkrivenje jednoga Boga u tri Osobe. U Knjizi Postanka 1:1 Bog stvara; u Postanku 1:2 Duh lebdi, a iz NZ-a Isus je posrednik Boga Oca u stvaranju (usp. Iv 1:3.10; Rim 11:36; 1. Kor 8:6; Kol 1:15; Heb 1:2; 2:10).

D. YHWH (BDB 217, KB 394)

1. Ovo je Ime koje odražava Božanstvo kao Boga koji sklapa Savez; Bog kao Spasitelj, Iskupitelj! Ljudi su prekršili Saveze, ali Bog je vjeran Svojoj riječi, obećanju, Savezu (usp. Ps 103).
Ovo je Ime prvi puta spomenuto u složenici s *Elohim* u Postanku 2:4. U Knjizi Postanka 1 – 2, ne postoje dva izvješća, nego dva naglaska: (1) Bog kao Stvoritelj svemira (fizički) i (2) Bog kao poseban Stvoritelj čovječanstva. Postanak 2:4 – 3:24 počinje posebnim otkrivenjem o povlaštenome položaju i svrsi čovječanstva, kao i s poteškoćom grijeha te pobunom povezanom s jedinstvenim položajem.
2. U Knjizi Postanka 4:26 rečeno je “čovjek je počeo zazivati ime GOSPODINOVO” (YHWH). Međutim, Knjiga Izlaska 6:3 daje naslutiti da su rani zavjetni ljudi (patrijarsi i njihove obitelji) poznali Boga jedino kao *El Šadaj*. Ime YHWH objašnjeno je samo jednom u Izlasku 3:13-16, posebice u stihu 14. Međutim, Mojsijeva pisanja često tumače riječi narodnom igrom riječi, ne etimološki (usp. Post 17:5; 27:36; 29:13-35). Postoji nekoliko teorija o značenju toga imena (uzeto iz IDB, tom 2, str. 409-411):
 - a. iz arapskog korijena, “pokazati vatrenu ljubav”
 - b. iz arapskog korijena “puhati” (YHWH kao olujni Bog)
 - c. iz ugaritskoga (kanaanskoga) korijena “govoriti”
 - d. slijedeći fenički natpis, UZROČNI PARTICIP znači “Onaj koji održava” ili “Onaj koji uspostavlja”
 - e. iz hebrejskoga *Qal*-oblika “Onaj koji jeste”, ili “Onaj koji je prisutan” (u budućem smislu, “Onaj koji će biti”)
 - f. iz hebrejskoga *Hiphil*-oblika “Onaj koji uzrokuje biti”
 - g. iz hebrejskoga korijena “živjeti” (npr. Post 3:21), što znači “uvijek živi, jedini živi Bog”
 - h. iz okvira Izlaska 3:13-16 igra s oblikom IMPERFEKTA korištenim u smislu PERFEKTA, “Ja ću nastaviti biti što Ja moram biti” ili “Ja ću nastaviti biti što sam uvijek bio” (usp. J. Wash Watts, *A Survey of Syntax in the Old Testament*, str. 67). Puno ime YHWH često je izraženo u kraticama ili moguće u izvornome obliku:
 - (1) *Yah* (npr. Hallelu – yah, BDB 219, usp. Izl 15:2; 17:16; Ps 89:8; 104:35)
 - (2) *Yahu* (“iah” završetak imena, npr. Isaiah [Izaija – op.prev.])
 - (3) *Yo* (“Jo” početak imena, npr. Jošua ili Joel).
3. U kasnijem je judaizmu ovo zavjetno Ime postalo tako sveto (četveroslovno) da su ga se Židovi bojali izreći kako ne bi prekršili zapovijed iz Izlaska 20:7; Ponovljenoga zakona 5:11; 6:13. Tako su zamijenili hebrejski oblik za “vlasnik”, “gospodar”, “suprug /muž”,

“gospodin” – *adon* ili *adonaj* (moj gospodin). Kad su u svojim čitanjima SZ-nih tekstova došli na YHWH oni su izgovarali “gospodin”. Zato se YHWH u engleskim prijevodima piše GOSPODIN.

4. Kao s *El*, YHWH je često složen s drugim pojmovima kako bi se naglasile određene osobine Izraelovog Boga Saveza. Budući postoji mnogo mogućih složenih pojmova, evo nekih:
- a. *YHWH – Yireh* (YHWH će providjeti, BDB 217 i 906), Knjiga Postanka 22:14
 - b. *YHWH – Rophekha* (YHWH je tvoj iscjelitelj, BDB 217 i 950, *Qal PARTICIP*), Knjiga Izlaska 15:26
 - c. *YHWH – Nissi* (YHWH je moj stijeg, BDB 217 i 651), Knjiga Izlaska 17:15
 - d. *YHWH – Meqaddishkem* (YHWH Onaj koji te posvećuje, BDB 217 i 872, *Piel PARTICIP*), Knjiga Izlaska 31:13
 - e. *YHWH – Shalom [Šalom]* (YHWH je Mir, BDB 217 i 1022), Knjiga o Sucima 6:24
 - f. *YHWH – Sabaoth [Sabaot]* (YHWH Nebeskih vojska, BDB 217 i 878), 1. Knjiga o Samuelu 1:3.11; 4:4; 15:2; često u Prorocima
 - g. *YHWH – Ro‘I* (YHWH je moj pastir, BDB 217 i 944, *Qal PARTICIP*), Psalam 23:1
 - h. *YHWH – Sidqenu* (YHWH je naša pravednost, BDB 217 i 841), Knjiga proroka Jeremije 23:6
 - i. *YHWH – Shammah* (YHWH je tamo, BDB 217 i 1027), Knjiga proroka Ezekielia 48:35.

1:10 ovaj je stih sličan sažetku Evanđelja (usp. 1. Kor 15:1-4). Ovi su sažeci često nazivani *kerygma* (“proklamacija /objava”).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: *Kerigma Rane crkve*.](#)

POSEBNA TEMA: *KERIGMA RANE CRKVE*

Postoji toliko mnogo mišljenja o kršćanstvu. Naše vrijeme je vrijeme religijskoga pluralizma, baš kao i prvo stoljeće. Osobno, ja posve ubrajam i prihvaćam sve skupine koje tvrde da znaju i pouzdaju se u Isusa Krista. Mi se svi ne slažemo oko ovoga ili onog ali u osnovi čitavo je kršćanstvo o Isusu. Međutim, postoje skupine koje tvrde da su kršćanske što naizgled “izgledaju jednake” ili su one “ivanovske-posljednjega-vremena”. Kako mogu izreći razliku?

Dakle, postoje dva načina:

- A. korisna knjiga koja govori o tome što suvremene kultne skupine vjeruju (iz njihovih vlastitih tekstova) je *The Kingdom of the Cults* od Waltera Martina
- B. službe Rane crkve, posebice one od apostola Petra i Pavla u Djelima apostolskim, daju nam kratki pregled o tome kako su nadahnuti autori prvoga stoljeća predstavljali kršćanstvo različitim skupinama. Ova rana “proklamacija /objava” ili “propovijedanje” (čiji je sažetak u Djelima) dolazi od grčke riječi *kerygma*. Dolje su navedene temeljne istine Evanđelja o Isusu zapisane u Djelima apostolskim:
 - 1. ispunjava mnoga SZ-na proročanstva - Djela apostolska 2:17-21.30-31.34; 3:18-19.24; 10:43; 13:17-23.27; 33:33-37.40-41; 26: 6-7.22-23
 - 2. poslan od YHWH kao što je obećano - Djela apostolska 2:23; 3:26
 - 3. činio je čudesa kako bi potvrdio Svoju poruku i otkrio Božje milosrđe - Djela apostolska 2:22; 3:16; 10:38
 - 4. predao se, odrekao se - Djela apostolska 3:13-14; 4:11
 - 5. razapet - Djela apostolska 2:23; 3:14-15; 4:10; 10:39; 13:28; 26:23
 - 6. uskrsnuo u život - Djela apostolska 2:24.31-32; 3:15.26; 4:10; 10:40; 13:30; 17:31; 26:23
 - 7. uzvišen k Božjoj desnoj strani /ruci - Djela apostolska 2:33-36; 3:13.21
 - 8. ponovno će doći - Djela apostolska 3:20-21
 - 9. imenovan Sudac - Djela apostolska 10:42; 17:31
 - 10. poslao je Svetoga Duha - Djela apostolska 2:17-18.33.38-39; 10:44-47
 - 11. Spasitelj za sve koji vjeruju - Djela apostolska 13:38-39
 - 12. nitko drugi nije Spasitelj - Djela apostolska 4:12; 10:34-36.

Ovdje su neki načini za odaziv na ove apostolske stupove istine:

1. pokajanje - Djela apostolska 2:38; 3:19; 17:30; 26:20
2. uvjerenje - Djela apostolska 2:21; 10:43; 13:38-39
3. biti kršten - Djela apostolska 2:38; 10:47-48
4. primiti Duha - Djela apostolska 2:38; 10:47
5. svi mogu doći - Djela apostolska 2:39; 3:25; 26:23.

Ova shema služila je kao sržna objava Rane crkve, iako različiti autori NZ-a u svojim pisanjima mogu izostaviti neki dio ili naglasiti druge pojedinosti što tijesno slijedi Petrovski vid *kerigme*. Marko je tradicionalno viđen kao onaj koji je ugradio Petrove propovijedi, propovijedane u Rimu, u pisano Evanđelje. I Matej i Luka slijede Markovu temeljnu građu.

▣ (1:10) “čekate na Njegova Sina s neba” Ovo je još jedan PREZENT INFINITIVA. Oni su nastavili služiti (usp. 1. Sol 1:9) Bogu i čekati na Kristov povratak. Pavao je nastavio svoj naglasak na Drugome dolasku što je teološki ton ovoga pisma. Svako poglavlje završava s ovom temom (usp. 1. Sol 1:10; 2:19; 3:13; 4:13-18; 5:23). [Vidjeti Posebnu temu dolje: Grčka glagolska vremena korištena za spasenje.](#)

POSEBNA TEMA: GRČKA GLAGOLSKA VREMENA KORIŠTENA ZA OPIS SPASENJA

Spasenje nije proizvod, već međusobni odnos. Nije završeno kad netko povjeruje Kristu; ono je tek počelo! To nije policaj za osiguranje protiv požara, niti karta za Nebo, već život rastuće Kristo-sličnosti.

SPASENJE JE DOVRŠENO DJELOVANJE (AORIST)

- Djela apostolska 15:11
- Poslanica Rimljanima 8:24
- 2. Timoteju poslanica 1:9
- Titu poslanica 3:5
- Poslanica Rimljanima 13:11 (spaja AORIST s FUTUROM /BUDUĆIM USMJERENJEM)

SPASENJE KAO STANJE POSTOJANJA (PERFEKT)

- Poslanica Efežanima 2:5.8

SPASENJE KAO STALNI TIJEK (PREZENT)

- 1. Poslanica Korinćanima 1:18; 15:2
- 2. Poslanica Korinćanima 2:15

SPASENJE KAO BUDUĆE DOKONČANJE (FUTUR u GLAGOLSKOME VREMENU ILI OKVIRU)

- Poslanica Rimljanima 5:9.10; 10:9.13 (podrazumijevano u Mt 10:22; 24:13; Mk 13:13)
- 1. Poslanica Korinćanima 3:15; 5:5
- Poslanica Filipljanima 1:28
- 1. Poslanica Solunjanima 5:8-9
- Poslanica Hebrejima 1:14; 9:28
- 1. Petrova poslanica 1:5.9

Prema tome, spasenje započinje s početnom odlukom vjere (usp. Iv 1:12; 3:16; Rim 10:9-13), ali ono mora proizlaziti u tijeku načina života vjere (usp. Rim 8:29; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10), koje će jednog dana biti vidljivo dovršeno (usp. 1. Iv 3:2). Ovo konačno stanje nazvano je proslavljenje. Može ga se prikazati kao:

1. početno spasenje - opravdanje (spašeni od kazne grijeha)
2. napredujuće spasenje - posvećenje (spašeni od sile grijeha)
3. konačno spasenje - proslavljenje (spašeni od prisutnosti grijeha).

▣ (1:10) “kojeg On uskrisi od mrtvih” Ovo je potvrda Očeva prihvaćanja Sinove nadomjesne smrti (usp. 1. Kor 15). Sve tri Osobe Trojstva bile su djelatne u Kristovu uskrsnuću: Otac – Djela apostolska 2:24; 3:15; 4:10; 5:30; 10:40; 13:30.33.34.37; 17:31; Duh – Poslanica Rimljanima 8:11 i Sin – Evanđelje po Ivanu 2:19-22; 10:17-18. [Vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 1:13: Trojstvo.](#)

▣ “nas izbavlja” Ovo je PREZENT SREDNJEGA (deponent) PARTICIPA što naglašava Isusovo neprekidno djelovanje u našu korist. Pobjeda je u tijeku /neprekidna (usp. Rim 8:31-39). On nastavlja posredovati za nas (usp. 1. Iv 2:1; Heb 7:25; 9:24).

▣ “gnjeva što mora doći” Za neke, Isusov drugi dolazak je njihova velika nada, ali za druge to će biti njihov gubitak. Vjernici će iskusiti progonstvo i tlačenje Židova i pogana, ali oni neće nikad iskusiti gnjev Božji (usp. 1. Sol 5:9). Gnjev Božji dolazi (PREZENT SREDNJEGA [deponent] PARTICIPA) na sve one koji odbacuju Krista (usp. 1. Sol 2:16; Mt 25; Rim 1 - 2). Zasigurno je točno kako je gnjev antropomorfički pojam, ali isto tako, on je “ljubav Božja”.

Na kraju svakoga poglavlja 1. Poslanice Solunjanima upadljivo je smjerenje na Drugi dolazak (usp. 1. Sol 1:10; 2:19; 3:13; 4:13-18; 5:23). Pisci Novoga zavjeta vide vrijeme i povijest kroz svoj svjetonazor dolazećeg vremena osude i nagrade. NZ je dubinski eshatološki (usp. *How to Read the Bible For All Its Worth* od Feeja i Stuerta, str. 131-134).

[Vidjeti Posebne teme dolje: Nevolja \(*thlipsis*\); i: Bog opisan kao čovjek \(antropomorfički jezik\).](#)

POSEBNA TEMA: NEVOLJA (*thlipsis*)

Postoje potrebe za teološkom razlikom između Pavlove uporaba ovoga pojma (*thlipsis*) i Ivanove.

- A. Pavlova uporaba (što odražava Isusovu uporabu):
1. poteškoće, patnje, zlo uključeno u pali svijet:
 - a. Evanđelje po Mateju 13:21
 - b. Poslanica Rimljanima 5:3
 - c. 1. Poslanica Korinćanima 7:28
 - d. 2. Poslanica Korinćanima 7:4
 - e. Poslanica Efežanima 3:13
 2. poteškoće, patnje, zlo prouzročeno od nevjernika:
 - a. Poslanica Rimljanima 5:3; 8:35; 12:12
 - b. 2. Poslanica Korinćanima 1:4.8; 6:4; 7:4; 8:2.13
 - c. Poslanica Efežanima 3:13
 - d. Poslanica Filipljanima 4:14
 - e. 1. Poslanica Solunjanima 1:6
 - f. 2. Poslanica Solunjanima 1:4
 3. poteškoće, patnje, zlo na kraju vremena:
 - a. Evanđelje po Mateju 24:21.29
 - b. Evanđelje po Marku 13:19.24
 - c. 2. Poslanica Solunjanima 1:6-9.
- B. Ivanova uporaba
1. Ivan u Knjizi Otkrivenja čini posebnu razliku između *thlipsis* i *orgē* ili *thumos* (gnjev). *Thlipsis* je ono što nevjernici rade vjernicima a *orgē* i *thumos* je ono što Bog čini nevjernicima:
 - a. *thlipsis* - Otkrivenje 1:9; 2:9-10.22; 7:14
 - b. *orgē* - Otkrivenje 6:16-17; 11:18; 16:19; 19:15
 - c. *thumos* - Otkrivenje 12:12; 14:8.10.19; 15:1.7; 16:1; 18:3
 2. Ivan u svome Evanđelju također koristi taj pojam kako bi izrazio poteškoće s kojima se vjernici suočavaju u svakome dobu - Evanđelje po Ivanu 16:33.

POSEBNA TEMA: BOG OPISAN KAO ČOVJEK (antropomorfizama jezik)

- I. OVA VRSTA JEZIKA VRLO JE UOBIČAJENA U SZ-u (neki primjeri)
- A. Dijelovi fizičkoga tijela:
1. oči – Knjiga Postanka 1:4.31; 6:8; Izlazak 33:17; Brojevi 14:14; Ponovljeni zakon 11:12; Knjiga proroka Zaharije 4:10
 2. ruke – Knjiga Izlaska 15:17; Brojevi 11:23; Ponovljeni zakon 2:15
 3. ruka – Knjiga Izlaska 6:6; 15:16; Ponovljeni zakon 4:34; 5:15; 26:8
 4. uši – Knjiga Brojeva 11:18; 1. Samuelova 8:21; 2. Kraljevima 19:16; Psalam 5:1; 10:17; 18:6
 5. lice – Knjiga Izlaska 33:11; Brojevi 6:25; 12:8; Ponovljeni zakon 34:10
 6. prst – Knjiga Izlaska 8:19; 31:18; Ponovljeni zakon 9:10; Psalam 8:3
 7. glas – Knjiga Postanka 3:8.10; Izlazak 15:26; 19:19; Ponovljeni zakon 26:17; 27:10
 8. noge – Knjiga Izlaska 24:10; Knjiga proroka Ezekiel 43:7
 9. ljudsko obličje – Knjiga Izlaska 24:9-11; Psalam 47; Knjiga proroka Izaije 6:1; Ezekiel 1:26
 10. anđeo Gospodnji – Knjiga Postanka 16:7-13; 22:11-15; 31:11.13; 48:15-16; Izlazak 3:4.13-21; 14:19; Suci 2:1; 6:22-23; 13:3-22.
- B. Fizičko djelovanje:
1. govorenje kao mehanizam stvaranja – Knjiga Postanka 1:3.6.9.11.14.20.24.26
 2. šetanje (tj. zvuk) u Edenu – Knjiga Postanka 3:8; 18:33; Levitski zakonik 26:12; Ponovljeni zakon 23:14
 3. zatvaranje vrata Noine arke – Knjiga Postanka 7:16
 4. mirisanje žrtava – Knjiga Postanka 8:21; Izlazak 29:18.25; Levitski zakonik 26:31
 5. silaženje – Knjiga Postanka 11:5; 18:21; Izlazak 3:8; 19:11.18.20
 6. ukapanje Mojsija – Ponovljeni zakon 34:6.
- C. Ljudski osjećaji (neki primjeri):
1. kajanje /žaljenje – Knjiga Postanka 6:6.7; Izlazak 32:14; Suci 2:18; I. Samuelova 15:29.35; Knjiga proroka Amosa 7:3.6
 2. gnjev – Knjiga Izlaska 4:14; 15:7; Brojevi 11:10; 12:9; 22:22; 25:3.4; 32:10.13.14; Ponovljeni zakon 6:15; 7:4; 29:20
 3. ljubomora – Knjiga Izlaska 20:5; 34:14; Ponovljeni zakon 4:24; 5:9; 6:15; 32:16.21; Jošua 24:19
 4. gađenje /zgražanje – Levitski zakonik 20:23; 26:30; Ponovljeni zakon 32:19.
- D. Obiteljski pojmovi (neki primjeri):
1. Otac:
 - a. Izraela – Knjiga Izlaska 4:22; Ponovljeni zakon 14:1; Knjiga proroka Izaije 1:2; 63:16; 64:8; Jeremija 31:9; Hošea 11:1
 - b. kralja – 2. Knjiga o Samuelu 7:11-16; Psalam 2:7
 - c. metafore očinskog djelovanja – Ponovljeni zakon 1:31; 8:5; 32:6-14; Psalam 27:10; Izreke 3:12; Knjiga proroka Jeremije 3:4.22; 31:20; Hošea 11:1-4; Malahija 3:17
 2. Roditelj – Knjiga proroka Hošea 11:1-4
 3. Majka – Knjiga proroka Izaije 49:15; 66:9-13 (analogija majke koja doji)
 4. Mladi odan ljubavnik – Knjiga proroka Hošee 1 - 3.
- II. RAZLOZI UPORABE OVE VRSTE JEZIKA
- A. Za Boga je bilo nužno otkriti Sâmoga Sebe ljudskom stvorenju. Vrlo prošireni okvir Boga kao muške osobe je antropomorfizam jer je Bog duh!
- B. Bog uzima najznačajnije vidove ljudskoga života i koristi ih kako bi otkrio Sâm Sebe palome čovječanstvu (otac, majka, roditelj, ljubavnik).
- C. Iako neophodno tada (tj. Post 3:8), Bog ne želi biti ograničen ikakvim fizičkim obličjem (usp. Izl 20; Pnz 5).
- D. Konačni antropomorfizam je utjelovljenje Isusa! Bog je postao fizički, opipljiv (usp. 1. Iv 1:1-3). Božja poruka postala je Riječ Božja (usp. Iv 1:1-18).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Zašto Pavao nije branio svoje apostolstvo u ovome Pismu?
2. Što je značajno za stih 1?
3. Zašto su vjera, nada i ljubav spomenuti zajedno toliko često u Novome zavjetu?
4. Kako je izbor povezan s djelovanjima vjernika?
5. Zašto kršćani trpe? Kako Drugi dolazak naslovljava poteškoću trpljenja?

1. POSLANICA SOLUNJANIMA 2

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavlova služba u Solunu 2:1-12	Pavlovo vladanje 2:1-12	Pavlov život i rad 2:1-8 2:9-12	Pavlov rad u Solunu 2:1-9 2:10-12	Pavlov primjer u Solunu 2:1-7a 2:7b-12
2:13-16	njihova preobrazba 2:13-16	2:13-16	2:13-16	vjera i strpljivost Solunjana 2:13-16
Pavlova žudnja da posjeti Crkvu ponovno (2:17 - 3:13) 2:17-20	čežnja da in vidi (2:17 - 3:13) 2:17-20	Pavlova ljubav za Solunjane 2:17-20	Pavlova žudnja da ih posjeti ponovno (2:17 - 3:13) 2:17-20	Pavlova zabrinutost 2:17-20

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#))

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI ZA STIHOVE 1-13

- A. Ovo poglavlje odražava rastuće židovsko protivljenje prema Crkvi u Solunu (usp. Djela 17:1-9).
- B. Ovo poglavlje izražava na čudesan način osobine istinske službe. Pavao je predstavio te osobine u tri suprotiva para: prvo negativnost, onda pozitivnost (1. Sol 2:3-7). Pavao brani svoju poruku, način, i porive.
- C. Prva poslanica Solunjanima 2:10-12 sažetak je 1. Solunjanima 2:1-9.
- D. Ovo poglavlje odražava neku zbrku među engleskim prijevodima o tome gdje bi grčki tekst morao biti podijeljen:
 1. 1. Solunjanina 2:6-7.
 2. 1. Solunjanina 2:11-12.

- E. Pavao odstupa u 1. Poslanici Solunjanima 2:14-16 od raspre o svome trenutačnom položaju u Korintu i od sažetka svojih prvih iskustava sa židovskim suprotstavljanjem. Ovi su stihovi Pavlovi najjači negativni osvrti o Židovima (osim u Rim 9 - 11).

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 2:1-12

¹Jer vi sami znate, braćo, da naš dolazak k vama nije bio uzaludan, ²nego nakon što smo već pretrpjeli i bili zlostavljani u Filipima, kao što znate, mi smo imali smjelosti u našem Bogu govoriti vam evanđelje o Bogu usred mnogo protivljenja. ³Jer naše uvjeravanje ne *dolazi* od zablude ili nečistoće ili putem obmane; ⁴nego baš kao što smo bili odobreni od Boga da nam je povjereno evanđelje, tako smo govorili, ne kao da ugađamo ljudima, nego Bogu koji istražuje naša srca. ⁵Jer mi nikad nismo došli s laskavim govorom, kao što znate, niti s izgovorom zbog pohlepe – Bog je svjedok – ⁶niti smo tražili slavu od ljudi, ni od vas ili od drugih, čak iako smo kao apostoli Kristovi mogli potvrditi našu ovlast. ⁷Nego smo se dokazali da smo blagi među vama, kao njegujuća *majka* što se brine za svoju vlastitu djecu. ⁸Imajući tako nježnu ljubav za vas, bili smo veseli da vam damo ne samo evanđelje Božje nego i naše vlastite živote, jer vi ste nam postali vrlo mili. ⁹Za vaše sjećanje, braćo, naš trud i oskudica, *kako* radimo noću i danju tako da ne budemo breme ikome od vas, mi smo vam naviještali evanđelje Božje. ¹⁰Vi ste svjedoci, i *tako je* Bog, kako smo se pobožno i čestito i besprijekorno vladali prema vama vjernicima; ¹¹samo kao što znate mi *bijasmo* opominjali i ohrabrivali i zaklinjali svakoga od vas kao što *bi* otac svoju vlastitu djecu, ¹²tako da možete hodati u načinu dostojnome Boga koji vas zove u Svoje vlastito kraljevstvo i slavu.

2:1 “Jer vi sami znate” Pavao se pozivao na iskustvo solunskih kršćana što su bila toliko česta da ovaj izričaj postaje osobitost ove Poslanice (usp. 1. Sol 1:5; 2:1.2.5.11). Slični izričaji nađeni su u 1. Poslanici Solunjanima 2:9, “vaše sjećanje” i u stihu 10, “Vi ste svjedoci”.

NASB, NKJV, NRSV
TEV
NJB

“da naš dolazak k vama nije bio uzaludan”
“da naša posjeta k vama nije bila pogreška”
“da se naša posjeta k vama nije dokazala neučinkovitošću”

Ovo je PERFEKT AKTIVNOGA INDIKATIVA. Ovo može značiti ili: (1) ne “besplodan” (usp. 1. Kor 15:10.58) ili (2) ne “praznih ruku” (usp. Mk 12:2). Crkva nastavlja usprkos nasilničkoga židovskog suprotstavljanja baš kao i crkve u Judeji koje su isto tako iskusile židovski gnjev (usp. 1. Sol 2:13-16).

2:2 “nego” Ovo je jak SUPROTNI VEZNIK (*alla*, usp. 1. Sol 2:4 [dva put].7.8), što označava suprotivost.

▣ “nakon što smo već pretrpjeli ... u Filipima” Pavao započinje pričati o svojim vlastitim patnjama za Evanđelje (usp. Djela 16:11-40 i 1. Kor 4:9-13; 2. Kor 4:8-12; 6:4-10; 11:24-27).

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“zlostavljani”
“zlobno postupali”
“sramotno loše postupali”
“vrijedani”
“uvelike vrijedani”

Ovo je bilo i fizičko i psihičko zlostavljanje.

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“mi smo imali smjelosti u našem Bogu govoriti vam evanđelje o Bogu”
“mi biasmo smjeli u našem Bogu govoriti vam evanđelje Božje”
“imali smo hrabrosti u našem Bogu objaviti vam evanđelje Božje”
“Ipak Bog nam je dao hrabrost reći vam Dobre Vijesti što dolaze od njega”
“to bijaše Bog koji nam dade hrabrost da navijestimo njegove Dobre Vijesti vama”

[Za “smjelost” vidjeti Posebnu temu dolje: Smjelost \(*parrhēsia*\).](#)

Izričaj “evanđelje o Bogu” može značiti:

1. Evanđelje što govori o Bogu (GENITIV OBJEKTA)
2. Evanđelje od Boga (GENITIV SUBJEKTA, usp. TEV, JB). Ovaj isti izričaj pojavljuje se ponovno u 1. Poslanici Solunjanima 2:8 i 9 (usp. Rim 15:16; 1. Tim 1:11; 1. Pt 4:17).

POSEBNA TEMA: SMJELOST (*parrhēsia*)

Ovaj grčki pojam složenica je od “svi” (*pan*) i “govor” (*rhēsis*). Ta sloboda ili smjelost u govoru često ima suzvuk smjelosti usred protivljenja ili odbacivanja (usp. Iv 7:13; 1. Sol 2:2).

U Ivanovim pisanjima (upotrijebljeno 13 puta) to često označava javnu objavu (usp. Iv 18:20, također u Pavlovim pisanjima, Kol 2:15). Međutim, ponekad to jednostavno znači “jasno” (usp. Iv 10:24; 11:14; 16:25.29).

U Djelima apostolskim apostoli govore poruku o Isusu na isti način (sa smjelošću) kao što je Isus govorio o Ocu te Njegovim naumima i obećanjima (usp. Djela 2:29; 4:13.29.31; 9:27-28; 13:46; 14:3; 18:26; 19:8; 26:26; 28:31). Pavao isto tako moli za molitve kako bi smjelo mogao propovijedati Evanđelje (usp. Ef 6:19; 1. Sol 2:2) i živjeti Evanđelje (usp. Fil 1:20).

Pavlova eshatološka nada u Krista dala mu je smjelosti i samopouzdanje za propovijedanje Evanđelja u ovome tekućem Dobu zla (usp. 2. Kor 3:11-12). On je isto tako imao pouzdanje kako će Isusovi sljedbenici djelovati primjereno (usp. 2. Kor 7:4).

Postoji još jedan vid ovoga pojma. Poslanica Hebrejima koristi ga u jedinstvenome smislu o vjernikovoj smjelosti, u Kristu, da pristupi Bogu i govori Mu (usp. Heb 3:6; 4:16; 10:19.35). Vjernici su posve prihvaćeni dobrodošli u prisnost s Ocem kroz Sina (usp. 2. Kor 5:21)!

Pojam je na nekoliko načina korišten u NZ-u:

1. pouzdanje, smjelost, ili sigurnost povezano s:
 - a. ljudima (usp. Djela 2:29; 4:13.31; 2. Kor 3:12; Ef 6:19)
 - b. Bogom (usp. 1. Iv 2:28; 3:21; 4:12; 5:14; Heb 3:6; 4:16; 10:19)
2. govoriti otvoreno, jasno, ili nedvojbeno (usp. Mk 8:32; Iv 7:4.13; 10:24; 11:14; 16:25; Djela 28:31)
3. govoriti javno (usp. Iv 7:26; 11:54; 18:20)
4. srodan oblik (*parrhēsiazomai*) korišten je za smjelo propovijedanje usred teških okolnosti (usp. Djela 18:26; 19:8; Ef 6:20; 1. Sol 2:2).

▣ (2:2) “usred mnogo protivljenja” Ovo je atletski ili vojni pojam za grubu, borbu prsa o prsa (usp. Fil 1:30; Kol 2:1). Taj grčki pojam ulazi u engleski kao “*agony* /agonija”.

2:3

NASB, NKJV
NRSV, TEV
NJB

“uvjeravanje”
“molba”
“ohrabrenje”

Ovo je iz istoga korijena (*paraklēsis*) korišteno o Duhu (*paraklētos*) u Evanđelju po Ivanu 14:16.26; 15:26 i 16:7 te o Isusu u 1. Ivanovoj poslanici 2:1 gdje je prevedeno kao “tješitelj”, “branitelj” ili “pomagač”. Vidjeti punu bilješku u 1. Solunjanima 3:7.

▣

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“ne dolazi od zablude”
“nije došlo od obmane”
“ne izvire iz obmane”
“nije temeljeno na zabludi”
“jer smo obmanuti”

Planēs je grčka riječ za “planet”, što je upućivalo na nebeska svjetlila (planete, komete, zvijezde padalice) koja nisu slijedila uobičajen uzorak plejada. Tako, one su bile nazvane “lutalice”, što se razvilo metaforički u zabludu.

▣

NASB
NKJV

“nečistoće”
“nečistoće”

**NRSV, TEV
NJB**

**“nečistih pobuda”
“nećudoređa”**

Ovaj pojam podrazumijeva seksualnu razuzdanost (usp. 1. Sol 4:7; Rim 1:24; Gal 5:19; Ef 5:3; Kol 3:5). Mora se zapamtiti da je pogansko štovanje često koristilo seksualna djelovanja. Pavao je možda bio optužen za obranu moralne razuzdanosti od židovskih legalista koji su krivo shvaćali opravdanje milošću kroz vjeru.

▣

**NASB
NKJV
NRSV
TEV
JB**

**“putem obmane”
“niti *bijaše to u prijeveri*”
“ili varanjem”
“niti mi pokušavamo prevariti nekoga”
“ili pokušavajući prevariti nekoga”**

Ostala dva pojma u stihu 3 govore o Pavlovim porivima, ali ovaj izričaj iznosi atmosferu varanja (usp. Ef 4:14). “Obmana” je izvorno značila “uhvatiti s mamcem” (usp. Mt 26:4; Mk 7:22; 14:1), ali kasnije se razvila u metaforu za varanje zbog dobiti (usp. 2. Kor 4:2 što odražava 2. Kor 2:17). Pavao je često bio optuživan za pohlepu (usp. 1. Sol 2:5).

2:4 “smo bili odobreni od Boga” Ovaj PERFEKT PASIVNOGA INDIKATIVA ima suzvuk ispitivanja s pogledom prema odobravanju (*dokimazō*). Odobreni” u ovome smislu obično znači ispitivanje istinitosti kovanica. Misijski tim bio je nastavio biti ispitivan i odobran od Boga. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 6:1: Grčki pojmovi za ispitivanje i njihova suzvučja.](#)

▣ **“povjerenost”** Ovo je AORIST PASIVNOGA INFINITIVA. Taj pojam dolazi iz istoga korijena (*pisteuō*) kao “vjera”, “uvjerenje”, ili “pouzdanje”. Temeljna zamisao je povjeriti nešto drugome (usp. 1. Kor 9:17; Gal 2:7; 1. Tim 1:11; Tit 1:3). Vjernici su poslužitelji Evanđelja (usp. 1. Kor 4:1-2; 1. Pt 4:10).

▣ **“tako smo govorili”** Ovo je PREZENT AKTIVNOGA INDIKATIVA. Vjernici moraju dijeliti dobre vijesti kao što su ih primili (usp. Kol 4:2-6; 1. Pt 3:15) sa smjelošću (usp. 1. Sol 2:2).

▣ **“ne kao da ugađamo ljudima, nego Bogu”** Usporediti 1. Poslanicu Solunjanima 2:6 i Galaćanima 1:10.

▣ **“koji istražuje naša srca”** Ovo odražava hebrejsku uporabu pojma “srce” u smislu čitave osobnosti. Bog poznaje naše pobude (usp. 1. Sam 16:7; Ps 7:9; 26:2; 44:21; 139:1.23; Izr 21:2; Jer 11:20; 12:3; 17:10; Lk 16:15; Djela 1:24; 15:8; Rim 8:27; Otk 2:23). [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 4:6: Srce.](#)

2:5 “mi nikad nismo došli s laskavim govorom” Ovaj pojam podrazumijeva manipulaciju zbog lažnih poriva. Protivnici, posebice u Korintu (Pavao je bio u Korintu kad je pisao ovo pismo), često su optuživali Pavla za krive pobude kao što su ga optuživali Židovi ovdje.

▣ **“niti s izgovorom zbog pohlepe”** Pavao je često bio optuživan za pohlepu ili oportunitizam, moguće zato jer je to bila osobina grčkih putujućih učitelja (usp. Djela 20:33). Ovo je zašto on nije želio redovito primati novac od crkava gdje je trenutano služio. Kasnije je primio pomoć iz Filipa (dva put, usp. Fil 4:16) i Soluna.

▣ **“Bog je svjedok”** Pavao se zakleo prisegom koristeći Boga kao svjedoka (usp. 1. Sol 2:10; Rim 1:9; 1. Kor 1:23; 11:31; Gal 1:19; Fil 2:25).

2:6 “kao apostoli Kristovi” Ovo uključuje Silu i Timoteja. To oslikava širu uporabu pojma. U 1. Poslanici Korinćanima 12:28 i Efežanima 4:11, “apostoli” su spomenuti kao neprekidni duhovni dar u crkvi. Neki primjeri su:

1. Barnaba (usp. Djela 14:4.14)
2. Andronik i Junije (usp. Rim 16:6-7)
3. Apolon (usp. 1. Kor 4:6)
4. Jakov Just (usp. Gal 1:19).

Neizvjesno je na koji vid službe se odnosi ovaj neprekidni dar: (1) zasad crkve; (2) evangelizaciju; (3) područje vodstva; ili (4) ?. To je povezano s prorocima, evangelistima, i pastorima /učiteljima u Poslanici Efežanima 4:11, na sve koji navješćuju Evanđelje s različitim naglascima.

▣ Neki engleski prijevodi stavljaju ovaj izričaj u 1. Poslanicu Solunjanima 2:6 a drugi u 1. Solunjanima 2:7.

▣

NASB, 2:6	“mogli (smo) potvrditi našu ovlast”
NKJV, 2:6	“mogli smo dati zahtjeve”
NRSV, 2:7	“mogli smo dati zahtjeve”
TEV, 2:7	“mogli bismo napraviti zahtjeve”
JB, 2:7	“mogli smo vam se nametnuti s punom težinom”

Doslovno, ovo prevodi “s težinom”. Nakanjeno značenje moglo bi biti: (1) apostolska ovlast; (2) apostolska čast; ili (3) novčana nadoknada (usp. 1. Sol 2:9; 1. Sol 3:8; 1. Kor 9:3-14; 2. Kor 11:7-11).

2:7 “smo se dokazali da smo blagi među vama” Postoji varijanta grčkoga rukopisa između uporabe pojmov: (1) “djetešca” (*nēpios*, usp. MSS P⁶⁵, κ, B, C, D, F, G) i (2) “blagi” (*ēpios*, usp. MSS κ^c, A, C², D²). Različito je jedino njihovo slovo. Na čistoj tekstualnoj osnovi broj 1 je najbolji; na okvirnoj osnovi broj 2 izgleda boljim (što može odražavati namjeravanu pisarsku promjenu). UBS⁴ daje “djetešca” ocjenu “B” (gotovo izvjesno).

Origen i Augustin vjerovali su da Pavao govori Solunjanima u dječjem jeziku tako da mogu razumjeti. Pavao koristi roditeljski jezik u 1. Poslanici Solunjanima 2:7.8 i 11. On je sebe vidio kao njihova duhovnog roditelja.

▣ **“kao njegujuća majka što se brine za svoju vlastitu djecu”** Ovo je TREĆI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE. Ovaj GLAGOL doslovno znači “ugrijati” i obično je bio korišten o majci-ptici koja “grije” svoje mlade (usp. Ef 5:29). To je bila metafora za dojenje. Pavao (usp. Gal 4:19), kao Isus (usp. Mt 23:37), opisuje svoju ljubav za njih u pojmovima ženskoga roda (i YHWH - usp. Izl 19:4; Iz 66:13; Hoš 11:4; i Duh - usp. Post 1:2).

2:8

NASB	“Imajući tako nježnu ljubav za vas”
NKJV	“Tako, nježno čeznuvši za vama”
NRSV	“Toliko duboko se brinemo za vas”
TEV	“Zbog naše ljubavi za vas”
NJB	“osjećamo se toliko predani i zaštitnički prema vama”

Riječ (*homeiromai*) ne pojavljuje se nigdje drugdje u čitavome Novom zavjetu. Upotrijebljena je u Septuagint u Knjizi o Jobu 3:21. U grčkoj književnosti to je bio jak pojam o privrženosti povezanoj s roditeljima koji su žudili za svojom mrtvom djecom.

▣ **“bili smo veseli da vam damo ne samo evanđelje Božje nego i naše vlastite živote, jer vi ste nam postali vrlo mili”** Ovo pokazuje skupoću službe kao i ljubav apostola. Služba nije nešto što mi činimo – ona je to što mi jesmo.

2:9 “naš trud i oskudica” Ovo su jaki istoznačni pojmovi (usp. 1. Sol 3:8 i 2. Kor 11:27). Grčko društvo odredilo je rad kao onaj što je samo za robove. Pavao, bivajući Židovom, cijenio je rad rukama. On je to često ohrabrivao, posebice u ovoj prijepisci sa Solunjanima jer su neki u tome društvu ostavili svoje poslove kako bi čekali Drugi dolazak (usp. 2. Sol 3:6-15).

▣ **“kako radimo noću i danju”** Svi su rabini morali raditi trgujući ili nešto za uzdržavanje (usp. Djela 18:3; 1. Kor 4:12). Pavao ne bi prihvatio novac za svoju službu zbog optužbi za pohlepu (usp. 1. Sol 2:5).

Ovdje “noću i danju” odražava židovsko računanje vremena u kojem dan započinje u sumrak (usp. Post 1:5.8.13.19.23.21). Pavao je radio tijekom dana na izradi šatora ili je obrađivao kože a noću je propovijedao Evanđelje. Služba zahtijeva težak rad!

2:10 “Vi ste svjedoci, i tako je Bog” Ovo je još jedan Pavlov izričaj nalik zakletvi koji tvrdi vjerodostojnost svojih izjava i djelovanja. Bog je svjedok kao što 1. Poslanica Solunjanima 2:5 potvrđuje i, tako su također, vjernici u Solunu.

▣ **“pobožno i čestito i besprijevorno vladali (smo se) prema vama vjernicima”** Neki u crkvi, u zajednici ili oni koji su došli izvana morali su propitkivati njegove pobude. Pavao je uvijek morao braniti svoje pobude.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Besprijevornost, nevinost, nedužnost, bez prigovora.](#)

POSEBNA TEMA: BESPRIJEKORNOST, NEVINOST, NEDUŽNOST, BEZ PRIGOVORA

A. UVODNE IZJAVE

1. Ova zamisao teološki opisuje izvorno stanje čovječanstva (tj. Post 1, Vrt Eden).
2. Grijeh i pobuna desetkovali su ovu okolnost savršenoga zajedništva (tj. Post 3).
3. Ljudi (muško i žensko) teže za obnovom zajedništva s Bogom jer su oni stvoreni na Njegovu sliku i sličnost (tj. Post 1:26-27).
4. Bog se bavio grješnim čovječanstvom na nekoliko načina:
 - a. pobožnim vođama (tj. Abraham, Mojsije, Izaija)
 - b. žrtvenim sustavom (tj. Lev 1 - 7)
 - c. pobožnim primjerima (tj. Noa, Job).
5. Konačno Bog je osigurao Mesiju (usp. Iv 1:1-14; Kol 1:13-17; Heb 1:2-3):
 - a. kao puno otkrivenje Sebe Sámog
 - b. kao savršenu žrtvu za grijeh.
6. Kršćani su učinjeni besprijekornima:
 - a. zakonito kroz Kristovu pripisanu pravednost (usp. Rim 4 – 6)
 - b. napredujuće kroz djelo Duha
 - c. cilj kršćanstva je Kristo-sličnost (usp. Rim 8:28-30; 2. Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 1. Sol 3:13; 1. Pt 1:15), koja u stvarnosti, jeste obnova Božje slike izgubljene u Padu Adama i Eve.
7. Nebo je obnova savršenoga zajedništva Vrta Eden. Nebo je Novi Jeruzalem što silazi iz Božje prisutnosti (usp. Otk 21:2) kako bi pročistio Zemlju (usp. 2. Pt 3:10). Biblija započinje i završava na istim temama:
 - a. prisno, osobno zajedništvo s Bogom
 - b. u okolnosti Vrta (Post 1 - 2 i Otk 21 - 22)
 - c. proročkom izjavom, prisutnost i društvo životinja (usp. Iz 11:6-9).

B. STARI ZAVJET

1. Postoji toliko mnogo različitih hebrejskih riječi što prenose zamisao savršenstva, besprijekornosti, nevinosti tako da će biti teško imenovati i pokazati sve zamršene odnose.
2. Glavni pojmovi što prenose zamisao savršenstva, nedužnosti, ili nevinosti (prema Robertu B. Girdlestonu, *Synonyms of the Old Testament*, str. 94-99) su:
 - a. *shalom* (BDB 1022)
 - b. *thamam* (BDB 1070)
 - c. *calah* (BDB 478).
3. Septuaginta (tj. Biblija Rane crkve) prevodi mnoge od ovih zamisli u koine grčkim pojmovima korištenima u NZ-u.
4. Ključna zamisao povezana je sa žrtvenim sustavom:
 - a. *amōmos* (usp. Izl 29:1; Lev 1:3.10; 3:1.6; Br 6:14)
 - b. *amiantos* i *aspilus* također imaju suzvučja kulta.

C. NOVI ZAVJET

1. Zakonska zamisao:
 - a. hebrejski zakonski suzvuk kulta preveden je s *amōmos* (usp. Ef 5:27; Fil 2:15; 1. Pt 1:19)
 - b. grčki zakonski suzvuk (usp. 1. Kor 1:8; Kol 1:22).
2. Krist je Bezgrješan, Besprijekoran, Nevin Bog (*amōmos*, usp. Heb 9:14; 1. Pt 1:19).
3. Kristovi sljedbenici moraju oponašati Njega (*amōmos*, usp. Ef 1:4; 5:27; Fil 2:15; Kol 1:22; 2. Pt 3:14; Juda stih 24; Otk 14:5).
4. Ova zamisao također je korištena za crkvene vođe:
 - a. *aneglētos*, “bez optužbe” (usp. 1. Tim 3:10; Tit 1:6-7)
 - b. *anepileptos*, “iznad kritičizma” ili “bez mogućnosti prigovora” (usp. 1. Tim 3:2; 5:7; 6:14; Tit 2:8).

5. Zamisao “neokaljan” (*amiantos*) korištena je za:
 - a. Krista Sâmog (usp. Heb 7:26)
 - b. kršćansku baštinu (usp. 1. Pt 1:4).
 6. Zamisao “cjelovitosti” ili “ispravnosti” (*holoklēria*) (usp. Djela 3:16; 1. Sol 5:23; Jak 1:4).
 7. Zamisao “bez mane”, nedužna nevinost prenesena je s *amemptos* (usp. Lk 1:6; Fil 2:15; 3:6; 1. Sol 2:10; 3:13; 5:23).
 8. Zamisao “bez predmeta za ukor” prenesena je s *amōmētos* (usp. 2. Pt 3:14).
 9. Zamisao “neokaljan”, “bez ljage” često je korištena u odlomcima što imaju također jedan od gornjih pojmova (usp. 1. Tim 6:14; Jak 1:27; 1. Pt 1:19; 2. Pt 3:14).
- D. Broj riječi u hebrejskome i grčkome što prenose ovu zamisao pokazuje njenu važnost. Bog je osigurao naše potrebe kroz Krista i sad nas poziva da budemo kao On.
- Vjernici su položajno, forenzički objavljeni “pravima”, “ispravnima”, “besprijeckornima” djelom Krista. Sad vjernici moraju zaposjesti svoj položaj. “Hodati u svjetlu kao što je On u svjetlu” (usp. 1. Iv 1:7). “Hodati dostojno poziva” (usp. Ef 4:1.17; 5:2.15). Isus je obnovio sliku Božju. Priso zajedništvo sad je moguće, ali upamtite Bog želi ljude koji odražavaju Njegovu narav, kao što je učinio Njegov Sin. Mi smo pozvani na ništa manje negoli na svetost (usp. Mt 5:20.48; Ef 1:4; 1. Pt 1:13-16). Božju svetost, ne samo zakonsku (opravdanje), nego živuću (dnevna Kristo-sličnost)!

2:11 “opominjali” Vidjeti bilješku u 1. Poslanici Solunjanima 2:3. Zabilježite kako tri PARTICIPA (svi započinju s *para*) opisuju Pavlovu propovjedačku djelatnost: (1) “opominjali” (PREZENT AKTIVNOGA); (2) “ohrabivali” (PREZENT SREDNJEGA [deponent]) i (3) “zaklinjali” (PREZENT SREDNJEGA [deponent]).

2:12 “hodati u načinu dostojnome” Ovo je PREZENT INFINITIVA. Ta metafora upućuje na naš neprekidni način života, što mora odražavati način života našega Gospodara (usp. Kol 1:10; 2:6; Ef 2:10; 4:1.17; 5:2.15). Zabilježite na kraju 1. Poslanice Solunjanima 2:12 kako su vjernici pozvani dijeliti i time odražavati Božju slavu.

▣ **“koji vas zove”** Postoji grčka rukopisna varijacija u GLAGOLSKOME VREMENU ovoga izričaja: (1) rukopisi κ i A imaju AORIST, kao Poslanica Galaćanima 1:6. Ovo bi naglasilo Božje početni poziv (usp. Gal 1:6; 1. Pt 1:15). (2) Rukopisi B, D, F, G, H, K, L, i P imaju PREZENT što bi naglasilo Božji neprekidni poziv na svetost (usp. Rim 8:28-29; Gal 4:19; Ef 1:4). UBS⁴ daje mogućnosti #2 ocjenu “B” (gotovo izvjesno).

Zabilježite teološku ravnotežu između Boga koji poziva i vjernika koji moraju hodati dostojno (usp. Fil 2:12-13). Različite denominacije usredotočuju se na jedan vid ili drugi (predestinacija ili ljudska slobodan volja). Bog se bavi s nama u zavjetnome odnosu. I Njegov poziv i naš naloženi odaziv (početni i slalni) potrebni su.

[Vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 1:6: Izbor /predestinacija i potreba za teološkom ravnotežom.](#)

▣ **“Svoje vlastito kraljevstvo”** Pavao ne koristi ovaj pojam često. Ovo upućuje na Božju vladavinu u srcu vjernika i umovima vjernika sada koje će biti jednoga dana usavršeno nad čitavom Zemljom (usp. Mt 6:10). To je bilo težina Isusova učenja i propovijedanja. Ono odražava “već” ali “ne još” vremensku napetost između Utjelovljenja i Drugoga dolaska (usp. *How to Read the Bible For All Its Worth* od Feeja i Stuarda, str. 131-134).

[Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 5:21: Kraljevstvo Božje.](#)

▣ **“i slavu”** Vidjeti punu bilješku u Poslanici Galaćanima 1:5.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 2:13-16

¹³Zbog toga razloga mi također neprekidno zahvaljujemo Bogu da kad ste primili riječ Božju što ste čuli od nas, vi ste je prihvatili ne kao riječ ljudsku, nego kao onu što ona jeste, riječ Božja, koja isto tako radi svoje djelo u vama koji vjerujete. ¹⁴Jer svi ste, braćo, postali oponašatelji crkava Božjih u Kristu Isusu koje su u Judeji, jer vi ste i trpjeli iste patnje od ruku vaših vlastitih zemljaka, čak kao što su oni od Židova, ¹⁵koji i jedni i drugi ubiše Gospodina Isusa i proroke, i istjeraše nas. Oni ne ugađaju Bogu, nego su neprijatelji svim ljudima, ¹⁶sprječavajući nas od govorenja poganima kako bi oni mogu biti spašeni; s ishodom da se oni uvijek ispunjavaju mjerom svojih grijeha. Ali gnjev je došao na njih do najvišega stupnja.

2:13 “mi također neprekidno zahvaljujemo Bogu” PREZENT AKTIVNOGA INDIKATIVA, to može upućivati na 1:2-10. Ovo odražava Pavlov neprekidan život molitve i načina pisanja (usp. 1. Sol 1:2; 5:17-18). [Vidjeti Posebnu temu dolje: Zahvaljivanje.](#)

POSEBNA TEMA: ZAHVALJIVANJE

I. Uvod

A. Ovo je primjeren stav vjernika prema Bogu:

1. to je izvor našeg slavljenja /veličanja Boga kroz Krista:
 - a. 2. Poslanica Korinćanima 2:14
 - b. 2. Poslanica Korinćanima 9:15
 - c. Poslanica Kološanima 3:17
2. to je pravilna pobuda za službu, 1. Poslanica Korinćanima 1:4
3. to je neprekidna tema Neba:
 - a. Otkrivenje 4:9
 - b. Otkrivenje 7:12
 - c. Otkrivenje 11:17
4. to je neprekidna tema vjernika:
 - a. Poslanica Kološanima 2:7
 - b. Poslanica Kološanima 3:17
 - c. Poslanica Kološanima 4:2.

II. Biblijska građa

A. Stari zavjet:

1. dvije temeljne riječi:
 - a. *yadah* (BDB 392, KB 398), što znači slaviti /hvaliti /veličati
 - b. *todah* (BDB 392, KB 1695), što znači zahvaljivati. Obično je korištena za prinesene žrtve (usp. 2. Ljet 29:31; 33:16)
2. David je imenovao posebne levite za veličanje i hvaljenje Boga. To je nastavio Salamon, Ezekija, i Nehemija:
 - a. 1. Knjiga Ljetopisa 16:4.7.41
 - b. 1. Knjiga Ljetopisa 23:30
 - c. 1. Knjiga Ljetopisa 25:3
 - d. 2. Knjiga Ljetopisa 5:13
 - e. 2. Knjiga Ljetopisa 7:6
 - f. 2. Knjiga Ljetopisa 31:2
 - g. Knjiga Nehemije 11:12
 - h. Knjiga Nehemije 12:24.27.31.38.46
3. Psaltir je zbirka slavljenja /veličanja i zahvala Izraela:
 - a. zahvaljivanje YHWH-i za Njegovu vjernost Savezu:
 - (1) Psalam 107:8
 - (2) Psalam 103:1 i dalje
 - (3) Psalam 138:2
 - b. zahvaljivanje je bilo dio povorke kad je išla u Hram:
 - (1) Psalam 95:2
 - (2) Psalam 100:4
 - c. zahvaljivanje je pratilo žrtvovanje:
 - (1) Psalam 26:7
 - (2) Psalam 122:4

- d. zahvaljivanja data za YHWH-ina djela:
- (1) oslobođenje od neprijatelja:
 - (a) Psalam 7:17
 - (b) Psalam 18:49
 - (c) Psalam 28:7
 - (d) Psalam 35:18
 - (e) Psalam 44:8
 - (f) Psalam 54:6
 - (g) Psalam 79:13
 - (h) Psalam 118:1.21.29
 - (i) Psalam 138:1
 - (2) oslobođenje iz tamnice (metafora), Psalam 142:7
 - (3) oslobođenje od smrti:
 - (a) Psalam 30:4.12
 - (b) Psalam 86:12-13
 - (c) Knjiga proroka Izaije 38:18-19
 - (4) On ponižava pokvarene i uzvisuje pravednike:
 - (a) Psalam 52:9
 - (b) Psalam 75:1
 - (c) Psalam 92:1
 - (d) Psalam 140:13
 - (5) On oprašta:
 - (a) Psalam 30:4
 - (b) Knjiga proroka Izaije 12:1
 - (6) On predviđa za Svoj narod:
 - (a) Psalam 106:1 i dalje
 - (b) Psalam 111:1
 - (c) Psalam 136:1.26
 - (d) Psalam 145:10
 - (e) Knjiga proroka Jeremije 33:11.

B. Novi zavjet:

1. glavna riječ korištena za zahvale i zahvaljivanje (neke reference):
 - a. *eucharisteō* (usp. 1. Kor 1:4.14; 10:30; 11:24; 14:17.18; Kol 1:3.12; 3:17)
 - b. *eucharistos* (usp. Kol 3:15)
 - c. *eucharistia* (usp. 1. Kor 14:16; 2. Kor 4:15; 9:11.12; Kol 2:7; 4:2)
 - d. *charis* (usp. 1. Kor 15:57; 2. Kor 2:14; 8:16; 9:15; 1. Pt 2:19)
2. Isusov primjer:
 - a. On je bio zahvalan za hranu:
 - (1) Evanđelje po Luki 22:17.19 (1. Kor 11:24)
 - (2) Evanđelje po Ivanu 6:11.23
 - b. On je bio zahvalan za odgovorenu molitvu, Evanđelje po Ivanu 11:41
3. ostali primjeri zahvalnosti:
 - a. za Božji dar Krista, 2. Poslanica Korinćanima 9:15
 - b. za hranu:
 - (1) Djela apostolska 27:35
 - (2) Poslanica Rimljanima 14:6
 - (3) 1. Poslanica Korinćanima 10:30; 11:24
 - (4) 1. Timoteju poslanica 4:3-4
 - c. za ozdravljenje, Evanđelje po Luki 17:16
 - d. za mir, Djela apostolska 24:2-3

- e. za oslobođenje od opasnosti:
 - (1) Djela apostolska 27:35
 - (2) Djela apostolska 28:15
- f. za sve okolnosti, Poslanica Filipljanima 4:6
- g. za sve ljude, posebice vođe, 1. Timoteju poslanica 2:1-2
- 4. ostali vidovi zahvalnosti:
 - a. to je Božja volja za sve vjernike, 1. Poslanica Solunjanima 5:18
 - b. to je dokaz života ispunjenog Duhom, Poslanica Efežanima 5:20
 - c. zanemariti to jeste grijeh:
 - (1) Evanđelje po Luki 17:16-17
 - (2) Poslanica Rimljanima 1:21
 - d. to je protuotrov za grijeh, Poslanica Efežanima 5:4
- 5. Pavlova zahvalnost:
 - a. njegovo blagoslivljanje crkve:
 - (1) za naviještanje Evanđelja:
 - (a) Poslanica Riumljanima 1:8
 - (b) Poslanica Kološanima 1:3-4
 - (c) Poslanica Efežanima 1:15-16
 - (d) 1. Poslanica Solunjanima 1:2
 - (2) za dodijeljenu milost:
 - (a) 1. Poslanica Korinćanima 1:4
 - (b) 2. Poslanica Korinćanima 1:11; 4:15
 - (3) za prihvaćanje Evanđelja, 1. Poslanica Solunjanima 2:13
 - (4) za zajedništvo u širenju Evanđelja, Poslanica Filipljanima 1:3-5
 - (5) za rast u milosti, 2. Poslanica Solunjanima 1:3
 - (6) za spoznaju izbora, 2. Poslanica Solunjanima 2:13
 - (7) za duhovne blagoslove, Poslanica Kološanima 1:12; 3:15
 - (8) za plemenitost u davanju, 2. Poslanica Korinćanima 9:11-12
 - (9) za radost zbog novih vjernika, 1. Poslanica Solunjanima 3:9
 - b. njegovo osobno zahvaljivanje:
 - (1) za bivanje vjernikom, Poslanica Kološanima 1:12
 - (2) za oslobođenje od okova grijeha, Poslanica Rimljanima 7:25; 2. Korinćanima 2:14
 - (3) za požrtvovni rad drugih vjernika, Poslanica Rimljanima 16:4; 2. Korinćanima 8:16
 - (4) za ne događanje nekih djela, 1. Poslanica Korinćanima 1:14
 - (5) za osobni duhovni dar, 1. Poslanica Korinćanima 14:18
 - (6) za duhovni rast prijatelja, Filemonu poslanica 4-5
 - (7) za fizičku snagu za službu, 1. Timoteju poslanica 1:12.

III. Zaključak

- A. Zahvaljivanje je naš središnji odaziv Bogu jednom kad smo spašeni. Ono proizlazi ne samo u rječitome pristanku, nego u zahvalnosti kao načinu života.
- B. Zahvaljivanje u svemu cilj je zreloga života u Božjoj skrbi (usp. 1. Sol 5:13-18).
- C. Zahvaljivanje je ponavljajuća tema i Staroga i Novog zavjeta. Je li to i vaša tema?

▣ (2:13) “primili” Ovo je AORIST AKTIVNOGA PARTICIPA. To pokazuje neophodnost našega osobnog odaziva. Ovdje, to upućuje na poruku. U Evanđelju po Ivanu 1:12 upućuje na Osobu Krista. U 1. Poslanici Solunjanima 4:1, upućuje na način života. Evanđelja se usredotočuju oko tri naglaske: (1) osobni odnos (usp. Kol 2:6), (2) doktrinarna istina (usp. 2. Sol 3:6; 1. Kor 15:1-4), i (3) način života Kristo-sličnosti (usp. Fil 4:9). Vjernik se za zrelost mora odazvati na sva tri naglaske.

Izričaj “primili Riječ Božju” postaje idiomom za “primiti Evanđelje” (“on tko čuje Moju riječ i povjeruje u Njega koji Me posla”, Iv 5:24):

1. *dechomai* – Evanđelje po Luki 8:13; Djela apostolska 8:14; 11:1; 17:11; 1. Poslanica Solunjanima 1:16
2. *paralambanō* - 1. Poslanica Solunjanima 2:13
3. *paradechomai* - Evanđelje po Marku 4:20
4. *apolambanō* - Jakovljeva poslanica 1:21.

Zabilježite kako postoji spoznajni element i voljni element.

NZ ima nekoliko stvari povezanih s GLAGOLOM prevedenom “primiti”:

A. negativne stvari:

1. Poslanica Rimljanima 8:15 – ne primiti (*lambanō*) duha ropstva
2. 1. Poslanica Korinćanima 2:14 – naravni čovjek ne prima (*apolambanō*) stvari od Duha Božjeg
3. 1. Poslanica Korinćanima 2:12 – ne primiti (*lambanō*) duh svijeta
4. 2. Poslanica Korinćanima 6:1 – ne primiti (*apolambanō*) milost Božju uzalud
5. 2. Poslanica Solunjanima 2:10 – oni nisu primili (*apolambanō*) ljubav istine tako da budu spašeni

B. pozitivne stvari:

1. Djela apostolska 1:8 – primiti (*lambanō*) snagu
2. Djela apostolska 2:33 – primiti (*lambanō*) Očevo obećanje
3. Djela apostolska 2:38; 8:15.17.19; 10:47; 19:2 – primiti (*lambanō*) dar Svetoga Duha
4. Djela apostolska 10:43; 26:18 – primiti (*lambanō*) oprostjenje
5. Poslanica Rimljanima 5:11 – primiti (*lambanō*) pomirenje
6. Poslanica Rimljanima 5:17 – primiti (*lambanō*) obilje milosti i dar pravедnosti
7. Poslanica Rimljanima 8:15 – primiti (*lambanō*) duh posinjenja
8. Poslanica Galaćanima 3:14 – primiti (*lambanō*) obećanje Duha kroz vjeru
9. Poslanica Kološanima 2:6 – primiti (*paralambanō*) Isusa Krista
10. Poslanica Hebrejima 10:36 – primiti (*komizō*) obećane stvari
11. Poslanica Hebrejima 11:17 – primiti (*anadechomai*) obećanja
12. Poslanica Hebrejima 12:28 – primiti (*paralambanō*) Kraljevstvo koje ne može biti uzdrmano
13. Jakovljeva poslanica 1:21 – primiti (*apolambanō*) riječ usađenu koja je kadra spasiti duše
14. 1. Petrova poslanica 5:4 – primiti (*komizō*) besmrtnu krunu slave
15. 1. Ivanova poslanica 2:27 – primiti (*lambanō*) pomazanje.

Vau, kakav opseg predivnih stvari dolazi s Evanđeljem!

▣ **“primili ... prihvatili”** Ovi istoznačni pojmovi opisuju potrebu za ljudskim odazivom Božanskoj ponudi Evanđelja! Palo čovječanstvo mora se pokajati i povjerovati Evanđelju (usp. Mk 1:15; Djela 3:16.19; 20:21), i neprekidno se kajati, vjerovati, i živjeti Evanđelje.

Prethodna je riječ složen pojam nađen u Evanđelju po Ivanu 1:12. Potonji znači dati dobrodošlicu kao gostu. U ovome okviru, netko mora dati dobrodošlicu Evanđelju. NZ opisuje Evanđelje i kao Osobu i kao poruku.

▣ **“riječ Božju”** Pavlovo propovijedanje (poruka Evanđelja) bilo je otkrivenje nadahnuto od Boga (usp. 2. Tim 3:15-17; 1. Pt 1:23-25; 2. Pt 1:20-21; 3:15-16). Ovdje to ne upućuje na Bibliju, nego na apostolsku objavu i učenje. NZ zapisuje samo izdvojeni dio Isusovih riječi i djela te poruku apostola.

▣

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“riječ Božja, koja isto tako radi svoje djelo u vama koji vjerujete”

“riječ Božju, koja također učinkovito radi u vama koji vjerujete”

“Božju riječ, koja je također na djelu u vama vjernicima”

“kao Božju poruku, koja uistinu to jeste. Jer Bog je na djelu u vama koji vjerujete”

“Božju poruku ... ona je još uvijek živa sila među vama koji vjerujete u nju”

Ovo je PREZENT SREDNJEGA INDIKATIVA (usp. Fil 2:13). Ova riječ “djelo” bila je omiljena riječ za Pavla, što se odnosi na englesku srodnu riječ “energija”. Pavao je poosobio Evanđelje kao ono koje neprekidno daje energiju vjernicima! To vjerojatno odražava SZ-no razumijevanje snage izgovorene riječi, kao u Knjizi Postanka 1 i Knjizi proroka Izaije 55:11 (i također Iv 1:1).

▣ **“u vama koji vjerujete”** Ovo je PREZENT AKTIVNOGA PARTICIPA. Ponovno, ključ je neprekidno vjerovanje! Evanđelje nije proizvod (karta za Nebo, policna osiguranja), nego osobni, rastući odnos s Ocem kroz Sina.

2:14 “crkava” Ovo se doslovno prevodi “jednom pozvani”. U Septuaginti, ista je zamisao izražena kao “skupština Izraela”. Rana crkva sebe je vidjela kao nastavak SZ-noga Božjeg naroda. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:2: Crkva \(ekklesia\).](#)

▣ **“u Kristu Isusu”** Ovaj izričaj poprima LOKATIV O SLUČAJU SFERE, što znači “u” ili “okružen” - atmosfera, kao riba u vodi. Vrlo uobičajeno Pavlovsko izražavanje, ono govori o našem jedinstvu s Isusom. Mi živimo i krećemo se i imamo naše bivanje u Njemu. Za primjer Pavlove uporabe ovog oblika zabilježite Poslanicu Efežanima 1:3-14: (1) “u Kristu”, 1:3.10.12; (2) “u Njemu”, 1:4.7.9.10.13 (dva put); (3) “u Ljubljenome”, 1:6.

▣ **“u Judeji”** Crkve u Solunu iskusile su židovsko progonstvo baš kao i crkve u Judeji (usp. Mt 5:10-12).

▣ **“vi ste i trpjeli iste patnje”** Općenito, odaziv na kršćansku poruku u rimskome svijetu bila je progonstvo (usp. 1. Pt 4:12-16), zbog isključive naravi poruke (usp. Iv 14:6).

▣ **“od ruku vaših vlastitih zemljaka”** U okviru ovo upućuje na progonstvo od Židova u dijaspori, baš kao što je Pavao, koji je bio u Korintu u vrijeme pisanja ovog pisma, također bio suočen s istim suprotstavljanjem.

2:15 “koji i jedni i drugi ubiše Gospodina Isusa” Židovi nisu fizički ubili Isusa, ali oni su bili odgovorni za Njegovu smrt (usp. Mt 21:33-46; Djela 2:23).

▣ **“i proroke”** Božji narod nije želio čuti Božju poruku, tako oni su ubijali Njegove govornike (usp. Mt 23:31.37; Djela 7:52).

[Vidjeti Posebne teme dolje: Proročanstvo Staroga zavjeta; i: Proročanstvo Novoga zavjeta.](#)

POSEBNA TEMA: PROROČANSTVO STAROGA ZAVJETA

I. UVOD

A. Uvodne izjave

1. Vjerujuća zajednica ne slaže se time kako tumačiti proročanstvo. Druge su istine bile ustanovljene kao ortodoksno stanje tijekom stoljeća, ali ne i ova.
2. Postoji nekoliko dobro određenih stupnjeva SZ-noga proročanstva:
 - a. predmonarhijsko:
 - (1) pojedinci nazvani prorocima:
 - (a) Abraham – Knjiga Postanka 20:7
 - (b) Mojsije – Knjiga Brojeva 12:6-8; Ponovljeni zakon 18:15; 34:10
 - (c) Aron – Knjiga Izlaska 7:1 (govornik za Mojsija)
 - (d) Mirjam – Knjiga Izlaska 15:20
 - (e) Medad i Eldad – Knjiga Brojeva 11:24-30
 - (f) Debora – Knjiga o Sucima 4:4
 - (g) neimenovan – Knjiga o Sucima 6:7-10
 - (h) Samuel – 1. Knjiga o Samuelu 3:20
 - (2) upućivanja na proroke kao skupinu – Ponovljeni zakon 13:1-5; 18:20-22
 - (3) proročka skupina ili ceh – 1. Knjiga o Samuelu 10:5-13; 19:20; 1. Kraljevima 20:35.41; 22:6.10-13; 2. Kraljevima 2:3.7; 4:1.38; 5:22; 6:1, itd.
 - (4) Mesija nazvan prorok – Ponovljeni zakon 18:15-18
 - b. monarhijski koji nisu pisali (oni oslovljavaju kralja):
 - (1) Gad – 1. Knjiga o Samuelu 22:5; 2. Samuelova 24:11; 1. Ljetopisa 29:29
 - (2) Natan – 2. Knjiga o Samuelu 7:2; 12:25; 1. Kraljevima 1:22
 - (3) Ahija - 1. Knjiga o Kraljevima 11:29
 - (4) Jehu - 1. Knjiga o Kraljevima 16:1.7.12

- (5) neimenovan - 1. Knjiga o Kraljevima 18:4.13; 20:13.22
 - (6) Ilija - 1. Knjiga o Kraljevima 18 - 2. Kraljevima 2
 - (7) Mihej - 1. Knjiga o Kraljevima 22
 - (8) Elizej – 2. Knjiga o Kraljevima 2:8.13
- c. klasični proroci koji su pisali (oni oslovljavaju narod kao i kralja): Izaija - Malahija (osim Daniela).

B. Biblijski pojmovi

1. *Ro'eh* = “vidjelac”, 1. Knjiga o Samuelu 9:9. Ova uputa pokazuje svoju pretvorbu u pojam *Nabi*. *Ro'eh* je od općenitoga pojma “vidjeti”. Ova osoba razumije Božje načine i naume i bila je savjetovana za potvrdu Božje volje u određenoj stvari.
2. *Hozeh* = “vidjelac”, 2. Knjiga o Samuelu 24:11. U osnovi to je istoznačnica *Ro'eh*. To je iz rjeđega pojma “vidjeti”. Participni oblik bio je najčešće korišten za upućivanje na proroke (tj. “gle”).
3. *Nabi'* = “prorok”, srodan akadskome GLAGOLU *Nabu* = “pozvati” i arapskome *Naba'a* = “objaviti”. Ovo je najuobičajeniji pojam u Starome zavjetu za označavanje proroka. Upotrijebljen je više od 300 puta. Točna etimologija je neizvjesna ali “pozvati” sada izgleda najbolja mogućnost. Moguće najbolje razumijevanje dolazi od YHWH-ina opisa Mojsijeva odnosa s faraonom posredstvom Arona (usp. Izl 4:10-16; 7:1; Pnz 5:5). Prorok je netko tko govori za Boga Njegovu narodu (Am 3:8; Jer 1:7.17; Ez 3:4).
4. Sva su tri pojma bila korištena za proročku službu u 1. Knjizi Ljetopisa 29:29; Samuel - *Ro'eh*; Nathan - *Nabi'* i Gad – *Hozeh*.
5. Izričaj, *'ish ha - 'elohim*, “Božji čovjek”, također je šira oznaka za govornika za Boga. Korišten je oko 76 puta u SZ-u u smislu “prorok”.
6. Pojam “prorok” grčkoga je podrijetla. Dolazi od: (1) *pro* = “pred” ili “za” i (2) *phemi* = “govoriti”.

II. ODREDBA PROROČANSTVA

- A. Pojam “proročanstvo” imalo je šire semantičko polje u hebrejskome negoli u engleskome. Povijesna knjiga o Jošui do Knjige o Kraljevima (osim Knjige o Ruti) označene su od Židova kao “rani proroci”. I Abraham (Post 20:7; Ps 105:5) i Mojsije (Pnz 18:18) označeni su kao proroci (i Mirjam, Izl 15:20). Prema tome, pazite se pretpostavljenih engleskih odredbi!
- B. “Proroštvo može valjano biti određeno kao takvo razumijevanje povijesti koje prihvaća značenje jedino u pojmovima Božanske brige, Božanske svrhe, Božanskoga sudjelovanja”, *Interpreter's Dictionary of the Bible*, tom 3, str. 896.
- C. “Prorok nije niti filozof ni sustavni teolog, nego posrednik Saveza koji predaje Božju riječ Njegovu narodu zato da oblikuje njihovu budućnost preoblikujući njihovu sadašnjost”, “Proroci i proročanstvo”, *Encyclopedia Judaica* tom 13, str. 1152.

III. SVRHA PROROČANSTVA

- A. Proročanstvo je način za Boga da govori Svojim ljudima, osiguravajući vodstvo u njihovoj trenutačnoj okolnosti i nadi u Njegov nadzor njihovih života te zbivanja u svijetu. Njihova je poruka načelno bila zajednička. Misli se na prijekor, ohrabrenje, produbljenje vjere i pokajanja, te na objavu Božjim ljudima o Njemu Sâmome i Njegovim naumima. Oni su održavali Božje ljude u vjernosti Božjim Savezima. Ovome se mora dodati da se često koristilo za jasnu objavu Božjega izbora govornika (Pnz 13:1-3; 18:20-22). Ono bi, u konačnici, usmjeravalo na Mesiju.
- B. Često, prorok je uzimao povijesne ili teološke krize svojih dana i prenosio ih u eshatološku okolnost. Taj uvid u kraj povijesnoga vremena jedinstven je u Izraelu te njegovo shvaćanje Božanskoga izbora i obećanja temeljem Saveza.
- C. Izgleda da je proročka služba bila ravnoteža (Jer 18:18) i prisvajanje službe velikoga svećenika kao načina da se dozna Božja volja. Urim i Tumim prešli su u govornu poruku Božjega govornika. Nakon Malahije izgleda da je služba proroka također prošlost u Izraelu. Nije se poslije ponovo pojavljivala više od 400 godina do Ivana Krstitelja. Nesigurno je kako se dar “proroštva” Novoga zavjeta odnosi na Stari zavjet. Proroci Novoga zavjeta (Djela 11:27-28; 13:1; 15:32; 1. Kor 12:10.28-29; 14:29.32.37; Ef 4:11) nisu objavitelji novoga otkrivenja ili Pisma, nego pripovjedači-daljnjege i pred-pripovjedači Božje volje u zavjetnim prilikama.

- D. Proročanstvo nije isključivo ili prvenstveno predvidljivo u prirodi. Predvidljivost je jedan način potvrde njegove službe i njegove poruke, ali mora biti zabilježeno “manje od 2% SZ-noga proročanstva je mesijansko. Manje od 5% posebice opisuje Doba Novoga saveza. Manje od 1% povezuje se s događajima koji će tek doći.” (Fee i Stuart, *How to Read the Bible For All Its Worth*, str 166).
- E. Proroci predstavljaju Boga ljudima, dok svećenici predstavljaju ljude Bogu. To je općenita izjava. Postoje iznimke kao Habakuk, koji usmjerava pitanja Bogu.
- F. Jedan razlog je poteškoća u razumijevanju proroka zato jer ne znamo kako su bile ustrojene njihove Knjige. One nisu kronološke. Izgleda da su tematske ali ne uvijek na način na koji bi se očekivalo. Često nema očite pozadine, vremenske okosnice ili jasne podjele između proroštava. Te su Knjige teške za: (1) čitanje odjednom; (2) isticanje teme; i (3) potvrdu središnje istine ili autorove nakane u svakome proroštvu.

IV. OSOBINE PROROČANSTVA

- A. U Starome zavjetu izgleda postoji razvitak okvira “prorok” i “proročanstvo”. U ranome Izraelu razvijalo se udruženje proroka, vođeno jakim karizmatičkim vođom kao Ilija ili Elizej. Ponekad je izričaj, “sinovi proroka”, bio korišten za označavanje takvih skupina (2. Kr 2). Proroci su bili obilježeni oblicima zanosa (1. Sam 10:10-13; 19:18-24).
- B. Doduše, ovo je razdoblje brzo prešlo u pojedinačne proroke. Bilo je takvih proroka (i istinskih i lažnih) koji su se poistovjetili s kraljem, i živjeli u palači (Gad, Natan). Također, bilo je i onih neovisnih, ponekad posve nepovezanih sa stvarnim stanjem izraelskoga društva (Amos). Bilo ih je i muških i ženskih (2. Kr 22:14).
- C. Prorok je često bio objavitelj budućnosti, uvjetovanoj ljudskim trenutačnim odgovorom. Često je prorokov zadatak bio razotkrivanje Božjega sveopćeg nauma za Njegovo Stvorenje što nije ovisilo o ljudskome odgovoru. Taj sveopći eshatološki naum jedinstven je među drevnim blisko-istočnim prorocima. Dvostruko žarište proročkih poruka je proricanje i Savez vjernosti (usp. Fee i Stuart, str. 150). To ukazuje da su proroci prvenstveno imali zajedničko žarište. Uobičajeno, ali ne isključivo, obraćali su se narodu.
- D. Najviše proročke građe bilo je preneseno usmeno. Poslije je bilo usklađeno značenje tema, kronologija ili drugi obrasci blisko-istočne književnosti koji su za nas izgubljeni. Zato što je bilo usmeno ono nije građeno kao pisana proza. To čini Knjige teškima za glatko čitanje i teškima za razumijevanje izvan određene povijesne okolnosti.
- E. Za prenošenje svojih poruka proroci koriste nekoliko obrazaca:
 1. sudište – Bog uzima ljude na Sud, često je to slučaj rastave kad YHWH odbija Svoju ženu (Izrael) zbog njene nevjere (Hoš 4; Mih 6)
 2. posmrtna naricaljka – posebna metrička stopa ove vrste poruke i njenoga osobitog “jao” postavlja ju odvojeno kao poseban oblik (Iz 5; Hab 2)
 3. izricanje blagoslova Saveza – naglašena uvjetna narav Saveza i posljedice, i pozitivno i negativno, sročene od slova do slova za budućnost (Pnz 27 – 28).

V. KORISNI VODIČI ZA TUMAČENJE PROROČANSTVA

- A. Nađite nakanu izvornoga proroka (uređivača teksta) bilježeći povijesnu okolnost i književni okvir svakoga proroštva. Uobičajeno će ono na neki način uključiti Izraelov raskid s Mojsijevim Savezom.
- B. Čitajte i tumačite čitavo proroštvo, ne samo jedan dio; napravite kratki pregled kao njegov sadržaj. Vidite kako se ono odnosi prema okolnim proročanstvima. Pokušajte napraviti kratki pregled čitave Knjige.
- C. Pretpostavite doslovno tumačenje odlomka sve dok vam se ne istakne nešto u tekstu samo po sebi prikazano slikovito; potom stavite slikovit jezik u prozu.
- D. Raščlanite simboličko djelovanje u svjetlu povijesne okolnosti i usporednih odlomaka. Budite sigurni da ste zapamtili kako ova drevna književnost Bliskoga Istoka nije zapadnjačka ili suvremena književnost.
- E. Odnosite se prema pretkazivanju pažljivo.
 1. Je li ono isključivo za autorovo vrijeme?
 2. Jesu li ona naknadno ispunjena u povijesti Izraela?
 3. Jesu li ona tek budući događaji?
 4. Imaju li ona ispunjenje u današnjici i još u budućnosti?
 5. Dopustite autorima Biblije, ne suvremenim autorima, voditi vaše odgovore.

- F. Posebne pozornosti
1. Je li pretkazivanje poblize označeno uvjetovanim odgovorom?
 2. Je li nedvojbeno kome je proročanstvo upućeno (i zašto)?
 3. Postoji li mogućnost višestrukoga i biblijskog i/ili povijesnoga ispunjenja?
 4. NZ-ni su autori pod nadahnućem bili sposobni vidjeti Mesiju na mnogim mjestima u SZ-u što za nas nije vidljivo. Oni su izgleda koristili tipologiju ili igru riječi. Budući da mi nismo nadahnuti bolje je ostaviti njima takav pristup.

VI. KORISNE KNJIGE

- A. *A Guide to Biblical Prophecy* od Carla E. Amendinga i W. Warda Basqueja
- B. *How to Read the Bible for All Its Worth* od Gordona Feeja i Douglasa Stuarta
- C. *My Servants the Prophets* od Edwarda J. Younga
- D. *Plowshares and Pruning Hooks: Rethinking the Language of Biblical Prophecy and Apocalyptic* od D. Brenta Sandyja
- E. *New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis*, tom 4, str. 1067-1078

POSEBNA TEMA: PROROČANSTVO NOVOGA ZAVJETA

- I. Nije isto kao SZ-no proročanstvo (BDB 611, KB 661; [vidjeti Posebnu temu gore: Proročanstvo Staroga zavjeta](#)), što ima rabinsku konotaciju primanja i zapisivanja od YHWH nadahnutih otkrivenja (usp. Djela 3:18.21; Rim 16:26). Jedino proroci mogu pisati Pismo.
- A. Mojsije je bio nazvan prorokom (usp. Pnz 18:15-21).
 - B. Povijesne knjige (Jošua – Kraljevi [osim Rute]) bile su nazvane “rani proroci” (usp. Djela 3:24).
 - C. Proroci su zauzeli mjesto Velikog svećenika kao izvora obavijesti od Boga (usp. Izaija – Malahija).
 - D. Druga podjela Hebrejskoga kanona je “Proroci” (usp. Mt 5:17; 22:40; Lk 16:16; 24:25.27; Rim 3:21).
- II. U NZ-u zamisao je korištena na nekoliko načina:
- A. upućivanje na SZ-ne proroke i njihovu nadahnutu poruku (usp. Mt 2:23; 5:12; 11:13; 13:14; Rim 1:2)
 - B. upućivanje na poruku za pojedinca radije negoli za skupinu (tj. SZ-ni proroci govorili su prvenstveno Izraelu)
 - C. upućivanje i na Ivana Krstitelja (usp. Mt 11:9; 14:5; 21:26; Lk 1:76) i na Isusa kao navjestitelje Kraljevstva Božjeg (usp. Mt 13:57; 21:11.46; Lk 4:24; 7:16; 13:33; 24:19). Isus je također tvrdio da je veći od proroka (usp. Mt 11:9; 12:41; Lk 7:26)
 - D. ostali proroci u NZ-u:
 1. rani Isusov život kao što je zapisano u Evanđelju po Luki (tj. Marijina sjećanja):
 - a. Elizabeta (usp. Lk 1:41-42)
 - b. Zaharija (usp. Lk 1:67-79)
 - c. Šimun (usp. Lk 2:25-35)
 - d. Ana (usp. Lk 2:36)
 2. ironička naviještanja (usp. Kaifa, Iv 11:51)
 - E. upućivanje na onoga koji navješćuje Evanđelje (uključeno u popise o navođenju darova u 1. Kor 12:28-29; Ef 4:11)
 - F. upućivanje na neprekidni dar u Crkvi (usp. Mt 23:34; Djela 13:1; 15:32; Rim 12:6; 1. Kor 12:10.28-29; 13:2; Ef 4:11). Ponekad ovo može upućivati na žene (usp. Lk 2:36; Djela 2:17; 21:9; 1. Kor 11:4-5)
 - G. upućivanje na dijelove apokaliptičke Knjige Otkrivenja (usp. Otk 1:3; 22:7.10.18.19).
- III. NZ-ni proroci
- A. Oni ne daju nadahnutu otkrivenje u istome smislu kao što su davali SZ-ni proroci (tj. Pismo). Ova je izjava moguća zbog uporabe izričaja “vjera” (tj. smisao o potpunome Evanđelju) korištenog u Djelima apostolskim 6:7; 13:8; 14:22; Poslanici Galaćanima 1:23; 3:23; 6:10; Filipljanima 1:27; Judinoj poslanici 3.20.

Ova zamisao jasna je iz punoga izričaja upotrijebljenog u Judinoj poslanici 3: “vjer(a) koja bijaše jednom za uvijek predana svetima”. Ovaj “jednom za uvijek” vjera upućuje na istine, doktrine, zamisli, kršćanska učenja o svjetonazoru. Taj jednom-dati naglasak biblijska je osnova za teološko ograničavanje nadahnutosti pisaca NZ-a i ne dopuštanje kasnijim ili drugim piscima da budu smatrani otkrivajućima ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:1: Nadahnuće \[inspiracija\]](#)). Postoje mnoga višeznačna, neizvjesna, i siva područja u NZ-u ([vidjeti Posebnu temu u 1. Sol 1:8: Istočnjačka književnost](#) [biblijski paradoksi]), ali vjernici potvrđuju vjerom da je sve “potrebno” za vjeru i vršenje uključeno s dostatnom jasnoćom u NZ. Ova je zamisao predstavljena u onome što se naziva “otkrivajući trokut”:

1. Bog je otkrio Sâm Sebe u povijesti u vremenu-prostoru (OTKRIVENJE)
 2. On je odabrao određene ljudske pisce da dokumentiraju i objasne Njegova djela (NADAHNUĆE /INSPIRACIJA)
 3. On je dao Svoga Duha da otvori umove i srca ljudi kako bi razumjeli ova pisanja, ne konačna, nego odgovarajuća za spasenje i učinkovit kršćanski život (PROSVJETLJENJE /ILUMINACIJA, [vidjeti Posebnu temu u Gal 1:1: Prosvjetljenje \[iluminacija\]](#)). Naglasak jeste taj da je nadahnuće ograničeno na pisce Pisma. Ne postoje daljnja autoritativna pisanja, viđenja, ili otkrivenja. Kanon je završen. Mi imamo svu istinu potrebnu za primjeren odaziv Bogu. Ova se istina najbolje vidi u suglasnosti biblijskih pisaca nasuprot nesuglasja iskrenih, pobožnih vjernika. Niti jedan suvremen pisac ili govornik nema stupanj Božanskoga vodstva kao što su imali pisci Pisma.
- B. Na neke načine NZ-ni proroci slični su SZ-nim prorocima:
1. naviještanje budućih događaja (usp. Pavao, Djela 27:22; Agab, Djela 11:27-28; 21:10-11; ostali neimenovani proroci, Djela 20:23)
 2. naviještanje Suda (usp. Pavao, Djela 13:11; 28:25-28)
 3. simbolička djela što živopisno oslikavaju neki događaj (usp. Agab, Djela 21:11).
- C. Oni naviještaju istine Evanđelja, ponekad na proročke načine (usp. Djela 11:27-28; 20:23; 21:10-11), ali to nije prvenstveno žarište. Prorokovanje u 1. Poslanici Korinćanima u osnovi je naviještanje Evanđelja (usp. 1. Kor 14:24.39).
- D. Oni su od Duha privremena sredstva otkrivanja privremenih i praktičkih primjena Božje istine za svako novo stanje, kulturu, ili vremensko razdoblje (usp. 1. Kor 14:3).
- E. Oni su bili djelatni u ranima Pavlovskim crkvama (usp. 1. Kor 11:4-5; 12:28.29; 13:2.8.9; 14:1.3.4.5.6.22.24.29.31.32.37.39; Ef 2:20; 3:5; 4:11; 1. Sol 5:20) i spomenuti su u *Didahama* (pisanima u kasnome prvom stoljeću ili u drugome stoljeću, nadnevak neizvjestan) te u montanizmu drugoga i trećeg stoljeća u Sjevernoj Africi.

IV. Jesu li NZ-ni darovi završeni?

- A. Na ovo je pitanje teško odgovoriti. Za razjašnjavanje pitanja pomaže određivanje svrhe darova. Znače li oni potvrđivanje početnoga propovijedanja Evanđelja ili su neprekidni načini za sâmoga crkvenog službenika i izgubljeni svijet?
- B. Promatra li netko na povijest Crkve kako bi odgovorio na to pitanje ili odgovara sâm NZ? Nema naznake u NZ-u da su duhovni darovi bili privremeni. Oni koji pokušavaju koristiti 1. Poslanicu Korinćanima 13:8-13 za naslovljavanje ovoga pitanja zlorabe autorske nakane odlomka, koji tvrdi kako će sve osim ljubavi proći.
- C. Bio sam u kušnji reći kako budući je NZ, a ne povijest Crkve, autoritet, vjernici moraju utvrditi da se darovi nastavljaju. Međutim, vjerujem da kultura utječe na tumačenje. Neki vrlo jasni tekstovi više nisu primjenljivi (tj. sveti poljubac, to da žene nose pokrivala, sastajanje crkava kod kuće, itd). Ako kultura utječe na tekstove, onda zašto ne i crkvena povijest?
- D. Ovo je jednostavno pitanje što ne može biti konačno odgovoreno. Neki će vjernici braniti “prestanak” a drugi “ne-prestanak”. U tome području, kao i u mnogim pitanjima za tumačenje, ključ je srce vjernika. NZ je višeznačan i kulturološki. Poteškoća je bivanje kadrim odlučiti koji su tekstovi pod utjecajem kulture /povijesti a koji su za sva vremena i za sve kulture (usp. od Feeja i Sturta *How to Read the Bible for All Its Worth*, str. 14-19 i 69-77). To je gdje su raspre o slobodi i odgovornosti, što su nađene u Poslanici Rimljanima 14:1 - 15:13 i 1. Korinćanima 8 - 10, ključne. Kako odgovaramo na pitanje važno je na dva načina:
1. svaki vjernik mora hodati u svjetlu što ima. Bog gleda na naše srce i pobude
 2. svaki vjernik mora dopustiti drugim vjernicima da hodaju u svome razumijevanju vjere. Mora postojati snošljivost unutar biblijskih granica. Bog želi da ljubimo jedan drugog kao što On ljubi nas.

E. Da sažmemo pitanje, kršćanstvo je život vjere i ljubavi, a ne život savršene teologije. Odnos s Njim što utječe na naš odnos s drugima važniji je negoli konačna obavijest ili vjeroispovijedno savršenstvo.

▣ **(2:15) “i istjeraše nas”** Moguće se ovo odnosi na: (1) zatvaranje Jasona (usp. Djela 17:5-9) ili (2) opće iskustvo Pavlove službe (usp. Djela). Pavao je vidio svoje iskustvo kao usporednicu sa SZ-nim prorocima i posebice s odbacivanjem Isusa od Njegovih suvremenika.

▣
NASB “Oni ne ugađaju Bogu”
NKJV “oni ne ugađaju Bogu”
NRSV “oni ljute Boga”
TEV “Kako su neugodni Bogu”
NJB “djeluju na način što ne može ugoditi Bogu”

Židovi su mislili da su njihova djela bila Božja volja, koji je tako branio Svoj Savez s Mojsijem. Oni su vjerovali da su oni Njegove sluge koji brane vjeru od krivih učitelja (Pavao je poznao te osjećaje dobro). Tragična ironija, oni su bili krivi učitelji.

▣ **“nego su neprijatelji svim ljudima”** Neprijateljstvo spomenuto ovdje bilo je ukorijenjeno u židovskoj nacionalnoj oholosti i predrasudi. Oni su odbacili Mesiju i Njegovo sveopće Evanđelje (usp. Iz 2:2-4; 45:22; 49:6; 60:3; 66:18.23; Iv 3:16; Ef 2:11 - 2:13).

2:16 “sprječavajući nas od govorenja poganima” Ovo odražava Pavlovo iskustvo u Korintu u vrijeme pisanja 1. Poslanice Solunjanima. Ove rečenice su Pavlov najjači prigovor protiv Židova (usp. Rim 9-11).

▣ **“kako bi oni mogu biti spašeni”** Ovo je AORIST PASIVNOGA KONJUNKTIVA. Bog želi spasiti sve ljude stvorene u Njegovoj slici (usp. Post 3:15; 12:3; Izl 19:5-6; Ez 18:23.32; Jona; Iv 3:16; Djela 28:28; Ef 2:11 - 2:13; 1. Tim 2:4; 2. Pt 3:9), ali oni se moraju pokajati i vjerovati u Krista (usp. Mk 1:15; Djela 3:16.19; 20:21).

▣
NASB “oni (se) uvijek ispunjavaju mjerom svojih grijeha”
NKJV “ispuniti se mjerom svojih grijeha”
NRSV “oni su se uvijek punili mjerom svojih grijeha”
TEV “Ovo je zadnja puna mjera njihovih grijeha što su uvijek činili”
NJB “Oni nikad nisu prestali pokušavati *dokončati grijeh* što su *započeli*”

Pavao je mogao uzeti ovu terminologiju iz: (1) SZ jer je točan grčki izričaj nađen u Septuaginti u Knjizi Postanka 15:16; ili (2) iz Isusovih riječi u Evanđelju po Mateju 23:32 što se odnose na Knjigu djela (usp. Dn 7:10; Otk 20:12 i Ps 56:8; 139:16; Iz 65:6; Mal 3:16). Bog zapisuje zla djela ljudi i oni će dati račun (usp. Mt 25 - 26; Otk 20:11-15).

▣ **“Ali gnjev je došao na njih”** Ovo je AORIST AKTIVNOGA INDIKATIVA. Ovaj se stih izgleda odnosi na duhovnu sljepoću (otvrdnuće) što je došla na Izraela (predstavljeno u paraboli u Mk 12:1-12 [također Mt 21:33-46 i Lk 20:9-19] i izričito navedeno u Riml 1:7.25; 2. Kor 3:14). Božji gnjev je sadašnjost i budućnost (vremenski i eshatološki).

▣
NASB “do najvišega stupnja”
NKJV “do krajnosti”
NRSV, TEV, NJB “napokon”

Ovaj izričaj može biti preveden na nekoliko načina, tako usporedite svoje engleske Biblije kako biste potpunije shvatili moguće prijevode. Temeljna prevođenja uključuju:

1. osvrnuti se i sažeti
2. gledati prema dovršetku
3. upotrijebljeno u semitskome smislu o “potpunosti”, što su stravični opisi Božjega gnjeva.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 2:17-20

¹⁷Ali mi, braćo, bivajući odijeljeni od vas za kratko vrijeme – osobno, ne u duhu – bijasmo svi još više čeznutljivi s velikom žudnjom da vidimo vaše lice. ¹⁸Jer mi smo htjeli doći k vama – ja, Pavao, više negoli jednom – a ipak nas Sotona spriječi. ¹⁹Jer tko je naša nada ili radost ili kruna pobjede? Niste li to čak vi, u prisutnosti našega Gospodina Isusa pri Njegovu dolasku? ²⁰Jer vi ste naša slava i radost.

2:17

NASB, NKJV

“bivajući odijeljeni od vas”

NRSV

“mi bijasmo učinjeni siročadima bivajući odvojeni od vas”

TEV

“mi bijasmo odvojeni od vas”

NJB

“mi smo bili odvojeni od vas”

Ovo je AORIST PASIVNOGA PARTICIPA. Visoko emocionalan jezik ispunjava ovaj čitav odlomak. To nastavlja Pavlove prethodne metafore iz 1. Poslanice Solunjanima 2:7 i 11. Doslovno to je “bez roditelja” od vanjskoga posrednika.

Vjerojatno su Pavlovi tužitelji izjavili ili podmetnuli njegov brzi izlazak i dugotrajno odsustvo pokazujući kako on nije stvarno brinuo za njih. Pavao to poriče u 1. Solunjanima 2:17-20 i 3:6.

▣ **“s velikom žudnjom”** Ovaj je pojam često preveden “žudnja /pohlepa”, u svome pogrdnome smislu, ali rjeđe je, kao ovdje, upotrijebljen pozitivno. Pavlova čežnja da ih vidi slikovito je opisana u 1. Poslanici Solunjanima 3:10.

2:18 “Jer mi smo htjeli doći k vama” Svi Pavlovi naumi nisu se ispunili (usp. Rim 1:13; 15:22).

▣ **“Sotona”** Sila osobnoga zla djelatna je u svijetu, tražeći kako spriječiti Božje naume i svrhe posredovanjem: (1) paloga svjetovnog sustava, (2) demonskoga, i (3) paloga ljudstva (usp. Ef 2:2-3 i Jak 4). Vidimo Sotonu u SZ-u u Knjizi o Jobu 1 - 2 i Knjizi proroka Zaharije 3 kao YHWH-inog slugu. Prema NZ-u on je neprijatelj (usp. Rim 16:20; 1. Kor 5:5.7; 7:5; 2. Kor 2:11; 11:14; 12:7) ali ipak on je pod Božjim nadzorom! Za dobru raspru o jačanju zla u Bibliji, pročitati od A.B. Davidsona *Old Testament Theology*, str. 300-306.

[Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:13: Osobno zlo.](#)

▣ **“spriječi”** Ovo je vojni pojam korišten za uništenje cesta i mostova naočigled neprijatelja. Postoji stvarni duhovni sukob (usp. Ef 4:14; 6:10-18).

Također je moguće da je fizička bolest bila poteškoća, a ne Sotona (usp. 2. Kor 12). Pavao je na svoj život gledao u duhovnim kao i u fizičkim skupinama.

2:19 Znak iskrenosti Pavlova apostolstva bio je uspjeh njegove službe među poganima (usp. 1. Sol 2:20).

▣ **“nada”** [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 5:5: Nada \(elpis\), \(kod Pavla\).](#)

▣

NASB

“Niste li to čak vi”

NKJV

“Niste li to čak vi”

NRSV

“To niste vi”

TEV

“To ste vi – vi, ne manje od drugih”

NJB

“Vi ste”

Poteškoća s ovim izričajem jeste kako se on odnosi na Pavlov utjecaj i ljubav za crkvu u Solunu uspoređeno s njegovim drugim poganskim crkvama. Jesu li oni bili nekako posebni? TEV prijevod “vi, ne manje od drugih” može predstaviti misao.

U smislu vjernici iz Soluna bili su snažni svjedoci Pavlova učinkovitog rada kao apostola pogana. Kao što je Pavao oponašao Isusa, oni su oponašali Pavla, što je vidljiv dokaz njihova novog srca i duha (Novi savez).

▣ **“pri Njegovu dolasku”** *Parusija*, doslovno znači “prisutnost”, a metaforičkim proširenjem, to znači “dolazak”. Ovo je prva uporaba toga pojma u NZ-u (usp. 1. Sol 2:19; 3:13; 4:15; 5:23; 2. Sol 2:1.8-9; 1. Kor 15:23). Bio je korišten u svjetovnoj književnosti prvoga stoljeća za kraljevu posjetu. Dobio je tehničko značenje u Crkvi za Drugi dolazak. Taj Dolazak Isusa teološko je žarište 1. i 2. Poslanice Solunjanima. Svako poglavlje 1. Solunjanima završava ovom napomenom (usp. 1. Sol 1:10; 2:19; 3:13; 4:13-18; 5:23). [Vidjeti Posebne teme dolje: NZ-ni pojmovi za Kristov povratak; i: Isusov povratak svakoga trenutka nasuprot ne-još povratak \(NZ-ni paradoks\).](#)

POSEBNA TEMA: NZ-ni POJMOVI ZA KRISTOV POVRATAK

Eshatološki naglasak o posebnome dolazećem danu kad će ljudi susresti Isusa (kao Spasitelja i Suca) ide kroz nekoliko oznaka:

1. “dan našega Gospodina Isusa Krista” (usp. 1. Kor 1:8)
2. “dan Gospodina” (usp. 1. Kor 5:5; 1. Sol 5:2; 2. Sol 2:2)
3. “dan Gospodina Isusa” (usp. 2. Kor 1:14; MS κ ima to u 1. Kor 5:5)
4. “dan Isusa Krista” (usp. Fil 1:6)
5. “dan Krista” (usp. Fil 1:10; 2:16)
6. “Njegov dan (Sina Čovječjega” (usp. Lk 17:24)
7. “dan kad će Sin Čovječji biti otkriven” (usp. Lk 17:30)
8. “otkrivenje našega Gospodina Isusa Krista” (usp. 1. Kor 1:7)
9. “kad će Gospodin Isus biti otkriven s neba” (usp. 2. Sol 1:7)
10. “u prisutnosti Gospodina Isusa kod Njegova dolaska” (usp. 1. Sol 2:19).

Postoji najmanje četiri načina u kojima NZ-ni autori upućuju na Isusov povratak:

1. *epiphaneia*, što upućuje na zasljepljujuću sjajnost što je teološki (iako ne i etimološki) srodno sa “slava”. U 2. Timoteju poslanici 1:10; Titu 2:11 i 3:4 to upućuje na Isusov prvi dolazak (tj. utjelovljenje) i na Njegov drugi dolazak. Pojam je upotrijebljen u 2. Solunjanima 2:8 što uključuje sva tri glavna pojma za Drugi dolazak: 1. Timoteju 6:14; 2. Timoteju 4:1.8; Titu 2:13
2. *parousia*, što podrazumijeva prisutnost i izvorno upućuje na kraljevski posjet. To je najšire korišten pojam (usp. Mt 24:3.27.37.39; 1. Kor 15:23; 1. Sol 2:19; 3:13; 4:15; 5:23; 2. Sol 2:1.8; Jak 5:7.8; 2. Pt 1:16; 3:4.12; 1. Iv 2:28)
3. *apokalupsis* (ili *apocalypsis*), što znači skidanje za svrhu otkrivenja. To je ime zadnje Knjige u NZ-u (usp. Lk 17:30; 1. Kor 1:7; 2. Sol 1:7; 1. Pt 1:7; 4:13)
4. *phaneroō*, što znači donijeti na svjetlo ili jasno otkriti ili očitovati. Pojam je često korišten u NZ-u za mnoge vidove Božjega otkrivenja. On, kao i *epiphaneia*, može upućivati na Kristov prvi dolazak (usp. 1. Pt 1:20; 1. Iv 1:2; 3:5.8; 4:9) i Njegov drugi dolazak (usp. Mt 24:30; Kol 3:4; 1. Pt 5:4; 1. Iv 2:28; 3:2)
5. vrlo uobičajen pojam za “dolazak”, *erchomai*, također se koristi povremeno za Kristov povratak (usp. Mt 16:27-28; 23:39; 24:30; 25:31; Djela 1:10-11; 1. Kor 11:26; Otk 1:7.8)
6. također se koristi s izričajem “dan Gospodina” (usp. 1. Sol 5:2), što je SZ-ni naslov za Božji dan blagoslova (uskrsnuće) i osude.

NZ je kao cjelina pisan unutar SZ-noga viđenja svijeta, što je tvrdio:

- a. sadašnje zlo, Doba pobune
- b. dolazak novoga Doba pravednosti
- c. Doba ostvareno posredstvom Duha kroz djelo Mesije (Pomazanik).

Teološka pretpostavka napredujućeg otkrivenja zahtijevana je zbog toga jer NZ-ni autori lagano mijenjaju Izraelovo očekivanje. Umjesto vojnoga, nacionalnog (Izrael) dolaska Mesije, postoje dva Dolaska. Prvi dolazak je utjelovljenje Božanstva u predodžbi i rođenje Isusa iz Narazeta. On je došao kao ne-vojni, ne-sudski “Pateći Sluga” iz Knjige proroka Izaije 53; također i kao nježan jahač na mladome magarcu (ne na ratnome konju ili kraljevskoj muli), iz Knjige proroka Zaharije 9:9. Prvi dolazak ustoličio je Novo Mesijansko doba, Kraljevstvo Božje na Zemlji ([vidjeti Posebnu temu u Gal 5:21: Kraljevstvo Božje](#)). U jednome smislu Kraljevstvo je ovdje, ali naravno, u drugome je još uvijek daleko. To je ta napetost između dva Dolaska Mesije ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:1: Mesija](#)) što je, u smislu, preklapanje dva židovska Doba ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:4: Ovo i dolazeće doba](#)) što se nije vidjelo, ili je u najmanju ruku bilo nejasno, u /iz SZ-a. Ustvari, ovaj dvojni Dolazak naglašava YHWH-inu predanost da iskupi čitavo ljudstvo (usp. Post 3:15; 12:3; Izl 19:5 i propovijedanje proroka, posebice Izaije i Jone).

Crkva ne čeka na ispunjenje SZ-noga proročanstva jer većina proročanstava upućuje na Prvi dolazak (usp. *How to Read the Bible For All Its Worth*, str. 165-166). Ono što vjernici usvajaju jeste slavan /veličanstven Dolazak uskrsloga Kralja Kraljeva i Gospodara Gospodara, očekivano povijesno ispunjenje Novoga doba pravednosti na Zemlji kao što je u Nebu (usp. Mt 6:10). SZ-na predstavljanja nisu bila netočna, nego nepotpuna. On će doći ponovno baš kao što su proroci navijestili u sili i vlasti YHWH.

Drugi dolazak nije biblijski pojam, ali zamisao je svjetonazor i okosnica čitavoga NZ-a. Bog će postaviti sve ispravnim. Zajedništvo između Boga i čovječanstva stvorenog u Njegovoj slici bit će obnovljeno. Zlo će biti osuđeno i uklonjeno. Božje svrhe neće, ne mogu, podbaciti!

Rana crkva štovala je i u subotu i prvoga dana sedmice (tj. nedjelja, dan uskrsnuća). Sinagoga se na rastući kršćanski pokret obraćala tako da je od svojih članova zahtijevala odbacivanje Isusa kao Mesije (tj. Osamnaest blagoslova). U današnjem vremenu (tj. od godine 70.) kršćani se sastaju isključivo u nedjelju.

POSEBNA TEMA: ISUSOV POVRATAK SVAKOGA TRENUTKA NASUPROT NE-JOŠ POVRATAK (NZ-ni paradoks)

- A. Novozavjetni eshatološki odlomci odražavaju starozavjetni proročki uvid koji je vidio kraj vremena kroz tekuće događaje.
- B. Evanđelje po Mateju 24, Marku 13, i Luki 21 vrlo su teška za tumačenje zato jer se bave s nekoliko pitanja istovremeno:
1. kad će Hram biti uništen?
 2. što će biti znak povratka Mesije?
 3. kad će završiti ovo Doba (usp. Mt 24:3)?
- C. Žanr novozavjetnih eshatoloških odlomaka uobičajeno je složenica apokaliptičkoga i proročkog jezika što je nakanjeno višeznačan i visoko simboličan (vidjeti D. Brent Sandy, *Ploshares and Pruning Hooks: Rethinking the Language of Biblical Prophecy and Apocalyptic*).
- D. Nekoliko odlomaka u NZ-u (usp. Mt 24, Mk 13, Lk 17 i 21, 1. i 2. Sol i Otk) bave se s Drugim dolaskom. Ovi odlomci naglašavaju:
1. točno vrijeme događaja je neizvjesno, ali događaj je siguran
 2. mi možemo znati općenito vrijeme, ali ne i određeno vrijeme, događaja
 3. dogodit će se iznenada i neočekivano
 4. mi moramo biti Bogu ugodni, spremni, i vjerni određenim zadacima.
- E. Postoji teološka paradoksalna napetost između:
1. povratka svakoga trenutka (usp. Lk 12:40.46; 21:36; Mt 24:27.44) i
 2. činjenice da se neki događaji u povijesti moraju dogoditi (točka F. dolje).
- F. NZ izjavljuje da će se neki događaji dogoditi prije Drugoga dolaska:
1. Evanđelje propovijedano čitavome svijetu (usp. Mt 24:14; Mk 13:10)
 2. veliki otpad (usp. Mt 24:10-13,21; 1. Tim 4:1; 2. Tim 3:1 i dalje; 2. Sol 2:3)
 3. otkrivenje "Čovjeka grijeha" (usp. Dn 7:23-26; 9:24-27; 2. Sol 2:3)
 4. uklanjanje onoga što /koji prijeći (usp. 2. Sol 2:6-7)
 5. nada u židovski preporod (usp. Zah 12:10; Rim 11).
- G. Evanđelje po Luki 17:26-37 nema usporednicu u Evanđelju po Marku. Ima djelomičnu sinoptičku usporednicu u Evanđelju po Mateju 24:37-44.
- H. Za raspru o skorome Kristovu povratku, [vidjeti Posebnu temu dolje: Skori povratak](#).
- I. Za raspru o zakašnjelom povratku, [vidjeti Posebnu temu dolje: Zakašnjeli Drugi dolazak \(brzi Kristov povratak nasuprot zakašnjelom parusiji\)](#).

POSEBNA TEMA: SKORI POVRATAK

Za zamisao "uskoro zauzeti mjesto" usporediti Otkrivenje 1:3; 2:16; 3:11; 22:7.10.12.20. To može biti SZ-no smjerenje na Knjigu proroka Daniela 2:28.29, i 45. U Knjizi Otkrivenja, Ivan nikad nije naveo SZ nego je smjerao na njega. Od 404 stiha, moguće njih 275 ima SZ-nu pozadinu. Prevoditelji su bili podijeljeni u tumačenju ovoga izričaja zbog njihovih teoloških predrasuda o svrsi Knjige Otkrivenja:

1. iznenada
2. jednom kad je započelo dogodit će se brzo
3. ubrzo će početi
4. jamačno će se dogoditi
5. neminovno.

Uporaba ovoga pojma u Otkrivenju 22:7.12.20 pokazuje da je Ivan očekivao da će se ovi događaji zbiti brzo tijekom njegovog života (vidjeti punu bilješku u Otk 10:6; 22:3). Budući postoji 2000 godina razmaka između pisanja te Knjige i našega vremena, mnogi kažu kako je Ivan bio u krivu. Međutim, uporaba skorašnjega vremenskog okvira čini se kako je tipična za proročku književnost iz Staroga zavjeta koji je koristio slike tekućih događaja za naviještanje događaja na kraju vremena:

1. Ivan je koristio prvo stoljeće Rima kako bi naznačio buduće događaje (zadnja vremena)
2. Izaija i Ezekiel koristili su obnovljenu (nakon izganstva) Judu
3. Daniel je koristio Antioha IV. Epifana.

Dolazak Novoga doba pravednosti nada je i ohrabrenje za svaki naraštaj vjernika, ali iskustvo za samo jedan, onaj zadnji.

Nitko ne može objasniti zašto Isusov povratak traje toliko dugo kad je bio očekivan vrlo skoro (Mt 10:23; 16:28; 23:36; 24:34). Postoji napetost u NZ-u između Isusova povratka svakoga trenutka i zakašnjele *parusije* ([vidjeti Posebnu temu dolje: Zakašnjeli Drugi dolazak \[brzi Kristov povratak nasuprot zakašnjeljoj parusiji\]](#)). Također vidjeti od D. Brenta Sandyja, *Plowshares and Pruning Hooks*, str. 101-102, za pojam kao proročki simbol točnosti i neočekivanosti, str. 173-175.

POSEBNA TEMA: ZAKAŠNJELI DRUGI DOLAZAK (brzi Kristov povratak nasuprot zakašnjeljoj parusiji)

Većina vjernika mislila je kako će Isusov dolazak biti skoro, iznenada, i neočekivano (usp. Mt 10:23; 24:34; Mk 9:1; 13:30; Otk 1:1.3; 2:16; 3:11; 22:7.10.12.20; [vidjeti Posebnu temu gore: Skori povratak](#)). Ali svaki naraštaj vjernika koji je iščekivao bio je u krivu! Skorost (neposrednost) Isusova povratka snažna je obećana nada svakoga naraštaja, ali stvarnost za samo jedan (i taj jedan je progonjeni).

Vjernici moraju živjeti kao da će se On vratiti sutra, ali planirati i vršiti Veliko poslanje (usp. Mt 28:19-20) ako On odugovlači.

Neki su odlomci u Evanđeljima (usp. Mt 24:45-51; 25:5.19; Mk 13:10; Lk 17:2; 18:8; 19:11-27) te 1. i 2. Poslanici Solunjanima temeljeni na zakašnjelome Drugom dolasku (*parusiji*). Postoje neki povijesni događaji što se moraju dogoditi prvo:

1. evangelizacija širom svijeta (usp. Mt 24:14; Mk 13:10)
2. veliki otpad (usp. 2. Sol 2:3)
3. otkrivenje "Čovjeka grijeha" (usp. Mt 24:15; 2. Sol 2:3.8-12; Otk 13)
4. veliko progonstvo (usp. Mt 24:21.24; Otk 13).

Postoji namjeravana višeznačnost (usp. Mt 24:42-51; Mk 13:32-36)! Živjeti svaki dan kao da je to vaš zadnji dan ali planirati i obučavati se za buduću službu!

2:20

NASB, NKJV, NRSV

"naša slava"

TEV, NJB

"naš ponos"

Ovo je uporaba pojma slava kao ponos. To se ne odnosi na teološku slavu korištenu za opis Boga (usp. 1. Sol 2:12).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Tko je napadao Pavla i zašto?
2. Zašto je Pavao bio toliko čvrst u odbijanju naknade za svoje propovijedanje?
3. Zašto Pavao unosi u temu židovsko protivljenje Evanđelju?
4. Što znači stih 16 židovskome narodu kao i za Božje svrhe?
5. Zašto su stihovi 17-20 toliko emocionalni?

1. POSLANICA SOLUNJANIMA 3

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pavlova žudnja da posjeti Crkvu ponovno (2:17 - 3:13)	briga za njihovu vjeru	Pavlova ljubav za Solunjane (2:17 - 3:13)	Pavlova žudnja da ih posjeti ponovno (2:17 - 3:13)	Timotejeva misija u Solun
3:1-5	3:1-5 ohrabrenje Timotejem	3:1-5	3:1-5	3:1-5 Pavao zahvaljuje Bogu za dobra izvješća o Solunjanima
3:6-10	3:6-10 molitva za Crkvu	3:6-10	3:6-10	3:6-10
3:11-13	3:11-13	3:11-13	3:11-13	3:11-13

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#))

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

KRATAK PREGLED POGLAVLJA 3

- A. Pavao im, u velikoj zabrinutosti, šalje Timoteja, 1. Poslanica Solunjanima 3:1-5.
- B. Timotej se vraća s dobrim vijestima, 1. Poslanica Solunjanima 3:6-10.
- C. Pavlova molitva za Crkvu u Solunu, 1. Poslanica Solunjanima 3:11-13.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:1-10

¹Stoga kad više nismo mogli *to* trpjeti dulje, mislili kako je najbolje da ostanemo nesmetano u Ateni sami, ²te poslamo Timoteja, našeg brata i Božjega suradnika u Kristovu evanđelju, da vas ojača i ohrabri u vašoj vjeri, ³tako da nitko ne bude uznemiren ovim nevoljama; jer vi sami znate da smo bili predodređeni za to. ⁴Jer uistinu kad

bijasmo s vama, mi smo vam *stalno* govorili unaprijed da ćemo trpjeti nevolju; i tako se dogodilo, kao što znate. ⁵Iz toga razloga, kad više nisam mogao trpjeti *to* dulje, ja također poslah da doznam o vašoj vjeri, iz straha da vas je kušač moguće iskušavao, i naš bi trud bio uzaludan. ⁶Ali sad kad je došao Timotej k nama od vas, i donio nam dobre vijesti o vašoj vjeri i ljubavi, i da ste uvijek mislili dobro o nama, žudimo vidjeti vas baš kao što i vi žudite vidjeti nas, ⁷iz toga razloga, braćo, u svima našim nesrećama i nevolji mi bijasmo utješeni zbog vas vašom vjerom; ⁸jer sad mi smo *stvarno* živi, ako vi čvrsto stojite u Gospodinu. ⁹Jer kakve zahvale možemo dati Bogu za vas zauzvrat za svu radost s kojom se radujemo pred našim Bogom zbog vas, ¹⁰dok noću i danju nastavljamo moliti najusrdnije da možemo vidjeti vaše lice, i možemo upotpuniti ono što nedostaje u vašoj vjeri?

3:1 “nismo mogli *to* trpjeti dulje” Pavao je bio zabrinut za ovu crkvu jer je: (1) bila rođena u progonstvu (usp. 1. Sol 2:17-20) i (2) on je morao otići vrlo brzo. Njegovo pastorsko srce nije mu dalo počinuti (usp. 1. Sol 3:5).

▣ **“da ostanemo”** Ovaj PREZENT AKTIVNOGA PARTICIPA bio je korišten o: (1) djetetu koje ostavlja svoje roditelje, Poslanica Efežanima 5:31 (moguće još jedna roditeljska metafora kao što je u 2:7.11.17) ili (2) smrti nečijega supružnika (usp. Mk 12:19). Pavao je duboko ljubio ovu crkvu.

▣ **“u Ateni sami”** Pavlova posjeta zabilježena je u Djelima apostolskim 17:15-34. To je bilo intelektualno središte helenističkoga svijeta. Pavao je imao poteškoće s očima (usporediti 2. Kor 12:7 s Gal 4:15 i 6:11), i za njega je bilo vrlo teško biti samim, posebice u nepoznatome okruženju kao što je Atena. Pojam “sami” je MNOŽINA ali značenje je neizvjesno. Djela apostolska 18:5 podrazumijevaju da su i Sila i Timotej bili na zadatku. Ovaj stih može biti primjer Pavlove uporabe “mi” kao uredničke MNOŽINE, što upućuje samo na njega.

3:2

NASB

NKJV

NRSV

TEV

NJB

“Božjega suradnika u Kristovu evanđelju”

“službenika Božjeg, i našega druga radnika u u Kristovu evanđelju”

“su-radnika za Boga u naviještanju Kristova evanđelja”

“koji radi s nama za Boga u propovijedanju Dobrih vijesti o Kristu”

“koji je Božji pomoćnik u širenju Kristovih Dobrih vijesti”

Ovaj izričaj upućuje na Timoteja. Grčki rukopisi se razlikuju: rukopis B ima “su-radnik”, dok rukopisi κ i A imaju “službenik”. To označava poniznu službu roba. Većina suvremenih prijevoda slijedi rukopis B. Moguće je pisar bio šokiran što Pavao Timoteja naziva “Božji su-radnik”.

Ovaj stih djeluje kao pismo preporuke za Timoteja (usp. Djela 18:27; Rim 16:1; 2. Kor 8:18-24; 3. Iv 9.10).

▣ **“da vas ojača i ohrabri”** Pavao je bio zabrinut za ovu novu crkvu pod progonstvom (usp. 1. Sol 1:6; 2:14; 3:3).

3:3 “tako da nitko ne bude uznemiren ovim nevoljama” Ovo je jedina uporaba pojam “uznemiren” u NZ-u. Izvorno je upućivao na psa koji vrti svojim repom. U klasičnome grčkom (Homer), bio je korišten u smislu “polaskan”. To se može odnositi na 1. Poslanicu Solunjanima 2:1 ili 3:5. Istinska vjera je ustrajna (usp. Mt 13:1-23; Gal 6:9; Otk 2:2-3.7.11.17.19.26; 3:5.8.10.11.12.21). [Vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 3:4: Potreba za ustrajnošću.](#)

▣ **“(mi) smo bili predodređeni za to”** Ovo je PREZENT PASIVNOGA (deponent) INDIKATIVA. PASIVNO STANJE podrazumijeva da je Bog djelatan posrednik. To nije upućivanje na pogansku zamisao o bezličnoj sudbini niti na islamsku zamisao o determinizmu. Patnja je pravilo za vjernike u palome svijetu (usp. 1. Sol 3:4; Mt 5:10-12; Iv 15:18.20; 16:33; Djela 14:22; Rim 8:17; 2. Kor 4:7-11; 11:23-27; 2. Tim 3:12; 1. Pt 2:21; 4:12-16). Patnja je sredstvo za duhovnu zrelost (usp. Heb 5:8).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Zašto kršćani trpe?](#)

POSEBNA TEMA: ZAŠTO KRŠĆANI TRPE?

1. Zbog osobnoga grijeha (privremena osuda). Ovo ne podrazumijeva kako su sve poteškoće i negativne okolnosti ishod grijeha (usp. Job; Ps 73; Lk 14:1-5; Neh 9; Iv 9; Djela 5:1-11; 1. Kor 11:29-30; Gal 6:7).
2. Kako bi razvili Kristo-sličnost (Heb 5:8). Čak je i Isus, po ljudski govoreći, morao postajati zrelijim, i isto tako, Njegovi sljedbenici (usp. Rim 5:3-4; 8:28-29; 2. Kor 12:7-10; Fil 3:10; Heb 12:5-12; Jak 1:2-4; 1. Pt 1:7).

3. Kako bi se razvilo snažno, učinkovito svjedočanstvo (usp. Mt 5:10-12; Iv 15:18-22; 1. Pt 2:18-21; 3:13-17).

4. Kao znak porođajnih bolova Novoga doba (usp. Mt 24:6; Mk 13:8).

Dvije knjige što su mi pomogle baviti se s nepoštenjem i zlom ovoga palog svijeta su od Hannah Whithall Smith, *The Christian's Secret of a Happy Life* i Johna W. Wenhama, *The Goodness of God*.

Vjernici moraju zapamtiti kako poteškoće i patnja nisu neophodno znak Božje ljutnje ili odbacivanja. Loše stvari događaju se vjernim sljedbenicima u palome svijetu (usp. 1. Pt 4:12-19). Božja obećanja i Kristova samo-dajuća smrt znakovi su Božje ljubavi (usp. Rim 5:8). Pismo mora imati prednost nad ovozemaljskim okolnostima!

3:4 “mi smo vam stalno govorili unaprijed” Ovo je IMPERFEKT GLAGOLSKO VRIJEME što znači ponavljajuće djelovanje u prošlosti. Pavao ih je nekoliko puta morao upozoriti na progonoštvu i patnju povezano s Evanđeljem. On je to znao iz Isusovih učenja i osobnoga iskustva. I oni su to sad iskustveno znali.

NASB

“da ćemo trpjeti nevolju”

NKJV

“mi ćemo trpjeti nevolju”

NRSV

“mi ćemo morati trpjeti progonoštva”

TEV

“da ćemo biti progonjeni”

NJB

“mi moramo očekivati da budemo morali podnositi progonoštva”

Ovo je PREZENT AKTIVNOGA INDIKATIVA s PREZENTOM PASIVNOGA INFINITIVA. Fusnota u Williamsovu prijevodu kaže: “slika nakrcanih kola slomljenih pod velikim teretom”.

3:5 “vašoj vjeri” Ovo je možda upotrijebljeno u SZ-nome smislu o “vjernosti”. Jesu li oni bili vjerni svome ispovijedanju vjere? [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 6:1: Grčki pojmovi za ispitivanje i njihova suzvučja.](#)

▣ **“da vas je kušać moguće iskušavao”** Osobna, zla sila (*ho peirazōn*) djelatna je u našem svijetu i u našim životima (usp. 1. Sol 2:18). Ova grčka riječ prevedena “kušati” (*peirazō*) podrazumijeva iskušavanje “s pogledom prema uništenju”, oprečno od “odobreno” (*dokimazō*) u 1. Poslanici Solunjanima 2:4. [Vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 1:13: Osobno zlo i Posebnu temu u Galaćanima 6:1: Grčki pojmovi za ispitivanje i njihova suzvučja.](#)

▣ **“naš bi trud bio uzaludan”** Uporaba GLAGOLSKIH NAČINA važna je ovdje; INDIKATIV što je NAČIN stvarnosti upotrijebljen je o Sotoni, ali KONJUNKTV što je NAČIN možebitnosti upotrijebljen je o Pavlovu trudu. Ovo se može odnositi na 2:1. Pitanje je: “Odnosi li se ‘uzaludan’ na njihovo osobno obraćenje ili učvršćenje održive djelatnosti crkve u Solunu?” Ja mislim da je potonje najbolja okvirna mogućnost, iako Pavao vjerojatno nije radio razliku.

Pavao koristi zamisao o “uzaludnosti /izlišnosti” ili “besplodnosti” često i objedinjuje tri različite riječi:

1. *eikē* – Poslanica Rimljanima 13:4; 1. Korinćanima 15:2; Galaćanima 3:4; 4:11; Kološanima 2:18
2. *kenos* – 1. Poslanica Korinćanima 15:10.14.58; 2. Korinćanima 6:1; Galaćanima 2:2; Efežanima 5:6; Filipljanima 2:16; Kološanima 2:8; 1. Solunjanima 2:1; 3:3 (GLAGOL u 2. Kor 9:3)
3. *matalos* – 1. Poslanica Korinćanima 3:20; 15:17; Titu poslanica 3:9 (GLAGOL u Rim 2:21).

Pavao je znao da je snaga Evanđelja bila od Božanske djelatnosti, ali on je znao i to da odabiri ljudi utječu na učinkovit ishod!

3:6 “dobre vijesti” Ovo je jedina uporaba toga grčkog pojma u NZ-u gdje on ne upućuje na Kristovo Evanđelje. Poruka o vjernome stanju ove crkve bila je “Evanđelje”, “Dobre vijesti” za Pavla.

▣ **“o vašoj vjeri i ljubavi”** Ovaj izričaj može imati nekoliko značenja (usp. 1. Sol 1:3). Može upućivati ili na: (1) doktrinu pravovjernosti i ljubeće skrbi jedan za drugog ili (2) vjernost i ljubav prema Bogu.

▣ **“mislili dobro o nama, žudimo vidjeti vas baš kao što i vi žudite vidjeti nas”** Ovo pokazuje kako niti progonoštvo ni krivi učitelji nisu ogorčili ovu crkvu protiv Pavla.

3:7 “u svima našim nesrećama i nevolji” Pavlove poteškoće u Korintu popisane su u 1. Poslaniciu Korinćanima 4:9-13; 2. Korinćanima 4:7-12; 6:4-10 i 11:23-28. Jao meni! Cijene bivanja slugom Krista!!

▣ **“mi bijasmo utješeni”** Pavao koristi ovu složenu riječ (“s” i “poziv”) često. Ona ima nekoliko značenja:

1. bodriti, nagovarati, ohrabriti (usp. 1. Sol 2:3.11; 4:1; 5:14; 2. Sol 3:12)
2. utješiti (usp. 1. Sol 2:11; 3:2; 4:18; 5:11; 2. Sol 2:17)
3. oblik njene IMENICE (*paraclētos*) korišten je i za službu pomognutu od Duha (usp. Iv 14:16.26; 15:26; 16:7) i Sina (usp. 1. Iv 2:1).

3:8 “jer sad mi smo stvarno živi” Pavao koristi metaforički jezik kako bi izrazio svoje olakšanje od napetosti zbog dobrih novosti o ovoj crkvi.

▣ **“ako vi čvrsto stojite u Gospodinu”** Ovo je grčka KONDICIONALNA REČENICA, kombinirana s uvjetima PRVOGA RAZREDA i TREĆEGA RAZREDA, pridonoseći tako možebitnosti Pavlove izjave. On je pretpostavljao da će oni stajati čvrsto ali to je ostalo na njemu da vidi (usp. 1. Sol 2:1 i 3:5).

Ovdje se “čvrsto stojite” odnosi na naš položaj u Kristu. Biblija predstavlja naše spasenje u parovima istina ispunjenih napetošću: (1) ono je besplatno, ono je u Kristu, ali (2) ono je skupo, ono je napredujuće, ono je vidljivo u odabirima našega načina života (Mt 7; Jak, 1. Iv). Oboje je istina. Ovaj stih naglašava prvu istinu (usp. Rim 5:2; 1. Kor 15:1 i Ef 6:11.13).

3:9-10 Ovo je retoričko pitanje što uvodi u molitvu, 1. Poslanica Solunjanima 3:11-13, zaključujući prvu polovinu Pavlova pisma.

3:10 “noću i danju” Ovo je židovski redosljed vremena (vidjeti bilješku u 1. Sol 2:9). To odražava Pavlov neprekidni, trajni život molitve (usp. 1. Sol 1:2; 2:12; 2. Tim 1:3).

▣

NASB	“nastavljamo moliti najusrdnije”
NKJV	“molimo neizmjerano”
NRSV	“mi molimo najusrdnije”
TEV	“mi ga molimo s čitavim našim srcem”
NJB	“Mi najusrdnije molimo”

PRIDJEV “najusrdnije” vrlo je jak, trostruka složena (*hyper + ek + perissou*), emocionalni pojam (usp. Ef 3:20; 1. Sol 3:10; 5:13). Pavao je brinuo i molio se za ove nove crkve (usp. 2. Kor 11:28). [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:13: Pavlova uporaba “hyper” složenica.](#)

▣

NASB	“možemo upotpuniti ono što nedostaje u vašoj vjeri”
NKJV	“usavršiti ono što nedostaje u vašoj vjeri”
NRSV	“obnoviti bilo što što nedostaje u vašoj vjeri”
TEV	“pribaviti što je potrebno u vašoj vjeri”
NJB	“pomiriti nedostatke u vašoj vjeri”

Oni su činili dobro ali još nisu bili zreli u svome razumijevanju, kao što shvaćanje o Drugome dolasku pokazuje. Ova uporaba vjere je: (1) kao doktrine (usp. 1. Sol 4:13 - 5:11) ili (2) ponavljani naglasak na načinu života, “ono što nedostaje” moglo je imati etički vid (usp. 1. Sol 4:1-12). Pavao koristi taj pojam vjere (*pistis /pisteuō*) često u ovim pismima (usp. 1. Sol 1:3.8; 3:2.5.6.7.10; 5:8; 2. Sol 1:3.4.11; 3:2), ali posebno u ovome okviru. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:5: Vjera, povjerenje, ili pouzdanje \(pistis \[imenica\], pisteuō, \[glagol\], pistos \[pridjev\]\) u NZ-u.](#)

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:11-13

¹¹Sad neka Sâm naš Bog i Otac i Isus naš Gospodin usmjeri naš put k vama; ¹²i neka vam Gospodin prouzroči da jačate i obilujete u ljubavi jedan za drugog, i za sve ljude, baš kao što i mi činimo za vas; ¹³tako da On može učvrstiti vaša srca bez prijekora u svetosti pred našim Bogom i Ocem pri dolasku našega Gospodina Isusa sa svima Svojim svetima.

3:11-13 Ovo je jedna rečenica u grčkome. Ta molitva sadžava tri rijetka OPTATIVNA GLAGOLSKA OBLIKA: “usmjeri” (1. Sol 3:11), “jačate” (stih12) i “obilujete” (stih 12). OPTATIVAN NAČIN je NAČIN o mogućnosti korištenoj u molitvama.

3:11 “neka ... usmjeri” Ovo je rijedak AORIST AKTIVNOGA JEDNINSKOGA OPTATIVNOG GLAGOLA, upotrijebljenog u nekoliko molitava u NZ-u (usp. 1. Sol 5:23; 2. Sol 2:16; 3:5.16 i u Rim 15:5-6.13). Zabilježite da je GLAGOL JEDNINA, iako upućuje na Boga Oca i Isusa Krista. Ovo može biti od NZ-nih autora način potvrđivanja Božanstva Isusa iz Nazareta (usp. 1. Sol 1:1; 2. Sol 2:16).

Druga teološka točka jeste ta da kao što je Sotona spriječio Pavla od dolaska k njima, što je zabilježeno u 1. Poslanici Solunjanima 2:18, Pavao je molio Oca i Sina neka stvore način (otvoren ili gladak: usp. Lk 1:79) za njega da ih posjeti!

▣ **“Otac”** [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:1: Otac.](#)

3:12-13 Pavao je molio za sebe u 1. Poslanici Solunjanima 3:11, ali sad njegova se molba okreće prema crkvi u Solunu. Molio je za njihovu ljubav jedan za drugog i za sve ljude (usp. Ef 6:18). Također je molio za svetost vjernika (usp. 1. Sol 3:13; Ef 1:4). Božja volja za svakoga vjernika je Kristo-sličnost (usp. Rim 8:28-29; Gal 4:19).

▣ **“obilujete”** [Vidjeti Posebnu temu dolje: Obilovati \(*periseuō*\).](#)

POSEBNA TEMA: OBILOVATI (*periseuō*)

Ovaj je pojam korišten uglavnom od Pavla. Označava ono što pretječe do prekoračenja /preobilja (tj. pozitivan smisao):

1. istina o Bogu obilna za Njegovu slavu, Poslanica Rimljanima 3:7
2. besplatni dar u milosti toga jednog čovjeka, Isusa Krista, obilan je, Poslanica Rimljanima 5:15
3. vjernici obiluju u nadi, Poslanica Rimljanima 15:13
4. vjernici nisu predani Bogu jedenjem ili ne jedenjem određene hrane, 1. Poslanica Korinćanima 8:8 (usp. Mk 7:15.17-23)
5. vjernici obiluju u razvijanju Crkve, 1. Poslanica Korinćanima 14:12
6. vjernici obiluju u djelu Gospodinovu, 1. Poslanica Korinćanima 15:58
7. vjernici obilno sudjeluju u Kristovoj patnji i obilno u Kristovoj utjesi, 2. Poslanica Korinćanima 1:5
8. služba pravednosti obiluje u slavi, 2. Poslanica Korinćanima 3:9
9. zahvaljivanje vjernika mora biti obilno za Božju slavu, 2. Poslanica Korinćanima 4:15
10. obilje radosti vjernika, 2. Poslanica Korinćanima 8:2
11. vjernici obiluju u svemu (vjeri, načinu izražavanja, spoznaji, iskrenosti, i ljubavi), i isto tako u daru za jeruzalemsku Crkvu, 2. Poslanica Korinćanima 8:7
12. sva milost obilna je za vjernike, 2. Poslanica Korinćanima 9:8
13. vjernici obilno zahvaljuju Bogu, 2. Poslanica Korinćanima 9:12
14. bogatstvo Božje milosti obilato je na vjernicima, Poslanica Efežanima 1:8
15. ljubav vjernika i dalje može obilovati više i više, Poslanica Filipljanima 1:9
16. povjerenje vjernika u Pavla obiluje u Kristu, Poslanica Filipljanima 1:26
17. imati obilje, Poslanica Filipljanima 4:12.18
18. vjernici su preplavljeni zahvalnošću, Poslanica Kološanima 2:7
19. vjernici jačaju i obiluju u ljubavi jedan za drugog, 1. Poslanica Solunjanima 3:12
20. obilovati u pobožnome načinu života, 1. Poslanica Solunjanima 4:1
21. obilovati u ljubavi za sudrugove vjernike, 1. Poslanica Solunjanima 4:10.

Pavlovo razumijevanje Božje milosti u Kristu bilo je “izvan okvira”, isto tako, postoji potreba za vjernike da hodaju u tome “izvan okvira” milosti i ljubavi u svojim dnevnom životima!

▣ **(3:12) “za sve ljude”** Božja ljubav široka je kao svijet (usp. Iv 1:29; 3:16; 1. Tim 2:4; 2. Pt 3:9); takva isto, mora biti naša koji poznajemo Njega.

3:13 “srca” [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 4:6: Srce.](#)

NASB
NKJV
NRSV, NJB
TEV

“bez prijekora u svetosti”
“besprijekornost u svetosti”
“u svetosti da možete biti besprijekorni”
“savršeni i sveti”

Svetost je i dar i zadatak (INDIKATIV i IMPERATIV). To je osobina nekoga besprijekornog, protiv kojeg se ne može pokrenuti optužba (usp. Ef 5:27). Ona ostavlja Sotonu bez temelja za kritičizam (usp. Rim 8:31.32.33). Božja volja za svakoga vjernika je Kristo-sličnost (usp. 1. Sol 4:3; Rim 8:28-29; Gal 4:19; Ef 1:4). [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:4: Volja \(thelēma\) Božja; Posebnu temu u Galaćanima 2:16: NZ-na svetost /posvećenje i Posebnu temu u 1. Solunjanima 2:10: Besprijekornost, nevinost, nedužnost, bez prigovora.](#)

▣ “pri dolasku našega Gospodina Isusa” Ovo pokazuje Pavlovu neprekidnu brigu o događajima na kraju vremena (usp. 1. Sol 2:19; 4:15-17; također 2. Sol 2).

Točan odnos između događaja vezanih na Drugi dolazak, Uznesenje (usp. 1. Sol 4:13-18), Kristova sudačkog sjedišta (usp. 2. Kor 5:10), i Sudačkoga bijelog prijestolja (usp. Mt 25 i Otk 20) neizvjesno je. Pavao nije bio sustavni teolog. [Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 2:19: NZ-ni pojmovi za Kristov povratak.](#)

▣ “Svojim svetima” “sveti” (doslovni “sveci”) su ili: (1) anđeli koji će pratiti Isusa (usp. Pnz 33:2-3; Zah 14:5; Mt 16:27; 25:31; Mk 8:38; 2. Sol 1:7; Otk 19:4); ili (2) Njegov narod, sveti (usp. 1. Sol 4:14-16). Pavao nikad nije anđele nazvao “svetima” ili “svecima”, moguće rješavajući tako poteškoću tumačenja. Vjerojatno će se i anđeli i sveti vratiti s Njim na nebeskim oblacima. Ova je crkva bila nesigurna hoće li umrli sudjelovati u događajima na kraju vremena.

Sveti, doslovno “sveci”, pozvani su na svetost (usp. 1. Sol 4:3) od Svetoga Boga (usp. 1. Pt 1:15)! Cilj kršćanstva je “svetost” sad (usp. Ef 1:4), a ne u Nebu kad umremo!

[Vidjeti Posebnu temu u dolje: Sveti \(hagios\).](#)

POSEBNA TEMA: SVETI (*hagios*)

Ovo je grčki ekvivalent hebrejskoga *kadosh* (IMENICA, BDB 871; GLAGOL, BDB 872, KB 1066-1067; [vidjeti Posebnu temu dolje: Svet](#)), što ima temeljno značenje smjestiti nekoga, neku stvar, ili neko mjesto odvojeno za YHWH-inu ekskluzivnu uporabu. On označava englesku zamisao “sveto”. Izrael je bio YHWH-in “sveti narod” (usp. 1. Pt 2:9, što je navod iz Izl 19:6). YHWH je odvojen od ljudstva Svojom naravi (vječna, ne-stvorena Svetost) i Svojom prirodom (moralno savršenstvo). On je mjerilo po kojem je sve ostalo mjereno i suđeno. On je transcendentan, Sveti Bog, Sveti Drukčiji.

Bog je stvorio ljude za zajedništvo, ali Pad je (Post 3) prouzročio odnosnu i moralnu granicu između Svetoga Boga i grješnoga ljudstva. Bog je odabrao obnoviti Svoje svjesno Stvorenje; prema tome, On poziva Svoj narod da bude “svet” (usp. Lev 11:44; 19:2; 20:7.26; 21:8). Odnosom vjere s YHWH-om Njegov narod postaje svet svojim zavjetnim položajem u Njemu, ali narod Božji isto je tako pozvan živjeti svete živote ([vidjeti Posebnu temu u Gal 2:16: NZ-na svetost /Posvećenje](#), usp. Mt 5:48; Ef 4:1.17; 5:2-3.15; 1. Pt 1:15).

Ovo sveto življenje moguće je jer su vjernici potpuno prihvaćeni i oprosteno im je kroz: (1) Isusov život i (2) djelo i prisutnost Svetoga Duha u njihovim umovima i srcima. To učvršćuje paradoksalno stanje vjernika:

1. bivanje svetim zbog Kristove pripisane pravednosti (tj. Rim 4)
2. pozvani živjeti sveto zbog prisutnosti Duha ([vidjeti Posebnu temu Gal 2:16: NZ-na svetost /Posvećenje](#)).

Vjernici su “sveci /sveti” (*hagioi*) zbog:

1. volje Svetoga Boga (Oca, usp. Iv 6:29.40; 1. Pt 1:15-16)
2. djela Svetoga Sina (Isusa, usp. 2. Kor 5:21; 1. Pt 1:18-21)
3. prebivajuće prisutnosti Svetoga Duha (usp. Rim 8:9-11.27).

NZ uvijek upućuje na svete kao MNOŽINU (osim jednom u Fil 4:21, ali čak onda okvir to čini MNOŽINOM). Biti spašen znači biti dijelom obitelji, tijela, građevine! Biblijska vjera započinje s osobnim primanjem, ali ishodi u skupnome zajedništvu. Mi smo svi obdareni (usp. 1. Kor 12:11) za zdravlje, rast, i dobrobit u Tijelu Kristovu - Crkvi (usp. 1. Kor 12:7). Mi smo spašeni kako bismo služili! Svetost je obiteljska osobina!

To je postalo naslovom za vjernike (usp. Djela 9:13.32.41; 26:10; Rim 1:7; 1. Kor 1:2; 2. Kor 1:1; Ef 1:1; Fil 1:1; Kol 1:2) i način označavanja služenja drugima (usp. Rim 12:13; 16:2; Ef 1:15; Kol 1:4; 1. Tim 5:10; Heb 6:10). Pavao je uzeo jednokratni prinos od ne-židovskih crkava za siromašne u majci-Crkvi u Jeruzalemu (usp. Rim 15:25-26; 1. Kor 16:1; 2. Kor 8:4; 9:1).

POSEBNA TEMA: SVET

I. UPORABA U STAROME ZAVJETU

- A. Etimologija pojma (*kadosh*, BDB 872) je neizvjesna, moguće kanaanska. Moguće da dio korijena (tj. *kds*) znači “podijeliti”. Ovo je izvor popularne odredbe “odvojen (iz kanaanske kulture, usp. Pnz 7:6; 14:2.21; 26:19) za Božju uporabu”.
- B. Odnosi se na kultne stvari, mjesta, vremena, i osobe. Uobičajen u Knjizi Izlaska, Levitskome zakoniku, i Brojevima.
- C. U proročkoj književnosti (posebice Izaija i Hošea) osobni dio prethodno prisutan, ali nenaglašen, dolazi naprijed. To postaje načinom označavanja Božje biti (usp. Iz 6:3). Bog je svet; Njegovo Ime koje predstavlja Njegovu narav je Svet; Njegov narod koji je otkrio Njegovu narav jadnome svijetu je svet (ako su poslušni Savezu u vjeri).
- D. Božje milosrđe i ljubav neodvojivi su od teoloških zamisli zavjetne, pravedne, i sržne naravi. U tome je napetost u Bogu prema nesvetome, palome, pobunjenom čovječanstvu. U *Synonyms of the Old Testament*, str. 112-113 od Roberta B. Girdlestonea, postoji zanimljiv članak o odnosu između Boga kao “milosrdnoga” i Boga kao “svetoga”.

II. NOVI ZAVJET

- A. Pisci NZ-a (osim Luke) su hebrejski mislioci, ali bili su pod utjecajem koine grčkog (tj. Septuaginte). To je grčki prijevod SZ-a, ne klasična grčka književnost, umovanje, ili religija koja nadzire njihov rječnik.
- B. Isus je svet zato jer je došao od Boga i On je kao Bog i On je Bog (usp. Lk 1:35; 4:34; Djela 3:14; 4:27.30). On je Svetac i Pravednik (usp. Djela 3:14; 22:14). Isus je svet jer je On bezgrješan (usp. Iv 8:46; 2. Kor 5:21; Heb 4:15; 7:26; 1. Pt 1:19; 2:22; 1. Iv 3:5).
- C. Zato jer je Bog svet, Njegova djeca postaju sveta (usp. Lev 11:44-45; 19:2; 20:7.26; Mt 5:48; 1. Pt 1:16). Zato jer je Isus svet, Njegovi sljedbenici postaju sveti (usp. Rim 8:28-29; 2 Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 1. Sol 3:13; 4:3; 1. Pt 1:15). Kršćani su spašeni kako bi služili u Kristo-sličnosti.

[Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:5: Amen.](#)

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Zašto je Pavlu bilo toliko teško biti sâmim?
2. Popišite različita značenja pojma “vjera”.
3. Je li patnja uobičajena za vjernike? Zašto?
4. Je li posvećenje početno ili napredujuće?
5. Upućuje li stih 5 na nečije spasenije ili plodnost? Kako se 1. Poslanica Solunjanima 2:1 i 3:5 odnosi na parabolu o tlima (usp. Mt 13:1-23)?

1. POSLANICA SOLUNJANIMA 4

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
život ugodan Bogu	molba za jedinstvom	pobude na čistoću	život koji slavi Boga	život u svetosti i dobroćinstvu
4:1-8	4:1-8	4:1-8	4:1-8	4:1-2 4:3-8
	bratski i ispravan život			
4:9-12	4:9-12	4:9-12	4:9-12	4:9-12
Gospodinov dolazak (4:13 - 5:11)	utjeha o Kristovu dolasku	pitanja glede Dolaska Gospodina (4:13 - 5:11)	Gospodinov dolazak	umrli i živi u vrijeme Gospodinova dolaska
4:13-14	4:13-18	4:13-18	4:13-14	4:13-18
4:15-18			4:15-18	

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#))

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROŠIRENI KRATAK PREGLED STIHOVA 1-12

- A. Uvodne napomene, 1. Poslanica Solunjanima 4:1-2.
- B. Upozorenja o seksualnoj nećudorednosti, 1. Poslanica Solunjanima 4:3-8:
 1. biti svet, 1. Poslanica Solunjanima 4:3a
 2. praktimirati suzdržavanje od seksualne nećudorednosti, 1. Poslanica Solunjanima 4:3b
 3. biti seksualno samodiscipliniran, 1. Poslanica Solunjanima 4:4-5
 4. praktimirati primjenu ne varanja na polju seksualnih prava svoga zavjetnoga brata.
- C. Poticanja za ostale kršćane, 1. Poslanica Solunjanima 4:9-12:
 1. kršćani moraju ljubiti jedan drugog, 1. Poslanica Solunjanima 4:9-10
 2. živjeti bolje i bolje, 1. Poslanica Solunjanima 4:10b

3. živjeti mirne živote, 1. Poslanica Solunjanima 4:11a
4. težiti svojim vlastitim poslovima, 1. Poslanica Solunjanima 4:11b
5. raditi svoj vlastiti rad, 1. Poslanica Solunjanima 4:11c
6. tako da možete biti svjedok izgubljenima, 1. Poslanica Solunjanima 4:12.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 4:1-8

¹Konačno, onda, braćo, molimo i zaklinjemo vas u Gospodinu Isusu, da kao što primiste od nas *pouku* o tome kako morate hodati i ugoditi Bogu (baš kao što sad hodate), da se ističete još više. ²Jer znate koje zapovijedi dadasmo vama *ovlašću od Gospodina Isusa*. ³Jer ovo je volja Božja, vaše posvećenje; *to jest*, da se uzdržavate od seksualne nečudorednosti; ⁴da svaki od vas zna kako posjedovati svoju vlastitu posudu u posvećenju i časti, ⁵ne u bludnoj strasti, kao pogani koji ne poznaju Boga; ⁶i da nijedan čovjek ne čini prijestup i ne vara svoga brata u poslu jer Gospodin je *taj osvjetnik* u svima ovim stvarima, baš kao što vam i rekosmo prije i službeno *vas upozorismo*. ⁷Jer Bog nas nije pozvao za svrhu nečistoće, nego u posvećenje. ⁸Tako, on tko odbacuje *ovo* ne odbacuje čovjeka nego Boga koji vam daje Svoga Svetog Duha.

4:1 “Konačno, onda” Ovo je doslovno “za ostatak”. To započinje Pavlov praktičan odjeljak. Većina Pavlovih pisama može biti podijeljena na doktrinarni odjeljak i praktički odjeljak iako je to teško napraviti u 1. Poslanici Solunjanima. Pavao je upotrijebio ovaj izričaj kako bi uveo zadnji važan predmet, a ne kao skorašnji uvod u zaključak (npr. 2. Kor 13:11; Ef 6:10; 2. Sol 3:1).

▣ **“braćo”** Pavao često koristi ovaj pojam kako bi započeo novu temu (usp. 1. Sol 1:4; 2:1.9.14.17; 3:7; 4:1.10.13; 5:1.4.12.14.25.26.27; 2. Sol 1:3; 2:1.13.15; 3:1.6.13).

▣ **“molimo i zaklinjemo”** Pavao koristi ove PREZENTE AKTIVNIH INDIKATIVA kako bi naglasio neprekinuto djelovanje i omekšao svoje zapovijedi kao apostol (usp. 1. Sol 4:2.11; 2. Sol 3:4.6.10.12).

▣ **“kao što primiste od nas *pouku*”** Ovo je AORIST AKTIVNOGA INDIKATIVA, što ističe vrijeme kad je Pavao osobno bio s njima. To je grčki pojam što znači “primiti tradicionalna učenja od drugog” (usp. 1. Sol 2:13; 1. Kor 15:1). Pavao ne samo da ih je učio kako biti spašen (opravdanje), nego i kako živjeti kao spašeni ljudi (posvećenje).

▣ **“o tome kako morate hodati”** Ovo je PREZENT INFINITIVA. Hodanje je biblijska metafora za način života vjere (usp. 1. Sol 2:12; Ef 2:10; 4:1.17; 5:2.15; Kol 1:10; 2:6). Kršćanstvo je prvotno bilo nazvano “Put” (usp. Djela 9:2; 19:9.23; 22:4; 24:14.22; 18:25-26). To govori o trajnome načinu života vjere. Naš početni odaziv u pokajanju i vjeri mora biti slijeđen neprekidnom poslušnošću i ustrajnošću. Vječni život ima vidljive osobine! U Kristu svaki dan je svet, poseban, i korišten za štovanje i službu.

▣ **“i ugoditi Bogu”** Božja volja za Njegovu djecu nije Nebo samo kad umru, nego Kristo-sličnost sad (usp. Rim 8:28-29; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10; 1. Pt 1:15).

▣

NASB “(baš kao što sad hodate)”

NKJV [izostavljeno]

NRSV “(kao što, ustvari, činite)”

TEV “To je, naravno, način na koji morate živjeti”

NJB “kao što to već živite”

Poteškoća grčkoga rukopisa vezana je na ovaj izričaj. Taj izričaj nedostaje u grčkim rukopisima D^c, K, L, i u tekstovima *Textus Receptus*. Postoji u MSS κ , A, B, D^{*}, F, G te u Sirijskome, Koptskome, i Vulgati prijevodima. Iznađujuće je da ga rani rukopisi imaju a u kasnijima je izostavljen. To podrazumijeva da je slučajno bio izbačen. UBS⁴ ocjenjuje njegovo uključivanje s ocjenom “A” (izvjesno).

Ovo je ili PREZENT INDIKATIVA ili IMPERATIV GLAGOLSKI NAČIN. Vjerojatno je INDIKATIV u tome što potvrđuje Pavlovo povjerenje u njihov način života Kristo-sličnosti (usp. NASB, NRSV, TEV, i JB).

▣ **“da se ističete još više”** Oni su radili dobro, ali Pavao ih bodri na čak veću svetost (usp. 1. Sol 4:10). [Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 3:12: Obilovati \(periseuō\).](#)

4:2

NASB, NKJV **“zapovijedi”**
NRSV, NJB, TEV **“pouke /upute”**

Ovo je rijetka vojnička riječ za autoritativne zapovijedi što se prenose na manje činove (usp. 1. Tim 1:5.18).

▣ **“ovlašću od Gospodina Isusa”** Ovo nisu bile Pavlove osobne misli nego Isusova učenja. Pavlov apostolski autoritet počivao je na Isusovu autoritetu (usp. 1. Sol 4:8).

4:3-6 Ovo je jedna rečenica u grčkome.

4:3 **“Jer ovo je volja Božja”** Ne postoji ČLAN, prema tome, to je jedna od Božjih volja (usp. Ef 5:17), nakon spasenja (usp. Iv 6:40).

[Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:4: Volja \(thelēma\) Božja.](#)

▣ **“vaše posvećenje”** Ova riječ dijeli isti korijen s riječju “svet” i “sveti”. Posvećenje, kao opravdanje, početan je trenutni čin milosti (usp. 1. Kor 1:2.30; 6:11). Položajno, vjernici su u Kristu. Međutim, to se mora razvijati u osobinu načina života, napredujuće posvećenje (usp. 1. Sol 4:7; 3:13; Rim 6:19-23). Božja volja za svakoga kršćanina je Kristo-sličnost!! Ne možemo odvojiti opravdanje od posvećenja!

[Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 2:16: NZ-na svetost /posvećenje.](#)

▣ **“uzdržavate od seksualne nečudorednosti”** Ovo je doslovno “brakolomstvo /bludničenje”. Predbračni i vanbračni seks bilo je različito u SZ-u odvojenim riječima, ali značenje ove riječi bilo je šire u dometu NZ-a. “Brakolomstvo /bludničenje” značilo je sve seksualne djelatnosti, uključujući komoseksualnost i bestijanost /sodomiju. Često je pogansko štovanje uključivalo seksualne djelatnosti (usp. 1. Sol 5:22).

4:4

NASB, NKJV **“posjedovati”**
NRSV **“nadzirati”**
TEV **“kako smatrati”**
NJB **“koristiti”**

Ovo je PREZENT SREDNJEGA (deponent) INFINITIVA. To je doslovno “neprekidno stjecati ili posjedovati”.

▣

NASB, NKJV **“svoju vlastitu posudu”**
NRSV **“svoje vlastito tijelo”**
TEV **“ženu”**
NJB **“tijelo koje pripada njemu”**

Ovo može upućivati na “svoje vlastito tijelo” ili “svoju vlastitu ženu”. Teodor Mopsuestijski, Augustin, rabinska uporaba, 1. Petrova poslanica 3:7, i Septuaginta tumače ovo u smislu imati “ženu” (usp. TEV). Ali oci Rane crkve (tj. Tertulijan i Krisostom) tumačili su to kao “tijelo” i to bolje odgovara okviru (usp. NRSV, JB, NIV). Posuda je upotrijebljena u smislu “tijelo” u 2. Poslanici Korinćanima 4:7.

▣ **“u posvećenju i časti”** Poznavanje Isusa mijenja način nečijega života. Vjernici su poslužitelji, ovisni o volji drugih. Božja volja je koristiti svakoga vjernika kako bi pokazao izgubljenome svijetu Svoju snagu mijenjanja. Kršćanski brak snažan je svjedok u palome zbunjenom svijetu!

4:5 **“ne u bludnoj strasti”** Ovo upućuje na nesposobnost paloga čovječanstva da nadzire same sebe (pogansko štovanje). Samonadzor osobina je Duhom ispunjenoga, Duhom vođenoga života (usp. Gal 5:23).

▣ **“kao pogani”** Ovo je doslovno “narodi”. Ovdje, međutim, to ne upućuje na ne-Židove nego na sve ne-kršćane. Način života pogana bio je u Pavlovo vrijeme vrlo nečudoredan.

▣ **“koji ne poznaju Boga”** Ovo ne isključuje “prirodno otkrivenje” (usp. Ps 19:1-6 i Rim 1 - 2), nego govori o osobnoj spoznaji (usp. Gal 4:8-9). U SZ-u “poznati” ima suzvuk prisnoga, osobnog odnosa (usp. Post 4:1; Jer 1:5). Pogani su udaljeni od Boga (usp. Ef 2:11-13; 5:8; Kol 1:21).

4:6 “prijestup” Ovaj pojam znači “ići izvan granica”.

▣ **“vara”** Ovaj pojam znači “uzeti prednost od /iskoristiti”. To je povezano s pojmom “pohlepa”.

▣ **“svoga brata”** Ovo se može odnositi na iskorištavanje seksualnih sloboda od obitelji drugoga vjernika (usp. 1. Sol 4:9). Ali pojam “brata” u okviru upućuje na bilo kojega drugog čovjeka, slično “bližnjega” (usp. 1. Sol 4:12).

▣ **“u poslu”** Ovo je ODREĐENI ČLAN i prema tome upućuje na 1. Poslanicu Solunjanima 4:3-5 (tj. seksualna čistoća). Riječ sama po sebi upućuje na poslovna pitanja. Prema tome, to može biti upotrijebljeno metaforički za seksualna pitanja ili Pavlovo mijenjanje tema u 1. Solunjanima 4:6 i sad bavljenje s novčanim pitanjima. Ja mislim da je prva mogućnost najbolja.

▣ **“jer Gospodin je taj osvjetnik u svima ovim stvarima”** Ovo upućuje na nepristranu pravdu – i privremenu (usp. Rim 1:24,26,28) i eshatološku (usp. Mt 25:31 i dalje). YHWH je etički Bog (usp. Gal 6:7.) U 1. Poslanici Solunjanima 4:6.7a i 8a, dana su tri različita razloga zašto bi vjernici morali živjeti svete živote.

▣ **“kao što vam i rekosmo prije i službeno vas upozorismo”** Ovo je jaka izjava glede seksualne čistoće (usp. Heb 13:4). [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:13: Pavlova uporaba “huper” složenica.](#)

4:7 “Bog ... pozvao” Bog uvijek poduzima prvi korak (usp. Iv 6:44,65) i u spasenju i u posvećenju.

4:8 “on tko odbacuje ovo ne odbacuje čovjeka nego Boga” Ovo je doslovno “uzeti kao malu vrijednost”. Pavao tvrdi kako zajedno s istinom Evanđelja idu imperativi načina života. Ovo su Božje istine, ne Pavlove, 2:13; 3:1-2.

▣ **“koji vam daje Svoga Svetog Duha”** Ovo je PREZENT AKTIVNOGA PARTICIPA. To upućuje na obitavajućega Duha kao i početno i neprekidno iskustvo (tj. Djela 2:38; 2. Kor 1:22; 5:5; 1. Iv 3:24). Kao i s uskrsnućem, tako je isto s obećanjem o Božanskom obitavanju. Sve su tri Osobe Trojstva uključene u sva tri iskupiteljska događaja. Vjernici su nastanjeni: (1) Duhom (usp. Rim 8:9-10); (2) Sinom (usp. Mt 28:20; Kol 1:27); i (3) Ocem (usp. Iv 14:23).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 4:9-12

⁹Sad u pogledu ljubavi braće, vi nemate potrebu za *bilo kime* da vam piše, jer vi ste sami poučeni od Boga da ljubite jedan drugog; ¹⁰jer uistinu vi vršite to prema svoj braći koji su u Makedoniji. Ali mi vas bodrimo, braćo, da nadmašujete još više, ¹¹te neka bude vaša težnja voditi miran život i paziti na svoj vlastiti posao i raditi sa svojim rukama, baš kao što vam mi zapovjedismo, ¹²tako da ćete se ponašati primjereno prema onima izvana i ne budete u ikojoj potrebi.

4:9

NASB

NKJV

NRSV

TEV

NJB

“ljubavi braće”

“bratske ljubavi”

“ljubavi braće i sestara”

“ljubavi za vaše drugove vjernike”

“ljubljenja naše braće”

Ovo je grčki pojam, *philadelphia*. To upućuje na ljubav za zavjetne partnere (usp. Rim 12:10; Heb 13:1; 1. Pt 1:23; 2. Pt 1:7). Izjava ravnoteže o ljubljenju izgubljenih nalazi se u 1. Poslanici Solunjanima 4:12 (usp. 1. Sol 3:12).

▣ **“vi nemate potrebu za *bilo kime* da vam piše”** Ovo je bio Pavlov taktičan način njihova potvrđivanja a ipak njihova ohrabriranja na veći napor (usp. 1. Sol 4:10c). To ne upućuje na doktrinarna pitanja (tj. Drugi dolazak), nego na praktičan, etički način života.

▣ **“jer vi ste sami poučeni od Boga”** Ovo je PREZENT GLAGOLSKO VRIJEME. Učenje se nastavlja kao što se nastavlja i obitavanje Duha (usp. 1. Sol 5:1; Iv 14:26; 16:13; 2. Kor 9:1; 1. Iv 2:20,27), što je znak Novoga saveza (usp. Jer 31:33-34).

Grčki pojam *theodidaktoi* (nađen samo ovdje u NZ-u) znači “Bog je naučio” (usp. Iv 6:45) a njegov objekt je “ljubiti jedan drugog” (usp. Iv 13:34; 15:12.17; 1. Iv 2:7-8; 3:11.23; 2. Iv 5).

4:10 “vi vršite” Ovo je još jedno PREZENT GLAGOLSKO VRIJERME što govori o nastavljaućem djelovanju (usp. 1. Sol 4:17). Pavao potvrđuje njihovu ljubav ali ih izaziva da čine još više (kao što je činio za njihov način života čistoće u 1. Sol 4:1).

▣ **“nadmašujete još više”** Oni rade dobro, ali trebaju napredovati još više (usp. 1. Sol 4:1). Ljubav je oznaka Boga. Mi nikad ne ljubimo dovoljno (usp. 1. Sol 3:12). [Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 3:12: Obilovati \(*periseuō*\).](#)

4:11

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“neka bude vaša težnja voditi miran život”

“da vi također čeznete voditi miran život”

“čeznete živjeti mirno”

“Neka bude vaš cilj živjeti miran život”

“mi vas bodrimo, braćo, da čak više napredujete i ukazujete na mirno življenje”

Stih 11 nizovi su od četiri PREZENTA INFINITIVA upotrijebljenih kao IMPERATIVI, zapovjedbena nastavljajuće djelovanje. Ovo je vjerojatno poticanje na strpljenje i uobičajenost u uzburkanoj atmosferi iščekivanja Drugoga dolaska (usp. 2. Sol 3:10-12). “Stojte spremni i stojte vjerni”, ne “pripremite se”, NZ-na je poruka u ovome području.

Pojam “težnja” znači “uzeti u obzir kao čast” ili “čeznuti”. Također je upotrijebljen u Poslanici Rimljanima 15:20 i 2. Korinćanima 5:9.

▣ **“raditi sa svojim rukama”** Zapamtite povijesna prigoda za pisanje bila je to da su neki u crkvi krivo razumjeli Pavlovo propovijedanje o Drugome dolasku i radili su tako kao da sudjeluju u Kristovu povratku (usp. 2. Sol 2:1-4 i 3:6-15).

U grčkoj kulturi, za rad rukama vjerovalo se kako je to isključivo rad roba. Ali u hebrejskoj kulturi, svatko je trebao zanimanje – sredstvo odžavanja samih sebe, čak i rabini (usp. Djela 20:35; 1. Kor 4:17).

Neki rani grčki uncijalni rukopisi, κ^* , A, D (NRSV), dodaju “raditi sa svojom vlastitom rukom”, ali drugi (κ^2 , B, D^{*}) izostavljaju to. UBS⁴ je nesiguran mora li to biti uključeno (ocjena “C”).

▣ **“baš kao što vam mi zapovjedismo”** Ovo je jak pojam za “naredbu” (usp. 2. Sol 3:4.6.10.12).

4:12

NASB, NRSV
NKJV
TEV
NJB

“da ćete se ponašati primjereno prema onima izvana”

“tako da možete hodati primjereno prema onima koji su izvana”

“Na taj način vi ćete osvojiti poštovanje onih koji nisu vjernici”

“tako da budete viđeni poštovanima od onih koji su izvan Crkve”

Ljudi promatraju. Mi smo svjedoci (usp. Mt 5:13-16; Kol 4:5; 1. Tim 3:7; 5:14; 6:1; Tit 2:5).

▣

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“ne budete u ikojoj potrebi”

“da vam ne nedostaje išta”

“i ne budete ovisni ni o kome”

“i nećete morati ovisiti ni o kome za ono što trebate”

“premda ne morate imati ovisnost o njima”

Očito da se od kršćana koji neprekidno rade očekuje da drugim kršćanima osiguraju sve njihove potrebe. Vjernici moraju koristiti svoja sredstva za potrebe kršćanske obitelji (usp. 2. Kor 8 - 9; Ef 4:28), ali ne za one koji odbijaju raditi!

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Bogatstvo.](#)

POSEBNA TEMA: BOGATSTVO

- I. STAJALIŠTE SZ-a KAO CJELINE
 - A. Bog je vlasnik svega:
 1. Knjiga Postanka 1 - 2
 2. 1. Knjiga Ljetopisa 29:11

3. Psalam 24:1; 50:12; 89:11
4. Knjiga proroka Izaije 66:2.

B. Ljudi su upravitelji bogatstva za Božje svrhe:

1. Ponovljeni zakon 8:11-20
2. Levitski zakonik 19:9-18
3. Knjiga o Jobu 31:16-33
4. Knjiga proroka Izaije 58:6-10.

C. Bogatstvo je dio štovanja:

1. u dvije desetine:
 - a. Knjiga Brojeva 18:21-29; Ponovljeni zakon 12:6-7; 14:22-27
 - b. Ponovljeni zakon 14:28-29; 26:12-15
2. Izreke 3:9.

D. Bogatstvo je viđeno kao dar od Boga za vjernost Savezu:

1. Ponovljeni zakon 27 - 28
2. Izreke 3:10; 8:20-21; 10:22; 15:6.

E. Opomene protiv bogatstva na trošak /račun drugih:

1. Izreke 21:6
2. Knjiga proroka Jeremije 5:26-29
3. Knjiga proroka Hošee 12:6-8
4. Knjiga proroka Miheja 6:9-12.

F. Bogatstvo nije grješno samo po sebi osim ako je ono prvenstvo:

1. Psalam 52:7; 62:10; 73:3-9
2. Izreke 11:28; 23:4-5; 27:24; 28:20-22
3. Knjiga o Jobu 31:24-28.

II. JEDINSTVENO STAJALIŠTE IZREKA

A. Bogatstvo je bilo smješteno u arenu osobnoga napora:

1. nemarnost i lijenost osuđena – Izreke 6:6-11; 10:4-5.26; 12:24.27; 13:4; 15:19; 18:9; 19:15.24; 20:4.13; 21:25; 22:13; 24:30-34; 26:13-16
2. težak rad zagovaran – Izreke 12:11.14; 13:11.

B. Siromaštvo nasuprot bogatstvima upotrijebljeno za slikoviti prikaz pravednosti nasuprot grješnosti – Izreke 10:1 i dalje; 11:27-28; 13:7; 15:16-17; 28:6.19-20.

C. Mudrost (spoznaja Boga i Njegove Riječi i življenje te spoznaje) je bolja od bogatstva – Izreke 3:13-15; 8:9-11.18-21; 13:18.

D. Upozorenja i opomene:

1. upozorenja:
 - a. paziti se jamčiti za zajam bližnjega (jamstvo) – Izreke 6:1-5; 11:15; 17:18; 20:16; 22:26-27; 27:13
 - b. paziti se od postajanja bogatim kroz zla sredstva – Izreke 1:19; 10:2.15; 11:1; 13:11; 16:11; 20:10.23; 21:6; 22:16.22; 28:8
 - c. paziti se od posuđivanja – Izreke 22:7
 - d. paziti se od prolaznosti bogatstva – Izreke 23:4-5
 - e. bogatstvo neće pomoći na Sudnji dan – Izreke 11:4
 - f. bogatstvo ima mnogo "prijatelja" – Izreke 14:20; 19:4

2. opomene:
 - a. velikodušnost /darežljivost zagovarana – Izreke 11:24-26; 14:31; 17:5; 19:17; 22:9.22-23; 23:10-11; 28:27
 - b. pravednost bolja od bogatstva – Izreke 16:8; 28:6.8.20-22
 - c. moliti za potrebu, ne za obilje – Izreke 30:7-9
 - d. davanje siromašnima je davanje Bogu – Izreke 14:31.

III. STAJALIŠTE NOVOGA ZAVJETA

A. Isus:

1. bogatstvo čini jedinstvenu kušnju da imamo pouzdanja u sami sebe i naše izvore umjesto u Boga i Njegove izvore:
 - a. Evanđelje po Mateju 6:24; 13:22; 19:23
 - b. Evanđelje po Marku 10:23-31
 - c. Evanđelje po Luki 12:15-21.33-34
 - d. Otkrivenje 3:17-19
2. Bog želi osigurati naše fizičke potrebe:
 - a. Evanđelje po Mateju 6:19-34
 - b. Evanđelje po Luki 12:29-32
3. sjetva povezana sa žetvom (duhovnom kao i fizičkom):
 - a. Evanđelje po Marku 4:24
 - b. Evanđelje po Luki 6:36-38
 - c. Evanđelje po Mateju 6:14; 18:35
4. pokajanje utječe na bogatstvo:
 - a. Evanđelje po Luki 19:2-10
 - b. Levitski zakonik 5:16
5. ekonomsko izrabljivanje osuđeno:
 - a. Evanđelje po Mateju 23:25
 - b. Evanđelje po Marku 12:38-40
6. Sud na kraju vremena povezan je s našom uporabom bogatstva – Evanđelje po Mateju 25:31-46.

B. Pavao:

1. praktičko stajalište kao i Izreke (rad):
 - a. Poslanica Efežanima 4:28
 - b. 1. Poslanica Solunjanima 4:11-12
 - c. 2. Poslanica Solunjanima 3:8.11-12
 - d. 1. Timoteju poslanica 5:8
2. duhovno gledište kao Isusovo (stvari su prolazne, biti zadovoljan):
 - a. 1. Timoteju poslanica 6:6-10 (zadovoljstvo)
 - b. Poslanica Filipljanima 4:11-12 (zadovoljstvo)
 - c. Poslanica Hebrejima 13:5 (zadovoljstvo)
 - d. 1. Timoteju poslanica 6:17-19 (velikodušnost /darežljivost i pouzdanje u Boga, ne bogatstva)
 - e. 1. Poslanica Korinćanima 7:30-31 (preinaka stvari).

IV. ZAKLJUČCI

- A. Ne postoji sustavna biblijska teologija glede bogatstva.
- B. Ne postoje određeni odlomci o ovome predmetu, stoga, uvid mora biti skupljen iz različitih odlomaka. Budite pozorni da ne učitate svoja gledišta u takve izdvojene tekstove.
- C. Izreke, što su pisali mudri ljudi (mudraci), imaju različitu točku gledišta od ikoje druge vrste biblijskoga žanra. Izreke su usredotočene na praktično i pojedinačno. One uravnotežuju i moraju biti uravnotežene drugim Pismom (usp. Jer 18:18).

- D. Naš dan mora analizirati njegova gledišta i provedbe glede bogatstva u svjetlu Biblije. Naša prvenstva su pogriješno postavljena ako su kapitalizam ili komunizam naš jedini vodič. Zašto i kako netko uspijeva važnija su pitanja negoli koliko je netko nagomilao.
- E. Gomilanje bogatstva mora biti uravnoteženo s istinskim štovanjem i odgovornošću upravljanja (usp. 2. Kor 8 - 9).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 4:13-18

¹³Ali mi vam ne želimo da budete neobaviješteni, braćo, o onima koji su usnuli, tako da ne tugujete kao ostali koji nemaju nadu. ¹⁴Jer ako vjerujemo da je Isus umro i uskrsnuo ponovno, čak tako će Bog dovesti s Njim one koji su usnuli u Isusu. ¹⁵Jer ovo vam kažemo od riječi Gospodina, da mi koji smo živi i preostali sve do dolaska Gospodina, nećemo preteći one koji su usnuli. ¹⁶Jer Gospodin Sâm će sići s neba s usklikom, s glasom *toga* arkandela i s trubom Božjom, i umri u Kristu ustati će prvi. ¹⁷Onda mi koji smo živi i preostali bit ćemo zahvaćeni zajedno s njima u oblacima da sretnemo Gospodina u zraku, i tako ćemo uvijek biti s Gospodinom. ¹⁸Stoga tješite jedan drugog s ovim riječima.

4:13-5:11 Ovaj okvir oko Drugoga dolaska ide kroz 5:11. Zapamtite njegovo žarište je pastoralno (usp. 1. Kor 15:58). Dana je doktrina, ali samo kako bi služila pobožnome načinu života sad!

4:13 “mi vam ne želimo da budete neobaviješteni, braćo” Ovo je uobičajeni izričaj u Pavlovim pisanjima (usp. Rim 1:13; 11:25; 1. Kor 10:1; 12:1; 2. Kor 1:8). Obično to uvodi važnu izjavu, slično Isusovoj uporabi “Amen, amen”. Spoznaja o kršćanskoj istini (doktrina i svjetonazor) daje vjernicima postojanost u palome svijetu.

☐ **“o”** Timotej je vjerojatno izvjestio Pavla o nekim pitanjima iz crkve o Drugome dolasku:

1. što s vjernicima koji su već umrli? Hoće li oni sudjelovati u događajima kraja vremena?
 2. Hoće li vjernici biti iznenađeni Drugim dolaskom i time biti nepripremljeni za događaje na kraju vremena?
- Pavao često koristi ovaj PRIJEDLOG “o” kako bi uveo svoje odgovore na pitanja crkve u Korintu (usp. 1. Kor 7:1.25; 8:1; 12:1; također 1. Sol 5:1).

☐

NASB

“onima koji su usnuli”

NKJV

“onima koji usnuše”

NRSV, TEV, NJB

“onima koji su umrli”

Grčki rukopisi razlikuju se ovdje: (1) neki uncijalni rukopisi imaju PREZENT PARTICIPA, Ɑ, A, B, a (2) drugi imaju PERFEKT PARTICIPA, kao što su D, F, G, K, i L. Pisari su vjerojatno promijenili izvorni PREZENT na PERFEKT slijedeći uporabu u Evandjelju po Mateju 27:52 i 1. Poslanici Korinćanima 15:20 (tj. Metzger, str. 632).

Isus je koristio SZ-ni eufemizam /ublaženi izraz za smrt, “san” (usp. BDB 1011, tj. 2. Sam 7:12; 1. Kr 22:40; reference u NZ-u: Mt 27:52; Iv 11:11-13; Djela 7:60; 1. Kor 7:39; 11:30; 15:18; 2. Pt 3:4). Engleski pojam “groblje” izveden je od ove grčke riječi.

Ovo ne upućuje na doktrinu o “spavanju duše”, da vjernici čekaju nesvjesni sve do Dana uskrsnuća. NZ govori o svjesnome, ali ograničenom zajedništvu (usp. Lk 16:19-31; 23:43; 2. Kor 5:8; Fil 1:23) sve do Dana uskrsnuća, Drugoga dolaska.

☐ **“da ne tugujete kao ostali koji nemaju nadu”** GLAGOL “tugujete” je PREZENT PASIVNOGA KONJUNKTIVA (usp. Ef 2:12). Vjernici ne moraju nastaviti biti tužnima zbog fizičke smrti zato jer mi poznajemo istine Evandjelja:

1. Isus je umro za nas
2. Duh koji Ga je uskrisio uskrisit će i nas
3. On se vraća po nas
4. oni koji su umrli već su s Njim.

Poganski svijet (tj. “ostali”, usp. 1. Sol 5:16) nije imao utjehu kod smrti. Sokrat je rekao: “O, kad bi postojala neka božanska riječ na kojoj bismo bili sigurniji i manje opasno jedrili, na jačoj lađi.” [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 5:5: Nada \(elpis\), \(kod Pavla\).](#)

4:14 “ako” Ovo je PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE što pretpostavlja da je istina s autorove točke gledišta ili za njegove književne svrhe.

▣ **“vjerujemo”** Ovo je važan teološki GLAGOL (PREZENT AKTIVNOGA INDIKATIVA) za ljudsko stavljanje svoje vjere u Krista. Ovo je grčki GLAGOL *pisteuō*, što je u engleskome preveden “vjera”, “pouzdanje”, ili “uvjerenje”. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:5: Vjera, povjerenje, ili pouzdanje \(*pistis* \[imenica\], *pisteuō*, \[glagol\], *pistos* \[pridjev\]\) u NZ-u](#). To osobno pouzdanje okarakterizirano je u NZ-u uporabom svih uobičajenih grčkih GLAGOLSKIH VREMENA:

1. AORIST (prošli jednostruki čin), Djela apostolska 15:11; Poslanica Rimljanima 8:24; 2. Timoteju poslanica 1:9; Titu poslanica 3:5
2. PREZENT (neprekidni tijek), 1. Poslanica Korinćanima 1:18; 15:2; 2. Korinćanima 2:15; 1. Solunjanima 4:14
3. PERFEKT (prošlo djelovanje što je došlo do potpunosti i obitava kao stanje bivanja), Poslanica Efežanima 2:5.8
4. FUTUR (u GLAGOLSKOME VREMENU ili okviru), Poslanica Rimljanima 5:9.10; 10:9; 13:11; 1. Korinćanima 3:15; Filipljanima 1:28; 1. Solunjanima 5:8-9; Hebrejima 1:14; 9:28.

To je početna odluka, slijeđena načinom života učenika što će jednoga dana biti dovršena u vječnome tijelu i licem-u-lice s Trojedinim Bogom (usp. 1. Iv 3:2). Teološki napredak može se vidjeti u Poslanici Rimljanima 8:29-30, od izvora, do opravdanja, do posvećenja, do proslavljenja.

▣ **“da”** Ova *hoti clause* daje doktrinarni sadržaj Evanđelja. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:5: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu \(אמן\), E. #5.](#)

▣ **“Isus (je) umro i uskrsnuo ponovno”** Ovi su oba AORISTI AKTIVNIH INDIKATIVA što odražavaju povijesne činjenice. Te istine Evanđelja temelji su za nadu vjernika: (1) zamjensko nadomjesno pomirenje (usp. Iz 53; Mk 10:45; 2. Kor 5:21) i (2) tjelesno, fizičko, vječno uskrsnuće (usp. 1. Sol 1:10; 1. Kor 15).

▣ **“Bog (će) dovesti s Njim”** Ovo je težak izričaj jer GLAGOL (*agō*) ima toliko široko semantičko polje (dovesti, voditi, odvesti, izvesti, ići, otići, itd.). Podrazumijeva li to da su umrli s Isusom u Nebu ili da će umrli biti uskrsnuti kod Isusova dolaska?

U okviru ZAMJENICA upućuje na Isusa, pri Njegovu dolasku. Solunjani nisu razumjeli Pavlovo propovijedanje o Drugome dolasku. Oni su htjeli znati ako će oni iz njihove crkve koji su već umrli sudjelovati u događajima kraja vremena. Ovo je Pavlov pozitivan odaziv. Ne samo da će oni sudjelovati, nego će prvo primiti svoja nova tijela i pratiti Isusa na nebeskim oblacima.

NZ nije jasan o stanju vjernika između smrti i Dana uskrsnuća. Kad je taj odlomak uspoređen s 2. Poslanicom Korinćanima 5:6.8, pretpostavljanje o razdoblju bestjelesnosti postaje logička neophodnost. Vjernici jesu s Gospodinom, ali ipak nemaju svoja uskrsna tijela.

4:15 “Jer ovo vam kažemo od riječi Gospodina” Pavao nije davao svoje osobno mišljenje nego je povezivao Isusova učenja (usp. 1. Sol 4:2), međutim, ovo određeno Isusovo govorenje je neobjavljeno u Evanđeljima. Neizvjesno je upućuje li to na:

1. usmenu kršćansku predaju (usp. Djela 20:35)
2. Isusovu propovijed, kao onu u Evanđelju po Mateju 24 ili Marku 13 ili Luki 21
3. moguće na dio Isusova osobnog otkrivenja Pavlu dok je bio u Arabiji, Poslanica Galaćanima 1:17
4. kasnije, izravno otkrivenja kao u 2. Poslanici Korinćanima 12:1 i dalje.

Ovaj izričaj podrazumijeva kako Pavao izjavljuje nešto što je primio, što znači da njegova eshatološka stajališta nisu bila jedinstveno njegova; on predaje ono što je primio. Poteškoća nama suvremenimicima jeste ta da ne znamo izvore ovog otkrivenja ili koliko je ono bilo široko poznato.

▣

NASB, NKJV

“mi koji smo živi i ostajemo sve do dolaska Gospodina”

NRSV

“mi koji smo živi, koji smo ostavljeni sve do dolaska Gospodina”

TEV

“mi koji smo živi na dan kad Gospodin dolazi”

NJB

“ostavljeni živima sve do Gospodinova dolaska”

Uporaba ZAMJENICE “mi” može značiti: (1) Pavao je očekivao povratak Gospodina za vrijeme svoga života ili (2) urednikova uporaba “mi”. [Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 2:19: Isusov povratak svakoga trenutka nasuprot ne-još povratak \(NZ-ni paradoks\)](#). Ovo očekivanje povratka Gospodinova “svakoga trenutka” povlastica je svakog naraštaja vjernika, ali iskustvo samo jednoga. To ne podrazumijeva da je Pavao bio netočan što bi bilo pitanje nadahnuća.

Ovo bi jednostavno mogla biti i književna tehnika jer u 2. Solunjanima Pavao dokazuje zakašnjeli Drugi dolazak kao što je učinio i Isus u Evanđelju po Mateju 24 (i usporednice) i Petar u 2. Petrovoj poslanici 3.

[Vidjeti Posebne teme u 1. Solunjanima 2:19: Skori povratak; i: Zakašnjeli Drugi dolazak \(brzi Kristov povratak nasuprot zakašnjeloj parusiji\).](#)

NASB “nećemo preteći”
NKJV, NRSV “neće se dogoditi prije”
TEV “neće doći prvi”
NJB “neće imati nikakvu prednost”

Ovo je jaka DVOSTRUKA NEGACIJA, “nikad – ne, nikad”. Oni sveti koji su umrli u potpunosti će sudjelovati u svim događajima kraja vremena kao što će i vjernici koji će biti živi kod Drugoga dolaska. Od KJV “spriječiti” navodi na pogrešno razmišljanje. U engleskome 1611. g. to je značilo “preteći”. Niti jedan čovjek ne može spriječiti Drugi dolazak.

4:16 “Gospodin Sâm” Grčki tekst naglašava Isusov Osobni povratak - ne nadomjesni povratak (usp. Iv 5:25-28).

☐ “sići (će) s neba” Isus će ostaviti Očevu prisutnost drugi put kako bi ponovno vratio obitelj vjere (usp. Iv 14:2-3).

NASB, NKJV “s usklikom, s glasom *toga* arkandela i s trubom Božjom”
NRSV “s krikom zapovijedi, s arkandelovim pozivom i sa zvukom Božje trube”
TEV “Postojat će usklik zapovijedi, arkandelov glas, zvuk Božje trube”
NJB “kod Božje trube, glas arkandela dozvat će zapovijed”

Pitanje ostaje koliko je nebeskih osoba vezano na ova tri usporedna događaja. Postoji usklik (ova je riječ nađena jedino ovdje u NZ-u), glas i zvuk trube. JB pretpostavlja kako ovo troje izvodi arkandeo i onda Isus silazi. Drugi prijevodi podrazumijevaju kako je prvo “usklik”, “zapovijed” ili “krik” od Isusa a onda arkandeo poziva na glas trube.

Nebo je pripremljeno za ovaj događaj – to je u rasporedu. Neizvjesnot o tome kad i kako će se to dogoditi vodi u nevažnost zbog spoznaje Tko će doći. Isus dolazi ponovno kako bi primio Svoje vlastite.

☐ “*toga* arkandela” Nema ČLANA, tako, to se može čitati “jednog arkandela”. Iako ih Knjiga proroka Daniela 10:13 podrazumijeva nekoliko, Biblija spominje samo jednog: Mihaela (usp. Juda 9). On je narodni anđeo Izraela.

☐ “trubom” Zvučanje truba bio je kulturološki način objavljivanja kraljevskog dolaska na Istoku (usp. Heb 12:18-19). Međutim, to djeluje i na druge načine:

1. Božanski sud, Otkrivenje 8:2; 11:15-19
2. uskrsnuće, 1. Poslanica Korinćanima 15:52
3. izabrani koje skupljaju anđeli, Evanđelje po Mateju 24:31.

To je bio vrlo važno sredstvo komunikacije u SZ-u, korišteno za religijske i vojne događaje (usp. Izl 19:16; Iz 27:13; Joel 2:1; Sef 1:16; Zah 9:14; 1. Kor 15:52).

U SZ-u pojavljuju se dvije vrste truba: (1) srebrne trube (usp. Br 10:2.8-10; 31:6) i (2) lijevi rog ovna nazvan *shophar* (usp. Izl 19:16.19; 20:18; Lev 25:9; Jš 6).

Moguće da zvučanje ovoga trojega (usklik, glas, truba) upućuje na glasove anđela jer je u Otkrivenju 4:1 glas anđela nazvan truba (usp. Otk 1:10).

[Vidjeti Posebnu temu dalje: Rogovi korišteni od Izraela.](#)

POSEBNA TEMA: ROGOVI KORIŠTENI OD IZRAELA

Postoje četiri riječi u hebrejskome povezane s rogovima /trubama:

1. “ovnov rog” (BDB 901, KB 1144) – korišten kao puhačko glazbalo, usp. Knjiga o Jošui 6:5. Ova je ista riječ korištena za ovna uhvaćenog vlastitim rogovima koje će Abraham nadomjestiti za Izaka u Knjizi Postanka 22:13
2. “truba” (BDB 1051) – iz asirijskoga pojma za divlju ovca (kozorog). Ovo je rog koji je bio korišten u Knjizi Izlaska 19:16.19 na planini Sinaj /Horeb. Točke #1 i #2 usporednice su u Knjizi o Jošui 6:5. Bio je korišten za obavješćivanje o:
 - a. vremenima za štovanje (usp. Lev 25:9)

- b. vremenima za borbu (tj. u Jerihonu je bilo za oboje, usp. Jš 6:4; Suci 3:27; 6:34; 1. Sam 13:3; Jer 4:5; Hoš 5:8)
 - c. vremenima za pomazanje novoga kralja, 1. Knjiga o Kraljevima 1:34.39
 - d. puhanje od Boga, Knjiga proroka Zaharije 9:14
3. “ovnov rog” (BDB 385, KB 398) – od fenicijske riječi za ovan (usp. Jš 6:4.6.8.13). To također stoji za Godinu Jubileja (usp. Lev 25:13.28.40.50.52.54; 7:17.18.23.24).
Svi od ova prva tri čini se kako su zamjenjivi bez naznačene razlike. Mišna (RH 3.2) dopušta životinjske rogove od ovaca, koza, ili antilope, ali ne od krave.
4. “trube” (BDB 348, KB 344) – moguće od GLAGOLA “razapeti”, što podrazumijeva ravnu kost (ne zakrivljenu kao životinjski rogovi). Ove su bile izrađene od srebra (kasnije egipatskoga obrisa i oblika). Te su bile korištene:
- a. s običajima štovanja (usp. Br 10:2.8.10; Ezra 3:10; Neh 12:35.41)
 - b. za vojne svrhe (usp. Br 10:9; 31:6; Hoš 5:8)
 - c. za kraljevske svrhe (usp. 2. Kr 11:14).

Jedan od ovih metalnih rogova opisan je na Titovu slavoluku u Rimu; opisuje ih i Josip Flavije u *Antiq.* 3.12.6.

▣ (4:16) “i umrli u Kristu ustat će prvi” Ovaj izričaj uzrokuje pomutnju o tome gdje idu umrli između njihove smrti i dana uskrsnuća. Ovaj stih podrazumijeva da će oni ostati u grobu (usp. Mt 27:52-53). Međutim, 2. Poslanica Korinćanima 5:6.8 podrazumijeva da su oni s Gospodinom. Rješenje može biti u pretpostavljanju bestjelesnoga stanja. Fizičko tijelo ostaje u grobu, životna snaga odlazi kako bi bila s Gospodinom. Postoje mnoga neogovorena pitanja ovdje. Biblija ne osigurava jasni odlomak što uči o ovome predmetu. Vidjeti William Hendricksen, *The Bible On the Life Hereafter*.

Većina prijevoda to prevodi kao ako su sveti s Bogom /Isusom onda će i povratak biti s Njim (usp. NASB). Drugo stajalište nađeno je u TEV: “Oni koji su umrli vjerujući u Krista bit će uskrsnuti u život prvi”.

4:17 “zahvaćeni” Naša teološka zamisao o “uznesenju” ima podrijetlo iz ovoga GLAGOLA. “Uznesenje” je latinsko izvođenje od grčkoga GLAGOLA ovdje (*harpazō* – FUTUR PASIVNI INDIKATIV), što podrazumijeva snažno “uhvatiti” (usp. Iv 6:15; 10:12.28-29). Ovaj je događaj također spomenut u 1. Poslanici Korinćanima 15:51-52.

Mnogi se nisu slagali o ovome događaju na kraju vremena. Neki očekuju tajno uznesenje vjernika (usp. Mt 24:40-42) prije tisućgodišnje Kristove vladavine nad Zemljom. Često je razdoblje od sedam godina nevolje (usp. Dn 7:25; 9:27) povezano s ovim. Neki teolozi imaju uznesenje prije, usred, ili nakon toga razdoblja od sedam godina. Redosljed i narav ovih događaja kraja vremena u najbolju su ruku višeznačni. Dogmatizam je jamačno neprimjeren ovdje.

Vjernici će susresti Gospodina u zraku, jer je u NZ-u zrak bio viđen kao kraljevina Sotone (usp. Ef 2:2) a u grčkoj misli niži zrak (atmosfera) bio je nečist i, prema tome, područje nečistih duhova. Vjernici će ponovno biti sjedinjeni sa svojim Gospodinom usred Sotonova kraljevstva kako bi se pokazalo njegov potpuni poraz.

▣ “zajedno s njima” Ova crkva krivo je razumjela Pavlovo propovijedanje o Drugome dolasku. Pavao je pisao i 1. i 2. Poslanicu Solunjanima kako bi odgovorio na ova pitanja. Crkva je željela znati: (1) hoće li kršćani koji su umrli sudjelovati u događajima na kraju vremena? i (2) kad će umrli i živi vjernici biti ponovno ujedinjeni? Ova je tema bila naslovljena u 2. Solunjanima 2:1.

▣ “u oblacima” Oblaci su bili tradicionalno sredstvo prijenosa Božanstva (usp. Dn 7:13; Mt 24:30; 26:64; Djela 1:9-11; Otk 1:7). Ta slika poziva na sjećanje na Šekina Oblak iz SZ-noga iskustva Izlaska (usp. Izl 13:21.22; 14:19.20.24; 16:10; 19:9.16; 24:15.16.18; 34:5; 40:34-38) što simbolizira Božju prisutnost s Njegovim narodom.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Dolazak na oblacima.](#)

POSEBNA TEMA: DOLAZAK NA OBLACIMA (nekoliko hebrejskih riječi, ali najčešće *anan*, BDB 777, KB 857)

Ovaj dolazak na oblacima bio je vrlo znakovit eshatološki znak. Koristio se na tri različita načina u SZ-u:

1. pokazivanje Božje fizičke prisutnosti, *Šekina* Oblak Slave (usp. Izl 13:21; 14:19.20.24; 16:10; 19:9; Br 11:25; Neh 9:19)
2. pokrivanje Njegove svetosti tako da Ga čovjek ne može vidjeti i umrijeti (usp. Izl 33:20; Iz 6:5)
3. prijevoz Božanstva (usp. Ps 18:9; 104:3; Iz 19:1; Nah 1:3; Djela 1:9; 1. Sol 4:17).

U Knjizi proroka Daniela 7:13 oblaci su bili korišteni kao prijevoz Božanskoga, ljudskoga Mesije ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:1: Mesija](#)). Na to proročanstvo u Danielu smjera se više od 30 puta u NZ-u. Ta ista povezanost Mesije s oblacima nebeskim može se vidjeti u Evanđelju po Mateju 24:30; 26:64; Marku 13:26; 14:62; Luki 21:27; Djelima apostolskim 1:9.11; 1. Poslanici Solunjanima 4:17; Otkrivenju 1:7.

▣ **(4:17) “sretremo”** Ovo je grčka riječ *apanēsis*, što je korištena u smislu sretanja nekog i onda njihovo pridruživanje (usp. Mt 25:6; Djela 28:15). Tako vjernici susreću Gospodina i vraćaju se ponovno stvoreni na Zemlju s Njim!

▣ **“u zraku”** Zrak je bio područje vlasti Sotone i njegovih sljedbenika (usp. Ef 2:2). Mi ćemo sresti Gospodina tamo kako bi se pokazala potpuna pobjeda. Ja mislim da dok su vjernici ujedinjeni s Kristom u zraku, u proročanstvu o čišćenju i obnovi u 2. Petreovoj poslanici 3:10, Nebo je opisano kao obnovljeni Vrt Eden (usp. Post 1 - 2 uspoređeno s Otkr 21 - 22).

▣ **“(mi) ćemo uvijek biti s Gospodinom”** Ništa dalje ne može biti rečeno (usp. Ps 23:6). Na Drugi dolazak stalno se upućuje u 1. Poslanici Solunjanima (usp. 1. Sol 1:10; 2:19; 3:13; 4:13-18; 5:1-11). Zabilježite da niti u ovoj Knjizi ni u 2. Solunjanima Pavao ne spominje (neki vide 1. Kor 15:25 kao upućivanje na zemaljsko kraljevanje) Tisućgodišnju kraljevinu nego Vječnu kraljevinu, kao Knjiga proroka Daniela 7:13-14.

Pavlova terminologija podrazumijeva da Vječno kraljevstvo započinje kad se Isus vrati. Svi drugi događaji kraja vremena jednostavno nisu spomenuti kao u 1. Korinćanima 15:50-58. Pavao čak niti ne naznačava da se Isus potpuno vraća na Zemlju. U knjizi Roberta G. Clousesa *The Meaning of the Millennium*, sva četiri glavna gledišta spojena su od različitih autora. U očitovanju vremena prije tisućljeća George E. Ladd daje ovu iznenađujuću izjavu: “Dozvoljavam da je najveća poteškoća bilo kojem pred-milenijanzizmu činjenica kako većina Novoga zavjeta oslikava dovršenje što nastaje pri Isusovoj parusiji” (str. 189-190). To je točno ono što Pavao tvrdi ovdje bez ikakve daljnje razrade.

4:18 Ovo, kao 1. Poslanica Solunjanima 4:13, pokazuje svrhu Pavlova predstavljanja ovih događaja kraja vremena. Ovi su vjernici imali mnogo brige glede svojih drugova vjernika koji su umrli. Hoće li oni biti uključeni u predivne događaje Gospodinova povratka? Pavao im je jamčio da će svi vjernici, živi i umrli, biti konačno uključeni u Drugi dolazak. Zapamtite ovaj je odlomak prvenstveno pastoralni (kao što je 1. Kor 15:58), ne didaktički. Kako ovo odgovara drugima eshatološkim odlomcima nije jasno.

▣ **“tješite”** Ovo je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Gdje je u Bibliji većina detaljne raspre o Drugome dolasku?
2. Što je bio razlog za Pavlovo pisanje ovoga odlomka?
3. Što je Uznesenje? Tko je uključen? Kad će ono biti?

1. POSLANICA SOLUNJANIMA 5

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Gospodinov dolazak (4:13 - 5:11)	Dan Gospodinov	pitanja glede Dolaska Gospodina (4:13 - 5:11)	budite spremni za Gospodinov dolazak	budnost dok čekamo Dolazak Gospodina
5:1-11	5:1-11	5:1-11	5:1-11	5:1-3 5:4-11
završni poticaji i pozdravi	različiti poticaji	zaključni poticaji	završne upute i pozdravi	
5:12-15	5:12-22	5:12-22	5:12-13	5:12-13a 15:13b
5:16-22			5:14-15 5:16-18 5:19-22	5:14-18 5:19-22
	blagoslov i savjeti			zaključna molitva i oprostaj
5:23-24	5:23-28	5:23-24	5:23-24	5:23-24
5:25		5:25	5:25	5:25
5:26-27		5:26-27	5:26 5:27	5:26-27
5:28		5:28	5:28	5:28

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#))

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI U STIHOVE 1-22

- A. 1. Poslanica Solunjanima 4:1-11 usko je povezana s 1. Solunjanima 5:13-18. Zabilježite sličnost završetka u 1. Solunjanima 4:18 i 5:11. Ovi odlomci prvenstveno su pastoralni. Njihova okvirna svrha je utješiti, ne dati doktrinu, iako je Pavao zasigurno daje.
- B. Ovo nastavlja raspru o Drugome dolasku i o tome kako bi kršćani morali živjeti u svjetlu Gospodinova skorašnjeg Dolaska.
- C. 1. Poslanica Solunjanima 5:13-22 ima petnaest PREZENT IMEPRATIVA što govore o osobinama neprekidnoga načina života zahtijevanog od vjernika u svjetlu događaja kraja vremena.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:1-11

¹Sad što se tiče vremena i razdoblja, braćo, nemate potrebu da vam išta bude pisano. ²Jer vi sami dobro znate da će dan Gospodinov doći kao lopov u noći. ³Dok budu oni govorili: “Mir i sigurnost!” onda će uništenje doći na njih iznenada kao porođajni bolovi na ženu s djetetom, i oni neće umaći. ⁴Ali vi, braćo, niste u tami, da vas dan može iznenaditi kao lopov; ⁵jer vi ste svi sinovi svjetla i sinovi dana. Mi nismo niti od noći ni od tame; ⁶tako onda nemojmo spavati kao što drugi čine, nego budimo budni i trijezni. ⁷Jer oni koji spavaju čine svoje spavanje noću, i oni koji se opijaju opijaju se noću. ⁸Ali budući smo mi od *toga* dana, budimo trijezni, stavimo grudobran vjere i ljubavi, i kao kacigu, nadu spasenja. ⁹Jer Bog nas nije predodredio za gnjev, nego za dobivanje spasenja kroz našega Gospodina Isusa Krista, ¹⁰koji je umro za nas, tako da jesmo li budni ili spavamo, mi ćemo živjeti zajedno s Njim. ¹¹Prema tome ohrabrujte jedan drugog i izgrađujte jedan drugog, upravo kao što to i činite.

5:1 “Sad što se tiče” Tema Drugoga dolaska nastavlja se, ima ali novi vid pristupa događaju: osuda nevjernika.

NASB	“vremena i razdoblja”
NKJV, NRSV	“vremena i doba”
TEV	“vremena i prigoda”
NJB	“vremena i doba”

Iako vjernici ne moraju istraživati posebna vremena (usp. Mt 24:36), oni moraju razumjeti stremljenja povijesti (usp. Djela 1:7; Mt 24:32-33). Grčki *chronōn*, prevedeno “vremena”, odgovara na pitanje: “Koliko dugo?” To govori o prolaženju vremena. Engleska riječ *chronology* /kronologija izvedena je iz ovoga grčkoga korijena. *Kairōn*, prevedeno “razdoblja /epohe”, odgovara na pitanje: “Kad?” To govori o posebnim događajima.

▣ “braćo” Ovo je često korišteno od Pavla kako bi označio prijelaz na novu temu (vidjeti 4:1).

▣ “nemate potrebu da vam išta bude pisano” Pavao nije bio u mogućnosti dati im opsežnu i obavijest o dugotrajnosti Drugoga dolaska. Zamaptite, on je u Solunu samo dao izjavu o kratkome vremenu, ali o toj je temi morao propovijedati nekoliko puta. Ovaj izričaj ne znači podrazumijevanje kako su solunski vjernici savršeno razumjeli sve vidove događaja na kraju vremena nego da će ih Duh voditi i dati im obavijest u neophodnim područjima (usp. Iv 14:26; 16:13; 1. Iv 2:20.27) posebice u istinama što se odnose na: (1) Evanđelje, i (2) kršćanski život.

Druga mogući izbor jeste taj da to upućuje na Novi savez iz Knjige proroka Jeremije 31:31-34, posebice 1. Poslanica Solunjanima 5:33-34. Novo doba pravednosti okarakterizirano je vjernicima koji poznaju Boga na osobne prisne načine. Oni neće imati potrebu za učiteljem jer je Bog upisao Svoju riječ u njihova srca posredstvom Duha.

5:2 “dan Gospodinov” Ovo se odnosi na SZ-ni izričaj što upućuje na Boga ili Njegovog Mesiju koji ulazi u povijest kako bi uspostavio Novo doba pravednosti (usp. Joel 1:15; 2:11.31; Am 5:18; Iz 2:12). U SZ-u Božji bi dolazak mogao biti za blagoslov ili za osudu. Za vjernike to će biti vrhunac spasenja ali za nevjernike dokončanje osude.

Eshatološki naglasak o posebnome Danu dolaska kad će ljudi sresti Isusa (kao Spasitelja ili Suca) ide kroz nekoliko oznaka u Pavlovim pisanjima:

1. “dan našega Gospodina Isusa Krista” (usp. 1. Kor 1:8)
2. “dan Gospoda” (usp. 1. Kor 5:5; 1. Sol 5:2; 2. Sol 2:2)

3. “dan Gospodina Isusa” (usp. 2. Kor 1:14)
4. “dan Isusa Krista” (usp. Fil 1:6)
5. “dan Krista” (usp. Fil 1:10; 2:16)
6. “Njegov dan (Sina Čovječjega)” (usp. Lk 17:24)
7. “dan kad je Sin Čovječji otkriven” (usp. Lk 17:30)
8. “otkrivenje našega Gospodina Isusa Krista” (usp. 1. Kor 1:7)
9. “kad će Gospodin Isus biti otkriven s neba” (usp. 2. Sol 1:7)
10. “u prisutnosti Gospodina Isusa pri Njegovu dolasku” (usp. 1. Sol 2:19).

U SZ-u pisci su vidjeli dva doba, Doba zla i dolazeće Doba pravednosti, Doba Duha. Bog će se umiješati u povijest kroz Svoga Mesiju kako bi uspostavio to Novo doba. Taj je događaj bio poznat kao “Dan Gospodinov”. Zabilježite da NZ-ni pisci to pripisuju Kristu. Njegov prvi dolazak, Utjelovljenje, bio je naviješten u mnogima SZ-nim tekstovima. Židovi nisu prihvatili Božansku osobu, samo Božansko posredovanje. Dva dolaska Mesije, jedan kao Pateći Sluga i Spasitelj, jedan kao Sudac i Gospodin, nisu bili vidljivi SZ-nim ljudima. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:4: Ovo i dolazeće doba.](#)

▣ **“doći (će) kao lopov u noći”** Ovo je PREZENT GLAGOLSKO VRIJEME upotrijebljeno kao FUTUR. Ovaj “svakoga trenutka” povratak ponavljana je tema u NZ-u (usp. Mt 24:42-44; 25:13; Lk 12:40.45; 21:34-36; 2. Pt 3:10; Otk 3:3; 16:15). [Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 2:19: Isusov povratak svakoga trenutka nasuprot ne-još povratak \(NZ-ni paradoks\).](#)

Postojala je židovska predaja kako će Mesija doći u ponoć na Pashu kao Anđeo smrti kod Izlaska.

5:3 “Dok budu oni govorili: ‘Mir i sigurnost’” Ovo je bila poruka lažnih proroka Jeremijina vremena (usp. Jer 6:14; 8:11.28). Ljudski život i društvo činit će se normalnim prije Božjega posredovanja (usp. Mt 24:37-38; Lk 17:26-27). Oni neće očekivati Mesiju.

NZ-ni naglsaka jeste taj kako će biti žestoka patnja prije Drugoga dolaska (usp. Mt 24:21; Mk 13:19-20).

▣ **“uništenje (će) doći na njih iznenada”** Ovaj odlomak snažno suprotstavlja “njih” (1. Sol 5:3) i “braćo” (1. Sol 5:4). To uništenje ne upućuje na poništenje, nego na biblijsku metaforu za Božji Sud (usp. 2. Sol 1:9; Dn 12:2).

Ovaj “iznenada” nađen je jedino ovdje i u Lukinom izvješću o Isusovu govoru o budnosti (usp. Lk 21:34). To podrazumijeva iznenadan i neočekivan događaj.

▣ **“porodajni bolovi”** Ova SZ-na metafora za osudu (usp. Iz 13:6-8; Jer 4:31) postala je NZ-na metafora (tj. porodajni bolovi Novoga doba, usp. Mt 24:8; Mk 13:8; Rim 8:22). Ona govori o iznenadnosti ali ipak izvjesnosti događaja, kao i o uključenima jakim bolovima.

▣

NASB

“i oni neće umaći”

NKJV

“I oni neće umaći”

NRSV

“i neće postojati bijega”

TEV

“Oni neće umaći”

JB

“i neće biti načina bilo za koga da to izbjegne”

Ovo je snažna DVOSTRUKA NEGACIJA: “Nikad, ne, nikad ni pod kakvim okolnostima.”

5:4 “Ali vi, braćo, niste u tami” Bog je otkrio – kroz SZ-ne proroke, Isusa, i NZ-ne pisce – temeljne glavne crte događaja na kraju vremena tako da oni vjernici koji će biti živi ne budu iznenađeni onime što se događa. To je jedan način kako je Bog osigurao hrabrost Svojim sljedbenicima usred poteškoća ovoga života i razdoblja nevolje na kraju vremena.

Jedan razlog za opetovanu smetenost među vjernicima oko ovih događaja jeste taj da je svaki naraštaj vjernika pokušavao siliti ove događaje u svoju povijest.

[Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:2: Zašto obećanja prema SZ-nome Savezu izgledaju tako različito od obećanja prema NZ-nome Savezu.](#)

5:5 “sinovi svjetla i sinovi dana” Ovo su dva semitska idioma za pravednost (usp. Le 16:8; Iv 1:4-9; 3:17-21; 8:12; 11:9-10; 12:35-36.46; Ef 5:8; 1. Iv 1:5.7; 2:8-10). Taj metaforički dualizam svjetla nasuprot tame karakteristika je Drevnoga Bliskog Istoka. To je ponavljajuća tema u pisanjima apostola Ivana i u Svicima s Mrtvoga mora.

5:6 “nemojmo spavati” Ovo je različita riječ od one u 4:13 i dalje. Često je korištena u NZ-u za moralnu ravnodušnost (usp. Mk 13:36; Ef 5:14). Zabilježite tri različite uporabe “spavati” (*katheudō*): (1) manjak moralne pozornosti (1. Sol 5:6); (2) fizički odmor (1. Sol 5:7); (3) smrt (1. Sol 5:10).

NASB, NKJV, NRSV	“kao što drugi čine”
TEV	“kao drugi”
NJB	“kao što svatko drugi čini”

Ovo je doslovno “ostanak” ili “odmor”. To je isti pojam upotrijebljen za opis nevjernika koji nemaju nadu u 1. Poslanici Solunjanima 4:13.

▣ **“budimo budni i trijezni”** Stih 6 ima tri PREZENTA AKTIVNIH KONJUNKTIVA. Prvi je NEGATIVAN: “nemojte nastaviti spavati”. Druga dva su POZITIVNA: “nastavite biti budni i trijezni”. Ovo naglašava neprestanu marljivost, ali s elementom možebitnosti. Neki vjernici spavaju te nisu budni i trijezni. Budnost je uobičajena tema NZ-a za kršćane glede Drugoga dolaska (usp. Mt 24:42-43; 25:13; Mk 13:34; Lk 21:34). I “budni” i “trijezni” upotrijebljeno je metaforički. “Trijezni” u 1. Poslanici Solunjanima 5:6 i 8 upotrijebljeno je o mentalnoj budnosti ili samo-nadzoru (usp. 2. Tim 4:5; 1. Pt 1:13; 4:7; 5:8).

5:8 “stavimo” Ovo je AORIST SREDNJEGA PARTICIPA što se može čitati: “stavivši jednom za uvijek na sebe”. Ta je uporaba vrlo slična Poslanici Rimljanima 13:12; Efežanima 6:11-14, što odražava Knjigu proroka Izaije 59:17. Pavao često koristi ovu metaforu vojnoga oklopa, ali ne koristi zaštitnički oklop uvijek za predstavljanje istih kršćanskih osobina. Vjernici se moraju osobno koristiti duhovnom vojnom opremom osiguranom od Krista. Zaštita zrelosti nije automatska (usp. 1. Sol 5:7).

▣ **“vjere ... ljubavi ... nadu”** Ovo je bila omiljena Pavlova troslojnost kršćanskih vrlina (usp. Rim 5:2-5; Gal 5:5-6; Kol 1:4-5; 1. Sol 1:3; Heb 6:10-12; 1. Pt 1:21-22). Oni oblikuju vezu od početne vjere do usavršene vjere.

▣ **“nadu”** Ovo se često koristi kako bi se uputilo na Drugi dolazak, posebice u 1. i 2. Poslanici Solunjanima. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 5:5: Nada \(elpis\), \(kod Pavla\).](#)

5:9 “za dobivanje spasenja kroz našega Gospodina Isusa Krista” Božja ljubav teče k nama samo kroz Krista. On je jedini put (usp. Iv 14:6); vrata (Iv 10:1-3); jedini posrednik (1. Tim 2:5).

[Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 1:10: Grčka glagolska vremena korištena za spasenje.](#)

5:10 “koji je umro za nas” Ovo izražava Isusovu nadomjesnu posredničku žrtvu u našu korist (usp. Iz 53; Mk 10:45; 2. Kor 5:21).

▣ **“jesmo li budni ili spavamo”** Postoje dvije mogućnosti tumačenja: (1) crkva je bila zabrinuta o onim članovima svoga zajedništva koji su umrli ili (2) Isus je umro čak i za one vjernike koji nisu budni i trijezni.

▣ **“mi ćemo živjeti zajedno s Njim”** Mjesto je jamačno Nebo (usp. Iv 14:2-3a), ali to je prvenstveno bivanje s Isusom (usp. Iv 14:3c; 2. Kor 5:6.8). Nebo je, kao i spasenje, osobni odnos!

5:11 “ohrabrujte jedan drugog” Ovo je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA. “Ohrabrujte” je iz istoga korijena kao *paraclētos* (usp. Iv 14:16.26; 15:26; 16:17; 1. Iv 2:1). Pavlova raspra o Uznesenju (usp. 1. Sol 4:13-18) završava u etičkome, savjetu za službu (usp. 1. Kor 15:58; Ef 4:13). Doktrina bi morala ohrabriti pobožno življenje (usp. Lk 12:48).

▣ **“izgrađujte jedan drugog”** Ovo je još jedan PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA. Očekivanje Kristova povratka i Neba moralo bi nas potaći na služenje jedan drugome, ne na borbu u natjecateljskima ljudskim eshatološkim sustavima!

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Izgrađivati.](#)

POSEBNA TEMA: POUČITI /IZGRAĐIVATI

Ovaj pojam *oikodomeō* i njegovi drugi oblici često su korišteni od Pavla. Doslovno on znači “graditi kuću” (usp. Mt 7:24), ali postao je pojam što se koristi metaforički za:

1. Kristovo Tijelo, Crkvu, 1. Poslanica Korinćanima 3:9; Efežanima 2:21; 4:16

2. nositi:
 - a. slabu braću, Poslanica Rimljanima 15:1
 - b. bližnje, Poslanica Rimljanima 15:2
 - c. jedan drugog, Poslanica Efežanima 4:29; 1. Solunjanima 5:11
 - d. svete za službu, Poslanica Efežanima 4:11
3. mi izgrađujemo ili poučavamo:
 - a. ljubavlju, 1. Poslanica Korinćanima 8:1; Efežanima 4:16
 - b. ograničavanjem osobnih sloboda, 1. Poslanica Korinćanima 10:23-24
 - c. izbjegavanjem nagađanja, 1. Timoteju poslanica 1:4
 - d. ograničavanjem govornika u službama štovanja (pjevača, učitelja, proroka, govornika u jezicima, i tumača), 1. Poslanica Korinćanima 14:3-4.12
4. o svemu treba biti poučavan /izgrađivan:
 - a. Pavlov autoritet, 2. Poslanica Korinćanima 10:8; 12:19; 13:10
 - b. sažetak izjava u Poslanici Rimljanima 14:19 i 1. Korinćanima 14:26.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:12-22

¹²Ali mi tražimo od vas, braćo, da cijenite one koji marno rade među vama, i imaju odgovornost nad vama u Gospodinu i daju vam uputu, ¹³i da ih cijenite vrlo visoko u ljubavi zbog njihova rada. Živite u miru jedan s drugim. ¹⁴Pozivamo vas, braćo, opominjte samovoljne, ohrabrujte malodušne, pomognite slabima, budite strpljivi sa svakim. ¹⁵Gledajte da nitko ne uzvrća drugome zlo za zlo, nego uvijek tragajte za onim što je dobro jedan za drugoga i za sve ljude. ¹⁶Radujte se uvijek; ¹⁷molite bez prestanka; ¹⁸u svemu dajte hvale; jer to je Božja volja za vas u Kristu Isusu. ¹⁹Nemojte gasiti Duha; ²⁰nemojte prezirati proročke iskaze. ²¹Nego istražujte sve *pozorno*; držite se čvrsto onoga što je dobro; ²²suzdržavajte se od svakoga oblika zla.

5:12 “braćo” Ovo je često korišteno od Pavla kako bi se pokazao prijelaz na novu temu (usp. 1. Sol 4:13; 5:1), iako ne uvijek (usp. 1. Sol 5:14 i 25.26). Ovdje to pokazuje da je Pavao naslovljavao čitavu crkvu.

NASB	“cijenite”
NKJV	“priznate”
NRSV	“poštujete”
TEV	“primjereno poštujete”
NJB	“budete obazrivi”

Ovo je PERFEKT INFINITIVA, doslovno “znati”, upotrijebljeno u smislu “cijeniti”, “pokazati ljudima poštovanje”, “spoznati vrijednost” i/ili “znati vrijednost od”. Vjernici se moraju odazivati primjereno i s poštovanjem prema Bogom-pozvanome vodstvu (usp. 1. Kor 16:18; Fil 2:29; 1. Tim 5:17).

NASB	“one koji marno rade među vama”
NKJV, NRSV	“one koji se trude među vama”
TEV	“prema onima koji rade među vama”
NJB	“one koji rade među vama”

Ovaj pojam za “rad” znači “naporan trud” (usp. 1. Kor 16:16). Taj čitav odjeljak čini se upućuje na problem stava u crkvi prema njenom vodstvu:

1. “koji marno rade među vama” (PREZENT AKTIVNOGA PARTICIPA)
2. “imaju odgovornost nad vama” (PREZENT SREDNJEGA PARTICIPA)
3. “daju vam uputu” (PREZENT AKTIVNOGA PARTICIPA).

Postoji jedan ČLAN u grčkome tekstu slijeđen od ova tri opisna izričaja, svi od ovih PARTICIPA upućuju na vodstvo.

▣ **“imaju odgovornost nad vama u Gospodinu”** Ovo je doslovno “biti postavljen ispred”. Oni će dati račun Bogu za svoju službu (usp. 1. Kor 3:10-17; Heb 13:17).

▣ **“daju vam uputu”** Ovo je doslovno “usaditi osjećaj”. Uobičajeno je prevedeno “opomenuti samovoljnog”.

5:12-22 Postoje nizovi od petnaest PREZENT IMPERATIVA što bodre vjernike neka žive primjereno u palome svijetu na ivici uništenja. Naši pobožni životi morali bi dovesti izgubljene ljude Kristu.

5:13

NASB, NKJV, NRSV
TEV
NJB

“da ih cijenite vrlo visoko u ljubavi”
“Postupate prema njima s najvećim poštovanjem i ljubavlju”
“Imajte najveće poštovanje i ljubav za njih”

GLAGOLSKI je to PREZENT INFINITIVA što naglašava neprekidno djelovanje. PRIDJEV je trostruki složeni pojam upotrijebljen tri put od Pavla (usp. Ef 3:20; 1. Sol 3:10). Vjernici bi morali poštivati svoje vođe (usp. 1. Kor 16:18; Fil 2:29; 1. Tim 5:17). [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:13: Pavlova uporaba “huper” složenica.](#)

▣ **“zbog njihova rada”** Vodstvo je dar od Boga (usp. Ef 4:11-13). Kad On dodijeli zadatak, On daje čast zadatku, ne neophodno osobi koji ga prima. Pojam preveden “rada” u 1. Poslanici Solunjanima 5:13 drukčiji je od onog u 1. Solunjanima 5:12. Ova skupina vođa koja teško radi može biti suprotstavljena onima koji su odbili raditi (usp. 1. Sol 5:14 i 2. Sol 3:6-11).

▣ **“Živite u miru jedan s drugim”** Ovo je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA, neprekidna zapovijed za vjernike i uobičajen NZ-ni poziv (usp. Mk 9:50; Rim 12:18; 2. Kor 13:11). To odražava uobičajenu poteškoću u crkvama. Kršćanstvom obuhvaćeni muškarci i žene iz mnogih različitih pozadina (usp. Rim 14:1-15:13; 1. Kor 8:1-13; 10:23-33).

5:14 “braćo” Ovaj stih može upućivati prvenstveno na vođe (usp. 1. Sol 5:27), ali stvari spomenute mogu se primijeniti na sve vjernike. To je također istina za 1. Timoteju poslanici 3. Novozavjetno kršćanstvo ne čini razliku između “svećenstva” i “laika”. Mi smo Bogom-pozvani, Duhom-darovani službenici Isusa (usp. Ef 4:11-13). Unutar ove obitelji darovitih službenika Bog odabire vođe!

▣

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“opominjite samovoljne”
“upozoravajte one koji su samovoljni”
“opominjati besposličare”
“upozoravajte besposličara”
“upozoravajte besposličare”

Ovo započinje nizove PREZENT IMPERATIVA, označavajući trajno ili naviknuto djelovanje. Postoji petnaest IMPERATIVA u 1. Poslanici Solunjanima 5:12-22. Ovaj jedan može imati jedno od dva značenja: (1) vojni pojam za neuređeno ponašanje; ili (2) korišteno u koine grčkom na papirusima iz Egipta za “besposličare”. Kasniji suzvučnik odgovara okviru ovoga pisma bolje (usp. 2. Sol 3:7-16).

▣

NASB, NRSV
NKJV
TEV
NJB

“ohrabrujte malodušne”
“tješite malodušne”
“ohrabrujte plašljive”
“dajte hrabrost onima koji su prestrašeni”

PREZENT SREDNJEGA (deponent) IMPERATIVA, ovo je doslovno “bevoljno”. KJV ima “slaboumno”, ali to je stvarno korišteno u smislu “malodušno” ili “bevoljno” (usp. Rim 14:1 - 15:13; 1. Kor 8; 10:23-33). To može biti smjeranje na Knjigu proroka Izaije 35:4 u Septuaginti.

▣ **“pomognite slabima”** Ovaj PREZENT SREDNJEGA IMPERATIVA upotrijebljen je u smislu slabih u tijelu i/ili umu. Ovo bi moglo označiti istu vrstu kršćana kao što je okarakterizirano u Poslanici Rimljanima 14:1 - 15:13 (tj. 1. Kor 8:7; 9:22) ili to može uputiti na fizičku poteškoću.

▣ **“budite strpljivi sa svakim”** Ovo je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA. To je zapovijed da se neprekidno bude strpljiv, a ne samo kratkotrajne blage naravi (usp. 1. Kor 13:4; Ef 4:2). To je usmjereno i vođama i narodu. Ovo nam daje i prozor u poteškoće Rane crkve.

Postoje dva grčka pojma prevedena “strpljivost”: (1) *makrothomia* i (2) *hupomonē*. Oni su nabrojani zajedno u 2. Poslanici Korinćanima 6:6; Galaćanima 5:22; Kološanima 1:11; 2. Timoteju poslanici 3:10. Prvi je upotrijebljen u ovome tekstu. Može upućivati na osobinu Boga (usp. LXX u Iz 57:15; Rim 2:4; 9:22; 1. Pt 3:20; 2. Pt 3:9). Vjernici moraju oponašati narav (sliku) svoga Oca.

Pojam je također korišten o strpljenju s: (1) nečim, usp. Hebrejima 6:12; Jakovljeva poslanica 5:7.8 ili (2) nekim, usp. Evanđelje po Mateju 18:26.29; 1. Korinćanima 13:1; 1. Solunjanima 5:14; Jakovljeva 5:10. Ovo je dokaz o duhovnoj zrelosti i Kristo-sličnome življenju.

5:15 “Gledajte da nitko ne uzvraća drugome zlo za zlo” Ovo je još jedan PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA (usp. Mt 5:44; Rim 12:17-21; 1. Pt 3:9). Vjernici se moraju odazivati različito od nevjernika. Vjernici moraju djelovati u ljubavi, ne reagirati u bijesu. Teške i nepravične situacije često su najučinkovitiji svjedoci prilikama.

NASB	“uvijek tragajte za onim što je dobro”
NKJV	“uvijek vršite što je dobro”
NRSV	“uvijek tražite činiti dobro”
TEV	“u svim vremenima napravite svojim ciljem činiti dobro”
NJB	“vi svi uvijek mislite o onome što je najbolje”

Ovaj PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA preveden je doslovno “nastaviti vršiti dobro” (usp. 1. Sol 5:21; Rim 12:9). Pojam “dobro” ovdje je *agathos*, što uobičajeno naglašava moralnu kvalitetu. Ali pitamo se kako se to odnosi na naredni izričaj “jedan za drugoga i za sve ljude”. Pojam *kalos* (dobro ili predivno) upotrijebljen je u 1. Poslanici Solunjanima 5:21. Postoji široko semantičko preklapanje između ova dva pojma u koine grčkom. Je li to moralo značiti razliku? Oba trenutačna okvira upućuju na “zlo” (usp. 1. Sol 5:15a.22). Stih 15 odnosi se na kršćanska djelovanja prema vjernicima i ne-vjernicima (svi ljudi), ali 1. Solunjanima 5:21 odnosi se na rezimiranje kršćanskih vođa i darova. Trenutačno mislim da su oni istoznačnice. Postojalo je pojednostavljenje u gramatičkome i jezičkome događanju u koine grčkom Pavlova vremena. Za dobru raspru o *kalos* vidjeti od Williama Barclaya *New Testament Words*, str. 151-161.

▣ “jedan za drugoga i za sve ljude” Ovo je više kao 1. Poslanica Solunjanima 5:14 i 3:12. Vjernici moraju staviti dobro zajednice iznad osobne koristi (usp. Rim 12:10; 1. Kor 12:7; Fil 2:1-5). Kako se vjernici ponašaju prema drugim vjernicima trebalo bi biti poopćeno u način ponašanja i prema nevjernicima (usp. Gal 6:10).

5:16 “Radujte se uvijek” Ovaj PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA tema je Poslanice Filipljanima (usp. Fil 2:18; 3:1; 4:4.10). To je svjetonazor temeljen na našem odnosu s Kristom i našem zavjetnom odnosu s drugim kršćanima, ne na okolnostima (usp. Rim 8:31-39).

5:17 “molite bez prestanka” Još jedan PREZENT SREDNJEGA (deponent) IMPERATIVA, ovaj mora upućivati na način života molitve, trenutak za trenutkom zajedništva s Bogom (usp. 1. Sol 1:3; 2:13). Pavao je osjetio potrebu za molitvom i vjerovao je kako će ona utjecati na njegovu službu (usp. 1. Sol 5:25; Ef 6:18-19; 2. Sol 3:1).

5:18

NASB, NKJV	“u svemu dajte hvale”
NRSV	“dajte hvale u svim okolnostima”
TEV	“budite zahvalni u svim okolnostima”
NJB	“za sve dajte hvale Bogu”

Ovo je još jedan PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA. Okolnosti ne smiju diktirati našu zahvalnost ili našu radost (usp. Rim 8:26-30.31-39; Ef 5:20). Zamapite da zahvaljivanje ne smije teći “za sve stvari”, nego “u svim okolnostima”. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 6:18: Pavlova molitva, veličanje, i zahvaljivanje Bogu; i Posebnu temu u 1. Solunjanima 2:13: Zahvaljivanje.](#)

▣ “Božja volja” Ovo je doslovno “volja Boga” kao u Poslanici Efežanima 5:17. Volja Boga jeste ta da palo čovječanstvo povjeruje u Krista (usp. Iv 6:29). Nakon ove postoji nekoliko Božjih “volja”. Jedna je radovati se i dati hvale čak tijekom prognošta i sukoba. [Vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 1:4: Volja \(thelēma\) Božja.](#)

5:19

NASB, NKJV, NRSV	“Nemojte gasiti Duha”
TEV	“Nemojte obuzdavati Svetoga Duha”
NJB	“Nemojte nikad pokušati obuzdati Duha”

Stihovi 19-20 su PREZENT AKTIVNIH IMPERATIVA s NEGATIVNIM PARTICIPOM, što uobičajeno znači zaustaviti djelovanje što je u tijeku. Williamsov prijevod ima “zaustaviti gušenje Duha”. Pet IMPERATIVA 1. Poslanice Solunjanima

5:19-22 moraju ići zajedno. Prva dva NEGATIVNA IMPERATIVA 1. Solunjanima 5:19.20 postavljaju granice za tri POZITIVNA IMPERATIVA 1. Solunjanima 5:21-22. "Gasiti" znači "ugasiti vatru". Naša djelovanja utječu na djelovanje Duha (usp. Iz 63:10; Ef 4:30).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Osobnost Duha.](#)

POSEBNA TEMA: OSOBNOST DUHA

U SZ-u je "Božji Duh" (tj. *ruah*) bio sila koja ostvaruje YHWH-inu svrhu, ali tamo nema nagovještaja da je to bilo osobno (tj. SZ-ni monoteizam). Međutim, u NZ-u je potpuna Osoba i osobnost Duha potkrijepljena spisima:

1. On može biti vrijeđan /huljen (usp. Mt 12:31; Mk 3:29)
2. On poučava (usp. Lk 12:12; Iv 14:26)
3. On donosi svjedočanstvo (usp. Iv 15:26)
4. On obraća, vodi (usp. Iv 16:7-15)
5. On je nazvan "tko" (tj. *hos*) (usp. Ef 1:14)
6. On može biti ožalošćen (usp. Ef 4:30)
7. On može biti ugašen (usp. 1. Sol 5:19).

Trojstveni tekstovi također govore o tri Osobe ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:13: Trojstvo](#)):

1. Evanđelje po Mateju 28:19
2. 2. Poslanica Korinćanima 13:14
3. 1. Petrova poslanica 1:2.

Duh je povezan s ljudskom djelatnošću:

1. Djela apostolska 15:28
2. Poslanica Rimljanima 8:26
3. 1. Poslanica Korinćanima 12:11
4. Poslanica Efežanima 4:30.

Na sâmome početku Djela apostolskih naglašena je uloga Duha. Pedesetnica nije bila početak djelovanja Duha, nego novo poglavlje. Isus je uvijek imao Duha. Njegovo krštenje nije bio početak djelovanja Duha, nego novo poglavlje. Luka priprema Crkvu za novo poglavlje učinkovite službe. Isus je uvijek žarište, Duh je uvijek učinkovito sredstvo a cilj je Očeva ljubav, oprost, i obnova čitavoga ljudstva stvorenog na Njegovu sliku!

5:20

NASB
NRSV
TEV
NJB

"nemojte prezirati proročke iskaze"

"Nemojte prezirati riječi proroka"

"nemojte prezirati nadahnute poruke"

"nikad ... nemojte se odnositi prema proročkome daru s prijezirom"

O odredbi "proročanstva" u NZ-u puno se raspravljalo. Taj je dar uključen u popis duhovnih darova u 1. Poslanici Korinćanima 12:28-29 i Efežanima 4:11. Kako se pisanja Pisma proroka SZ-a odnose na poslije-apostolski dar "proročanstva" neizvjesno je. Većina znanstvenika želi ograničiti nadahnuće /otkrivenje na NZ-no razdoblje (usp. Juda 3.20).

Mora biti jasno da NZ-ni proroci nisu istoznačni sa SZ-nim prorocima. NZ-ni dar uobičajeno se odnosi na praktičnu primjenu tema, ne na novu otkrivajuću obavijest. Međutim, postoji navješćujući /proročki element u Djelima apostolskim 11:27-30 i 21:10-11. U 1. i 2. Poslanici Korinćanima proročanstvo i proročanstvo (usp. 1. Kor 13:1; 14:1.39) znači objaviti Evanđelje. Točno kako se ova objava razlikuje između apostola, proroka, evanđelista, pastora, i učitelja neizvjesno je.

Stih 20 na neki je način srodan s 1. Solunjanima 5:19. Točno kako se to uklapa u solunsku crkvu neizvjesno je. Vjernici moraju energično odbaciti krive vođe, ali s oduševljenjem prigrliti pobožne vođe.

5:21

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

"istražujte sve *pozorno*"

"Ispitujte sve stvari"

"ispitujte sve"

"Stavite sve stvari na ispit"

"promislite prije nego učinite bilo što"

Ovo je PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA. To je doslovno: "i sve stvari dokazujte". U okviru ovo može upućivati na: (1) crkvene vođe, (2) duhovne darove, (3) duhovnu poruku, ili (4) doktrinu. Riječ *dokimazō* ([vidjeti Posebnu temu u Gal 6:1:](#)

[Grčki pojmovi za ispitivanje i njihova suzvučja](#)) podrazumijeva “ispitivati s pogledom prema odobrenju” (usp. 1. Kor 12:10; 14:29; 1. Iv 4:1 i dalje). Neke se stvari čine duhovnima ali zapravo nisu (usp. Mt 7:21-23; Kol 2:16-23).

[Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 6:1: Osuđivanje \(smiju li kršćani osuđivati jedan drugog?\)](#).

▣ **“držite se čvrsto onoga što je dobro”** Ovaj “držite čvrsti” još je jedan PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA. Izgleda kako se to odnosi na istražene stvari. To je grčki pojam *kalos* (dobro ili predивно), a ne *agathos* kao u 1. Poslanici Solunjanima 5:15.

5:22 “suzdržavajte se od svakoga oblika zla” Ovaj “suzdržavajte se” je PREZENT SREDNJEGA IMPERATIVA. Ovo “zla” može biti MUŠKOGA ili NEUTRALNOGA RODA. To uzrokuje poteškoće u odlomcima kao što su Evanđelje po Mateju 6:13, jer tekst može upućivati na Sotonu ili na općenito zlo. U ovome okviru to mogu biti zle osobe ili zlo općenito. Ne postoji naglasak na krive učitelje u 1. Poslanici Solunjanima, prema tome, to je vjerojatno usporedno s općim zlom u 1. Solunjanima 5:21.

Izričaj “svakoga oblika zla” može biti shvaćen na dva načina: (1) KJV prevodi to kao “svaki pojavak zla”, kao u Evanđelju po Luki 9:29. To je i način kako su oci Rane crkve razumjeli taj pojam, ili (2) Didahe 3:1 čini se koristi taj pojam općenito u smislu “sve zlo”, ne samo prividno, nego stvarno zlo.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:23-24

²³Sad neka bi vas Bog mira Sâm posvetio potpuno; i neka bi vaš duh i duša i tijelo bili očuvani u potpunosti, bez krivnje pri dolasku našega Gospodina Isusa Krista. ²⁴Vjeran je On koji vas zove, i On će isto tako to dovesti da prođe.

5:23 “neka bi ... Bog mira Sâm” Ovo je uobičajen izričaj u završecima Pavlovih pisama (usp. Rim 15:33; 16:20; 2. Kor 13:11; Fil 4:6; 2. Sol 3:16). Kakav predivan, opisni naslov za Božanstvo!

▣ **“posvetio ... bili očuvani”** Ovi su oba AORIST OPTATIVI, što je NAČIN htijenja ili moljenja. Pavao je molio da vjernici budu posvećeni i očuvani od Boga. To pokazuje da je posvećenje i dar pri spasenju i neprekidni zadatak. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 2:16: NZ-na svetost /posvećenje](#).

▣ **“posvetio potpuno”** U ovoj rečenici, dva grčka PRIDJEVA, “potpuno” i “u potpunosti”, kombinirano s tri IMENICE, “duh, duša, i tijelo”, podvlače potpunost naše osobe, ne to da je čovjek trovrсно biće kao Trojedini Bog. U Evanđelju po Luki 1:46-47 paralelizam pokazuje da su duša i duh istoznačnice. Ljudi nemaju dušu – oni jesu duša (usp. Post 2:7). Ovaj izričaj naglašava poziv vjernicima na svetost u svim područjima njihova života (usp. Mt 5:48; Ef 1:4).

▣ **“neka bi vaš duh i duša i tijelo bili očuvani u potpunosti”** Ovo nije dokazni tekst za ontološku trovrsnost u čovječanstvu (ljudi trojedini kao Bog), nego da ljudi imaju dvostruki odnos i s ovom planetom i s Bogom. Hebrejska riječ *nephesh* /*nefeš* korištena je i o čovječanstvu i o životinjama u Knjizi Postanka (usp. Post 1:24; 2:19), dok je “duh” (*ruah*) jedinstveno korišten o čovječanstvu (životni dah). To nije dokazni tekst o naravi čovječanstva kao tro-djelnog (trovrsnog) bića, niti je to Poslanica Hebrejima 4:12. Čovječanstvo je prvenstveno predstavljeno u Bibliji kao jedinica /cjelina (usp. Post 2:7). Za dobar sažetak o teorijama o čovječanstvu kao trovrsnome, dvovrsnome, ili jedinici /jednovrsnome, vidjeti od Millarda J. Ericksona *Christian Theology* (drugo izdanje) str. 538-557 i od Franka Stagga *Polarities of Man's Existence in Biblical Perspective*.

▣ **“bez krivnje”** Ovaj je pojam nađen jedino ovdje u NZ-u. Bio je nađen u jednome natpisu u Solunu. To znači slobodan od krivnje ili optužbi, dakle, moralno čist. Moguće odražava SZ-ni pojam “besprijekoran” što znači bez nedostatka i, stoga, upotrebljiv za žrtvu. [Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 2:10: Besprijekornost, nevinost, nedužnost, bez prigovora](#).

▣ **“pri dolasku našega Gospodina”** Ovo je bilo teološko žarište čitave Poslanice, Drugi dolazak (usp. 1. Sol 1:10; 2:19; 3:13; 4:13 - 15:11; 5:23). [Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 2:19: Isusov povratak svakoga trenutka nasuprot ne-još povrata \(NZ-ni paradoks\)](#).

5:24 “Vjeran je On” Ovo djeluje i kao drugi opisni naslov (usp. Pnz 7:9; Iz 49:7; 1. Kor 1:9; 10:13; 2. Kor 1:18; 2. Sol 3:3) i kao osobina YHWH (usp. Ps 36:5; 40:10; 89:1.2.5.8; 92:2; 119:90). Pouzdanje vjernika je u čvrstoj, odlučnoj, nepromjenjivoj naravi YHWH (usp. Mal 3:6).

▣ **“On koji vas zove ... On će isto tako to dovesti da prođe”** Treći opisni naslov, “On koji zove”, uvijek upućuje na Boga Oca (usp. 1. Sol 2:12; 4:7). Ovaj stih upućuje na izbor vjernika plus proslavljenje (usp. Rim 8:29-34). Usredotočuje se na vjerodostojnost Boga koji započinje i usavršava (usp. Fil 1:6; 2:13). Naša nada je u Božjoj vjerodostojnosti da će držati Svoja obećanja.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:25

²⁵**Braćo, molite se za nas.**

5:25 “molite se za nas” Pavao je osjetio potrebu za molitvom (usp. Rim 15:30; Ef 6:18-19; Kol 4:3-4; Fil 1:19). Molitva nekako oslobađa Božju silu za učinkovitu službu. Suvereni Bog odabrao je ograničiti Sebe u nekim područjima na molitve Svoje djece (usp. Jak 4:2). Kakvu odgovornost to stavlja na svakoga od nas kao kršćanina. [Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 1:2: Zastupnička molitva.](#)

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:26-27

²⁶**Pozdravite svu braću sa svetim cjelovom.** ²⁷**Zaklinjem vas Gospodinom neka se ovo pismo pročita svoj braći.**

5:26 “svetim cjelovom” Ovaj “tko”, “gdje”, i “kako” korištenja ove vrste pozdrava kod Rane crkve neizvjestan je. Kasnije, muškarci su cjelivali muškarce a žene su cjelivale žene na sastancima (usp. Rim 16:16; 1. Kor 16:20; 2. Kor 13:23; 1. Pt 5:14). Sveti cjelov bio je prekinut zbog kulturološkoga krivog shvaćanja od pogana.

Ovo je bio njihov kulturološki znak ljubavi, podrške, i zajednice. U današnje vrijeme u američkoj kulturi, zagrljaj ili topli stisak ruke djeluje nakako na isti način. To je simbol spoznaje naše jednosti!

5:27 Ovaj stih naslovljava vođe. Pavlova pisma bila su za javno čitanje (usp. Kol 4:16) i kasnije su prolazila po drugim crkvama. Pavao je razumio da su njegova pisanja imala značenje iznad njihovoga izvornog okvira i vremena.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:28

²⁸**Milost našega Gospodina Isusa Krista neka bude s vama.**

5:28 Pavao je vjerojatno ovo napisao sâm kako bi autorizirao pismo (usp. 2. Sol 3:17-18).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Smijemo li pokušati odrediti nadnevak Isusova povratka? Zašto?
2. Odredite izričaj “Dan Gospodinov”.
3. Zašto je Drugi dolazak opisan kao: (1) lopov u noći; i (2) žena u trudovima?
4. Gdje se drugdje u Bibliji raspravlja o kršćanskome štitu?
5. Koji su od ovih stihova bili pisani zajednici a koji vođama?
6. Što je moguća pozadina u Solunu za ovo poglavlje?
7. Zašto postoji toliko mnogo “prezent imperativa” u ovome poglavlju? Što za nas znači taj gramatički oblik?

2. POSLANICA SOLUNJANIMA 1

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA*

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
pozdrav	pozdravi	pozdrav	pozdravi	naslov
1:1-2	1:1-2	1:1-2	1:1 1:2	1:1-2
osuda pri Kristovu dolasku	Božja konačna osuda i Slava	zahvaljivanje	osuda pri Kristovu dolasku	zahvaljivanje i ohrabrenje. Zadnja osuda
1:3-12	1:3-12	1:3-4 Božja osuda 1:5-12	1:3-4 1:5-10 1:11-12	1:3-5 1:6-10 1:11-12

*Premda nije nadahnuta, podjela odlomaka ključ je za razumijevanje i praćenje izvorne autorove nakane. Svaki suvremeni prijevod podijelio je i sažeo podjele na odlomke kako ih je razumio. Svaki odlomak ima jednu glavnu temu, istinu ili misao. Svaka izvedba izdvađa određenu temu na svoj vlastiti način. Dok čitate tekst, upitajte se koji prijevod bolje odgovara vašem razumijevanju teme i podjeli stihova.

U svakom poglavlju prvo moramo čitati Bibliju i probati utvrditi njegovu temu (odlomci), zatim usporediti svoje razumijevanje sa suvremenim izvedbama. Tek kada razumijemo izvornu autorovu nakanu sljedeći njegovu logiku i predstavljanje na stupnju odlomka uistinu možemo razumjeti Bibliju. Samo je izvorni autor bio nadahnut — čitatelji nemaju pravo mijenjati ili preinačiti poruku. Čitatelji Biblije imaju odgovornost primjenjivanja nadahnute istine u svome vremenu i svojim životima.

Zabilježite da su svi tehnički izrazi i kratice objašnjeni u DODATKU: [Kratke odredbe grčke gramatičke građe, Tekstualni kritičizam i Rječnik.](#)

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#))

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI U STIHOVE 1-10

- A. 2. Poslanica Solunjanima razvija eshatološke teme 1. Solunjanima.
- B. 2. Poslanica Solunjanima 1:3-10 jedna je rečenica u grčkome. Ovi stihovi opisuju pouzdanje u vjernike i pouzdanje u Božju osudu nad nevjernicima. To je vrlo snažan odlomak o Božjoj konačnoj osudi. Zemaljski vladari, blagoslovljeni i neblagoslovljeni, progonitelji i progonjenih bit će obrnuti.
- C. 2. Poslanica Solunjanima 1:11-12 sažetak je stihova 3-10.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:1-2

¹Pavao i Silvan i Timotej crkvi solunskoj u Bogu našem Ocu i Gospodinu Isusu Kristu: ²Milost vam i mir od Boga Oca i Gospodina Isusa Krista.

1:1 “Pavao” Savao iz Tarza prvi je put nazvan Pavao u Djelima apostolskim 13:9. Vjerojatno je da je većina židovske “dijaspore” imala hebrejsko ime i grčko ime. Ako je tako, onda su mu Savlovi roditelji dali to ime ali zašto se, onda, “Pavao” odjednom pojavljuje u Djelima apostolskim 13? Moguće:

1. drugi su ga počeli nazivati ovim nadimkom
2. on je počeo upućivati na sebe pojmom “mali” ili “najmanji”.

Grčko ime *Paulos* znači “mali”. Nekoliko se teorija ističe o podrijetlu njegovog grčkog imena:

1. predaja drugoga stoljeća da je Pavao bio nizak, debeo, krivonog, gustih obrva što su išle do čela, i njegove klepave oči bile su mogući izvor toga imena, izvedenog iz ne-kanonske knjige iz Soluna nazvane *Paul and Thekla*
2. odlomci gdje Pavao sebe naziva “najmanji od svetih” jer je progonio Crkvu kao što je navedeno u Djelima apostolskim 9:1-2 (usp. 1. Kor 15:9; Ef 3:8; 1. Tim 1:15).

Neki su njegovu “najmanjost” vidjeli kao podrijetlo samo-odabranog naslova. Međutim, u knjizi kao što je Poslanica Galaćanima, gdje on naglašavao svoju neovisnost i jednakost s jeruzalemskom Dvanaesticom, to se nekako ne čini sigurnim (usp. 2. Kor 11:5; 12:11; 15:10).

▣ “Silvan” Sila:

1. Sila je nazvan u Djelima apostolskim a Silvan u Poslanicama
2. on je, kao Barnaba, bio vođa u jeruzalemskoj Crkvi (usp. Djela 15:22-23)
3. on je bio usko povezan s Pavlom (usp. Djela 15:40; 16:19 i dalje; 17:1-15; 1. Sol 1:1)
4. on je, kao Barnaba i Pavao, bio prorok (usp. Djela 15:32)
5. on je nazvan apostolom (usp. 1. Sol 2:6)
6. on je, kao Pavao, bio rimski građanin (usp. Djela 16:37-38)
7. on je, kao Ivan Marko, također bio povezan s Petrom, čak je možda radio kao pisar (usp. 1. Pt 5:12).

▣ “Timotej” Timotej:

1. njegovo ime znači “onaj koji časti Boga”
2. bio je dijete židovske majke i grčkoga oca i živio je u Listri (usp. Djela 16:1). Latinski prijevod Origenova komentara o Poslanici Rimljanima 16:21 kaže da je Timotej bio građanin Derbe. To je vjerojatno uzeto iz Djela apostolskim 20:4
3. bio je učen o židovskoj vjeri od svoje majke i bake (usp. 2. Tim 1:5; 3:14-15)
4. on se pozdao u Krista tijekom Pavlova prvoga misijskoga putovanja (usp. Djela 13:49 - 14:25)
5. on je bio zamoljen neka se pridruži timu Pavla i Sile na drugome putovanju (usp. Djela 16:1-5). Bio je potvrđen proročanstvom (usp. 1. Tim 1:18; 4:14)
6. on je bio obrezan od Pavla zato da radi i sa Židovima i s Grcima (usp. Djela 16:3)
7. on je bio posvećen drug i su-radnik Pavla. Spomenut je po imenu više negoli ijedan drugi Pavlov pomoćnik (17 puta u 10 pisama, usp. Rim 16:21; 1. Kor 4:17; 16:10; Fil 1:1; 2:19,22; Kol 1:5; 1. Sol 1:1; 2:6; 3:2; 1. Tim 1:2,18; 4:14; 2. Tim 1:2; 3:14-15)
8. Pavao ga je nježno zvao “moje dijete u vjeri” (usp. 1. Tim 1:2), “moj ljubljani sin” (usp. 2. Tim 1:2), i “moje pravo dijete u zajedničkoj vjeri” (usp. Tit 1:4)
9. on je očito bio u Rimu kad je Pavao oslobođen iz zatvora i pridružio mu se na njegovu četvrtome misijskom putovanju (usp. Kol 1:1; Flm 1)
10. on je bio nazvan “apostol” (usp. 1. Sol 2:6)
11. dvije od tri pastoralne poslanice bile su naslovljene na njega
12. on je zadnji put spomenut u Poslanici Hebrejima 13:23.

▣ **“crkvi”** Grčki pojam *ekklesia* znači “pozvani jednom”. Isti pojam označava gradske sastanke u grčkim mjestima (usp. Djela 19:32). U Septuaginti je bio upotrijebljen kao prijevod za *qahal* (BDB 874, tj. Izl 12:6; Lev 16:17; Br 20:4; Pnz 31:30) ili “kongregacija /skupština” Izraela. Rani kršćani sebe su vidjeli kao ispunjenje i proširenje SZ-noga Izraela. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:2: Crkva \(ekklesia\)](#).

▣ **“u Bogu našem Ocu i Gospodinu Isusu Kristu”** Ovaj je izričaj jedan od nekoliko razlika između uvoda u 1. Poslanicu Solunjanima 1:1 i 2. Solunjanima 1:1. Vjernici mogu nazivati Boga “naš Otac” (usp. Mt 6:9). Naravno, Bog nije naš otac u fizičkome rodnome ili kronološkome smislu, nego u smislu bliskoga odnosa. [Vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 1:1: Otac](#).

Gramatička građa (jedan PRIJEDLOG “en” s dva OBJEKTA “Otac” i “Gospodin”) jedan je od načina kako su NZ-ni autori povezivali Oca i Sina (usp. 1. Sol 1:1). Ova građa potvrđuje Njihovu jednakost i time Isusovo Božanstvo.

Pavlov omiljen način opisivanja vjernika je “u Kristu”, ali ovdje on potvrđuje kako su vjernici i u Ocu.

1:2 “Milost vam i mir” Mnogi ovo vide kao složenicu grčkoga i židovskog pozdrava. Ponovljeni izričaj “od Boga našega Oca i Gospodina Isusa Krista” povezuje Oca i Sina VEZNIKOM “i” i JEDNINSKIM PRIJEDLOGOM, pokazujući Pavlovu teologiju o Isusovu Božanstvu (baš kao 2. Sol 1:1). Teološki milost uvijek prethodi miru.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:3-12

³Mi moramo uvijek dati zahvale Bogu za vas, braćo, kao što je *jedino* prikladno, jer vaša vjera je uvelike povećana, i ljubav svakoga od vas jedan prema drugome raste *uvijek* više; ⁴stoga, mi *sâmi* govorimo ponosno o vama crkvama Božjim za vašu ustrajnost i vjeru usred svih vaših progonstava i nevolja što podnosite. ⁵*To* je jasan znak Božje pravedne osude tako da budete smatrani dostojnima kraljevstva Božjeg, za kojeg uistinu trpíte. ⁶Jer nakon svega *jedino* je pravedno za Boga da nagradi s nevoljom one koji vam nanose bol, ⁷i *podari* odmor vama koji ste bolni i nama također kad bude Gospodin Isus otkriven s neba sa Svojim moćnim anđelima u plamenome ognju, ⁸dijeleći odmazdu za one koji ne poznaju Boga do onih koji ne slušaju evanđelje našega Gospodina Isusa. ⁹Ovi će platiti kaznu vječne propasti, daleko od prisutnosti Gospodina i od slave Njegove sile, ¹⁰kad On dođe da bude proslavljen u Svojim svetima u taj dan, i da bude čudesan među svima koji su vjerovali – jer naše svjedočanstvo vama bilo je vjerovano. ¹¹Za takav kraj mi i molimo za vas uvijek, da će naš Bog uračunati vas dostojnima vašega poziva, i ispuniti svaku želju za dobrotom i djelom vjere sa silom, ¹²tako da ime našega Gospodina Isusa bude proslavljeno u vama, i u Njemu, prema milosti našega Boga i *našega* Gospodina Isusa Krista.

1:3 “Mi moramo uvijek dati zahvale Bogu za vas” Ovo odražava Pavlov život molitve za crkve (usp. stih 11; 1. Sol 1:2; 2. Sol 2:13 i Fil 1:3-4; 2. Kor 11:28). Pavao je osjećao obvezu da uvijek moli sa zahvalom (usp. 1. Sol 5:18). [Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 2:13: Zahvaljivanje](#).

▣

NASB	“jer vaša vjera je uvelike povećana”
NKJV	“jer vaša vjera raste neizmjereno”
NRSV	“jer vaša vjera raste obilato”
TEV	“jer vaša vjera raste tako mnogo”
NJB	“jer vaša vjera raste toliko čudesno”

Ova metafora iz poljoprivrede izražava snažan rast biljke (usp. 2. Kor 10:15; 2. Pt 3:18). [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:13: Pavlova uporaba “huper” složenica](#). Pavao je pozdravljao razvitak njihove vjere i ljubavi. To je slično 1. Solunjanima 1:3. Ali zabilježite da “nada” nedostaje. Još je uvijek postojalo mnogo zbunjenosti u tome području (tj. Drugome dolasku, [vidjeti Posebnu temu u 5:5: Nada \(elpis\), \[kod Pavla\]](#)).

▣ **“ljubav svakoga od vas jedan prema drugome”** U svjetlu unutrašnjih poteškoća zajedništva unutar crkve (usp. 1. Sol 3:12; 5:12-13; 1. Iv 4:7.11.12.31), ova potvrda njihove ljubavi jedan prema drugome bila je važna.

▣ **“raste uvijek više”** Ovo izražavanje bilo je upotrijebljeno metaforički kako bi dozvalo slike o povlačenju potopnih voda.

1:4 “mi sâmi govorimo ponosno o vama” Naglasak ovog izričaja je na “mi sâmi” nasuprot “vama”. Crkva sâma osjećala se slabom (usp. 1. Sol 5:14). Pavao je vidio i rekao o njihovoj snazi. Njihova Kristo-sličnost pod progonstvom bila je dokazom Pavlove učinkovite službe i time njegova apostolstva (usp. 1. Sol 2:19).

NASB	“ustrajnost”
NKJV	“strpljenje”
NRSV	“postojanost”
TEV	“o načinu kako nastavljate podnositi”
NJB	“postojanost”

Ovo je doslovno “dragovoljna, djelatna, čvrsta izdržljivost” (usp. 1. Sol 1:3). To se odnosi i na ljude i na okolnosti. Bio je to još jedan dokaz djelovanja Duha u njihovim životima. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 5:4: Ustrajnost.](#)

▣ “**vjeru**” Ovaj je pojam u SZ-u bio korišten o Božjoj vjerodostojnosti i odazivu čovječanstva u pouzdanju (usp. Hab 2:4, [vidjeti Posebnu temu u Gal 3:4: Potreba za ustrajnošću](#)). Ovdje je to upotrijebljeno o njihovoj vjernosti usred progonstva. Pavao je molio za njihovu vjeru u 1. Poslanici Solunjanima 3:10 i hvalio ih ovdje za njihovu vjeru. Kroz vjeru Božja vjernost postaje vjernost vjernika. [Vidjeti Posebne teme u Poslanici Galaćanima 1:5: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu \(אֱמוּנָה\); i: Vjera, povjerenje, ili pouzdanje \(πίστις \[imenica\], πίστευō, \[glagol\], πίστος \[pridjev\]\) u NZ-u.](#)

▣ “**usred svih vaših progona i nevolja što podnosite**” Patnja je uobičajena za vjernike u palome svijetu (usp. Mt 5:10-12; Djela 14:22; Rim 8:17-18; 1. Sol 2:14; 3:3; Jak 1:2-4; 1. Pt 4:12-16). To je često ono pravo sredstvo našega duhovnog rasta (usp. Heb 5:8). [Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 1:10: Nevolja \(thlipsis\) i Posebnu temu u 1. Solunjanima 3:3: Zašto kršćane trpe?](#)

1:5 “To je jasan znak Božje pravedne osude” Ovo upućuje na Božji gnjev izliven na nevjernike koji proganjaju Njegov narod (usp. Fil 1:28).

Za proučavanje riječi “pravedne” [vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 2:14: Pravednost.](#)

NASB	“tako da budete smatrani dostojnima”
NKJV	“da možete biti uračunati dostojnima”
NRSV	“nakanjeno je da vas učini dostojnima”
TEV	“jer kao ishod svega ovog vi ćete postati dostojnima”
NJB	“vi možete biti nađeni dostojnima”

Ovo je AORIST PASIVNOGA INFINITIVA, “biti proglašen dostojnim”. PASIVNO STANJE podrazumijeva da je Bog Otac posrednik. Ovo je jedna svrha patnje. Ona izgrađuje narav (usp. 2. Sol 1:11; Rim 5:3-4; Heb 5:8).

Ovo je dobar primjer teološke razlike između položajne pravednosti u Kristu ali ipak potrebe za razvijanjem pravednosti u vjerniku. Naš položaj pred Bogom jeste dar (INDIKATIV), ali i naredba (IMPERATIV). Jedan način izražavanja ove istine može biti s atletskom metaforom. Vjernici su pobijedili u utrci svojim odnosom vjere s Kristom. Sad oni moraju trčati trku za Njega u vjernosti. Zahvalnost, ne zahtijevano vršenje, privlači kršćanina k pobožnosti (usp. 1. Sol 2:12; Ef 4:1.17; 5:2).

▣ “**kraljevstva Božjeg**” Takav je ključni izričaj u sinoptičkim Evanđeljima ([vidjeti Posebnu temu u Gal 5:21: Kraljevstvo Božje](#)). Isusova prva i zadnja propovijed, i većina Njegovih parabola, bavi se s ovom temom. To upućuje na kraljevanje Boga u ljudskim srcima sad! Iznenađujuće je da Evanđelje po Ivanu ima ovaj izričaj samo dva puta (i nikad u Isusovim parabolama). U Evanđelju po Ivanu “vječni život” je ključni pojam i metafora.

Izričaj se odnosi na eshatološki (kraj vremena) potisak Isusovih učenja. Ovaj “već, ali ne još” teološki paradoks odnosi se na židovsku zamisao o dva doba, sadašnje Doba zla i Doba pravednosti što mora doći, koje će ustoličiti Mesija. Židovi su prihvatili smao jedan dolazak Duhom-ovlaštenoga vojnog vođu (kao što su bili Suci u SZ-u). Isusova dva dolaska prouzročili su preklapanje dva doba ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:4: Ovo i dolazeće doba](#)). Kraljevstvo Božje prodrlo je u ljudsku povijest s utjelovljenjem u Betlehemu. Međutim, Isus nije došao kao vojni osvajač iz Otkrivenja 19, nego kao Pateći Sluga (usp. Iz 53) i ponizan vođa (usp. Zah 9:9). Kraljevstvo je, dakle, ustoličeno (usp. Mt 3:2; 4:17; 10:7; 11:12; 12:28; Mk 1:15; Lk 9:9.11; 11:20; 21:31-32), ali nije dovršeno (usp. Mt. 6:10; 16:28; 26:64).

1:6

NASB	“Jer nakon svega <i>jedino</i> je pravedno”
NKJV	“budući je to pravedna stvar”
NRSV	“Jer to je uistinu pravedno”
TEV	“Bog će učiniti što je ispravno”
NJB	“Bog će biti vrlo pravedan”

8. Božje poznavanje:
 - a. Mojsija – Ponovljeni zakon 34:10
 - b. Izraela – Ponovljeni zakon 31:21.27.29.

Teološki je #5 vrlo važna. Biblijska vjera je dnevno, rastuće, prisno zajedništvo s Bogom ([vidjeti Posebnu temu u Gal 2:9: Koinōnia](#)). To nije samo vjeroispovijed ili samo moralan način života. To je osobna vjera zajedništva. To je zašto je Pavao koristio kršćanski dom u Poslanici Efežanima 5:22 – 6:9 kako bi slikovito prikazao Kristovu ljubav za Crkvu.

▣ (1:8) “do onih koji ne slušaju evanđelje našega Gospodina Isusa” Neki komentatori misle kako ovo upućuje na drugu skupinu koja predstavlja progonjene solunske vjernike; prvi izričaj upućuje na pogane (“on[i] koji ne poznaju Boga”) a drugi na Židove.

1:9 “kaznu” Ovo je isti korijen kao “odmazd(a)” u 2. Poslanici Solunjanima 1:8.

▣ “vječne propasti” “Vječne” (usp. Mt 18:8; 25:41; Mk 3:29; Heb 6:2; Juda 7) dijeli isti korijen s “doba” (usp. Mt 28:20; Heb 1:2). U Evanđelju po Mateju 25:46 to opisuje i Nebo i Pakao (usp. 1. Sol 2:16). Odaziv osobe Evanđelju sadašnje je vrijeme (doba) pečačenja njegova /njenog budućeg vremena (doba).

Pojam “propasti” (*olethros*) također je nađen u 1. Poslanici Korinćanima 5:5; 1. Solunjanima 5:3; 1. Timoteju 6:9. To znači “gubitak svega što je dostojno postojanja” (Moulton, Milligan, str. 445), ali ne znači poništenje (*exolethreuō*, LXX u Pnz 18:19).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Vječno.](#)

POSEBNA TEMA: VJEČNO (*aiōnios*)

Robert B. Girdlestone, u svojoj knjizi *Synonyms of the Old Testament*, ima zanimljiv osvrt o riječi “vječno”:

“Pridjev *aiōnios* upotrijebljen je više od četrdeset puta u NZ-u obzirom na vječni život, što se odnosi djelomično na sadašnji dar, djelomično na obećanje za budućnost. Također je primijenjen na Božje beskonačno postojanje u Poslanici Rimljanima 16:26; na beskonačnu učinkovitost Kristova izmirenja u Hebrejima 9:12; 13:20; i na prošla doba u Rimljanima 16:25; 2. Timoteju poslanici 1:9; Titu 1:2.

Ova je riječ korištena s upućivanjem na vječnu vatru, Evanđelje po Mateju 18:8; 25:41; Judina poslanica 1:7; vječnu kaznu, Matej 25:46; vječni sud ili osudu, Marko 3:29; Hebrejima 6:2; vječno uništenje, 2. Solunjanima 1:9. Riječ u ovome odlomku podrazumijeva konačnost, i očito označava da kad će ovi sudovi biti provedeni, vrijeme kušnje, promjene, ili promjene ponovnoga dobivanja nečije sreće, proći će u potpunosti i za uvijek. Mi razumijemo vrlo malo o budućnosti, o odnosu ljudskoga života prema ostatku postojanja, i o moralnoj težini nevjere, kao što je ona vidljiva u svjetlu vječnosti. Ako je, u jednu ruku, krivo dodati Božjoj riječi, u drugu ruku mi ne smijemo išta uzeti od nje; i ako smo uzdržani pod doktrinom vječne kazne kao što se vidi nadalje u Pismu, mi moramo biti zadovoljni čekati, prionuti uz Evanđelje o Božjoj ljubavi u Kristu, sve dok se ne potvrdi kako postoji mračna pozadina koju nismo kadri shvatiti” (str. 318-319).

▣ (1:9) “daleko od prisutnosti Gospodina” Ovo je najgori vid Pakla. U KJV Psalmu 139:8 kaže: “ako složim svoj krevet u paklu, gle, ti si tamo”, ali u Psalmu to upućuje na *Šeol* ili *Hades* (zadržavajuće mjesto mrtvih, usp. Mt 11:23; 16:18; Lk 10:15; 16:23; Otk 1:18; 20:13.14), ne *Gehenu*, što je mjesto vječne odvojenosti od Boga (usp. Mt 5:22.29.30; 10:28; 18:9; 23:15.33; Mk 9:43.45.47; Lk 12:5).

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Gdje su mrtvi \(Šeol/Hades, Gehena, Tartarus\).](#)

POSEBNA TEMA: GDJE SU MRTVI? (Šeol/Hades, Gehena, Tartarus)

I. STARI ZAVJET

- A. Svi ljudi idu u *Šeol* (etimologija neizvjesna, BDB 982), što je način upućivanja na smrt ili grob, uglavnom u Mudrosnoj književnosti i Knjizi proroka Izaije. U SZ-u to je sjenovito, svjesno, ali postojanje bez radosti (usp. Job 10:21-22; 38:17).
- B. *Šeol* obilježava:
 1. povezanost s Božjim Sudom (vatra), Ponovljeni zakon 32:22
 2. povezanost s kaznom čak prije Sudnjega dana, Psalm 18:4-5

3. povezanost s *abaddonom* (uništenje), u kojem je Bog također prisutan, Knjiga o Jobu 26:6; Psalam 139:8; Knjiga proroka Amosa 9:2
4. povezanost s "Jamom" (grobom), Psalam 16:10; Knjiga proroka Izaije 14:15; Ezekiel 31:15-17
5. grješni silaze živi u *Šeol*, Knjiga Brojeva 16:30.33; Psalam 55:15
6. često poosobljen sa životinjom velikih ustiju, Knjiga Brojeva 16:30; Knjiga proroka Izaije 5:14; Habakuk 2:5
7. ljudi su tamo zvani *Repha'im* (tj. "duhovi umrlih"), Knjiga proroka Izaije 14:9-11.

II. NOVI ZAVJET

- A. Hebrejski *Šeol* preveden je grčkim *Hadom* (*Hades*) (nevidljivi svijet).
- B. *Had* ima osobine:
 1. upućuje na smrt, Evanđelje po Mateju 16:18
 2. povezan je sa smrću, Otkrivenje 1:18; 6:8; 20:13-14
 3. često sličan mjestu stalne kazne (*Gehena*), Evanđelje po Mateju 11:23 (SZ-ni navod); Luka 10:15; 16:23-24
 4. često sličan grobu, Evanđelje po Luki 16:23.
- C. Moguće podijeljen (rabini):
 1. dio za pravednike nazvan raj (pravo drugo ime za Nebo, usp. 2. Kor 12:4; Otk 2:7), Evanđelje po Luki 23:43
 2. dio za grješne nazvan *Tartarus*, 2. Petrova poslanica 2:4, gdje je mjesto zadržavanja za zle anđele (usp. Post 6; 1. Henokova).
- D. *Gehena*:
 1. odražava SZ-ni izričaj, "dolina sinova Hinnona", (južno od Jeruzalema). To je bilo mjesto gdje je fenički bog vatre, *Molek* (BDB 574), bio štovan žrtvovanjem djece (usp. 2. Kr 16:3; 21:6; 2. Ljet 28:3; 33:6), što je bilo zabranjeno Levitskim zakonikom 18:21; 20:2-5.
 2. Jeremija ga mijenja iz mjesta poganskoga štovanja u mjesto YHWH-ina Suda (usp. Jer 7:32; 19:6-7). To postaje mjesto vatre, vječnoga suda u 1. Henokovoj 90:26-27 i Sib. 1:103.
 3. Židovi Isusovih dana bili su toliko užasnuti sudjelovanjem svojih predaka u poganskome štovanju žrtvovanjem djece, da su ovo područje pretvorili u smetlište za Jeruzalem. Mnoge od Isusovih metafora za Vječni sud proizašle su iz ovoga odlagališta (vatra, dim, crvi, smrad, usp. Mk 9:44.46). Pojam *Gehena* koristio je samo Isus (osim u Jak 3:6).
 4. Isusova uporaba riječi *Gehena*:
 - a. vatra, Evanđelje po Mateju 5:22; 18:9; Marko 9:43
 - b. bez kraja [neprekidno], Evanđelje po Marku 9:48 (Mt 25:46)
 - c. mjesto uništenja (oboje i duše i tijela), Evanđelje po Mateju 10:28
 - d. usporedivo sa *Šeolom*, Evanđelje po Mateju 5:29-30; 18:9
 - e. označava grješnog kao "sin pakla", Evanđelje po Mateju 23:15
 - f. ishod sudske presude, Evanđelje po Mateju 23:33; Luka 12:5
 - g. zamisao *Gehene* usporediva je s drugom smrću (usp. Otk 2:11; 20:6.14) ili ognjenim jezerom (usp. Mt 13:42.50; Otk 19:20; 20:10.14-15; 21:8). Moguće da ognjeno jezero postaje trajno stanište ljudi (iz *Šeola*) i zlih anđela (iz *Tartarusa*, 2. Pt 2:4; Juda stih 6 ili Abis, usp. Lk 8:31; Otk 9:1-11; 20:1.3)
 - h. nije bila određena za ljude, nego za Sotonu i njegove anđele, Evanđelje po Mateju 25:41.
- E. Moguće je, zbog preklapanja *Šeola*, *Hada*, i *Gehene* da:
 1. prvotno su svi ljudi išli u *Šeol/Had*
 2. njihovo tamošnje iskustvo (dobro /zlo) pogoršano je nakon Sudnjeg dana, ali mjesto za grješne ostaje isto (to je zašto je KJV *hades* [grob] preveo kao *gehena* [pakao])
 3. jedini NZ-ni tekst što spominje muku prije Suda jeste parabola u Evanđelju po Luki 16:19-31 (Lazar i bogataš). *Šeol* je također opisan kao mjesto kazne sada (usp. Pnz 32:22; Ps 18:1-5). Međutim, doktrina se ne može postaviti na paraboli.

III. MEĐUSTANJE IZMEĐU SMRTI I USKRSNUĆA

- A. NZ ne uči o “besmrtnosti duše”, što je jedan od nekoliko drevnih pogleda na život poslije smrti:
1. ljudske duše postojale su prije njihova fizičkog života
 2. ljudske duše su vječne prije i poslije fizičke smrti
 3. često je ljudsko tijelo viđeno kao zatvor a smrt kao oslobođenje za povratak u pred-postojeće stanje.
- B. NZ nagovještuje bestjelesno stanje između smrti i uskrsnuća:
1. Isus govori o diobi između tijela i duše, Evanđelje po Mateju 10:28
 2. Abraham može imati tijelo sada, Evanđelje po Marku 12:26-27; Luka 16:23
 3. Mojsije i Ilija imaju fizičko tijelo kod preobraženja, Evanđelje po Mateju 17
 4. Pavao tvrdi da će kod Drugoga dolaska prvo duše s Kristom dobiti svoja nova tijela, 1. Poslanica Solunjanima 4:13-18
 5. Pavao tvrdi da će vjernici svoja nova duhovna tijela dobiti na Dan uskrsnuća, 1. Poslanica Korinćanima 15:23-52
 6. Pavao tvrdi da vjernici ne idu u *Had*, nego su u smrti s Isusom, 2. Poslanica Korinćanima 5:6.8; Filipljanima 1:23. Isus je pobijedio smrt i uzeo je pravednike na Nebo sa Sobom, 1. Petrova poslanica 3:18-22.

IV. NEBO

- A. U Bibliji je ovaj pojam korišten u tri značenja:
1. atmosfera iznad Zemlje, Postanak 1:1.8; Knjiga proroka Izaije 42:5; 45:18
 2. zvjezdana nebesa, Postanak 1:14; Ponovljeni zakon 10:14; Psalam 148:4; Poslanica Hebrejima 4:14; 7:26
 3. mjesto Božjega prijestolja, Ponovljeni zakon 10:14; 1. Knjiga o Kraljevima 8:27; Psalam 148:4; Poslanica Efežanima 4:10; Hebrejima 9:24 (treće nebo, 2. Kor 12:2).
- B. Biblija ne otkriva mnogo o životu poslije smrti, vjerojatno zato što palo čovječanstvo nema načina ili sposobnost to razumjeti (usp. 1. Kor 2:9).
- C. Nebo je oboje i mjesto (usp. Iv 14:2-3) i Osoba (usp. 2. Kor 5:6.8). Nebo može biti obnovljeni Edenski vrt (Post 1 - 2; Otk 21 - 22). Zemlja će biti očišćena i obnovljena (usp. Djela 3:21; Rim 8:21; 2. Pt 3:10). Slika Boga (Post 1:26-27) obnovljena je u Kristu. Sad je ponovno moguće prisno zajedništvo Edenskoga vrta. Međutim, ovo može biti metaforički (Nebo kao ogromni, kockasti grad iz Otk 21:9-27) a ne doslovno. Prva Korinćanima 15 opisuje razliku između fizičkoga tijela i duhovnoga tijela kao sjeme pa do zrele biljke. Ponovo, 1. Poslanica Korinćanima 2:9 (navod iz Iz 64:4 i 65:17) jeste veliko obećanje i nada! Ja znam da kad ćemo Ga vidjeti bit ćemo kao On (usp. 1. Iv 3:2).

V. KORISNI IZVORI

- A. William Hendriksen, *The Bible On the Life Hereafter*
- B. Maurice Rawlings, *Beyond Death's Door*.

▣ (1:9) “i od slave Njegove sile” Ovo može biti smjeranje na Knjigu proroka Izaije 2:10.19.21. Palo čovječanstvo izbjegavat će veličanstvenu prisutnost Sveca Izraelova. Tragedija Stvorenja jeste ta da je najveća njegova potreba zajedništvo s Bogom, ali zbog grijeha i pobune, mi Ga se bojimo i bježimo od Njega koji nas je stvorio sličnima Sebi za veličanstveno zajedništvo.

U SZ-u najuobičajenija riječ za “slavu” (*kabod*, BDB 458) bila je prvotno trgovački pojam (što je upućivao na par vaga) što je značio “biti težak”. Ono što je bilo teško bilo je vrijedno ili je imalo unutrašnju vrijednost. Često je zamisao o sjajnosti bila dodana ovoj riječi kako bi se izrazilo Božje veličanstvo (usp. Izl 15:16; 24:17; Iz 60:1-2). Samo On je dostojan i poštovanja vrijedan. On je previše briljantan da Ga gleda palo čovječanstvo (usp. Izl 33:17-23; Iz 6:5). Bog može biti istinski spoznat samo kroz Krista (usp. Jer 1:14; Mt 17:2; Heb 1:3; Jak 2:1).

Ovaj pojam “slave” nekako je višeznačan: (1) može biti usporedno s “pravednost Božja”; (2) može upućivati na “svetost” ili “savršenstvo” Boga; ili (3) može upućivati na sliku Boga u kojoj je čovječanstvo bilo stvoreno (usp. Post 1:26-27; 5:1; 9:6), ali koja je poslije bila iskvarena kroz pobunu (usp. Post 3:1-22). Pojam je prvo bio upotrijebljen o YHWH-inoj prisutnosti s Njegovim narodom (usp. Izl 16:7.10; Lev 9:23; Br 14:10). [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:5: Slava \(*kabod*\) \(SZ\).](#)

1:10

NASB, NKJV

NRSV

TEV

NJB

“da bude proslavljen u Svojim svetima”

“da bude proslavljen od svojih svetih”

“da primi slavu od svega svog naroda”

“da bude proslavljen među svojim svetima”

Ovaj izričaj može biti shvaćen na najmanje dva načina:

1. odražavajući hebrejski idiom, veličanstvo Drugog dolaska prouzročit će da Isus primi slavu od Svojih sljedbenika
2. odražavajući uobičajeno značenje grčkoga PRIJEDLOGA, uz neuobičajenu složenicu s PRIJEDLOGOM ponovljenim s IMENICOM (2. Sol 1:10.12) da će Isus biti proslavljen među i u vjernicima.

“Sveti(ma)” su doslovno “sveci”. Pojam “svetima” uvijek je MNOŽINA osim jednom u Poslanici Filipljanima 4:21, i čak je tamo, skupni. Biti spašen stavlja nas u Kristovo Tijelo i Njegovu obitelj. [Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 3:13: Sveti \(*hagios*\)](#).

Ovo nije toliko iskustvo kao što je to položaj. Nadamo se da naš položaj postaje sve više ostvaren u našima dnevnim životima. Kad se On vrati naše proslavljenje bit će trenutačno i potpuno (usp. 1. Iv 3:2; Rim 8:30). Isus je proslavljen u pobožnim životima Svojih pobožnika (usp. 2. Sol 1:12; 1. Sol 2:12; Iv 17:9-10).

▣ “u taj dan” Ovaj naglašen izričaj je SZ-na metafora o vremenu kad će se Bog vratiti Svome Stvorenju ili za blagoslov (vjernika) ili za osudu (nevjernika). Vidjeti puniju bilješku u 1. Poslanici Solunjanima 5:2.

▣

NASB

NKJV

NRSV

TEV

NJB

“i da bude čudesan među svima koji su vjerovali”

“i da bude obožavan među svima onima koji vjeruju”

“i da bude obožavan kod ... među svima koji su vjerovali”

“i čašćen od svih koji vjeruju”

“i viđen u svojoj slavi od svih koji vjeruju u njega”

Postoje dva višeznačna izričaja u 2. Poslanici Solunjanima 1:10. Oni mogu značiti: (1) sveti su proslavljeni s Kristom i to ih zadivljuje, ili (2) anđeli su zadivljeni time što Bog čini za vjernike (usp. Ef 2:7; 3:10; 1. Kor 4:9).

▣ “jer naše svjedočanstvo vama bilo je vjerovano” Ovaj odaziv vjernika bio je oprečan onome od pogana u 2. Poslanici Solunjanima 1:8. Oni su primili Evanđelje i kao poruku i kao Osobu (tj. Iv 1:12; 3:16.36; 6:40; 11:25-26; Rim 10:9-13).

1:11 “mi ... molimo za vas uvijek” Pavao je neprekidno molio za ove crkve (usp. 2. Sol 1:3; 2:12; 1. Sol 1:2; 5:13-18). [Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 1:2: Zastupnička molitva](#).

▣

NASB

NKJV

NRSV, NJB

TEV

“Bog (će) uračunati vas dostojnima vašega poziva”

“Bog će vas uračunati dostojnima ovog pozivanja”

“Bog će vas učiniti dostojnima svoga poziva”

“da vas Bog učini dostojnima života na koji vas je pozvao da živite”

Bog čini to (usp. Fil 1:6; 2:13; Ef 4:4), ali vjernici Mu moraju dopustiti to i surađivati s Duhom (usp. Fil 2:12; Ef 4:1). Paradoks Božje suverenosti i slobodne volje čovječanstva jeste taj da mora postojati početni i napredujući odaziv vjere. U ovome okviru naglasak je na kršćaninovu novu životu (usp. Ef 4:1; 5:2.15). Evanđelje je Osoba koja mora biti dobrodošla, poruka o toj Osobi, i život koji se mora živjeti kao što ga živi ta Osoba.

[Vidjeti Posebnu temu dolje: Pozvani](#).

POSEBNA TEMA: POZVANI

Bog uvijek poduzima inicijativu u pozivanju, izabiranju, i vabljenju vjernika k Sebi (usp. Iv 6:44.65; 15:16; 1. Kor 1:1-2; Ef 1:4-5.11). Pojam “pozivanje” korišten je u nekoliko teoloških značenja:

- A. u SZ-u “pozivanje na Ime” uvijek je bilo u okviru štovanja (usp. Post 4:26; 12:8; 21:33; 26:25; Izl 34:5)
- B. grješnici su pozvani na spasenje milošću Božjom (tj. Izl 34:6-7) kroz dovršeno djelo Krista i uvjeravanje Duha (tj. *klētos*, usp. Rim 1:6-7; 9:24, što je teološki slično 1. Kor 1:1-2 i 2. Tim 1:9; 2. Pt 1:10)

- C. grješnici se pozivaju na Ime Gospodinovo da budu spašeni (tj. *epikaleō*, usp. Djela 2:21; 22:16; Rim 10:9-13). Ova izjava je židovski idiom štovanja
- D. vjernici se pozivaju na Njegovo Ime u vremenima kriza i pritiska (tj. Djela 7:59)
- E. vjernici su pozvani živjeti Kristo-slične živote (tj. *klēsis*, usp. 1. Kor 1:26; 7:20; Ef 4:1; Fil 3:14; 2. Sol 1:11; 2. Tim 1:9)
- F. vjernici su pozvani služiti zadacima (usp. Djela 13:2; 1. Kor 12:4-7; Ef 4:1).

▣ (1:11) “i ispuniti svaku želju za dobrotom” Pavao je molio da njihove nove nakane budu ostvarene (usp. 1. Sol 1:3). Kao i s njihovim novim srcem (usp. Ez 36:26-27), oni su stekli nova usta, ruke, i noge (usp. Rim 6:4; 2. Kor 5:17; Kol 3:10).

Pavao koristi zamisao o “dobrotom” često u pismima Solunjanima:

1. *agathos*, 1. Poslanica Solunjanima 3:6; 2. Solunjanima 2:16-17:
 - a. *agathon*, 1. Poslanica Solunjanima 5:15
 - b. *agathōsunē*, 2. Poslanica Solunjanima 1:11
2. *kalon*, 1. Poslanica Solunjanima 5:21
3. *eudokia*, 2. Poslanica Solunjanima 1:11.

1:12 “ime našega Gospodina Isusa ... u Njemu” Ovdje je iz usporedne građe vidljivo da “ime” predstavlja osobu. [Vidjeti Posebnu temu dolje: Ime Gospodinovo.](#)

POSEBNA TEMA: IME GOSPODINOVO (NZ)

Ovo je bio uobičajen izričaj za osobnu prisutnost i djelatnu snagu Trojedinoga Boga u Crkvi. To nije bila magična formula, nego obraćanje na Božju narav kao što je bila vidljiva u Isusu.

Često ovaj izričaj upućuje na Isusa kao Gospodina (usp. Fil 2:11):

1. kod priznavanja nečije vjere u Isusa (usp. Rim 10:9-13; Djela 2:21.38; 8:12.16; 10:48; 19:5; 22:16; 1. Kor 1:13.15; Jak 2:7)
2. kod egzorcizma (usp. Mt 7:22; Mk 9:38; Lk 9:49; 10:17; Djela 19:13)
3. kod iscjeljivanja (usp. Djela 3:6.16; 4:10; 9:34; Jak 5:14)
4. kod čina službe (usp. Mt 10:42; 18:5; Lk 9:48)
5. u vremenu crkvene stege (usp. Mt 18:15-20)
6. tijekom propovijedanja poganima (usp. Lk 24:47; Djela 9:15; 15:17; Rim 1:5)
7. u molitvi (usp. Iv 14:13-14; 15:7.16; 16:23; 1. Kor 1:2)
8. način upućivanja na kršćanstvo (usp. Djela 26:9; 1. Kor 1:10; 2. Tim 2:19; Jak 2:7; 1. Pt 4:14).

Što god mi činili kao navjestitelji, službujući, pomoćnici, iscjelitelji, egzorcisti, itd., mi činimo u Njegovoj naravi, Njegovoj sili, Njegovim odredbama – u Njegovo Ime (tj. Fil 2:9-10)!

▣ (1:12) “u vama, i u Njemu” Isus je proslavljen u vjernicima i vjernici su proslavljeni u Njemu.

▣ “prema milosti našega Boga i našega Gospodina Isusa Krista” U pismima Solunjanima uobičajeno je za Pavla naglašavanje poveznice Oca i Sina (usp. 1. Sol 1:1.3; 3:11.13; 5:18.23; 2. Sol 1:1.2; 2:12; 2:13.16; 3:5).

Moguće je da ovaj izričaj upućuje samo na Krista. Ako je tako, onda bi to moralo biti u skladu s drugim NZ-nim tekstovima što potvrđuju Isusovo Božanstvo (tj. Iv 1:1; 8:57-58; 20:28; Rim 9:5; Fil 2:6; Tit 2:13; Heb 1:8; 1. Iv 5:20; 2. Pt 1:1.11).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Što je središnja tema poglavlja 1? Kako se ono razlikuje od 1. Poslanice Solunjanima 1?
2. Zašto je patnja uobičajena za vjernike? (stih 5)
3. Je li Bog osvetoljubiv i osvetnički? Ako nije, što stih 8 znači?
4. Je li Pakao zauvijek?

2. POSLANICA SOLUNJANIMA 2

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Čovjek bezakonja	Veliki otpad	Dan Gospodinov	slabi	Dolazak Gospodina i uvod u to
2:1-12	2:1-12	2:1-12	2:1-4 2:5-12	2:1-3a 2:3b-8 2:9-12
odabrani za spasenje	stajati čvrsto	zahvaljivanje i poticaj	vi ste odabrani za spasenje	ohrabrenje za ustrajnost (2:13 - 3:5)
2:13	2:13-17	2:13-15 2:16-17	2:13-15 2:16-17	2:13-17

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#))

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI I TEOLOŠKI UVIDI U STIHOVE 1-12

- A. Ovaj je odlomak vrlo teško tumačiti kao što brojne teorije kroz crkvenu povijest pokazuju.
- B. Biblijska pozadina
 1. Kao što se poglavlje 1 bavi s Drugim dolaskom Krista i osudom nevjernika, poglavlje 2:1-12 bavi se s dolaskom i osudom Anti-Krista. Ovo je najdetaljniji opis te osobe u NZ-u. Pavao ne koristi Ivanovski pojam "Anti-Krist" (1. Iv 2:18,22; 4:3; 2. Iv 7) nego ga naziva "Čovjek bezakonja" u 2. Poslanici Solunjanima 2:3 i "Bezakonik" u 2. Solunjanima 2:8.
 2. Opća pozadina ovog poglavlja leži u SZ-nome uvjerenju u konačni sukob između naroda Božjeg i naroda Zloga (usp. Ps 2; 48:4-8; Ez 38 - 39; Dn 7; Zah 14). Taj je sukob postao poosobljen u pojedinačnim vođama oba tabora: Božjeg Mesije i Anti-Mesije (usp. Post 3:15; Dn 7; 9:23-27).
 3. Srodni odlomci u NZ-u su Evanđelje po Mateju 24; Marku 13; Luki 17; 21; 1. Poslanica Solunjanima 4 - 5; 1. Ivanova poslanica 2 i Otkrivenje.
 4. Uključena su tri vremenska elementa u 2. Poslanicu Solunjanima 2:1-12:
 - a. tekući događaji

- b. budući događaji ali koji prethode Drugome dolasku
 - c. budući događaji glede Dana Gospodnjega.
- C. Mora biti zapamćeno kako je čitava tema o povratku Krista predstavljena u Bibliji u dijalektičkoj napetosti. U jednu ruku, bliski povratak Gospodina uravnotežen je s nekoliko događaja što se moraju dogoditi prvo. Jedna od tih istina ne ukida ili ne suproti se drugoj. Neki primjeri naviještenih prethodnih događaja bili bi:
1. apostazija /otpad (usp. Mt 24:1-13; 1. Tim 4:1; 2. Tim 3:1 i dalje i 2. Sol 2:3 i dalje)
 2. velika nevolja (usp. Mt 24:21-22.29-31)
 3. Evanđelje propovijedano svim narodima (usp. Mt 24:24)
 4. otkrivenje Anti-Krista (usp. Mt 24; 2. Sol 2; i Otk 13)
 5. spasenje punoga broja pogana i Židova (usp. Rim 11:11-36).
- D. Mnogi vide ovo poglavlje kao apokaliptičko u žanru. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:13: Apokaliptička književnost.](#)

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 2:1-12

¹Sad mi tražimo od vas, braćo, obzirom na dolazak našega Gospodina Isusa Krista i našega okupljanja zajedno oko Njega, ²da ne budete brzo uzdrmani iz vaše mirnoće ili budete uznemireni niti duhom ni porukom ili pismom kao da je od nas, u smislu da je taj dan Gospodinov došao. ³Nemojte dopustiti nikome ni na koji način da vas obmani, jer *to neće doći* ukoliko otpad ne dođe prvi, i čovjek bezakonja bude otkriven, sin propasti, ⁴koji se suproti i uzvisuje sebe iznad svakoga tako-zvanog boga ili predmeta štovanja, tako da zauzme njegovo mjesto u hramu Boga, prikazujući sebe kao bivanje Bogom. ⁵Ne sjećate li se da dok ja još uvijek bijah s vama, ja sam vam govorio ove stvari? ⁶A vi znate što ga zadržava sad, tako da će u svoje vrijeme on biti otkriven. ⁷Jer tajna bezakonja već je na djelu; samo on koji sad zadržava *radit će tako sve dok on ne bude izveden s puta*. ⁸Onda će bezakonik biti otkriven kojeg će Gospodin ubiti s dahom Svojih usta i privesti kraju pojavkom Svoga dolaska; ⁹*to jest*, on čiji je dolazak u skladu s djelatnošću Sotone, sa svom silom i znacima i lažnim čudesima, ¹⁰i sa svom obmanom pokvarenosti za one koji pogibaju, jer oni nisu primili ljubav istine tako da budu spašeni. ¹¹Iz toga razloga Bog će poslati nad njih obmanjujući utjecaj tako da budu vjerovali što je krivo, ¹²zato da svi mogu biti osuđeni koji nisu povjerovali istini, nego uživali u pokvarenosti.

2:1 “obzirom na dolazak” Ovo je grčki pojam *parusija* što zunači “prisutnost”. Kulturološka pozadina toga pojma bile su kraljevske posjete za koje je ova riječ bila redovito korištena. Tri su riječi upotrijebljene u NZ-u za opis Drugoga dolaska:

1. *parousia* /*parusija*, usp. 2. Poslanica Solunjanima 2:1.8; 1. Solunjanima 2:19
2. *epiphaneia* /*epifanija*, usp. 2. Poslanica Solunjanima 2:8, vidljiv sjajan dolazak
3. *apocalypsis* /*apokalipsa*, usp. 2. Poslanica Solunjanima 1:6-7, što znači “razotkrivanje” za svrhu otkrivenja.

Zadnja je riječ također korištena kod očitovanja Anti-Krista u 2. Poslanici Solunjanima 2:3.6.8.

“Drugi dolazak” nije biblijski pojam. Prvo je bio upotrijebljen od Justina Mučenika. [Vidjeti Posebne teme u 1. Poslanici Silunjanima 2:19: Isusov povratak svakoga trenutka nasuprot ne-još povratak \(NZ-ni paradoks\); i: NZ-ni pojmovi za Kristov povratak.](#)

▣ **“našega okupljanja zajedno oko Njega”** Ovo je referenca na “uznesenje” iz 1. Poslanice Solunjanima 4:13-18. Iz okvira, jedan Dolazak je namjeravan (usp. Mt 24:27.31; 25:31 i dalje; Mk 13:27), ne dva. Stih 3 govori i o svetima koji iskusi progonstvo i o otkrivenju Anti-Krista. Ova dva stiha, 1 i 3, suprote se stajalištu o tajnome uznesenju vjernika prije-nevolje, prije Tisućgodišnjega kraljevstva.

Uobičajeno je Evanđelje po Mateju 24:32-44 (usp. Lk 17:22-37) korišteno kao podrška tajnome uznesenju vjernika dok će neizbavljeno biti ostavljeni. Međutim, u okviru (Noino vrijeme), neiskupljeni su uzeti kako bi bili osuđeni. U Mateju 24:39, “sve ih odnese” [prijevod Duda-Fučak] opisuje one koji su bili uništeni u Potopu (usp. 2. Sol 2:37-38).

Stvarna teološka svrha nekih teologa za tajno uznesenje različitog od kasnijega, vidljivog povratka Isusa jeste ukloniti napetost između bliskoga Isusova povratka i neophodnosti da se neki prorokovani događaji moraju dogoditi prije povratka te da se u slučaju dispencacijskoga pred-milenijanzima ukloni Crkva sa Zemlje tako da SZ-na proročanstva mogu biti ispunjena narodu Izraela, što je iznenađujuće u svjetlu 1. Poslanice Solunjanima 2:13-16.

2:2

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“da ne budete brzo uzdrmani iz vaše mirnoće”
“da ne budete uskoro uzdrmani u umu”
“da ne budete uzdrmani u umu”
“nemojte biti tako olako zbunjeni u vašem razmišljanju”
“molim nemojte postati uzbuđeni prerano”

Ovo je AORIST PASIVNOGA INFINITIVA što govori o umnoj zbrci i nemiru /tjeskobi prouzročeno vanjskim posrednikom, ovdje duhom, ili porukom. Ova riječ doslovno može opisati zemaljski potres ili dolazak Boga ili Duha (usp. Heb 12:26-28). Slikovito to upućuje na umno stanje kolebljive odanosti (usp. LXX u Ps 15:8 i Djelima 2:25).

Ovaj “uskoro” podrazumijeva: (1) Pavlovo iznenađenje da se tako brzo nakon što im je govorio o ovim stvarima pojavilo toliko mnogo zbrke, straha, i nagađanja ili (2) njihovo brzo prihvaćanje mišljenja druge osobe o ovoj temi.

▣ “ili budete uznemireni” Ovo je PREZENT PASIVNOGA INFINITIVA što govori o neprekinutome događaju od vanjskoga posrednika, ovdje duha ili poruke. Ako prvi pojam u 2. poslanici Solunjanima 2:2 upućuje na njihov tijek razmišljanja, ovaj rijedak pojam upućuje na njihove osjećaje. Ovaj je pojam nađen jedino ovdje u eshatološkim okvirima (usp. Mt 24:6; Mk 13:7).

▣

NASB
NKJV, NRSV
TEV
NJB

“niti duhom ni”
“niti duhom ni”
“tvrđnjom ... Možda je to bilo rečeno od nekoga tko prorokuje”
“od ikojega proricanja ili”

Pavao popisuje tri stvari (koristeći *metē* tri puta) što ne bi smjele uznemiriti solunske vjernike (tj. “duhom”, “porukom”, i “pismom”). Prvi je pojam “duhom” (*pneumatōs*) upotrijebljen u smislu proročke poruke ili drugoga nadnaravnoga otkrivenja (usp. 1. Iv 4:1, što se također odnosi na *pneuma* s Anti-Kristom).

▣

NASB
NKJV, NRSV
TEV
NJB

“ni porukom”
“ni riječju”
“ni od nekoga tko propovijeda”
“ni glasinom”

Ovaj pojam (*logos*) može biti donesen “posredstvom nečijega osobnog tumačenja” ili “posredstvom nečijega govora”.

▣

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“ili pismom kao da je od nas”
“ili pismom, kao da je od nas”
“ili pismom, kao da je uistinu od nas”
“Ili je moglo biti rečeno da smo mi napisali to u pismu”
“ili ikojega pisma za koje se tvrdi da je došlo od nas”

Pavao je počeo osobno potpisivati svoja pisma kako bi osigurao njihovu vjerodostojnost (usp. 2. Sol 3:17). Ovo može upućivati na nečije krivo tumačenje 1. poslanice Solunjanima ili Pavlova propovijedanja u Solunu.

▣ “u smislu da je taj dan Gospodinov došao” Ovo je PERFECT AKTIVNOGA INDIKATIVA, tj. “Dan Gospodinov je došao”. Ovaj čitav teološki predmet o eshatologiji bio je glavna poteškoća što Pavao pokušava razjasniti. Preostali dio 2. poslanice Solunjanima 2:3-12 objašnjenje je o tome zašto ta izjava ne može biti istinita (usp. Mt 24:23.26). Događaji što prate Drugi dolazak još nisu počeli (vidjeti Uvod u ovo poglavlje). Za punu raspru o “Danu Gospodnjem” vidjeti bilješku u 1. poslanici Solunjanima 5:2.

2:3

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“Nemojte dopustiti nikome ni na koji način da vas obmani”
“Nemojte dopustiti nikome da vas prevari bilo kojim sredstvom”
“Nemojte dopustiti nikome da vas prevari ni na koji način”
“Nemojte dozvoliti ikome da vas zavara ni na koji način”
“Nikad nemojte dopustiti nikome da vas prevari na ovaj način”

Ovo je jaka DVOSTRUKA NEGACIJA s AORIST AKTIVNIM KONJUNKTIVOM + *tis*, što podrazumijeva osobnog posrednika. Očito da se događala namjeravana prijevara.

▣ **“jer to neće doći ukoliko”** Ovo je TREĆI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE. Neki se događaji moraju dogoditi prvo (usp. Uvod u ovo poglavlje, točka C). Ovaj Drugi dolazak nije bio prirodan. U ovome okviru, spomenuta su dva događaja: (1) veliki otpad /apostazija i (2) otkrivenje “Čovjeka grijeha”.

NASB	“otpad ne dođe prvi”
NKJV	“otpadanje ne dođe prvo”
NRSV	“pobuna ne dođe prva”
TEV	“konačna Pobuna se ne dogodi”
NJB	“Veliki ustanak se ne dogodi”

Ovaj složeni pojam *apo + histēmi*, doslovno znači “stajati daleko od” ([vidjeti Posebnu temu u Gal 5:4: Apostazija \[otpadništvo\] \[aphistēmi\]](#)). To može biti upotrijebljeno u negativnome smislu (pobuna) ili u pozitivnome smislu (daleko od grijeha, usp. 2. Tim 2:19). Ta riječ bila je korištena u grčkoj književnosti (Plutarh i Djela 5:37) o političkoj ili vojnoj pobuni, ali u Septuaginti (usp. Jš 22:22) i Apokrifu, ona čest upućuje na duhovnu pobunu. Tko se buni neizvjesno je, ali oni odbacuju Boga i čak Ga nastoje zamijeniti. To mogu biti pogani, Židovi, ili dio vidljive crkve (usp. Mt 24:3-12; 1. Tim 4:1; 2. Tim 3:1.8.13; 1. Iv 2:18-19).

NASB	“čovjek bezakonja bude otkriven”
NKJV	“čovjek grijeha bude otkriven”
NRSV	“bezakonik bude otkriven”
TEV	“Zli se bude pokazao”
NJB	“Pobunjenik ... se je pokazao”

Postoji poteškoća grčkoga manuskripta ovdje. Pojam “bezakonje” nađen je u grčkim uncijalnim rukopisima α , B, koptskim i armenijskim prijevodima, i u grčkim tekstovima korištenima od Origena i Marciona, prema Tertulijanu, dok je “grijež” nađen u rukopisima A, D, F, G, K, L, P, te Vulgati i sirijskim prijevodima i bio je poznat od većine očeva Rane crkve. “Bezakonje” (*anomas*) rijetka je riječ u Pavlovim pisanjima (usp. Rim 4:7; 6:19; Tit 2:14) i pisari su je moguće nadomjestili poznatijom pojmom “grijež” (*hamartias*). Pojam “bezakonje” također je upotrijebljen u 2. Poslanici Solunjanima 2:7 i 8. UBS⁴ ocjenjuje “bezakonje” s ocjenom “B” (gotovo izvjesno).

Sotona nije naznačen kao u 2. Solunjanima 2:9, nego njegov pokorni sluga, njegovo utjelovljenje (parodija o Kristu, usp. Otk 13:1-8). Pavao nikad nije koristio pojam “Anti-Krist”, ali 1. Ivanova poslanica 2:18; 4:3; i 2. Ivanova 7 (pisane nakon Pavlove smrti) upućuju na istu osobu. U 1. Ivanovoj su “grijež” i “bezakonje” izjednačene (usp. 1. Iv 3:4).

Moguće je Pavlov “Čovjek bezakonja” srodan sa židovskom apokaliptičkom personifikacijom “nedostojnika” (*belial*) u lažnog Mesiju, Sotonom nadahnutoga svjetskog vođe. Pojam može biti upotrijebljen u tome smislu u:

1. Ponovljenome zakonu 13:13, jedan koji vodi druge od YHWH lažnim bogovima
2. 1. Knjizi o Samuelu 2:12, jedan koji ne poznaje YHWH-u
3. Knjizi proroka Nahuma 1:15, poosobljeno zlo
4. *Knjiga Jubileja* 1:20, poosobljen duh
5. *Uznesenje Izaije*, 4:18.

GLAGOL je AORIST PASIVNOGA KONJUNKTIVA. PASIVNO STANJE podrazumijeva vanjsko posrednika. Bog, ne Sotona, u nadzoru je povijesti. U Božje vrijeme (usp. 2. Sol 2:6) ovoj parodiji Krista, ovome utjelovljenome zlu, ovome sluzi Sotone bit će dopušteno očitovati sebe sâmog u povijesti (pojam “otkriti” bio je upotrijebljen za Kristovo otkrivenje u 2. Sol 1:7).

KONJUNKTIVNI NAČIN ne podrazumijeva da se to možda neće dogoditi, nego potvrđuje višeznačno, ali buduće, vrijeme otkrivenja (usp. 2. Sol 2:6.8).

Zabilježite izričaje što opisuju ovu osobu na kraju vremena:

1. čovjek bezakonja
2. sin uništenja /propasti
3. koji se suproti
4. koji uzvisuje sebe
5. tako da može zauzeti mjesto u Hramu Božjem
6. prikazujući sebe kao da je Bog.

Ova osoba ne samo da se suproti Bogu, nega Ga pokušava zamijeniti! PRIJEDLOG “anti” izvorno znači “na mjestu od” i kasnije je njegovo značenje postalo “protiv”. Oba od ovih suzvuca odgovaraju tome Čovjeku bezakonja. On želi silu, nadzor, i štovanje. Sržnost Pada, ljudi i anđeoske neovisnosti, poosobljena je (usp. Dn 11:3.16.36).

Na toliko mnogo načina ovi opisi karakteriziraju kraljeve i vlastodršce. Dobar primjer je Neron!

NASB	“sin propasti”
NKJV	“sin prokletstva /propasti”
NRSV	“jedan određen za uništenje”
TEV	“koji je određen za pakao”
NJB	“Izgubljen /Gubitnik”

Ovaj hebrejski idiom doslovno se prevodi “sin prokletstva /propasti”. Bio je upotrijebljen za Judu Iskariotskoga u Evanđelju po Ivanu 17:12. Ta eshatološka osoba, kao Juda, bit će duhovno izgubljena i kažnjena vječnom kaznom iako je duboko uključena u religiju (usp. 2. Sol 2:4).

2:4

NASB	“koji se suproti i uzvisuje sebe iznad svakoga tako-zvanog boga ili predmeta štovanja”
NKJV	“koji se suproti i uzvisuje sebe iznad svega što je nazvano Bog ili što je štovano /obožavano”
NRSV	“On se suproti i uzvisuje sebe iznad svakoga tako-zvanog boga ili predmeta štovanja”
TEV	“On će se suprotiti svemu što ljudi štiju u svemu što ljudi smatraju božanskim”
NJB	“Ovo je Neprijatelj, onaj koji tvrdi da je toliko mnogo veći od svega što ljudi nazivaju ‘bog’, toliko mnogo veći nego sve što je obožavano”

Postoje dva PREZENT SREDNJIH PARTICIPA. Ono što je predstavljeno ovdje jeste zla krivotvorima i parodija Krista koja traži slavu i štovanje /obožavanje (usp. Iz 14:13-14; Ez 28:2; Dn 7:25; 8:9-14; 9:27; 11:36-37; Mt 24:15; Mk 13:14; Otk 13).

▣ **“uzvisuje sebe”** Ovo je grčka složenica *huperairomai*. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:13: Pavlova uporaba “huper” složenica.](#)

▣ **“tako da zauzme njegovo mjesto u hramu Boga”** Ovaj izričaj često je korišten od onih koji vjeruju da su svi eshatološki događaji spomenuti od Isusa (usp. Mt 24; Mk 13; Lk 17:21) ili Ivana (usp. 1. Iv 2; Otk) budući događaji. Ako je tako, ovo čini se podrazumijeva ponovnu izgradnju židovskoga Hrama, moguće u skladu s Knjigom proroka Ezekielu 40 - 48.

Drugi komentatori vjeruju kako su ovi otkriveni eshatološki događaji bili oni što će se “uskoro” dogoditi i, stoga, moraju upućivati na povijesne događaje prvoga stoljeća svijeta Mediterana:

1. Kaligula je postavio kip sebe u Hram u Jeruzalemu
2. pad Jeruzalema pod Tita godine 70.
3. Neronova i Dominicijanova kraljevina strahovlade i progonstva vjernika.

Ostali od nas vide ove eshatološke događaje kao upućivanje i na prošle događaje prvoga stoljeća i na buduće događaje. SZ-ni proroci često su uzimali događaje svoga vremena i projicirali ih u okolnost budućeg “Dana Gospodnjeg”. Na taj način NZ ima poruku za svoje vlastito vrijeme i za svako razdoblje povijesti što slijedi. Mi ozbiljno moramo uzeti povijesnu okolnost izvornoga autora, ali i iznenađujuće kašnjenje Drugoga dolaska od 2000 godina.

Ovaj vrlo poseban i osobni odlomak predlaže buduće osobno povijesno ispunjenje. Ipak ovaj je tekst isto tako višeznačan. Ponajprije ova vrsta jezika (tj. “grozota pustoši”, Danielovo ime za ovo svetogrđe) odgovara Seleukoviću (Antiohu IV. Epifanu) i rimskoj (Tit) invaziji u Jeruzalem tijekom koje su poganski bogovi bili ustoličeni u području Hrama. Taj kip kraja-vremena također je sličan ponosu i oholosti kraljeva Babilona (Iz 14) i Tira (Ez 28), što su moguće tipovi sotonskoga otpada /apostazije.

Ovaj grčki pojam za “hram” (*naos*) bio je korišten za Svetinju nad Svetinjama u židovskome Hramu, iako tamo nije bilo sjedala. Pojam je također bio korišten za poganske hramove gdje su bila ustoličena božanstva. Ovo može podrazumijevati da židovski Hram mora biti fizički ponovno izgrađen (usp. Dn 9:24-27), moguće slijedeći Knjigu proroka Ezekielu 40 - 48, ali ne neophodno. Zapamtite da židovski Hram nije imao mjesta za sjedenje. Samo je grčki hram (tj. Zeusov) imao prijestolje. Ako je doslovno onda ovaj izričaj ne može upućivati na židovsko mjesto štovanja.

Krisostom je tumačio “hram” kao uobičajenu Pavlovsku metaforu za Crkvu (usp. 1. Kor 3:16-17; 6:19; 2. Kor 6:16; Ef 2:21). To stajalište vidi Anti-Krista kao očitovanje sebe u vidljivoj Crkvi.

▣ **“prikazujući sebe kao bivanje Bogom”** Bezakonik zapravo tvrdi da je božanstvo. On je parodija Krista, on je utjelovljeni Sotona.

U Ivanovu Otkrivenju postoji sotonsko trojstvo (Zvijer iz mora, Zvijer iz zemlje, što je lažni prorok, i Sotona). Zvijer iz mora je parodija Krista, tj.:

1. ima smrtonosnu ranu ali je oživljen, Otkrivenje 13:3.14
2. naslov “tko je kao Zvijer” odražava opis YHWH u Knjizi proroka Izaije 40:18-22; 43:11; 44:6.8.9-20; 45:6
3. izvodi velike znakove, usp. Otkrivenje 13:13
4. daje identifikacijsku oznaku svojim sljedbenicima sličnu Božjoj oznaci na Kristovim sljedbenicima, usp. Otkrivenje 7:3.

2:5 “ja sam vam govorio ove stvari” Ovo je IMPERFEKT GLAGOLSKO VRIJEME što označava kako su ovi vjernici u više navrata čuli propovijedanje ili učenje o ovome predmetu. Oni su imali obavijest o tome predmetu koju suvremeni čitatelji nemaju (usp. 2. Sol 2:5, “Ne sjećate li se” i 2. Sol 2:6, “vi znate”). Prema tome, sva suvremena tumačenja su, do neke granice, nepotpuna i pretpostavljajuća. Dogmatizam mora biti izbjegnuto iako je pozorna egzegeza korisna. Neizvjesno je upućuje li ovaj izričaj na obavijest datu u 2. Poslanici Solunjanima 2:1-5 ili u 2. Solunjanima 2:6-12.

2:6 “vi znate” Ovo podrazumijeva da su: (1) ovi vjernici znali na koga /što upućuje Pavao ili (2) oni trenutačno iskušavali silu /osobu u svojim životima.

▣

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“što ga zadržava sad”

“što je zadržavajuće”

“što je sad zadržavajuće njemu”

“postoji nešto što drži ovo od događanja sad”

“što ga još uvijek uzdržava”

Ovaj GLAGOL može značiti:

1. “uzdržavati se” (usp. Lk 4:24; Flm 13)
2. “ustezati” (usp. 1. Sol 5:21; Lk 8:15)
3. “odnijeti” (nema biblijskog primjera).

Okvir daje prednost “uzdržavan” ili “zadržava”. Stvarno pitanje je: tko ili što je taj koji /što zadržava? Događa se zanimljiva gramatička promjena od NEUTRALNOGA RODA u 2. Poslanici Solunjanima 2:6.7 na MUŠKI ROD u 2. Solunjanima 2:7.8. Ovo podrazumijeva utjecaj što je kadar poosobiti. Zbog ovog, moguća su najmanje tri tumačenja:

1. zakon nasuprot anarhiji, poosobljeno u rimskome caru
2. anđeoski autoritet, poosobljen u posebnome /posebnim anđelu /anđelima, usp. Otkrivenje 7:1-3
3. Bog, u Osobi Svoga Duha ili Duhom osnaživanje propovijedanje Evandjelja.

Prva teorija je vrlo stara i ona se širi, prvo je izjavljena od Tertulijana. Odgovara okvirnome mjerilu kojeg su solunski kršćani razumjeli. Pavao je govorio i o svojim iskustvima sa zakonom i dobrobitima zakona (usp. Rim 13:1 i dalje; Djela 17 - 18). Druga teorija vrlo je srodna. Ona koristi Knjigu proroka Daniela 10 kao dokaz za anđeoski nadzor i autoritet nad narodima i njihovim zakonskim sustavima. Treća teorija postoji od nedavno. Ima mnogo pohvala ali ona je vrlo pretpostavljajuća. Ona se koristi uglavnom od određenih dispencionalista kako bi poduprla tajno uznesenje.

Duh Anti-Krista uvijek je bio u svijetu (usp. 1. Iv 2:18; 4:3; 2. Iv 7), ali jednoga dana on će konačno biti poosobljen. Sotona ne zna Božji naum i moguće ima spremne zle ljude u svakome dobu. Ova zadržavajuća sila u konačnici je nadnaravna te pod Božjim nadzorom i naumom (usp. 2. Sol 2:6b-7).

▣ **“tako da će u svoje vrijeme on biti otkriven”** Osoba /sila na koju se upućuje očito biva zadržavana od Boga. U određeno vrijeme u budućnosti, njemu će biti dopušteno očitovati se.

2:7 “tajna” Bog ima opću svrhu za iskupljenje koja je čak prethodila Padu (usp. Djela 2:23; 3:18; 4:28; 17:31; Lk 22:22). Nagovještaji ovog nauma otkriveni su u SZ-u (usp. Post 3:15; 12:3; Izl 19:5-6; i sveopći odlomci u prorocima). Međutim potpuni raspored nije bio jasan. S Dolaskom Isusa i Duha to je postajalo očitijim. Pavao je koristio pojam “tajna” za opis ovoga potpunoga iskupiteljskog nauma (usp. 1. Kor 4:1; Ef 6:19; Kol 4:3; 1. Tim 3:9). Međutim, on ga je koristio u nekoliko različitih smislova:

1. djelomično otvrdnuće Izraela kako bi se dopustilo poganima biti uključenima. Ovo ulijevaje pogana djelovat će kao mehanizam za Židove da prihvate Isusa kao Krista proročanstva (usp. Rim 11:25-32)

2. Evanđelje je bilo učinjeno znanim narodima, koji su svi uključeni u Krista i kroz Krista (usp. Rim 16:25-27; Kol 2:2)
3. nova tijela vjernika kod Drugoga dolaska (usp. 1. Kor 15:5-57; 1. Sol 4:13-18)
4. sažimanje svega u Kristu (usp. Ef 1:8-11)
5. pogani i Židovi su su-baštinici (usp. Ef 2:11 - 3:13)
6. prisnost odnosa između Krista i Crkve opisana u pojmovima braka (usp. Ef 5:22-33)
7. pogani su uključeni u zavjetni narod i nastanjeni su Duhom Kristovim kako bi proizvodili Kristo-sličnu zrelost, to jest, obnovu iskvarene slike Božje u palome ljudstvu (usp. Kol 1:26-28)
8. Anti-Krist na kraju vremena (usp. 2. Sol 2:1-11)
9. rana kršćanska vjeroispovijed ili oda (usp. 1. Tim 3:16).

Ovaj pojam može također biti upotrijebljen u smislu da Bog ima “tajni naum” za budućnost, tako također, ima Sotona “tajni naum”. Ovi stihovi otkrivaju kako će personifikacija zla oponašati Krista.

▣ **“bezakonja već je na djelu”** Ovo je PREZENT SREDNJEGA INDIKATIVA. Ta je zamisao otkrivena i u 1. Ivanovoj poslanici (usp. 1. Iv 2:18-29; 4:3). Taj oblik složenice pojma “djelu” (*energeō*) korišten je gotovo isključivo o nadnaravnim posrednicima (usp. 1. Kor 12:6,11; 2. Kor 4:12; Gal 2:8; 3:5; Ef 1:11,20; 2:2; 3:7; 4:16; Fil 2:13; 3:21; Kol 1:29; 1. Sol 2:13; 2. Sol 2:9; 1. Tim 2:12). Ova se pobuna događala sve od Pada. Ta će pobuna jednoga dana biti poosobljena. Trenutačno Bog zadržava taj utjecaj. Pisma prenose sukob na kraju vremena između osobnoga zla i Božjeg Mesije (usp. Ps 2).

NASB	“samo on koji sad zadržava radit će tako sve dok on ne bude izveden s puta”
NKJV	“samo On koji sad zadržava radit će tako sve dok On ne bude izveden s puta”
NRSV	“ali samo dok se ne ukloni onaj koji ga sad zadržava”
TEV	“sve dok onaj koji zadržava povratak ne bude izveden s puta”
NJB	“i onaj koji zadržava povratak mora prvo biti uklonjen”

Ovo je PREZENT AKTIVNOGA PARTICIPA s AORISTOM SREDNJEGA (deponent) KONJUNKTIVA. Bog (ili Njegov posrednik) još uvijek nastavlja zadržavati, ali jednom u budućnosti ovaj će zadržavajući utjecaj biti uklonjen. Za teorije o poistovjećivanju “onoga koji zadržava” vidjeti 2. Poslanicu Solunjanina 2:6. Tko ili što god to jeste, Bog je, a ne bezakonik, u nadzoru povijesti.

2:8 “Onda će bezakonik biti otkriven” Pitanje je vremenski element. Tekst podrazumijeva odmah nakon što Bog ukloni zadržavajuću silu. Naredni stihovi daju pojedinosti Njegove djelatnosti (usp. Dn 7:13; 8:29; 9:24-27).

NASB	“kojeg će Gospodin ubiti”
NKJV	“kojeg će Gospodin dokinuti”
NRSV	“kojeg će Gospodin Isus uništiti”
TEV	“Gospodin Isus će ga ubiti”
NJB	“Gospodin će ga ubiti”

U ovome stihu postoje dvije poteškoće grčkog rukopisa. Prva je ime “Gospodin” ili “Gospodin Isus”. Jednostruk je naslov u rukopisima B, D^c, i K. Dvostruki naslov je u manuskriptima Ɑ, A, D*, G, P te u Vulgati, Sirijskim, i Koptskim prijevodima.

Druga poteškoća je GLAGOL. “Dokinuti” je u manuskriptima Ɑ, A, D*, G, i P kao i u Vulgati, Sirijskim, i Koptskim prijevodima. Pavao je moguće smjerao na Knjigu proroka Izaije 11:4, gdje se ovaj isti GLAGOL (ubiti) pojavljuje u Septuaginti. Neuobičajen pojam “uništiti” nađen je u rukopisima F i G te u različitome obliku u D^c i K. Drugi dolazak dovršit će ovo razdoblje pobune.

▣ **“s dahom Svojih usta”** SZ-na pozadina za ovo je Knjiga o Jobu 4:9; 15:30 ili Knjiga proroka Izaije 11:4; 30:28,33. NZ-na uporaba je u Otkrivenju 2:16; 9:15. Hebrejski i grčki pojmovi mogu upućivati na oboje, vjetar, dah, ili na duh kao što Evanđelje po Ivanu 3:8 pokazuje, ali ovdje okvir zahtijeva “dah”. Ovo može upućivati na: (1) silu Njegovih riječi (John Calvin) ili (2) silu izgovorene riječi u SZ-u (usp. Post 1; Iz 55:11).

NASB “priveći kraju”
NKJV, NRSV “dokinuti”
TEV “ubiti ga”
NJB “poništiti će ga”

Ovo je vrlo popularna riječ za Pavla. On ju je upotrijebio više od 27 puta. Taj izričaj znači “učiniti neučinkovitim” a ne “ukinuti” ili “uništiti” (usp. Rim 3:3; 6:6). [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 3:17: Ništavno i nevažno – bezvrijedno \(katargeō\).](#)

NASB “pojavkom”
NKJV “sjajnošću”
NRSV “očitovanjem”
TEV “slavnim pojavkom”
NJB “svojim slavnim pojavkom”

Ovaj pojam ima mnogo mogućih prijevoda: “sjajnost”, “blještavilo”, “sjaj”, “slava”. To je jaka potvrda vidljivoga očitovanja Kristova fizičkoga povratka na Zemlju (usp. 1. Tim 6:14; 2. Tim 1:10; 4:1.8; Tit 2:11.13; 3:4). Englesak riječ “*epiphany /epifanija*” transliteracija je toga grčkog pojma. Vidjeti bilješku u 2. Poslanici Solunjanima 2:1. [Vidjeti Posebnu temu 1. Solunjanima 2:19: NZ-ni pojmovi za Kristov povratak.](#)

▣ **“Svoga dolaska”** Ovo je grčki pojam *parousia /parusija* što znači “prisutnost”. U svojim danima pojam je upućivao na kraljevski posjet. Čak je postao onaj što se u grčkoj književnosti koristio za dolazak boga. Korišten je o Isusu u 2. Poslanici Solunjanima 2:1 i 8, ali i o Sotonskome zalogu u 2. Solunjanima 2:9. [Vidjeti Posebnu temu 1. Solunjanima 2:19: NZ-ni pojmovi za Kristov povratak.](#)

2:9 “s djelatnošću Sotone” Bezakonik je osnažen i usmjeren od Sotone ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:13: Osobno zlo](#), usp. Otk 13:2). Sve do Teodora Mopsuesticija, Anti-Krist je bio viđen kao majmun ili oponašatelj Krista. Zabilježite koliko je ovaj kao Krist u ovome okviru: “otkriven” ili “nevjerovan”, 2. Poslanica Solunjanima 2:3.6.8; “dolazak”, 2. Solunjanima 2:9; “znacima”, 2. Solunjanima 2:9; “on će morati učiniti sjedeće”, 2. Solunjanima 2:10.12.

NASB “sa svom silom i znacima i lažnim čudesima”
NKJV, NRSV “sa svom silom, znacima, i lažnim čudesima”
TEV “sa silom Sotone i izvedbom svih vrsta čudesa i lažnih znakova i čudesa”
NJB “postojat će sve vrste čudesa i varljivo pokazivanje znakova i čuda”

Čudesa nisu sama po sebi znak Božji (usp. Izl 7:11-12.22; Pnz 13:1-5; Mt 7:21-23; 24:24; Mk 13:22; Otk 13). Sotona krivotvori sve kako bi prevario i zbunio djecu Adama. Stih 9 čini se prethodi kronološki stihu 8. Također, stihovi 9-10 mogu uključiti podosta vremena.

2:10 “sa svom obmanom pokvarenosti” Sotona vara nevjernike (usp. Mt 13:19; 2. Kor 4:4) kao i vjernike (Ef 4:14) ako ostanu duhovno nezreli.

▣ **“oni nisu primili ljubav istine”** Ovo nije zamišljen smisao, nego referenca na:

1. Osobu i djelo Isusa, usp. Evanđelje po Ivanu 14:6
2. Duha, usp. Evanđelje po Ivanu 14:17; 15:16; 16:13
3. poruku o Isusu, usp. Evanđelje po Ivanu 17:17.

Ovaj “primili” upotrijebljen je u 1. Poslanici Solunjanima 1:6 i 2:13 u smislu osobne dobrodošlice kao gosta. Ovi su nevjernici odbacili vjerovati u Evanđelje i dati dobrodošlicu Isusu. [Vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 2:5: “Istina” u Pavlovim pisanjima.](#)

▣ **“tako da budu spašeni”** U SZ-u ovaj pojam značio je “fizičko oslobođenje” (usp. Jak 5:15). Međutim, u NZ-u on prima duhovnu /vječnu važnost.

2:11

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“Iz toga razloga Bog će poslati nad njih obmanjujući utjecaj”
“I iz toga razloga Bog će im poslati snažnu obmanu”
“Iz ovoga razloga Bog im šalje silovitu obmanu”
“Iz ovoga razloga Bog šalje silu zablude da djeluje u njima”
“Razlog zašto Bog šalje silu da ih obmani”

Ovo je PREZENT AKTIVNOGA INDIKATIVA upotrijebljenog kao FUTUR. Glavna istina ovdje jeste ta da je Bog u nadzoru svega, čak i Sotone (usp. Job 1 - 2; Zah 3). Ovo slanje je ili: (1) Božje djelatno slanje osude na one koji odbacuju istinu (usp. Rim 11:7-10) ili (2) Božje pasivno dopuštanje posljedica njihove nevjere što je postala očitovanom u njihovim životima (usp. Ps 81:12; Hoš 4:17; Rim 1:24.26, i 28). Ta dvoznačnost postoji i u SZ-one izvješću o faraonu, gdje je rečeno, da je faraon otvrdnuo svoje vlastito srce (usp. Izl 7:14; 8:15.32), te da je i Bog otvrdnuo njegovo srce (Izl 4:21; 7:3.13; 9:12.35; 10:1.20.27; 14:4.8).

MNOŽINSKE ZAMJENICE upućuju na pokvarene ljude iz 2. Poslanice Solunjanima 2:10.

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“tako da budu vjerovali”
“da bi mogli vjerovati”
“vodeći ih da vjeruju”
“tako da vjeruju”
“i učiniti im da vjeruju”

Čovjek koji odacuje Krista odbačen je od Boga (usp. Hoš 5:6c; Iv 3:17-21). Ovo nije dvostruka predestinacija, nego posljedica djelatne nevjere (usp. 1. Kr 22:19-23).

NASB, NRSV, TEV
NKJV
NJB

“što je krivo”
“laži”
“što je neistinito”

Ovo je doslovno “laž” (usp. Iv 8:44; Rim 1:25). To je u oprečju s “istine” u stihu 10. U 1. Ivanovoj poslanici “lažac” je onaj tko niječe da Isus jeste Krist (usp. 2. Sol 2:22). Ovaj je lažac nazvan “Antikrist”.

2:12

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“zato da svi mogu biti osuđeni”
“da oni svi mogu biti osuđeni”
“tako da svi ... budu osuđeni”
“Ishod je da će svi ... biti osuđeni”
“osudi sve”

KJV je preveo ovo kao “prokleti”. Ovaj pojam znači “biti pošteno osuđen” (kao što je bilo “prokleti” 1611.).

▣ **“nego uživali u pokvarenosti”** Oni nisu bili samo hladni za istinu nego vrući za zlo (usp. Heb 11:25).

OKVIRNI UVIDI U STIHOVE 2. POSLANICE SOLUNJANIMA 2:13-17

- A. Ovaj je okvir molitva Bogu za Njegovu početnu i milost izbora (oprečno 2. Sol 2:11) u životima solunskih kršćana. Kao što je 2. Poslanica Solunjanima 1:3-4 molitva zahvale za vjernike, ovo je molitva za Božju neprekidnu djelatnost u njihovim životima.
- B. Na mnogo načina završetak poglavlja 2 sličan je završetku poglavlja 1.
- C. Stihovi 13 i dalje očita su suprotnost kazni nevjernika u 2. Poslanici Solunjanima 2:11-12.
- D. U ovome se odjeljku pojavljuju tri idejne jedinice:
1. 2. Poslanica Solunjanima 2:13-14, vjernik i posvećenje
 2. 2. Poslanica Solunjanima 2:15, vjernikova ustrajnost
 3. 2. Poslanica Solunjanima 2:16-17, vjernikovo ohrabrenje i nada ishodi u “dobrim djelima” (u svakome je odjeljku Božja početna milost u skladu s primjerenim odazivom čovječanstva).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 2:13-15

¹³Ali mi moramo uvijek davati zahvale Bogu za vas, braćo ljubljena od Gospodina, jer Bog je odabrao vas od početka za spasenje kroz posvećenje od Duha i vjerom u istinu. ¹⁴To bijaše za to da vas je On pozvao kroz naše evanđelje, da vi možete postići slavu našega Gospodina Isusa Krista. ¹⁵Tako onda, braćo, stojte čvrsto i držite predaje kojima ste bili poučeni, ili riječju *od usta* ili pismom od nas.

2:13 “mi moramo uvijek davati zahvale Bogu” Ova ista istina izrečena je u 2. Poslanici Solunjanima 5:18. [Vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 6:18: Pavlova molitva, veličanje, i zahvaljivanje Bogu.](#)

▣ **“Bogu ... Gospodina ... Duha”** Pavao je često smjerao na Trojstvo (usp. Rim 1:4-5; 5:1.5; 8:1-4.8-10; 1. Kor 12:4-6; 2. Kor 1:21; 13:14; Gal 4:4-6; Ef 1:3-14.17; 2:18; 3:14-17; 4:4-6; 1. Sol 1:2-5; Tit 3:4-6). To je pretpostavljeno i od drugih NZ-nih autora (usp. Mt 3:16-17; 28:19; Iv 14:26; Djela 2:32-33.38-39; 1. Pt 1:2 i Juda 20-21). [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:13: Trojstvo.](#)

▣ **“braćo ljubljena od Gospodina”** Ovo “ljubljena” je oblik PERFJEKT PASIVNOGA PARTICIPA od *agapaō*. To podrazumijeva izbor (usp. Rim 1:7; Kol 3:12; 1. Sol 1:4). Predivan Mesijanski naslov “Moj Ljubljeni” (usp. Mt 3:17; 17:5) sad je postao oznakom za Njegove sljedbenike. Oni su ljubljani jer ljube istinu (usp. 2. Sol 2:10).

▣

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“jer Bog je odabrao vas od početka za spasenje”
“jer Bog je odabrao vas od početka za spasenje”
“jer Bog odabra vas kao prve plodove za spasenje”
“Jer Bog odabra vas kao prve za spasenje”
“jer Bog odabra vas od početka da budete spašeni”

Ovo je AORIST SREDNJEGA INDIKATIVA u značenju da je Bog Osobno odabrao vjernike (usp. Ef 1:4). To je teološki oprečno 2. Poslanici Solunjanima 2:11. Doktrina izbora je: (1) poziv na svetost (Ef 1:4), ne omiljen položaj; (2) ne protiv izgubljenih, nego za spašene. To je Pavao spomenuo nekoliko puta u NZ-u (usp. Rim 9; 1. Kor 7:7; Ef 1:4-13; 2. Tim 1:9). Na to se smjera u 1. Solunjanima 2:12; i 5:9. Božji nadzor spasenja i povijesti žarište je ovoga okvira. Zlo postoji u duhovnoj i fizičkoj kraljevini, ali ovdje ne postoji dualizam. Iako vjernici ne mogu u potpunosti razumjeti tajnu izbora, oni imaju pouzdanje da je Otac našega Gospodina Isusa Krista u potpunome i ljubećem nadzoru svega.

Izbor je prekrasna doktrina. Međutim, to nije poziv na favoritizam, nego poziv na kanal, oruđe, ili sredstvo za iskupljenje ostalih. U SZ-u pojam je prvenstveno bio korišten za služenje; u NZ-u koristi se prvenstveno za spasenje koje ishodi u služenju. Biblija nikad ne izravna prividno oprečje između Božje suverenosti i slobodne volje čovječanstva, nego potvrđuje oboje! Dobar primjer biblijske napetosti je Poslanica Rimljanima 9 o Božjemu suverenom odabiru i Rimljanima 10 o neophodnome odazivu čovječanstva (usp. 2. Sol 10:11.13).

Ključ za ovu teološku napetost može biti nađen u Efežanima 1:4. Isus je Božji izabrani čovjek i svi su moguće izabrani u Njemu (Karl Barth). Isus je Božje “da” potrebi paloga čovječanstva (Karl Barth). Efežanima 1:4 također pomaže razjasniti pitanje potvrđivanjem kako cilj predestinacije nije Nebo, nego svetost (Kristo-sličnost). Evanđelje po Ivanu 15:16 kaže da je Isus odabrao nas kako bismo rodili plod! Mi smo često privučeni dobrobitima Evanđelja a zanemarujemo odgovornosti! Božji poziv (izbor) jeste za određeno vrijeme kao i za vječnost.

Doktrine dolaze u odnos s drugim istinama, ne kao jednostruke, nepovezane istine. Dobra analogija može biti konstelacija nasuprot jedne zvijezde. Bog predstavlja istinu u istočnjačkim, ne zapadnjačkim, žanrovima. Mi ne smijemo ukloniti napetost uzrokovanu dijalektičkim (paradoksalnim) parovima.

Teološka zamisao o “savezu” ujedinjuje suverenost Boga (koji i poduzima prvi korak te postavlja raspored) s naredbenim početnim i stalnim odazivom vjere u pokajanju od čovjeka. Budite pozorni od dokaznih tekstova (vidjeti proof-text u Rječniku) jedne strane paradoksa i podcjenjivanja druge strane! Budite pozorni od potvrđivanja samo svoje omiljene doktrine ili sustavne teologije.

Izričaj “od početka” je iz grčkih rukopisa α , D, K, i L te Pešita prijevoda (usp. NEB). Ali manuskripti B, F, G, i P, Vulgata, i Harelean sirijski prijevod ima “prvi plodovi” (usp. NIV, NAB). Poteškoća jeste ta da izričaj, “od početka”, Pavao nije upotrijebio nigdje drugdje. A. T. Robertson misli da je to bilo izvorni način izražavanja, usp. *Word Pictures in the New Testament*, tom IV, str. 54 i UBS⁴ daje mu ocjenu “B” (gotovo izvjesno). On koristi, “od vjekova” (usp. Kol 1:26) ili “prije vjekova” (usp. 1. Kor 2:7). Međutim, Pavao nikad nije koristio zamisao o “prvim plodovima” za slikovit prikaz izbora.

[Vidjeti u Dodatku: Tekstualni kriticizam.](#)

POSEBNA TEMA: ARCHĒ

Grčki pojam *archē* znači “početak” ili “podrijetlo” nečega:

1. početak stvorenog reda (usp. Iv 1:1; 1. Iv 1:1; Heb 1:10)
2. početak Evanđelja (usp. Mk 1:1; Fil 4:15; 2. Sol 2:13; Heb 2:3)
3. prvi očevici (usp. Lk 1:2)
4. početni znaci (čuda, usp. Iv 2:11)
5. početna načela (usp. Heb 5:12)
6. početna sigurnost temeljena na istinama Evanđelja (usp. Heb 3:14)
7. početak, Poslanica Kološanima 1:18; Knjiga Otkrivenja 3:14.

Koristi se kao “pravilo” ili “ovlast” kod:

1. ljudskih upravnih dužnosnika:
 - a. Evanđelje po Luki 12:11
 - b. Evanđelje po Luki 20:20
 - c. Poslanica Rimljanima 13:3; Poslanica Titu 3:1
2. anđeoskih vlasti:
 - a. Poslanica Rimljanima 8:38
 - b. 1. Poslanica Korinćanima 15:24
 - c. Poslanica Efežanima 1:21; 3:10; 6:12
 - d. Poslanica Kološanima 1:16; 2:10.15
 - e. Judina poslanica, stih 6.

▣ **(2:13) “posvećenje od Duha”** Dva vida zamisli o svetosti predstavljaju sami sebe: (1) početna svetost je položaj u Kristu i (2) napredujuća svetost je rast prema Kristo-sličnosti (usp. Rim 8:28-29; Gal 4:19). Duh nas vabi Kristu, osuđuje nas za grijeh i uvjerava nas o istini Evanđelja, krsti nas u Krista, i oblikuje Krista u nama (usp. Iv 16:8-16). [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 2:16: NZ-na svetost /posvećenje.](#)

▣ **“i vjerom u istinu”** Ovdje “istinu” u 2. Poslanici Solunjanima 2:13 usporedno je s “evanđelje” u 2. Solunjanima 2:14.

2:14 “To bijaše za to da vas je On pozvao” Ovo je još jedan naglasak na izboru (usp. 1. Sol 2:12; 5:9.24). Ova mala, progonjena, obeshrabrena skupina vjernika bila je odabrani narod Božji. Oni su bili pozvani na svetost (usp. Ef 1:4), na Kristo-sličnost (usp. Rim 8:28-29; Gal 4:9).

▣ **“kroz naše evanđelje”** Evanđelje je i poruka kojoj se mora povjerovati i Osoba koja mora biti primljena. To je mehanizam kroz koji Božji blagoslov teče palome čovjeku. Ne postoji drugi kanal.

▣ **“da vi možete postići slavu našega Gospodina”** Ovo je ponovna izjava iz 2. Poslanice Solunjanima 1:12. Riječ “slavu” teško je odrediti. Ona se kortistila na mnogo različitih načina u SZ-u. U ovome okviru to odražava poziv vjernika upućen od Oca na bivanje posvećenima Duhom kroz djelo Krista (usp. Ef 1:4). Vjernici moraju biti kao Krist i kod Njegova drugog dolaska oni će dijeliti Njegovu slavu (usp. 1. Iv 3:2).

Vidjeti puniju bilješku u 2. Solunjanima 1:9 i [Posebnu temu u Galaćanima 1:5: Slava \(kabod\) \(SZ\).](#)

▣ **“Gospodina”** Zavjetno Ime za Boga u SZ-u je YHWH. Ovaj GLAGOL može biti naizmjenice prikazan “Ja ću biti ono što sam prouzročio biti” ili “Ja sam ono što Jesam”. Židovi su se odupirali izgovaranju ovoga Imena kad su čitali Pisma, u strahu od izgovaranja Božjega Imena uzalud (usp. Izl 20:7). Prema tome, oni su ga zamijenili s hebrejskom riječju *adon*, što znači “vlasnik, muž, gospodar, gospodin”. Naša Engleska Biblija prevodi YHWH s GOSPODIN, pisano sve s velikim slovima. Kad NZ-ni autori koriste ovo Ime za Isusa, to je bio jedan od njihova načina poistovjećivanja Njega s Bogom SZ-a. [Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 1:9: Imena za Božanstvo.](#)

▣ **“Isusa”** Kad je upotrijebljen sam za sebe ovaj je pojam bio način upućivanja NZ-nih autora na čovječnost Isusa iz Nazareta.

▣ **“Krista”** Ovo je transliteracija hebrejskoga pojma za “Mesiju” što je doslovno “Pomazanik”. U SZ-u pomazivane su bile tri različite vrste službi: proroci, svećenici, i kraljevi. To je bio simbol Božega poziva i opremanja za posebnu službu. Isus ispunjava sve tri SZ-ne službe (usp. Heb 1:2-3).

Vidjeti Posebnu temu dolje: “Pomazanje” u Bibliji (hebrejski GLAGOL, BDB 602, KB 643 I; IMENICA, BDB 603).

POSEBNA TEMA: “POMAZANJE” U BIBLIJI (hebrejski GLAGOL, BDB 602, KB 643 I; IMENICA, BDB 603)

- A. Korišteno za uljepšavanje (BDB 691 I, usp. Pnz 28:40; Ruta 3:3; 2. Sam 12:20; 14:2; 2. Ljet 28:15; Dn 10:3; Mih 6:15).
- B. Korišteno za goste (BDB 206, usp. Ps 23:5; Lk 7:38.46; Iv 11:2).
- C. Korišteno za iscjeljenja (BDB 602, usp. Iz 61:1; Mk 6:13; Lk 10:34; Jak 5:14; [korišteno u higijenskom smislu u Ez 16:9]).
- D. Korišteno u pripravi za ukop (usp. Mk 16:1; Iv 12:3.7; 19:39-40; zabilježite 2. Ljet 16:14, ali bez GLAGOLA “pomazati”).
- E. Korišteno u religijskom smislu (o objektu, BDB 602, usp. Post 28:18; 31:13 [stup]; Izl 29:36 [žrtvenik]; Izl 30:26; 40:9-16; Lev 8:10-13; Br 7:1 [Svetište]).
- F. Korišteno za postavljanje vođa:
 - 1. svećenici:
 - a. Aron (Izl 28:41; 29:7; 30:30)
 - b. Aronovi sinovi (Izl 40:15; Lev 7:36)
 - c. standardni izričaj ili naslov (Br 3:3; Lev 16:32)
 - 2. kraljevi:
 - a. od Boga (usp. 1. Sam 2:10; 2. Sam 12:7; 2. Kr 9:3.6.12; Ps 45:7; 89:20)
 - b. od proroka (usp. 1. Sam 9:16; 10:1; 15:1.17; 16:3.12-13; 1. Kr 1:45; 19:15-16)
 - c. od svećenika (usp. 1. Kr 1:34.39; 2. Kr 11:12)
 - d. od starješina (usp. Suci 9:8.15; 2. Sam 2:7; 5:3; 2. Kr 23:30)
 - e. o Isusu kao Mesijanskoga Kralja (usp. Ps 2:2; Lk 4:18 [Iz 61:1]; Djela 4:27; 10:38; Heb 1:9 [Ps 45:7])
 - f. Isusovi sljedbenici (usp. 2. Kor 1:21; 1. Iv 2:20.27 [krizma])
 - 3. moguće o prorocima (usp. 1. Kr 19:16; Iz 61:1)
 - 4. nevjerujući posrednici Božanskoga oslobođenja:
 - a. Kir (usp. Iz 45:1)
 - b. kralj Tira (usp. Ez 28:14, gdje on koristi metafore Vrta Eden)
 - 5. pojam ili naslov “Mesija” znači “Pomazanik” (BDB 603), usp. Psalam 2:2; 89:38; 132:10.

Djela apostolska 10:38 stih je gdje su uključene sve tri Osobe Božanstva u pomazanje. Isus je bio pomazan (usp. Lk 4:18; Djela 4:27; 10:38). Zamisao je proširena na uključivanje svih vjernika (usp. 1. Iv 2:27). Pomazanik je postao pomazanici! To može biti usporedno s Antikristom i antikristima (usp. 1. Iv 2:18). SZ-ni simbolički čin fizičkoga pomazanja s uljem (usp. Izl 29:7; 30:25; 37:29) odnosi se na one koji su bili pozvani i opremljeni od Boga za poseban zadatak (tj. proroci, svećenici, i kraljevi). Riječ “Krist” prijevod je hebrejskoga pojma “pomazanik” ili Mesija.

2:15 “braćo” Ovo pokazuje prijelaz na sažetak izjave.

▣ **“stojte čvrsto”** Ovo je prvi od dva PREZENTA AKTIVNIH IMPERATIVA. Pavao često koristi ovu metaforu za ustrajnost (usp. 1. Sol 3:8; 1. Kor 16:13; Ef 6:11.13). Ona naglašava potrebu za vjernike da ustraju suočeni s fizičkim i mentalnim progonstvom i krivim učenjem. U 1. Poslanici Korinćanima 15:1 ovaj je pojam upotrijebljen za naš položaj u Kristu. To donosi ravnotežu na gornji naglasak o izboru. [Vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 5:4: Ustrajnost.](#)

▣ **“držite”** Ovo je još jedan PREZENT AKTIVNOGA IMPERATIVA. Vjernici moraju nastavljati prijanjati uz istine što im je Pavao propovijedao (usp. 1. Kor 11:2). Ovo je teološka ravnoteža izboru.

▣ **“predaje”** Ovaj pojam (*pardosis*) korišten je u nekoliko značenja:

1. u 1. Poslanici Korinćanima 11:2.23 za istine Evanđelja
2. u Evanđelju po Mateju 15:6; 23:1 i dalje; Marku 7:8; Poslanici Galaćanima 1:14 o židovskim predajama
3. u Poslanici Kološanima 2:6-8 o gnostičkim nagađanjima
4. rimokatolici koriste ovaj stih kao biblijski dokazni tekst da su Pismo i predaja istovrijedni u autoritetu.

Međutim, u ovome okviru to upućuje na apostolsku istinu ili izrečenu ili napisanu (usp. 2. Sol 3:6).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 2:16-17

¹⁶Sad neka bi naš Gospodin Isus Krist Sâm i Bog naš Otac, koji nas ljubljاشة i dadoše nam vječnu utjehu i dobru nadu milošću, ¹⁷utješili i ojačali vaša srca u svakome dobrom djelu i riječi.

2:16-17 Ovo je molitva, kao u 1:2 i 3:16.

2:16 “naš Gospodin Isus Krist Sâm i Bog naš Otac, koji nas ljubljاشة i dadoše nam” U grčkome tekstu ovdje su dva SUBJEKTA ali sa snažnom JEDNINSKOM ZAMJENICOM, “Sâm” i s dva JEDNINSKA AORIST PARTICIPA (ljubljaše i dadoše). Također zabilježite da je Isus spomenut prvi. Ovo pokazuje jedinstvo i istovrijednost SUBJEKATA (usp. 1. Sol 1:1.2; 3:11). Sin i Otac dali su nam vječnu utjehu i dobru nadu. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:1: Otac.](#)

▣

NASB, NRSV

NKJV

TEV

NJB

“vječnu utjehu”

“utjehu što nikad ne prestaje”

“vječnu smjelost”

“neiscrpnu utjehu”

Utjeha i nada vjernika temeljene su na Božjoj milosti vidljivoj i donijetoj kroz Krista. Zabilježite da je pastoralni okvir o ohrabrenju baš kao i u 1. Poslanici Solunjanima 4:18. Pavlovi uvidi o Drugome dolasku nisi bili dati kako bi popunili naša srca i teorije, nego da nas učine snažnima na našu dnevnu Kristo-sličnost (usp. 1. Kor 15:58).

▣ **“dobru nadu”** Ovaj poseban oblik upotrijebljen je jedino ovdje u NZ-u. Pojam “nadu” često je u NZ-u korišten u smislu Drugoga dolaska (vidjeti Posebnu temu u Gal 5:5: Nada [*elpis*], [kod Pavla]). Ovo je posebice tako u pismima Solunjanima što se usredotočuju na ovome teološkom subjektu. “Dobra nada” dolazi samo po Božjoj milosti.

2:17 Isus Krist i Bog Otac ljubili su nas i dali nam vječnu utjehu i dobru nadu posredstvom Njihove milosti, što je dato kako bi se:

1. utješila naša srca
2. ojačala naša srca za svrhu:
 - a. svakoga dobrog djela
 - b. svake dobre riječi.

Ovo je isti pojam u grčkome kao “utjehu” u 2. Poslanici Solunjanima 2:17. Ova dva stiha oblikuju jednu rečenicu u grčkome. Zabilježite da su vjernici ohrabreni činiti i govoriti “dobre stvari”. Mi nismo spašeni zbog činjenja dobrih stvari nego smo spašeni za činjenje dobrih stvari. Naš odnos s Kristom mora voditi Kristo-sličnosti. Mi smo bili pozvani k dobrim djelima (usp. Ef 1:4; 2:10). Cilj svakoga vjernika nije samo Nebo kad umre nego Kristo-sličnost sad. Ova dobra djela i govorenja moraju pomoći nama kao vjernicima doseći one koji ne poznaju našega Spasitelja.

▣ **“srca”** [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 4:6: Srce.](#)

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Zašto se o temi Drugoga dolaska toliko raspravlja u Crkvi?
2. Je li Drugi dolazak blizak ili se moraju dogoditi prvo određeni događaji?
3. Uzrokuje li Bog ljudima da ne vjeruju?
4. Što je “laž”?

2. POSLANICA SOLUNJANIMA 3

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

UBS ⁴	NKJV	NRSV	TEV	NJB
molite za nas 3:1-5	molite za nas 3:1-5	završne molbe, ukori i molitve 3:1-5	molite za nas 3:1-2 3:3-4 3:5	ohrabrenje za ustrajnost (2:13 - 3:5) 3:1-5
upozorenja protiv besposličarenja 3:6-15	upozorenja protiv besposličarenja 3:6-15	3:6-13 3:14-15	obveza za rad 3:6-10 3:11-12 3:13-15	protiv besposličarenja i nejedinstva 3:6 3:7-9 3:10-12 3:13-15
blagoslov 3:16 3:17-18	blagoslov 3:16-18	3:16 3:17-18	završne riječi 3:16 3:17 3:18	molitva i oprostajne želje 3:16 3:17-18

ČITANJE KRUG TRI (iz [Vodiča dobrog biblijskog čitanja](#))

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI U STIHOVE 1-18

- A. Pavao moli za molitvu za njegovo propovijedanje Evanđelja (usp. Ef 6:19; Kol 4:3). On je tražio blagoslov od Boga za svoje buduće propovijedanje kao što se dogodilo i u njegovima prvim porukama njima (usp. 2. Sol 3:1).
- B. Pavao upozorava o razornim posljedicama krivih učenja o Drugome dolasku kao što se vidi u vjericima koji su odbacili raditi.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:1-5

¹Konačno, braćo, molite za nas da se riječ Gospodinova širi brzo i bude proslavljena, baš kao što je to bilo i s vama; ²i da mi budemo izbavljeni od pokvarenih i zlih ljudi; jer nemaju svi vjeru. ³Ali Gospodin je vjeran, i On će ojačati i zaštititi vas od zloga. ⁴Mi imamo pouzdanje u Gospodina glede vas, da vi činite i nastaviti ćete činiti ono što mi zapovijedamo. ⁵Neka Gospodin usmjeri vaša srca u ljubav Božju i u postojanost Kristovu.

3:1 “Konačno” Ovaj izričaj (“za ostatak”) korišten je od Pavla za označavanje njegove zadnje glavne istine ili teme (usp. 1. Sol 4:1). To je početak zaključka. Također je korišten za uvod njegovih završnih izjava (usp. 2. Kor 13:11).

Postoji i mogućnost da je ova književna oznaka za središnji potisak *chiazma* (usp. 1. Sol 4:1).

▣ **“molite za nas”** Ovo je PREZENT SREDNJEGA (deponent) IMPERATIVA. Pavao je osjetio potrebu za molitvom i vjerovao je kako ona utječe na učinkovitost njegove službe (usp. 1. Sol 5:25; Ef 6:19; Kol 4:3). [Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 1:2: Zastupnička molitva.](#)

▣ **“da ... riječ Gospodinova”** Pavao moli za molitvu za Evanđelje, ne za njega sâmog.

U Knjizi Postanka 15:1.4 izričaj “riječ GOSPODINA (YHWH)” upućivala je na Božju poruku Abrahamu. To je upotrijebljeno u proročkome smislu u 1. Knjizi o Samuelu 15:10 i Knjizi proroka Izaije 1:10.

U NZ-u pojavljuje se u dva oblika:

1. korištenjem *rhēma* (izgovorena riječ), Evanđelje po Luki 22:61; Djela apostolska 11:16; 1. Petrova poslanica 1:25
2. korištenjem *logos*, Djela apostolska 8:25; 13:44.48.49; 15:35; 16:32; 19:10.20; 1. Poslanica Solunjanima 1:8; 4:15.

Čini se kako ne postoji teološka razlika između ova dva oblika.

NASB, NRSV
NKJV
TEV
NJB

“širi brzo i bude proslavljena”
“može imati slobodan tijek i bude proslavljena”
“može nastaviti širiti se brzo i primiti slavu”
“može širiti brzo, i bude primljena s čašću”

Postoje dva PREZENT KONJUNKTIVA. Pojam “širi” doslovno je “trčati trku” (PREZENT AKTIVNOGA KONJUNKTIVA). To može biti smjerenje na Psalam 147:15. Riječ “proslavljena” (PREZENT PASIVNOGA KONJUNKTIVA) u ovome okviru mora biti shvaćeno kao “čast”. To upućuje na Evanđelje koje biva prihvaćeno i u njemu se radovalo. Evanđelje je čašćeno kad se pali ljudi odazovu na njega primjereno (usp. 2. Sol 3:2) i promijenjeni su.

3:2 “mi budemo izbavljeni od pokvarenih i zlih ljudi” Ovo je AORIST PASIVNOGA KONJUNKTIVA. Ovo GLAGOLSKO VRIJEME i ČLAN s dva PRIDJEVA, pokazuju da je Pavao upućivao na određeni događaj u svome životu. Ova je crkva razumjela koji se slučaj naznačen (usp. 1. Sol 2:16). Pavao, pišući iz Korinta, imao je vrlo mnogo rasprava dok je bio tamo (usp. 2. Kor 4:8-11; 6:4-10; 11:23-28).

▣ **“jer nemaju svi vjeru”** Ovo je doslovno “ovu vjeru”. To može upućivati na: (1) osobno iskustvo primanja Evanđelja ili (2) istinu Evanđelja u doktrinarnome smislu. Zlo se često lažno prikazuje kao dobro (usp. Mt 7:21-23). [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:5: Vjera, povjerenje, ili pouzdanje \(*pistis* \[imenica\], *pisteuō*, \[glagol\], *pistos* \[pridjev\]\) u NZ-u.](#)

3:3 “Ali Gospodin je vjeran” Ovdje je pojam “vjera” upotrijebljen u svome SZ-nome smislu vjernosti. Isus je točno oprečan zlome čovjeku iz 2. Poslanice Solunjanima 3:2 (usp. 1. Sol 5:24). [Vidjeti Posebnu temu u Galaćanima 1:5: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu \(827\)](#).

▣ **“ojačati”** U Septuaginti (LXX) ovaj pojam bio je korišten o učvršćivanju nečega kao što je grad. Pojam je postao onaj što se koristio metaforički o učvršćivanju ili potvrđivanju osobe (usp. Rim 16:25; 1. Sol 3:2; 2. Sol 2:17; 3:3). Vjeran Gospodin učvrstit će i čuvati Svoje vlastite od zla, zlih ljudi, i Zloga.

▣ **“zaštiti”** Ovo je jedan od mnogih vojnih pojmova u ovome poglavlju (usp. 1. Pt1:3-12; 1. Iv 5:18).

▣ **“od zloga”** Ovaj izmijenjen grčki pojam može biti SREDNJEGA ili MUŠKOGA RODA. Oci Istočne crkve i Tertulijan tumače to kao MUŠKI ROD, dok oci Zapadne crkve tumače to kao SREDNJI ROD (usp. Rim 12:9). NZ izgleda podupire MUŠKI ROD (usp. Mt 5:37; 6:13; 13:19.38; Iv 17:15; Ef 6:16; 1. Iv 2:13-14; 3:12; 5:18-19). [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:13: Osobno zlo.](#)

Ovaj okvir ima dva moguća usmjerenja: (1) krivi učitelji Pavlova vremena (antikristi, usp. 1. Iv 2:18) ili (2) eshatološko zlo Anti-Krista (usp. Otk 13). Zlo je uvijek prisutno, ali isto je tako, vjeran Gospodin! On će izbaviti i očuvati Svoje sljedbenike od zlih ljudi i On će ih ojačati i zaštititi ih od Zloga.

3:4 “Mi imamo pouzdanje u Gospodina glede vas” Ovo je PERFEKT AKTIVNOGA INDIKATIVA, djelovanje što se dogodilo u prošlosti i sad je postalo stanje bivanja. Pavlovo pouzdanje bilo je “u Gospodina” ali i u ove vjernike. Ova ista ravnoteža može se vidjeti u Poslanici Filipljanima 2:12-13. Spasenje je i od suverenoga Boga i od odaziva ljudskog bića (“činiti” i “nastavit će činiti”). Sva od Božjih bavljenja s ljudima uključuju neuvjetovana, ipak uvjetovana, zavjetna obećanja.

▣ **“zapovijedamo”** Ovo je vojni pojam. Koristi se ponavljajuće u ovome okviru (usp. 2. Sol 3:4.6.10.12). To pokazuje Pavlov autoritet kao apostola. Taj pojam može upućivati na: (1) Pavlovo propovijedanje; (2) njegovo prvo pismo, 1. Poslanica Solunjanima; ili (3) njegove trenutačne upute, 2. Solunjanima.

3:5 “Neka Gospodin ... Božju ... Kristovu” Višeznačnost pojma “Gospodin” je očita. U SZ-u to je uvijek YHWH. Autori Novoga zavjeta često navode SZ-ne odlomke gdje pripisuju YHWH-ina djelovanja Isusu. Tečnost može biti namjeravana zbog toga jer je izvorni, nadahnuti NZ-ni autor želio potvrditi Božanstvo Isusa i ujediniti djelovanje Trojedinoga Boga (usp. 2. Sol 2:16-17).

▣ **“usmjeri”** Ovo je AORIST AKTIVNOGA OPTATIVA, što upućuje na molitvu (usp. 1. Sol 3:11-13). To je još jedan vojni pojam, “učiniti ispravnim uklanjanjem zapreka”. To je smjerenje na SZ-nu metaforu, “dobro-iskorišteni putovi pravednosti” (usp. Lk 1:79; 1. Sol 3:11). Zabilježite dva vida ove molitve: (1) ljubav Boga i (2) postojanost Krista.

▣ **“srca”** Ovo je korišteno u SZ-u za čitavu osobu, ali može biti upotrijebljeno posebnije za um, što odgovara okviru bolje. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 4:6: Srce.](#)

▣ **“ljubav Božju”** Ovaj GENITIVNI izričaj može biti razumjet kao OBJEKTIVAN ili SUBJEKTIVAN, to jest, Božja ljubav za nas i naša ljubav za Njega. U okviru Božja ljubav za nas odgovara bolje.

▣ **“postojanost Kristovu”** Ovaj izričaj nije upotrijebljen nigdje drugdje u Pavlovim pisanjima. Nekako je višeznačan. To je aktivni pojam za “dragovoljnu, nepokolebljivu izdržljivost”. Zbog Kristova primjera strpljive izdržljivosti (usp. Fil 2:6-11), vjernici mogu strpljivo izdržati.

Ovaj GENITIVNI izričaj može značiti strpljivost vjernika kao što je Kristova strpljivost ili strpljivost što Krist daje vjernicima. Moguće je to SUBJEKTNI GENITIV, kao prethodni izričaj. U oba slučaja ova se strpljivost odnosi na:

1. njihovo sadašnje progonstvo
2. njihov odaziv krivom učenju i njegovo ishodovanje u besposličarenju dijela nekih članova crkve
3. strpljivost vjernika, pouzdanje, i očekivan život vjere u svjetlu Isusova povratka svakoga trenutka i/ili zakašnjelog povratka (drukčije od onih u 2. Sol 3:11).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:6-15

⁶Sad vam zapovjedamo, braćo, u ime našega Gospodina Isusa Krista, da se držite dalje od svakoga brata koji vodi razuzdan život a ne prema predaji što ste primili od nas. ⁷Jer vi sami znate koliko ste trebali kako biste slijedili naš primjer, jer mi nismo djelovali na nedisciplinirani način među vama, ⁸niti smo jeli ičiji kruh bez plaćanja za njega, nego s trudom i tegobom mi smo *nastavili* raditi noću i danju tako da ne bismo bili teret ikome od vas; ⁹ne zato jer nismo imali pravo *na to*, nego zato da ponudimo sebe kao primjer za vas, tako da možete slijediti naš primjer. ¹⁰Jer čak kad smo bili s vama, mi smo običavali dati vam ovu uputu: ako bilo tko nije voljan raditi, onda on ne mora jesti, isto tako. ¹¹Jer čuli smo da neki među vama vode nediscipliniran život, ne radivši uopće, nego djeluju kao zabadala. ¹²Sad takvim osobama zapovijedamo i opominjemo u Gospodinu Isusu Kristu neka rade na miran način i jedu svoj vlastiti kruh. ¹³Ali što se vas tiče, braćo, nemojte se zamoriti od činjenja dobra. ¹⁴Ako bilo tko ne poslušna našu uputu u ovome pismu, uzmite posebnu bilješku o toj osobi i nemojte se družiti s njim, tako da bude posramljen. ¹⁵*Ipak* nemojte gledati na njega kao na neprijatelja, nego ga opominjite kao brata.

3:6 “(mi) vam zapovjedamo ... u ime našega Gospodina” Ovo je učtiva MNOŽINA što uključuje Silu i Timoteja, ali ustvari to je riječ od Pavla apostola. On je prepoznao svoju nadahnutost i autoritet u Kristu da vodi i zapovjedi (PREZENT AKTIVNOGA INDIKATIVA) crkvi (usp. 2. Sol 3:10.12). “U ime” je hebrejski idiom što upućuje na nečiju narav ili osobu.

▣ **“u ime”** Ovo je semitski idiom što predstavlja narav osobe (usp. 2. Sol 1:12). Pavao nije govorio od svoga vlastita autoriteta. [Vidjeti Posebnu temu u 2. Poslanici Solunjanima 1:12: Ime Gospodinovo.](#)

▣ **“držite (se) dalje od”** Ovo je PREZENT SREDNJEGA INFINITIVA, često korištenog u koine grčkom kao IMPERATIV, “vi, vi sami, nastavite se držati dalje od” (usp. 2. Sol 3:14). Vjernici ne smiju ulaziti u prisne osobne odnose s onima koji nisu poslušni (usp. Rim 16:17; 1. Kor 5:11; 2. Sol 3:14). To nije upućivanje na usputno prijateljstvo s izgubljenim ljudima i zabludjelim vjernicima (usp. 2. Sol 3:15).

NASB	“vodi razuzdan život”
NKJV	“hoda neuredno”
NRSV	“živi u besposličarenju”
TEV	“koji žive besposlen /lijen život”
NJB	“koji odbacuje raditi”

Ovo je još jedan vojni pojam “neprijemljeno ponašanje” (usp. 2. Sol 3:6.7.11). Ovdje je upotrijebljen o besposlenim, vjernicima koji ne surađuju (usp. 1. Sol 4:11-12; 5:14). Prividna blizina Drugoga dolaska mnogim je vjernicima prouzročila ostavljanje uobičajenih životnih poslova. Oni su očekivali biti podržanima od ostalih članova crkve. [Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 4:12: Bogatstvo.](#)

NASB	“što ste primili od nas”
NKJV	“što je on primio od nas”
NRSV	“što su oni primili od nas”
TEV	“što smo im dali”
NJB	“što smo prenijeli na vas”

U grčkome rukopisu postoji različitost što se odnosi na oblik GLAGOLA:

1. *parelabosan* ili *parelabon* (AORIST AKTIVNOGA INDIKATIVA, TREĆE LICE MNOŽINE), “oni primiše” - NRSV
2. *parelaben* (AORIST AKTIVNOGA INDIKATIVA, TREĆE LICE JEDNINE) “on primi” - NKJV
3. *parelabete* (AORIST AKTIVNOGA INDIKATIVA, DRUGO LICE MNOŽINE) - “vi primiste” - NASB, NJB.

Postoji velika rukopisna varijacija u Pavlovim pismima u područjima što uključuju ZAMJENICE.

3:7 “trebali kako biste slijedili naš primjer” U ovo vrijeme nije postojao pisani NZ. Ovi su vjernici morali: (1) primiti Pavlovo Evanđelje, i (2) hodati u njegovu primjeru (usp. 2. Sol 3:9; 1. Kor 4:16; Fil 3:17; 4:9; 1. Sol 1:6).

3:8 “niti smo jeli ičiji kruh bez plaćanja za njega” Ovo je hebrejski idiom. Pavao je, kao svi rabini, radio za svoje dnevne potrebe (usp. 1. Kor 9:12.18; 11:7; 2. Kor 11:9; 12:13-14; 1. Sol 2:9). U grčko-rimskome svijetu mnoge putujuće varalice i prevaranti hvatali su ljude. Pavao je često bio optuživan za propovijedanje za novac. Bivajući osjetljivim na ovu optužbu, on je rijetko uzimao novac od onih koji su ga slušali kad je propovijedao.

▣ **“s trdom i tegobom mi smo nastavili raditi”** Za Grke radnici su bili samo robovi, ali Biblija tvrdi da je rad od Boga. U Knjizi Postanka rad je bio i prije Pada i poslije (usp. Post 2:15; 3:19; Izl 31:3; 35:35; Pnz 5:13; Iz 54:16). Zamisao o raditi za vlastite potrebe ključna je u ovome okviru. Neki su vjernici odbacili raditi jer su pretpostavljali da je Drugi dolazak blizu.

▣ **“noću i danju”** Ovo je židovski raspored vremena (usp. Post 1:5.8.13.19.23.31). To je idiom u značenju “raditi puno radno vrijeme”, ne doslovno 24 sata na dan.

3:9 “ne zato jer nismo imali pravo na to” Pavao je potvrđivao zamisao da vjernici moraju podupirati svoje vođe (usp. 1. Kor 9:4-17; Gal 6:6). Međutim, u ovome posebnom stanju on je djelovao tako da: (1) postavi primjer za one koji su morali mirno raditi i (2) izbjegne mogući kriticizam.

▣ **“primjer”** [Vidjeti Posebnu temu u 1. Poslanici Solunjanima 1:7: Oblik \(tupos\).](#)

3:10 “mi smo običavali dati vam ovu uputu” Ovo je IMPERFEKT AKTIVNOGA INDIKATIVA, što u okviru mora značiti da im je Pavao govorio i govorio kad je bio s njima. Ova zapovijed nije bila nova uputa. Ta se poteškoća morala ranije pojaviti na površini u ovoj crkvi, moguće čak prije negoli je Pavao otišao.

▣ **“ako”** Ovo je PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE. Postojali su ljudi kao ovi u crkvi.

▣ **“bilo tko nije voljan raditi, onda on ne mora jesti, isto tako”** Ovo je PREZENT AKTIVNOGA INDIKATIVA slijeđen PREZENTOM AKTIVNOGA IMPERATIVA. To je naglasak čitavoga poglavlja. Ono naslovljava način života nerada, ne privremene nezaposlenosti. To se mora uravnotežiti s Pavlovim ostalim pismima o njegovoj skrbi za siromašne (usp. Djela 24:17; Rim 15:26-29; 2. Kor 8 - 9; Gal 2:10). Ova zapovijed može biti razumljiva kao: (1) ne hraniti one koji odbacuju raditi ili (2) isključiti ih iz zajedničkoga kršćanskog blagovanja ili blagdana ljubavi (usp. 2. Sol 3:13.14).

3:11 “čuli smo” Ovo je PREZENT AKTIVNOGA INDIKATIVA, što je doslovno “imajte sluha”.

▣

NASB
NKJV
NRSV
TEV
NJB

“nego djeluju kao zabadala”
“nego su zabadala”
“ne radeći ikakav posao”
“koji ne rade ništa osim što se miješaju u poslove drugih ljudi”
“ometaju sve druge”

Ovo je igra u grčkome tekstu za riječ “rad” - “ne raditi (*epgazomenous*), nego raditi uokolo (*periergazomenous*)”. Njihov “rad” postao je ometajući za posao (rad) svih ostalih. Pavao koristi pojam “rad” često u ovome poglavlju (usp. 2. Sol 3:8.10.11.12 i 1. Sol 4:11).

3:12 Pavao koristi jake riječi za opomenu:

1. “zapovijedamo” PREZENT AKTIVNOGA INDIKATIVA
2. “opominjemo” PREZENT AKTIVNOGA INDIKATIVA
3. “u Gospodinu Isusu Kristu”.

Ovo može podrazumijevati: (1) da su besposličari kršćani ili (2) Pavao to zapovijeda u Ime Isusa.

▣ **“rade na miran način”** Ovo je ponavljajuća opomena od Pavla (usp. 1. Sol 4:11; 1. Tim 2:2). To čini se znači da vjernici ne smiju privlačiti pozornost na sebe čudnim, neuobičajenim ponašanjem, nego primjerenim življenjem u miru, blagosti, strpljenju, ljubavi, skrbi, ćudoređu, radišnim življenjem (suprotivost 2. Sol 3:11).

Toliko često u današnjem vremenu vjernici rade “novinske stupce” zbog svojih čudnih uvjerenja ili djelovanja! Kao što je Pavao bio primjer rada i svjedočenja, isto tako, to moraju biti suvremeni vjernici. Ako poruka uzrokuje sukob, neka bude, ali to ne smiju činiti glasnici!

▣

NASB, NKJV
NRSV
TEV
NJB

“jedu svoj vlastiti kruh”
“rade svoj vlastiti posao”
“rade kako bi zaslužili za svoj vlastiti život”
“zasluže hranu što jedu”

Ovo je idiom što znači poduprijeti sebe sa svojim vlastitim radom.

3:13 “nemojte se zamoriti od činjenja dobra” Ovo upućuje na crkveno mirno, blago, dnevno življenje (usp. Lk 18:1; 2. Kor 4:1; Gal 6:9). Ljudi moraju promatrati i uzimati obavijest o pobožnome življenju.

3:14 “ako” Ovo je PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE što pretpostavlja da je istinito s autorove točke gledišta ili za njegove književne svrhe.

NASB	“uzmite posebnu bilješku o toj osobi”
NKJV	“zabilježite tu osobu”
NRSV	“uzmite bilješku o takvima”
TEV, NJB	“uzmite bilješku o njemu”

Ovo je PREZENT SREDNJEGA IMPERATIVA. To je doslovno “navedite” ili “označite”. Ovo je metafora o “uzimajući obavijest o” mentalno.

▣ **“nemojte se družiti s njim”** Ovo je PREZENT SREDNJEGA (deponet) INFINITIVA upotrijebljenog u IMPERATIVNOME smislu. To je isto kao “povući od” iz 2. poslanice Solunjanima 3:6. Neizvjesno je uključuje li ovo:

1. potpunu ekskomunikaciju /isključenje
2. izuzeće iz zajedničkoga crkvenog blagovanja (*agape* blagdani)
3. neku vrstu izuzeća od uloga vodstva ili stanja zajedništva.

To je slično 1. Korinćanima 5:9.11 (ista riječ, nađena jedino ovdje i u 1. Kor 5), što upućuje na prisno zajedništvo /prijateljstvo. Pavao nije želio da ovi radikaliziraju druge vjernike, niti je želio da ovi ostave zajedništvo s vjernicima (i moguće započnu rivalsku eshatološku skupinu).

▣ **“tako da bude posramljen”** Svrha crkvene stege je iskupiteljska kao i stegovna (usp. 2. Sol 3:15; Gal 6:1; 1. Sol 4:15). Cilj je obnova!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:16

¹⁶Sad neka bi vam Gospodin mira Sâm neprekidno darovao mir u svakoj okolnosti. Neka Gospodin bude sa svima vama!

3:16 “Gospodin mira” Ovo je uobičajen naslov za Boga Oca (usp. Rim 15:33; 16:20; 2. Kor 13:11; Fil 4:9; 1. Sol 5:23; Heb 13:20). Zabilježite kako je završetak 2. poslanice Solunjanima sličan završetku 1. Solunjanima. Pavao razvija svoj način pisanja pisma.

▣ **“Neka Gospodin bude sa svima vama”** Grčki pojam “svima” (*pantos*) u ovome je stihu dva puta i u 2. poslanici Solunjanima 3:18. Pavlova opomena uključuje čak i one koji lutaju. “Gospodin” može upućivati na Isusa ili na Oca, vidjeti usporednicu u 1. Solunjanima 3:11.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:17-18

¹⁷Ja, Pavao, pišem ovaj pozdrav svojom vlastitom rukom, i to je prepoznatljiv znak u svakome pismu; to je način kako ja pišem. ¹⁸Milost našega Gospodina Isusa neka bude sa svima vama.

3:17 “pišem ovaj pozdrav svojom vlastitom rukom” Pavao je diktirao svoja pisma pisaru, ali on je napisao završne rečenice svojom vlastitom rukom kako bi ovjerio svoje autorstvo (usp. 2. Sol 2:2; 1. Kor 16:21; Gal 6:11; Kol 4:18; Flm 19). Ovo je možda postavilo obrazac za sva Pavlova naredna pisma.

3:18 Ovo završavanje vrlo je slično onome iz 1. poslanice Solunjanima 5:28. Mnogi grčki rukopisi dodaju “Amen”, ali toga nema u ξ i B. Pisari su bili skloni dodavanju toga u svakoj Knjizi.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Kako se crkva odnosi prema ostalima u svojoj sredini koji odbacuju Pisma?
2. Što govori ovo poglavlje našem suvremenom društvenom stanju?
3. Zašto je istina stiha 16 toliko važna?

DODACI

KRATKE ODREDBE GRČKIH GRAMATIČKIH POJMOVA

Koine grčki, često nazvan helenistički grčki, bio je zajednički jezik mediteranskoga svijeta počevši od osvajanja Aleksandra Velikoga (336.-323. g.pr.Kr.) i trajao je oko osam stotina godina (300. g.pr.Kr. – 500. g.po.Kr.). To nije bio samo pojednostavljen, klasičan grčki, nego na mnogo načina noviji oblik grčkoga što je postao drugim jezikom drevnoga Bliskog Istoka i mediteranskoga svijeta.

Grčki Novoga zavjeta bio je jedinstven na neke načine zbog njegovih korisnika, osim Luke i autora Poslanice Hebrejima, koji su vjerojatno koristili aramejski kao svoj prvenstveni jezik. Prema tome, njihova su pisanja bila pod utjecajem idioma i gradbenih oblika aramejskoga. Isto tako, oni su čitali i navodili Septuagintu (grčki prijevod SZ-a) koji je također bio pisan u koine grčkom. Ali Septuaginta je isto tako bila pisana od židovskih znanstvenika čiji materinji jezik nije bio grčki.

Ovo služi kao podsjetnik da ne možemo gurati Novi zavjet u zbijenu gramatičku građu. On je jedinstven a ipak ima mnogo zajedničkoga s: (1) Septuagintom; (2) židovskim pisanjima kao onima od Josipa [Flavija – op.prev.]; i (3) papirusima nađenima u Egiptu. Kako onda pristupamo gramatičkoj raščlambi Novoga zavjeta?

Gramatičke osobine koine grčkog i koine grčkoga Novoga zavjeta su isprepletene. Na mnogo načina to je bilo vrijeme pojednostavljenja gramatike. Okvir će biti naš glavni vodič. Riječi jedino imaju značenje u širem okviru, prema tome, gramatička građa može biti jedino razumljiva u svjetlu: (1) određenoga autorova stila; i (2) određenoga okvira. Nisu moguće ikakve zaključne odredbe grčkih oblika i građa.

Koine grčki bio je prvenstveno govorni jezik. Često ključ za tumačenje jeste vrsta i oblik GLAGOLA. U većini glavnih kratkih rečenica GLAGOL će se pojaviti prvi, pokazujući svoju nadmoćnost. U raščlanjivanju grčkoga GLAGOLA moraju biti zabilježena tri dijela obavijesti: (1) temeljni naglasak GLAGOLSKOGA VREMENA, STANJA i NAČINA (akcidencija ili morfologija); (2) temeljno značenje određenoga GLAGOLA (leksikografija); i (3) tijek okvira (sintaksa).

I. GLAGOLSKO VRIJEME

- A. Glagolsko vrijeme ili vid uključuje odnos GLAGOLA s dovršenim djelovanjem ili nedovršenim djelovanjem. To se često naziva "SVRŠENI GLAGOL" i "NESVRŠENI GLAGOL".
1. SVRŠENO GLAGOLSKO VRIJEME usredotočuje se na okolnost nekog djelovanja. Nije dana daljnja obavijest osim da se nešto dogodilo! Njen početak, nastavak ili vrhunac nije naslovljen.
 2. NESVRŠENO GLAGOLSKO VRIJEME usredotočuje se na nastavljanje tijekom nekog djelovanja. Ono može biti opisano u pojmovima pravocrtnoga djelovanja, trajnoga djelovanja, napredujućega djelovanja, itd.
- B. Glagolska vremena mogu se grupirati po tome kako autor vidi djelovanje kao napredovanje:
1. to se dogodi = AORIST
 2. to se dogodilo i ishodi ostaju = PERFECT
 3. to se bijaše dogodilo u prošlosti i ishodi su ostali, ali ne sad = PLUSKVAMPERFECT
 4. to se događa = PRESENT
 5. to se dogodiše = IMPERFECT
 6. to će se dogoditi = FUTUR

Jasan primjer o tome kako ova GLAGOLSKA VREMENA pomažu u tumačenju mogao bi biti pojam “spasiti”. Bio je korišten u nekoliko različitih glagolskih vremena kako bi pokazao oboje i njegov tijek i vrhunac:

1. AORIST – “bijasmo spašeni” (usp. Rim 8:24)
2. PERFEKT – “bili smo spašeni i ishod se nastavlja” (usp. Ef 2:5.8)
3. PREZENT – “spašeni smo” (usp. 1. Kor 1:18; 15:2)
4. FUTUR – “bit ćemo spašeni” (usp. RIm 5:9.10; 10:9).

C. Usredotočujući se na GLAGOLSKA VREMENA, tumači traže razlog izvornoga autorovog izbora za izražavanjem sâmog sebe u određenome VREMENU. Mjerilo “ne natrpanog” vremena bio je AORIST. On je bio redovito “neodređen”, “neoznačen”, ili “bez dodataka” oblik GLAGOLA. Mogao se koristiti na mnogostruke načine koje mora odrediti okvir. Jednostavno je bilo navedeno da se nešto dogodilo. Vid prošloga vremena bio je jedino namjeravan u INDIKATIVNOM NAČINU. Ako je bilo upotrijebljeno ikoje drugo GLAGOLSKO VRIJEME, bilo je naglašeno nešto više određeno. Ali što?

1. PERFEKT GLAGOLSKO VRIJEME. Ono govori o dovršenome djelovanju s trajnim ishodima. Na neki je način to bila složenica AORISTA i PREZENTA GLAGOLSKIH VREMENA. Uobičajeno je žarište na trajnim ishodima ili dovršetku nekog djelovanja (primjer: Ef 2:5 i 8: “vi ste bili i nastavljate biti spašeni”).
2. PLUSKVAMPERFEKT GLAGOLSKO VRIJEME. Ovo je kao PERFEKT osim što su trajni ishodi završeni. Primjer: Evanđelje po Ivanu 18:16: “Petar bijaše stajao na vratima s vanjske strane”.
3. PREZENT GLAGOLSKO VRIJEME. On govori o nekome nepotpunome ili nedovršenom djelovanju. Žarište je uobičajeno na nastavljanju događaja. Primjer: I. Ivanova poslanica 3:6 i 9: “Svatko tko prebiva u Njemu ne nastavlja grijehiti.” “Svatko tko je rođen od Boga ne nastavlja činiti grijeh.”
4. IMPERFEKT GLAGOLSKO VRIJEME. U ovome glagolskom vremenu odnos s GLAGOLSKIM VREMENOM PREZENTA analogan je odnosu između PERFEKTA i PLUSKVAMPERFEKTA. IMPERFEKT govori o nedovršenom djelovanju koje se dogodilo ali sad je završeno ili o početku nekog djelovanja u prošlosti. Primjer: Evanđelje po Mateju 3:5: “tada sav Jeruzalem nastavljaše uzlaziti k njemu” ili onda sav Jeruzalem počeo uzlaziti k njemu”.
5. FUTUR GLAGOLSKO VRIJEME. Ono govori o nekom djelovanju koje je uobičajeno preneseno u okvir budućega vremena. Usredotočuje se na mogućnost za neki događaj prije negoli na sadašnji događaj. Često govori o izvjesnosti događaja. Primjer: Evanđelje po Mateju 5:4-9: “Blagoslovljeni su oni oni će...”

II. STANJE

- A. STANJE opisuje međusobni odnos između djelovanja GLAGOLA i njegova SUBJEKTA.
- B. AKTIVNO STANJE bilo je uobičajeno, očekivano, nenaglašen način potvrde da je subjekt izvršio djelovanje GLAGOLA.
- C. PASIVNO STANJE znači da je subjekt primio djelovanje GLAGOLA proizvedenog od vanjskog posrednika. Vanjski posrednik koji proizvodi djelovanje bio je naznačen u grčkome NZ-u sljedećim PRIJEDLOZIMA i padežima:
1. osobni izravni posrednik s *hupo* s ABLATIVOM (usp. Mt 1:22; Djela 22:30)
 2. osobni prijelazni posrednik s *dia* s ABLATIVOM (usp. Mt 1:22)
 3. neosobni posrednik s *en* s INSTRUMENTALOM
 4. ponekad ili osobni ili neosobni posrednik sa sâmim INSTRUMENTALOM.
- D. SREDNJE STANJE znači da subjekt proizvodi djelovanje GLAGOLA i također je izravno uključen u djelovanje GLAGOLA. To je često nazvano stanje povećanoga osobnog zanimanja. Ovakva građa naglašavala je subjekt kratke rečenice ili rečenicu na neki način. U engleskome takva građa nije nađena. U grčkome ima široke mogućnosti značenja i prevođenja. Neki primjeri oblika su:
1. POVRATNO – izravno djelovanje subjekta na samog sebe. Primjer: Evanđelje po Mateju 27:5: “objesio se”.

2. KOJE POJAČAVA – subjekt proizvodi djelovanje za samoga sebe. Primjer: II. Poslanica Korinćanima 11:14: “Sâm se Sotona pretvara u anđela svjetla”.
3. RECIPROČNO (UZAJAMNO) – uzajamno djelovanje dva glagola. Primjer: Evanđelje po Mateju 26:4: “oni se savjetovahu jedan s drugim”.

III. NAČIN (ili “OBLIK”)

- A. U koine grčkom postoje četiri NAČINA. Oni označavaju odnos GLAGOLA sa stvarnošću, barem u okviru autorova vlastitog mišljenja. NAČINI su podijeljeni u dvije široke skupine: onu koja označava stvarnost (INDIKATIV) i onu koja označava mogućnost (KONJUNKTIV, IMPERATIV i OPTATIV [željni način– op.prev.]).
- B. INDIKATIVNI NAČIN bio je uobičajen način za izražavanje djelovanja koje se pojavilo ili se pojavljivalo, barem u autorovom razmišljanju. To je bio jedini grčki način koji je izražavao konačno vrijeme, ali čak i ovdje je njegov vid bio drugotan [sporedan].
- C. KONJUNKTIVNI NAČIN izražavao je moguće buduće djelovanje. Nešto se još nije dogodilo, ali prilike su bile pogodne da se bude dogodilo. On ima mnogo zajedničkoga s FUTUROM INDIKATIVA. Razlika je bila ta da KONJUNKTIV izražava neki stupanj sumnje. U engleskome to je često izraženo pojmovima “moći”, “htjeti”, “smjeti” ili “može biti”.
- D. OPTATIVNI NAČIN izražavao je želju teorijski moguću. Smatrao se jednim korakom dalje od stvarnosti nego KONJUNKTIV. OPTATIV je izražavao mogućnost pod određenim uvjetima. OPTATIV je bio rijedak u Novome zavjetu. Najučestalija uporaba je Pavlov čuveni izričaj: “Daleko od toga” (KJV “Bože sačuvaj”), korišten pedeset puta (usp. Rim 3:4.6.31; 6:2.15; 7:7.13; 9:14; 11:1.11; 1. Kor 6:15; Gal 2:17; 3:21; 6:14). Ostali primjeri nađeni su u Evanđelju po Luki 1:38; 20:16, Djelima apostolskim 8:20, i 1. Poslanici Solunjanima 3:11.
- E. IMPERATIVNI NAČIN naglašavao je moguću zapovijed, ali naglasak je bio na nakani govornika. On potvrđuje samo voljnu mogućnost i bio je uvjetovan izborom drugoga. Postojala je posebna uporaba IMPERATIVA u molitvama i zahtjevima treće osobe. Ove su zapovijedi u NZ-u nađene jedino u PREZENTU i AORIST GLAGOLSKOME VREMENU.
- F. Neke gramatičke skupine razvrstavaju PARTICIPE kao još jednu vrstu načina. U grčkome NZ-u vrlo su zajednički, uobičajeno određeni kao GLAGOLSKI PRIDJEVI. Oni su prevedeni zajedno s glavnim GLAGOLOM s kojim su u odnosu. Bila je moguća široka mogućnost prevođenja PARTICIPA. Najbolje se savjetovati s nekoliko engleskih prijevoda. *The Bible in Twenty Six Translations* izdan od Bakera ovdje je od velike pomoći.
- G. AORIST AKTIVNOGA INDIKATIVA bio je uobičajen ili “neoznačen” način za bilježenje događaja. Bilo koje drugo GLAGOLSKO VRIJEME, STANJE ili NAČIN imali su neko osobito značenje tumača koje je izvorni autor želio prenijeti.

IV. Za osobu koja nije osposobljena za grčki sljedeća će pomagala za proučavanje osigurati potrebne obavijesti:

- A. Friberg, Barbara i Timothy: *Analytical Greek New Testament*; Grand Rapids: Baker, 1988.
- B. Marshall, Alfred: *Interlinear Greek-English New Testament*; Grand Rapids: Zondervan, 1976.
- C. Mounce, William D.: *The Analytical Lexicon to the Greek New Testament*; Grand Rapids: Zondervan, 1993.
- D. Summers, Ray: *Essentials of New Testament Greek*; Nashville: Broadman, 1950.
- E. Akademski ovlašten dopisni tečaj koine grčkog dostupan je preko *Moody Bible Institute* u Chicagu, IL.

V. IMENICE

- A. Prema sintaksi, IMENICE su razvrstane prema PADEŽU. PADEŽ je bio onaj sklanjajući oblik IMENICE koji je pokazivao njen odnos s GLAGOLOM i ostalim dijelovima rečenice. U koine grčkom mnogo od djelovanja

PADEŽA bila su naznačena PRIJEDLOZIMA. Budući da je oblik PADEŽA bio sposoban odrediti nekoliko različitih međusobnih odnosa, PRIJEDLOZI su se razvili kako bi dali jasnije razdvajanje ovih mogućih djelovanja.

B. Grčki PADEŽI razvrstani su na sljedećih osam načina:

1. NOMINATIV je bio korišten za imenovanje i to je uobičajeno bio SUBJEKT rečenice ili kratke rečenice. Bio je također korišten za PREDIKATNE IMENICE i PRIDJEVE s povezivanjem GLAGOLA "biti" ili "postati".
2. GENITIV je bio korišten za opis i uobičajeno pridružen dodatku ili vrsnoći riječi na koju se odnosio. Odgovarao je na pitanje: "Koje vrste?" Često se izražavao uporabom engleskog PRIJEDLOGA "of" (iz, kod, na, o, od, po, s(a), u, za, zbog).
3. ABLATIV je koristio iste oblike spreznja kao GENITIV, ali bio je korišten za opis odvajanja. Uobičajeno je poricao odvajanje od točke u vremenu, prostoru, izvoru, podrijetlu ili stupnju. Često je bio izražen uporabom engleskoga PRIJEDLOGA "from" (iz, kod, od, odakle, po, s(a), u).
4. DATIV je bio korišten za opis osobnoga zanimanja. Ovaj bi mogao obilježavati pozitivni ili negativni vid. Često je to bio INDIREKTAN OBJEKT. Često je bio izražen engleskim PRIJEDLOGOM "to" (do, k, kako, na, prema, u [mjesto], za).
5. LOKATIV je bio isti oblik spreznja kao DATIV, ali on je opisivao položaj ili mjesto u prostoru, vremenu ili logičkim granicama. Često je izražavan engleskim PRIJEDLOZIMA "in" (iz, kod, među, na, po, pri, u, za), "on" (iz, iznad, k, kod, na, o, po, pod, pri, u), "at" (do, k, kod, na, oko, pored, pri, u, uz, za), "among" (između, među, pored), "during" (dok, po, prilikom, tijekom, u toku, u vrijeme, za, za vrijeme), "by" (blizu, dalje, iz, kod, kraj, od, ovdje, po, pomoću, pored, prije, uz, za), "upon" (gore, na, nakon, o, po, odozgo, po, pri, prilikom, na temelju čega), i "beside" (blizu, do, kraj, mimo, okolo, osim, pokraj, pored, uz).
6. INSTRUMENTAL je bio isti oblik spreznja kao DATIV i LOKATIV. Izražava sredstvo ili pridruživanje. Često je bio izražavan engleskim PRIJEDLOZIMA "by" [vidi #5 – op.prev.] ili "with" (kod, kraj, od, pomoću, protiv, s(a), uz, za).
7. AKUZATIV je bio korišten za opis zaključka nekog djelovanja. Izražavao je ograničenja. Njegova glavna uporaba bila je DIREKTNI/IZRAVNI OBJEKT. Odgovara na pitanje: "Kako daleko?" ili "Do koje granice?"
8. VOKATIV je bio korišten za izravno oslovljavanje.

VI. VEZNICI I POVEZNICE

A. Grčki je vrlo točan jezik zato jer ima tako mnogo veznika. Oni povezuju misli (KRATKE REČENICE, REČENICE, i ODLOMKE). Toliko su uobičajeni da je njihov nedostatak (asindeton [izostavljanje veznika – op.prev.]) često egzegetski [koji tumači – op.prev.] značajan. Činjenica jeste, ovi VEZNICI i POVEZNICE pokazuju smjer autorove misli. Oni su često ključni u određivanju što se točno pokušava prenijeti.

B. Ovdje je popis nekih VEZNIKA i POVEZNICA te njihova značenja (ova je obavijest skupljena uglavnom iz *A Manual Grammar of the Greek New Testament* od H. E. Dana i Juliusa K. Manteyja).

1. Vremenske POVEZNICE
 - a. *epei, epeidē, hopote, hōs, hote, hotan* (veznik) – "kad"
 - b. *heōs* – "dok"
 - c. *hotan, epan* (VEZNIK) – "bilo kad"
 - d. *heōs, achri, mechri* (VEZNIK) – "dok (ne), sve dok"
 - e. *priv* (BESKONAČAN) – "prije"
 - f. *hōs* – "budući da, otad," "kad" "i, kad"
2. Logičke POVEZNICE
 - a. Svrha
 - (1) *hina* (VEZNIK), *hopōs* (VEZNIK), *hōs* – "zato da", "da"
 - (2) *hōste* (ARTIKULARNI [zglobni] AKUZATIV INFINITIVA) – "da"
 - (3) *pros* (ARTIKULARNI AKUZATIV INFINITIVA) ili *eis* (ARTIKULARNI AKUZATIV INFINITIVA) – "da"

- b. Ishod (postoji bliska veza između gramatičkih oblika svrhe i ishoda)
 - (1) *hōste* (INFINITIV, najuobičajeniji, najčešći) – “zato da”, “dakle”
 - (2) *hiva* (VEZNIK) – “tako da”
 - (3) *ara* – “tako”
 - c. Uzročni ili povod
 - (1) *gar* (uzrok/učinak ili povod/zaključak) – “budući da, jer” “stoga, jer, zbog”
 - (2) *dioti, hotiy* – “stoga, jer, zbog”
 - (3) *epei, epeidē, hōs* – “budući da, jer”
 - (4) *dia* (s akuzativom) i (s artikularnim infinitivom) – “budući da, jer”
 - d. Izveden zaključivanjem
 - (1) *ara, poinun, hōste* – “dakle, prema tome, stoga, zato”
 - (2) *dio* (najjače izveden zaključivanjem VEZNIKA) – “zbog čega”, “čemu, zašto”, “dakle, prema tome, stoga, zato”
 - (3) *oun* – “dakle, zato”, “tako”, “dakle, nego”, “otuda, prema tome, stoga”
 - (4) *toinoun* – “prema tome”
 - e. Suprotno ili oprečno
 - (1) *alla* (jako SUPROTNO) – “ali”, “osim, osim ako, ako ne”
 - (2) *de* – “ali”, “ionako, kakogod, doduše, međutim”, “ali, bez obzira na, iako, dapače”, “u drugu ruku”
 - (3) *kai* – “ali”
 - (4) *mentoi, oun* – “ionako, kakogod, doduše, međutim”
 - (5) *plēn* – “ništa-manje” (najčešće u Luki)
 - (6) *oun* – “ionako, kakogod, doduše, međutim”
 - f. Usporedba
 - (1) *hōs, kathōs* (uvodi USPOREDNE KRATKE REČENICE)
 - (2) *kata* (u složenicama, *katho, kathoti, kathōsper, kathaper*)
 - (3) *hosos* (Hebrejima poslanica)
 - (4) *ē* – “nego, od, onda”
 - g. Neprekidno ili niz
 - (1) *de* – “i”, “sad”
 - (2) *kai* – “i”
 - (3) *tei* – “i”
 - (4) *hina, oun* – “budući da”
 - (5) *oun* – “onda, potom” (u Ivanu)
3. Posebno naglašene uporabe
- a. *alla* – “jamačno, izvjesno”, “jest, tako”, “zapravo, uistinu”
 - b. *ara* – “zaista, naravno”, “jamačno, izvjesno”, “doista, stvarno, ustvari, zapravo”
 - c. *gar* – “ali stvarno”, “jamačno, izvjesno”, “zaista, naravno”
 - d. *de* – “zaista, naravno”
 - e. *ean* – “čak, dapače, pače čak”
 - f. *kai* – “čak, dapače, pače čak”, “zaista, naravno”, “doista, stvarno, ustvari”
 - g. *mentoi* – “doista, stvarno, ustvari”
 - h. *oun* – “doista, stvarno, ustvari”, “svakako, na svaki način”

VII. KONDICIONALNE REČENICE

- A. KONDICIONALNA REČENICA jeste ona koja sadrži jednu ili više kondicionalnih kratkih rečenica. Ova gramatička građa pomaže tumaču jer osigurava uvjete, razloge ili uzroke zašto se pojavljuje ili se ne pojavljuje djelovanje glavnoga GLAGOLA. Postojale su četiri vrste KONDICIONALNIH REČENICA. One pomiču oblik od onoga koji je zamišljen da bude istinit s autorove točke gledišta ili za njegovu svrhu na onaj koji je bio samo želja.
- B. PRVI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE izražavao je djelovanje ili postojanje koje je bilo istinito s pišćeve točke gledišta ili za njegove svrhe čak iako je bio izražen s “ako”. U nekoliko okvira mogao bi biti preveden

kao “budući da, otad, jer” (usp. Mt 4:3; Rim 8:31). Doduše, to ne znači podrazumijevanje da su svi PRVI RAZREDI istiniti do zbilje. Često su korišteni za isticanje u nekoj činjenici ili isticanje obmane (usp. Mt 12:27).

- C. DRUGI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE često je nazvan “oprečno činjenici”. On izjavljuje nešto što je bilo neistinito do istinitosti da se naglasi. Primjeri:
1. “Ako je On uistinu bio prorok, što On nije, On bi znao tko i kakve je naravi žena koja Ga se dotiče, ali On ne zna” (Lk 7:39)
 2. “Ako ste stvarno vjerovali Mojsiju, što ne vjerujete, vjerovali biste Meni, što ne vjerujete” (Iv 5:46)
 3. “Ako bih ipak pokušavao svjedočiti se čovjeku, što ne radim, ne bih bio rob Kristov uopće, što ja jesam” (Gal 1:10).
- D. TREĆI RAZRED govori o mogućem budućem djelovanju. Često pretpostavlja vjerojatnost toga djelovanja. Uobičajeno podrazumijeva možećitost. Djelovanje glavnoga GLAGOLA ovisno je o djelovanju u kratkim “ako” rečenicama. Primjeri iz 1. Ivanove poslanice: 1:6-10; 2:4.6.9.15.20.21.24.29; 3:21; 4:20; 5:14.16.
- E. ČETVRTI RAZRED najviše je odmaknut od mogućnosti. Rijedak je u NZ-u. Činjenica jeste, ne postoji potpun ČETVRTI RAZRED KONDICIONALNE REČENICE u kojem oba dijela uvjeta odgovaraju odredbi. Primjer djelomičnoga ČETVRTOG RAZREDA je početna rečenica u 1. Petrovoj poslanici 3:14. Primjer djelomičnoga ČETVRTOG RAZREDA je zaključna kratka rečenica u Djelima apostolskim 8:31.

VIII. ZABRANE

- A. PREZENT IMPERATIVA s MĚ PARTIKULOM [ČESTICOM –op.prev.] često (ali ne isključivo) ima naglasak na zaustavljanju djela koje je već u tijeku. Neki primjeri: “prestanite skupljati vaša blaga na zemlji...” (Mt 6:19); “prestanite se brinuti o vašem životu...” (Mt 6:25); “prestanite davati za grijehenje dijelove vaših tijela kao oruđa prijestupa...” (Rim 6:13); “morate prestati vrijeđati Božjega Svetog Duga...” (Ef 4:30); i “prestanite se opijati vinom...” (5:18).
- B. AORIST KONJUNKTIVA s MĚ PARTIKULOM ima naglasak na “nemoj čak ni početi ili započeti neko djelo”. Neki primjeri: “Nemojte čak početi pretpostavljati da ...” (Mt 5:17); “nemojte nikad započeti brinuti se ...” (Mt 6:31); “ne smijete nikad biti posramljeni...” (2. Tim 1:8).
- C. DVOSTRUKA NEGACIJA s KONJUNKTIVNIM NAČINOM vrlo je naglašena negacija. “Nikad, ne nikad” ili “ni pod kojim okolnostima”. Neki primjeri: “on neće nikad, ne nikad iskusiti smrt” (Iv 8:51); “Ja neću nikad, ne, nikad...” (1. Kor 8:13).

IX. ČLAN

- A. U koine grčkom ODREĐENI ČLAN “the [taj]” ima sličnu uporabu u engleskom. Njegova osnovna djelatnost bila je “naglašavanje”, način privlačenja pozornosti na riječ, ime ili izričaj. Uporaba u Novome zavjetu razlikuje se od autora do autora. ODREĐENI ČLAN može također djelovati:
1. suprotno sredstvo kao pokazna ZAMJENICA;
 2. kao znak upućivanja na prethodno uvedeni SUBJEKT ili osobu;
 3. kao način poistovjećivanja SUBJEKTA u rečenici s veznim GLAGOLOM. Primjeri: “Bog je Duh” (Iv 4:24); “Bog je svjetlo” (1. Iv 1:5); “Bog je ljubav” (1. Iv 4:8.16).
- B. Koine grčki nije imao NEODREĐENI ČLAN kao engleski “a” [član koji se obično ne prevodi: jedan, neki – op.prev.] ili “an” [član koji se obično ne prevodi: jedan, neki – op.prev.]. Izostanak ODREĐENOG ČLANA može značiti:
1. žarište na osobinama ili kakvoći nečega
 2. žarište na stupnju nečega.
- C. NZ-ni autori vrlo su se razlikovali u tome kako je ČLAN bio upotrijebljen.

X. NAČINI POKAZIVANJA NAGLASKA U GRČKOME NOVOM ZAVJETU

- A. Tehnike pokazivanja naglaska u NZ-u razlikuju se od autora do autora. Najdosljedniji i najpravičniji pisci bili su Luka i autor Hebrejima poslanice.
- B. Ranije smo ustanovili da je AORIST AKTIVNOGA INDIKATIVA mjerilo i nenaznačen za naglasak, ali bilo koje drugo GLAGOLSKO VRIJEME, STANJE, ili NAČIN imaju značajku tumačenja. To ne podrazumijeva da AORIST AKTIVNOGA INDIKATIVA nije često upotrebljavan u znakovitome gramatičkom smislu. (Primjer: Rim 6:10 [dva puta]).
- C. Redosljed riječi u koine grčkom
1. Koine grčki bio je jezik sa spregom koji nije ovisio, kao engleski, o redosljedu riječi. Stoga, autor bi mogao promijeniti uobičajeno očekivani redosljed kako bi pokazao:
 - a. što je autor želio naglasiti čitatelju
 - b. što je autor mislio da bi bilo iznenađujuće za čitatelja
 - c. što je autor duboko osjećao o tome.
 2. Uobičajeni redosljed riječi u grčkome još je uvijek neriješeno pitanje. Doduše, pretpostavljeni uobičajeni redosljed je:
 - a. za povezivanje GLAGOLA
 - (1) GLAGOL
 - (2) SUBJEKT
 - (3) DOPUNA
 - b. za PRIJELAZNE GLAGOLE
 - (1) GLAGOL
 - (2) SUBJEKT
 - (3) OBJEKT
 - (4) POSREDNI OBJEKT
 - (5) PRIJEDLOŽNI IZRIČAJ
 - c. za IMENIČNE IZRIČAJE
 - (1) IMENICA
 - (2) RIJEČ KOJA ODREĐUJE DRUGU
 - (3) PRIJEDLOŽNI IZRIČAJ.
 3. Redosljed riječi može biti krajnje važan za egzegetsku svrhu. Primjeri:
 - a. “dadnu desnicu meni i Barnabi u znak zajedništva”. Izričaj “desnica zajedništva” je podijeljen i smješten naprijed za pokaz njegovog značaja (Gal 2:9)
 - b. “s Kristom” je bilo smješteno na prvo mjesto. Njegova je smrt bila središnjica (Gal 2:20)
 - c. “Bilo je malo pomalo i na mnogo različitih načina” (Heb 1:1) bilo je na prvome mjestu. Onako kako je Bog otkrio Sámoga Sebe bila je srž razlikovanja, ne činjenica otkrivenja.
- D. Uobičajeno su neki stupnjevi naglaska bili pokazani:
1. ponavljanjem ZAMJENICE koja je bila već prisutna u GLAGOLSKOM obliku sprezanja. Primjer: “Ja, osobno, sigurno ću biti s vama. . .” (Mt 28:20)
 2. izostankom očekivanog KONJUNKTIVA, ili nekoga drugog poveznog sredstva između riječi, izričaja, kratkih rečenica ili rečenica. Ovo je nazvano asindeton [izostavljanje veznika – op.prev.] (“nepovezan”). Povezujuće sredstvo bilo je očekivano, tako bi njegov izostanak privukao pozornost. Primjeri:
 - a. blaženstva, Evanđelje po Mateju 5:3 i dalje (naglašen popis)
 - b. Evanđelje po Ivanu 14:1 (nova tema)
 - c. Poslanica Rimljanima 9:1 (novi dio)
 - d. II. Poslanica Korinćanima 12:20 (naglašava popis)
 3. ponavljanje riječi ili izričaja prisutno u datom okviru. Primjeri: “na hvalu Njegove slave” (Ef 1:6.12 i 14). Ovaj je izričaj bio korišten za pokaz djela svake Osobe Trojstva

4. uporaba idioma ili riječi (zvuk) djeluje između pojmova kao:
 - a. eufemizmi [ublaženi izraz – op.prev.] – zamjenske riječi za tabu [zabrana– op.prev.]) subjekte, kao “spavanje” za smrt (Iv 11:11-14) ili “stopala” za muške genitalije (Rut 3:7-8; I. Sam 24:3)
 - b. potanka opisivanja [ili okolišanja] – zamjenske riječi za Božje Ime, kao “Nebesko kraljevstvo” (Mt 3:21) ili “glas s neba” (Mt 3:17)
 - c. SLIKOVIT GOVOR
 - (1) nemoguće preuveličavanje (Mt 3:9; 5:29-30; 19:24)
 - (2) blago preuveličavanje (Mt 3:5; Djela 2:36)
 - (3) personifikacije (I. Kor 15:55)
 - (4) ironija (Gal 5:12)
 - (5) lirski odlomci (Fil 2:6-11)
 - (6) igra glasa između riječi:
 - (a) “crkva”:
 - (i) “crkva” (Ef 3:21)
 - (ii) “poziv” (Ef 4:1.4)
 - (iii) “pozvani” (Ef 4:1.4)
 - (b) “slobodno”:
 - (i) “slobodna žena” (Gal 4:31)
 - (ii) “sloboda” (Gal 5:1)
 - (iii) “slobodno” (Gal 5:1)
 - d. idiomski jezik – jezik koji je uobičajeno kulturološki i jezično osobit:
 - (1) slikovita uporaba “hrane” (Iv 4:31-34)
 - (2) slikovita uporaba “Hrama” (Iv 2:19; Mt 26:61)
 - (3) hebrejski idiom za suosjećaj, “mržnja” (Post 29:31; Pnz 21:15; Lk 14:36; Iv 12:25; Rim 9:13)
 - (4) “Sve” nasuprot “mnogo”. Usporedi Knjigu proroka Izaija 53:6 (“svi”) s 53:11 i 12 (“mnoge”). Pojmovi su istoznačni kao što pokazuju Poslanica Rimljanima 5:18 i 19.
 5. Uporaba potpunoga jezičnog izričaja umjesto jedne riječi. Primjer: “Gospodin Isus Krist”.
 6. Posebna uporaba *autos*:
 - a. kad je s ČLANOM (atributni položaj) preveden je kao “jednak, isti sličan”
 - b. kad je bez ČLANA (predikatni položaj) preveden je kao POJAČANA POVRATNA ZAMJENICA—“on sâm”, “ona sâma” ili “ono sâmo”.
- E. Učenici Biblije koji ne čitaju grčki mogu odrediti naglasak na nekoliko načina:
1. uporabom analitičkog leksikona i grčko/engleskoga teksta koji je napisan između redaka
 2. usporedbom engleskih prijevoda, posebice iz različitih teorija prevođenja. Primjer: uspoređivanje “riječ-za-riječ” prijevoda (KJV, NKJV, ASV, NASB, RSV, NRSV) s “dinamičkim ekvivalentom” (Williams, NIV, NEB, REB, JB, NJB, TEV). Ovdje dobra pomoć može biti *The Bible in Twenty-Six Translations*, izdao Baker
 3. uporabom *The Emphasized Bible* od Josepha Bryanta Rotherhama (Kregel, 1994.)
 4. uporabom potpuno doslovnog prijevoda:
 - a. *The American Standard Version* iz 1901.
 - b. *Young’s Literal Translation of the Bible* od Roberta Younga (Guardian Press, 1976.).

Učenje gramatike je zamorno ali neophodno za pravilno tumačenje. Ove kratke odredbe, osvrti i primjeri namijenjeni su ohrabivanju i osposobljavanju ne-grčkih čitatelja za korištenje gramatičkih zabilješki omogućenih u ovoj knjizi. Svakako ove su odredbe pojednostavljene. One ne smiju biti upotrebljavane u dogmatskom, nepopustljivome načinu, nego kao stepenica naprijed ka većem razumijevanju sintakse Novoga zavjeta. Nadam se kako će ove odredbe također omogućiti čitateljima razumjeti osvrtne drugih pomagala za proučavanje kao što su tehnički komentari Novoga zavjeta.

Moramo biti sposobni provjeriti svoje tumačenje temeljeno na dijelovima izvješća nađenog u tekstu Biblije. Gramatika je jedna od najveće pomoći u ovim predmetima; drugi predmeti mogu uključiti povijesnu pozadinu, književni okvir, suvremenu uporabu riječi, i usporedne odlomke.

TEKSTUALNI KRITICIZAM

Ovaj će se predmet baviti time kako objasniti tekstualne bilješke nađene u ovome osvrtu. Bit će korišteni sljedeći opći pregledi:

- I. Tekstualni izvori naše engleske Biblije
 - A. Stari zavjet
 - B. Novi zavjet
- II. Kratko objašnjenje poteškoća “niže kritike” nazvane također “tekstualna kritika”.
- III. Predloženi izvori za daljnje čitanje.

I. TEKSTUALNI IZVORI NAŠE ENGLJSKE BIBLIJE

A. Stari zavjet

1. Masoretski tekst (MT) – Hebrejski suglasnički tekst bio je postavljen od strane Rabbi Aquiba godine 100.-te. Mjesta samoglasnika, naglasci, rubne zabilješke, umetanje samoglasnika i pomoćne točke počele su biti dodavane u šestome stoljeću i bile dovršene u devetome stoljeću. To je bilo učinjeno od strane obitelji židovskih znanstvenika znanih kao Masoreti. Oblik teksta što su koristili bio je isti kao onaj u Mišni, Talmudu, Targumu, Pešiti, i Vulgati.
2. Septuaginta (LXX) – Predaja kaže da je Septuagintu napravilo 70 židovskih znanstvenika u 70 dana za Aleksandrijsku knjižnicu pod pokroviteljstvom kralja Ptolomejevića II. (285.-246. g.pr.Kr). Prijevod je vjerojatno zatražen od židovskih vođa koji su živjeli u Aleksandriji. Ova predaja dolazi od “Aristejevog pisma”. LXX je često bila temeljena na različitoj tekstualnoj predaji iz teksta Rabbi Aquiba (MT).
3. Svici s Mrtvoga mora (DSS) – Svici s Mrtvoga mora bili su pisani u razdoblju Rimljana prije Krista (200. g.pr.Kr. do 70. g.p.Kr.) od izdvojene židovske sekte nazvane “eseni”. Hebrejski rukopisi, pronađeni u nekoliko gradova u okolici Mrtvoga mora, pokazuju neku razliku hebrejske tekstualne obitelji u pozadini oba i MT i LXX.
4. Neki posebni primjeri o tome kako je usporedba ovih tekstova:
 - a. LXX je pomogla prevoditeljima i znanstvenicima razumjeti MT
 - (1) LXX u Izaiji 52:14: “Kao što će mnogi biti začuđeni nad njim”.
 - (2) MT u Izaiji 52:14: “Kao što su mnogi bili zapanjeni nad tobom”.
 - (3) u Izaiji 52:15 razlike zamjenice u LSS potvrđena je:
 - (a) LXX: “tako će se mnogi narodi diviti nad njim”
 - (b) MT: “tako on poškropi mnoge narode”.
 - b. DSS pomogli su prevoditeljima i znanstvenicima razumjeti MT
 - (1) DSS u Izaiji 21:8: “tada vidioć viknu, Gore na stražarskoj kuli ja stojim...”
 - (2) MT u Izaiji 21:8: “a ja viknuh kao lav! Moj Gospodine, ja uvijek danju stojim na stražarskoj kuli. . .”
 - c. Oba i LXX i DSS pomogli su pojasniti Izaiju 53:11:
 - (1) LXX i DSS: “nakon muka njegove duše neće vidjeti svjetlo, on će biti zadovoljan”
 - (2) MT: “on će vidjeti. . .u mucu njegove duše, On će biti zadovoljan”.

B. Novi zavjet

1. Postoji više od 5.300 rukopisa čitavoga ili dijelova grčkoga Novog zavjeta. Njih oko 85 pisano je na papirusima i 268 rukopisa koji su svi pisani velikim slovima (uncijali). Poslije, oko devetoga stoljeća, bilo je razvijeno pismo s malim slovima (minuskula). Ima oko 2.700 grčkih rukopisa u pisanome obliku. Imamo također i oko 2.100 prepiska listova teksta Pisma korištenih za štovanje koje nazivamo zbirka odlomaka iz Biblije.
2. Oko 85 grčkih rukopisa koji sadržavaju dijelove Novoga zavjeta pisanih na papirusima pohranjeno je u muzejima. Neki su datirani iz drugoga stoljeća, ali većina ih je iz trećega i četvrtoga stoljeća. Ni jedan od ovih MSS ne sadržava čitavi Novi zavjet. Samo zato jer su ovo najstarije prepiske Novoga zavjeta samo po sebi ne znači da sadržavaju manje inačica. Mnogi su se od njih brzo prepisivali za uporabu u nekome mjestu. U tome se postupku nisu nje govali. Stoga, oni sadržavaju mnogo inačica.

3. Codex Sinaiticus, poznat iz hebrejskoga pisma \aleph (*aleph*) ili (01), našao je Tischendorf u samostanu Sv. Katarine na brdu Sinaj. Datiran je iz četvrtoga stoljeća i sadržava oboje i LXX SZ-a i grčki NZ. On je vrsta “Aleksandrijskoga teksta”.
4. Codex Alexandrinus, poznat kao “A” ili (02), grčki je rukopis petoga stoljeća nađen u Aleksandriji u Egiptu.
5. Codex Vaticanus, poznat kao “B” ili (03), nađen je u rimskoj knjižnici Vatikana i datiran je iz sredine četvrtoga stoljeća. Sadrži oboje i LXX SZ-a i grčki Novi zavjet. On je vrsta “Aleksandrijskoga teksta”.
6. Codex Ephraemi, poznat kao “C” ili (04), grčki rukopis iz petoga stoljeća koji je bio djelomično uništen.
7. Codex Bezae, poznat kao “D” ili (05), grčki je rukopis petoga ili šestoga stoljeća. On je glavni predstavnik onoga što se naziva “Zapadni tekst”. Sadržava mnogo dopuna i bio je glavno grčko svjedočanstvo za prijevod kralja Jamesa (King James).
8. NZ MSS može biti grupiran u tri, moguće četiri, obitelji koje dijele određene osobine.
 - a. Aleksandrijski tekst iz Egipta
 - (1) P⁷⁵, P⁶⁶ (oko godine 200.-te), koji bilježi Evanđelja
 - (2) P⁴⁶ (oko godine 225.), koji bilježi Pavlova pisma
 - (3) P⁷² (oko godine 225.-250.), koji bilježi Petrova i Judina pisma
 - (4) Codex B, Vaticanus [Vatikanski] (oko godine 325.), koji uključuje čitavi SZ i NZ
 - (5) Origenovi navodi iz ovih vrsta tekstova
 - (6) ostali MSS koji pokazuju ove vrste tekstova su \aleph , C, L, W, 33
 - b. Zapadni tekst iz sjeverne Afrike
 - (1) navodi iz crkvenih otaca sjeverne Afrike, Tertulijana, Ciprijana, staro-latinskoga prijevoda
 - (2) navodi iz Ireneja
 - (3) navodi iz Tacijana i staro-sirijskoga prijevoda
 - (4) Kodeks D “Bezae” slijedi ove vrste tekstova
 - c. Istočnji Bizantinski tekst iz Konstantinopola
 - (1) ova vrsta teksta izražena je u više od 80% od 5.300 MSS
 - (2) navedeni su crkveni oci iz Antiohije sirijske, Kapadocena, Krisostoma, i Terodoreta
 - (3) Kodeks A, samo u Evanđeljima
 - (4) Kodeks E (osmo stoljeće) za čitavi NZ
 - d. četvrta moguća vrsta je “Cezarejski” iz Palestine
 - (1) prvenstveno je viđen samo u Marku
 - (2) neka svjedočanstva za njega su P⁴⁵ i W.

II. POTEŠKOĆE I TEORIJE “NIŽE KRITIKE” ILI “TEKSTUALNE KRITIKE”

A. Kako su se pojavile inačice

1. nenamjerno ili slučajno (velika većina pojavaka)
 - a. previd prepisivača koji čita drugu pojavu sličnih riječi i pritom ispušta sve riječi u sredini (homoioteleuton):
 - (1) previd u ispuštanju dvostruke riječi pisma ili izričaja (haplografija)
 - (2) previd uma u ponavljanju izričaja ili reda grčkoga teksta (ditografija)
 - b. previd u uhu prepisivača kod usmenoga kazivanja u pero kad se događa pogrješno pisanje (itacizam). Pogrješno pisanje često miješa ili slovka grčke riječi koje zvuče slično
 - c. najraniji grčki tekstovi nemaju podjele na poglavlje ili stih, malo ili ništa interpunkcija i nema razmaka između riječi. Moguće je podijeliti pisma na različitim mjestima oblikujući različite riječi.

2. namjerno
 - a. promjene su bile napravljene kako bi se poboljšao gramatički oblik prepisanog teksta
 - b. promjene su bile napravljene kako bi uskladile tekst s ostalima biblijskim tekstovima (usklađivanje usporednica)
 - c. promjene su bile napravljene spajanjem dva ili više različita štiva u jedan dugi usklađen tekst (konflacija)
 - d. promjene su bile napravljene kako bi ispravile uočenu poteškoću u tekstu (usp. I. Kor 11:27 i I. Iv 5:7-8)
 - e. neke dodatne obavijesti o povijesnoj okolnosti ili primjerenome tumačenju teksta jedan je prepisivač stavio na marginu a drugi u tekst (usp. Iv 5:4).

- B. Temeljna načela tekstualne kritike (logičan vodič za određivanje izvornoga štiva teksta kad postoje inačice)
 1. najmučniji ili gramatički najneobičniji tekst vjerojatno je izvornik
 2. najkraći tekst je vjerojatno izvornik
 3. stariji tekst daje veću težinu zbog njegove povijesne bliskosti s izvornikom, sve drugo je podjednako
 4. MSS koji je zemljopisno različit obično ima izvorno štivo
 5. doktrinarno slabijim tekstovima, posebice onima koji se odnose na glavne teološke rasprave o razdoblju rukopisnih promjena, kao o Trojstvu u I. Ivanovoj 5:7-8, mora se dati prednost
 6. tekst koji najbolje može objasniti izvornik ostalih inačica
 7. dva navoda koji pomažu pokazati ravnotežu u ovim inačicama koje stvaraju poteškoće:
 - a. knjiga J. Harolda Greenleeja, *Introduction to New Testament Textual Criticism*, str. 68: “Ni jedna kršćanska doktrina ne visi iznad spornoga teksta; i znanstvenici NZ-a moraju se čuvati želje da njihov tekst bude ortodoksniji ili doktrinarno jači od nadahnutog izvornika.”
 - b. W. A. Criswell rekao je Gregu Garrisonu u *The Birmingham News* da on (Criswell) ne vjeruje da je svaka riječ u Bibliji nadahnuta: “u najmanju ruku ne svaka riječ koja je dana suvremenoj javnosti kroz stoljeća prevođenja.” Criswell je rekao: “Ja sam veliki pobornik kritike teksta. Kao takav, mslim, posljednja je polovica 16.-toga poglavlja Marka hereza: nije nadahnuta, jednostavno je izmišljena ... Kad usporedite ove rukopise vrativši se na ondašnje, ne postoje takve stvari kao što je zaključak Markove knjige. To je netko dodao”

Patrijarh SBC-a nepogrešivo je također tvrdio da je “interpolacija” [umetnuta riječ, rečenica ili tekst – op.prev.] također vidljiva u Ivanu 5, Isusova izjava na rubnjaku Bethesda. I on se osvrće na dva različita izvješća o samoubojstvu Jude (usp. Mt 27 i Djela 1): “To je jednostavno različit prikaz samoubojstva”, rekao je Criswell. “Ako je u Bibliji, za to postoji objašnjenje. A dva izvješća o samoubojstvu Jude jesu u Bibliji.” Criswell je dodao: “Tekstualna kritika je predivna znanost sama po sebi. Nije kratkotrajna, nije nevezana na predmet. Ona je dinamička i središnja...”

III. POTEŠKOĆE S RUKOPISOM (TEKSTUALNA KRITIKA)

- A. Za daljnje čitanje predlažem izvore:
 1. *Biblical Criticism: Historical, Literary and Textual*, od R.H. Harrisona
 2. *The Text of the New Testament: Its Transmission, Corruption and Restoration* od Bruce M. Metzgera
 3. *Introduction to New Testament Textual Criticism*, od J. H Greenleeja.

RJEČNIK

Adopcionizam Ovo je bilo jedno od ranih viđenja Isusova odnosa s Božanstvom. U osnovi tvrdi da je Isus bio običan čovjek na svaki način i da je bio na poseban način usvojen od Boga pri Njegovu krštenju (usp. Mt 3:17; Mk 1:11) ili pri Njegovu uskrsnuću (usp. Rim 1:4). Isus je živio takav primjeren život da Ga je Bog, u nekome trenutku, (krštenje, uskrsnuće) usvojio kao Svoga “sina” (usp. Rim 1:4; Fil 2:9). Ovo je bilo manjinsko stajalište rane Crkve i osmoga stoljeća. Umjesto da Bog postane čovjekom (utjelovljenje) to se okrenulo i sad je čovjek postao Bogom!

Teško je izreći riječima kako je bio Isus, Bog Sin, pred-postojeće Božanstvo, nagrađen ili uznesen zbog primjerenog života. Ako je On već bio Bog, kako je On mogao biti nagrađen? Ako je On imao pred-postojeću Božansku slavu kako je mogao biti više prihvaćen? Iako je to za nas teško razumjeti, Otac je nekako prihvatio Isusa u posebnome smislu za Njegovo savršeno dovršenje Očeve volje.

Aleksandrijska škola Ovaj način biblijskoga tumačenja bio je razvijen u Aleksandriji, Egipat, u drugome stoljeću. Koristila je temeljna načela tumačenja Phila, sljedbenika Platoa. Često je nazvana alegorijski način. Ona je zadržavala utjecaj u crkvi sve do vremena Reformacije. Njeni najjači predlagači bili su Origen i Augustin. Vidi Moises Silva, *Has The Church Misread The Bible?* (Academic, 1987.).

Alexandrinus Ovaj grčki rukopis petoga stoljeća iz Aleksandrije, Egipat, uključuje Stari zavjet, apokriife, i većinu Novoga zavjeta. On je jedan od našega glavnog svjedočanstva za čitavi grčki Novi zavjet (osim dijelova Mateja, Ivana, i 2. Korinćanima). Kad se ovaj rukopis, označen s “A”, i rukopis označen s “B” (*Vaticanus*) slažu u čitanju, to se smatra izvornikom od većine znanstvenika u većini slučajeva.

Alegorija Ovo je vrsta biblijskog tumačenja izvorno razvijenog u okviru aleksandrijskog judaizma. Bilo je učinjeno poznatim od Phila iz Aleksandrije. Njen temeljni potisak je želja da se Pisma učine mjerodavnima za jednu kulturu ili filozofijski sustav zanemarivanjem biblijske povijesne okolnosti /ili književnog okvira. Ona traži skriveno ili duhovno značenje iza svakoga teksta Pisma. Mora biti uvaženo da su se Isus, u Evanđelju po Mateju 13, i Pavao, u Poslanici Galaćanima 4, koristili alegorijom za navješćivanje istine. Ovo je bilo, međutim, u obliku doktrine, ne strogo alegorije.

Analitički leksikon Ovo je vrsta istraživačkog alata koji nekome omogućuje odrediti svaki grčki oblik u Novome zavjetu. To je kompilacija, po grčkome alfabetskome redu, oblika i temeljnih odredbi. U složenici s prijevodom napisanim između redaka, on omogućava ne-grčkim vjernicima koji čitaju raščlaniti grčku gramatiku Novoga zavjeta i oblike sintakse.

Analogija Pisma Ovo je izričaj korišten za opis stajališta kako je čitava Biblija od Boga nadahnuta i, stoga, nije oprečna nego dopunjujuća. Ta pretpostavljena tvrdnja osnova je za korištenje usporednih odlomaka u tumačenju biblijskoga teksta.

Ambigvitet Ovo upućuje na neizvjesnost što proizlazi u pisanome spisu kad postoji dva ili više mogućih značenja ili kad upućuje na dvije ili više stvari istovremeno. Moguće Ivan koristi ambigvitet namjerno (dvostruki ulazi).

Antropomorfno Značenje “imati osobine pridružene ljudskim bićima”; ovaj je pojam bio korišten za opis našega religijskog jezika o Bogu. Dolazi od grčkoga pojma za čovječanstvo. To znači da mi govorimo o Bogu kao da je On bio čovjek. Bog je opisan u fizičkim, sociološkim, i psihološkim pojmovima koji se odnose na ljudska bića (usp. Post 3:8; 1. Kr 22:19-23). Ovo je, naravno, samo analogija. Međutim, za nas ne postoje druge skupine ili pojmovna osim onih ljudskih koje koristimo. Stoga, naše je znanje o Bogu, iako istinito, ograničeno.

Antiohijska škola Ova je metoda biblijskoga tumačenja bila razvijena u Antiohiji, Sirija, u trećem stoljeću kao reakcija na alegorijsku metodu Aleksandrije, Egipat. Njen temeljni potisak bio je usredotočenost na povijesno značenje Biblije. Tumačila je Bibliju kao običnu, ljudsku književnost. Ova se škola uključila u raspru o tome je li Krist imao dvije naravi (nestorijanizam) ili jednu narav (potpuni Bog i potpuni čovjek). Ona je od strane Rimokatoličke crkve označena kao heretička i bila preseljena u Perziju ali škola je imala mali značaj. Njena temeljna hermeneutička načela kasnije postala su načela tumačenja klasičnih protestantskih reformatora (Luthera i Kalvina).

Antiteza [oprečan, proturječan] Ovo je jedan od tri opisna pojma korištena za označavanje odnosa između redaka hebrejske poezije. Odnosi se na retke poezije što su oprečni u značenju (usp. Izr 10:1; 15:1).

Apokaliptička književnost Ovo je bila prevladavajuća, moguće čak jedinstvena, židovska književna vrsta. Bila je tajnovita vrsta pisanja korištena u vremenima najezda i zauzimanja Židova od moćnika stranoga svijeta. Ona pretpostavlja da je osoban, iskupljujući Bog stvorio i nadzire svjetska zbivanja, te da je Izrael Njemu posebno zanimanje i briga. Ova književnost obećava konačnu pobjedu kroz Božji osobit napor.

Ona je visoko simbolička i maštovita s mnogo tajnovitih pojmova. Često je izražavala istinu u bojama, brojevima, viđenjima, snovima, anđeoskim posredovanjem, tajnim kôdnim riječima i često oštrim dualizmom između dobra i zla.

Neki primjeri ove književne vrste su: (1) u SZ-u: Knjiga proroka Ezekijela (poglavlja 36 – 48), Knjiga proroka Daniela (poglavlja 7 – 12), Knjiga proroka Zaharije; i (2) u NZ-u: Evanđelje po Mateju 24; Evanđelje po Marku 13; 2. Poslanica Solunjanima 2 i Knjiga Otkrivenja.

Apologetičar (apologetika) Ovo je oblik grčkoga korijenja za “zakonsku obranu”. To je posebna znanost unutar teologije što traži davanje dokaza i razumskih razloga za kršćansku vjeru.

A priori U osnovi ovo je istoznačnica s pojmom “pretpostavka”. Uključuje izlaganje iz prethodnih prihvaćenih odredbi, načela ili položaja pretpostavljenih da jesu istiniti. To je ono što je prihvaćeno bez istraživanja ili raščlambe.

Arijanizam Arije je bio prezbiter [crkveni starješina – op.prev.] u crkvi u egipatskoj Aleksandriji u trećem i ranome četvrtom stoljeću. On je tvrdio da je Isus pred-postojao ali ne Božanski (nije iste biti kao Otac), moguće slijedeći Izreke 8:22-31. Bio je izazvan od biskupa Aleksandrije, koji je započeo (318. godine) raspru što je trajala mnogo godina. Arijanizam je postala službena vjeroispovijed Istočne crkve. Nicejski koncil je godine 325. osudio Arija i potvrdio punu jednakost i Božanstvo Sina.

Aristotel On je bio jedan od filozofa stare Grčke, učenik Platona i učitelj Aleksandra Velikog. Njegov utjecaj, čak i danas, doseže u mnoga područja suvremenih studija. To je zato jer je on naglašavao spoznaju putem promatranja i razvrstavanja. To je jedno od pravila znanstvene metode.

Autograf Ovo je ime dato izvornim spisima Biblije. Ti izvornici, rukom pisani rukopisi bili su izgubljeni. Ostali su samo prijepisi ostataka. To je izvor mnogih tekstualnih različnosti u hebrejskim i grčkim rukopisima te drevnim verzijama.

Bezae Ovo je grčki i latinski rukopis šestoga stoljeća. Označen je s “D”. Sadržava Evanđelja i Djela apostolska te neke opće Poslanice. Okarakteriziran je brojnim pisarskim dodacima. On oblikuje osnovu za “*Textus Receptus*”, glavnu grčku rukopisnu predaju u pozadini Verzije Kralja Jamesa [*King James Version*].

Bias Ovo je pojam korišten za opis jake sklonosti prema nekom predmetu ili točki gledišta. To je način razmišljanja u kojem je nepristranost nemoguća u odnosu na određeni predmet ili točku gledišta. To je pristrano gledište.

Biblijski autoritet Ovaj je pojam korišten u vrlo stručnome smislu. Određen je kao razumijevanje što je izvorni autor rekao svome vremenu i primjenjivanje te istine na naše vrijeme. Biblijski autoritet uobičajeno je određen kao promatranje same Biblije kao našega jedinog autoritativnog vodiča. Međutim, u svjetlu tekućih, neprimjerenih tumačenja, ja sam ograničio pojam na Bibliju budući je tumačena prema pravilima povijesno-gramatičke metode.

Kanon Ovo je pojam korišten za opis spisa za koje se vjeruje da su jedinstveno nadahnuti. Korišten je u vezi s Pismima Staroga i Novoga zavjeta.

Kristocentrik Ovaj je pojam korišten za opis Isusova središnjeg položaja. Ja ga koristim vezanog s poimanjem da Isus jeste Gospodin čitave Biblije. Stari zavjet ukazuje prema Njemu i On je njegovo ispunjenje i cilj (usp. Mt 5:17-48).

- Komentar** Ovo je posebna vrsta istraživačke knjige. Daje opću pozadinu Knjiga Biblije. Tada pokušava objasniti značenje svakoga dijela Knjige. Neki se usredotočuju na primjenu, dok se drugi bave tekstem na više tehnički način. Ove su knjige pomagala, ali morale bi se koristiti nakon što netko napravi vlastito pripremno proučavanje. Tumačenja komentatora nikad ne bi smjela biti prihvaćena nekritički. Uspoređivanje nekoliko komentara iz različitoga teološkog gledišta obično je od pomoći.
- Konkordanca** Ovo je vrsta istraživačkog alata za proučavanje Biblije. Popisuje svaki pojavak svake riječi u Starome i Novome zavjetu. Ona pomaže na nekoliko načina: (1) određuje hebrejsku ili grčku riječ što leži iza svake određene engleske riječi; (2) uspoređuje odlomke gdje je korištena ista hebrejska ili grčka riječ; (3) pokazuje gdje su dva različita hebrejska ili grčka pojma prevedena istom engleskom riječi; (4) pokazuje učestalost uporabe određenih riječi u određenim knjigama ili autorima; (5) pomaže nekom pronaći odlomak u Bibliji (usp. Walter Clark *How to Use New Testament Greek Study Aids*, str. 54-55).
- Svici s Mrtvoga mora** Ovo upućuje na nizove drevnih tekstova na hebrejskom i aramejskom što su pronađeni blizu Mrtvoga mora 1947. godine. Oni su bili religijske knjižnice sektaškog judaizma prvoga stoljeća. Pritisak rimske okupacije i ratova zelota 60.-ih uzrokovali su skrivanje svitaka u hermetički zatvorene glinene ćupove u pećinama ili jamama. Oni su nam pomogli razumjeti povijesnu okolnost prvoga stoljeća Palestine i potvrdili su Masoretski tekst kao vrlo pouzdan, najmanje do ranoga razdoblja prije Krista. Označeni su skraćenicom “DSS”.
- Deduktivno** Ova metoda logike ili izlaganja kreće od općih načela do specifičnih primjena na osnovu razloga. Ona je oprečna induktivnom izlaganju, koje odražava znanstvenu metodu što se kreće od promatranih osobitosti do općih zaključaka (teorije).
- Dijalektičko** Ovo je metoda izlaganja čime ono što izgleda oprečno ili paradoksalno stoji zajedno u napetosti, tražeći jedinstveni odgovor što uključuje obje strane paradoksa. Mnoge biblijske doktrine imaju dijalektičke parove, predestinacija – slobodna volja; sigurnost – ustrajnost; vjera – djela; odluka - učenje; kršćanska sloboda – kršćanska odgovornost.
- Dijaspora** Ovo je tehnički grčki pojam korišten od palestinskih Židova za opis drugih Židova koji žive izvan zemljopisnih granica Obećane zemlje.
- Dinamički ekvivalent** Ovo je teorija o prevođenju Biblije. Prijevod Biblije može biti viđen kao neprekidnost od “riječi do riječi” prepiske, gdje neka engleska riječ mora podupirati svaku hebrejsku ili grčku riječ, do “izričaja” gdje je prevedena samo misao s manje pozornosti prema izvornome pisanju ili izražavanju. Između te dvije teorije je “dinamički ekvivalent” koji stremi uzeti izvorni tekst ozbiljno, ali ga prevodi u suvremenim gramatičkim oblicima i idiomima. Vrlo dobra rasprava o ovima različitim teorijama prevođenja pronađena je u *How to Read the Bible For All Its Worth*, str. 35 od Feeja i Stuarta i u Uvodu u TEV od Robert Bratcher.
- Eklektički** Ovaj je pojam korišten u vezi s tekstualnim kriticizmom. Upućuje na praksu odabiranja podataka iz različitih grčkih rukopisa zato da se dođe do teksta što je pretpostavljeno blizak izvornim vlastoručnim pismima. Odbacuje stajalište da ikoja obitelj grčkih rukopisa zarobljava izvornike.
- Eizegeza** Ovo je oprečno egzegezi. Ako je egzegeza “izvođenje” izvorne autorove nakane, ovaj pojam podrazumijeva “uvođenje” tuđe zamisli ili mišljenja.
- Etimologija** Ovo je vid proučavanja riječi što pokušava utvrditi izvorno značenje riječi. Iz toga značenja korijena, lakše je odrediti posebne uporabe. U tumačenju, etimologija nije glavno žarište, radije suvremeno značenje i uporaba riječi.
- Egzegeza** Ovo je tehnički pojam za provedbu tumačenja posebnog odlomka. On znači “izvoditi” (iz teksta) podrazumijevajući kako je naša svrha razumjeti izvornu autorovu nakanu u svjetlu povijesne okolnosti, književnog okvira, sintakse i suvremenoga značenja riječi.
- Žanr** Ovo je francuski pojam koji označava različite vrste književnosti. Potisak pojma je podjela književnih oblika u skupine što dijele zajedničke osobine: povijesnu pripovijetku, pjesništvo, mudru izreku, apokaliptičko i zakonodavstvo.

Gnosticizam Većina našega znanja o ovoj herezi dolazi od gnostičkih spisa drugoga stoljeća. Međutim, početne su zamisli bile prisutne u prvome stoljeću (i prije).

Neka utvrđena načela Valencijana i Cerinta iz drugoga stoljeća su: (1) materija i duh bili su su-vječni (ontološki dualizam). Materija je zla, duh je dobar. Bog, koji je duh, ne može biti izravno uključen s oblikovanjem zle materije; (2) postoje emanacije [zračenja; isijavanja – op.prev.] (*eoni* ili stupnjevi anđela) između Boga i materije. Zadnji ili najniži bio je YHWH SZ-a, koji je oblikovao svemir (*kosmos*); (3) Isus je bio emanacija kao YHWH ali viši na ljestvici, bliži pravome Bogu. Neki Ga stavljaju kao najvišeg ali ipak nižeg od Boga i sigurno nije utjelovljeno Božanstvo (usp. Iv 1:14). Budući da je materija zla, Isus ne bi mogao imati ljudsko tijelo i ipak biti Božanski. On je bio duhovna prikaza (usp. 1. Iv 1:1-3; 4:1-6); i (4) spasenje je bilo postignuto kroz vjeru u Isusa plus osobito znanje, koje je znano samo posebnim osobama. Znanje (lozinka) bilo je potrebno za prolaz kroz nebeske sfere. Židovski legalizam također je zahtijevao dohvaćanje Boga.

Gnostički krivi/lažni učitelji zastupali su dva oprečna etička sustava: (1) za neke, način života bio je u potpunosti nevezan na spasenje. Za njih, spasenje i duhovnost bili su zatvoreni u tajno znanje (lozinke) preko anđeoskih sfera (*eoni*); ili (2) za druge, način života bio je ključan za spasenje. Oni su naglašavali asketski [isposnički – op.prev.] način života kao dokaz istinske duhovnosti.

Hermeneutika Ovo je tehnički pojam za načela što vode egzegezu. To je i skupina posebnih smjernica i vještina/dar. Biblijski, ili vjerski, hermeneutika je uobičajeno podijeljena na dvije skupine: opća načela i posebna načela. Ova se odnose na različite književne vrste pronađene u Bibliji. Svaka različita vrsta (žanr) ima vlastite jedinstvene smjernice ali i dijeli neke zajedničke pretpostavke i postupke tumačenja.

Viši kriticizam Ovo je postupak biblijskoga tumačenja što se usredotočuje na povijesnu okolnost i književnu građu određene biblijske Knjige.

Idiom Ova je riječ korištena za izričaje nađene u različitim kulturama što imaju posebno značenje nevezano na uobičajeno značenje pojedinačnih pojmova. Neki suvremeni primjeri su: “to je bilo strašno dobro”, ili “baš me ubijaš”. Biblija također sadržava ove vrste izričaja.

Iluminacija Ovo je ime dato za zamisao da je Bog govorio čovječanstvu. Čitava je zamisao uobičajeno izražena s tri pojma: (1) otkrivenje – Bog je djelovao u povijesti čovječanstva; (2) nadahnuće – On je dao primjereno tumačenje Svojih djela i njihova značenja određenim odabranim ljudima za objavu čovječanstvu; i (3) iluminacija – On je dao Svoga Duha da pomogne čovječanstvu razumjeti Njegovu samo-objavu.

Induktivno Ovo je metoda logike ili zaključivanja što kreće od pojedinosti ka cjelini. To je iskustvena metoda suvremene znanosti. U osnovi ovo je Aristotelov pristup.

Interlinearno Ovo je vrsta istraživačkog alata što omogućava onima koji ne čitaju biblijski jezik da budu sposobni raščlaniti njegovo značenje i građu. Ono smješta engleski prijevod na stupanj riječ za riječ odmah ispod izvornoga biblijskog jezika. Taj alat, kombiniran s “analitičkim leksikonom”, dat će oblike i osnovne odredbe hebrejskoga i grčkoga.

Nadahnuće Ovo je zamisao da je Bog govorio čovječanstvu vođenjem biblijskih autora da točno i jasno zabilježe Njegovo otkrivenje. Potpuna je zamisao uobičajeno izražena s tri pojma: (1) otkrivenje – Bog je djelovao u ljudskoj povijesti; (2) nadahnuće – On je dao primjereno tumačenje Svojih djela i njihova značenja određenim odabranim ljudima za objavu čovječanstvu; i (3) iluminacija – On je dao Svoga Duha da pomogne čovječanstvu razumjeti Njegovu samo-objavu.

Opisni jezik Korišten je vezano s idiomima u kojima je pisan Stari zavjet. Govori o našem svijetu u pojmovima na način kako stvari izgledaju našim pet osjetilima. To nije znanstveni opis, niti je zamišljen da bude.

Legalizam Ovaj je stav obilježen prenaglašavanjem pravila ili obreda. Nastoji se osloniti na ljudsku izvedbu pravila kao sredstva prihvaćanja od Boga. Nastoji podcijeniti odnos i razviti izvedbu, I JEDNO I DRUGO od kojih su važni vidovi zavjetni odnos između svetoga Boga i grješnog čovječanstva.

- Doslovno** Ovo je drugo ime za tekstualno-usredotočenu i povijesnu metodu hermeneutike iz Antiohije. To znači da tumač uključuje uobičajeno i očito značenje ljudskoga jezika, iako se još uvijek prepoznaje prisutnost slikovnog jezika.
- Književna vrsta** Ovo upućuje na različite oblike što ljudska komunikacija može prihvatiti, takva kao što je poetska ili povijesna pripovijetka. Svaka vrsta književnosti ima svoje posebne hermeneutičke postupke uz opća načela za svu pisanu književnost.
- Književna jedinica** Ovo upućuje na glavnu zamisao podjela biblijske Knjige. Može biti napravljena od nekoliko stihova, odlomaka ili poglavlja. To je samo-sadržavajuća jedinica sa središnjim subjektom.
- Niži kriticizam** Vidi “tekstualni kriticizam”.
- Rukopis** Ovaj se pojam odnosi na različite prepiske grčkoga Novog zavjeta. Uobičajeno su podijeljeni u različite vrste obzirom na: (1) materijal na kojem su napisani (papirus, koža), ili (2) oblik samog pisanja (sva velika slova ili pisana slova bez odvajanja). Skraćeno je to “MS” (jednina) ili “MSS” (množina).
- Masoretski tekst** Ovo upućuje na deveto stoljeće hebrejskih rukopisa Staroga zavjeta napravljenog od naraštaja židovskih znanstvenika koji sadrži samoglasničke točke i druge tekstualne bilješke. On oblikuje temeljni tekst za naš engleski Stari zavjet. Njegov je tekst bio povijesno potvrđen od hebrejskih MSS, posebice Knjiga proroka Izaije, poznata iz svitaka s Mrtvoga mora. Njegova skraćunica je “MT”.
- Metonimija** Ovo je slikovit govor u kojem je ime jedne stvari upotrijebljeno za predstavljanje nečega drugog povezanog s njom. Primjerice: “kotlić vrije” što zapravo znači “voda u kotliću što vrije”.
- Muratorijevi fragmenti** Ovo je popis kanonskih knjiga Novoga zavjeta. Bio je napisan u Rimu prije 200.-te godine. On daje istih dvadeset i sedam knjiga kao i protestantski NZ. Jasno pokazuje da su mjesne crkve u različitim dijelovima Rimskoga Carstva “praktički” imale kanon prije glavnih crkvenih koncila četvrtoga stoljeća.
- Prirodna objava** Ovo je jedna skupina Božjeg samo-objavljenja čovjeku. Uključuje prirodni poredak (Rim 1:19-20) i moralnu svjesnost (Rim 2:14-15). O tome se govorilo u Psalmu 19:1-6 i Poslanici Rimljanima 1 – 2. Ona je različita od posebnoga otkrivenja, što je Božja posebna objava u Bibliji i konačna u Isusu iz Nazareta.
Ova je teološka kategorija bila ponovno naglašena pokretom “stare zemlje” među kršćanskim znanstvenicima (npr. spisi Hughja Rossa). Oni su koristili ovu kategoriju za potvrdu da je sva istina Božja istina. Priroda su otvorena vrata znanju o Bogu; to je različito od posebnoga otkrivenja (Biblija). Ona omogućuje suvremenoj znanosti slobodu istraživanja prirodnoga reda. Po mome mišljenju to je predivna nova mogućnost za svjedočenje suvremenome znanstvenom zapadnom svijetu.
- Nestorijanizam** Nestorije je bio patrijarh Konstantinopola u petome stoljeću. Bio je obučan u Antiohiji sirijskoj i tvrdio da je Isus imao dvije naravi, jednu potpunu ljudsku i jednu potpuno Božansku. Ovo je stajalište odstupalo od aleksandrijskoga ortodoksnog stajališta o jednoj naravi. Nestorijeva glavna briga bila je naslov “majka Božja”, dat Mariji. Nestorije je bio opreka Ćirilu iz Aleksandrije i, prešutno, svojoj vlastitoj obuci u Antiohiji. Antiohija je bila sjedište povijesno – gramatičko – tekstualnome pristupu biblijskome tumačenju, dok je Aleksandrija bila sjedište četverostrukoj (alegorijskoj) školi tumačenja. Nestorije je konačno bio udaljen iz službe te prognan.
- Izvorni autor** Ovo upućuje na stvarne autore/pisce Pisma.
- Papirus** Ovo je vrsta materijala iz Egipta za pisanje. Bio je napravljen iz riječnih trski. To je materijal na kome su napisane naše najstarije prepiske grčkoga Novog zavjeta.
- Usporedni odlomci** Oni su dio zamisli da je čitava Biblija Bogom–dana te je, stoga, ona svoj najbolji tumač i davatelj ravnoteže paradoksalnih istina. Ovo je također od pomoći kad netko pokušava tumačiti neki nejasan ili dvoznačni odlomak. Isto tako oni pomažu naći najjasniji odlomak o danome subjektu kao i svima drugim vidovima Pisma o danome subjektu.

- Parafraza** Ovo je ime za teoriju biblijskoga prijevoda. Biblijski prijevod može biti gledan kao neprekidnost prepiske od “riječi do riječi”, gdje engleska riječ mora biti ponuđena za svaku hebrejsku ili grčku riječ “parafrazi” gdje je prevedena samo misao s manje pozornosti prema izvornome izražavanju ili načinu pisanja. Između ove dvije teorije je “dinamički ekvivalent” koji nastoji ozbiljno uzeti izvorni tekst, ali prevodi ga u suvremenim gramatičkim oblicima i idiomima. Uistinu dobra rasprava o ovim raznolikim teorijama prevođenja nađena je u *How to Read the Bible For All Its Worth*, str. 35 od Feeja i Stuarta.
- Paragraf** U osnovi ovo je tumačenje književne jedinice u prozi. Sadrži jednu središnju misao i njen razvitak. Ako ostanemo kod njene glavne misli nećemo polagati važnost na manje važno ili propustiti izvornu autorovu nakanu.
- Parohijalizam** Ovo se odnosi na predrasude [vidi *bias* – op.prev.] što su zatvorene u mjesnu teološku /kulturalnu okolnost. Ne prepoznaje transkulturalnu prirodu biblijske istine ili njene primjene.
- Paradoks** Ovo upućuje na one istine što izgledaju oprečno, iako su oboje istinite, premda su u napetosti jedna s drugom. One uobličuju istinu predstavljajući je iz njenih oprečnih strana. Većina biblijske istine predstavljena je u paradoksalnim (ili dijalektičkim) parovima. Biblijske istine nisu izdvojene zvijezde, nego zvijezda napravljena prema uzorku zvijezda.
- Plato** On je bio jedan od filozofa drevne Grčke. Njegova je filozofija uvelike utjecala na Ranu crkvu preko znanstvenika Aleksandrije, Egipat, i kasnije, Augustina. On je tvrdio da je sve na Zemlji bilo prividno i potpuna preslika duhovnoga pralika. Teolozi su kasnije izjednačili Platove “oblike/zamisli” s duhovnom kraljevnom.
- Pretpostavka** Ovo upućuje na naše unaprijed stvoreno razumijevanje stvari. Često oblikujemo mišljenja ili prosudbe o pitanjima prije negoli pristupimo sâmim Pismima. Ta je sklonost poznata i kao *bias*, *a priori* stanje, nagađanje ili pred-razumijevanje.
- Proof-texting** Ovo je primjena tumačenja Pisma navođenjem stiha bez obzira na njegov trenutačni okvir ili širi okvir u njegovoj književnoj jedinici. To pomiče stihove od nakane izvornoga autora i uobičajeno uključuje nakanu za dokazivanjem osobnoga mišljenja ma da izjavljuje biblijski autoritet.
- Rabinski judaizam** Ovaj stupanj života židovskoga naroda započinje u babilonskome progonstvu (586.-538. g.pr.Kr.). Kad je bio uklonjen utjecaj svećenstva i Hrama, mjesne su sinagoge postale žarište židovskoga života. Ova mjesna središta židovske kulture, zajedništva, štovanja i biblijskoga proučavanja postala su žarište nacionalnoga religijskog života. U Isusovo vrijeme ova “religija pisara [književnika – op.prev.]” bila je usporedna s onom od svećenika. Kod pada Jeruzalema 70.-te godine, pisarski oblik, što je prevladavao kod farizeja, nadzirao je smjer židovskoga religijskog života. Osobina mu je bila primjenjivo, legalističko tumačenje Tore objašnjene usmenom predajom (Talmud).
- Otkrivenje** Ovo je ime dato zamisli da je Bog govorio čovječanstvu. Puna zamisao uobičajeno je izražena s tri pojma: (1) otkrivenje – Bog je djelovao u ljudskoj povijesti; (2) nadahnuće – On je dao primjereno tumačenje Svojih djela i njihova značenja određenim odabranim ljudima za objavu čovječanstvu; i (3) iluminacija – On je dao Svoga Duha da pomogne čovječanstvu razumjeti Njegovu samo-objavu.
- Semantičko polje** Ovo upućuje na potpuni doseg značenja povezanog s riječju. To je u osnovi razlika što imaju značenja riječi u različitim okvirima.
- Septuaginta** Ovo je ime dato grčkom prijevodu hebrejskoga Starog zavjeta. Predaja kaže da je bila napisana u sedamdeset dana od strane sedamdeset židovskih znanstvenika za knjižnicu u Aleksandriji, Egipat. Nadnevak prema predaji je oko 250. g.pr.Kr. (u stvarnosti je uzeo više od stotinu godina da se dovrši). Taj je prijevod značajan jer: (1) daje nam drevni tekst za usporedbu s Masoretskim hebrejskim tekstom; (2) pokazuje nam stanje židovskoga tumačenja u trećem i drugom stoljeću prije Krista; (3) daje nam židovsko mesijansko razumijevanje prije odbacivanja Isusa. Njena kratica je “LXX”.

- Sinaiticus** Ovo je grčki rukopis četvrtoga stoljeća. Našao ga je njemački znanstvenik, Tischendorf, u samostanu sv. Katarine na Jebel Musi, tradicionalnome mjestu brda Sinaj. Ovaj je rukopis označen prvim pismom hebrejskoga alfabeta nazvanog “*aleph*” (א). Sadrži oba i Stari i čitavi Novi zavjet. To je jedan od naših najstarijih uncijalnih MSS.
- Spiritualiziranje** Ovaj je pojam istoznačnica s alegoriziranjem u smislu da on uklanja povijesni i književni okvir odlomka i tumači ga na temelju drugog mjerila.
- Sinonim** Ovo upućuje na pojmove s točnim ili vrlo sličnim značenjima (iako u stvarnosti ne postoje dvije riječi što se potpuno semantički preklapaju). One su tako usko povezane da mogu zamijeniti jedna drugu u rečenici bez gubitka značenja. Također je korišten za označavanje jednoga od tri oblika hebrejskoga pjesničkog paralelizma. U ovome smislu on upućuje na dva retka pjesništva što izražavaju istu istinu (usp. Ps 103:3).
- Sintaksa** Ovo je grčki pojam što upućuje na građu rečenice. Povezuje načine dijelova rečenice stavljenih zajedno kako bi se stvorila potpuna misao.
- Sintetski** Ovo je jedan od tri pojma što se odnose na vrste hebrejskoga pjesništva. Taj pojam govori o redcima pjesništva što se grade jedan na drugom u zbirnome smislu, ponekad nazvan “*klimatik*” (usp. Ps 19:7-9).
- Sustavna teologija** Ovo je stupanj tumačenja što pokušava povezati biblijske istine u jedinstven i razumski stil. Ona je logička, radije negoli čisto povijesna, predstavka kršćanske teologije prema kategorijama (Bog, čovjek, grijeh, spasenje, itd.).
- Talmud** Ovo je naziv za kodificiranje židovske usmene predaje. Židovi vjeruju da je bio od Boga usmeno dat Mojsiju na brdu Sinaj. U stvarnosti kroz godine postaje skupna mudrost židovskih učitelja. Postoje dvije različite pisane verzije Talmuda: Babilonski i kraći, nedovršen Palestinski.
- Tekstualni kriticism** Ovo je proučavanje biblijskih rukopisa. Tekstualni kriticism je neophodan jer ne postoje izvornici a prepiske se razlikuju jedna od druge. Njegova nakana je objasniti različnosti i postići (što je bliže moguće) izvorno izražavanje autografa Staroga i Novog zavjeta. Često je nazvan “*niži kriticism*”.
- Textus Receptus** Ova se oznaka razvila u Elzevirovu izdanju grčkoga NZ-a 1633. godine. U osnovi to je oblik grčkoga NZ-a napravljen iz nekoliko kasnijih grčkih rukopisa i latinskih verzija Erazma (1510.-1535.), Stefana (1546.-1559.) i Elzevira (1624.-1678.). U *An Introduction to the Textual Criticism of the New Testament*, str. 27, A. T. Robertson kaže: “Bizantski tekst je praktički Textus Receptus.” Bizantski tekst je najmanje vrijedan od tri obitelji ranih grčkih rukopisa (Zapadni, Aleksandrijski i Bizantski). On sadrži nagomilane pogreške kroz stoljeća rukom-prepisivanih tekstova. Međutim, A.T. Robertson također kaže: “Textus Receptus je očuvao za nas u suštini ispravan tekst.” (str. 21). Ovaj oblik predaje grčkoga rukopisa (pogotovo Erazmovo treće izdanje 1522. godine) oblikuje osnovu za *King James Version* 1611. godine.
- Tora** Ovo je hebrejski pojam za “učenje”. To postaje službeni naslov za Mojsijeva pisanja (od Postanka do Ponovljenog zakona). To je, za Židove, najautoritativnija podjela Hebrejskoga kanona.
- Tipološko** To je posebna vrsta tumačenja. Uobičajeno uključuje istinu Novoga zavjeta pronađenu u odlomcima Staroga zavjeta posredstvom analoškog simbola. Ova kategorija hermeneutike bila je glavni element aleksandrijske metode. Zbog zlorabe ove vrste tumačenja, može se ograničiti njegovu uporabu na posebne primjere zapisane u Novom zavjetu.
- Vaticanus** Ovo je grčki rukopis četvrtoga stoljeća. Nađen je u knjižnici Vatikana. Izvorno je sadržavao čitavi Stari zavjet, apokriife i Novi zavjet. Međutim, neki su dijelovi izgubljeni (Postanak, Psalmi, Hebrejima poslanica, pastoralne poslanice, Poslanica Filemonu i Otkrivenje). To je rukopis od velike pomoći za određivanje izvornoga izričaja autografa. Označen je velikim slovom “B”.
- Vulgata** Ovo je ime Jeronimova latinskog prijevoda Biblije. Postao je osnovom ili “općim” prijevodom za Rimokatoličku crkvu. Bio je napravljen 380.-tih godina.

Mudrosna književnost Ovo je bila književna vrsta zajednička drevnome blisko-istočnome (i suvremenome) svijetu. U osnovi ona je bila nakana upućivanja novoga naraštaja vodičima za uspješan život kroz pjesništvo, mudru izreku, ili esej. Upućena je bila više pojedincima negoli skupnome društvu. Nije koristila smjerenja na povijest nego se temeljila na životnim iskustvima i promatranju. U Bibliji, Job kroz Pjesmu nad pjesmama sažimlje prisutnost i štovanje YHWH, ali ovaj religijski pogled na svijet nije izričit za svako ljudsko iskustvo u svakome vremenu.

Kao književna vrsta ona izjavljuje općenite istine. Međutim, ova književna vrsta ne može biti korištena u svakoj osobitoj prilici. Ovo su općenite izjave koje se ne primjenjuju uvijek za svaku pojedinačnu priliku.

Ovi su se mudraci usudili pitati teška životna pitanja. Često su promijenili tradicionalne religijske poglede (Job i Propovjednik). Oblikuju ravnotežu i streme prema lakim odgovorima o životnim potresnim događajima.

Slika svijeta i pogled svijeta Ovo su pojmovi koji prate jedan drugoga. Oba su filozofijske zamisli vezane na stvaranje. Pojam “slika svijeta” upućuje na “kako” stvaranja dok se “pogled svijeta” odnosi na “Tko”. Ovi pojmovi odgovaraju tumačenju da se Knjiga Postanka 1 – 2 prvenstveno bavi s Tko, ne kako, stvaranja.

YHWH Ovo je Zavjetno Ime za Boga u Starome zavjetu. Određeno je u Knjizi Izlaska 3:14. To je **UZROČAN** oblik hebrejskoga pojma “biti”. Židovi su se bojali izgovoriti to Ime, u najmanju ruku ne uzaludno; stoga, oni su ga nadomjestili hebrejskim pojmom *Adonai*, “Gospodin”. To je način kako je Zavjetno Ime prevedeno u engleskome.

BOBOVA DOKTRINARNA IZJAVA

Ne brinem se posebno za izjave vjere ili vjeroispovijedi. Dajem prednost potvrdi same Biblije. Međutim, uviđam da će izjava vjere onima koji me ne poznaju osigurati način procjene moga doktrinarnog gledišta. U našim vremenima tako punima teološke pogriješke i obmane, ponuđen je kratki sažetak moje teologije.

1. Biblija, oba i Stari i Novi zavjet, nadahnuti je, nepogriješiva, autoritativna, vječna Riječ Božja. Ona je Božje samo-otkrivenje zapisano od čovjeka pod nadnaravnim vodstvom ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:1: Nadahnuće \[inspiracija\]](#)). Ona je naš jedini izvor jasne istine o Bogu i Njegovim svrhama ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:2: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)). Također je i jedini izvor vjere i primjene za Njegovu Crkvu.

2. Postoji samo jedan vječni, Stvoritelj, Iskupitelj Bog ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:13: Monoteizam](#)). On je Stvoritelj svega, vidljivoga i nevidljivoga. On je objavio Sâm Sebe kao ljubećeg i brižnog dok je istovremeno On i pravičan i pravedan. On je Sâm Sebe objavio u tri zasebne Osobe: Otac, Sin i Duh, istinski odvojene ali ipak iste u biti ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:13: Trojstvo](#)).

3. Bog je djelatno u nadzoru Svojem svijeta. Postoje oba i vječni naum za Njegovo Stvorenje koji je nepromjenljiv i pojedinačni koji je usredotočen na omogućavanje slobodne volje čovjeka. Ništa se ne događa bez Božjega znanja i dopuštenja, ali ipak On dozvoljava pojedincima izbore i među anđelima i među ljudima. Isus je Očev Izabrani Čovjek i svi su pretpostavljeno izabrani u Njemu. Božje predznanje o događajima ne ograničava ljude na konačan pred-pisani spis. Svaki je od nas odgovoran za svoje misli i djela ([vidjeti Posebnu temu dolje: Predestinacija \[kalvinizam\] nasuprot ljudske slobodne volje \[arminijanizam\]](#)).

4. Čovječanstvo, iako stvoreno prema Božjoj slici i oslobođeno od grijeha, izabralo je pobuniti se protiv Boga. Iako iskušavani od nadnaravnog posrednika ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:13: Osobno zlo](#)), Adam i Eva bili su odgovorni za svoju voljnu okrenutost samima sebi. Njihova je pobuna pogodila čovječanstvo i Stvorenje. Mi smo svi potrebni Božjeg milosrđa i milosti za oboje i za naše zajedničko stanje u Adamu i za našu pojedinačnu voljnu pobunu.

5. Bog je osigurao sredstvo oprostjenja i obnove za palo čovječanstvo. Isus Krist, Božji jedinstveni Sin, postao je čovjek, živio je bezgriješnim životom, i posredstvom Njegove zamjenske smrti, platio kaznu za grijeh čovječanstva. On je jedini način za obnovu i zajedništvo s Bogom. Ne postoji nijedno drugo sredstvo spasenja osim kroz vjeru u Njegovo dovršeno djelo.

6. Svaki od nas mora osobno primiti Božju ponudu oprostjenja i obnove u Isusu. To je postignuto posredstvom voljnoga pouzdanja u Božja obećanja kroz Isusa i voljnim okretanjem od poznatoga grijeha ([vidjeti Posebnu temu u dolje: Što znači "Primiti", "Vjerovati", "Ispovjediti se /Priznati", i "Pozvati se"?](#)).

7. Svakome je od nas potpuno oprosteno i obnovljeni smo temeljem našeg pouzdanja ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:5: Vjera, uvjerenje, ili pouzdanje \[\(Pistis \[IMENICA\], Pisteuō, \[GLAGOL\], Pistos \[PRIDJEV\] u NZ-u\)](#) u Krista i pokajanja ([vidjeti Posebnu temu u Gal 5:4: Pokajanje u Novome zavjetu](#)) zbog grijeha. Međutim, dokaz za taj novi odnos vidljiv je u promijenjenome, te mijenjajućem, životu. Božji cilj za čovječanstvo nije jedino Nebo jednoga dana nego Kristo-sličnost sada. Oni koji su stvarno iskupljeni, bez obzira na povremeno griješenje, bit će stalno u vjeri i pokajanju kroz svoje živote.

8. Sveti Duh jeste "drugi Isus" ([vidjeti Posebnu temu dolje: Isus i Duh](#)). On je prisutan u svijetu kako bi vodio izgubljene Kristu i razvijao Kristo-sličnost u spašenima. Darovi Duha dati su prilikom spasenja. To su život i služba Isusa podijeljeni između Njegova Tijela, Crkve. Darovi koji su u osnovi stavovi i pobude Isusa moraju biti potaknuti plodom Duha. Duh je djelatno u našem vremenu kao što je On bio u biblijska vremena.

9. Otac je učinio uskrsloga Isusa Krista Sucega svega. On će se vratiti na Zemlju kako bi sudio svemu čovječanstvu. Oni koji su se pouzdali u Isusa i oni čija su imena zapisana u Janjetovoj Knjizi života primit će kod Njegova povratka svoja vječna proslavljena tijela. Oni će biti s Njim zauvijek. Međutim, oni koji su odbili odazvati se Božjoj istini bit će vječno odvojeni od radosti zajedništva s Trojedinim Bogom. Oni će biti osuđeni zajedno sa Sotonom i njegovim anđelima.

Ovo zasigurno nije potpuno ili cjelokupno ali nadam se da će vam dati teološki okus moga srca. Želim izjaviti:

“U biti—jedinstvo, prema van—sloboda, u svemu—ljubav.”

POSEBNA TEMA: PREDESTINACIJA (kalvinizam) NASUPROT LJUDSKE SLOBODNE VOLJE (arminijanizam)

I. **Poslanica Rimljanima 8:29** – Pavao koristi “predvidi” (*proginōskō*, “znati prije”) dva puta, ovdje i u 11:2. U 11:2 to upućuje na Božju zavjetnu ljubav za Izraela prije početka vremena. Zapamtite da se pojam “(spo)znati” u Poslanici Hebrejima odnosi na prisni, osobni odnos, ne na činjenice o nekome (usp. Post 4:1; Jer 1:5). Ovdje je uključen u lanac vječnih događaja (usp. Rim 8:29-30). Ovaj pojam povezan je s predestinacijom. Međutim, mora biti napomenuto da Božje predznanje nije temelj izbora jer kad bi to bilo tako, onda bi izbor bio temeljen na budućem odazivu paloga čovječanstva, što bi bio ljudska izvedba. Ovaj pojam nađen je također u Djelima apostolskim 26:5; 1. Petrovoj poslanici 1:2.20 i 2. Petrovoj 3:17.

A. “predvidi” (*proginōskō*, “znati prije”)

Oba pojma i “predznanje” i “predestinacija” složenice su s PRIJEDLOGOM “prije” i, stoga, moraju biti prevedena “znati prije”, “postaviti granice prije”, ili “označiti prije”. Presudni odlomci o predestinaciji u NZ-u su Poslanica Rimljanima 8:28-30; Efežanima 1:3-14 i Rimljanima 9. Ovi tekstovi očito naglašavaju da je Bog suveren. On je u potpunome nadzoru svega. Postoji unaprijed postavljen Božanski naum koji je djelovao izvan vremena. Međutim, ovaj naum nije proizvoljan ili odabirajući. Temeljen je, ne samo na Božjoj suverenosti i predznanju, nego na Njegovoj nepromjenjivoj naravi ljubavi, milosrđa i nezasluženoj milosti. [Vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:2: YHWH-in vječni iskupiteljski naum.](#)

Moramo biti pozorni da zbog našega zapadnjačkog (američkog) individualizma ili naše protestantske revnosti ne obojimo ovu čudesnu istinu. Moramo također stražariti protiv toga da idemo smjerom povijesnih, teoloških sukoba između Augustina nasuprot Pelegija ili kalvinizma nasuprot arminijanizma.

B. “predodređeni” (*proorizō*, “postaviti granice prije”)

Predestinacija nije doktrina s namjerom ograničavanja Božje ljubavi, milosti, i milosrđa niti isključivanja nekih od njih iz Evandjelja. Ona ima namjeru jačanja vjernika oblikovanjem njihova pogleda na svijet. Bog je za svo čovječanstvo (usp. Iv 3:16; 1. Tim 2:4; 2. Pt 3:9; 1. Iv 2:2; 4:14). Bog je u nadzoru svega. Tko ili što nas može odvojiti od Njega (usp. Rim 8:31-39)? Bog vidi čitavu povijest kao sadašnjost; ljudi su vremenski ograničeni. Naša točka gledišta i umne sposobnosti su ograničene. Ne postoji suprotnost između Božje suverenosti i slobodne volje čovječanstva. To je ustroj Saveza. To je još jedan primjer biblijske istine date u dijalektalnoj napetosti. Biblijske su doktrine predstavljene iz različitih točki gledišta. Često se pojavljuju paradoksalno. Istina je ravnoteža između prividno oprečnih parova. Ne smijemo pomaknuti napetost izabiranjem jedne od istina. Ne smijemo odvojiti ikoju biblijsku istinu u zaseban odjeljak.

Također je važno dodati da cilj izbora nije samo Nebo kad umremo, nego Kristo-sličnost sada (usp. Rim 8:29-30; 2. Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3; 5:23; 2. Sol 2:13; Tit 2:14; 1. Pt 1:15). Odabrali smo biti “sveti i nedužni”. Bog je odabrao promijeniti nas tako da drugi mogu vidjeti promjenu i odazvati se vjerom Bogu u Kristu. Predestinacija nije osobna povlastica nego zavjetna odgovornost. To je glavna istina odlomka. To je cilj kršćanstva. Svetost je Božja volja za svakoga vjernika. Božji izbor je biti Kristo-sličan (usp. Ef 1:4), ne biti posebnoga stava. Božja slika, što je bila data čovjeku u stvaranju (usp. Post 1:26; 5:1.3; 9:6) mora biti obnovljena.

C. “prema slici Svoga Sina” – Božji konačan cilj jeste obnova slike izgubljene u Padu. Vjernici su unaprijed određeni na Kristo-sličnost (usp. Ef 1:4).

II. **Poslanica Rimljanima 9**

A. Poslanica Rimljanima 9 jedan je od najjačih NZ-nih odlomaka o Božjoj suverenosti (drugi je Ef 1:3-14), dok poglavlje 10 navodi kako će ljudska slobodna volja biti jasna i ponovljena (usp. “svatko”, Rim 9:4; “bilo tko”, 9:11.13; “svi”, 9:12 [dva puta]). Pavao nikad ne pokušava pomiriti ovu teološku napetost. Oboje su istina! Većina biblijskih doktrina predstavljena je u paradoksalnim ili dijalektalnim parovima. Većina teoloških sustava je logička polu-istina. Augustinijanizam i kalvinizam nasuprot semi-pelagijanizmu i arminijanizmu imaju elemente istine i pogriješke. Biblijska napetost između doktrina daje

prednost *proof-textingu*, dogmatskome, razumskom, teološkom sustavu što sili Bibliju u unaprijed zamišljenu rešetku tumačenja.

- B. Ova ista istina (nađena u Rim 9:23) navedena je u Poslanici Rimljanima 8:29-30 i Efežanima 1:4.11. To poglavlje najjači je izražaj Božje suverenosti u NZ-u. Ne može postojati raspra da Bog u potpunosti upravlja Stvorenjem i iskupljenjem. Ova velika istina ne smije nikad biti smekšana ili smanjena. Međutim, mora biti ravnoteže s Božjim zavjetnim odabirom kao sredstvom odnosa s ljudskim Stvorenjem, stvorenim na Njegovu sliku. Zsigurno je istina kako su neki SZ-ni Savezi, kao Knjiga Postanka 15, bezuvjetni i uopće se ne odnose na ljudski odaziv, ali drugi Savezi su uvjetovani ljudskim odazivom (npr. Eden, Noa, Mojsije, David). Bog ima naum iskupljenja za Svoje Stvorenje; niti jedan čovjek ne može utjecati na taj naum. Bog je odabrao dopustiti pojedincima sudjelovati u Njegovim naumima. Ova prilika za sudjelovanjem jeste teološka napetost između suverenosti (Rim 9) i ljudske slobodne volje (Rim 10).

Nije primjereno izdvojiti jedan biblijski naglasak a zanemariti drugi. Postoji napetost između doktrina zbog toga jer istočnjački ljudi predstavljaju istinu u dijalektalnim ili napetošću ispunjenim parovima. Doktrine ne smiju odstupati u odnosu prema drugim doktrinama. Istina je mozaik istina.

III. Poslanica Efežanima 1

- A. Izbor je predivna doktrina. Međutim, to nije poziv na pristranost, nego poziv da se bude kanal, oruđe, ili sredstvo iskupljenja drugih! U SZ-u pojam je bio korišten prvenstveno za služenje; u NZ-u korišten je prvenstveno za spasenje što ishodi u služenju. Biblija nikad ne pomiruje prividnu suprotivost između Božje suverenosti i slobodne volje čovječanstva, nego potvrđuje oboje! Dobar primjer biblijske napetosti bio bi Poslanica Rimljanima 9 o Božjemu suverenome odabiru i Rimljanima 10 o neophodnome odazivu čovječanstva (usp. 10:11.13).

Ključ za ovu teološku napetost može biti nađen u 1:4. Isus je Božji izabrani Čovjek i svi su moguće izabrani u Njemu (Karl Barth). Isus je Božje “da” potrebi paloga čovječanstva (Karl Barth). Poslanica Efežanima 1:4 također pomaže razjasniti pitanje tvrdnjom da cilj predestinacije nije samo Nebo, nego svetost (Kristo-sličnost). Mi smo često privučeni dobrobitima Evandjelja i zanemarujemo odgovornosti! Božji poziv (izbor) je za ovo vrijeme kao i za vječnost!

Doktrine dolaze u vezu s ostalim istinama, ne kao pojedinačne, nepovezane istine. Dobra analogija bila bi konstelacija nasuprot jednoj zvijezdi. Bog predstavlja istinu u istočnjačkim, ne zapadnjačkim, književnim vrstama. Mi ne smijemo pomaknuti napetost prouzročenu dijalektalnim (paradoksalnim) parovima doktrinarnih istina (Bog kao transcendentan nasuprot Bogu kao imanentnome; sigurnost nasuprot ustrajnosti; Isus je jednak s Ocem nasuprot Isus je podložan Ocu; kršćaninova sloboda nasuprot kršćaninove odgovornosti prema zavjetnome drugu, itd.).

Teološka zamisao “Saveza” ujedinjuje suverenost Boga (koji uvijek poduzima prvi korak i postavlja raspored) s naredbenim čovjekovim početnim i nastavljaćim odazivom pokajničke vjere. Budite pozorni kod *proof-textinga* jedne strane paradoksa i podcjenjivanja drugog! Budite pozorni glede potvrđivanja samo jedne omiljene doktrine ili sustava teologije.

- B. “On nas odabra” u Poslanici Efežanima 1:4 je AORIST SREDNJEGA INDIKATIVA što naglašava subjekt. Ovo se usredotočuje na Očev odabir prije vremena. Božji odabir ne smije biti razumjet u islamskome smislu determinizma, niti u ultra-kalvinističkome smisli kao neki nasuprot drugih, nego u smislu Saveza. Bog je obećao iskupiti palo čovječanstvo (usp. Post 3:15). Bog je pozvao i odabrao Abrahama kako bi odabrao sve ljude (usp. Post 12:3; Izl 19:5-6). Osobno je Bog izabrao sve osobe koje će primijeniti vjeru u Krista. Bog uvijek poduzima prvi korak u spasenju (usp. Iv 6:44.65). Ovaj tekst i Poslanica Rimljanima 9 biblijski su temelji za doktrinu o predestinaciji naglašenu od Augustina i Kalvina.

Bog je odabrao vjernike ne samo za spasenje (opravdanje), nego i za posvećenje (usp. Kol 1:10-12). Ovo se odnosi na: (1) naš položaj u Kristu (usp. 2. Kor 5:21) ili (2) Božju žudnju za ponovno proizvede Svoju narav u Svojim djeci (usp. Ef 2:10; Rim 8:28-29; Gal 4:19). Božja volja za Njegovu djecu je i Nebo jednoga dana i Kristo-sličnost sada!

“U Njemu” je ključ zamisli Poslanice Efežanima 1:4. Očevi blagoslovi, milost, i spasenje teku kroz Krista (usp. Iv 14:6). Zabilježite ponavljanje ovoga gramatičkog oblika (LOKATIV SFERE) u Efežanima

1:3, “u Kristu”; 1:4, “u Njemu”; 1:7, “u Njemu”; 1:9, “u Njemu”; 1:10, “u Kristu”, “u Njemu”; 1:12, “u Kristu” i 1:13, “u Njemu” (dva puta). Isus je Božje “da” palome čovječanstvu (Karl Barth). Isus je izabrani Čovjek i svi su moguće izabrani u Njemu. Svi blagoslovi Boga Oca teku kroz Krista.

Izričaj “prije utemeljenja svijeta” također je upotrijebljeno u Evanđelju po Mateju 25:34; Ivanu 17:24; 1. Petrovoj poslanici 1:19-20 i Otkrivenju 13:8. To pokazuje iskupiteljsku djelatnost Trojedinoga Boga čak prije Knjige Postanka 1:1. Ljudi su ograničeni svojim osjećajem vremena; sve je za nas prošlost, sadašnjost, i budućnost, ali nije za Boga.

Cilj predestinacije je svetost, ne povlastica. Božji poziv nije za nekolicinu izabrane Abrahamove djece, nego za sve! To je poziv da se bude onakvim kakvim je Bog odredio da čovječanstvo bude, kao On Sâm (usp. 1. Sol 5:23; 2. Sol 2:13); na Njegovu sliku (usp. Post 1:26-27). Okrenuti predestinaciju u teološko pravilo umjesto u sveti život jeste tragedija. Često naše teologije govore glasnije od biblijskoga teksta.

Pojam “nedužnost /bespriječnost” (*amōmos*) ili “bez mane” upotrijebljena je o:

1. Isusu (usp. Heb 9:14; 1. Pt 1:19)
2. Zahariji i Elizabeti (usp. Lk 1:6)
3. Pavlu (usp. Fil 3:6)
4. svima istinskim kršćanima (usp. Fil 2:15; 1. Sol 3:13; 5:23).

Božja neopoziva volja za svakoga kršćanina nije samo Nebo poslije, nego Kristo-sličnost sada (usp. Rim 8:29-30; Gal 4:19; 1. Pt 1:2). Vjernici moraju odražavati Božje osobine izgubljenome svijetu za svrhu evangelizacije.

Gramatički izričaj “u ljubavi” u Poslanici Titu 2:2 može ići ili s Titom 2:4 ili 5. Međutim, kad je taj izričaj upotrijebljen na drugim mjestima u Poslanici Efežanima on uvijek upućuje na ljudsku ljubav za Boga (usp. Ef 3:17; 4:2.15.16).

- C. U Poslanici Efežanima 1:5 izričaj “On nas predodredi” je AORIST AKTIVNOGA PARTICIPA. Taj grčki pojam složen je od “prije” i “označen”. To upućuje na Božji predodređeni iskupiteljski naum (usp. Lk 22:22; Djela 2:23; 4:28; 17:31; Rim 8:29-30). Predestinacija je jedna od nekoliko istina povezanih sa spasenjem čovječanstva. Ona je dio teološkoga uzorka ili nizova povezanih istina. To nikad nije značilo naglašavanje da se bude u odvojenosti! Biblijska je istina dana u nizovima napetošću ispunjenih, paradoksalnih parova. Denominacionalizam je težio pomaknuti biblijsku napetost naglašavanjem jedne od dijalektalnih istina (predestinacija nasuprot ljudske slobodne volje; sigurnost vjernika nasuprot ustrajnosti svetih; izvorni grijeh nasuprot voljnome grijehu; bezgrješnost nasuprot grijehenu manje; trenutačno objavljeno posvećenje nasuprot napredujućemu posvećenju; vjera nasuprot djelima; kršćaninova sloboda nasuprot kršćaninove odgovornosti; transcendentnost nasuprot imanentnosti).

Božji odabir nije temeljen na predznanju ljudske izvedbe, nego na Njegovoj milosrdnoj naravi (usp. Ef 1:7.9.11). On želi da svi (ne samo neki posebni kao gnosticisti ili suvremeni ultra-kalvinisti) budu spašeni (usp. Ez 18:21-23.32; Iv 3:16-17; 1. Tim 2:4; 4:10; Tit 2:11; 2. Pt 3:9; 1. Iv 2:2; 4:14). Božja milost (Božja narav) teološki je ključ za ovaj odlomak (usp. Ef 1:6a.7c.9b), kao što je Božje milosrđe ključ za druge odlomke o predestinaciji, Poslanica Rimljanima 9 - 11.

Jedina nada paloga čovječanstva jeste Božja milost i milosrđe (usp. Iz 53:6 i nekoliko drugih SZ-nih tekstova navedenih u Rim 3:9-18). To je ključno u tumačenju ovih prvih teoloških poglavlja kako bi se shvatilo da Pavao naglašava one stvari koje su posve nepovezane s ljudskom izvedbom: predestinacija (Ef 1), milost (Ef 2), i Božji vječni iskupiteljski naum (tajnovitost, Ef 2:11 - 3:13). To je bila protuteža naglasku krivih učitelja na ljudskoj zaslugi i ponosu.

POSEBNA TEMA: ŠTO ZNAČI “PRIMITI”, “VJEROVATI”, “ISPOVJEDITI SE /PRIZNATI”, I “POZVATI SE”?

Kao evanđeoski Veliki nalog uskrsloga Gospodina, Evanđelje po Mateju 28:18-20 ima za mene prvenstvenu važnost. Moje protestantstvo zahtijeva osobni susret s Bogom kroz Krista. Uvijek sam razmišljao što “učiniti učenicima” znači. Obično one kršćanske skupine koje naglašavaju model početnoga osobnog susreta govore o:

1. “primanju” – Evanđelje po Ivanu 1:12
2. “vjerovanju” – Evanđelje po Marku 1:15; Ivanu 3:16.18.36; 6:40; 11:25-26; Djela apostolska 10:43
3. “ispovjediti se” /“priznati” – Evanđelje po Mateju 10:32; Luki 12:8; Ivanu 9:22; 12:42; 1. Timoteju poslanica 6:12; 1. Ivanova 2:23; 4:15
4. “pozvati se” – Poslanica Rimljanima 10:9-13

ali Veliki nalog koristi “učiniti učenicima” i “učiti ih vršiti sve što sam Ja učio vas”. Isusova raspra o vratima (početni osobni susret) i uskome putu (dnevno pobožno življenje) u Evanđelju po Mateju 7:13-14; Luki 13:24 dala mi je ključnu teološku zamisao – spasenje je proces ([vidjeti Posebnu temu u 1. Sol 1:10: Grčka glagolska vremena upotrijebljena za opis spasenja](#)). Ono započinje s mehanizmom “susreta” ali nije točno jasno kako je to učinjeno! Zasigurno to je početno vabljenje Duha (Iv 6:44.65) i osjećaj osobnoga grijeha i duhovne potrebe, sastavljeno od voljnosti za pokajanjem i vjerovanjem (usp. Mk 1:15; Djela 2:38; 3:16.19; 20:21; 26:20). Ovaj početni susret (aha trenutak) mora potom ishoditi u Kristo-sličnome životu (usp. Rim 8:28-30; 2. Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3; 5:23; 2. Sol 2:13; Tit 2:14; 1. Pt 1:15). Opravdanje i posvećenje ne mogu, ne smiju, biti odvojeni! Došao sam do uvjerenja da zrelo spasenje mora uključivati:

1. pokajanje, početno i stalno ([vidjeti Posebne teme u Gal 5:4: Pokajanje u Starome zavjetu; i: Pokajanje u Novome zavjetu](#))
2. vjeru /pouzdanje /uvjerenje, početno i stalno ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:5: Vjera, uvjerenje, ili pouzdanje \(pistis \[imenica\], pisteuō, \[glagol\], pistos \[pridjev\] u NZ-u\)](#))
3. ustrajnost kroz život ([vidjeti Posebnu temu u Gal 5:4: Ustrajnost](#)).

Kao što to ja vidim, postoje dvije opasnosti:

1. pre naglašeno početno spasenje što vidi spasenje kao kartu za Nebo na kraju života ili policu osiguranja nepovezana s odabirima dnevnoga načina života
2. pre naglašeni put kao proces gdje pitanje postaje “hoće li moja dobra djela prevagnuti moja loša djela?” (oblik djela pravednosti).

Spasenje je:

1. osoba kojoj se daje dobrodošlica (Isus)
2. istine o toj osobi kojima se mora vjerovati (Biblija)
3. život kao da živi ta osoba (Kristo-sličnost).

Spasenje je besplatni dar (Rim 3:24; 6:23) Božjega milostivoga, Kristom dovršenoga djela, i vodstvo Duha. Kršćanski život također je dar milosti koji mora biti priman dnevno. Ovdje je teološko pitanje: “Kako netko prima /vjeruje /poziva se /ispovijeda se ili priznaje” Molim vas pogledajte sljedeće bilješke i Posebne teme:

1. primiti – [vidjeti bilješku u Evanđelju po Ivanu 1:12](#)
2. vjerovati – [vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 1:5: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu \(תא\)](#)
3. ispovijed /priznanje – [vidjeti Posebnu temu u Poslanici Galaćanima 5:4: Ispovijed /Priznanje](#)
4. pozvati se – [vidjeti bilješke u Poslanici Rimljanima 10:9-13](#).

Spasenje su “vrata” (početni osobni susret) i put (dnevno pobožno življenje). Ovo ne može biti odvojeno ili okrenuto u vremenu! Uobičajen ishod spasenja je:

1. Kristo-sličnost (usp. Rim 7:1; 8:28-30; 2. Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; 2:10; 4:13; 1. Sol 3:13; 4:3; 5:23; 2. Sol 2:15; 1. Pt 1:15)
2. služenje (usp. Mt 25:31-46).

“Samo vjeruj, samo vjeruj” ili “čini bolje” su neprimjerene izjave.

Ja procjenjujem kako je razlog za ovu Posebnu temu moj sukob u evangeliziranju među pravoslavnom ili katoličkom populacijom. Susreo sam toliko mnogo ljudi koji očito poznaju i ljube Isusa ali ne odgovaraju na “moja pitanja” na način za

koji osjećam da je zadovoljavajući. Ali mislim kako je poteškoća s mojim predajama. Tvrditi kako netko mora moliti “molitvu grješnika”, kad to nije naglasak u NZ-u, pokazuje teološku predrasudu. Ja vjerujem u neophodnost mehanizma susreta, ali moram proširiti svoje vlastito razumijevanje što to uključuje. Izjava osobe o vjeri i plodu načina života uzima prednost nad izvjesnom metodologijom ili teološkom građom.

Samo teološka strana o “plodu”. Moje razumijevanje toga dolazi od Isusova dva odlomka:

1. Propovijedi na gori – Evanđelje po Mateju 7:13-23
2. usporedbi o tlima – Evanđelje po Mateju 13:1-24; Marku 4:1-20; Luki 8:4-15.

“Plod” nije način da se bude spašen nego dokaz istinskoga preobraćenja (usp. Jak 2:14-26). Nema ploda, nema korijena! Vječni život ima vidljive osobine!

Još jedna teološka strana nekih od neprimjerenih *proof-text* metoda korištenih od evangelizatora:

1. korištenje Knjige Otkrivenja 3:20 kao poziva na početno spasenje kad je to dio pisama sedmerim crkvama (Otk 2 - 3)
2. korištenje “rimske ceste” kao “toga” puta da se bude spašen. Prva tri stiha:
 - a. Poslanica Rimljanima 3:23
 - b. Poslanica Rimljanima 6:23
 - c. Poslanica Rimljanima 5:8

sažimaju poruku Evanđelja, ali ne postoji stih o “susretu” u književnoj jedinici Poslanice Rimljanima, poglavljima 1 – 8, tako da skaćemo na sljedeću književnu jedinicu o “zašto Izrael nije povjerovao Evanđelju?” (Rim 9 - 11) i navodima u Rimljanima 10:9-13 kao zaključnome činu u “tome” naumu spasenja.

Neki čak tvrde da zbog Rimljanima 10:9-13, to mora biti izgovorena molitva (tj. Rim 10:9).

3. ili kao što sam spomenuo u ovoj Posebnoj temi, mi činimo “molitvu grješnika” (što vjerojatno dolazi iz usporedbe o farizeju i grješniku, usp. Lk 18:9-14) “tim” modelom za spasenje svih.

Ponovno, ja želim potvrditi neophodnost mehanizma “susreta” ali mislim da postoje mnogi načini:

1. poseban trenutak otkrivenja (tj. navođenje vjerovanja)
2. poseban trenutak štovanja (tj. slušanje svjedočanstva ili pjevanje himne)
3. životne krize
4. susret u snu
5. jamačno je molitva pravovaljani način
6. i mnogu drugi načini.

Bog gleda na najmanji odaziv kako bi nas preplavio Svojom milošću i spasenjem!

Spasenje je volja Božja za sve ljude (usp. Iv 1:12; 3:16; 1. Tim 2:4; 4:10; Tit 2:11; 2. Pt 3:9; 1. Iv 2:2; 4:14) stvorene na Njegovu sliku za zajedništvo ([vidjeti Posebnu temu u Gal 1:2: YHWH-in vječni iskupiteljski naum](#)). Isusov život, učenja, i smrt patili su kaznu za ljudski grijeh i pobunu (usp. Rim 1 - 3). Sad “čija god želja, “itko tko”, “svi”, “koliko god” postaje otvoreni poziv! Vabljenje Duha dozvoljava palim ljudima shvatiti njihovu potrebu, shvatiti Božju opskrbu u Isusu, a to isto tako zahtijeva: (1) osobnu, konačnu odluku (tj. dragovoljni odabir) i (2) promjenu načina života.

Evanđelje nije teško, zamršeno, ili zbunjujuće nego dostupno, razumljivo, i otvoreno za sve! Učenici su oni koji:

1. slušaju
2. razumiju
3. odazivaju se
4. poslušaju
5. nastavljaju ([vidjeti Posebnu temu u Gal 5:4: Ustrajnost](#)).

Neka bi Bog oprostio denominacijskoj oholosti i ograničenjima što su stvorili ljudi, ali isto tako neka bude “ekskluzivistički skandal” Evanđelja po Ivanu 10:1-8; 14:6; Djela apostolskih 4:12; 1. Timoteju poslanice 2:5 naviješten svima! Svi mogu doći i oni mogu doći na različite načine, ali oni svi moraju doći kroz Isusa i živjeti za Njega (tj. biti promijenjeni, usp. Mt 28:20)! Postoje samo jedna vrata ali ona su širom otvorena (usp. Djela 14:27; Kol 4:3; Otk 3:7-8) – “koliko god”, “čija god želja”, “svi koji” žele ući!

POSEBNA TEMA: ISUS I DUH

Postoji tečnost između djela Duha i Sina. G. Campbell Morgan je rekao kako je najbolje ime za Duha “drugi Isus” (međutim, oni su različite, vječne Osobe). Slijedi kratki pregled usporedbe djela i naslova Sina i Duha:

1. Duh je nazvan “Duh Isusa” ili slični izričaji (usp. Rim 8:9; 2. Kor 3:17; Gal 4:6; 1. Pt 1:11)
2. obojica su nazvani istim pojmovima:
 - a. “istina”:
 - 1) Isus (Iv 14:6)
 - 2) Duh (Iv 14:17; 16:13)
 - b. “zagovornik”:
 - 1) Isus (1. Iv 2:1)
 - 2) Duh (Iv 14:16.26; 15:26; 16:7)
 - c. “Svet”:
 - 1) Isus (Mk 1:24; Lk 1:35; Djela 3:14; 4:27.30)
 - 2) Duh (Lk 1:35)
3. obojica su uvijek prisutni u vjernicima:
 - a. Isus (Mt 28:20; Iv 14:20.23; 15:4-5; Rim 8:10; 2. Kor 13:5; Gal 2:20; Ef 3:17; Kol 1:27)
 - b. Duh (Iv 14:16-17; Rim 8:9.11; 1. Kor 3:16; 6:19; 2. Tim 1:14)
 - c. Otac (Iv 14:23; 2. Kor 6:16)
4. zadatak Duha je dovesti svjedoke Isusu (usp. Iv 15:29; 16:13-15).